¶ Expoſitio Joānis de ſancto Amando ſupra Antidotariuȝ Nicolai Incipit feliciter.

OPeratio medicine ſm Joānicium conſiſtit in trib⁹. In exhibitōe. ſex rez non naturaliuȝ potione ⁊ cyrugia. Iſta ppō ſcripta ē a Joānitio ī fine ſui libri. ⁊ illa ꝯfirmatur ab Auicēna lib. pͦ. Opatio medicine ē triū. nature tāq̄ agētis pncipalis. medici tāq̄ miniſtri. q² ſꝫ. G. ī tegni. nā olum eſt opatrix: medic⁹ vo miniſter. ⁊ medicia tāq̄ iſtrumētū opaꝛ Iſta āt opatio ad corp⁹ hūanū refertur ſolū: vñ Auicēna. Medicina eſt ſcia qua hūani corporis diſpōnes ⁊c. Iſta āt medicina ē ppter cor⁹ humanū pp reparationē duplicis incōmodi cui ſubiciꝛ. eſt. n. ſubȝ tranſmutationis ⁊ alteratōis nālr. ⁊. ſ. repletōis accidētalr ſupfluitatū tranſmutatōis. q² ſm. G. ī tegni. corp⁹ humanū eſt trāſmutabile ⁊ alterabile. Iſta āt alteratio ⁊ trāſmutatio leſt ei duplici de ca. ſ. ex pte ſuoꝝ ꝯponentiū: ⁊ ex pte ꝯpōnis ſiue modi cōponēdi. Ex parte cōponentiū dupſr. ſ. pmoꝝ vt ſunt eſta q̄ ppter ꝯrietatē ſunt trāſmutabilia ⁊ reddunt trāſmutabile corp⁹ ex eis ꝯpoſitū. Et ſecundoꝝ vt ſunt vel ē ſanguis menſtruus ⁊ ſpmata ſm Auicēnaȝ libro pmo. ⁊ ſm Gal. libro de eſtis. vñ ſi corp⁹ humanū eēt ꝯpoſitū ex vno eſto nō doleret. ⁊ iō q² ꝯpoſitū ē ex. 4. eſtis ꝯrijs ſeſt ei dolor trāſmutatio ⁊ corruptio. ⁊ p ꝯñs q̄tū ad ſecūdum ē cōruptibile: q² iſta ſpermata ſūt liqda fluida ⁊ paſſibilia. ⁊ p ꝯñs corpora ex eis ꝯpoſita ſunt trāſmutabilia. Ex pte modi ꝯponendi ſūt trāſmutabilia ⁊ corruptibilia: q² corp⁹ hūidū ē rare ſube ⁊ paſſibilis. vñ. G. ſcdo de ꝯplonib⁹. ⁊ Auicē. libro pmo. Nos ſumus creati ī fine ſiccitatis ⁊ humiditatis. nec ad tātaȝ coagulationē potuerūt corpora nrā deuenire vt ſūt lapides ⁊ metalla. Siſr incōmō ſubiacet corp⁹ humanū. vt ē ſupflue repletōi accidētali. Iſti⁹ āt duplex eſt cā. vna ē ciboꝝ in medicina. q² ſm yſaac in febrib⁹ nō eſt aliqs cibus qui hēat multas ſupfluitates ⁊ ſup iſta ſuperflua natura agit: modo tñ indebito. Scda eſt diete inordinatio: q² ſm. G. in ſexta amphō. Filij huius mundi ſunt filij gule. hō. n. ex appetitu gule inordinate viuit. Dieta āt que ē cibi ⁊ potus exhibitio reſpōdet pmo incōmodo q̄tū ad reſtauratōeȝ deꝑditi ſm. G. prima amphō. ventres vere ⁊ hyeme ⁊c. niſi. n. eſſet corporis deꝑditio nō indigerem⁹ cibo ⁊ potu. ⁊ q̄tū ad alterationē rñdet aer ⁊ aliq̄ alia. Et q̄tū ad ſcōm incōmodū rñdet potio cirugia ⁊ euacuatio. ¶ Opatio ḡ medicīe cū ſit ad reparāda īcōmoda accñia corpori hūano ex īdebita exhibitōe ſex rez nō naturaliū. ¶ Potio āt ⁊ cirugia differūt. q² p potiōeȝ euacuaꝛ res q̄ facile expelliꝛ. Et p cirugiaȝ q̄ de difficili expelliꝛ. Potio hic ſumitur large ita q ipſa ſe extendit ad omne illud qđ aſſumiꝛ taȝ extra q̄ṁ ex. Intra vt ſyrup⁹ electuaria medicīe ⁊ oppiata. Ex ſic emplm. balneū. ⁊ alia. Vñ ſciendū ē q bal. ē duplex. ſ. vſe ⁊ particlare. Particlare vt cū aliqs ſe balneat vſq̄ ad vētrē tm̄ ſic ī diſinteria. aliqñ vſq̄ ad genua ⁊ illđ diciꝛ pprie encatiſma. Vle vo ē triplex. ſ. aqueū aereū ⁊ igneū. Aqueū ē duplex. ſ. calidū ⁊ friḡ. Calidū ſit triplici de cā. ſ. ad euacuādū. q² ſm Auicē. ⁊. G. tertio amphō. Balneū euacuat ea q̄ corpi ab exteriorib⁹ vicinantur ⁊ ad ꝯfortādū. q² ſm yſaac caplo de amore ſcōȝ eos aliq alaꝛ cū intrāt balneū. ⁊ ad īpinguādū: qđ datur ethicis ⁊ ꝯſumptis. poſt ꝯmeſtionē p ſex horas. pmū facit. ſ. ſua caliditate. ſcōm ſua ſimilitudīe cū calo naturali. tertium ſua aptione ⁊ attractiōe. quia apiendo viā ⁊ attrahēdo nutrimētū ad mēbra debilia ea īpīguat. ¶ Frigidū vo balneū valȝ ad ꝯfortādū ī eis in qbus ē calor fortis potēs reſiſtere ne extinguaꝛ: vñ pma amphō. Iuuene bñ carnoſo ⁊ therano q̄ aque ⁊ cui aqueū dr ſolū. ¶ Balneū aereuȝ ē cū aliqs ſedet ī tina vacua coopta bene ⁊ a vaſe in quo ſunt herbe decocte p quoddā canale fum⁹ illius decoctōis ad tinaȝ ferꝛ. Iſtud āt bal. aereū dr ſtupha. Balneū igneuȝ dꝛ cuȝ aliqs ſedet ſup lapides calidos ⁊ illud bal. valet ydropicis cū ipſos deſiccet. ⁊ appellaꝛ pxria. ⁊ nō tm̄ balneū ab eē exhibeꝛ: ſꝫ q̄daȝ alia. ſicut epithimata cū ſuccus herbaꝝ apponiꝛ. Et chatapla. cū apponūtur ſucci ⁊ herbe ſimul cocte. Et embrocatio cuȝ ab alto liquor aliqs infunditur. Et emplm cum ꝯfectio dura ſuper locuȝ ponitur. Et apozima ē decoctio ex herbis ſuper locū poſita. ¶ Medicine q̄ extra aſſumunꝛ diuerſificātur ſm q ipſe p diuerſa foramina adminiſtrātur ſicut p os ⁊ per nares ⁊ per oculos ⁊ p ſeceſſuȝ ⁊ p vgaȝ ⁊ p os mřicis. ¶ De dieta āt ſꝫ q ipa eſt exhibitio cibi ⁊ pot⁹ ⁊ ſex reꝝ nō naturaliū determiat yſaac ñ tm̄ ī ſuis dietis: ſꝫ ēt in libro de febrib⁹. ⁊ Auicē. ¶ De cyrugia autē. Raſis Almāſorꝫ ⁊ Auicē. ¶ Sꝫ potio ſiue medicīa ē duplex. ſ. ſimplex ⁊ ꝯpoſita. ꝺ ſimplicib⁹ determinat Auic. Et ꝺ ꝯpoſitis determiat. Auicēna. Raſis ⁊ ēt. G. ⁊ multi alij. Sꝫ q² alij determinauerūt ꝺ medicina ꝯpoſita multū ꝯfuſe ⁊ nō euidēter: Ideo Nicola⁹ cuius libꝝ exponere intendimus de cōpoſitis medicinis cā facilitatis artis medicīe determiauit ſub cōpēdio abbreuiādo q̄ ab aliis plire ſunt determinata. ⁊ etiam ipſe docet modum diſpenſandi medicinas compoſitas ⁊c.

e

Ho nicolaus Rogat⁹ a qbuſdā ⁊c. ¶ Iſte liber diuidiꝛ in duas ptes. ſ. phemiū ⁊ executōeȝ. ſcda īcipit ibi. Aurea ⁊c. pma in tres. In quaꝝ pma dat cauſaȝ operatōis. In ſcda dat modū ſue opatōis. In tercia addēdo cām finalē captat beniuolētiā. ſcda icipit ibi. Tria regrunꝛ. tertia ibi. Predicte vero doctrine. Pma iſtaꝝ diuidiꝛ in tres. In pma dat modū diſpenſatiōis. in ſecūda modū ꝯfectōis. in tertia modū cribellatiōis pluerꝫ. ſecūda ibi. Cōficiēdo. tertia ibi. pluerꝫ cribellatō. ſcda haꝝ ī duas. pͦ dat modū ꝯfectōis medicinaꝝ ꝯpoſitaꝝ. ſcdo oſtendit. q̄re mel ī eis poniꝛ. Scda ibi. Trib⁹ nāq̄ de cauſis ⁊c. ¶ Nota q bōitas melis cognoſciꝛ ex ſex. ſ. tpe: vñ mel vernale melius eſt q̄ hyemale. ſecūdo ex colore: vñ mel rubeū ſiſe auro mell⁹ eſt alio. tertio ex ſitu ei⁹. q² mel ē terreū. ⁊ ideo cū mel qđ eſt ī pfūdo ſit magis terreum q̄ mel qđ eſt ſuperius. ideo mel qđ eſt in pfundo eſt melius. Et ecōuerſo eſt de oleo: q² oleū cuȝ ſit aereū. ⁊ cū oleum quod eſt ſuperius ē magis aereū. ideo eſt melius q̄ oleū quod ē īferi⁹. Quarto cognoſciꝛ ex eius ſapore: vñ mel q̄to dulci⁹ tāto melius. Quinto ex ei⁹ ſuba: vñ mel q̄to magis ꝺpiū tanto melius. Sexto ex eius origine: vñ mel apū melius eſt q̄ aliud. ⁊ eſt melius q̄ mel de cāna factū. ¶ Itē nota q cribellatio ⁊ puluerizatio idem ſunt. Et ſit puluis medicinalis ſubtilis duab⁹ de cauſis. vna ē vt ad remota loca poſſit tranſire. ſecūda ē vt cito alteretur. Similiter puluis medicialis ſit groſſaꝝ partiū duab⁹ ꝺ cauſis. vna ē vt diu in ſtomaco remaneat: ⁊ ibidē diu opereꝛ. ſecūda cauſa ē ne virtus ei⁹ cito euaneſcat. ¶ Et q² mel ē ꝯpoſitiuuȝ medicinaꝝ: ideo pmo de melle queramus cuius cōplexionis ſit. ⁊ videꝛ q tēperate. G. pma affo. ſupra illū affo. q cognoſcūt ⁊c. Dicit q illud qđ ab alio ꝺcidiꝛ ſimile ē ei a quo eleuatur: ſicut fum⁹ eleuatus a iuuenibus ſimilis ē eis: ⁊ fumus eleuatus a ſenib⁹ ſimilis ē eis. Sꝫ mel ḡnaꝛ ex rore celeſti: ⁊ ita ab eo eleuaꝛ. ſꝫ ros ē tēperate ꝯplonis. ḡ ⁊c. ¶ Itē de rore duo generanꝛ. ſ. manna ⁊ mel: ſꝫ māna ē temperate ꝯplōis. ḡ ⁊c. ¶ Itē dicet forte qs q apis facit mel ſicut artifex: ⁊ veſtigiū cauſe lucet ī ſuo effectu cū ḡ apis ſit terree ⁊ ſicce ꝯplexiōis. mel erit ſiſr terree ⁊ ſicce ꝯplexiōis. apis. n. ē terree ⁊ ſicce ꝯplonis cū ſit carens ſanguie. ⁊ cū ſit aial anuloſū hñs anulos. ¶ Sꝫ ꝯ. apis ē ťree ⁊ ſicce ꝯplexiōis. mel eſt calidū ⁊ ſiccū ſm Ar. lib. de aialib⁹. ḡ ⁊c. ¶ Solutio. ad hoc ego dico q mel ē calidū ⁊ ſiccū: ſed in quo gradu: ego dico q yſaac ī dietis pticularibus ipm ponit calidū ⁊ ſiccū in ſecūdo gradu. veꝝ eſt q ipm ē magis ſiccū q̄ calidū. apes. n. accipiūt flores ⁊ rorē marȝe ſuper ſalices ⁊ quercus. ⁊ hec duo ſimul piſtāt: ⁊ ex hoc cōpoſito faciūt mel ⁊ cerā: ⁊ hoc ꝯpoſitū diuidūt ī duas partes. vna pars ē magis groſſa ⁊ viſcoſa ⁊ ē cera. de qua ipſe faciūt domū ſuā. ⁊ alia pars ē magis ſubtilis ⁊ ē mel: qđ eſt nutrimentū apū qđ eſt ſiſe apibus ī ꝯplexiōe. ſ. calida ⁊ ſicca: vñ cuȝ apis ſeparat ab iſta maſſa groſſuȝ ⁊ viſcoſuȝ a ſubtili. groſſuȝ ⁊ viſcoſū ſit cera de qua facit apis domū ſuā. de ſubtili āt qđ ē mel facit nutrimētū ſuū: vñ mel pp ter ſubtilitatē ſuā fere hꝫ totā naturaȝ aereā illius maſſe. Cera. n. ē humida ⁊ tēperata inter caliduȝ ⁊ frigidū. ideo ſuū caliduȝ paꝝ reſiſtit frigiditati aeris. ideo ipſa cera cito coagulaꝛ a frigiditate ⁊ a ſicco terre infuſo vbiq̄ per ipſaȝ ⁊ fortiter ānexo humido aqueo ei⁹: ppter quā anexionē ipſa cera ē viſcoſa. Sꝫ mel eſt. ca. ⁊ ſic. liquidū vt ſit nutrimētū. q² liquidum ē cito paſſibile ⁊ tale debet eſſe nutrimētum ⁊ ē calidū ⁊ ſiccum: vt ſit nutrimētū apis que ē ca. ⁊ ſicca. Et ē mel calidū ex trib⁹. ſ. ex materia. ex ſeparatōe: ⁊ artifice. Ex materia. q² maſſa ī q̄ ſūt piſtata flores ⁊ ros ē caſa. Ex ſeparatione: q² pars aerea q̄ eſt magis calida cadit ī mel. ⁊ magis aquea cadit in cerā. Ex artifice: q² apis eſt calide ꝯplexiōis. ¶ Ex iſtēis trib⁹ eiſdē mel ē ſiccū ⁊ eſt magis ſiccū q̄ calidū. ¶ Ad pmū cū diciꝛ. quod ab aliquo eleuaꝛ eſt ſimile illi ⁊c. Hoc eſt verū de eo q ab alio eleuaꝛ ſine alteratione. ⁊ p ſolā deciſionē. ſed hoc nō eſt veꝝ de eo qđ eleuaꝛ ab alio per alterationē ⁊ deciſionē. ¶ Ad aliud dico q non eſt ſimile. nā māna ſit de rore p artē hominis verberando ⁊ nihil miſcendo: ſed mel ſit de rore per artē innatā apib⁹ ⁊ p alicui⁹ ymaginatiōeȝ. ¶ Ad aliud dico q duplex ē calor viuētibus. ſ. calor ꝯplexiōalis ⁊ calor animie. Calor ꝯplexionalis eſt de ſuba corporis viuētis. ſꝫ calor aīe fluit p corp⁹. ⁊ iſte calor cū ſpū generaꝛ in corde ex ſanguine. Ideo loq̄ndo de ipſo calore aīe hītia plus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0551-0

de ſanguine habent plus de illo calore.⁊ ſűt calidiora q̃ₒ aīalia
non habētia ſanguinē.loquēdo tamē de cōplexionali caliditate
ſonās in volādo pōt eſſe calidius q̃ₒ aliquod aīal habēs ſangui
nē.apis enī ſonat in volādo pp ſpūm percutientē ſuū dyafrag
ma. Sīlr apis inq̄ₒtum motū multū hunc h₃ de calore comple
xionali.ꝓpter qḋ apis h₃ pinguedinē ⁊ punctionē calefaciētem
⁊ maturantē.vnde apis ē aīal frigidū p̄iuatſicalore anime.ſed ē
calidū calore ꝯplexiōali.⁊ ecōuerſo ē de porco. ⁊ iō apis calidita
te complexionali calefacit ⁊ maturat apata ſupra que ponit.ca
lefacit pungendo aculeo ſuo:⁊ calefacit mel quod ipſa facit.

Conſequēter querit pp qd ponat mel ī medicinis
ꝯpoſitis:⁊ ponitur ī eis vt eas pſuet
⁊ ꝯſeruet a putrefactione.⁊ vi qꝫ nō ſit ver: q: nullū ꝯſūptiuū
pſeruat. ſed mel ē ꝯſūptiuū cū ſit calidū ⁊ ſiccū.ergo ⁊c. ℂ Itē
Iſaac.mel eſt acutum ⁊ ita apitiuum.ſed omne tale pbebet cali
do extraneo ingreſſum. ſed omne tale eſt putrefactiuum ⁊ non
conſeruatiuum.ergo ⁊c.

Conſequenter queritur cum quo melius confici
untur medicine.aut cum melle aut cū zuccaro.⁊ videtur qꝫ cū
zuccaro. quia zuccarum eſt magis temperatū cū ſit calidum in
fine primi gradus:⁊ humidum ī medio eiuſdē: ſicut dicit yſaac.
ſed mel eſt ſiccum ī ſcđo gradu.ergo zuccarū ē minus tranſmuta
tiuum medicinaꝝ q̃ₒ mel ⁊ magis medicinale. ergo magis con
ſeruatiuū. Oppoſitū vult vſus olim. Solutio ad primū.
dico qꝫ mel ponitur ī medicinis ꝓpter tria.ꝓpter palliationem:
q: palliat horribilitatē medicine.ſunt enim multe medicine que
niſi cū melle cōficerētur:nō ſolum inferrēt horribilitatem ſenſui
guſtus.ſed etiā ceteris mēbris.quare ab eis nō attraherent: ſed
potius repellerētur.operatur enī mel in medicina: qḋ eſca in ha
mo.membra enī attrahunt cū dulcedine mellis amaritudinem:
per quā ꝯfortant ⁊ depurātur. Scđa cauſa quare mel ponitur
in medicinis ē:vt ipm medicinas mundificet. q: ipm caliditate
ſua ſuperfluitates conſumit:reſoluit:⁊ expellit. Tertia cauſa ē
q: mel ꝯſeruat ſpēs ⁊ medicinas. q: mel ſua viſcoſitate facit me
dicinas compoſitas viſcoſas:qua viſcoſitate nō pmittit eas ītra
euocari vel nuchirta caſo ēē. ℂ Ad primū dico qꝫ l₃ ī pīcipio
cōſumatur.in fine tamē cōſeruat ſua viſcoſitate ſicut ſal. ℂ Ad
aliud dico qꝫ mel eſt paꝝ acutū.iō ſua viſcoſitas plus valet ad
cōſeruandum q̃ₒ ſua acuitas ad ꝯſumendū. ℂ Ad ſcđm dico qꝫ
ſirupus factus cū melle ſimplr melius valet q̃ₒ factus cū zucca
ro.⁊ cauſa quadruplex eſt.pma ē:q: multū viſcoſum meli⁹ cō
ſeruat medicinas ꝯpoſitas ī ſirupo q̃ₒ zuccarū. Scđo q: mel eſt
dulcius cū ſit dulcius ol ⁊c. Tertio q: mūdificat medicinas ma-
gis q̃ₒ zuccarū cū ſit calidū in ſcđo gradu:⁊ zuccarum ī fine pri
mi gradus. Quarto q: meli⁹ digerit q̃ₒ zuccarū.⁊ l₃ ſirupus fa-
ctus cū melle ſit melior ſimplr ad digerendū.tamē ad ꝯfortandū
⁊ infrigidandū melior ē ſirupus factus cū zuccaro q̃ₒ cū melle.ſi
tamē volumus digerere d₃ ꝯfici cum melle.ſi volum⁹ infrigida
re cum zucaro.ſi volumus vtrunque cum vtroque. ℂ Ad ob
iectū ꝯtra.dico qꝫ l₃ zuccarū ſit temperatiuū:eſt tamen ꝓpter hoc
paſſibilius ⁊ putrebilius.ideo ipum minus ꝯſeruat ⁊ minus va
lentē reddit ſirupū. Et dico qꝫ l₃ mel ſit magis acutum q̃ₒ zuca
rum.nō tamen alterat ꝓpter ſuam actionē medicinas magis:ni
ſi tm̄ quo ad dulcedinē reprimēdo amaritudinē:⁊ nō q̃ₒtum ad
virtutis debilitationem: niſi iſta debilitatio melioret materiam.
⁊ ſic ſoluitur.

s Irupus roſaceus ſic fit. Accipe roſas recentes:
⁊ pone in vaſe p ſe.⁊ ī caldario pone aquā donec bulliat:
⁊ bullientem ſupra roſas predictas infunde:⁊ poſtea vas ipſum
tege ne exeat fumus:exquo aqua ibi refrigerat:roſas inde eice:⁊
aliis recētibus aquā eandē iteꝝ bullitam ſuper infunde mutan
do roſas donec illa aqua rubea fiat.de hac autē aqua quatuor
lib.accipe.⁊ ibi quatuor lib.zuccari infunde:cū aūt bullire ince
pit albuminū ouoꝝ aliquot cū aqua frigida: donec ſpumeſcat
ꝯcutias:⁊ illā ſpumā in ſirupo bullientē ſpargendo infunde.⁊ cū
nigreſcere hec ſpuma inceperit ſuauiter cū catia remoue:⁊ iterū
aliā infunde donec clarus fiat ſirupus.⁊ cū inceperit ſirupus q̄ſi
filum facere ſi cū digito tetigeris:aut ꝯcatia deprehēdas adhe
reat coctus eſt. val₃ calori:fe.⁊ ſiccitati:ſitim reprimit: ꝯfortat et
ꝯſtipat. Eodē modo ſirupus viol.fit:humectat ſiccis febribus
⁊ ptiſicis ꝯuenit:⁊ cōſtipatis vētrē laxat. ſirup⁹ nenupharin⁹ eo
dē mō fit:valet ꝯtra maximū calorē:maxime ī acutis ⁊ pacutis.

n Dn eſt poſe vt hō cognoſcat medicias ꝯpoſitas:
niſi pri⁹ cognoſcat ſimplices.cū igr Nico
la⁹ determinet cognitionem medicinarum ꝯpoſitarum:
prius de medicinis ſimplicib⁹ ē videndum.⁊ hoc quatuor ō cau
ſis. Prima cā eſt ꝓpter nominū mutationē qḋ enī vnus homo
vno nomine noīat:alter alio noīat. ꝓpter qḋ ſimplices medicie
nō ſemper per noīa diſtinguūtur.tn̄ ſemꝑ diſtinguūtur per virtu
tem. Scđa cauſa ē ꝓpter vulgi opinionē de ſimplicibus medi-
cinis.qḋ enī dicit eſſe veꝝ frequētius:eſt ſlm.⁊ eſt opinio vulgi
qḋ dicunt oēs ⁊ etiā plebs:errant enī in plurib⁹ qui eos ſequun
tur. Tertia cā eſt ꝓpter paucitatē experimēti.q: cū virtutes me
dicinaꝝ ſimplicū nō ſciamus experimēto eas aliqū ſcimus p do
ctrinā. Item ſi experimēto nō ſcimus que medicina iuuat ⁊ que
nocet:hoc aliquādo ſcimus per doctrinā. vn̄ de ſimplicibus me
dicinis volumus hic determinare.quedā vt per doctrinā com-
pletius cognoſcam⁹ que ſimplex medicina iuuat ⁊ que nocet.q:
p experimētū incōplete vel nullo mō cognoſcimus.l₃ eni₃ aqua
frigida ſemel exhibita calefaciat.ipſa tn̄ totiēs poſſ₃ exhiberi qꝫ
frigefaceret. ℂ Circa medicinā ſimplicē tria videam⁹.pimū eſt
de hoc vocabulo ſimplex medicina.ſcđm eſt de ei⁹ complexione
in generali.tertiū eſt de eius complexione ſimplr in ſpāli. ℂ Cir
ca primū ſic procedo ⁊ dico qꝫ hoc vocabulū ſimplex medicina
eſt equiuocū.h₃ enim tria ſignificata.nā vno modo ſimplex me
dicia ē medicia c⁹ ſubē nō ē admixta aliqua ꝯrietas:⁊ ita ē ſim-
plex medicia:c⁹ ſbā ē ſucc⁹.⁊ c⁹ ps central ⁊ ps ſupficial ſűt eiuſ
dem nature ⁊ eiuſdē operatōis homogenee. Et per oppoſitum
illa medicina cui⁹ ſubſtātia ⁊ ſuccus ſunt diuerſaꝝ naturaꝝ ⁊ di
uerſaꝝ operationū:ſicut caulis eſt compoſita medicina. Similr
illa medicina cuius ps centralis ⁊ ps ſuperficialis ſunt diuerſaꝝ
naturaꝝ ⁊ diuerſaꝝ operationū eſt medicina compoſita. Scđo
mō dicitur medicina ſimplex que tantū apparet ſimplex ⁊c.l₃ ſm
veritatē ſit ꝯpoſita.⁊ ſic omnis medicina producta a natura eſt
ſimplex.⁊ per oppoſitum oīs ſirupus:⁊ oīa elcta:⁊ omnia anti-
dota.⁊ omnes opiate ſunt medicine cōpoſite. Tertio modo di-
citur ſimplex medicina:q: nō eſt compoſita p artē.⁊ iſto mō oēs
medicine que ſunt tales quales eas nā ꝓducit ſunt ſimplices.⁊
per oppoſitum ille ſunt ꝯpoſite que artificialr confecte ſunt.
ℂ Circa ſecundum ſic ꝓcedo ⁊ dico qꝫ complexionum medici
naꝝ alia ē actualis alia potētialis.actualis ē illa qua actu illa me
dicina pñs eſt.⁊ appello eſſe actu qḋ eſt in eſſe completo vltime
perfectionis ſue.ſicut aqua calida ē aqua calida actu.⁊ hui⁹ com
plexionis tactus eſt cognitor. Cōplexio potētialis eſt illa que eſt
in potētia in medicina.⁊ hoc eſt tribus modis. vno mō comple-
xio eſt in potētia in medicina que h₃ eſſe impfecte: ⁊ ſub eſſe in-
completo cōplexionem ſiue virtutē aliquid faciēdi. ⁊ ſic equus
vnius āni aut mulus curſibilis dicit.q: hab₃ impfecte ⁊ ſub eſſe
incompleto potentiam ad currēdum. Sic puer dicit ſapiens:
qꝫ habeat pfecte ſciam:ſed ſub eſſe incōpleto.⁊ de hac potentia
dicit Gal.in hūte hmōi potentiā:habem⁹ fiduciā vt fiat:l₃ non
ſit factū.adhuc hec potētia eſt agentis. Scđo modo complexio
eſt in medicina ī potētia.q: h₃ potentiā paſſiuam:vt iſta ꝯplexio
fiat in eſſe.ſicut panis h₃ potentiā paſſiuā: vt in eo fiat ꝯplexio
carnis ī forma carnis. Et ſilr ſanguis eſt ī potētia paſſiua. vt in
eo forma ⁊ ꝯplexio carnis ſilr.ſed differēter.q: īter carnē ⁊ panē
multa cadunt media.⁊ inter carnē ⁊ ſanguinē nō cadit media. ⁊
hec ē potētia patiētis. Tertio mō ꝯplexio ī potentia in medicina
eſt qñ medicina eſt apta nata habere etiā ex ſuis principiis:ſicut
medicina ex ſuis principiis ꝓpriis eſt apta nata eſſe calida. ⁊ ca
lefacere corpus humanū plus debito.⁊ etiā ſicut aliquis ex ſuis
ꝓpriis pīcipiis eſt aptus natus eſſe carnoſus:⁊ nō ex cauſis ex-
trinſecis ſicut a balneo.⁊ hec potētia eſt potētia que ē de ſecūda
ſpē q̄litatis. ℂ Scđo mō ꝯplexio medicie pōt diuidi ſic. Com
plexionū medicinaꝝ alia eſt tēperata alia ē laxa:ſicut complexio
corporis humani alia tēperata alia laxa.⁊ appello ꝯplexionē cor
poris humani tēperatā.nō q: corpus humanū ſit oīno tempera
tū.q: ſi ſic:tunc homo eſſ₃ dignus decorari: ſicut angelus: vt di
cit Gal.ſed appello ꝯplexionē corporis humani tēperatā quan
do homo nō indiget coopertorio:vel cooperatione: ad hoc qꝫ
calefiat ad mitigandā ſuā frigiditatē.nec indiget ablatiōe veſtiū
vt frigefiat ad mitigandā ſuā caliditatem. Silr medicina alia ē
tempate complexiōis:alia lapſe. Tēperate ꝯplexionis eſt illa que
nec calefacit nec infrigidat:nec humectat:nec deſiccat plus debi
to. ſed ꝯſeruat hoīe₃ in ſua naturali ꝯplexione. Lapſa ē illa que
calefacit corp⁹ humanū plus debito. Illa aūt que calefacit cor-
pus humanū plus debito ē calida lapſa. Tamen aliqḋ pōt eſſe
calidū quatuor de cauſis. Primo q: ē calida in fine caliditatis.
⁊ ſic ignis dicit calidus. Secūdo q: ī eo dominat calidum elm̄.
⁊ ſic mixtum ī quo dominat ignis dicit calidū. Tertio q: cale-

facit corpus humanũ plus debito. ⁊ ſic acuta: amara: ſalſa: dicũt calida. ⁊ ſic etiã quedã medicine dicũtur calide. Quarta cã eſt: qꝛ illud qð eſt calidũ reſpectu alioꝝ ſue ſpẽi tẽperatoꝝ. ⁊ ſic multi hoĩes dicuntur calidi: ſicut illi q ſunt lapſi in calido. Siĺr illa medicina que frigefacit corp⁹ humanũ dicit̃ frigida lapſa. tñ aliqs põt frigefieri quatuoꝛ de cauſis: ſicut calidũ: ⁊ ſicut dicit̃ de calido ⁊ frigido quadrupĺr. ſic eodẽ mõ de ſicco ⁊ humido põt cauſa quadrupĺr aſſignari. ¶ Tertio mõ põt diuidi ꝯplexio ſic. cõplexionũ alia prima alia ſcðа. Prima eſt ea que ſit in eo qð ſit ex nõ habẽtibus complexionẽ. ⁊ hec eſt ꝯplexio mixti ĩ eo quod mixtum eſt ĩmediate ex elemẽtis que nõ habent ꝓprie complexionem: ſed puras qualitates nõ fractas. Secũda eſt illa que ſit in eo qð ſit ex habẽtibus ꝯplexionem. ⁊ hec ꝯplexio repit̃ ĩ medicinis ꝯpoſitis a natura. ſicut lac ꝯponit̃ ex ſero: butyro: caſeo. ⁊ caulis ꝯponitur ex duab⁹ ſubſtãcijs: ⁊ pſiliũ ex duab⁹: ⁊ fere omnes medicine a natura ꝯpoſite ſunt tales. ⁊ ſic hec ſcða complexio reperit̃ ĩ medicinis oĩbus ꝯpoſitis ab arte ſicut in ſirupis electuarijs: trociſcis: ⁊ opiatis. ¶ Complexio ſcða medicinarũ põt ſic diuidi. nã quedã medicina hꝫ ſubſtantiã ſtipticã ⁊ conſtipatiuã intra ⁊ laxatiuã extra: vt caulis. Et quedã hꝫ ſubſtãtiã calidã intra ⁊ frigidã extra: vt roſa. ⁊ ideo roſa eſt rubea extra. ſ. ꝓpter ſubſtantiã calidã eã rubificantẽ extra. Et quedã habent ſubſtantiã viſcoſã extra: ⁊ frigidã intra ĩ ꝓfundo: vt pſilium. vñ pſilij pars corticalis eſt aduſtiua. qꝛ ſupficialis eſt frigida. Sꝫ qꝛ in pſilio pars frigida eſt frigidioꝛ ꝙ̃ calida. iõ totũ compoſitum pſiliũ dicit̃ frigidũ. ¶ Itẽ ꝯplexio ſecũda medicinaꝝ poteſt ſic diuidi. ꝯplexionũ medicinaꝝ alia firma: alia nõ firma. firma ẽ illa que lꝫ ſit ꝯpoſita ex diuerſis ꝯplexiõib⁹. nõ tamẽ põt diuidi nec ſeparari in ſubſtãtias diuerſimode ꝯplexionatas ꝓpter nimium annexum partiũ: nec per artẽ: nec p naturã: nec per caliditatẽ naturalẽ: nec per ignitum: nec p decoctionẽ. Nõ firma eſt illa que ẽ ꝯpoſita ex diuerſis ꝯplexionibus. ⁊ hec põt diuidi in ſubſtãtias diuerſimode ꝯplexionatas. ⁊ cõplexio ꝯplexionatoꝝ ex quibus componitur vnũ põt ſeparari ab alio: aut p decoctionẽ aut p ablutionem. ſed ſi ꝯplexio ſit debilis: tũc ſit ſeparatio per ablutionẽ ſicut eſt in endiuia. lꝫ ſi ſit ꝯplexio mediocris ⁊ fortis: tũc ſit ſeparatio per decoctionẽ ſicut in caulib⁹ ſi ſit cõplexio fortiſſima. tũc impoſſibilis eſt ſeparatio. ſicut eſt oleũ qð eſt ꝯpoſitũ ex ſubſtantijs diuerſimode ꝯplexionatis ⁊ indiſſolubiĺr ꝓpter nimiũ nexũ ⁊ viſcoſitatẽ partium olei. Et cũ dicimus ꝯpoſitã eſſe medicinã ex ꝯtrarijs ꝯplexionibus: quaꝝ vna ẽ calida: ⁊ alia ẽ frigida. nos ñ volum⁹ dicere ꝙ ĩ vna medicina ſint due ꝯplõnes ꝯtrarie: ꝙꝝ vna ſit calida: ⁊ alia frigida. ſed volum⁹ dicere ꝙ in vna medicina ſunt due ſubſtãtie deferẽtes illas duas ꝯplõnes ꝯtrarias. attamen ille due ſubſtãtie deferẽtes complexiones cõtrarias ꝯmiſcẽtur per totũ. ita ꝙ cum qualibꝫ parte vnius ſit pars alterius. et tunc ſue cõplexiones inuicẽ franguntur: ⁊ faciũt vnã medicinã nõ compoſitã ſed ſimplicẽ temperatã: ⁊ ſimiliũ partiũ per totũ. ſed ſi ille ſubſtãtie deferentes cõtrarias cõplexiones nõ cõmiſceãtur complete: ſed vna ſit iuxta aliã. vt vna ſit in centro: ⁊ alia in circũferentia. ita ꝙ queĺꝫ pars medicine nõ ſit compoſita ex illis duabus ſubſtãtijs. tunc ille complõnes duaꝝ iſtaꝝ medicinarũ: non frãguntur nec remittuntur. ⁊ tunc iſte ſubſtãtie conſtituent vnã medicinã nõ ſimplicẽ: ſed compoſitã diſſimiliũ ⁊ nõ ſimiliũ partium in cõplexione. lꝫ tñ ipſa appareat ſimplex: ſicut caulis. ⁊ talis medicina per iſtas duas ſubſtãtias facit in corpoꝛe humano duas opationes: cũ ille due ſubſtãtie diuidũtur ad ſeinuicem per caloꝛẽ naturalẽ. ¶ Circa tertium ſic ꝓcedo. medicinaꝝ alia ſubtilis: alia groſſa. ſubtiliũ alia ſubtilis in paſſione: alia ſubtilis ĩ actione. Illa medicina eſt ſubtilis in paſſione que facile põt diuidi in partes paruas. Subtilis in actõe eſt que facile penetrat per foramina parua: ⁊ per corpoꝛa parua. Groſſa ĩ actiõe per oppoſitũ. ⁊ per oppoſitum illa medicina eſt groſſa in paſſione que nõ poteſt faciliter diuidi ĩ partes paruas. Itẽ medicina ꝙ̃tũ ad eius cognitionẽ põt ſic diuidi. Medicinaꝝ ſimplicium alia rara: alia denſa. Rara eſt illa inter cuius partes ſunt plures vacuitates ⁊ partes aeree: cum non ſit ponere vacuum. Denſa eſt illa inter cuius partes nõ ſunt poſite vacuitates id eſt partes aeree ¶ Et nota ꝙ rara medicina in corpoꝛe humano de facili inflãmatur a caloꝛe febrili. ſed denſa nõ de facili inflãmatur: ſed poti⁹ ſit carbo. Unde Gal. dicit ꝙ rara medicina magis eſt flãma ꝙ̃ carbo. Sed denſa medicina magis eſt carbo ꝙ̃ flãma. ⁊ hec ſufficiant de medicinis ſimplicib⁹ ꝙ̃tum ad preſens.

Conſequenter accedamus ad medicinas compoſitas que ꝯponũtur per artẽ. qꝛ de his hic intendim⁹ principaĺr. Sed qꝛ iſte liber totalis ẽ de medicina practica: ideo ſm opationẽ medicine ꝓcedamus. Et quia ĩ operatiõe medicine ṗmo oꝫ malã materiã digerere. que digeſtio ſit per ſirupos ⁊ p electuaria. ⁊ ſecũdo eam digeſtã euacuare debemus. que euacuatio ſit per medicinas euacuãtes: lꝫ hyp. pꝛlo affo. dicẽtẽ digeſta medicari. ⁊ tertio debem⁹ reſiduũ maꝫie male conſumere. ⁊ membrũ inanitũ per euacuationẽ medicine confoꝛtare: qð ſit per opiatas. ¶ Item pꝛimo volumus determinare de ſirupis ⁊ electuarijs que ſunt digeſtiua. Secũdo de medicinis euacuatiuis. Tertio de opiatis que habẽt reſiduũ materie male ꝯſumere ⁊ mẽbꝛũ ꝯfoꝛtare. Inter ſirupos ⁊ electuaria pꝛimo dicamus de ſirupis. poſtea de electuarijs. Incipientes igit̃ a ſirupis ṗmo dicamus ꝙ ſirupi ſunt nouẽ vel decẽ: qui cõiter debent inueniri in apoteca ſi apotecarius ſit bonus: qui ſunt hi. ſirupus roſatus: ſirupus viol. ſirupus nenupharis. ſirupus oriꝫacharee. ſirupus acetoſus. oximel ſimplex. oximel diureticũ. oximel ſquilliticꝰ. ſirupus de abſinthio. ſirupus de fumo terre. ⁊ cũ his poſſunt addi alij. ſ. ſirupus myrtinus. ſirupus citonioꝝ. ⁊ ita in vniuerſo. lꝫ. ſunt ſirupi. vij. v̇. Oximel ẽ triplex nenupharis et violatus. De fumo terre mixto atqꝫ roſato. abſintio: acetoſo p⁹ eriꝫacara mento. ¶ Et hoꝛum ſirupoꝝ videam⁹ pꝛimo ꝯpoſitionem vĺ ꝯfectionẽ. Scðo ꝓpꝛiã vniuſcuiuſqꝫ v̇tutẽ. De ṗmo dico ꝙ oĩs ſirupus ꝯficitur aut cũ melle aut cũ zuccaro. ⁊ ſi ſit ſine his nõ erit ſirupus. Sed ille ſirupus q ſit cũ zuccaro: melius debet coqui ꝙ̃ q ſit cũ melle: cũ mel ſit magis conſeruatiuũ ⁊ minus coꝛruptibile ⁊ putrefactibile ꝙ̃ zuccarũ. ꝓpter qð ſirupus factus cum melle diutius ꝯſeruatur ꝙ̃ cũ zuccaro factus. ¶ Itẽ vbi ponitur mel ꝙ̃to minus decoquit̃: tanto magis laxat ⁊ ꝙ̃to magis decoquitur tanto magis reſtringit. ¶ Itẽ ſirupus melli⁹ debet decoqui in eſtate ꝙ̃ ĩ hyeme ne putrefiat ⁊ coꝛrumpatur a caliditate eſtatis. ¶ Itẽ ſirupus quanto meli⁹ decoquitur tanto melius eſt: niſi fiat ex rebus talibus que nõ patiãtur multam decoctionẽ: que ſũt res calide ⁊ multũ paſſibiles. ¶ Itẽ diuerſe res ponũtur ĩ ſirupis: ſicut radices: floꝛes: ⁊ folia. ſed nõ ſunt ponende ſimul ĩ decoctione: ſed pꝛimo difficiles ad coquẽdũ: ſicut radices. ⁊ poſt minus difficiles: ſicut folia. ⁊ poſtea facillima: ſicut floꝛes. Si enĩ floꝛes ponerentur ĩ pꝛincipio decoctõis cũ radicibus anteꝙ̃ radices eſſent cocte: virtus floꝛũ eſſet totaliter ꝯſumpta. Item aliquando plures ponũtur in ſirupis ⁊ nõ debent poni in pꝛincipio decoctionis ne virtus eoꝛũ euaneſcat per decoctionẽ: nec ante zuccarũ ne ſirupus ⁊ zuccarũ deturpẽtur. Sꝫ poſt zuccarum: ⁊ nõ modo quocũqꝫ. ſed ĩ ſacco ponit̃ puluis ⁊ expꝛimitur ſaccus: ⁊ puluis cadit ſubtilis in ſirupo. ¶ Zuccarum ponitur in ſirupis vt cõſeruet ſirupũ ⁊ medicinas ſimplices in ſirupo. ⁊ etiã vt attrahat̃ ad membꝛa ſirupus ⁊ medicine que in eis ſunt: ⁊ hoc cũ melle. ⁊ etiã vt ſua dulcedie repꝛimat hoꝛribilitatẽ medicinaꝝ exiſtentiũ ĩ ſirupo. ideo ſm hoꝛribilitatẽ vel ꝙ̃titatẽ hoꝛribilitatis medicinaꝝ exiſtentiũ in ſirupo: debet eẽ ꝙ̃titas zuccari. Et ſirup⁹ habet terminũ ſue decoctionis q cognoſcit̃ duob⁹ modis. vno mõ ſi cũ ſpatula eleuet̃: ⁊ foꝛtiter teneat gutta ſe ad ſpatulã coctus eſt ſufficiẽter. Alio mõ ſi gutta vna ponitur ſupꝛa cultellũ ſi nõ ſpargat̃ diffundẽdo ſe vndiqꝫ coctus eſt ſirup⁹.

Conſequenter accedamus ad regulas ſpãles. Et pꝛimo ad ſirupum roſatũ. Roſa ẽ frigida in pꝛimo gradu. ſicca in fine ſecũdi. ⁊ hꝫ duplicem ſubſtãtiã. vnã ponticã ⁊ ſtipticã. ⁊ eſt id qð adheret ſtipiti: qð eſt tale ꝓpter partes aquoſas ⁊ terreſtres que ibi dominãtur. alia ſubſtantia eius eſt aromatica ex partibus igneis ⁊ aereis: ⁊ eſt verſus ſuauitatẽ folij. ⁊ hec ſubſtantia eſt amara in ſuperficie. Alia in pꝛofundo: ⁊ cõfoꝛtat ſua ponticitate ⁊ aromaticitate: ⁊ caput in eſtate infrigidat. de roſa ſiunt quinqꝫ res. pꝛima eſt ſirupus coctus: modum aũt conficiendi ſatis tãgit Nicolaus: ⁊ valet iſte ſirupus ꝯtra febꝛes ſua frigiditate: ⁊ cõtra ſitim ſua humiditate: valet ⁊ cõfoꝛtat ⁊ ꝯſtipat ſua ſtipticitate. Scðm quod ſit de roſa eſt electuariũ roſatum: ſicut poſt videbimus cũ loquemur de electuarijs. ¶ Tertium quod ſit de ro. eſt mel roſatũ quod ſtomacum confoꝛtat. ¶ Quartũ eſt aqua roſata que valet ad infrigidãdũ oẽm materiã calidã. ¶ Itẽ ſi roſa decoquitur in aceto ⁊ ĩ aqua pluuiali: ⁊ ſpongia infundat̃ ⁊ ſuperponat̃ ſtomaco: vomitũ repꝛimit ⁊ fluxũ ſanguinis ſtringit. ¶ Quintũ quod ſit de ro. eſt oleum ro. quod per inunctionẽ iuuat ſtomacum inflamatũ. ſed in hoc oleo debet poni parum aque ne oleũ inflamet ſtomacũ.

Cõſequentẽr accedamus ad ſirupũ violatũ. Viola eſt flos notus frigid⁹ ⁊ humidus aromaticus. ⁊ quedam ſunt ſubalbe ⁊ minus aromatice: ⁊ minus etiã laudabiles. ⁊ quedã ſunt purpuree ⁊ ſunt obſcure ⁊ magis laudabiles: ⁊ quãto ſunt purpurioꝛes ⁊ quaſi ſubnigre: tãto

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0553-1
DFG

melioꝛes ⁊ laudabilioꝛes. ſirupꝰ aũt viol. eodẽ mõ fit ſicut roſ.

Conſequẽter accedamus ad nenufarinũ ſirupum. Nenufar ẽ flos frigidus ⁊ humidus multũ: ⁊ ſi de eo ⁊ de floꝛibꝰ papaueris fiat ſuccus ſedat libidinẽ ⁊ de eo fit ſirupꝰ olo ſicut roſatꝰ: ⁊ de aliis floꝛibꝰ. valet etiã iſte ſirupus in cauſis pectoꝛis ⁊ tuſſi ex cã calida. ⁊ in fe. acutis ⁊ ꝑacutis calidiſſimis. q2 magis infrigidat ⁊ alterat ꝗ̃ violatus. ſitĩ ſedat: ſomnũ ꝓuocat: materiã ingroſſat. cauẽdũ eſt ne in colera groſſa detᷣ: ſed tantum ſubtili.

Nunc queramus de opationibꝰ medicine practice. Et q2 ĩ opationibꝰ medicine practice fit ꝑmo digeſtio: ⁊ ſcðo euacuatio male materie. ⁊ tertio balneatio. ⁊ quarto oplatio. ⁊ quinto flobotomatio. iõ pꝛimo queramus de digõne qd ſit. Et ſi dicatᷣ ſicut dicit Auic. ꝙ digeſtio ẽ q̃litas faciẽs ceſſare putredinẽ ſubſtãtia manẽte.

¶ Contra qualitas non coꝛrigit peccatum ſubſtantie. ſed putrefactio eſt peccatum ſubſtantie cum ſit coꝛruptio ſubſtantie. q2 putrefactio coꝛrumpit complexionem que eſt diſpoſitio ad formam. ⁊ per ꝯñs coꝛrũpit ſubſtãtiã. ergo digeſtio nõ eſt qualitas faciẽs ceſſare putredinẽ. ¶ Itẽ ſi digeſtio faceret ceſſare putredinẽ. tunc nihil digereretᷣ niſi putridũ. ſed hoc eſt falſũ. q2 cibꝰ digeritur qui nõ eſt putrefactus ⁊ chimꝰ. ergo ⁊c. ¶ Itẽ in ſanis aliquãdo fit digeſtio materie euacuãde per ſirupos ĩ qbus nulla eſt putrefactio. ergo ⁊c. ¶ Itẽ cũ nulla ſit materia putrida niſi illa que eſt ĩ mynera putredinis: tũc nulla materia digereretur niſi illa que eſt ĩ mynera. ſed hoc ẽ fſm. ¶ Itẽ cũ in ſtatu materia ſit digeſta: tũc ergo ceſſaret putredo: ⁊ tũc in ſtatu nõ eẽt feb. hoc aũt eſt falſum. ergo ⁊c. ¶ Itẽ dicit ſubſtãtia manente. ergo tũc materia digeſta debet manere in coꝛpoꝛe ⁊ non debet euacuari. quod eſt contra hyp. digeſta medicari ⁊c.

Dices forte ꝙ digeſtio eſt repꝛeſſio materie male: ſicut dicit galie. ¶ Contra cum in oĩ ſtatu mã ſit digeſta in ſtatu mãe malitia ẽ repſſa. ergo oĩno mã nõ affligit: ſed erit ſtatus melioꝛ hoꝛaꝝ. qõ falſum eſt. ſed eſt negoꝛ. ¶ Sed dices ꝙ digõ eſt pꝛeparatio materie ad expulſionẽ. ¶ Contra. ſm hoc quidem deberet qcqd digereretᷣ expelli. ſed hoc eſt falſum. multa enĩ digeruntᷣ que nõ expellũtur. ergo ⁊c.

Solutio. Dico ꝙ hoc nomẽ digeſtio: eſt nomẽ equocum. vno mõ põt fieri extra coꝛpus viuẽs: ⁊ aliquãdo ĩ viuẽte coꝛpoꝛe. Si fit extra coꝛpꝰ viuẽs tũc digeſtio dicitur mutatio ĩ caliditatẽ: ⁊ fit a calido. ⁊ non opꝫ ꝙ illud calidum reguletᷣ a virtute naturali. Et de tali digõne determinat Ariſt. in. 4. methauroꝝ. Si aũt digeſtio fit in coꝛpe viuẽte: ſiue ſit iuuatiui ſiue nocitiui: ſemp tñ fit ab ea virtute. ſ. naturali tanꝗ̃ regulante. ⁊ hec digeſtio que fit ĩ coꝛpoꝛe humano ẽ duplex. vna eſt iuuatiui ⁊ alia nocitiui. Illa q̃ eſt iuuatiui ẽ nutrimenti. ⁊ fit a caloꝛe naturali regulato a virtute mẽbꝛi. ⁊ per hanc digeſtionẽ cibus acqrit complonẽ mẽbꝛi: vt per hoc poſſit acquirere foꝛmã membꝛi. Digeſtio que ẽ nocitiui eſt materie q̃ eſt cã moꝛbi. ⁊ ẽ duplex. vna p quã pꝛeparatᷣ mala materia ad expulſionẽ. Secũda eſt per quã coꝛrigitᷣ mala materia vt digeratᷣ ⁊ mẽbꝛa nutriat. ¶ De his duabꝰ digeſtionibꝰ dicit Haly in tegni: ꝙ digeſtio aliquãdo facit malũ bonum vt ipm ꝯuertat ĩ membꝛa ⁊ nutriat mẽbꝛa. aliquãdo facit malũ mediũ inter malũ ⁊ bonũ vt ipm expellat. ¶ Sed tñ notandũ ꝙ ſemper natura malam materiã intẽdit digerere. ſed ſi materia fuerit furioſa ⁊ reſiſtens: tunc natura nõ põt complete eam vincere: lꝫ eam vincat in parte. ⁊ tunc eã nõ facit bonã ſed mediã inter bonã ⁊ malã vt ipſaꝫ expellat. Hec aũt diffinitio digõnis. digeſtio eſt qualitas ⁊c. nõ eſt diffinitio digõnis cõiter ſe habentis ad digõnem extra coꝛpꝰ viuens ⁊ in coꝛpe humano. Silr iſta diffinitio nõ ẽ digeſtionis facte cõiter ſe habentis ad digeſtionẽ conuenientis ⁊ nociui. Sed dico ꝙ eſt digõnis facte ĩ coꝛpoꝛe viuẽte q̃ eſt nociui tãtũ. ſiue illud nociuũ p illã digõneꝫ fiat bonũ ad nutriẽdũ ⁊ cõuertatᷣ ſiue fiat mediũ ĩter bonũ ⁊ malũ ad expellẽdũ. ¶ Cũ tu q̃ris qd eſt digõ dico ꝙ digõ ĩ nocitiuo: ſiue mutet nocitiuũ in bonũ ſiue in mediũ ĩter bonũ ⁊ malũ: eſt q̃litas faciẽs ceſſare putredinẽ ſuba manente. ¶ Ad pꝛimũ dico ꝙ digõ nõ facit ceſſare putredineꝫ ĩmediate: ſed p mediũ. nã q̃dã ſunt qualitates q̃ mãm exiſtem in venis habilitãt: vt ipa fluat ad mineram putredinis ⁊ ibi putrefiat. Ego dico ꝙ digeſtio dꝫ remouere a materia illã qualitateꝫ p quã ipa fluebat ad mynerã ne ibi putrefieret. ⁊ p ꝯñs nõ permittat eã fluere ad mynerã putredinis: nec p ꝯñs putrefieri. licꝫ enĩ putrefactio peccet in ſubſtãtia: tñ qualitas ĩclinatiua ad putrefactionẽ nõ peccat ĩ ſubſtãtia: quã qualitatẽ aufert digeſtio. ⁊ p ꝯñs nõ ꝑmittit eã putrefieri. ¶ Ad aliud dico ꝙ nihil digeritur hac digõne de qua loqtur niſi putrefactũ. ĩ. niſi illõ qõ habꝫ qualitatẽ aliquã p quã eſt in via ad putrefactionẽ. ¶ Tertia rõ ꝓcedit õ digõne iuuatiui cũ ĩ ſanis nõ ſit aliqd nocitiuũ. ¶ Ad aliud dico ꝙ nõ digeritur materia q̃ putrefiẽda eſt vt illa que ẽ in minera. ſed ĩ illa q̃ eſt cũ hoc via ad minerã ⁊ ad putrefactõeꝫ ideo nõ valet. ¶ Ad aliud dico ꝙ ĩ ſtatu nõ eſt cõplete materia mynere digeſta. ſed adhuc eſt ĩ digerẽdo: ſed ĩ criſi ipa eſt cõplete digeſta. ¶ Itẽ foꝛte nõ digeritᷣ materia q̃ ẽ etiã minera: ſꝫ materia añs que eſt ĩ venis. Dico ꝙ in ſtatu materia añs ẽ digeſta ſed nõ cõiuncta materia q̃ eſt in mynera. ⁊ hoc in ſtatu facit febꝛẽ. ¶ Ad aliud dico ꝙ digeſtio eſt qualitas ⁊c. ĩ. digeſtio non euacuat materiã p ſe. ſolũ enĩ digeſtiuũ nõ euacuat materiã. ſed qõ eſt digeſtiuũ ⁊ euacuatiuũ digerit materiã ⁊ eã digeſtam euacuat. ¶ Ad aliud dico ꝙ diffinitio bona eſt. digeſtio ẽ repꝛeſſio male materie. ⁊ hoc vt natura vincat ſup eã conuertẽdo vel expellẽdo. ⁊ iſta diffinitio eſt eadẽ cũ precedẽte. ¶ Et ad argumentum ꝯtra. dico ꝙ ſtatus eſt melioꝛ hoꝛarũ ⁊ etiã negoꝛ. nã ĩ ſtatu materia ẽ minoꝛ ꝗ̃ ĩ alio tpe. tñ ipa tũc eſt magis mota ꝗ̃ ĩ alio tpe. ⁊ q2 materia nec affligit nec affert nocumẽta ⁊ ſinthomata. niſi q2 mouetᷣ: iõ plus ſenſibilr affligit ⁊ foꝛtioꝛa ſinthomata inducit ꝗ̃ in alio tpe. ideo ſtatꝰ eſt negoꝛ hoꝛaruꝫ ſm ſenſum: non tñ ſm veritatẽ. ſed ĩ tpe precedẽti materia erat maioꝛ: ſed minꝰ mota. ideo ⁊c. ¶ Ad aliud dico ꝙ hec diffinitio ẽ bona. digeſtio eſt ꝓparatio materie ad expellẽdũ. ⁊ hec diffinitio nõ ẽ diffinitio digeſtiõis facte ĩ coꝛpoꝛe hũano. ſed materie nocitiue q̃ dꝫ expelli cũ ipa nõ poſſit cõplete coꝛrigi. ¶ Sꝫ videtᷣ ꝙ natura nũq̃ digerat materiã ad expellẽdum. ſed tantũ ad conuertendũ. ⁊ tunc diffinitio auic. eſt mala. digeſtio ẽ pꝛeparatio materie ad expellẽdũ: ꝓbatio aſſumpte. Galie. in de iuuamẽtis membꝛoꝝ dicit ꝙ oẽ quod natura alterat alterat vt cõuertat. ergo auic. male diffinit digõnem ſic. digeſtio eſt ꝓparatio materie ad expellẽdum. ¶ Ego dico ꝙ dictũ auic. intelligitᷣ de materia nocitiua q̃ non põt coꝛrigi. ſed gal. intelligit de cibo. vel põt dici ꝙ natura intendit cõuertere qcqd digerit. ſed opatio nature nõ attigit aliquando ĩtentionẽ ſuã ꝓpter materie inobedientiã. ⁊ tũc expellitᷣ materia ꝓter ĩtentionẽ nature. ⁊ auic. intelligit de opatõe nature et non de eius ĩtentione. ſed gal. ĩtellexit de ĩtentõe eius ⁊ non de operatione. ⁊ ſic ſoluitur.

Orizachara ab oxi quod ẽ acetũ dicitur. ⁊ zuccaro fiat aũt ſic. ⁊c.

Syrupus acetoſus ſic fit. ℞. aceti ptẽ vnam. zuccari. ii. ⁊ aque. iiii. Iſte aũt ſirupꝰ valet ĩ oĩ vbi ẽ oppilatio epis ⁊ ſplenis ⁊ ĩteſtinoꝝ. ⁊ valꝫ ĩ oĩ fe. õ groſſa mã.

Idromel fit ex melle ⁊ aq̃: valꝫ illis q hñt groſſos humoꝛes ⁊ retentionẽ vꝛine. valet etiã vbi ẽ groſſa materia ⁊ flegmatica.

Oximel ſimplex valet vt orizaccara: digerit diuidit ⁊ flegma mirabilr purgat. datᷣ cũ calida. ⁊ ſic fit ⁊c.

Oximel diureticum. ℞. mellis ſpumati li. i. aceti foꝛtiſſimi. lib. i. ⁊. ß. in quo bulliãt radices feniculi. ℥. ii. ⁊ raphani. ℥. i. ⁊. ß. rebulliãt ad tertiã. deinde colẽtur ⁊ ſupradicte colature ſupꝛa dictũ mel addatᷣ i ſtãnato vaſe: ⁊ iteꝝ bulliãt lento igne frãgitãdo cũ ſpatula vſq3 ad aceti cõſumptionẽ valꝫ febꝛi vere ⁊ quartane ⁊ tertiãe note: vt orizachara ſſa digerit diuidit ⁊ purgat. datur mane cũ calida.

Oximel ſqlliticũ ſeu cõpoſitũ addit ſupꝛa radicẽ ſqlle. Iſte ſirupꝰ diuidit ĩcidit ſſa. ⁊ materias vbicũq3 ſint ĩ coꝛpe. ⁊ ſi nõ habemꝰ ſquillã loco eius ponamus raphanũ qõ idem operatur. etiã ille ſirupus valet ad ꝓuocãdũ vꝛinam ⁊ ꝯtra debilitatẽ pectoꝛis ex materia viſcoſa.

Superius determinatũ eſt de ſimplici medicina q̃tũ ad eiꝰ nomẽ ⁊ q̃tũ ad eiꝰ ꝯplonẽ: ⁊ q̃tum ad eiꝰ cognitionẽ ĩ generali. Nũc declaremꝰ de ea q̃tũ ad eiꝰ cognitionẽ ĩ ſpãli. Sed medicina ſimplex duplici via cognoſcitᷣ. ſ. via expimẽti ⁊ via rõnis. ⁊ hoc ẽ qõ dicit Haly ĩ tegni. Neceſſe eſt medico vt experiatᷣ cũ rõne. ⁊ ſm hoc ipe vult vt ipe ſit contentus ĩ cognitõe medicine expimẽto ⁊ rõne. Sic ergo manifeſtũ ẽ ꝙ medicus cognoſcit medicinã duplici via. ſ. expimento ⁊ rõne. ⁊ hoc idẽ dicit gali. in affo. ſic. ſi aliqs vult artẽ ducere ad actũ: oꝫ ꝙ vtatᷣ duobꝰ. ſ. experimẽto ⁊ rõne. Et diuiduntᷣ experimẽtũ ⁊ ratio ĩ duobꝰ. ſ. in pꝛĩcipiis ⁊ cognitõe principioꝝ. In pꝛĩcipijs ſic. nã pꝛincipia rõnis ſunt ꝓncipia rei. experimẽti ſũt operatões rei ĩ ꝓncipioꝝ cognitiõe. Nã ꝓncipia rõnis intellectu cognoſcũtur. ſed ꝓncipia experimẽti cognoſcũtur ſenſu. Et q2 pꝛincipia experimenti ſunt nobis magis nota ꝗ̃ ꝓncipia rõnis. ideo plus ĩquiramꝰ cognitionẽ ſimpliciũ medicinaꝝ via experimẽti.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0554-7
DFG

li. ⁊ hoc q̄tū ad iſtā lectionē. ſecundo via rationis. ⁊ hoc quantum ad lectionem ſequentem. ¶ Circa experimentū: ſciendū ꝙ duplex eſt experimētū. ſ. valatū ⁊ non valatū ratione. tunc ipm eſt timoroſum ⁊ fallax ſi non ſit vallatū ratione. vnde dicit hy. experimentū fallax ⁊ illud conuenit ad cognitionem medicinarum. Si aūt vallatum ratione: aut illa ratio aut vallatio continuata eſt per totam operationē experimentalem: aut non. ſi nō: tunc experimentū inducit cognitionē nō firmam. ⁊ per tale experimentum non debet cognoſci medicina ſimplex a medico. Si autem iſta ratio ⁊ vallatio ſit continuata per totā operationem experimentalē. aut iſta conſideratur vt eſt in fieri: aut in facto eſſe. ſi in fieri: tunc experimentū eſt laborioſum: ⁊ lōgum tempus requiritur. ⁊ per tale experimentū ſic cōſideratū debiliter cognoſcitur medicina ſimplex. Si in facto eſſe tunc per illud experimentum ſic conſideratum debet medicus cognoſcere medicinas ſimplices. ⁊ de iſto ſic conſiderato hoc intendimus. ⁊ ad hoc experimentum ſic vallatum rōne ſeptem requirūtur ⁊ exiguntur cōditiones. ¶ Prima eſt ꝙ oportet vt medicina ſimplex que experitur ſit pura ⁊ munda ab omni extranea qualitate ne per illā extraneam qualitatē impediatur ꝓpria operatio medicine. ⁊ per ꝯſequens cognitio experimentalis. Et ponit auic. exemplum in mundis que recentes ſunt temperate complexionis. ſed vetuſtate conſumpte amittūt complexionē temperatam. ¶ Secunda conditio eſt ꝙ ſit experimentū in ſimplici egritudine non in cōpoſita. ſicut quotidiana eſt compoſita ex calido ⁊ frigido. ipſa. n. eſt frigida inquantum ex materia frigida eſt. calida vero eſt in q̄tum eſt morbus calidus. ſ. fe. q: omnis febris eſt calor innaturalis. vnde non ſequitur. hec medicina ſimplex. ſ. euforbium curat morbum calidū. ſ. febrē quotidianā. ergo euforbiū eſt frigidū. q: omnis cura fit ꝑ contrarium. non ſequitur. Dico ꝙ euforbiū curat quotidianā: nō per contrarietatē quā habet ad eam: q: morbus. ſed per contrarietatē quā habet ad eam gratia ſue materie: q: euforbium eſt calidum. ¶ Tertia conditio eſt ꝙ oꝫ ꝙ medicina ſimplex experiatur in duabus contrariis egritudinibus diuerſis: ſicut ſcamonea in quotidiana ⁊ tertiana. ipſa enim curat quotidianam ex ſua complexione: ⁊ tertianā ex ꝓprietate ſua. tamen non ſequitur: ſcamonea curat tertianā. ergo eſt frigida. ſed ſequitur: ipſa ex ſua complexione curat quotidianā. ergo eſt calida. ¶ Quarta conditio eſt ꝙ oportet ꝙ virtꝰ medicine ſit equalis qualitati patientis. vnde in morbo calido i quarto gradu medicina frigida in primo adminiſtrata neqꝫ infrigidat neqꝫ curat. ¶ Quinta conditio eſt ꝙ fiat diſtinctio īter per ſe ⁊ per accñs. vnde non ſequitur: aqua calefacit. ergo eſt calida. q: ipſa non calefacit per ſe ſed per accidens. q: exterius excitat calidū ad interius repercutiendo. ¶ Sexta conditio ē: ꝙ opꝫ ꝙ operatio medicine ſit continuata ⁊ multiplicata. Si enī medicina calefacit quoſqꝫ hoies: nō ꝓpter hoc oportet ꝙ ſit calida ſimpliciter: nec oꝫ ꝙ calefaciat oēs homines. nam illi quinqꝫ homines quos ipſa calefaciebat poſſunt eſſe frigidi ⁊ tēperati. ⁊ illud qđ calefacit frigidos ⁊ temperatos: nō oportet ꝙ calefaciat calidos. ¶ Septima eſt ꝙ oportet ꝙ experimētū fiat in corpore humano. ⁊ ꝑmo in temperato: ⁊ poſtea in lapſo: ⁊ poſtea in egro: ⁊ non in aliquo alio. vnde non ſequitur: hec medicina ſimpliciter infrigidat leonem. ergo eſt frigida. Sunt enim quedā medicine relate ad corpus leonis ca. ⁊ ipſum infrigidant: tamen ipſe relate ad corpus humanum ſunt ca. ⁊ ipſum calefaciunt: ꝑꝑ hoc experimentum debet fieri in corpore humano fulcitū iſtis ſeptem ꝯditionibus. ⁊ ſic fulcitū erit ratione. ⁊ hoc experimentū ducit in cognitionē rei experte. ⁊ talia experimenta faciunt illi qui principia medicine cognoſcunt per doctrinam.

Habito de tribus ſuperioribus ſirupis. ſ. roſato. viol. ⁊ nenufarino. Nūc dicamus de aliis quinqꝫ ſirupis. ſ. orizachara ſirupo acetoſo: oximelle ſimplici: diuretico. ⁊ ſquillitico. ⁊ hoc q̄tum ſpectat ad preſentem lectionē. Et ꝑmo dicamus de orizachara. Orizachara fit de vino maloꝝ granatorū ⁊ aceto ⁊ zuccaro. ita ꝙ accipitur vini predicti. ℥. viii. ⁊. aceti. ℥. iiii. ⁊ zuccari lib. i. ⁊ in ſtannato vaſe bulliāt mouendo cum ſpatula donec ad q̄titatem zuccari remaneāt: ⁊ adeo ſit ſpiſſum ꝙ poſſit diuidi ſicut electuariū. zuccarū eſt temperatū in caliditate ⁊ humiditate. plus tamen habet de humiditate q̄ꝫ caliditatē. Vnde dicit yſaac in dietis particularibus ꝙ zuccarū eſt calidū in fine primi gradus: ⁊ humidum in medio eiuſdem. habꝫ virtutem diſſoluēdi. co. ⁊ ventrem humectat abſque vlla morſura ⁊ ſtomacum mundificat. ¶ Sciendū tamen ꝙ ſi exbibeatur colericis ipſum in coleram conuertitur ⁊ auget eam. ſicut enim acetoſitas ſedat coleram: ſic dulcedo que eſt ei contraria auget eā. q: contrariorum contrarii ſunt effectus. Platearius autem dicit ꝙ plꝰ humiditatis q̄ꝫ caliditatis habet: ⁊ fit de cāna mellis q̄ inuenitur in tranſmarinis partibus. ſ. in hiſpania ⁊ cicilia. Et eligendum eſt illud qđ eſt albiſſimū ītra ⁊ extra: ⁊ non rubeum. q: rubeū calidius eſt melle. ⁊ ideo mel ē melius illo. Si ſirupi emātur ab apothecariis timendum eſt ne ſint de zuccaro rubeo. iđ melius eſt egro ⁊ medico ꝙ eos medicus faciat q̄ꝫ eos emat ab apothecario. Acetū frigidum ⁊ ſiccum eſt: virtutem habet penetratiuam ſubtilitate ſue ſubſtantie: ⁊ conſtrictiuam ex ſuis q̄litatibus. ideo acetum incidit ⁊ diuidit groſſos humores ⁊ viſcoſos. acetum etiā eſt aliquantulum calidum caliditate quam acquirit per putrefactionem. non dicitur calidū. q: ſua frigiditas vincit ſuā caliditatem: ⁊ eſt plus frigidum q̄ꝫ calidū. Acetum enim fit per ebullitionem ⁊ accidentalē caliditatē in vino vel alio faciente expirare partes igneas ⁊ aereas remanentibus partibus aquoſis ⁊ terreſtribus. ⁊ ideo acetum pro partibus terreſtribus eſt ſiccum: ⁊ ꝓ partibus aquoſis. ⁊ ideo acetū eſt frigidū ⁊ ſiccum ⁊ ſubtilis ſubſtantie. ¶ Item ſirupꝰ contra co. valet ſi materia ſit groſſa frigidior. ⁊ orizachara plus valet q̄ꝫ tres dicti ſirupi. ſ. roſatus: viol. ⁊ nenufarinus: cum acetū multū tranſeat cū ſit multe penetrationis acute. ⁊ orizachara eſt frigidior ſirupo roſato. Sed cauendum eſt ne orizachara detur habentibus pectus debile ⁊ ſiccum: ⁊ debiles neruos. Cauſa primi. q: acetum inimicum eſt pectori. cauſa ſecundi: q: frigidum eſt inimicū neruis. ¶ Itē cū acetū excoriet inteſtina: orizachara nō oꝫ dari habentibus inteſtina debilia. ſ. fluxum ventris.

Conſequenter dicamus de ſirupo acetoſo. Syrupus acetoſus recipit aceti partē vnā. mellis. ii. ⁊ aque. iiii. ⁊ auic. dicit ꝙ ipſe non recipit niſi iſta tria. acetum habet frigiditatem ⁊ caliditatem ⁊ acuitatē: ⁊ aqua mitigat eius acuitatem ⁊ caliditatem. Iſte aūt ſirupus debꝫ dari in omni febre: vbi eſt opilatio epatis ⁊ ſplenis ⁊ inteſtinorum: valet in febre de groſſa materia. acetum enim frigidum ⁊ inciſiuum eſt. ⁊ etiam iſte ſirupus valet contra materias groſſas ſimplices ⁊ compoſitas. ſed ſi materia ſit ſubtilis plus valet ſirupꝰ roſatus. acetoſus enim datur ad infrigidandū: ⁊ cum hoc ad incidendum ⁊ diuidendum ⁊ diſſoluendum. acetoſus. n. ſirupꝰ eſt aperitiuus pectorum: ⁊ fumoꝝ expulſiuus.

Conſequenter dicamus de oximelle ⁊ gratia huius de ydromelle. ydromel fit de aqua ⁊ melle: qđ aliquando eſt multe cōmixtiōis: aliquādo pauce cōmixtionis: ⁊ aliquando equalis. ydromel multe cōmixtionis habet nouē partes mellis ⁊ vnā aque. ydromel pauce commixtionis habet octo partes aque ⁊ mellis vnam. ideo mel equalis ꝯmixtionis habet equales partes aque ⁊ mellis ⁊c. Et melli cratum aliquando ſumitur ꝓ clareto: ⁊ aliquando pro ydromelle. ydromel valet illis qui habēt groſſos humores ⁊ retētionem vrine. Et cauendum ne detur illis qui habent calorem naturalem. ipſum enim incēdit illum calorem. ſimiliter ne detur habentibus coleram interius: ipſam enī incēdit. ſed ydromel valet vbi eſt groſſa materia ⁊ flegmatica.

Nunc autem dicamus de oximelle quod eſt triplicis generis. ſ. ſimplex diureticū: ⁊ ſquilliticū. vel oximel ſimplex ⁊ oximel compoſitum ⁊ decompoſitum. Iſti enim ſe habent per additionem ſic. oximel enim ſimplex fit ex aceto ⁊ melle vt ex duabus partibus aceti ⁊ vna mellis. ⁊ bonū eſt aliquando ꝙ parū aque apponatur. Et differt iſte ſirupus ab orizachara in hoc ꝙ iſte ſirupus fit de melle ⁊ ille de zuccaro. ⁊ iſte ſirupꝰ aliquando plus de aceto q̄ꝫ de melle: aliquando minus aliquando equaliter. Si ſit plus de aceto vel equaliter: tunc eſt multū frigidus. ſi ſit de melle plus: tunc ipſe eſt calidus. ſed parum q: acetum eſt frigidius q̄ꝫ ſit mel calidum. oximel datur vbi ē opilatio cum frigiditate: ⁊ orizachara vbi eſt opilatio de caliditate. ¶ Oximel diureticum ſiue ꝯpoſitum addit ſupra ſirupum ſimplicē ⁊ fit ſic. ℞. radices diureticas: vt apii: feniculi: petroſelini leuiſtici: mundificatas ⁊ intra ⁊ extra: ⁊ per vnam noctē iaceant in aceto: coquātur cum aceto vſqꝫ ad conſumptionem medietatis: q: radices multum debent decoqui: poſtea colētur ⁊ addatur mel ſufficienter: ⁊ valet contra omnem febrē ex materia frigida: ſicut quotidiana ⁊ quartana: ⁊ vniuerſaliter contra omnes humores flegmaticos ⁊ melancolicos in remotis partibus. q: ipm eſt inciſiuum. ſed debet euitari ne detur habentibus pectus malum ⁊ neruos debiles niſi apponatur reprimens malitiam eius. ¶ Oximel ſquilliticum ſiue compoſitū addit ſupra illud radices ſquille. ⁊ iſte ſirupus incidit ⁊ diuidit humores flegmaticos vbicunqꝫ ſint in corpore. Et ſi non habes ſquillam: loco eiꝰ po

nas raphanum quod idem operatur.⁊ valet ille ſirupus ad pro
uocandum vꝛinam.caueatur tamen in habentibus malitiaꝫ pe
ctoꝛis niſi addatur repꝛimens malitiam eius.ſquilla eſt cepe ca-
nis.que magis conſumit peioꝛ eſt hec.illa que eſt albiſſima ⁊ vi
ſcoſa melioꝛ eſt illa.ſquilla eſt valde inciſiua ⁊ deopilatiua.vnde
contra opilationem ſplenis valet.cauenda tamen eſt in pectoꝛe
debilitato ex ſiccitate.tamen valet in debilitate pectoꝛis ex ma
teria viſcoſa.

Habito quid eſt digeſtio.nunc queramus a quo fiat di-
geſtio.Et circa hoc queramus pꝛimo vtrū que
libet materia poſſit digeri.⁊ arguitur ꝙ non. pꝛimo ſic. omnis
cura fit per contrarium.ſed caloꝛ eſt digerens.ergo nulla mate-
ria calida poteſt digeri.¶ Item ꝙ materia febꝛis putride non
poſſit digeri pꝛobo.quia feb.eſt caloꝛ naturalis mutatus in igne
um ⁊ in innaturalem.in feb.ergo non eſt caloꝛ naturalis nec tem
peratus.ſed digeſtio non fit niſi a calido naturali ⁊ temperato.
ergo in febꝛibus putridis non poteſt fieri digeſtio.¶ In con-
trarium arguitur.quia natura eſt omniū operatrix.ergo omnis
materia poteſt digeri a natura.

Conſequenter queritur vtrum digeſtio fiat a cali
do radicali vel fluente.⁊ videtur
ꝙ a radicali.qꝛ materia moꝛbi eſt particularis.ergo digeritur a
cauſa particulari.ſed radicalis eſt particularis ⁊ pꝛopꝛius mem
bꝛo ⁊ influens omnibus membꝛis vniuerſaliter:⁊ fluēs de mē-
bꝛo in membꝛum.ergo ⁊c.¶ Item auic.in pꝛimo dicit ꝙ idem
caloꝛ digerit cibum ⁊ materiā moꝛbi.ſed radicalis digerit cibuꝫ
⁊ non fluens.qꝛ ſi influens digereret:ipſe non daret niſi foꝛmaꝫ
coꝛdi cum ibi generetur:⁊ eius complexionem habeat.ſed hoc
eſt falſum.ergo ⁊c.¶ Sed contra.agens eſt i actu:⁊ fluens eſt i
actu.radicalis in potentia ſoluꝫ ⁊ ſopitus.ergo ⁊c.¶ Item vi-
detur ꝙ influens digerat:lꝫ vterqꝫ digerat.qꝛ calidum influens
vniuerſalis eſt:⁊ radicalis particularis.⁊ cauſa vniuerſalis plus
influit in ſuuꝫ effectuꝫ q̄ꝫ particularis.ergo fluens plus facit ad
digeſtionem q̄ꝫ radicalis.

Solutio ad pꝛimam queſtionē.dico ꝙ omnis materia
a caloꝛe poteſt digeri.niſi ſua malitia reſiſtat ⁊
egeat auxilio medici.vnde caloꝛ naturalis digerit tā māꝫ ca͂lam
q̄ꝫ frigidam.ſed tamen differenter:qꝛ infrigidata digerit alteran
do tantū:⁊ ſic via alterationis.ſed caloꝛ naturalis digerit mate-
riam calidam partes calidioꝛes expellendo ⁊ expirare faciendo p
modum fumi ⁊ vapoꝛis.⁊ ita reſiduuꝫ materie quod remanet
infrigidando.dupliciter enim materia calida poteſt infrigidari.
vno modo partes calidioꝛes expellendo in fumum ⁊ vapoꝛeꝫ.
⁊ ita reſiduuꝫ qđ remanet infrigidando.⁊ ita materia calida in-
frigidatur a caloꝛe naturali nociuum expellendo. Secūdo mo
do materia calida poteſt infrigidari ſola alteratione.⁊ ita infrigi
datur a frigido.vnde caloꝛ digerit tam materiaꝫ calidam q̄ꝫ fri
gidam.ſed non eadem via:ſed diuerſa ſicut dictum eſt.ſed frigi
dum non digerit niſi vnam materiam tantū.ſ.calidā.⁊ vno mo
do tantū.ſ.alterando.Dico ergo ꝙ quelibet materia digeritur
a calido:non inq̄ꝫtum calidum:ſed inquantū naturalis.¶ Ad
pꝛimum dico ꝙ omnis cura fit per contrariuꝫ non a contrario.
in foꝛma:ſed in effectu ⁊ operatione:⁊ ab inducente contrariuꝫ.
⁊ ideo non opoꝛtet ꝙ caloꝛ curetur per frigidum:ſed per infrigi
dans.¶ Ad aliud dico ꝙ lꝫ caloꝛ fiat innaturalis:tamen aliqd
retinet naturaliter ſm ꝙ ipſe poteſt aliquaꝫ materiam digerere
in longo tempoꝛe.quam naturalis caloꝛ ⁊ temperatus digereret
tempoꝛe bꝛeuioꝛi.¶ Ad ſecundam queſtionem dicendum:ꝙ
eam ſoluit auic.in pꝛimo capitulo de mēbꝛis.ibi enim dicit auic.
ſi cibus eſſet in mēbꝛis ⁊ via coꝛdis eſſet clauſa exiſtens in mem
bꝛis non digereretur.qꝛ caloꝛ fluens non diffunderetur a coꝛde.
⁊ pꝛopter hoc dico ꝙ digeritur ab vtroque.⁊ ꝙ aliquando alte
ratur.⁊ opoꝛtet vt alteretur a tali re ꝙ inducat complexionem
membꝛi:vt per eam poſſit recipere membꝛi foꝛmam.Caloꝛ aūt
radicalis non īmediate poteſt cibum alterare cum ſit in pꝛofun
do membꝛoꝛum ſolidoꝛum:⁊ non tangens cibum.⁊ caloꝛ fluēs
de ſe ſatis ſufficienter alterat cibuꝫ.ſed ipſe ſufficienter non alte
rat cibum alteratione inducente foꝛmam conſimilem complexi
oni membꝛi.Sed opoꝛtet ꝙ caloꝛ influens infoꝛmetur ⁊ regu
letur a caloꝛe radicali.⁊ tunc influens eſt eiuſdem nature cuꝫ ra
dicali.qꝛ caloꝛ ſic rectus alterat cibum alteratione inducente foꝛ
mam membꝛi.Dico ergo ꝙ vterqꝫ caloꝛ digereret cibum.ſed
differenter.nam influens digerit inſtrumentaliter:⁊ radicalis ſi
cut pꝛincipale agens regulando digeſtionem.¶ Item radicalis
inducit foꝛmam membꝛi:⁊ non influens niſi reguletur a radica
li.dico ergo ꝙ radicalis digerit pꝛincipalius.¶ Ad pꝛimum di
co ꝙ ipſe ſupponit falſum cum dicit ꝙ caloꝛ radicalis ſopitus
eſt.hoc eſt falſum.ſed eſt actu:lꝫ non ſit actu ſicut influens vt
in ſincopizante:dico ꝙ caloꝛ eſt actu lꝫ ſit debilis non apparens.
¶ Ad aliud dico ꝙ cauſa vniuerſalis cum tunc ſit regularis:
plus in cauſatum influit q̄ꝫ particularis.ſed ſi particularis ſit re
gulans vniuerſalitatem.⁊ non econtra:non opoꝛtet ꝙ tūc plus
influat.⁊ ſic eſt hic.ideo non valet.

Sirupus de abſinthio ⁊c.coquatur abſinthium aqua
⁊ ponatur poſt zuccarum.⁊ poteſt fieri cum
melle duobus modis.vno modo ſic.accipe ro.⁊ abſin.equalit
⁊ ponatur in aqua ⁊ coquatur ad partem quartam.⁊ ponas ter
tiam partem mellis:⁊ quartam vini aromatici.⁊ eſt multuꝫ bo
num.¶ Scđo modo ſic.℞.abſinthii parteꝫ vnam:⁊ duas ci-
coꝛee:⁊ fiat ſirupus:ſicut pꝛius.hoc multum valet ad confoꝛtan
dum ſtōm ⁊ epar:deopilando ipꝫ ꝯſtringendo:deopilādo pu ⁊
eius venas:vel per eius ſubtilitatem ⁊ caliditatem omnes epa
tis partes que ſunt ſanguinee cum epar ſit ſanguis coagulatus
in conſtringendo per ſuam ſtipticitatem.⁊ hoc ipſum idem deſic
cat conſtringendo.ſed venas eius aperit ⁊ diuidit.auic.dicit ꝙ
multum confert ydꝛopicis ex calida cauſa:⁊ coleram euacuat ⁊
iuuat ſtomacum.

Sirupus de fumo terre generaliter conuenit omni im
petigini:omni ſcabiei:mundificat ſtomacū:
epar:⁊ renes purgat.℞.mirobalanoꝛum omnium:ana.ʒ.x.ſene
mirre gētiane:baccarum lauri.anā.ʒ.i.⁊ epitimi:cuſcute:abſinthij
tini epatice vtriuſqꝫ lapacij:ſcabioſe:enule:boraginis:radicis
apij:maratri:ana.ʒ.xx.liquiritie:polipodij:an.ʒ.x.tamarindi:caſ
ſie fiſtule mundate:ana.ʒ.iii.vuarum paſſarū.℥.i.ro.mānc:viol.
ana.℥.i.pꝛunoꝛum numero.xl.ſucci de fumo terre:⁊ boraginis
quantum ſufficit.ſaniationem mundificat:⁊ etiam venas epar
aperit ⁊ deopilat ⁊ laxat ventrem ⁊ coleraꝫ euacuat ⁊ confoꝛtat.
⁊ valet contra lepꝛam ⁊ ſcabiem:⁊ ſimilia.

Sirupus de boꝛagine eſt triſtitiam mitigans mundifi
cans ſanguinem:letitiaꝫ pꝛouocans ⁊ memo
riam.ideo valet contra cardiacas paſſiones.⁊ fit ſicut ſirupus đ
fumo terre.Similiter poteſt fieri ſirupus de citonijs ⁊ ēt ſirup⁹
de mirto:⁊ aliquando de multis alijs rebus:etiam quomodo
debeāt fieri pꝫ ex pꝛedictis.qꝛ fiunt ſicut pꝛedicti ſirupi.

Quia dicit Ariſto.in lib.de animalibus:ꝙ quando ratio
concoꝛdat ſenſui:tunc eſt perfecta cognitio:⁊ cū de
claratum ſit de cognitione medicinarum ſimplicium per experi
mentum:cuius pꝛincipia cognoſcuntur ſenſu.Nunc debemus
dicere de cognitiōe medicinaꝝ:p rōneꝫ cuius pꝛincipia cogno
ſcuntur intellectu.Et ſunt quatuoꝛ rationes per quas medici
ne ſimplices cognoſcuntur.Pꝛima ſumitur ex ſubſtantia medi
cine ſimpliciter.Secūda ex ſapoꝛe eius.Tertia ab odoꝛe.Quar
to a caloꝛe eius.Et pꝛimo dicemus de ratione ſumpta a ſubſtā
tia medicinarum ſimplicium.Sed ſciendum ꝙ ſubſtantia ē no
men equiuocum.naꝫ ſubſtantia vno modo eſt res de pꝛedicamē
to ſubſtantie.⁊ ſic vtitur hoc nomine ſubſtantia logicus.⁊ aliqñ
ſumitur ſubſtantia pꝛo poſitione partium in toto.⁊ hoc modo
vtitur hoc nomine ſubſtantia medicus.⁊ ita intendimus đ ſub
ſtantia.⁊ ſubſtantia diuiditur per rarum ⁊ denſū.ſubſtantia aūt
rara cito inflāmabilis eſt:cum ipſa ſit vacua.i.aere plena.Res
enim poteſt cito inflāmari:vel qꝛ rara vel qꝛ calida.vnde nō ſe
quitur.hec res cito inflāmatur.ergo eſt calida.ſimiliter nō ſequi
tur.hec res cito inflāmatur.ergo eſt rara.ſed bene ſequitur.hec
res cito inflāmatur.ergo eſt rara vel calida.Similiter ſequitur.
duarum rerum eiuſdem ſubſtantie.i.eiuſdem raritatis:que ci-
tius inflāmaꝛ eſt calidioꝛ alia:qꝛ ea nō citi⁹ inflāmatur ꝓ maio
ri raritate cum ipſe ſint eiuſdem ſubſtantie.i.equalis raritatis.
vnde Galie.in tegni dicit.ſi coꝛpus humanum cito inflāmatur
ipſum eſt rarum vel potentia calidum.¶ Item poteſt cito infri
gidari.vel qꝛ rarum ⁊ cito paſſibile.vel qꝛ potentia frigidum.
vnde non ſequitur.hoc cito infrigidatur.ergo eſt potentia frigi
dum.ſed ſequitur.hoc cito infrigidatur.ergo eſt rarū ⁊ cito paſ-
ſibile vel potentia frigidum.¶ Item ſi ſint due res quaruꝫ vna
eſt rara ⁊ alia denſa.ſi denſa citius infrigidatur:ipſa eſt frigidioꝛ.
ſed ſi rara citius infrigidatur:non opoꝛtet ꝙ ipſa ſit frigidioꝛ.
Similiter denſum tarde caleſit ⁊ inflāmatur.vel qꝛ denſum:vel
qꝛ potentia frigidum.vnde nō ſequitur.hoc infrigidatur.ergo
eſt potentia frigidum.ſed ſequitur.hoc tarde infrigidatur.ergo
eſt denſum vel potentia frigidum.Similiter ſequitur.duarum
rerum eiuſdem ſubſtantie.i.equalis denſitatis:que tardius in-
flāmatur eſt frigidioꝛ.qꝛ nō tardius inflāmatur pꝛo maioꝛi den-
ſitatem cum ipſe ſint eiuſdem ſubſtantie.i.eiuſdem denſitatis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0556-9
DFG

¶ Item res tarde infrigidatur: vel qꝛ denſa vel qꝛ potentia calida. vnde non ſequitur. hoc tarde infrigidatur. ergo ē denſum. Nec ſimiliter ſequitur. hoc tarde infrigidatur. ergo eſt potentia calidum. ſed ſequitur. hoc tarde infrigidatur. ergo eſt denſum vl potentia calidum. Similiter ſequitur. duarum rerum que ſunt eiuſdem ſubſtantie. i. equalis denſitatis que tardius infrigidatur eſt potentia calidioꝛ. ¶ Item ſi ſunt due res quarum vna ē rara alia denſa ſi denſa: citius inflāmatur ipſa eſt calidioꝛ. qꝛ denſitas non facit eam citius inflāmabilem. ſed ſi rara citius inflammaretur: non opoꝛtet ꝙ ipſa ſit calidioꝛ. qꝛ ſi rara tardius inflāmatur ipſa eſt frigidioꝛ. ¶ Item ſciendum ꝙ rarum non eſt inflāmabile: niſi qꝛ potentia frigidum. ſimiliter rarum non eſt cito infrigidabile: niſi qꝛ potentia calidum. ¶ Item ſciendum ꝙ rarum cito eſt inflāmabile niſi impediatur per potentialem frigiditatem: rarum in eo ꝙ rarum cito paſſibile eſt: ꝛ denſū tarde.

Conſequenter dicamus de cognitione ſumpta a ſapoꝛe medicinarum ſimplicium. ꝛ ſciendum ꝙ ꝑ ſapoꝛes melius iudicamus cōplexionem medicinarum ſimplicium q̄ȝ per odoꝛes cuius cauſa eſt. quia ſi medicina que habet duos ſapoꝛes: ſicut dulce ꝛ acutum ponatur in oꝛe ſupꝛa linguaȝ: ille ſapoꝛ qui cauſatur a pꝛincipalioꝛi complexione ꝛ eam ſequitur vincet immutatione. ꝛ tunc lingua plus de eo iudicabit: ꝛ de complexione ad quam ipſe ſequitur q̄ȝ de alio: ꝛ de complexione ad quam alter ſequitur. ¶ Item ſi vna res non habet niſi vnum ſapoꝛem: ſignum eſt ꝙ non habet niſi vnam complexionem ad quam iſte ſapoꝛ ſequitur. ſic ergo manifeſtum eſt ꝙ ſapoꝛ quando eſt vnus tantū non eſt niſi vna complexio in toto que neceſſario eſt ei pꝛincipalis. ꝛ quādo ſunt duo ſapoꝛes in eadem re: ille qui plus imutat guſtum: ſequitur complexionem pꝛincipalem rei. ꝛ ſic per ſapoꝛem deuenimus in cognitionem complexionis medicinarum. ſed non per odoꝛem ita faciliter. quia odor quem olphatus percipit: non ſequitur cōplexionem pꝛincipalem totalem rei. qꝛ non ſequitur totalē rem nec partem eius maioꝛeȝ: ſed ſequitur eius minimam partem. ſ. ſubtilem que eſt fumus: qꝛ odoꝛ eſt fumalis euapoꝛatio ſecūdū Ariſto. ꝛ ideo lȝ odoꝛ atteſtetur ſupꝛa cognitionem minime partis rei. non tamen atteſtatur ſupꝛa cognitionem totalem: neque ſupꝛa cognitionem plurium partium rei. ideo non atteſtatur ſupꝛa cognitionem pꝛincipalem. ꝛ lȝ per ſapoꝛem melius iudicemus de cōplexione rei q̄ȝ per odoꝛem. tamen ſapoꝛ aliquando ē mendax: qꝛ opium eſt frigidum: tamen ipſum eſt amarum: ꝛ ſapoꝛ amarus eſt calidus. ideo ſapoꝛ opii cum ipm̄ ſignificat eē calidum: falſo illud ſignificat cum ipſum ſit frigidum. Sed ille error raro aut nunq̄ȝ accidit in coꝛpoꝛibus calide complexionis. In eis enim nunq̄ȝ dominatur ſapoꝛ frigidus: ſed calidus. Sed ī coꝛpoꝛibus frigidis iſte erroꝛ frequenter accidit. in eis enim aliquando ſapoꝛ calidus dominatur. ſ. amarus. ꝛ cauſa huius eſt: quia caliditas eſt qualitas magis actiua q̄ȝ frigiditas. ideo ī complexione calida caliditas non permittit dominari frigiduȝ ſapoꝛem. ꝛ in complexione frigida frigidum non poteſt pꝛohibere: quin in ea dominetur ſapoꝛ calidus. ¶ Item alia cauſa poteſt eſſe: quia ſapoꝛes calidi ſunt magis īmutatiui cum maioꝛi etiaȝ delectatione ꝛ triſtitia q̄ȝ ſapoꝛes frigidi. ideo ſapoꝛes calidi tam in re calida q̄ȝ in re frigida magis impediunt perceptioneȝ ſapoꝛum frigidoꝛuȝ q̄ȝ econtra. ꝛ cauſa quare ſapoꝛes calidi ſunt magis imutatiui cum delectatione ꝛ triſtitia eſt: quia calidi a cauſa magis actiua cauſantur que eſt caliditas. ꝛ frigidi a cauſa minus actiua que eſt frigiditas. ¶ Item ſciendum ꝙ noueȝ ſunt ſapoꝛes. ſ. acutus: amarus: ſalſus: vnctuoſus: dulcis: ponticus: ſtipticus: inſipidus: ꝛ acetoſus. Et hoꝛum ſapoꝛum ſtipticus: pōticus: ꝛ inſipidus: ꝛ acetoſus cauſantur a frigido tanq̄ȝ a propinqua cauſa. lȝ enim acetoſus poſſit cauſari a calido tanq̄ȝ a cauſa remota: tamen ipſe ſemper cauſatur a frigido tanq̄ȝ a cauſa pꝛopinqua. Sed dulcis: ꝛ amarus: vnctuoſus: ſalſus: ꝛ acutus cauſantur a calido. ſed dulcis ꝛ vnctuoſus conueniunt coꝛpoꝛi humano in gradu. ſed ſalſus acutus ꝛ amarus ſunt eleuati ī gradu ſupꝛa complxonem humanam q̄tum ad caliditatem.

Conſequenter dicamus de ratiōe ſumpta ab odoꝛe medicinarum ſimpliciū. ¶ Notandum pꝛimo de odoꝛe: quia omne odoꝛiferum eſt caliduȝ: niſi multam roꝛalem humiditatem habeat impedientem ſuam caliditatem: ſicut nenufar ꝛ viola. ¶ Secunda regula eſt hec. aliquando per odoꝛem vini ſapoꝛis habentem nos cognoſcimus ſimplices medicinas ꝛ earum complexiodem per odoꝛem dulcem: ꝛ odoꝛem ponticum: ꝛ ſic de aliis odoꝛum nominibus. illarum ſpecierum ſapoꝛum quarum habent virtutes. ¶ Tertia regula eſt hec. homo male odoꝛat quia habet malum olphatum. huius autem ſunt tres cauſe. Pꝛima quia inſtrumentum olphatus eſt coopertum aliqua pellicula quam opoꝛtet eleuare per aerem vel fumum inſpiratum anteq̄ȝ odoꝛemus. Secunda cauſa eſt quia inſtrumentum olphatus eſt in pꝛofundo poſituȝ intra caput. Tertia cauſa eſt. quia inſtrumentum olphatus eſt pꝛope cerebꝛum quod ſua humiditate frangit inſtrumentum olphatus ſiue complexionem naturalem ipſius que eſt ſicca. ꝑpter illas tres cauſas homo habet peioꝛem olphatum ceteris animalibus.

Conſequenter dicamus de ratione ſumpta a coloꝛibus. per coloꝛes enim cognoſcuntur ſimplices medicine ꝛ earum complexiones. ſed inſufficienter ꝛ incomplete. Videmus enim vt in pluribus album frigidum ꝛ calidum rubeum. non tamen omne albuȝ eſt frigidum nec omne rubeum calidum. ſed omne album dummodo ſit humidum eſt frigidum: ſicut lac vacce. ſimiliter omnis res rubea vel nigra dummodo ſit ſicca ipſa eſt calida. ¶ Item in rebus eiuſdem coloꝛis ſicut cepe quod eſt rubeum illud quod eſt albius eſt frigidius: ꝛ quod eſt citrinius eſt calidius. ſicut eſt de cepe. ſic dicimus de vino. quia vinum albius eſt frigidius. magis rubeum eſt magis calidum. tamen vinum poteſt eſſe rubeum dupliciter. vno modo per actionem calidi. alio modo per commixtionem partium terreſtrium rubearum cū eo: ſicut homines album vinum faciunt rubeum ex remanentia ipſius vini cum achinio. quia partes terreſtres achinii rubee cum vino albo commixte faciunt vinum rubeum. pꝛimo modo eſt calidius q̄ȝ vinum album: ꝛ etiam res rubea pꝛimo modo rubedinis eſt calida de natura. ſed rubea ſecundo modo eſt non calida de natura: ſicut lac vacce eſt frigidum. ſi tamen parum croci admiſceatur cum eo: tunc fiet rubeum vel citrinum: non tamen pꝛopter hoc erit calidum. ¶ Sed poteſt queri quomodo vna res poteſt eſſe calida ꝛ alba: ſicut eſt eufoꝛbium: ꝛ rubea frigida ſicut ē roſa. ¶ Reſpondet auic. ſic: ꝙ duplex eſt compoſitio. pꝛima q̄ eſt ex elementis. ſecunda que eſt ex mixtis. q̄tū ad pꝛimam complexionem nulla res alba poteſt eſſe calida: ꝛ nulla rubea poteſt eſſe frigida. ſed quantum ad compoſitionem ſecundam aliqua res alba poteſt eſſe calida: ꝛ aliqua rubea poteſt eſſe frigida. Et ſic patet quomodo poſſibile eſt ꝙ aliqua res miſceatur ex re alba frigida: ꝛ ex nigra calida. ꝛ ī mixto ſit plus de ſubſtantia alba frigida: ꝛ minus de nigra calida. quia niger coloꝛ plus vincit q̄ȝ albus. ideo fiet ex eis coloꝛ medius. ſ. rubeus tn̄ totum ſit frigidum dominio cum frigiditas ibi dominetur. Similiter poſſibile eſt ꝙ ex re non habente manifeſtū coloꝛē frigida: ſicut criſtallus: ꝛ ex re rubea calida aliquod mixtum fiat: ita ꝙ ibi ſit plus de criſtallo ꝛ minus de rubeo totum erit rubeum frigidum: cuȝ criſtallus dominetur in quantitate ꝛ q̄tum ad dare complexionem. ſed rubeum dominatur in dando coloꝛem rubeum: ſicut eſt de roſa. roſa enim eſt compoſita ex ſubſtantia calida rubea pauca que non dominatur quantitatiue neq̄ȝ ſubſtantia. ſed in dando coloꝛem tantum: ꝛ ex ſubſtantia frigida multa ꝛ nō manifeſti coloꝛis que dominatur quantitatiue in ſubſtantia roſe ꝛ non reſpectu coloꝛis: ꝛ q̄tum ad dominium quantitatis dominatur complexio non coloꝛ. ꝛ ideo per coloꝛem male iudicamꝰ complexionem rei. ſ. aliquas res albas: tamen calidas: ſicut lac eufoꝛbii: quoniam eſt album: tamen ipſum eſt calidum.

Superius determinatum eſt de octo ſirupis. nunc dicamus de aliis. ꝛ pꝛimo dicamus de ſirupo de abſinthio. Abſinthium eſt radix ꝛ baſis in ſirupo. ꝛ eſt hec herba multum nota multas habens ſpecies: ꝛ virtus eius ī ſucco eius maxime dominatur. ꝛ hec herba eſt calida ꝛ ſicca in ſecūdo gradu. ſed eius ſuccus eſt calidioꝛ ꝛ ſiccioꝛ q̄ȝ eius ſubſtantia. ꝛ eſt ſtipticum mediocriter pꝛo aliqua eius ſubſtantia in ea exiſtente frigida. Similiter ipſum eſt amarum pꝛo aliqua eius parte ſubtili calida exiſtente in ſuperficie: ꝛ iuuat ſtomacum ipſum deopilando: ꝛ ipſum conſtringendo: deopilando paruas eius venas per eius caliditatem ꝛ ſubtilitatem: ꝛ omnes partes epatis que ſunt ſine ſanguine: cum epar ſit ſanguis coagulatus: conſtringendo per ſuam ſtipticitatem: ꝛ etiam per hoc idem deſiccat conſtringendo: ſed venas eius aperit. ꝛ dicit auic. ꝙ multum valet ydropicis ex ea cauſa: ꝛ euacuat coleraȝ abſq̄ eo ꝙ flegma euacuet: ꝛ iuuat ſtomacum ꝛ nocet capiti per ſuam caliditatem ꝛ ſiccitatem moꝛdicantem ꝛ reſoluentem fumos ad caput. Sed quomodo hoc ſit poſſibile cum caput ſtomaco comparatur. dico ꝙ confoꝛtat ſtomacum per ſuam ſtipticitatem conſtringentem: ꝛ nocet capiti per ſuam ſiccitatem ꝛ caliditateȝ moꝛdentem

tem ⁊ reſoluentez fumos ad caput: ⁊ eſt ſuccus calidior ⁊ ſiccior
q̄ȝ eius ſubſtantia. ꝓpter enim iſtud qđ eſt aperitiuum epatis
valet ydropicis: ⁊ etiam bonum eſt cum ſucco eius vngere ven
trem eius ſi ſit dolor in eo ⁊ parua materia.

Sirupus abſinthii ſtipticitate ſua confert habentibus ſtomacum debilem: ⁊ euacuat coleram exco
riantem inteſtina: ⁊ confortat venas ſua ſtipticitate. Unde ſi ſto
macuȝ ⁊ epar ſint debilia poni debet in ſirupo abſinthii: ⁊ fit de
zuccaro: ſic coquatur abſcinthiū cum aqua: ⁊ ponatur poſt zuc
carum: ⁊ etiam poteſt fieri cum melle duobꝰ modis. vno modo
ſic. Accipe ro. ⁊ abſcin. equaliter: ⁊ ponantur cum aqua ⁊ deco
quantur ad partem quartam. ⁊ apponātur tres partes mellis
quatuor vini aromatici: ⁊ eſt multum bonum. Scđo modo ſic.
Accipe abſcinthii partem vnam: duas citoniorum: ⁊ fiat ſirupꝰ
ſicut prius. hoc multum valet ad confortandum epar: ⁊ ad eua
cuandam coleram.

Conſequenter accedamus ad ſirupum qui fit de fumo terre. fumus terre eſt herba
nota ⁊ calida temperate. vnde non eſt multum calida nec mul-
tum frigida. Dicitur enim fumus terre: q: cito oritur in magna
quantitate. q: cum nihil eſt in ſero eius ſuper terraȝ in craſtino
magna apparet: ⁊ eſt amara tendens ad acuitatem: ⁊ cuȝ hoc hȝ
ſtipticitatem: ſanguinem mundificat: ſicut borago: ⁊ mirobala-
ni ⁊ cicute etiaȝ venas ⁊ epar aperit ⁊ deopilat ⁊ laxat vētrem
⁊ coleram euacuat. ⁊ hoc totum facit ſua caliditate: ⁊ confortat
ſtomacum. valet contra lepram: contra ſcabiem: ⁊ contra ſimilia
genera. ⁊ ſirupus fit de eo ſicut de abſcintio. ⁊ in eo fumus terre
eſt baſis. nam ipſe valet contra ſcabiem ⁊ leprā. ⁊ ſi in eo ponan
tur mirob. ⁊ borago multum mundificat ſanguinem: ⁊ ſi cuȝ fu
mo terre ponatur radix apii ⁊ feniculi: multū plus valet ad de-
opilandum epar q̄ȝ ſine his.

Conſequenter accedamus ad ſirupū qui fit de borragine. borago ē humida ⁊ calida
triſtitiam mitigans: ſanguinem mundificat: ꝓuocat letitiā ⁊ me
moriam. ¶ Itē contra cardiacas paſſiones. ⁊ fit iſte ſirupus
ſicut ſirupus de fumo terre. Et aliquando ſimiliter poteſt fieri
ſirupus de citoniis: ⁊ de multis aliis rebus. ſed quomodo debe
ant fieri patet ex predictis. ¶ Nota ꝙ differt rob ⁊ ſirupꝰ. nam
ſi ſuccus inſpiſſetur per ſe: tunc eſt rob. ſed ſi inſpiſſetur cum mel
le vel cum zuccaro: tunc eſt ſirupus.

Habito quid ē digeſtio ⁊ a quo digeſtio fiat. Circa hoc primo queramus vtrum digeſtio habeat igroſ-
ſare vel ſubtiliare. ⁊ videtur primo ꝙ ſemper debeat ingroſſa-
re. q: dicit auic. ꝙ digeſtionis intentio eſt ꝙ omnia ingroſſet.
Iteȝ galie. dic̄ ꝙ ipſa ſemp ingroſſat. Item digeſtio fit a calido:
ſemper conſumendo ſubtile humidum. ergo digeſtio ſemper in
groſſat. ¶ Sed contra dicit auic. ꝙ digeſtio ingroſſat ſubtile ⁊
groſſum ſubtiliat.

Solutio ad hoc ego dico ꝙ digeſtio ingroſſat ⁊ nō ſubtiliat. ſȝ aliquid poteſt dici tale in ſubſtantia et
paſſione ⁊ actione. Dico ꝙ digeſtio ingroſſat in ſubſtantia: ſed
ipſa ſubtiliat in paſſione. vnde dico ꝙ ipſa ingroſſat: quia ipſa
per calorem facit effumare ſubtile. ergo quod tunc remanet eſt
groſſius q̄ȝ prius. ſed quod remanet eſt digeſtum. ergo digeſtio
igroſſat in ſubſtantia. ⁊ hoc eſt verum. Tamen multi dicunt ꝙ
ſecunda digeſtio ingroſſat: ⁊ etiam tertia: tamen prima ſubtiliat
que fit in ſtomaco. quod dico eſſe falſum: ſed oīs digeſtio ingroſ
ſat: nonne chilus eſt ſubtilior pane: ita. ſed hoc nō ē pp digeſtio
nem ſed propter groſſi a ſubtili cōmunicantē diuiſionem. quia
digeſtio per ſe quicquid aufert ⁊ reſoluit eſt ſubtile. ⁊ hoc reſol
uit per fumum: ⁊ non aliter. ꝓpter hoc dico ꝙ omnis digeſtio
ingroſſat ſubſtantiam per ſe: tamē ipſa ſubtiliat quantū ad paſ-
ſionem ſuam. nam digeſtio congelata diſſoluit ⁊ liquefacit: ⁊ vi
ſcoſum diuidit cum reſolutione ſubtilis per fumum. ⁊ ita lȝ ea
ingroſſet quantū ad ſubſtantiā: tamen ea ſubtiliat quantum ad
paſſionem. q: ea reddit ipſa paſſibiliora q̄ȝ prius. vnde auic. lo-
quitur de ſubtiliatione in paſſione. ideo ⁊c.

Conſequenter queritur vtrū digeſtio poſſit fieri a calore inaturali febrili. videtur
ꝙ ſic. galie. in affo. dicit ꝙ in ſtatu accidētia inſurgūt: q: morbuȝ
digerūt: ſed illa accidentia ſunt inaturalia. ergo calor inaturalis
febrilis morbi materiā digerit. ¶ Item illud idē qđ materiam
expellit illud idē diuidit ⁊ digerit. ſed i quito febrīū ſcribit yſaac
ꝙ calor febrilis materiā expellit. ¶ Item qđ morbū curat mate
riam morbi digerit. ſed calor febrilis curat paraliſim ⁊ ſpaſmuȝ.
ergo ⁊c. ¶ Item ille calor qui calefaciendo materiā morbi cale
facit: digerit. ſed calor febrilis materiā morbi calefacit. ergo ⁊c.
¶ Item calor eſtiualis abbreuiat morbos. ſed hoc nō eſt niſi q:
ipſe materiā morbi digerit. attamen eſt calor inaturalis corpori
humano. ergo ſimiliter calor febrilis lȝ ipſe ſit innaturalis pote
rit materiā morbi digerere. ¶ Sed contra. digeſtio ⁊ principiū
digeſtionis ſunt cauſe ſanitatis. ſed calor febrilis nō eſt cauſa ſa
nitatis. ergo ⁊c. ¶ Itē digeſtio eſt effectus nature ⁊ naturalis.
ergo fit a cauſa naturali: ⁊ nō ab inaturali ⁊ febrili. ¶ Itē galie.
in ſcđo regiminis acutorū dicit ꝙ digeſtio fit a calore humido.
ſed calor febrilis eſt ſiccus. ergo ⁊c.

Solutio dico ad iſtam queſtionem ꝙ digeſtio non fit niſi a calore naturali vel ab eo qđ a natura dige
ritur ⁊ regulatur: ſicut eſt ſirupus: ⁊ non fit a calido inaturali vl̄
febrili: cuius cauſa eſt hec. q: digerens ducit ad terminū bonum
ſicut facit calor naturalis. ſȝ calor inaturalis vel febrilis cū agat
in eo: q: calor ⁊ igneus nō ducit ad certū terminum bonum. ſȝ
potius ad malum cum ad conſumptionem: ideo ipſe non dige
rit: tamen ipſe iuuat ad materie digeſtionem. q: ipſe expellit vnā
partem materie morbi: ⁊ natura reſiduuȝ facilius vicit ⁊ digerit.
⁊ ideo lȝ ipe non digerat: tū iuuat ad digōnem. ¶ Ad primum
dico ꝙ in ſtatu fiunt accidētia: tamē non digerunt materiā mor
bi. ſed bene ſtimulant naturam: vt ipſa digerat materiā. vel dicē
dum ꝙ accidentia non digerūt materiā: ſed ſignificant eam dige
ri. ¶ Uel dōm ꝙ ibi non dicit gal. ꝙ inſurgūt accidentia q̄ di-
gerant materiaȝ. ſed dicit per modū copule ſic in ſtatu inſurgūt
accidentia ac morbū digerunt. per hoc non habes ꝙ accidentia
morbum digerant. Sed gloſanduȝ eſt ſic. ⁊ morbū digerētia. i.
virtus ⁊ calor naturalis. ¶ Ad aliud dico ꝙ illud qđ expellit
materiam iam digeſtaȝ digerit ⁊ expellit eā. ſed calor febrilis nō
expellit mām digeſtam: ſed expellit eā anteq̄ȝ digeratur. iđ non
oportet ꝙ eam digerat. ¶ Ad aliud dico ꝙ calor febrilis non
curat paraliſim niſi per accidens: ideo nō oportet ꝙ digerat ma
teriam morbi. Nam calor febrilis ſtimulat naturā ⁊ eā ſtimula
ta inſurgit in ipſam per ſuum caloreȝ naturalem: ⁊ tunc digerit
materiam paraliſis ⁊ eam expellit. ⁊ ita curat paraliſim. ¶ Ad
aliud dico ꝙ digerens materiam debet eam calefacere ſine con
ſumptione multa. ſed lȝ calor febrilis calefaciat materiam frigi-
dam morbi: tamen eam non digerit: q: eam plus debito calefa-
cit ⁊ conſumit: ⁊ multum groſſiorem ⁊ minus paſſibilē q̄ȝ prius
reddit: ⁊ ideo non digeſtam: licet enim digeſtum ſit groſſius nō
digeſto: tamen eſt paſſibilius ⁊ magis obediens. ¶ Ad aliud di
co ꝙ calor eſtiualis non digerit materiam: ſed incendit ⁊ acuit
calorem naturalem: vt melius poſſit digerere materiā ⁊ etiā ape
rit poros: vt ipa digeſta cito expellat. ideo nō valet.

Confectio alipte muſcate. alipta. i. mirta: valȝ pueris patientibus aſma ⁊ conſtrictionem pecto
ris: ⁊ etiam valet non valentibus lac retinere fit ide ſuffumigiū
optimum ⁊ odoriferum: quo vtuntur apoſtolici imperatores i ca
pellis ſuis: ⁊ intrant in precioſis medicinis ⁊ electuariis. ⁊c.

Confectio gallie muſcate intrat in precioſiſſimis medicinis ⁊ electuariis ⁊c.

Confectio nere ita fit ⁊c.

¶ Dicit galie. in de ſimplici medicina ꝙ
per operationes cognoſcimus virtutes. Igitur poſtq̄ȝ inquiſita
eſt cognitio. ſ. medicine ⁊ ſue virtutis per rōneȝ ⁊ experimentū.
Nunc inquiramus cognitioneȝ ſue virtutis per operatiōes eiꝰ.
¶ Et ſciendum ꝙ medicine ſimplicis triplex eſt operatio. vni
uerſalis: particularis: ⁊ cōmunis ad vniuerſalem ⁊ particulareȝ.
Operatio vl̄is eſt illa quā ipſa exercet in toto corpore: ſicut ca-
lefacere: ⁊c. Particularis eſt illa quā ipſa exercet in aliqua par
te corporis: ⁊ pro aliquo: ſicut confortare. ſed cōmunis ad vl̄eȝ
⁊ particularē eſt illa quā exercet ſimplex medicina in aliqua par
te corporis. tamen ꝓ iuuamento totius corporis: in hoc eniȝ ꝙ
exercetur in parte corporis cōuenit cū particulari: in hoc auteȝ ꝙ
ipſa fit ꝓ iuuamento totius corporis conuenit cum vniuerſali
operatione. ſicut eſt hec operatio que eſt ꝓuocare menſtruū vel
emoroydas. ¶ Item quedam operatio ſimplicis medicine eſt
prima: quedam ſecunda. Prima eſt ſicut calefactio: infrigidatio:
humectatio: ⁊ deſiccatio. Secūda eſt eadem cum prima cū aliq
additione ⁊ intentione: ſicut aduſtio que eſt calefactio cū inten-
tione: ⁊ congelatio que eſt infrigidatio cuȝ intentione: arefactio
que eſt deſiccatio cū intentione: ⁊ putrefactio que eſt quedā hu
mectatio cum intentione. ¶ Item oīs ſimplex medicina habet
duas operationes: vnam per ſuam materiā: aliaȝ per ſuā formā
⁊ appello materiā ſuā ſubtile ſiccū viſcoſum groſſum cū viſcoſi
tate coagulatum cuſſibile mucilaginoſum ſpongioſum. Ope-

ratio medicine ſubtilis eſt facile diuidi ⁊ facile caleſieri tamē de
biliter. Operatio medicine viſcoſe eſt non facile diuidi cuꝫ par
tes ſue adhereant tanqꝫ catene. ⁊ ideo cum eleuatur facit filū ſi
ne interruptione ⁊ etiā viſcoſum nō de facili puluerizaē cū ſuū
ſiccum terreum ſit nimis fortiter nexum cū ſuo humido aqueo.
Operatio groſſi ſine viſcoſitate eſt ꝙ ipſum de facili pulueriza
tur. Operatio cōgelate medicine eſt ꝙ bene retinet ſuā figuram
⁊ nō cadit in omnem figuram: ſed ſemꝑ eſt in vna figura: vꝫ ī il
la quā primo recipit in congelationē: ⁊ eam nō deperdit niſi per
liquefactionē. vnde congelatā ſibi determināt vnā figuram. ſ. il
lam quā in congelatione recepit. Operatio curſibilis medicine
eſt ꝙ de facili cedit in omnem figurā: tamen per naturam curſi
bilitatis nullā figuram ſibi determinat. Operatio medicine mu
cilaginoſe eſt ꝙ ipſa poſita in aqua facit in ea viſcoſitatē. Ope
ratio medicine oleaginoſe eſt ꝙ ex ea fit oleū: ⁊ eſt medicina ole
aginoſa que habet in ſe aliquid olei: ſicut grana ⁊ nuces. Opera
tio medicine ſpongioſe eſt ꝙ ei obuiat humiditas ſtatī ī eaꝫ ſub
intrat ⁊ imbibitur iſta humiditas.

Viſo de opationibus medicine a pte ſue materie. nūc vi
deam⁹ de ꝑprijs opationib⁹ ei⁹ a pte forme ſue
⁊ appello eius formā ei⁹ ꝯplonem. Et ſunt quatuor ꝯplones
medicine. ꝓma calida. ſcđa frigida. tertia humida. quarta ſicca.
Et ꝗtū ad iſtā locutionē videamus ꝓprias operationes medi
cine calide ſimpſr. ℂ Et ſciendum ꝙ medicina ſimplex ꝑ com
plexionem calidā exercet duodecī opationes. ℂ Prima eſt hu
morem ſubtiliare: qđ non facit fortis calor: qꝛ ipſe conſumendo
ſubtile ingroſſat. ſed mediocris ſubtiliat humores cogelatos li
quefaciēdo ſine conſumptōe eius. ℂ Scđa operatio eſt abſter
gere: ſicut illa medicina que ducit ſecū ſuperfluitates quas inue
nit in orificijs venaꝝ. ⁊ talis medicina debet eſſe amara. vñ oīs
medicina amara ventrē laxat. ℂ Tertia ei⁹ operatio eſt exaſpa
re. ſed aliqđ pōt exaſperari tripſr. pꝛimo mō abſtergēdo. ſecūdo
modo ꝯſumendo. tertio mō ꝯſtringendo. Abſtergēdo ſicut me
dicine abſterſiue exaſperant ⁊ ſecū ducunt: humiditatē cōtinuā
tem: ⁊ lenificantem. ⁊ hec patent in trachea artaria mulierum.
Nam trachea artaria mulieꝝ habet multā humiditatem ipſam
continuantem ⁊ lenificantem. ideo habēt vocem ſuauē ⁊ dulcē
⁊ cū aliqua medicina laxatiua trāſit per earum tracheā artariaꝫ
ipſam humiditatem artarie eius adherentē ſecum ducit ⁊ rema
net diſcontinua ⁊ aſpera. ⁊ tunc habet mulier non ſuauem nec
vniformē vocē: qꝛ ꝯſumēdo exaſperat calidū ꝯſumēdo: qꝛ conſu
mit humiditatem artarie: que ipſam continuabat ⁊ lenificabat:
qua ꝯſumpta partes artarie in parte vna conſtringuntur: in alia
aūt diuidūtur. ℂ Tertio modo pontica ⁊ ſtiptica exaſperāt con
ſtringendo partes artarie in vno loco. in alio aūt diuidūt eaꝫ ne
ceſſario: ⁊ ita auferunt lenitatem ⁊ inducūt aſperitatē ⁊ in arta
ria ⁊ in alijs partibus. Et lꝫ exaſperare dicatur trib⁹ modis: tñ
calidum nō exaſperat niſi vno mō. ſ. ſecūdo modo conſumēdo.
ℂ Quarta operatio medicine calide eſt apire qđ facit aperitiua
medicina. ſed medicina apitiua poteſt eſſe tripſr. vno modo ab
ſtergendo. alio mō ꝯſumendo. tertio mō ꝯſtringendo. abſterſiue
aperiunt medicine q̄ humiditatem eis adherentē ⁊ membrū eis
cōtinuantē ſecum ducūt ⁊ lauāt. ⁊ ita medicina abſterſiua ē ape
ritiua remouendo continuans. conſumendo medicina eſt aperi
tiua: ea que ꝯſumit humiditatem ꝯtinuantem. ⁊ iſto mō omnes
medicine tam amare qꝫ acute qꝫ ſalſe etiam ſunt aperitiue. Cō
ſtringendo medicina aperitiua ſtiptica ⁊ pontica. qꝛ cōſtringen
do membꝛum in vno loco: in alio loco diuidit. ℂ Et ſciendum
ꝙ medicine abſterſiue aperiūt parum: ⁊ ſtiptice plus ⁊ calide ma
xime. ℂ Item medicine abſterſiue nullo mō ſubintrāt: ſed pon
tice ⁊ ſtiptice diuidendo ſubintrant de neceſſitate: ⁊ calide aperi
endo poſſunt ſubintrare: cū calidū ꝯſumere poſſit tam de longe
qꝫ de ꝓpe. Et lꝫ medicina aperitiua ſit trib⁹ modis: tamen cali
da nō eſt aperitiua: niſi vno iſtoꝝ modorum. ſ. ſecundo modo.
ℂ Quinta operatio: medicine calide eſt mollificare. calida enim
medicina aperit poros circūferentiales. ⁊ tūc ꝑ illos poros ipā
trahit humiditatē ad partes circūferentiales que mollificat par
tes circūferentiales. Sed caueas ne illa caliditas ſit nimium for
tis. nam ſi eſſet nimis fortis ipſa non tantū traheret humiditatē
ad partes circūferentiales. ſed cum hoc eam conſumeret: ⁊ tunc
non mollificaret partes circūferentiales. ſed medicina mollificās
debet eſſe mediocriter calidꝛ: qꝛ humiditatem tūc mollificanteꝫ
quā attrahit ad partes circunferentiales non ꝯſumit. ℂ Sexta
operatio medicīe calide eſt aperire ſine mēbꝛi ſubintratōe mate
riā ꝯtinenteꝫ euacuando ſiue euapoꝛando. ⁊ ſic calida ⁊ ſicca in
ſecundo gradu ſunt aperitiua: ⁊ calida medicina conuenit ī apo
ſtematum cura: cum ipſa confoꝛtet membꝛū apoſtematū ⁊ vnaꝫ
parteꝫ apoſtematis euapoꝛat. ⁊ ita aperit: ⁊ reſiduū materie apo
ſtematis ipſa maturat. Similiter talis medicina competit ī eua
poꝛatione materie ventoſe quā euapoꝛando membrū aperit. ſꝫ
hec operatio non differt a quarta: niſi ſicut vniuerſale ⁊ particu
lare. ℂ Septima operatio eſt attrahere. ſed medicina calida po
teſt attrahere quinqꝫ modis. ꝑ imo mō attrahit cum ſua cōplexi
one que eſt calida ſimpliciter: nullā operationē vltra faciendo. ⁊
ſic medicina calida attrahit a pꝛofundo coꝛporis ⁊ membꝛoꝝ:
ſicut a iuncturis. ⁊ ſic anacardus calidus ⁊ ſiccus attrahit. Se
cundo modo medicina calida attrahit nō ſimpliciter: ſed cū hoc
moꝛdicat: per quam moꝛdicationem paꝝ doloꝛem inducit. Ter
tio modo medicina calida attrahit non ſimpliciter. ſꝫ cū hoc mē
bꝛum vlterius rubificat. ⁊ ſic ſemen vꝛtice ⁊ cepe attrahunt.
Quarto modo medicina calida attrahit ñ ſimpliciter: ſꝫ cū hoc
pꝛuritum facit. Quinto modo medicina calida attrahit nō ſim
pliciter: ſꝫ cū hoc vlcerat: ſicut eſt illa medicīa que ꝯſumit mate
riam continuantē: ⁊ illam attrahit a ꝓfundo membꝛi ⁊ eam cō
ſumit. Octaua operatio medicine calide eſt conſumere totalr̄ ſi
cut illa que conſumit humidū totum ꝯtinuans ⁊ reſiduum inci
nerat. Nona operatio medicine calide eſt coꝛrodere: ſicut ille q̄
diminuunt carnem per coꝛroſionem: nō per putrefactionem nec
per aduſtionē. ⁊ hoc faciūt medicīe ſalſe. ℂ Decima opatio me
dicine calide eſt putrefacere. ⁊ hoc faciunt ille que coꝛrumpunt
ſpiritus ⁊ humiditates. ⁊ de talibus medicinis dicit galien. in de
ſimplici medicina: ꝙ ipſe non debent diu manere in coꝛpoꝛe. ⁊ ſi
diu remanent ſuſpecte ſunt. ℂ Undecima opatio medicīe cali
de eſt coꝛrumpere non ꝯſumendo neqꝫ adurendo neqꝫ putrefa
ciendo: ſed malam ꝯplexionem repugnantem operationi mem
bꝛi inducendo: ſicut ſunt ille que inducunt apoplexiam epilēſiaꝫ
⁊ his mediantib⁹ paraliſim. ℂ Duodecīa opatio medicine ca
lide eſt excoꝛiare poſt abſterſionem: ſicut ſunt ille que vehemen
ter abſtergunt. qꝛ excoꝛiatio nihil aliud eſt qꝫ vehemens abſter
ſio: ⁊ tales medicine ſunt bone in lepꝛa: ⁊ moꝛphea: ⁊ conſimili
bus paſſionibus. ⁊ hec ad pꝛeſens ſufficiant de operationib⁹ me
dicine calide.

Poſtquam determinatum eſt de ſirupis. nunc dica
mus de electuarijs. ſed qꝛ tres ſunt con
fectōes: quaꝝ pꝛīa ē alipta muſcata. ſcđa gallia muſcata. tertia ē
confectio nere que ingrediuntur ⁊ conſtituūt q̄dā electuaria et
alias quaſdam medicinas ꝯpoſitas. iō ꝓmo de illis trib⁹ ꝯfectio
nibus dicam⁹. ⁊ ꝓmo de confectione alipte muſcate.

Alipta ideſt mixtura muſcata: qꝛ muſcus ibi ponit. ⁊ ali
qui dicunt ꝙ muſcus eſt ibi baſis: qꝛ dat ei nomē
ſed hoc non eſt verum. non enim baſis dat ſemper nomen: nec
ſemper eſt baſis quod dat nomen. alipta enim muſcata a muſco
denominatur. qꝛ dominatur in ea q̄ꝫtum ad odoꝛem: lꝫ ibi nō ſit
baſis. vnde dico ꝙ muſcus non eſt ibi baſis. qꝛ laudes alipte mu
ſcate non ei appropꝛiantur per muſcum: ſed foꝛte per aliud. hoc
enim eſt baſis in medicina: per quod ei laudes conueniunt. In
iſta autem confectione ſex res ponunē. ſ. laudanū. ſtoꝛax duplex
ſcꝫ calamita ⁊ ſtoꝛax rubea: muſcus: lignum aloes: ambꝛa ⁊ cam
phoꝛa. laudanū enim ſit ex roꝛe celi cadente ſuper herbas quas
comedunt capꝛe: que herba eſt nobis ignota ⁊ ſupꝛa pilos capꝛa
rum comedentiuꝫ illas herbas cadit ille ros: ⁊ ex illo roꝛe lauda
nuꝫ ſit ſic: cum ille ros bene eſt inuiſcatus ſupꝛa illas herbas ho
mines cum coꝛrigijs verberant illas herbas ſuper quas cadit il
le ros. ⁊ ex illa verberatione ille ros aliquantuluꝫ ſeiungitur ab
illis herbis: ⁊ poſtea expꝛimitur ille ros ab illis herbis: ⁊ tunc ſo
li exponitur ⁊ deſiccatur: ⁊ lꝫ laudanum ſiat ex roꝛe cadente ſu
pꝛa pilos dictarum capꝛarum: tamen ille ros qui cadit ſupꝛa pi
los barbe: melius valet ex fumo exeunte ab oꝛe capꝛe pꝛedicte
in quo roꝛe ſit quoddā inuiſcatum ī barba ⁊ nō ī alijs partibus
ex quo ſit laudanum. laudanum eſt calidum ⁊ ſiccum in pꝛimo.
ſubtiliat humoꝛes ⁊ habet aliquam ſtipticitatem ſiccam: matu
rat apoſtemata. pꝛohibet reuma conſumendo eius materiam ⁊
pꝛohibet ne materia fluat: ⁊ fluxam digerit ⁊ conſumit: confert
tuſſi. vnde valet contrā tuſſim ex frigida cauſa: ⁊ benelenit pe
ctus ⁊ materiam fluxam conſumit: ⁊ fluxuram pꝛohibet fluere:
ſufficienter extrahit ferum moꝛtuum.

Stoꝛax eſt gumi oliue ſm quoſdam: ⁊ eſt triplex. vna ē
calamita: ⁊ hec eſt melioꝛ. Alia eſt rubea ⁊ hec
eſt minus pura. tertia eſt liquida que ad ignem liqueſit artificia
liter: ⁊ hec eſt peioꝛ. Stoꝛax rubea ponitur hic ⁊ calamita:
ſtoꝛax eſt calida ⁊ ſicca in pꝛimo gradu: opationes eius ſunt he.
lenit membꝛum: ⁊ ideo ipſa eſt bona in laxitudine: ⁊ doloꝛe iun

ctürarum que ꝓpter motum deſiccantem laxāt ⁊ inhabiles ad motum fiunt: ⁊ ꝯfert raucedini ⁊ tuſſi: reſpicit enim pect⁹ ⁊ materiam pectoris maturat. ⁊ hec duo. ſ. ſtorar ⁊ laudanum ſit ibi pro vna baſi. ⁊ dicitur eſſe baſis in medicina que principalr operatur in medicina: ⁊ que reſpicit membrum ꝓpter quod datur medicina: ⁊ alia aut ſunt iuuantia aut maliciam baſis reprimūt: ne noceat aut prebeat ei tranſitum aut confortant membrum omnia talia: ⁊ aliquando alia cum baſi ponuntur in medicinis compoſitis. iſta duo. ſ. ſtorar ⁊ laudanum conferunt pectori dupliciter. vno modo q: materiam fluxam maturant. alio modo q: materiam fluxuram non permittunt fluere: non tamen maturant niſi materiam fluxam.

Lignum aloes calidum eſt ⁊ ſiccum in principio ſecundi gradus: confortat venas: ⁊ eſt aperitiuum ⁊ lignum aloes ponitur in hac confectione: vt iuuet in digerendo. ſtorar ⁊ laudanum non habent virtutem fortem maturandi ⁊ calefaciendi materiam frigidam in pectore contentam. ſed debilem maturant. ſed lignum aloes iuuat ad digerendum materiam eam digerendo. ſed non eſt baſis: ſed laudanum ⁊ ſtorar eſt vna baſis in hac confectione: q: proprie reſpiciunt pect⁹: ⁊ q: lignum aloes non eſt baſis hic ſed iuuamentum: ideo min⁹ ponitur de eo hic: ⁊ de baſi ponitur in duplo. ſ. virtutis. etiam lignum aloes confortat neruos. ⁊ ideo pectus cum ſit neruoſum ⁊ confortat cerebrum qđ confortatum non permittit fluere materiam ad pectus nec deſcendere: ⁊ ſtomacū ⁊ cor confortat. ⁊ ꝓpter ſtomacum ponitur.

Ambra in hac confectione ponitur ambra que eſt medicina maris. dicunt enim quidam ꝙ eſt ſperma cete: quod falſum eſt. inuenitur enim in ventribus piſcium. qui eam comedūt quando vomit cete. ſed eſt lapis qui venit đ fontibus maris: ſicut dicit auic. calefacit enim ⁊ ꝯfortat. ⁊ dicit aui. ꝙ ipſa eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu. ponitur hic: q: confortat cerebrum: conſumit materiam cadentem ibi. ⁊ ꝓhibet ne deſcendat in habentibus cerebrum imundum. ſed habentes cerebrum mundum iuuat. vnde ſi habet complerionem naturalem bonam ⁊ ſufficientem iuuat eam. ⁊ q: aromatica calida ⁊ ſicca ſubtiliat materiam confortat pectus. ⁊ valet in tremore cordis ex frigida cauſa. ponitur hic vt confortet pectus.

Camphora eſt quedam medicina que inuenitur in quodam ligno: ⁊ eſt ſpecies gūmi. vnde dicit auic. ꝙ ipſa inuenitur in ramis cuiuſdā arboris iuxta quē iacet leopardus. vnde raro videtur arbor illa: ſed lignum deſiccatum inuenitur: frigida ⁊ ſicca eſt multū: ideo abſcindit coitū. prohibet fluxum ſanguinis narium: cum in naribus ponitur cū aceto ne fluat ſanguis: confortat cerebrum: ponitur hic ne materia deſcendat ad pectus. ⁊ q: conſtituentia aliptam muſcatam ſunt ſubtilia: ⁊ maxime ſua baſis. ideo alipta confortat pectus: ⁊ eſt bona habentibus aſma ex frigida cauſa. i. difficultatem anelandi: ⁊ eſt bona contra pectoris ſtrictionem ex frigida materia contenta in pectore. ¶ Item eſt bona in pueris non valentib⁹ lac retinere. quia ſtomacum confortat vt ipſum recipiat. Alipta ponitur in medicinis compoſitis. conficitur ſic. ⁊ eſt ibi cautela. primo muſcum ſtorar ⁊ laudanum ponuntur in aliquo vaſe eneo: ⁊ illud vas coopertum cum pāno mundo ponitur ad ſolem. ita ꝙ ibi aliquantulum calefiat ⁊ mollificetur. Deinde in mortariolo aliquantulum calido ponantur. ⁊ piſtetur cum piſtello: ⁊ bene mollificentur quouſq; piſtellum fiat calidum. Deinde lignum aloes puluerizatum ibi ponatur: ⁊ deinde muſcus cum aqua roſata diſtemperetur ⁊ cum aliis miſceatur: cuius cauſa eſt quia ita parum hic ⁊ in aliis confectionibus de muſco ponitur ꝙ niſi diſtemperetur cum aqua non poſſet commiſceri cum aliis per totum: ſicut videmus ꝙ parum croci quādo diſtemperat̃ cū aqua cū multo lacte cōmiſcetur: qđ non fieret niſi diſtemperaretur cum aqua.

Gallia muſcata eſt alia cōfectio cuius auctor nō ponit laudes: tamen valꝫ contra ſtomaci debilitatem ex materia frigida ipſam conſumendo prohibet vomitum: valet contra fluxum ventris conſtipando humiditatem lubricantem: ⁊ deſiccando maſtix. ⁊ gūmi arabicum ſunt ibi pro baſi: q: proprie confert eis: ⁊ precipue operatio ⁊ la⸗ us eius ſint huius confectionis: maſtix calidum ⁊ ſiccum eſt in ſecundo gradu: ſubtiliat humores groſſos frigidos: cōfortat ſtomacum: appetitum erigit. Similiter gūmi arabicum ⁊ zinziber ⁊ nux muſcata: ⁊ muſcus ⁊ cinamomum: ⁊ gariofil. ⁊ camphora: ⁊ alia que ibi ponuntur confortant ſtomacum. ⁊ iſta cōfectio in medicinis ſtomacum confortantibus debet poni. iſte due confectiones ſunt precioſe dicte: ⁊ eis loco incenſi i monaſteriis vtitur aliqui diuites. de muſco qui ponitur in alipta muſcata ſciēdum ꝙ eſt quoddam apoſtema quod naſcitur in pede cuiuſdam animalis: ⁊ eſt valde aromaticū: ⁊ confectiones ponuntur in litera: vt patet.

Confectio nere contra paſſiones mulierum valet: ꝓuocat menſtrua: confortat ⁊ iuuat ad concipiendum: eſt enim aperitiua matricis ⁊ ipſius confortatiua. q: eius materiam ſuperfluam conſumit. vnde in medicinis valentibus ad paſſiones mulierū ponit̃. hec eſt ſnīa lectionis.

Habito ꝙ a calido naturali ⁊ innaturali fiat digeſtio. Nunc queramus quomodo materia morbi digeratur a medicina. Et primo quomodo digeratur a medicina calida: vtrum a medicina calida caliditate actuali eius vel potentiali. Et videtur ꝙ a caliditate ei⁹ actuali: quia omne agens eſt actu ens. ſed calor medicine calide cum ſit digerens materiam morbi eſt agens. ergo eſt actu ens. maior patet. quia patiens eſt tale in potentia quale agens eſt in actu. igitur agens per illđ qđ agit eſt actu ens. ¶ Item aqua calida ſecundum auic. materiam exiſtentem in ſtomaco frigidam digerit per caliditatem ſuam. ſ. non per caliditatem ſuam potentialem: quia ſic eam incrudaret ⁊ infrigidaret. ergo hoc ē p caliditatem actualē.

Sed contra quia hoc dicit galie. in tegni: ꝙ medicina calefaciens ⁊ infrigidans debet eſſe talis ſm virtutem ⁊ non ſm ſenſum ⁊ apparitionem: imo eſſentialiter tale vt dicit ibi.

Solutio ad illam queſtionem. dico ꝙ medicina calida aliquando agit per caliditatem actualem: aliquando per potentialem: quia aliquando ipſa non paſſa: ⁊ tunc ipſa agit per actualem caliditatem. ⁊ hoc eſt quando ipſa agit in propinquis partibus: ſicut in ſtomaco: ⁊ aliquando ipſa agit paſſa. ⁊ tunc ipſa agit per caliditatem potentialem: tamen ipſa eſt in actu ⁊ reducta ad actū cuꝫ ipſa agit: ⁊ ſic ipſa agit in remotis partibus. ¶ Ad primum cum dicitur: dico ꝙ ipſa eſt actu calida cum agit. ſed hoc eſt propter ſui paſſionem per quam reducta eſt caliditas potentialis ad actum. ¶ Ad aliud quod eſt de aqua calida patet.

Conſequenter queritur vtrum aliqua materia morbi poſſit digeri per medicinam frigidam. ⁊ videtur ꝙ non. quia frigidum non ponit pedem in operatione nature: vt dicit auic. ꝑmo li. ¶ Itē ab eodē digerit̃ cibus ⁊ materia morbi ſꝫ auic. ſed cibus non digeritur a frigido. ergo ⁊c. ¶ Item digeſtio eſt naturalis operatio ſm auic. in primo. ſed nulla talis operatio fit a frigido. ergo ⁊c. ¶ Item ſcdm auic. in quarto. digeſtio materie ſt preparatio eius ad expulſionē ſed dicit galie. in tertio ſimplicis medicine: ꝙ frigiditas aggregat materiam: ⁊ facit eam imobilem. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitum dicit galie. ⁊ Haly. in tegni.

Solutio dico ꝙ medicina frigida ſoluꝫ digerit materiā calidam ⁊ ſiccam. ſed medicina calida digerit omnem materiam tam calidam q̄ꝫ frigidam: ſicut patet ab Haly qui ponit quatuor medicinas digerentes omnem materiam vt crocus ⁊ ſpica ⁊c. tamen digeſtio male materie poteſt fieri dupliciter. vno modo ipſa digerit ſolum alterando: ⁊ maliciam eius reprimendo. ⁊ iſto modo digeritur calida materia ⁊ ſicca colerica in eſtate a frigido reprimendo eius vehementem caliditatem ⁊ eius maliciam vt natura poſſit eam deuincere. ⁊ etiam iſto modo digeritur materia frigida a caliditate eius frigiditatē ⁊ maliciam reprimendo: vt natura poſſit eam deuincere ⁊ expellere. Secundo modo medicina digerit membrum ⁊ calorē naturalem confortando: vt ſupra ipſam materiam victoriam habeant eam digerendo ⁊ expellendo. ⁊ ſic fit digeſtio a calido temperato: ⁊ nullo modo a frigido. vnde materia calida digeritur dupliciter. vno modo alterando. ſecundo modo confortando. ſed materia frigida non niſi vno modo tantum. ſ. alterando tantum. ¶ Ad primum obiectum dico: ꝙ frigiduꝫ non ponit pedē in opere nature ita ꝙ ſit inſtrumentum. ¶ Ad aliud. per idem quod dicit auic. ꝙ ab eodem digeritur cibus ⁊ materia morbi. dicendum ꝙ verum eſt quoniā cibus ⁊ materia morbi digerit̃ ab inſtrumento nature regulato a natura. ¶ Ad aliud cum dicitur: ꝙ nulla operatio naturalis fit a frigido: verum eſt tanq̄ꝫ ab inſtrumento: ſed vt dictum eſt. ¶ Ad aliud dico ꝙ frigidum aggregando aliquam materiam reddit per ſe eam imobilem: tamen per accidens. ſ. vt ſit nature expellenti obediens que pecca

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0560-9

hat ſua ſubtilitate ⁊ liquiditate: propter quod ipſa erat tunc incomprehenſibilis a natura: ſꝫ ipſa ingroſſata magis eſt cõprehenſibilis a natura. Unde gal. in pronoſticis. ſputum eſt difficilis expulſionis triplici de cauſa. aut quia viſcoſum: aut propter ſui nimiam adherentiam membro in quo eſt: ⁊ ab eo nequit expelli: aut quia ſubtile: aut liquidū fugiens cõprehenſionem cū nature expellens ſuas ſuperfluitates cum vento ⁊ aere non poteſt ipſum comprehendere: aut quia virtus eſt debilis in expellendo. cū igitur ſit ſubtilis ⁊ liquida ipſa debet ingroſſari vt fiat cõprehenſibilior ⁊ mobilior nõ de ſe: ſed a natura. ergo ⁊c.

Conſequenter queritur vtrum medicina frigida digerat materiam morbi ⁊ agat in ipſam per frigiditatem actualem vel potentialem. ⁊ videtur ꝙ per actualem. quia illud quod agit per complexionem quaꝫ ab alio non recipit agit illud actualiter. ſed medicina frigida nõ habet frigiditatem a corpore humano per quā ipſa agat. ergo ⁊c. ¶ Et tu dices ꝙ imo. ſ. ꝙ ipſa recipit frigiditateꝫ a corpore humano per quam ipſa agit. ¶ Contra. natura corporis humani agit per calidum. ergo a natura corporis humani ipſa non recipit frigiditatem cū agat per eius contrarium. ¶ Et dices ꝙ in actione corporis humani talis frigiditas medicine per quaꝫ ipſa agit educitur ad actum. ¶ Contra. omne illud quod educit aliquid ad actum facit illud ſibi ſimile: ⁊ non contrarium ſibi: quia paſſum eſt contrarium agenti: ⁊ propter hoc patitur ſꝫ reſiſtat per contrarietatem. ¶ Item calida medicina agit per potentialem complexionem quam acquirit a corpore humano. ergo per oppoſitum frigida medicina per frigiditatem accidentalem. ¶ Item quomodo infrigidat: cum in qualibet parte corporis ſit caliditas que non infrigidat: ſed potius calefacere dꝫ. ¶ Sed contra. tertio de complexionibus medicine calide frigide: humide ⁊ ſicce: agunt per complexionem potentialem.

Solutio hanc queſtionem ſoluit Galienus tertio ſimplicis medicine. medicina dicitur agere per potentialem complexionem dupliciter. vno modo: quia non agit niſi ab alio patiatur prius. ⁊ ſic medicina debet agere per complexionem potentialeꝫ. quia non agit niſi ſui diuiſione patiatur prius a calore naturali: quia non mouetur nec intrat membri ſubſtantiam niſi prius diuidatur. ⁊ ideo ſi opium ponatur ſupra manum eam non infrigidat: quia ipſa non eſt diuiſa in partes paruas. ¶ Alio modo dicitur aliquid agere per potentialem complexionem: quia ipſum non agit niſi prius patiatur ſui diuiſionem ab alio: ⁊ in ipſo aliquid aliud multiplicatur. ⁊ ſic medicina calida agit per potentialem complexionem quam recipit ab alio. ſcꝫ a calore naturali: ⁊ quantū ad hoc agit per actualem. Sed quia ab alio patitur anteꝙ̃ per illud qđ habet agat: pro tanto dicitur agere per potentialem complexionem. frigide enim medicine nullam complexionem accipiunt per diuiſioneꝫ ad hoc vt agant: vt calide ⁊ frigide motum accipiant per diuiſionem: ſꝫ non per complexionem. ¶ Et ſciendum ꝙ triplex ē potentia. ſ. eſſentialis: accidentalis: ⁊ actualis. eſſentialis eſt illa que indiget tranſmutabilitate rerum in ſuaꝫ ſubſtantiā ſiue eēntiā. ⁊ ſic medicina calida eſt in potētia. Potentia accidentalis eſt illa q̃ idiget trāſmtabilitate rerum accidentaliter: ſicut eſt illud tranſmutans quod remouet prohibens. ⁊ in iſta potentia ē medicina frigida. potentia actualis eſt illa que non indiget aliqua tranſmutatione alia ab eo in quo eſt: ſed ſolo exitu ab otio in actum. ⁊ ſic vigilans ſcribit in potentia. ⁊ ſic venenum eſt interficiens in potentia. quia ad hoc ꝙ venenum interficiat: non oportet ꝙ ipſum diuidatur immo applicatione ſui ad corpus interficit

Ad primum argumentū: ꝙ medicina frigida mouet: hoc eſt per complexionem quam in potentia habet. quia motum ab alio accipit: ſꝫ non per complexionem agat. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ non eſt ſimile: quia licet medicina calida non agat niſi aliquid multiplicetur cum ipſa ⁊ in ipſa. non propter hoc ſic eſt de frigida. quia ſecundum galie. ponentē hoc exemplum. ligna viridia per ſe infrigidant. ſed ſicca ligna nunꝙ̃ calefaciunt niſi prius calefiant ab igne ⁊ in eis ignis multiplicetur. ¶ Ad vltimum quando tu queris quomodo eſt poſſibile ꝙ agat per frigiditatem: imo per caliditatem quam acquirit a corpore per totum eſt caliditas: dico ꝙ non oportet. non enim medicina frigida calefit a corpore nec a calore corporis quia ipſa ē multa: imo ideo quia calor corporis non poteſt eque calefacere: ſicut videmus in hominibus ebriis in mane vinum vomere et cibum actualiter frigidum. eo ꝙ propter ſui multitudinem non potuit ea digerere calor. vnde verum eſt ꝙ ſi opium in quantitate eſſet parua ipſum non infrigidaret totum corpus humanum: imo vinceretur a calore naturali. ſed tamen nõ poteſt vinci: vel quia eſt maioris quantitatis: vel quia calor noſtri corporis eſt debilis. ⁊ tunc non poteſt calefieri a natura ⁊ compleri. ſed remanet frigidum actu. ideo tunc ipſum infrigidat. et ſic patet ſolutio.

Dyamargariton dicitur a duobus margaritarum generibus: perforatarū ⁊ non perforatarum que ibi intrant: valet cardiacis triſtibus: et ad oēꝫ cordis debilitatē ⁊ ſtomaci: decima pars cõfecta eſt lib. i. Recipe gariofilorum: cinamomi: ſpice: galange: ligni aloes: liquiritie trociſcorum diarodon: ⁊ dyaniſi: ana. ʒ. i. ⁊ ſ. nucis muſcate: macis aliptegedoarie: reubarbari: ſtoracis: cala. ana. ʒ. i. margaritarū integrarū pforatarū: ana. ʒ. ſ. ambre: muſci: baſiliconis ſeminis: ana. ʒ. ſ. muſci. gra. ii. zinziberis: oſſis de corde cerui: ebore: blancte bizanzie: ana. ʒ. ſ. camphore grana. vi. ⁊ mane ⁊ ſero datur in eſtate cum aqua frigida vel cum aqua roſata cū rodoſtomaco ⁊ in hyeme cum vino mane ⁊ meridie: valꝫ vt ſuperius dixim⁹ maxime ptiſicis ⁊ conſumptis.

Dyacameron ideſt ducens hominem de morte ad vitam: quod facit aſmaticis artheticis: tuſſientibus: ptiſicis: ⁊ omnem imbecillitatem ſtomaci emendat: debiles lumbos confortat: luxuriam prouocat: ⁊ oē quod in dyarodon iulii laudatur complet. decima pars confecta eſt due. lib. Recipe antipholi: zinzibe. ana. ℥. v. ⁊. ʒ. i. ⁊ grana xxvii. cinamomi: galange: ana. ʒ. ii. grana. vi. gariofilorum: ſpice zedoarie: coſti: piretri: corali rubei: dragaganti: reupontici: ſaliunce: anacardi: oſſium dactilorum: carpobalſami: aniſi: ſeminis iuniperi: ameos: leucopiperis macropiperis: melanopiperis: ana. ℥. i. ⁊. ʒ. ii. ⁊ grana. viii. limature auri puri ⁊ argenti meri oſſis de corde cerui: ana. ʒ. ii. ⁊. ſ. muſci: ⁊ raſure eboris: ana. ʒ. ii. ⁊ grana viii. ambre. ʒ. i. mellis quod ſufficiet: detur de eo. ʒ. iii. mane et ſero cum vino.

Dyamoron a moris celſi dictum eſt a moris rubeis: valet ad omnes cauſas palati ⁊ gutturis: cadentem vetulam ſubleuat: ⁊ humoroſitatem deſiccat. medietas eſt lib. i. Recipe rororum celſi: mororum bati libr. ſ. ſape. ʒ. iii. confice ſic ſuccum cum melle ⁊ ſapa in eneo vaſe ſtānato ad prunas leues ad perfectam decoctionem deſine bulire. cum autem ſcire volueris ſi coctum ſit: pone ex eo guttam vnam ſuper marmore: ⁊ ſi inclinato marmore ſe quaſi mel retineat coctum eſt: tunc accipe in vaſe ſtāneo ⁊ vſui reſerua. Et cum opus fuerit ex eo palatum ⁊ vuluam inunge: ⁊ ad gargarizandum dabis.

Superius viſum eſt de operationibus medicine calide. nunc dicamus de operationibus medicine frigide. ¶ Et ſciendum ꝙ medicina frigida quinꝙ̃ habet operationes. Prima eſt confortare. Secunda eſt repercutere. Tertia eſt ingroſſare. Quarta eſt incrudare. Et quinta ſtupefacere. ¶ Prima eſt confortare membrum quod tripliciter contingit. vno modo ſubſtantiam membri inſpiſſando: ⁊ ſic frigida ⁊ ſtiptica confortant. Secundo modo confortatur membrum ſpiritus viuificando: ⁊ mobiles ⁊ agiles ad ſua opera incitando vel exercendo. ⁊ ſic medicine aromatice confortant. ⁊ ſic oleum roſatum caliditatem mēbri contemperando membrum confortat. ¶ Secunda operatio medicine frigide eſt repercutere. frigidum enim repercutitur quatuor modis. vno modo quia medicina frigida membrum conſtringit ⁊ ipſum conſtrictum minorē locum occupat. ideo neceſſario quod eſt in membro expellit: et aliunde materiam non recipit. Secundo modo repercutit frigidam caliditatem membri fortiter attrahentem mitigando: que mitigata minus attrahit: ⁊ ideo in hoc materia trahi ad locum prohibetur in hoc ꝙ trahens debilitatur. ⁊ ita a frigido expellitur. Tertio modo frigidum repercutit materiam fugādo per contrarietatem qđ eſt quia non vadit vacuum. i. ſecum humores ducit et ita frigidum expellit materiam fluxam ⁊ fluxuram. Quarto modo frigidum repercutit materiam ipſam igroſſando que minor redditur nec penetrans membrum ꝓpter ſui groſſitiem: ſicut ſi eſſet ſubtilis ⁊ ingrediens. ¶ Tertia operatio medicine frigide eſt ingroſſare. ſed materia tripliciter ingroſſat. vno modo per congelationem: ſicut glaties a frigido ingroſſatur. Secundo modo per inſpiſſationem ⁊ ſubtilis humidi con

ſumptionem.⁊ ſic ſiccum ingroſſatur:⁊ humidum ingroſſatur ⁊ ſic forte colera exiſtens per ſe ingroſſatur. ¶ Tertio modo ingroſſatur aliquid per alterius rei commixtionem:ſicut aqua per admixtionem farine ingroſſatur.⁊ ſic calidū ingroſſat: quia cōmouet materias.ideo vnam partem alii commiſcet ⁊ terminat ⁊ ſic indigeſta a calido ingroſſat. ⁊ ſic ingroſſatur digeſtio per bonam commixtionem ⁊ terminationem humidi cum ſicco. et econuerſo. ¶ Quarta operatio medicine frigide eſt incrudare. Incrudatur autem materia tripliciter. vno modo calidum digerens debilitando.⁊ ſic frigida per caloris debilitationem indigeſtionem faciunt. Secundo modo fit indigeſtio propter membri raritatem.propter quod ab exteriori calore calefaciendo ad exteriora calor digerens attrahitur extra locum digeſtionis. Propter quod qui habent rarum ſtomacum male digerunt.et propter hoc etiam non fit bona digeſtio in eſtate.quia calor ad exteriora trahit.Tertio modo fit incrudatio propter motū rei digeſtibilis.quia digeſtio fit in quiete ſecundū Ariſtotelē quarto methaurorum.Et ideo ſecundum Auicennam in primo. digeſtio non fit mediantibus villis qui ſunt neceſſarii propter motum materie.⁊ ideo illi qui faciunt rem digeſtibilem moueri de loco ad locum incrudant.⁊ ſic ventoſa omnem digeſtionem impediunt propter humiditatem extraneam accidentalem crudā in eis exiſtentem que in ventoſitatem reſoluitur. que quidem ventoſitas quando non conſumitur de loco ad locum mouetur:⁊ aliud ſimili motu mouet:ſicut cepe:fabe:ciceres:faſeoli. q: in ventoſitatem humiditas quidem extranea in eis exiſtens diſſoluitur.ideo digeſtionem impediunt. ¶ Quinta operatio medicine frigide eſt ſtupefacere:quod facit dupliciter. vno modo ſpiritus ingroſſando ⁊ immobilitando:propter quod inhabiles virtuti anime fiunt.Et propter hoc in membro virtus iſta nō mandatur:nec operationem eius efficit.Secundo modo quia complexionem membri corrumpit.propter quod ſpiritus cum ipſo operationem in ipſo non exercet :que ſine complexiōe mēbri debita ⁊ proportionabili exiſtente inſtrumento non exercentur in membro.

Humide medicine quinqȝ ſunt operationēs. Prima eius operatio eſt inflare. Secunda eſt lauare.Tertia ſordidare. Quarta lubricare. Quinta planificare. ¶ Prima autem eſt inflare.inflatio enī fit per reſolutionem materie in ventoſitatem cum non poteſt conſumi iſta materia nec ventoſitas. ⁊ ſic omnia ventoſa que habent in ſe aliquam humiditatem extraneā crudam p quam inflant ventoſitatē in ſtomaco operantur. ⁊ ita etiaȝ q̄ ventoſitatem faciunt:ſunt inflantia ſicut cepe ⁊c. Iſtorum enim que faciunt ventoſitatem:quedam faciunt in ſtomaco ventoſitatem: ⁊ vlterius aut parum aut nihil tranſit ad venas aut ad epar. ſȝ in ſtomaco conſumitur.⁊ ſi in ſtomaco non poteſt conſumi facit paſſionem in inteſtinis. vt collicam inflatiuam:ſicut ſunt ruta:⁊ ſpinachia.alia ſunt quorum ventoſitas licet eleuetur in ſtomaco:tamen aliquid non conſumitur de quo ſit curandum : ⁊ reſiduum tranſit ad epar ⁊ venas.⁊ hoc forte ſui acuitate : ſicut in cepe forte anteq̄ȝ poſſit in ſtomaco cōſumi:ſtimulat vt a ſtomaco expellatur:⁊ ſui acuitate penetrat:⁊ etiam ventoſitas horum facit eandem paſſionem quaȝ ⁊ ventoſitas precedentium.
Sunt alia quorum ventoſitas in ſtomaco conſumitur quantū ad aliquā eius portionem. quia nō ita cito penetrat forte cū non ſit acuta ſicut ventoſitas predictorum.⁊ ita conſumitur aliqua eius portio:non tamen tota forte propter ſui groſſitiem :ſicut fabe.⁊ illa portio que in ſtomaco non conſumitur ad epar venit ⁊ ab epate ad membra genitalia currit: propter quod ad coitum valet :in omnibus tamen iſtis fit eleuatio ventoſitatis in ſtomaco:vt in cepe:fabis:⁊ aliis que omnia habent humiditatem extraneam indigeſtam.ſed in quibuſdam conſumitur:⁊ in quibuſdam non. ¶ Secunda operatio eſt lauare. humidum enim eſt lauatiuum.lauatiua enim medicina eſt que abſtergit ſua actione ⁊ paſſione:ideſt agendo ⁊ patiendo:vt aqua ordei que eſt humida ⁊ curſibilis.quia humida remollit materiam: quia curſibilis eſt mobilis:⁊ ſuo motu impellit:⁊ ſecuȝ trahit materiā remollitam:⁊ ita agendo ⁊ patiendo abſtergit:⁊ ſic aqua cucumeris: cucurbite ⁊ aqua ordei:⁊ aqua piſcium:ſunt lauatiue:quia ſunt humectantes ⁊ curſibiles. Unde cum nos volumus domum mundare proiicimus aquam cum impetu vt remolliat curſibilis ſit:⁊ ſecum puluerem trahat. ¶ Tertia eius operatio eſt ſordidare.humidum ſordidat.⁊ hoc eſt humidum ſua viſcoſitate adherens fortiter membro:ſicut gummi arabicum :⁊ dragagantum:membrum ſordidant ſua adherentia:et hoc eſt cum illud membrum cui adheret non indiget lenitione :immo habet humiditatem ſufficientem aut ſuperfluam.⁊ tunc humiduȝ adherens ei ſordidat ipſum. ¶ Quarta op̄atio eius eſt lubricare.humidū.n.eſt lubricatiuū:⁊ eſt medicina lubricatiua que ſoluȝ humiditateȝ remollit ſua humiditate ſine hoc q̄ ſit curſibilis.⁊ ſic viole lubricant ſua humiditate remolliendo materiam:que remollita non amplius adheret membro nec ei inuiſcatur que cū non adheret amplius membro ſua grauitate cadit aut materiā ſtimulat ⁊ grauat:ita q̄ ab ea expellitur.⁊ ſic differt lubricatiuū a lauatiuo.quia lubricatiuum ex ſola paſſione remolliendo mūdificat ⁊ abſtergit.ſed lauatiuum actione ⁊ paſſione :vt dictum eſt. ¶ Quinta eius operatio eſt planificare ſeu applanare rem aſperam:ſicut videmus in trachea arteria cum ſit aſpera per humiditatis ſue conſumptionem educentis equalitatem ſuarum partium.tunc fit in ea partium ſuaruȝ ſupereminentia propter humidi conſumptionem:tunc adueniente aliquo humido leniente applanatur ⁊ adequatur. ⁊ ſic gūmi arabicū:dragagantum ⁊ ſi̅ſia trachee arterie ſunt planificatiua.

Sicce medicine quatuor ſunt operationes. Prima eſt conſtringere ſiue aggregare membrum. Secunda eſt conſolidare.Tertia eſt carnem generare.Quarta eſt ſigillare.i.cutem generare. ¶ Prima igitur eſt conſtringere ſiue aggregare membrum. ⁊ ex hoc ſequitur.ergo ſiccum exprimere habet:quia contrahendo ⁊ comprimēdo membrum facit illud minorem locum occupare : ⁊ ita humiditatem interruptam inter partes aggregat.neceſſario exprimit. ⁊ ex hoc ſequitur q̄ ingroſſet per expreſſionem talis ſubtilis humidi. ergo opilat:quia ingroſſat:⁊ quia materiam immobilem nec curſibilem neque penetrantem reddit per meatus per quos poſſet penetrare ſi non ingroſſata eſſet nec aggregata in vnum. et ex hoc ſequitur q̄ ſiccum conglutinat ⁊ cum ipſo eſt parum de humido cum ſicco terreo bene terminato ⁊ fortiter.⁊ per hanc viā omnes medicine que in fluxu ventris dantur ad conſtringendū ⁊ conſtipandum debent aduri:vt humiditas ſuperflua que eſt in eis lubricans conſternatur ſiue auferatur:⁊ tunc in eis eſt bona terminatio humidi cum ſicco terreo.⁊ ita ſunt bene conglutinate.et per hoc ſunt conglutinantes ⁊ conſtipantes:⁊ excoriationi inteſtinorum reſiſtentes. ¶ Secunda operatio ſicci eſt conſolidare ⁊ vnire partes vulneris ſiue labiorum adinuicem. et hoc propter conſumptionem humiditatis ſuperflue interemptē inter vulneris labia non permittentis ea coniungi ⁊ vnum fieri ſecundum Galienum in tegni.capitulo de conſolidatione continuitatis.⁊ ſic ſanguis draconis conſolidat ⁊ vulnus curat.
¶ Tertia operatio ſicci eſt generare carneȝ:quod fit dupliciter. vno modo quia materiam ſuperfluam conſumit que membri complexionem corrumpebat. Secundo modo quia ſanguis ingroſſatur:propter hoc diſponit ſanguinem vt ex ea fiat caro.
Iſta enim medicina que carneȝ generat oportet vt non ſit mordicatiua:per hoc enim malam materiam attraheret que carnis generationem impediret:nec nimis ſit ſicca:quia tunc materiam ex qua debet fieri conſumeret ⁊ ſubſtantialeȝ humiditatem membri:⁊ ſic vlcus profundaret. ¶ Quarta operatio ſicci eſt ſigillare:ideſt cutem generare ſup vulnus conſolidatum . ⁊ ita eſt ſiccior q̄ȝ carnem generans.q: magis debet conſumere humiditatē ⁊ ſanguinem indurare:quia ſiccior eſt cutis q̄ȝ caro.⁊ he ſūt operationes ſicci.

Scite ſunt operationes medicinaruȝ ſimplicium quas habent a complexione ſua. Sunt ⁊ alie quas non habent a ſua cōplexione :ſed a ſua proprietate ſicut ſcamonea habet attrahere coleram. ¶ Item quedam ſunt medicine que habēt duas operationes ſimul:vt ventrem ſoluere ⁊ membrum conſtringere ⁊ confortare:ſicut hermodactili habent attrahere flegma a iuncturis ad ſtomacum.⁊ per hoc ventrem laxat:⁊ hoc faciunt ſua

propꝛietate. Similiter ſua ſtipticitate qua habent confoꝛta
re iuncturas ⁊ conſtringere ne materiam aliunde recipiant.
Et foꝛte emplaſtrati exteriꝰ ſupꝛa iuncturas habent extrahe
re materiam ad exterius: ⁊ ſtipticitate ſua membꝛū confoꝛta
re. ¶ Item alie ſunt medicine que habent duas operatiōes
facere: ⁊ ſunt indifferentes ad illas: ſicut ciminum habet
laxare membꝛum ſua humiditate lubꝛicatiua: ⁊ pꝛouocare
ratione ſue ſubſtantie ſubtiliatiue ⁊ penetratiue. Quando
ergo volumus vnam iſtarum operationum per talem medi
cinam facere: tunc debemus aliam impedire et illam quam
volumus iuuare. Unde quando volumus pꝛouocare vri
nam per ciminum: debemus iuuare ciminum per diuretica:
vt per ſemen apii: et tunc ad pꝛouocationem vꝛine valet: et
in partes ipſum ciminum puluerizare: vt citius a ſtomaco
ad renes tranſeat: ⁊ aliam impedire ſcilicet humiditatem lu
bꝛicam amouendo foꝛte per aduſtionem vel contritionem.
Sed ſi volumus ventrem laxare opoꝛtet econuerſo facere
admiſcendo medicinas lubꝛicas: vt violas ⁊ ſimilia: et igi ōſ
ſas partes puluerizare: vt plus in ſtomaco moꝛetur: et ope
rationem ſuam in eo faciat. ¶ Item alique medicine que
habent ſubſtantias diuerſas in ſe vnam acutam ſubtilē que
eſt in ſuperficie: aliam centralem groſſam ſtipticam: vt caulis
inter quas natura poteſt diuidere in operando vnam partē:
trahendo ad vnam materiam: faciendo vnam operationem
⁊ aliam ad aliam: et ideo caulis in apoſtematum ſtatu eſt bo
nus. natura enim trahit ſubſtantiam ſubtilem acutā ad ma
teriam fluxā: vt ipſam diſſoluat. ⁊ mittit ſubſtantiam ſtipticā
ad materiā fluxurā ne fluat ⁊c.

Habito de tribus con

fectionibus quaſdam medicinas
componentibus: ⁊ quedam electuaria ingredientibus. Nūc
ad electuaria accedamus. ¶ Sciendum ꝙ electuarioꝛum
quedam ſunt calida: vt dyamargariton: dyacalamentū ⁊c.
Quedam ſunt frigida: vt diapapauer: triaſandali: ⁊ cetera.
Quedam humida vt dyadragagantum. Quedam ſicca vt
dyapraſſium. ¶ Item quedam iuuant membꝛa animata:
vt pliris cum muſco ⁊ ſine muſco. Quedam membꝛa natu
ralia: vt dyacitoniten. Quedam membꝛa genitalia: vt dyaſa
tiron. Quedam vitalia: vt dyamargariton. ¶ Item quedā
confoꝛtatiua tantum. quedam confoꝛtatiua ⁊ laxatiua: quan
do confoꝛtant pulueres debent bene conteri ſecundū ſuū
modum plus vel minus ſecundū ꝙ diuerſis membꝛis com
petunt vt dictum eſt pꝛius. ¶ Item quedam electuaria, fiūt
ex ſolis pulueribus: vt dyamargariton. quedā decoctionibꝰ
herbarum ⁊ pulueribus: ⁊ aliquando cum ſuccis herbarum
⁊ pulueribus ipſarum. ¶ Ad iſtam lectionem ſpectant que
valent ad membꝛa ſpiritualia: que ſunt dyamargariton: dya
cameron: dyamoꝛon.

Dyamargariton

eſt electuarium ex puluere factum. ⁊ dicitur ſic. qꝛ
ex duabus margaritis conficitur: valet cardiacis ⁊ triſtibus:
valet ad coꝛdis ⁊ ſtomaci debilitatem ⁊ letificat. Margarite
ſecundum quoſdam ſunt baſis: quia dant nomen. ſed non
opoꝛtet. Non enim dant nomen margarite ⁊ laudes conuenī
entes huic electuario. Tales enim ſunt quia confoꝛtāt coꝛ et
ſtomacum. Gariofili igitur ⁊ ſpica ⁊ lignum aloes: ⁊ marga
rite ſunt pꝛo baſi vna. quia margarite confoꝛtant coꝛ et alia
ſtomacum confoꝛtant: margarite confoꝛtant coꝛ per ſimilitu
dines: quia ſunt dure ſicut coꝛ. ¶ Item quia coꝛ eſt rarum
in ſubſtantia confoꝛtant ipſum inſpiſſando. Unde lignum
aloes ⁊ ſpica ⁊ gariofili ſunt eius baſis quantum ad confoꝛ
tationem: ⁊ margarite ad coꝛdis debilitatem.

Gariofili

eſt medicina nota. propꝛietatem confoꝛtandi ſtomacum ⁊ epar habent: faciunt
putrefactionē oris ſua acuitate cū nimio vſu comeſtionis:
quia ſua acuitate laxāt gingiuas: que laxate materiā aliquā
do recipiunt: que remanens ibi putreſcit. ¶ Et ſpica du
plex eſt. ſ. celtica ⁊ ſpica nardi.

De ſpicanardi

hic intelligimus: eſt medicina nota habens pꝛopꝛietatē re
ſoluendi calliditate ſua ⁊ confoꝛtandi ſtomacum ſua ſtiptici
tate opilationem epatis aperit cum materia eſt frigida pectꝰ
confoꝛtat: et coitum incitat. Et ideo in medicinis pꝛouocan
tibus coitum ponitur. ¶ Item pꝛouocat menſtrua ſubfumi
gata. eſt enim aromatica.

Margarita

duplex eſt: ſcilicet perfoꝛata ⁊ nō perfoꝛata. perfoꝛata eſt melioꝛ cum eſt
perfoꝛata a natura non ab arte: vt ponitur in coꝛonis. quia
iſta operatio non dat ei bonitatem neque malitiam: licet hoc
quidam dicant: ꝙ pꝛopter hoc ſunt bone: quia ille perfoꝛan
tur que in coꝛonis mulieris ponuntur. et ideo perfoꝛate ſunt
melioꝛes. ¶ Sed dico ꝙ perfoꝛata a natura eſt melioꝛ: ⁊ cū
eſt perfoꝛata a natura eſt pꝛecioſa ⁊ cara. quia ſecundum phi
loſophum libꝛo quarto de animalibus. que ſunt perfoꝛate a
natura ſunt mundate a ſuis ſuperfluitatibus per illa foꝛami
na. Margarite ſunt illi lapides qui in ventribus piſcium cō
chilium inueniuntur: iſta puluerizata cum coꝛalo ſi pꝛoiicia
tur ſuper oculum: valet ad lachꝛymas oculi pꝛohibet ne ma
teria fluat ad oculum.

Dyacameron

ideſt ducens hominem de moꝛte ad vitam: antiphilus ibi po
nitur: ⁊ eſt ſtipticus amarus. valet ad pectꝰ ⁊ ad luxurioſos.
⁊ gariofili. zinziber: ⁊ cinamomum ſunt ibi pꝛo baſi vna. quia
confoꝛtant ſtomacum: ⁊ antiphilus eſt ibi baſis aliā: ſcilicet
inquantum confoꝛtat pectus: ⁊ eſt medicina cardiaca: et eſt
pꝛecioſioꝛ q̄ȝ dyamargariton. qꝛ ibi ponūtur que ponunt̄ in
dyamargariton: ⁊ plus de p̄cioſis galāge et ſpica celtica.

Dyamoꝛon

ex duobus moꝛis fit. Eſt enim moꝛa celſi ⁊ moꝛa rubi. illa non poſſūt
digeri in ſtomaco pꝛopter ſui groſſitiem: ideo ei nocent. ſunt
enim ſtiptica ⁊ ſicca vnde pꝛohibent materiam fluere ad vul
nam ⁊ guttur ſua ſtipticitate. Dyamoꝛon valet in pꝛincipio
ſquinantie. mirabiliter enim repꝛimit materiam ne fluat ad
guttur cum aqua roſata adminiſtratur et plus ſi adminiſtre
tur cum ſucco coꝛticum nucis magne: quia dyamōꝛon per ſe
non poteſt penetrare pꝛopter ſui groſſitiem. et ideo non con
uenit in repercuſſione materie a ſuperioꝛibus venientis. ſed
ſuccus ille eſt penetratiuus: cuius ſignum eſt quia pueri non
poſſunt abſtergere manus ſuas ab ipſo maculatas. ⁊ ideo pe
netrat bene interius: ⁊ ſua acuitate qua penetrat materiam
fluxam conſumit in ſua ſtipticitate materiam fluxurā ⁊ pꝛo
hibet: ⁊ non ſolum ab vna parte: ſed a qualibet parte: quod
non poterat facere dyamoꝛon per ſe. quia non poterat intra
re partes gutturis: ſicut cū ſucco iſta. decima pars que inue
nitur in antiquis libꝛis eſt lib. ii.

Habito quomodo

fiat digeſtio. Conſequēter queritur vtrum qui
libet humoꝛ ſit euacuandus ⁊ a natura digerendus. ⁊ vide
tur ꝙ non. per hypocratem ſecundo affoꝛiſmoꝛum: in pꝛimo
affoꝛiſmo. incohantibus moꝛbis ⁊ cetera. ſed tunc materia eſt
indigeſta: ergo ⁊c. ¶ Item in acutis paſſionibus raro farma
cis vti. ſed tunc non eſt digeſta materia. ergo ⁊c. ¶ Item di
geſtio eſt repꝛeſſio male qualitatis materie. ſed materia eua
cuanda poteſt peccare in quantitate non in qualitate. ergo ta
lis materia euacuanda non poteſt digeri. ¶ Item aliquando
nulla facta digeſtione materie euacuande damus ierampi
gram galieni: paulini pillulas ad euacuandum colerā ante
cibum vel poſt. ergo ⁊c. ¶ Sed contra dicit hypocras dige
ſta medicari ⁊c.

Conſequenter queritur

vtrum materia nec quātitate nec qualitate peccans ſi debeat euacuari debeat dige
ri. videtur ꝙ non. quia digeſtio eſt repꝛeſſio male qualitatis
materie. ergo ⁊c. ¶ Contra. digeſtis medicari ⁊c. ¶ Item in
affoꝛiſ. hypo. dicit: ſi quis vult coꝛpus purgare opoꝛtet mate
riam pꝛeparare pꝛimo. ergo ⁊c.

Solutio ad pꝛimam queſtionem:

dicēdum: ꝙ aliquando eſt euacuanda materia digerenda: ⁊ aliquā
non. nam ſi materia eſt furioſa: tunc debet euacuari ſine eius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0563-7
DFG

digeſtione.ſi materia non eſt furioſa:aut ipſa eſt multa aut nō
ſi ſit multa debet euacuari tunc abſque digeſtione materie ad
minus in parte. vt natura melius poſſit ſupra reſiduum.
melius eſt enim ipſam materiam indigeſtam euacuare q̄ na-
turam impedire in ſua digeſtione.ſi materia nō eſt multa:vel
natura poteſt ſupra eam complete ad digerendum eam. aut
non.ſi ſic ipſa non eſt digerenda anteq̄ euacuetur:ſi natura
non poteſt complete ſupra eam ad digerendum ipſam. tunc
autem ipſa euacuatur per medicinam fortem aut per leuem.
ſi per leuem medicinam euacuatur:tunc eam poteſt hec tantū
digerere per aliqua ſui componentia.quoniam ipſa poteſt at
trahere per aliqua ſui componentia:ſicut pillule ante cibum.
tunc tales medicine poſſunt dari ante digeſtionem cum ipſe
digerant tantum quantum euacuant.ſi medicina ſit fortis tūc
materia debet digeri anteq̄ euacuetur tali medicina. Ad quā
digeſtionem quatuor requiruntur conditiones. ¶ Prima ē
membrum preparare:ita ne malum ei nocumentū inferatur
a malitia medicine.⁊ ita diuerſimode debent preparari contra
diuerſas malitias quas medicine debent inferre. Unde hyp.
quarta particula affoꝛiſ.ad elleboros ⁊c:q2 elleborus nimium
deſiccat:anteq̄ exhibeatur membrum debet humectari quie
te ⁊ otio. ¶ Secunda conditio eſt ꝙ materia remolliatur vt
ſit parata ad exitum. ¶ Tertia conditio eſt ꝙ vie debent ape
riri vt per ipſas poſſit currere materia ⁊ trahi a medicina.
¶ Quarta conditio eſt ꝙ humor attrahendus ita preparet̄:
vt a membro ⁊ a materia odio habeatur ꝙ a natura non reti
neatur.natura enim vehementius retinet flegma in eſtate q̄
in alio tempore:vt per illud contemperetur caliditas eſtatis
⁊ colere abundantis in eſtate. Similiter in hyeme natura ve
hementius retinet coleram q̄ in alio tempore:vt per eam con
temperetur frigiditas temporis hyemis ⁊ flegmatis abundā
tis in hyeme.⁊ ideo in eſtate eſt magis amicum nature flegma
q̄ colera.propter quod.in eſtate facilius euacuatur colera q̄
flegma:imo ſi flegma tunc euacuaretur:tunc eſſet motus agi
tans flegmatis tracti a natura ⁊ a medicina. Similiter colera
in hyeme eſt amicabilior nature q̄ flegma. ⁊ ideo in hyeme
facilius euacuatur flegma q̄ colera:imo ſi colera tunc euacua
retur eſſet motus agitationis colere tracte a natura ⁊ a medi
cina.per hec patet reſponſio ad duo prima argumēta. ¶ Ad
tertium dicendum ꝙ ratio ſupponit falſum.impoſſibile ē enī
humorem abundare in quantitate quin cum hoc abundet in
qualitate.vnde impoſſibile eſt flegma abundare in quantita
te qn cum hoc abundet in frigiditate ⁊ humiditate.non quia
ſit frigidior ⁊ humidior q̄ ſi non abundaret:⁊ de aliis humo
ribus.⁊ ſic patet ſolutio ad argumentum per predicta.
¶ Ad ſecundam queſtionem dicendum eſt:ꝙ materia nec
qualitate nec quantitate peccans anteq̄ euacuetur debet di-
geri vt ipſa ſit nature odioſa:niſi enim digereretur non eſſet
nature odioſa.⁊ tunc ſi vellemus ipſam euacuare eſſet motꝰ
agitationis medicine trahentis ⁊ nature retinentis.ſi autem ti
meamus humorem mouere ⁊ facere in tempore ſequenti ra-
tione more aliquam egritudinem ſpecialem:ſicut febrem ter-
tianam vel aliquem alium morbum ante tempus illud ē me
lius materiam alterare in oppoſitas qualitates illius morbi:
ne illum morbum faciat q̄ illam materiam euacuare.⁊ ſic ſol
uuntur argumenta.⁊ per ꝯñs queſtiones.

Dianthos dicitur qḋ ſit ex floribus dendrolibani:
violarum:⁊ roſarum:valet triſtibꝰ ma
cilentis cardiacis multum letificat: ⁊ conualeſcentes ex egri-
tudinibus multū confortat.ſexta pars confecta eſt lib.ii.⁊.5.
℞ecipe florum roriſmarini.℥.i.roſarum:viol. liquiritie. ana.
ʒ.vi.gariofilorum:ſpice:nucis muſcate: galange: cinamomi:
zinzib.zedoarie:macis:ligni aloes: cardamoni:aneti:ana.℈.iiii.
mellis q̄tum ſufficit: ⁊ detur mane ⁊ meridie febricitantibꝰ
cum aqua: non febricitantibus cum vino.

Pliris arcoticon. pliris completa medicina
arcoticon principium in
terpretatur:proprie valet triſtibus melancolicis: ⁊ ad nimiam
ſtomaci debilitatem ⁊ ſincopim ⁊ cordis:memoriam reparat:
intellectum acuit ⁊ epilenticis analenticis ⁊c.cathalenticis p
deſt:⁊ omnem debilitatem cerebri reparat.octaua pars eſt lib.
i.℞.cinamomi:gariofilorum:ligni aloes:galange:ſpice nucis
muſcate:zinziberis:ſpodii:ſquinanti:roſarum:ciperi:violarū:
ana.ʒ.i.⁊ grana.xvi.folii liquiritie: ſtoracis: maſticis: ſanſuci:
balſamite:baſiliconis:cardamomi:macropiperis:myrtillorum
corticum citri.ana.ʒ.ii.⁊ grana.v.gemmarum becn.albi ⁊ ru-
bei.corralli.ſerici combuſti ana.ʒ.i.⁊ grana.ii.⁊.5.muſci gran.
v.ſirupi roſati q̄tum ſufficit:datur mane ⁊ ſero febricitanti-
bus cū calida:non febricitantibus cum vino.

Dyacaſtoreum dicit̄ a caſtoreo qḋ ibi recipi
tur:valet contra grauiſſimā
cephaleam epilenticis vertiginoſis auxiliatur: emigranicis ⁊
monopagicis doloribus prodeſt.paraliſim omnium membro
rum:maxime capitis emundat:enfraſim epatis ⁊ ſplenis atque
renum ſoluit:⁊ omnibus egritudinibus ex frigiditate obſtat.
quinta pars confecta eſt lib.ii.℞ecipe caſtorei: mirobolano-
rum citrinorum.ana.ʒ.iii.minus.grana.i.⁊.5.aloes.ʒ.i.⁊.5.mi
nus gra.i.aſſari:mirre:euforbii.ana.ʒ.i.⁊ grana.xvii.folii anti
monii:liquiritie:dragaganti:calami aroma.nitri:galbani: ſqui
nanti: ſpice opaponacis:caſie:piperis lōgi albi ⁊ nigri: xiloba
ſami:carpobalſami:colloquintide:reupontici:ſtoracis:calami
ſ.zinziberis:cinamomi.ana.ʒ.i.⁊ grana.ii.ſtaphiſagrie:dauci:
maratri:petroſelini:apii. ſeminis ſileris dāpnocorei: conchi-
ſinoni:petrolei:ſtoracis rubei:ſanguinis draconis: cardamo-
mi:thuris maioris ⁊ minoris:aniſi ſileris olei laurini: agarici:
maſticis:ſalis armoniaci:zodoarie.ana.ʒ.i.⁊ grana.viii.ſature
gie yſopi:camedreos:pulegii:origani:balſamite: ozimii: bran
ce vrſine diptami: rute:ſeminis ariſtologie longe ⁊ rotunde:
aaron nabathematicon:aſari:ſaluie:roſarum bdelii.ana.gran.
xvii:epithi.polipodii:opoponacis.ana:grana.xv.aliaptados
caparis:ana:grana.xi.anacardi:ſauine gentiane:corticum man
dragore.ana.grana.xvi:peucedani:abſinthii:yreos.ana.gra.
ii:⁊ tertiā partem vnius.mellis qḋ ſufficit.det̄ in modū auela
ne capitalibus paſſionibus cum apozimate liliſagi: epaticis
cum decoctione abſinthii vel eupatorii:ſpleneticis cum aqua
caparis vel calamenti:nefreticis cum aqua decoctionis milii
ſolis vel macedonici:accipiatur ſūmo mane:⁊ ieiunent vſque
ad horam ſextam.

Diairis dicitur a radice illa que yreos appellat̄. va
let diſnicis: arteriacis: tuſſientibus: vocem
perditam reſtaurat.ſi fuerit ex frigida cauſa:duodecima pars
eius confecta eſt lib.iii.℞ecipe yreos.℥.i.pulegii:yſopi: liqui
ritie.ana.ʒ.vii.dragaganti:amigdalarum:pinee:cinamomi:zin
ziberis:piperis.anā.ʒ.iii.ſtoracis rubee.ʒ.ii.⁊.℈.i.caricarū car
nium:dactilorum:paſſarum enucleatarū.ana.ʒ.iii.⁊.5. mellis
quod ſufficit.detur ſero cum vino calido.

Sicut dicit auic.in ſecundo. iudicia medicinarum
mutantur ſecundum diuerſas prepara
tiones.ne igitur iudicium medici impediatur: preparationes
medicinarum videamus. Sex enim ſunt preparationes me
dicinarum. Prima eſt coctio. Secunda contritio. Tertia eſt
aduſtio. Quarta ablatio. Quinta congelatio. Sexta commi
xtio. Preparantur igitur medicine per coctionem que coctio
neceſſaria ē tribus de cauſis. ¶ Prima eſt earū mundifica
tio.⁊ ſic mel decoquitur:vt a ſua impuritate mundificetur.
Unde galie.tertio acutorum.mel non coctus non debet po
ni i idromelle niſi ſit purum: ſed ſi ſit impurum debet decoq
vnde mundificetur. ¶ Secunda conditio vel cauſa ē vt ſub
ſtantia quā volumus refutare expellatur:ſicut cum caules in
diſſinteria volumus dare ad ventris conſtipationem decoqui
mus vt ſubſtantiam eorum acutam laxatiuam que eſt in ſuc
co auferamus.⁊ de hoc habetur a galie.tertio de ſimplici me
dicina:ꝙ caulis decoquitur cum ad ventris locum datur. q2
quāto plus decoquitur tāto plus ſtringit. ¶ Tertia de cauſa
ſit decoctio medicine:vt virtus eius aqua vel oleo in quo ſit
decoctio demundetur. Et propter hoc dicit galie. tertio ſim-
plicis medicine:ꝙ aqua ⁊ oleum ſunt materia aliarum medi
cinarum.quia ſecundum virtutes illarum medicinarum qui
bus commiſcentur formantur.⁊ hec tertia decoctio diuerſifi
catur ſecundum diuerſitatē decoctionum.quedam enim ſūt
medicine quas oportet longo tempore decoqui:⁊ ſunt groſ
ſe.vt lapides ⁊ radices ⁊ genera alia. ad hoc enim vt eorum
virtus aqua vel oleo madetur:oportet ꝙ earum decoctio ſit
diuturna. Alie ſunt medicine que minori decoctōe īdigent ⁊ i
tempore minori:ſicut ſemina diuretica:vt ſemē apii:petroſeli
ni ſen.dauci:carui:ameos ⁊c. Alie ſunt medicine quarum
decoctio ē ad ſufficientiā in tēpore breuiſſimo:vt ille que ſunt
rare ſubſtātie:vt epithimū:flores vio.bora. ⁊ oēs flores vni-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0564-3
DFG

nerſalif. Ex hoc enim habemus vnum modum confectionis ſiruporum. Si enĩ volumus in aliquo ponere radices: ſemina ⁊ flores. primo debemus ponere radices: ⁊ decoctione ſemifacta debemus ponere ſemina: ⁊ decoctione fere completa debemus ponere flores. ¶ Secunda preparatio medicine eſt per contritionem. iſta autem contritio eſt duplex. vna multa alia parua. Multa fit duabus cauſis. prima eſt vt per illam contritionem remoueatur malitia medicine quã faceret in ſubſtantia ſua groſſa. ⁊ ſic bene conteritur pulpa ſm̃ auic. quia ſi remaneret in ſua ſubſtantia groſſa adherens membro: vt ſtomaco vel inteſtinis ſua ſpongioſitate attraheret humorem multum exiſtens in ſtomaco vel inteſtinis. ⁊ poſſet ibi generari apoſtema. ⁊ hoc dicit auic. in ſecundo: ⁊ non ſis contentus pulpam cõterere. vnde pulpa ꝑpter illam cauſaꝫ ſubtiliſſime conteritur. ¶ Secunda cauſa eſt: quia membrum quod curare volumus eſt ſituatum in diuerſis partibus remotis. ⁊ ideo bene debet conteri vt facilius penetret ⁊ minus in ſtomaco remaneat. ⁊ propter hoc dicit auic. in prohemio ꝙ plures ſubtiliſſime debent conteri cum ponuntur in electuariis. ⁊ hoc habetur a galie. ſecundo ſimplicis medicine: ꝙ medicine curantes paſſiones renum debent minutiſſime conteri propter cauſam predictam. Groſſa autem contritio fit duobus modis. vna ẽ cauſa ne vltimata ꝯtritiõe ṽtus medicine ⁊ operatio propria corrumpatur: vt cum medicina ſit ſcamonea ſi multum contereretur propter raritatem ſue ſubſtantie amitteret ſuam operationem que eſt attrahere coleram: propter quod ipſa dꝫ ꝯteri in magnas partes. ¶ Et ſi tu dicas per illam propoſitionem. ꝙ ſi tanta virtus in tanto tempore poteſt ⁊ mediuꝫ poterit trahere medium in equali tempore. ergo ſi pondus vniꝰ ꝫ. ſcamonee poterit trahere tantũ colere: ⁊ medietas poterit trahere medietatem colere. Eſt dicendum ꝙ iſta propoſitio eſt vera. ſi vtraqꝫ poſſit in hunc actum: ſed vtraqꝫ non poteſt. qꝛ virtus eſt ablata. ⁊ ita a parte agentis virtus eſt ita ablata ꝙ nõ poteſt trahere: vnde non habet diminutam virtutem reſpectu paſſi: ſed nihil. non enim ſequitur: ſi decem homines poſſunt trahere nauim per vnam leucam in ſeptimana. ergo quinqꝫ homines poſſunt trahere eandem nauiꝫ per dimidiam leucam. nec ex parte medicine tenet ſimiliter. vltimata ergo eius contritio corrumpit propriam virtutem medicine. ſed corrumpere propriam operationem medicine eſt duobus modis. aut corrumpitur ſua propria operatio ita ꝙ in aliã non mutatur. ſicut in ſcamonea q̃ vltimate contrita non laxat. aut propria operatio corrumpitur et alia inducitur: ſicut patet in cimino: cuius eſt ventrẽ laxare. ſed cum conteritur vltimate mutatur laxatio iſta ad vrinam. quia tunc vrinam prouocat. ¶ Secunda cauſa eſt quare nõ multũ conteruntur medicine: ſed groſſe remanent: vt multo tempore in ſtomaco remaneant ⁊ inueniant digeſtionem in eodem. ⁊ ſic faciunt medici quia epati trageam groſſam propter ſtomacum et propter alia membra minute contritam. ¶ Tertia preparatio medicine eſt aduſtio: que fit ſex de cauſis. Prima eſt vt acuitas que continetur in medicina remoueatur per aduſtionem q̃ aduſtio conſumit partes ſubtiles in qbus eſt acuitas. ⁊ per hoc acuitas remouetur. ⁊ ita attramentum quod corroſiuuꝫ eſt ⁊ calcantum aduſtum cum croco: valet ad conſumptioneꝫ apoſtematis duri: quia tunc ſine corroſione conſumit. ¶ Secunda cauſa eſt vt per aduſtionem acuitas acquiratur. ⁊ ita lapides non habentes acuitatem vt fiant calx aduruntur: que acuitas in partibus terreis lapidem ſic deſiccando ⁊ igniendo. vnde ſecundũ galie. ſecundo ſimplicis medicine. calx eſt calida in quarto gradu: eſt corroſiua: piper ſecundũ Galie. ibidem eſt calidũ ĩ quarto gradu. Illa autem caliditas cum eſt in quarto gradu tunc eſt ĩ materia groſſa: que propter ſui groſſitieꝫ diu moratur in vno loco ꝑpter quod corrodit membꝛuꝫ in quo moratur: ⁊ ſic calx viua que habet partes groſſas que non poſſunt cito penetrare: imo diu morantur in vno loco. nec ſine illis ſubtiles poſſunt penetrare: propter quod corrodit. ſed piper tranſit ſicut flãma. quia ſua caliditas in rara ſubſtantia fundatur: ⁊ ideo non adurit nec corrodit. ⁊ ideo dicit auic. ꝙ cepe exterius poſita vlcerat. quia diu moratur in vno loco. ſed interius recepta non propter ſui motum. ¶ Tertia cauſa eſt: quare adurit medicina: quia ipſa ẽ valde groſſa. ita ꝙ ad partes remotas nõ poteſt penetrare niſi ſubtilietur. in iſta autem aduſtione ſubtiliatur: ꝑpter quod melius poteſt penetrare. ¶ Quarta cauſa eſt vt melius poſſit conteri. per illam enim aduſtionem diſponitur medicina ad faciliorẽ contritionem: ⁊ ſic ſericũ comburitur ſecundum auic. nec debet conteri in pliri: cum non eſt artificiale neqꝫ bonum qꝺ ſic ꝑ ipſm conteratur. quia aliquando ſua virtus tota corrumpitur in iſta aduſtione: licet per ipſam preparetur ad contritionem. Iſtud. n. ſericum aliquando datur ad cordis confortationem. ⁊ tunc nõ debet comburi. quia tunc virtus medicine quam querimꝰ amittitur. ſ. cordis confortatio. ⁊ tunc quando debet poni in pliri electuario: melius eſt vt ſcindatur in minutiſſimas partes cuꝫ cultello: ⁊ poſtea ſecundum ꝙ poſſibile eſt conteratur. Aliquando enim ponitur ſericum in medicinis ad conſumptioneꝫ materie. ⁊ ſic ponitur in dyaſcene: ⁊ tunc debet comburi: ⁊ tunc bene habet virtutem conſumendi. ſimiliter eſt de aloe: quia aliquando datur ſimul ad laxandum ⁊ ad ſtomacum confortandum: tunc debet comburi: qꝛ per iſtam combuſtionem conſumitur ſua gumoſitas per quaꝫ laxabat. Et ꝑpter hoc magis apparet alia virtus ⁊ alia operatio que eſt confortare: ⁊ tunc melius confortat. ¶ Quinta cauſa eſt vt malitia medicine remoueatur. ⁊ ſic ſcorpio aduritur: vt per iſtam aduſtioneꝫ venenoſitas auferat: per quaꝫ malitiaꝫ poterit inducere in corpus humanum nec in lapide: quia per puluerem ex eo factum poſſumus mirabiliter lapidem frangere: ad quod mirabiliter valet. ¶ Sexta cauſa eſt: vt humiditas ſuperflua conſumatur. ⁊ ſic mirobolani ⁊ omnes gumme que dantur contra fluxum ventris aduruntur vt remoueatur gũmoſitas illa per quam laxabat. ⁊ ſic in mirobolanis remanet natura conſtrictiua: ⁊ in aliis remanẽt natura viſcoſa conglutinatiua humiditate ſuperflua lubricatiua conſumpta vt gummi arabicum dragagantuꝫ. ⁊ ſic datur in diſſinteria.

¶ Quarta preparatio medicine eſt ablutio. per ablutionem. n. preparantur medicine. Iſta auteꝫ ablutio fit quatuor de cauſis. vna enim eſt vt acuitas que continetur in medicina auferatur. ⁊ ſic abluitur calx ⁊ extiguitur aqua frigida ne ſua acuitate corrodat membrum. ⁊ ſimiliter de omnibus medicinis quarum timemus acuitatem. ¶ Secũda de cauſa debet ablui medicina vt ab ea ſordes mundificentur: ⁊ ſic abluitur oleum vt mundificetur ideo vt per illam ablutionem albificetur ⁊ clarificetur. ¶ Tertia cauſa eſt vt melius poſſit conteri. quia medicia ẽ ita dura ꝙ non poteſt bene conteri niſi partes ſue remolliantur. et ſic acatia abluitur vt melius poſſit conteri: prius tamen aduritur q̃ꝫ abluatur: vt per aduſtionem ⁊ per ignem adurentem incidatur: ⁊ pori aperiantur. vnde per omnes eius partes primo in ablutione aqua poſſit melius iuuare. ſcꝫ ſubintrare ⁊ omnes partes eius remollire. deinde ad vltimum conteri. primoꝰ ergo aduritur. ſecundo lauatur. tertio conteritur. ¶ Quarta de cauſa abluitur medicina vt eius malitia auferatur. ⁊ ſic lapis lazuli abluitur. habet enim duplicem virtutem. ſ. expreſſiuam ⁊ nauſeatiuam: vt ergo nauſeatiua auferatur debet ablui vt compreſſiua ſolum remaneat. ſed quia multiformis eſt ablutio in iſtis rebus diuerſis. ideo videamus de iſtis diuerſis ablutionibus. quia in hoc multotiens ſolent cirugici medicos irridere.

Cera enim prio ſic abluitur. debet prio liquefieri ad ignẽ. deĩde in aqua pura clara ſine ſapore aliquo debet poni: ⁊ in ipſa aqua debet manibus malaxari ⁊ aqua a cera cuꝫ manibus exprimi. Deinde ad ignem debet liquefieri: ⁊ demuꝫ in aqua munda ⁊c. vt prius. ⁊ ſic iterum ⁊ iterum faciẽdum eſt quouſqꝫ aqua iſta ſine ſapore aliquo exierit. quia tunc ſignum eſt ꝙ tota acuitas cere eſt ablata: qua indigemus aliquotiens cum volumus vnguentum ad infrigidandum vñ ablutioneꝫ illã facimꝰ vt acuitas cere auferatur.

Oleum debet ſic ablui. pone oleũ in vaſe mundo ſtricti orificii: ⁊ demũ ſup oleũ infunde aquã mundaꝫ ardenteꝫ. ⁊ tamen non debet malaxari cum manibus iſtud oleũ ſicut faciebas de cera: ne propter ſui viſcoſitatem adhereat manibus. ¶ Et aliqui lapides abluuntur non ſicut oleum ⁊ cera. ¶ Lapis lazuli ſic abluitur: aut alius lapis huiuſmodi. primo debet conteri: ⁊ poſtea poni debet in loco vel in vaſe puriſſimo. Et poſtea aqua clara fortis ſuper euꝫ infundi: ⁊ dꝫ diu aqua cõmoueri: ⁊ poſtea debet dimitti quouſqꝫ reſideat in fundo aque ⁊ deinde remoueatur iſta aqua: ⁊ poſtea iterum ponatur ⁊ fiat vt prius: ⁊ iterum ⁊ iterum quouſqꝫ aqua exeat clara abſqꝫ ſapore mutata: ⁊ ablutio iſtius lapidis ſic fit: vt per hoc virtꝰ nauſeatiua auferatur. ¶ Quinta preparatio medicine eſt congelatio. congelatur enim medicina eam ponendo in loco frigido vt caliditas remoueatur ⁊ frigiditas introducatur. vnde ſic medicine infrigidantes congelantur. ¶ Sexta preparatio medicine eſt commixtio. commiſcemus enim aliquando medicinas adinicẽ: vt earꝫ virtꝰ fortificeẽ ſic ſcamonea admixta medicinis aloeticis ipſas ꝯfortat ĩ actõe. ⁊ ſic zinzi. fortificat turbith.

de ſe.n.turbit flegma attrahit ſubtile.ſ3 ſi cū eo zinzi.admiſcea/
tur fortificādo facit eū trahere flā groſſū.Scđo mō admiſcem⁹
medicinam medicine:vt ipſam faciat tranſire cito ad locum de
bitū m:ꝛ ſic crocus admiſcetur auro ꝛ argento.ꝛ ſic de aliis me
dicinis cardiacis.quia ille ſua ponderoſitate ad inteſtina cito de
ſcenderent:nec ad venas poſſent penetrare.ſed crocus facit ip/
ſas ad coꝛ penetrare.℄ Tertio modo admiſcetur medicina me
dicine ne cito tranſeat ad venas:vt quando volumus epar de/
opilare per diuretica:ꝛ illa habent naturam cito penetrandi ad
venas.ideo debemus cum eis aliqua admiſcere que ea impe/
diant:ne cito ad venas tranſeant:imo remaneant in vlis epatis.
ſicut raphan⁹ h3 ꝓꝓꝛietatem humoꝛes attrahēdi ad ſtomacu3
ꝛ diuretica habēt naturā penetrādi ad venas. Ex iſto autē mo
tu 3rio fit agitatio q̄dā q̄ ē cā qetis ī via medicine.ꝛ hoc ē ī epe.
℄ Quarto modo admiſcetur medicina medicine:nō vt medici
na foꝛtificeť p aliā medicinā vel ꝯfoꝛteť:ſed poti⁹ vt vna p aliā
debiliteť ꝛ corrūpať:vt ſi admiſceamus viol. vel mirobolanos
in equali virtute:q2 vna laxat ꝛ alia cōpꝛimit:vna alii contraria
tur ꝛ diminuitur opatio vnius per alteramr.ꝛ iō cū admiſcetur
viol.cum mirabolanis debēt parum cōmiſceri.ꝛ hoc vt.opera/
tio violaꝝ ꝑus fiat q̄3 mirob.operenť. ℄ Quinto modo admi
ſcentur medicine īter ſe vt vna aliā impediat:ꝛ ſic admiſcemus
cū ſcamonea zinzi.qđ ꝯfoꝛtat ſtomacū.eo ꝙ ſcamonea eſt inimi
ca ſtomaco:ꝛ bdeliū aut maſtix.q2 ſcamonea h3 inteſtina excoꝛi
are:vt ſua viſcoſitate hoc īpediāt ī ſcamonea.℄ Itē nō ſolū ex
ignoꝛātia ꝯpſonis medicinaꝝ ꝛ ignoꝛātia ꝑparationis īpeditur
iudiciū medici.ſ3 pōt īpediri ex herbaꝝ vicinitate aliaꝝ.vñ me
dicine creſcentes iuxta herbas venenoſas ſūt male:ꝛ virtus ea
rum eſt coꝛruptiua.ꝛ ſic videmus ꝙ virt⁹ muſci ꝛ ambꝛe cū oꝛi
tur iuxta camphoꝛā ꝛ pſilium:coꝛrūpiť ꝛ diminuiť.

Dictum eſt pꝛius:ꝙ quedam ſunt electuaria valentia
ad mēbꝛa ſpūalia q̄dā ad mēbꝛa nālia ꝛc.et cū
p⁹ dictū ſit đ tribus electuariis valentib⁹ ad membꝛa ſpūalia:
dyamargariton:ꝛ dyamoꝛon:ꝛ dyacameron. Nūc dicamus de
aliis valentibus ad mēbꝛa naturalia:ꝛ de his quatuoꝛ que ſpec
tāt ad lectionem iſtam.quoꝝ primū eſt dyantos.ſcđm eſt pliris:
tertiū eſt dyacaſtoꝛeum.quartū eſt dyairis.

Dyantos fit de anthos:ꝛ eſt baſis in hoc electuario:ſi
cut p3 inſpiciēdo ad eius laudes que ꝓpꝛie
huic cōpetunt:ꝛ eſt ibi pluſq̄3 de aliis. Anthos eſt marinus ros
in littera habeť floꝛis roſmarini. Item de dēdrolibani: aut lip/
tro libani:ꝛ cū diciť dendrolibani vel litrolibani intelligiť ꝙ fit
de foliis roꝛis marini.ꝛ cū diciť de floꝛib⁹ anthos:hoc ē de floꝛi
bus roꝛis marini.ꝛ liptrolibani vel dēdrolibani foliū ei⁹ ē.iſtud
eſt calide ꝛ ſicce ꝯplexiōis:nō tñ multū.vñ non multū calefacit
nec multū infrigidat coꝛ:tamē ꝓpꝛie cōfoꝛtat ſpūs reparādo.ſto
macū ꝯfoꝛtando ꝛ cerebꝛū.vñ ſunt multa ibi valētia ad ſtoma
cū:vt ro.zinzi.ꝛ ſilr valet cerebꝛo ſua aromaticitate ſpūs repa/
rando ꝛ cōfoꝛtādo:ꝛ ad coꝛ ꝓpꝛie eſt medicīa cardiaca. anthos
ex ſua ꝓpꝛietate coꝛ ꝯfoꝛtat:ꝛ valet ꝯtra cardiacā paſſione3 ex
frigida cauſa:ꝛ valet triſtib⁹ ꝛ macilentis.ſ.ex ſolicitudīe ꝛ triſti
tia:q2 letificat.deb3 caueri in feb.cali.ꝛ in hoībus extenuatis:ni
ſi ſit ex ſollicitudine: ꝛ cōualeſcentib⁹ q2 in eis eſt paucitas ſpiri
tuum. Dyantos aūt reparat ſpūs deperditos ꝛ coꝛ debile con/
foꝛtat.ſunt enī q valde timēt ꝓpter coꝛdis ſui debilitatē ꝛ ſpūs
paucitatē.ꝛ ꝓpter hoc triſtes ſunt ꝛ curioſi a cura dicti nō a cu
rioſitate ꝛ macilēti. Quidā enī dicunt ꝙ deb3 dari in febꝛibus ī
mane cū aqua frigida ꝛc. Sed ſi ego darē in febꝛib⁹: non darē
niſi in febꝛibus de materia frigida ꝛ ī die interpollatōis.melius
ꝛ ſecurius tñ eſt vt caueatur in feb.ſed conuenit in illis q habēt
coꝛ debile tēperatū tamē ſatis ī caliditate ꝛ frigiditate:tamē de
bile ex ſpūum paucitate.

Pliris eſt aliud electuarium valēs ad ſpūalia.pliris du
plex eſt:cū muſco ꝛ ſine muſco. Arcoticō.i.com/
pleta confectio ſiue perfecta medicina:valet triſtib⁹:confert me
lancolicis:confoꝛtat ſtomacū debilem ꝛ coꝛ:ꝗ valet cōtra ſinco
pim: memoꝛiā reparat. ſenſum acuit ꝛ epilēticis valet:analenti
cis ꝛ catalēticis:ꝛ omnē debilitatem ſtomaci confoꝛtat ex cauſa
frigida.eſt enim calidius ꝛ ſiccius q̄3 diantbos. Sunt enim que
dam que valent ꝓpꝛie ad confoꝛtationē ſtomaci:vt cinamomū
ꝛ gariofil. Sunt etiā quedam valētia ad coꝛ:vt coꝛallus ꝛ ſpo
dium.queda3 aūt ad cerebꝛum:vt ſquinantū ꝛ ciparus. Eſt igi
tur pliris medicina cardiaca ꝛ coꝛ confoꝛtat:vt dyanthos:ſed
differenter:ꝛ ꝓpter cauſas diuerſas due debent dari ad confoꝛ
tationem coꝛdis. pliris enim debet dari ad ꝯfoꝛtationē coꝛdis
ꝓpter frigiditatem ꝛ timoꝛem.ſed dyantos quando eſt tempe
ratum in caliditate ꝛ frigiditate:eſt tamē debile ex ſpūum debi
litate vel paucitate:q2 anthos ex ſua ꝓpꝛietate habet ſpirit⁹ re
parare.℄ Notandū ſm artem quā dat galie.ꝙ ſi aliqua medi
cina valet ad membꝛa plura:debemus dare illā medicina3 cum
aliquo ducente ad membꝛum illud quod volumus confoꝛta/
re. Unde diuretica habent deopilare epar ꝛ ſplenem :pectus et
pulmonem.ſi autem volumus dare diureticam:vt aniſu3.ꝛ ta
men ad deopilatione3 epatis poſſumus dare:ſicut ſunt que ad
epar conueniūt cum ſua virtute. Sed cum volumus deopila
re ſplenem debemus dare cum aceto:cum acetum faciat tranſi
re ad ſplenem. Si autem ad pulmone3 debemus admiſcere cū
liquiritia ꝛ vuis paſſis ꝛ ſimilibus. Similiter cum pliris valeat
ad ſtomacum:coꝛ:ꝛ cerebꝛum confoꝛtandum cū volumus dare
plirim ad ſtomacum confoꝛtandu3:debemus dare cū decoctio
nibus alicuius valentis ad ſtomaci confoꝛtationem ꝛ habentis
reſpectum ad illud membꝛum ꝓpꝛie vel cum decoctione zinzi.
vel galange ſi ad coꝛ cum decoctione bugloſe aut nucis muſca.
Si ad cerebꝛum cum decoctiōe betonice:aut pꝛimule veris:aut
ſimiliū que habent aſpectū ad cerebꝛum: ꝛ hec eſt ars valde bo
na.aliqui tamen ſunt valde delicati qui electuaria nolunt acci
pere ſicut ſunt nec cum decoctione.ꝛ poſſumus habere talē cau
telam.q2 poſſum⁹ dare tale electuarium.ꝛ poſtea vinum ad bi
bendum cū aliquib⁹ habētibus aſpectū ad mēbꝛum quod vo
lumus confoꝛtare:ꝛ ſic intellige de aliis.

Dyacaſtoꝛeum dicitur a caſtoꝛeo quod ē ibi ba
ſis:ꝛ ē caſtoꝛeū teſticul⁹ cuiuſdā
animalis quod dicitur caſtoꝛ:ꝛ eſt animal valde calidu3 ꝛ ſiccū:
ꝛ eſt valde mirabile habens duos pedes ad modum gatti:ante
rioꝛes vngues valde acutas habentes:q2 natura dat membꝛu3
ꝛ membꝛi operationem. Similiter datur ei a natura ꝙ eſt aīal
valde aquaticum ꝛ in aqua habitans ꝓpter ſui vehementem
caliditatem.ꝛ ideo vt poſſit ripis fluuioꝝum arripere ꝛ adhere
re quando vult nutrimentum ſuum accipere dantur ei tales
vngues.habet pedes poſterioꝛes ad modum anſeris:vt cum il
lis in aqua poſſit natare:ſicut pedibus anterioꝛibus ripis adhe
ret ſic poſterioꝛibus poſſit natare.habet inſuper dentes valde
acutos ad modum gatti. Multi ſunt ſimiles gatto.q2 comedit
arboꝛes:radices:ꝛ coꝛtices.ꝛ ideo vt poſſint accipeř cū ſuis den
tibus illos coꝛtices habent a natura tales dentes: ꝛ incidit tales
arboꝛes:ꝛ eſt mos talium animalium : ꝙ quando vnus caſtoꝛ
venit in aliqua terra vbi ſunt plures caſtoꝛes:tunc ducunt ipſū
in locum vbi eſt copia nutrimenti:vnde faciunt ipſum ſclauum
ꝛ ſeruum:ꝛ tunc bene decoꝛant ipſum cum coꝛticib⁹ ſupꝛa doꝛ
ſum:ꝛ depilant eum vt per hoc poſſit cognoſci ab aliis ſclauus.
Dicitur autem a quibuſdam ꝙ abſcindit ſibi teſticulos cu3 de
bet accipi a venatoꝛibus:ꝛ ꝙ cognoſcit per inſtinctum natura/
lem ꝙ volunt ipſum habere pꝛopter teſticulos.ꝛ ſic habentur:
ꝛ teſticulis habitis ipſum dimittunt venatoꝛes abire. Sed hoc
eſt falſum.pellis enim eius plus valet q̄3 eius teſticuli.℄ Item
non eſt tanta ſapientia in bꝛuto ꝙ ſciret hoc facere. iſti teſticuli
ſunt calidi in tertio gradu:vel in pꝛincipio quarti:ꝛ ſicci in ſecū
do gradu:ꝛ ſunt melioꝛes in quibus eſt ſperma:ꝛ intus bene di
geſtum.℄ Item illud electuarium in quibuſdam libꝛis non eſt
inuentum:ꝛ habet magnam receptam:valet pꝛincipaliter con/
tra paraliſim pꝛopter euacuationem materie:q2 reſiduum ma/
terie conſumit ꝛ neruos confoꝛtat.vnde eſt optimum neruis:ꝛ
iſtud eſt empericum ꝛ contra capitis egritudinem cum materia
eſt euacuanda ꝛ contra ſpaſmum ex repletione de frigida cauſa
Dyacaſtoꝛeo aliquando vtimur intus:ꝛ aliquando extra.intus
vt ſub lingua tenendo ſi poſſit pati quod eſt difficile diu ſupꝛa
linguam tenere:vel ſub lingua receptum :ſub lingua conſumit
humiditatem ſuperfluam in lingua vel ī radice lingue intra coꝛ
pus recipiť pꝛopter pꝛedictas cauſas. ℄ Item ſimiliter extra
vtimur eo:vnde eſt vnguentum mirabiliter valens ad parali
ſim materia pꝛius euacuata vngatur locus in quo eſt paraliſis
de oleo caſtoꝛe:ꝛ oleo laterino:ꝛ oleo laurino foꝛte vel coſtino:
vel alio oleo petroleo.vnde de teſticulis caſtoꝛei fit oleum. ſed
tamen caue ne ex hoc inflāmetur coꝛpus:quia timendu3 eſt de
hoc.eſt enim de iſtis oleis vnum ex quo fit ignis grecus.ſ3 oleū
caſtoꝛeū cōmixtum cū nardino oleo foꝛte valent.

Diairis dicitur ab yreos.eſt eni3 radix que habet vim
aperiendi ꝛ calefaciendi ꝛ conſumendi. vnde
iſta radix matrici ſuppoſita ꝛ ſubfumigata facit aboꝛſū. aboꝛſū
enim fetus aliqñ indigem⁹ cū ſit fetus debilis nō potens exire.
Et tunc melius eſt ꝙ fetus occidatur q̄3 mulier ꝛ fetus ſimul:
menſtrua pꝛouocat mirabiliter. vnde ſubfumigata moꝛtuu3 fe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0566-5
DFG

tum educit ⁊ ſecundinam ⁊ menſtrua fortiter aperiendo matri cem: valet proprie pectori cum in eo ſit materia groſſa. qꝛ ipſam incidit ⁊ diuidit calefacit ⁊ tuſſiꝫ curat ex materia tali creatã. vñ non debemus dare ſemper dyadragagantum ⁊ dyapenidion in tuſſi. qꝛ illa lenificatiua non ſufficiunt imo nocent ⁊ magis faci/ unt materiam inuiſcare cum materia ſit frigida ⁊ groſſa. ſed de/ bemus cum eis cõmiſcere dyairis: aut dyaiſopum ad illaꝫ mate riam incidendã ⁊ alia q̃ remolliunt eam. vnde in iuuenibus cali de ⁊ ſicce complexionis conuenit dyadragagantum. ſed in ſeni bus qui ſunt frigide complexionis: ⁊ habent naturam multum flegmaticam bonũ eſt cõmiſceri diairis operatio: aut dyaris aut dyadragagantum miſcere dyapenidion: quod eſt aliquantuluꝫ calidum: ⁊ aliquantulum dyaris aut dyaiſopi. quando eſt mate ria groſſa in pectore multa tunc debet primo remolliri ⁊ poſtea conſumi. ideo in dyairi ponuntur quedam remollitiua: vt pe nidion ⁊c. ⁊ quedam inciſiua conſumptiua. qꝛ eſt valens ad ma teriam frigidam in pectore contentam. yreos eſt baſis in hoc ele ctuario quod eſt dyairis: quod pꝫ per laudes eius ⁊c.

Habito de digeſtione ⁊ de modo digeſtionis ⁊ de mate ria digeſtibili. Nunc videamus de digeſtiuis p que fit digeſtio. Et circa hoc primo querimus vtrum ſirupus acetoſus valet in digeſtione pure materie colerice. ⁊ videtur ꝙ non. qꝛ nihil ſubtilians conuenit in digeſtione materie ſua ſub/ tilitate ⁊ mobilitate peccantis: ſed colera peccat ſua ſubtilitate propter quod eſt mobilis de loco ad locum. ⁊ ſirupus aceto/ ſus adhuc plus eam ſubtiliat eam diuidendo. ergo ſirupus ace toſus non valet in digeſtione pure colere. ℂ Item galie. tertio aſfo. dicit ꝙ ſola ſiccitas ſufficit ad generationem colere. igit cũ acetum habeat ſiccitatem ipſum generabit coleram. ſed quod generat coleraꝫ non digerit eã reprimẽdo ſuas qualitates neqꝫ curat morbos cauſatos ex colera. ℂ Item nullum calefaciens oportet ad digeſtionem colere dare. ſed acetum calefacit. qꝛ lo/ cum quem attingit rubicundat ⁊ corrodit ſm̃ galie. in de ſimpli ci medicina. ergo ⁊c.

Sed contrarium dicit auic. in quinto: ꝙ ſirupus acetoſus vincit puram coleram. Idem volunt omnes aucto/ res medicine: ⁊ eos vtũtur oẽs medici ad eã digerendaꝫ.

Conſequenter queritur quis ſirupus melius va let ad hoc: an acetoſus vel viola tus: videtur ꝙ acetoſus: qꝛ quod eſt frigidum magis conuenit in digeſtione materie colerice. ſed ſirupus acetoſus eſt frigidior violato. ergo ⁊c. ℂ Sed contra. cura fit per contrariũ. ergo me lius fit cura per magis contrarium. ſed violatus magis contra riatur colere q̃ꝫ acetoſus. quoniã in duabus qualitatibus cum viol: ſit frigidus ⁊ humidus: ⁊ acetoſus vna tantũ in qualitate contrariatur. qꝛ eſt frigidus ⁊ ſiccus. ergo ⁊c.

Solutio ad primam queſtionem dicendum: ꝙ ſirupus acetoſus conuenit in digeſtione materie coleri ce in quinqꝫ caſibus. Primo quando materia colerica peccat i ſua caliditate ⁊ non ſua ſiccitate. tunc magis conuenit acetoſus q̃ꝫ violatus. Poteſt enim eſſe colera temperata in ſubſtantia: nec nimis ſicca nec dura: calidior tamen debito: ⁊ tunc ille ſirupꝰ eſt optimus: quia bene infrigidat. Unde Galie. in de ſimplici medicina dicit: ipſe non eſt infrigidans ſicut acetum. ℂ Secun do conuenit ſirupus acetoſus in digeſtione colere quando cole ra eſt in loco remoto: tunc enim ſirupus acetoſus magis conue nit q̃ꝫ violatus. quia acetoſus magis poteſt penetrare q̃ꝫ viola tus. ⁊ ita aqua cum aceto in eſtate cito ſedat ſitim a caliditate membrorum non ſtomaci introductam. Illud bene ſciunt lom bardi qui hoc bibunt. quia humiditate aque membra ita rorantur. ⁊ ſic ſitis mitigatur ⁊ frigiditate aque ⁊ aceti infrigidãtur. hoc etiam bene conuenit in pinguibus hominibus ⁊ non mul/ tum extenuatis ⁊ ſiccis cum acetum deſiccet: propter hoc certe plus valet acetoſus q̃ꝫ violatus. ℂ Tertio conuenit ſirupꝰ ace toſus plus q̃ꝫ violatus ad digerendum materiam colericam in hominibus pinguibus de dicta cauſa. ℂ Quarto quãdo ẽ opi latio cum putrefactione colere plus competit ad digerenduꝫ co leram acetoſus q̃ꝫ violatus: qꝛ violatus non tranſiret nec pene traret ſicut acetoſus. ℂ Quinto ſi materia putrefacta in corpo re ſit multa: tunc non conuenit violatus ſed acetoſus. qꝛ viola tus nõ eſt cite penetrationis ⁊ ẽ debilis actionis: inde nõ cõuenit ⁊ opilat ſua frigiditate ⁊ hũiditate fumos retinet ⁊ poros clau/ dit ⁊ ſtringit. Sed acetoſus valet contra coleram: quia ipſaꝫ in frigidat: ⁊ qꝛ ipſam euacuat: ⁊ qꝛ ſcindit ⁊ aperit poros ſua ſubti litate: ⁊ fumos facit effumare: ideo putrefactionem minuit. ℂ Ad primum dicendum: ꝙ tunc impedit cum colera eſt mul tum ſubtilis. vel dicendum ſine preiudicio melioris ſententie: ꝙ colera nõ eſt ſubtilis in ſubſtantia ſed groſſa: lꝫ ſubtilis ⁊ acuta i actione. eſt enim groſſa in ſubſtantia cuꝫ ſit humidior. ⁊ hoc ha betur a galie. in ſecundo ꝓnoſticorum: vbi dicit: ꝙ colera per ſe eſt groſſa congelata: ſed humiditate flegmatica liqueſit ⁊ ſubti liatur: ⁊ flegma eſt per ſe congelatum: ſed caliditate colere ſubti liatur cum ei cõmiſcetur. ergo in ſua ſubſtantia ſubtiliat ſirupꝰ acetoſus eam incidendo: ⁊ eam ingroſſat infrigidatione. infrigi dando enim imobilitat eam ⁊ tollit eius acumen. ℂ Ad ſecũdã rationem poteſt multipliciter reſponderi. vno modo ſic. ſ. ꝙ per hoc qd̃ eſt ſiccitas: dico ꝙ galie. loquitur de ſiccitate temporis diuturna: cum enim tempus ſit ſiccum multuꝫ ⁊ perſeuerat diu in ſua ſiccitate: tunc multiplicatur colera in eſtate plus debito in corpore humano. ℂ Scd̃o modo poteſt reſponderi per ly ſola ꝙ non eſt ſola ſiccitas in aceto: imo cum frigiditate que genera tionem colere impedit. ℂ Tertio mõ dicenduꝫ eſt: ꝙ lꝫ acetum impediret digeſtionem colere vere tamen non impedit digeſtio nem cum eſt admixtum cum ſuo repercuſſiuo. ſ. cum zuccaro. In ſirupo enim eſt zuccarum calidum ⁊ humidum temperate: ⁊ ideo non impedit hoc iuuamentum quod facit acetum i ipaꝫ coleram infrigidando. qꝛ nõ minuit frigiditateꝫ: ſed remouet no cumentum quod faciebat acetum ſiccitate: qꝛ humidum eſt: et poteſt plus humectare zuccaruꝫ q̃ꝫ acetũ deſiccare. ℂ Ad aliud dicendum ꝙ non facit ruborem ſiue corroſionem: eo ꝙ calidũ. ſed qꝛ ſubtile ⁊ acutum: qꝛ enim ſubtile ſubintrat ⁊ penetrat: et penetrando diuidit: eo ꝙ acutum corrodit ⁊ mordicat. ꝓpter hoc enim dolorem inducit ⁊ ſanguinem ad locum trahit qui ru befacit ⁊ calefacit. non ergo facit hoc qꝛ calidum: ſed qꝛ ſubtile ⁊ acutum ℂ Ad ſecundam queſtioneꝫ: quando tu queris quis ſirupus ſit melior ad digerendum coleram: aut acetoſus aut vio latus. dicitur ꝙ in quinqꝫ caſibus predictis violatus eſt melior. ſcꝫ cũm colera multum peccat ſua ſiccitate: ⁊ etiã cum colera eſt in loco ꝓpinquo: ⁊ etiam cum colera eſt in hominibus macris ⁊ multum extenuatis: ⁊ cum colera non eſt in corpore opilato: ⁊ cum materia putrefacta non eſt multa: ⁊ maxime cõuenit ſiru pus violatus cum venter eſt conſtipatus: viole eniꝫ laxãt ven trem. ſi tamen eſſet materia putrefacta in loco propinquo: ⁊ tem pus eſt pluuiale calidum: tunc darem libentius acetoſum q̃ꝫ vio latum. qꝛ viola ſua paſſibilitate eſt multũ putrefactibilis. ⁊ tũc impediet fumorum euaporationem. quare timendum eſt valde in iſto tempore pluuioſo ⁊ putrefactibili impediente fumorum euaporationem.

Dyacalamentum a calamento dictum: preci pue valet ad omnem vitiũ pectoris ex frigiditate: his maxime qui ſunt in ſenili etate: valet etiam tuſſientibus ſi ſit ex frigida cauſa ⁊ quartanarijs ſi vtanẽ eo accepto poſt prandium ⁊ cenam: ⁊ in ſero cum vino.

Dyadragagantum frigidum a draganto di citur: valet ad omne vi tium pectoris ⁊ pulmõis: qd̃ ex calore ⁊ ſiccitate ſit: maxime pti ſicis: ethicis: pleureticis: ⁊ ad omnem tuſſim que ſit ex caliditate ⁊ ſiccitate: ⁊ ad omnem lingue ⁊ gutturis aſperitatem: cum vo ſumit̃ tãdiu in ore teneat̃: vt paruper in ore diſſoluatur.

Dyapenidion dicitur a penidiis que ibi intrant pluſqꝫ de aliis: valet ad omne vi tium pulmonis ⁊ tuſſiꝫ raucedinem factaꝫ ex ſiccitate ⁊ ptiſicis detur in mane ⁊ ſero: cum ptiſana calida non habentibus calo rem cum vino calido.

Dyapraſſium dicitur a praſſio viridi quod ibi intrat pluſqꝫ de aliis: valꝫ ad frigi ditatem pectoris: maxime ad catarrum ⁊ cerebri frigiditatem: ⁊ oculorum caliginem: ⁊ ad palatuꝫ ⁊ arterias: ⁊ ad oẽm ſpẽm ca tarri qui ſit ex frigiditate mire prodeſt. datur in ſero cũ vino ca lido in quo coctum ſit vinum ⁊ dragagantum.

Uia eſt preparatio medicine digerentis ſimplicis ⁊ cõpoſi te. Nunc autem videamus modum digeſtionis. Cir ca quod tria ſunt conſideranda. Primum eſt complexio ⁊ diſ poſitio egri ſiue membri cui ineſt egritudo ⁊ materia egritudis. Secundum eſt complexio ipſius egritudinis. Tertiũ diſpoſitio patientis conſiderando etatem ⁊ regionem.

Circa primum quatuor ſunt cõſideranda. Primum eſt complexio naturalis membri. Secundum curatio membri. Tertium eſt ſitus membri. Quartum eſt virtus ipſiꝰ. Medicus enim debet cognoſcere complexioneꝫ membri natu ralem: cuius cauſa eſt duplex. prima eſt vt ſciatur quantum ele uatur membrum in complexione: iſtud non poteſt ſciri niſi ſcia/

tur complexio radicalis. Secunda cauſa eſt vt ſciatur terminus alterationis ſiue temporis qui ei conuenit ad debitam complexionem. Has duas concluſiones poſuit Galie. in tegni. ¶ De cõplexione membri dantur quatuor regule. Prima eſt ꝙ immoderata complexio per imoderatam in gradu equali debet reduci. ¶ Secunda regula eſt: ꝙ ſi membrum eleuetur in cõplexione ſibi ſimili: indiget debili medicina. Sed faciens labere in diſſimili eſt forte. forti enim reſiſtenti debetur forte agens ⁊ debili ſufficit debile. ¶ Tertia regula eſt ꝙ complexio eſt infuſa aliquñ ipſi membro ſine materia: aliquando cum materia. ſi ſine materia: tunc indiget ſola alteratione. ⁊ de hoc dicitur ꝙ cura fit per contrarium ſicut materia tũc indiget euacuatione. ¶ Quarta regula eſt: ꝙ tempus infrigidandi ⁊ calefaciendi eſt vnũ ⁊ equale. ſed humor non eſt vnus ⁊ equalis. ¶ Et ſi arguas contra. q: calor eſt fortius agens ꝗ frigiditas. ergo fortius aget. ergo non erit tempus vnum aut equale calefaciendi aut infrigidandi.

¶ Ad hoc dico ꝙ quodlibet membrum eſt abſolute calidum: ideo faciliter calefit: ⁊ ideo debet calefieri debili calefactione. q: ſua caliditas iuuat in ſui calefactione: cum non reſiſtat caliditati calefacienti. ſed membrum indiget forti infrigidante. ſed infrigidatio membri timenda eſt. cuius tres ſunt cauſe. Prima eſt opilatio exiſtens in membro calido que per frigiditatem augmentaretur. ⁊ per conſequens calor. quando enim membrum eſt calefactum ipſum debet infrigidari cum medicinis frigidis ſubtilibus: cuiuſmodi ſunt oxizachara ⁊ acetũ: ⁊ debent cum eis cõmiſceri medicine calide parum calefacientes ⁊ deopilantes que faciunt fumos exhumare: ⁊ ita infrigidatur. Secunda cauſa eſt caloris membri acuitas: cum calor. n. eſt multum acutus oportet ꝙ multis cũ frigidis alteretur ⁊ extinguatur. frigiditas enim fortiorem egritudinem inducit ꝗ eſſet illa quam inducebat caliditas Tertia cauſa eſt membri nobilis vicinitas. vnde timendum eſt infrigidare meſaraicas: ne ledatur epar. ſed non eſt timendũ calefacere cum calor ſit amicus nature. Sed tempus humectandi ⁊ deſiccandi eſt inequale. citius enim fit deſiccatio ꝗ humectatio. q: citius deſiccatur humidum ꝗ humectetur ſiccũ. quia ad ipſum humidum tria ſunt contraria inducenda: quorũ vnũ eſt calidum conſumens humidum ⁊ inducens ſiccum. Scõm ẽ frigidum congelans ⁊ ita ipſum deſiccans. ⁊ tertium ſiccum conſumens ⁊ imbibens. ⁊ ita humidum per tria agentia in ipſuz deſiccatur. ⁊ tempus exiccandi eſt breue: cum non habet ſiccum niſi vnum contrarium in actione ipſum conſumens. ſ. humidum: ⁊ vnum agens tardius effectum inducit ꝗ contraria agentia. et ideo citius eſt deſiccatio conſumendo humidum ꝗ humectatio corrumpendo ſiccum. ¶ Item cum humidum ſit habitus ſiccitas autem eſt priuatio: ⁊ cuz facilius ſit deuenire ab habitu in priuationem ꝗ ecõuerſo. ideo facilius fit deſiccatio conſumẽdo ꝗ humectatio corrumpendo ſiccum ⁊ citius. Sed tamen timor humectandi ⁊ deſiccandi equalis eſt cuz neutrum timendũ ſit propter hoc quia debiliter agit. ¶ Secũdum ꝙ debet conſiderare medicus circa naturam ⁊ diſpoſitionem membri in quo eſt egritudo ẽ curatio membri. ſicut eſt raritas ⁊ denſitas membri amplitudo ⁊ ſtrictura venarum. ¶ De amplitudine vaſorum ſciendum eſt: ꝙ illud quod habet vias amplas eſt facile et cito alterabile: cuius cauſa eſt: q: cum vie ſint ample medicina alterãs penetrat cito. ⁊ cũ vie ſũt ſtricte medicina alterãs tarde penetrat: ⁊ penetrãdo alterat: ⁊ alterãdo penetrat. ⁊ iõ epar: q: rarũ eſt cito alteratur. ⁊ renes tarde q: ſũt valde denſe. ¶ Itẽ medicina alterans membrum non debet carere aliqua re confortante mẽbrum. vnde ſi debeat epar calefieri debent apponi pontica confortantia epar. ¶ Tertium quod debet medicus conſiderare circa naturam ⁊ diſpoſitionem membri ĩ quo eſt egritudo ⁊ materia egritudinis: eſt ſitus membri propter colligantiam membri ad membra: ſicut ſtomacus ⁊ cerebrum ſe habent. ⁊ ideo quñ curatur ſtomacus per medicinam: cauendum eſt ne illa medicina ſit debilitans cerebrum. ⁊ etiam quando curamus cerebruz: cauendum eſt ne illa medicina ſit debilitans ſtomacum. Quia ergo ex ſitu membri cognoſcitur colligantia: debet ſitus membri a medico cognoſci. ¶ Item ex ſitu membri cognoſcitur operatio membri: que debet conſiderari in operatione medicine.

¶ Item ex ſitu membri ſcitur vtrum egeat forti medicina vel debili. vnde ſi membrum ſit in partibus remotis eget forti medicina. ⁊ ſi in propinquis debili indiget. ⁊ loquor de debili ⁊ forti in quantitate ⁊ qualitate ſecundum Galie. in. 13ª. megategni.

¶ Item ex ſitu membri ſcimus vtrum debeamus aliquid apponere cum principali medicina ⁊ quid. Nam ſi membrum ſit ſituatum in partibus remotis debet aliquid poni cum medicina quod facit ipſam penetrare ad membrum remotum. Si in partibus propinquis ſituatur membrum medicina non indiget ꝙ aliquid apponatur ei: quod ipſaz faciat penetrare. Et ſi membrum ſit ſituatum inferius tunc cum medicina debet trãſire ad membrum debent poni diuretica. ¶ Item per ſitum membri ſcimus ſuper qua parte exteriori debemus ponere emplaſtra.

¶ Quartum quod medicus debet cognoſcere ⁊ cõſiderare circa naturam membri ⁊ diſpoſitionem in quo eſt egritudo ⁊ materia egritudinis eſt virtus membri: ſicut membri principalitas et mẽbri cõmunitas: ſiue cõmunis operatio ⁊ ſenſus. vnde dico ꝙ debet cognoſci membri principalitas: vnde membrum principale ſiue nobile quod idem eſt non indiget forti medicina neq; cũ ea debet curari. Membrum autem principale eſt cor. ſecundo cerebrum. tertio epar. vltimo teſticuli. ¶ Similiter debʒ cognoſcere membri cõmunitatem. i. cõmunem operationem vt ipſam in ſitu conſeruet: ſicut cum ſtomacus curatur ⁊ alteratur debet conſeruari ſua operatio que eſt cõmunis omnibus membris.

¶ Similiter ſenſus mẽbri debet cognoſci a medico: q: cũ membrum eſt fortis ſenſus nõ debet dari ei medicina fortis: quia ſtatim ab ea lederetur. ſi tamen eſt debilis ſenſus: poteſt ei dari fortis medicina ⁊ mordicatiua. De natura egritudinis ꝗtũ ad etatem ⁊ regionem in ſequentibus apparebit.

Superius dictum eſt de quibuſdam electuariis conferentibus pectori. Adhuc videamus de quibuſdã pectori conferentibus. ⁊ de iſtis quatuor ſunt ꝗtum ad preſentem lectionez. Primũ eſt dyacalamentũ. Secundũ ẽ dyadragagantum. Tertium eſt dyapraſiuz. Quartuz dyapenidion.

In dyacalamento calamentuz eſt baſis ⁊ habet plures ſpecies: quarum vna eſt calamentum montanum: ⁊ eſt fortius alijs ⁊ calidius ⁊ ſiccius. ⁊ eſt omne calamentum calidũ ⁊ ſiccũ: ⁊ eſt valde amicum pectori. alterat enim pectus ſua caliditate ⁊ acuitate: confortat ſpũm ſua proprietate forte ⁊ aromaticitate: ſtomaco debili valet ⁊ maxime confortat ⁊ abſtergit materiam colericam: ⁊ multum valet contra tertianam ⁊ contra paraliſim: vrinam prouocat et epar calefacit. ¶ Item cum eſt conturbatio in ſtomaco ⁊ timemus nauſeam calamentum emplaſtratum ſuper ſtomacum nauſeam prohibet. Item laxat ventrem. ¶ Item valet contra melancoliam: calefaciendo: ſubtiliando: abſtergendo: euacuando. ¶ Item valet contra diſſinteriam abſtergendo materiam colericam que inteſtina excoriat. ⁊ ita calamentum valet contra diſſinteriam per accidens. ſ. abſtergendo materiam colericam excoriantem inteſtina. ¶ Electuariuz iſtud. ſ. dyacalamẽtum valet ꝯtra paſſiões pectoris ex frigida cauſa ⁊ ꝯ tuſſiz ⁊ quartanã cum melancoliam calefaciat ⁊ etiam prouocat vrinam ex frigida cauſa detentã ⁊ nũꝗ valʒ ꝯ paſſiões ex cã calida.

Dyadragagantum eſt electuariuz: cuius baſis eſt dragagantus. dragagantum eſt frigidum ⁊ humidum pectus leniens: propter quod dyadragagantum valet contra paſſiones ex cauſa calida ⁊ ſicca generatas.

Dyapenidion eſt electuariũ cuius penidie ſũt baſis: ⁊ ſiũt de zuccaro: ⁊ ſunt temperate aliquantulum calide ⁊ humide: ꝑpter hoc ꝙ ſunt de zuccaro bone ſunt: pectori: ventri: ⁊ ſtomaco. Dyapenidion eſt magis calidum ꝗ dyadragagantum. ⁊ valet contra cauſas frigidas ⁊ ſiccas: ⁊ magis contra ſiccum ꝗ contra frigidum.

Dyapraſiuz eſt electuariuz cuius praſſiuz eſt baſis. Praſſium idẽ eſt qḋ marubiũ: calidũ ⁊ ſiccuz in tertio gradu. valet pectori: ⁊ ſimiliter valet pulmoni: ⁊ contra oppilationẽ epatis ⁊ ſplenis: ⁊ aborſum facit ⁊ ꝓuocat menſtrua. ¶ Iſtud autem electuarium debet fieri ex ſucco praſſij: non ex ſua ſubſtantia.

Viſo quid digerat ſirupus acetoſus. Nunc videam⁹ quẽ humorem digerant alii ſirupi. Et circa hoc primo queratur vtrum oximel digerat flegma. ⁊ videtur ꝙ non. q: in oximelle non eſt niſi acetum ⁊ mel. ſed ratione aceti non digerit flegma cum ſit frigidum ſicut flegma. ⁊ digeſtio fit per contrarium. nec ratione mellis: q: mel eſt flegmaticorum laxatiuum ſʒ yſaac in dietis. ſed illud quod laxat non digerit. quia digeſtio dʒ ꝓcedere laxatiõez. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitũ facit vſus medicorũ.

Iuxta hoc queritur vtrum oximel digerat flegma reumatizans. ⁊ arguitur ꝙ ſic. q: flegma reumatizans peccat ſua humiditate ⁊ fluxibilitate. ſʒ oximel deſiccat ratiõe aceti ⁊ etiã mellis. ergo ⁊c. ¶ Contra. auget reuma. ergo non digerit ipſum: nec conuenit contra ipſum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0568-7
DFG

Conſequenter queritur vtrū oximel digerat melancoliā. ⁊ videtur ꝙ non. qꝛ hyp. in pnoſticis: ⁊ in tertio acutoꝝ dicit ꝙ acetuꝫ eſt inimicum melancolicis. ergo ⁊ melācolie. ergo ⁊ oximel. ſi ſic. ergo tūc oximel non digerit melancoliam. ℭ Contra. ſubtile digerit groſſū ipſum incidendo. ſed oximel eſt ſubtile ratione aceti ⁊ melācolia groſſa. ergo oximel digerit melancoliam.

Conſequenter queritur vtrum orizachara digerat materiam melancolicam. ⁊ videtur ꝙ non. quia digeſtio fit per contrarium. ſed non ſunt contraria. ergo ⁊c. ℭ Cōtra. eſt inciſiua. ergo eſt hūoris groſſi digeſtiua. ⁊ per ꝯñs humoris melācolici. ergo ⁊c.

Ad primam queſtionem dicendum: ꝙ oximel pauce commixtionis digerit flegma. ⁊ appellatur oximel pauce commixtionis: quod componitur ex ydromelle ⁊ aceto pauco. ydromel enim habet proprietatem attenuandi: mundificandi ⁊ euacuandi flegma cum egeſtiōe ⁊ vrina. ⁊ acetum lꝫ ſit frigidum: tamen eſt inciſiuum: ideo ipſum mixtum cum ydromelle in compoſitione oximellis flegma digerit. ℭ Sed caueri oportet in caſibus. primo in inteſtinorum excoriatione ⁊ omnium aliorum membrorum excoriatione. quia cōmunia membra excoriata leduntur ex re acetoſa: ſicut ē oximel. Scdo in īteſtinoꝝ debilitate ne debilitet ⁊ excoriet illa. Tertio ī ventris ꝯſtipatōe cuꝫ humoris abūdantia vētoſitatē eleuat: ⁊ ſi pōt exire. qꝛ pri⁹ dꝫ vēter laxari cū cliſteri vel cū aliquo alio. Vñ ſecundo acutoꝝ oximel excoriat: ⁊ ventoſitateꝫ facit. quia ſecuꝫ humorem adducit forte abſtergendo: ⁊ aliquando ꝑ hoc excoriationem facit adducendo coleram: ⁊ aliorum humoruꝫ copiā. Quarto debet caueri in reumate. quia ratiōe aceti aperit poros ⁊ vias inferius: propter quod reuma corpus intrat: ⁊ per hoc parat aditum ad reuma. ℭ Dico ergo ꝙ flegma poteſt ꝑ oximel digeri: exceptis quatuor caſibus predictis.

Ad argumentum contra. dico ꝙ lꝫ acetum ſit frigidum: quia tamen ipſum eſt inciſiuum: ideo bene conuenit. ⁊ cuꝫ dicis ꝙ oximel laxat flegmaticos. dico ꝙ flegmaticus dicitur tribus modis. vno modo dicitur ille qui habet multum flegma in ſtomaco ⁊ inteſtinis. Secūdo modo dicitur flegmaticus qui habet multuꝫ in venis ⁊ alijs partibus. Tertio modo dicitur flegmaticus ille qui eſt flegmaticus ex ſua complexione. ⁊ illud ē de ſubſtantia membrorum. ℭ Dicenduꝫ ergo ꝙ de primo flegmatico verum eſt ꝙ multum laxat ſm yſaac in dietis. ſed oximel ⁊ ydromel digerit flegma contentum in venis ⁊ alijs partibus. et ſi dicas ꝙ nihil debet euacuare indigeſtum: cum igit̄ mel ⁊ ydromel laxent: non debent digerere: imo plus debet materia digeri per aliquod aliud anteq̄ꝫ oximel exhibeatur. ℭ Dico ꝙ nulluꝫ digeſtiuum poteſt eſſe forte euacuatiuum: poteſt tamen eſſe debile euacuatiuum. ita ꝙ tantum poſſit euacuare quātum poteſt digerere. ⁊ hoc libenter facimus: ⁊ ſecundum artem in digeſtione flegmatis. ponimus enim ibi ſemina diuretica. ſ. apij: carui: aniſi: que flegma digerunt: etiam ponuntur ibi polipodium: ⁊ centaurea que euacuant tantum quantum poteſt digerere aliō ſic eſt hic. tantum enim poteſt digerere oximel quantum poteſt euacuare. eſt enim inciſiuum multum calidum mundificatiuuꝫ abſterſiuum ⁊ euacuatiuum. ℭ Ad ſecundam queſtionem dico ꝙ oximel non digerit flegma reumatizans: lꝫ eniꝫ deſiccet. qꝛ tamen aperit poros non competit: quia magis noceret q̄ꝫ iuuaret. ℭ Ad tertiam queſtionem dicendum: ꝙ orizachara valet contra melancoliā ipſam incidendo: ⁊ euacuando: ⁊ diuidendo. ℭ Ad obiectionem dico: ꝙ melancolicus duobus modis dicitur. vno modo qui eſt melancolice complexionis: frigide. ſ. ⁊ ſicce. ⁊ tali nō conuenit acetum: vt plane patet. Alio modo poteſt dici melancolicus ille qui hꝫ meliaꝫ abūdantē ī corpore. ⁊ de tali competit: quia ſcindit humorem groſſum talem. ℭ Ad quartam: vtrum orizachara congruat contra melancoliam. dico ꝙ ſic. non tamen vniuerſaliter propterea diſtinguimus ꝙ duplex eſt melancolia. vna naturalis: ⁊ contra hanc valet oximel. alia innaturalis facta per aduſtioneꝫ flegmatis: aut ſanguinis aut melācolie naturalis: aut colere. ſed ſi ipſa ſit ex flegmate aduſto: aut ex ſanguine aduſto: aut ex melancolia naturali aduſta: cōtra hāc adhuc valet oximel. Si aūt ipſa fiat ex colera aduſta: tunc ꝯtra ipſam valet orizachara: ipſam infrigidando ⁊ humectando. melius tamen eſt vt cōmiſceatur oximel ⁊ orizachara in digeſtiōe talis melancolie que fit ex colera aduſta: vt per orizacharā aduſtio impediatur ipſius colere. ⁊ per oximel materia aduſta incidatur ⁊ digeratur.

Dyacitron vno modo fit ſic. quidam ſcindunt illud pomum per rotulos: quia magnum eſt: ⁊ ponunt eos in aqua: ⁊ coquunt eos in iſta aqua: ⁊ zuccaruꝫ ex alia parte coquunt: ⁊ ī ſimul ponunt illos rotulos liquefactos: ⁊ in vitrum cum zuccaro. ⁊ tunc illud fit electuariuꝫ. Alio modo poteſt fieri. quem moduꝫ tangit auic. in quinto. aliqui remouēt corticem ⁊ faciunt electuarium: ⁊ male faciunt. Diacitron valꝫ contra paſſiones ſtomaci ex calefactione: ⁊ confortat ſtomacum debilitatum ex laxatione. eſt enim conſtipatiuum ſiue conſtrictiuum ⁊ īfrigidat. valet etiam contra fluxum ventris ⁊ colericum: malitiam reprimendo: ⁊ contra cardiacas paſſiones ex cauſa calida. quia frigidum aromaticum eſt. vnde valet contra cardiacos tales. valet etiam contra ſtomaci debilitatem ex acetoſitate ſua: oleum eius valet contra paraliſim.

Dyacitoniten a citoniis dicitur. vnde digeſtionē procurat: vomitum abſtinet: ventoſitatem precordiorum ⁊ ſtomaci emundat colorem bonuꝫ facit ⁊ debile reparat: lientericis prodeſt. valet etiam his qui nimiaꝫ ſolutionem habent: ⁊ maxime delicatis hominibus ⁊ nobilibus ⁊ filiis prodeſt: bonum odorem facit ⁊ confortat mirabiliter: detur in mane ⁊ poſt prandium: ⁊ poſt cenam: ſimiliter cū vino.

Dyaciminum dicitur eo ꝙ plus eſt in eo de cimino q̄ꝫ de aliis ſpeciebus: valet precipue ad pectoris ⁊ ſtomaci debilitateꝫ: frigiditateꝫ ⁊ capitis. ventoſitatem inteſtinorum ſoluit: quartanarijs ⁊ typice febriētibus miro modo prodeſt: digeſtionem procurat ſi detur poſt comeſtionem cum vino.

Dyagalanga quod reperitur in libro aureo: ⁊ ī capitulo de cardiaca. ℞. galange: ſpice: zinziberis: cinamomi: zedoarie: liquiritie: ꝯfice: caſto. ro. viol. gariofi. blacte: biꝫātie: haucie. an. ʒ. i. eboris. ʒ. ii. perle vtriuſqꝫ: oſſis de corde cerui. camphore. ana. gra. vii. mellis. quod ſufficit. detī in eſtate cum ro. ana. ʒ. i. ſ. vel zuccaro quod ſufficit.

Dyazinziberecos optimum eſt contra raucedines ⁊ arteriarum aſperitatem facit aſmaticis ſicce tuſſientibus: ſitim: ⁊ dolorem ſtomaci potenter emūdat pleureticos ⁊ appopleticos. ℞. zinzi. ʒ. ſ. ſucci liquiritie. dragaganti: penidiarum: ſe. yſualis coloquintide: omnium quatuor. ʒ. xv. mellis quod ſufficit. datur ad modum auellane: mane vel meridie in ore tenendum.

Superius dicebatur ꝙ ad modum digeſtionis tria erant neceſſaria videre. primum. ſ. natura ⁊ diſpoſitio egri ſiue mēbri in quo eſt egritudo ſiue materia egritudinis. Secundum natura ipſius egritudinis. Et tertium diſpoſitio patientis. ſ. quantum ad etatem ⁊ regioneꝫ. ⁊ ſic de alijs. De primo in precedenti lectione viſum eſt. nunc de alijs duab⁹ in preſenti lectione videndum eſt. Et primo de natura egritudinis: de qua natura egritudinis talis datur regula. Si medic⁹ cognoſcat naturam egritudinis: debet curare per contraria. quā ſi non cognoſcat non dꝫ operari: nec tentare curare. quoniam ſi curaret non eſt ſuum: ſed fortune: ſm Alexandruꝫ primo ſui li. ℭ Scdo debet cognoſcere quantitatem egritudinis ⁊ intenſionem. ⁊ de hoc habetur ſecunda regula que talis eſt: ꝙ egritudo quandoqꝫ eſt nimis calida quandoqꝫ nimis frigida: quandoque nimis ſicca: quandoqꝫ nimis humida vel viſcoſa: aliquādo ſubtilis nimis. debet ergo medicus ſm extimationeꝫ artificialem ſiue veritati propinquam cognoſcere quantitatem exceſſus vel ī frigiditate: vel in caliditate: vel ſiccitate: vel humiditate ipſius egritudinis: vt dictum eſt prius. ⁊ de hac habetur a galie. in fine tegni. ſic oportet ꝙ humores non ſint viſcoſi vel glutinoſi: aut calidi aut frigidi: aut humidi: aut ſicci. ſed debent eſſe temperati. ℭ Tertia regula eſt: quando aliqua egritudo eſt nimis fortis vt in eam nullatenus medicus ſperet ſalutem. in iſta incipiendum eſt cum forti medicina propter malitiam materie: quia inducias non dat medico vt ordinate procedat a leui medicina ad forteꝫ gradatim aſcendendo: ſicut aliquando accidit in appoplexia: ⁊ epilenſia: maxime in eiſqꝫ quorum eſt paroxiſmorum cōtinuitas: quia aliquando oportet fortē medicinam dare in principio morbi. aliquando autem egritudo eſt debilis. ⁊ tunc medicus habet inducias. ⁊ incipiendum eſt a leui medicina: ⁊ deinde ad fortem aſcendere: ſicut in quartana ⁊ quotidiana. ℭ Quarta regula ē ꝙ aliquando agit medicus contra egritudinem: ⁊ aliquando cōtra ſinthomata egritudīs. Et tamē dū cura ē regularis. Primo oportet agere contra eſſentiaꝫ egritudinis. Scdo ꝯtra ea q̄ ſunt poſt. ſinthomata enim ab egritudine cauſantur: ⁊ ipſam tanq̄ꝫ ſuam cauſam ſequuntur. ⁊ per eius ablationem auferuntur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0569-4
DFG

Iſtud lʒ ſit regulare:tamen non habet veritatē in quatuor caſi
bus:imo primo obuiandū eſt contra ſinthomata quatuor ꝺ cau
ſis. Prima eſt vehemētia doloris: vt ī colica paſſiōe. ꝺ materia
groſſa ſtatica. pmo agim⁹ ꝯtra doloris ſubam mortificando ⁊
mēbrūʒ ſtupidū reddēdo p narcotica: vt opiū mādragora:⁊alia
vt mēbrū nō ſentiat:lʒ mām incrudēt ⁊ infrigidēt: ⁊ ſint frigida
¶ Secūda cauſa eſt ꝑpter accidentiuʒ acuitatē ⁊ vehementiā.
ideo eis primo reſiſtemus. ver.gra.ſi habenti febrem accidat ſin
copis damus vinū ꝯ ſincopim:lʒ augeatur feb. vnde vinū plus
iuuat obuiando contra ſincopim q̄ȝ noceat augendo febrē.⁊ de
hoc loquitur gal.in.xi.megategni. ¶ Tertia cauſa eſt ꝑpter vir
tutis debilitatē. vnde quando in ſtatu vel in alio tempore ē vir
tus debilis:ſine cui⁹ fortitudine morbus curari nō poteſt:eam p
carnem ⁊ vinum fortificamus lʒ morbum augmentemus:maxi
me enim debemus ad virtutem reſpicere. melius eſt enim mor
bum augmentare q̄ȝ virtutem deficere. Unde dicit Galie.ſcōo
megategni.primo virtutem:demum morbum cura:ſiue contra
morbum agas. ¶ Quarta cauſa eſt calefactio nimia:⁊ ſic in fe.
quando eſt nimia calefactio: refrigerandum eſt primo per frigi
da.lʒ enim morbum augmentent opilando poros: ⁊ prohiben
do fumorum euaporationem:⁊ augendo putrefactionem.⁊ per
conſequens magis curemus calefactionem q̄ȝ morbum. vnde
primo contra calorem eſt obuiandum :licet morbus augeatur:
demum contra morbum. hec Galie.in.ix. megategni. In aliis
vero caſibus primo obuiandum eſt contra morbum. ¶ Quin
ta regula eſt ꝙ in dolore vehementi curamus morbum cuʒ me
dicina morbum inimicante.⁊ qꝛ timemus ſenſum doloris: ideo
aliqui mortificant ſenſum per narcotica.⁊ ſic dolorem mitigant.
ſed hoc eſt malum.qꝛ frigida ſemper ſunt inimica nature : ⁊ im
pediunt curam morbi.ſed temperata cum aqua roſata vl̄ oleo
roſato iuuant. Illud enim non debemus facere niſi cum dolo
ris ē vehementia ſicut dictū eſt prius. vel in membri ſectione cū
volumus extrahere lapidem ſtupefacimus membrum ne dolo
rem ſentiat:ſicut faciunt pueri cum volunt perforare cuteʒ ſuaʒ
ipſam eleuant ⁊ bene ſtringunt fugando calidum ⁊ ſpiritum vt
membrum non ſentiat dolorem:⁊ tunc cum acu perforant.
¶ Sexta regula ꝙ medicus non debet dimittere viam rectaʒ:
lʒ non eueniat effectus medicine:neq̄ȝ tenere viam nō rectam:lʒ
nocumentum non appareat.qꝛ in fine ex hoc magnum nocumē
tum ſequitur. vnde ſi tu adminiſtres aliquem ſirupum artificia
liter ad digeſtionem alicuius materie prius conſiderando con
ditiones conſiderandas:non debes tranſire ad aliā medicinam:
lʒ non videatur operari medicina.qꝛ hoc eſt ꝑpter materie groſ
ſitatem ⁊ propter tēporis contrarietatē ⁊ ineptaʒ diſpōnem ſeu
medicine digerentis. vnde hypo.ſecundo affo. omnia ſecundū
rationem facienti ⁊c. ¶ Septima regula:ꝙ non ſemper eandē
medicinam debes dare:ſed debes tranſire ad aliā ⁊ mutare tuā
medicinam:ſi prima effectum non habeat. Iſta autem regula mi
hi videtur eſſe contraria predicte. Sed dico ꝙ nō eſt contrarie
tas.qꝛ medicina debet mutari non ſm̄ virtutem ſeu complexio
nem vel operationē:ſed ſm̄ ſubſtantiā.qꝛ niſi hoc fieret in corp⁹
non imprimeret:imo cibus eius fieret ex aſſuefactione. vnde ſi
demus diacalamentū ad digōnis fortitudineʒ ⁊ ſuperfluitatū cō
ſumptioneʒ: non debemus dare per longum tempus:ne natura
aſſueſcat.ita ꝙ ab ipſo non patiatur tanq̄ȝ a medicina alterante
ſed vtatur ea tanq̄ȝ cibo per aſſuefactionem.ſed debemus eam
mutare in diatriōpiperion: vel conſimile qꝺ habeat eandeʒ ope
rationem facere.⁊ tunc faceret idem quod diacalamentum :face
re non poſſet ſi aſſuefieret nature:intantum ꝙ cibus ei fieret.
¶ Octaua regula:ꝙ in operatione ⁊ curatione morborūʒ debe
mus conſiderare morbi tempora.quia aliter morbus eſt curan
dus in principio augmento ſtatu ⁊ declinatione:ſicut in apoſte
matibus ⁊ febribus. In principio apoſtematuʒ debemus vti re
percuſſiuis:exceptis nouē caſibus.q per hos verſus habent.
Nobile plectoricum criſis centura forenſis.
Groſſities frigus:congeſtio:copia:virtus.
In augmento cum repercuſſiuis debemus ꝯmiſcere diſſoluti
ua:⁊ in ſtatu ſimiliter.ſed differunt in hoc:qꝛ in augmento rep
cuſſiuis ī plus ⁊ diſſolutiuis in minus.qꝛ plus eſt de materia flu
xura q̄ȝ iam fluxa.⁊ in ſtatu ē econuerſo .⁊ in declinatione ſolum
diſſolutiuis. qꝛ non eſt materia fluxura:ſed tota fluxa eſt. ſimili
ter in feb.continua. ¶ Nona regula:ꝙ nō ſemper debemus cu
rare per medicinam:ſed per dietam aliqn̄ melius eſt confortan
do naturam ad vincendum materiam:vt quādo materia ē pau
ca bonum eſt dare cibum bonum chimum generantem ⁊ natu
ram confortantem: vt pullos:⁊ exercitium nature conueniens:⁊
alias res non naturales conuenientes. vnde ſi aliquis conque
ratur de grauedine membrorum non debemus ei dare farmaciā
ſtatim.ſed debemus ei iniungere exercitium ⁊ alias res non na
turales ei conuenientes.quia ſi pauca ſit materia natura per hec
confortata poterit illam materiam expellere . Unde Auicē.di
cit in primo,nō omnis egritudo ſuo curatur cōtrario. Et Haly
ſupra tegni dicit:ꝙ ille medicus qui poteſt morbum curare per
cibum eſt melior . Et Raſis in ſuis experimentis laudat medicos
altarium qui cibis curabāt.i.de ſacrificio altaris ⁊c. ¶ Scōꝫ ꝙ
debet medicus cōſiderare in digeſtione materie eſt diſpoſitio pa
tientis:ſicut etas ⁊ conſuetudo. Etas eniʒ debet conſiderari: vñ
in etate feruenti in febre eſt aqua frigida conueniens. non tamē
in ſenibus cum ſint debiles ſm̄ galie.in tertio megategni:impoſ
ſibile eſt ſenes eſſe fortes.aqua enim non competit niſi in forti
bus ⁊ carnoſis. ¶ Item conſuetudo eſt conſideranda ſicut vide
mus in aliquibus qui volūt ꝙ in ſirupis multum mittatur de
aqua: vt qui ſunt aſſueti potare aquaʒ:quidā non. vt qui nō ſūt
conſueti potare aquam.⁊ ideo ſm̄ conſuetudinem non ſm̄ nos.
ideo auic. dicit ꝙ in ſirupis debemus ponere de aqua.⁊ plus po
nimus de aqua in ſirupis eorum qui conſueuerunt bibere aquā
q̄ȝ in ſirupis eorum qui non conſueuerunt bibere aquā. Simili
ter videmus ꝙ aliqui ſunt aſſueti ponere in vino ſuo medieta
tem aque aliqui plus ⁊ aliqui minus:⁊ aliqui nihil.ideo in cōua
conualeſcentia bene eſt illud conſiderandum. vnde in ſirupis eo
rum qui conſueuerunt in vino ſuo plus ponere aquam . pl⁹ po
nitur de aqua q̄ȝ in ſirupis aliorum. ¶ Item virtutem natura
lem ⁊ animalem debemus conſiderare ⁊ conſeruare in omni cu
ra: vnde virtuteʒ naturalē cum ipſa curet morbos debemus cō
fortare confortando epar vbi iſta conſiſtit.ſiſr virtutem alalem
debemus confortare. vnde gaudium ⁊ letitiā debemus eis pro
uocare cum omnibus competant ⁊ res placentes volentib⁹ ma
creſceri:⁊ illis in quibus corpus ſuum eſt infrigidatuʒ multū ſua
tunc vt calefiat eſt multum ꝯueniens ſm̄ ꝙ recitat Haly ſupra
tegni de eo cuius corpus ad iram prouocauit.⁊ cuius corp⁹ in
frigidatum erat:calefactuʒ fuit:⁊ ſanatus eſt.

Uiſo de quibuſdaʒ electuariis pectori valentibus. Uideamus de quibuſdam ſtomaco valentibus. Et q̄
tum ad preſentem lectionem videamus de quinq̄ȝ :quorum pri
mum eſt diacitron.ſcōm diacitonitē.tertiuʒ ē diaciminū.quartū
eſt diagalanga.quintuʒ zinziber ꝯditum. ¶ Diacitron eſt quo
dam electuarium:cuius baſis eſt citrus bonus ſtomaco:⁊ eſt fru
ctus cuiuſdā arboris. De pomo citri vtimur q̄ȝtuʒ ad quatuor
que ſunt in eo.ibi enim eſt cortex:acetoſitas:ſemen: ⁊ caro. Cor
tex eſt calid⁹.⁊ valet contra paraliſim. Oleum factum de citro
valet contra tremorem cordis:qꝛ aromaticuʒ eſt. Caro pōtica ē
⁊ groſſa in digeſtione.⁊ ꝑpter ſui indigeſtioneʒ nocet ſtomaco.
vnde non poteſt digeri. Acetoſitas frigida eſt ⁊ ſicca . Diacitrō
valet contra paſſiones ſtomaci ex calefactione:⁊ cōfortat ſtoma
cum debilitatum ex laſſitudine.eſt enim ſtipticum ⁊ infrigidat.
etiā contra fluxum ventris collericum malitiam reprimendo:⁊
contra cardiacas paſſiones ex calida cauſa.qꝛ frigidum aromati
cū eſt. vnde valet ꝯtra tales cardiacos: valet etiaʒ contra paſſio
nes ſtomaci ex ſua acetoſitate. valet ei⁹ oleū ꝯtra paraliſim.

Diacitoniten ex citoniis ſit ſiue coctanis qꝺ idem eſt:⁊ eſt quoddam cum ſpeciebus:⁊
quoddam eſt ſine ſpeciebus.⁊ eſt quoddam ſimplex ſiue confor
tans.aliud laxatiuum in quo ſcamonea cōmiſcetur.⁊ idem ē me
lius de electuariis in quibus ſcamonea cōmiſcetur. Citonia ſūt
frigida ⁊ ſicca ſtiptica ſtomacum confortant:⁊ ab eis dicitur dia
citoniten.contra indigeſtionem valʒ.qꝛ ſtomacum confortat:cō
tra etiam vomitum valet: ventoſitatem etiam precordiorūʒ re
mouet.qꝛ confortat digeſtionem: ventoſitas per indigeſtionem
ſit.bonum colorem facit ꝑpter bonam ſuam digeſtionem. valʒ
contra fluxum ventris:qꝛ conſumit ventoſitatem:⁊ cōfortat ſto
macum:⁊ bonum odorem facit:⁊ confortat mirabiliter : ⁊ valet
hominibus delicatis. Et aliqui faciunt ſine ſpeciebus corticem
citoniorum remouendo :⁊ poſtea coquunt carnem inciſam in
fruſta:⁊ poſtea zuccarum cōmiſcent:⁊ hoc ſimpliciter ſine ſpecie
bus laxatiuum eſt vt dictū eſt.cū aqua calida dʒ dari ī ſero : aut
cū vino poſt prādium in mane. ⁊ ſero poſt cenam.

Dyaciminuʒ a cimino ē dictum qꝺ ciminū eſt cali duʒ ⁊ ſiccum.eius aqua albefacit fa
ciem in eſu:etiā comeſtum non multū facit colorē bonū.ſed mul
tus vſus ei⁹ citrinat ipʒ ſua ſubtilitate ⁊ caliditate.⁊ ſic ciminū
ventoſitatē ꝯſumit: valet ꝯtra colicā paſſionē. qꝛ ī ea ē ventoſi
tas.oleū de cimino ⁊ farina fabaꝝ ⁊ pauco melle: valʒ ꝯ inflati

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0570-5
DFG

onē teſticuloꝝ. valet etiā ɔtra paſſionē pectoris ex frigida cā. q꞉
cā calefacit ⁊ īcidit꞉ ⁊ vētoſitatē ɔſumit꞉ valet forte aſmaticis ⁊
in ſtomaci frigiditatē cā dicta. quartanariis valet ⁊ māni eiꝰ cō
ſumit ⁊ incidit et typū febris mitigat. q꞉ calefacit māni ⁊ conſu
mit ventoſitatē vt dictū eſt. q꞉ miro modo prodeſt꞉ digōnē ꝓcu
rat mirabilr̄ datum poſt ɔmeſtionem.

Dyagalága dicit̄ a galāga꞉ ⁊ ē radix rubea caĺa ⁊ ſic
ca ī ſcđo gradu. ⁊ valꝫ ɔtra ſtōaci frigi
dā paſſionē ex vētoſitate vel ex flate. q꞉ caliditate ⁊ ſiccitate ɔſu
mit꞉ ⁊ aromaticitate ɔfortat. hꝰ etiā radix ſoluit vētoſitatem. et
iō ɔpetit ɔtra colicā paſſionē. ⁊ ē galāga baſis ī hoc electuario.
℃ Zinziber ɔditū fit ex zinzibere꞉ ⁊ hꝫ vim pipis. ſed eſt minus
calidū pipe. Iſtud tñ zinzi. magis calefacit q̃ꝫ pip cū ſit groſſiꝰ.
Et ideo cū incipit calefieri fortio꞉ in eo calo꞉ īprimit̄ ⁊ fortiorē
īprimit. ⁊ eſt calidū ⁊ ſiccū꞉ hꝫ hūiditatē꞉ qđ ſcitur p ſuā citā pu
trefactionē ſtomacū ɔfortat ſua caĺitate꞉ memoriā iuuat ſupfluā
hūiditatē cerebri abſtergēdo bonū epi ⁊ ſtomaco. q꞉ digōnē con
fortat ſupfluā humiditatē ɔſumēdo. vñ cū fructibꝰ indigeſtibi
libꝰ comedit̄ vt cōſeruet digōnē. zinzi. ɔditū valet paſſionibus
capitis ⁊ pectoris ex materia ſupflua hūida mūdificando ſuper
fluā humiditatē. In india ⁊ alexādria fit hoc mō accipit̄. zin. vi
ride ⁊ coqtur fortiter vſqꝫ quo fit multū molle. ⁊ cū melle vl̄ zuc
caro miſcet̄꞉ ⁊ tantū eſt dux ꝙ vir pōt cū cultello īcidi. aliqñ fit
ex zinꝫ. ſicco ī fruſta īciſo ⁊ poſtea poſito ī vaſe ī terra ita ꝙ mol
lificat̄꞉ deniū miſcet̄ cū zuccaro vel cū melle.

Viſum eſt ſupiꝰ de digōne ⁊ de mō digōnis. Nūc videa
mus de mō exhibēdi digeſtiua ſicut ſūt ſirupi ⁊
electuaria. Et ꝓpter hoc querit̄ vtrum ſirupꝰ debeat dari poſt
cibū ſm artē. ⁊ videt̄ ꝙ nō. q꞉ ſirupus nō debet dari poſt reꝫ im
pedientē ſuā operationē ſiue digōnem. ſed cibꝰ p̄mo aſſumptꝰ
impedit digōnem ſiue opationem faciendā a ſirupo cū cibꝰ ſua
groſſitie īpediat trāſitū ſirupi ad māꝫ digerēdā. ergo ⁊c. ℃ Itē
yſaac ī dictis vniuerſalibꝰ dicit ꝙ cibꝰ groſſus nō dꝫ dari ante
ſubtilē cū ipe īpediret trāſitum ſubtilis꞉ ſed poſt. ergo a ſimili cū
cibus ſit groſſus꞉ ſirupꝰ vero ſubtilis꞉ ſirupꝰ debet dari ante cibū
⁊ nō poſt. ergo ⁊c. ℃ Oppoſitū dicit gal. ꝫ. acutoꝝ. dicit enim ꝙ
ſirupus ante cibū debet dari. vt ibidē dicit hyp. ⁊ nihil ꝓhibet
a potu eius. ſ. ſecankabin poſt acceptionem cibi.

Conſequenter q̄rit̄ vtrū ſirupꝰ debeat dari cū aq̄
vel ſine. Et videt̄ ꝙ nō cū aqua.
q꞉ omne qđ miſcetur cū alio debet eiꝰ nocumētū reꝑmere ⁊ vir
tutē eiꝰ ɔfortare. Agit̄ cū aqua diminuat virtutē ſirupi nō debet
cōmiſceri cū eo. minor declarat̄ p gal. ꝫ. ſimplicis medicine q di
cit ꝙ aqua diminuit virtutē eiꝰ cui admiſcet̄ ⁊ tollit ſaporem.
℃ In oppoſitū eſt vſus cōis omnium.

Tertio querit̄ vtrū cū aqua caĺa vel frigida. ⁊ videt̄ ꝙ
nō cū aqua frigida. q꞉ dič hy. ꝙ aq̄ frida nō dat
vigorē nec penetrat. talia āt nō ɔpetūt ſirupo꞉ q꞉ dꝫ trāſire. ğ ⁊c.

Solutio ad p̄mā qōnem. dōm ꝙ de ſirupis debemꝰ da
re ī mane nō ſolū tria coclearia vel q̃tuo꞉. q꞉ in
magno ſtomaco citius ɔſumeret̄ anteq̃ꝫ veniret ad mēbrū꞉ ſicut
pax vini in magno poculo. ℃ Ad qōnem ergo dico ꝙ in ſanis
bolbus poſt cibū non eſt artificioſum dare ſirupū꞉ imo melius ē
nō dare ipm꞉ q꞉ corrūperet̄ a cibo ſua opatio. q꞉ ergo cibꝰ aſſum
ptus ī magna q̃titate nō pmitteret ipm trāſire ꝓpter hoc ī ipis
bolbus q vtunt̄ multū groſſo cibo꞉ nō ɔuenit ſirupus poſt cibū
niſi ſit poſt longū tp̄s. vñ ī quadrageſima q꞉ nō comedūt boles
niſi ſemel ī die. ſ. ī meridie꞉ ⁊ cibꝰ pōt digeri ante noctē ⁊ trāſire
ad epar. tūc in nocte pōt dari ſirupꝰ. ſed ī feb. acuta bñ pōt dari
ſirupus poſt longū tp̄s. ſ. poſt digeſtionem cibi. cibus eni febrici
tantiū eſt paucus ⁊ ſubtilis ⁊ facilis digōnis꞉ vt aqua ordei. ⁊ iō
viā aperit ſirupꝰ. ⁊ ideo pōt dari poſt cibū talem꞉ lꝫ in quadrage
ſima poſſit dari in veſpere ſecure ī pauca portione꞉ tñ dꝫ dari ī
mane ī magna portōe꞉ ⁊ nō in ſero. debet tñ dari ante cibū ſim
pliciter ⁊ ſine digōne ſecurius. q꞉ tūc ſtomacū mundificando ad
bonā ſuſceptionem preparat꞉ ⁊ viā cibo vt melius poſſit trāſire
aperit. ℃ Auctoritas hyp. ⁊ gali. debet intelligi in fe. in qbꝰ da
tur cibus lubricus ſubtilis cito digeſtibilis poſt cuiꝰ tātā digeſti
onem pōt dari ſirupus cui ſirupo trāſitus preparatur. ℃ Ad il
lud qđ ſecūdo querit̄. vtrū cū eo aqua debeat ɔmiſceri dōm ꝙ
ſic. Et ſi queras quare꞉ dico duplici de cā꞉ aqua ɔmiſcetur cuꝫ ſi
rupo. vna eſt vt abominatio remoueat̄. ſcđa vt ille ſirupꝰ facilr̄
trāſire poſſit ꝓpter illā aquā. q꞉ illa aqua aliqñ ſirupū ſubtiliat.
q꞉ ergo nō ē eadem abominatio ī ſirupis꞉ pauca eni eſt in ſirupo
viol. ſed multa eſt ī ſirupis in qbus ponit̄ abſinthiū꞉ ⁊ ſilia ama
ra ideo q̃tum ad hoc minꝰ eſt ponendū de aqua in ſirupo vio.
q̃ꝫ in ſirupo de abſinthio. Nō ergo eſt certa ⁊ determinata quan
titas aque ponēda ī ſirupis꞉ imo in qbuſdā plus꞉ ī qbuſdā minꝰ.
℃ Itē ſirupi in eſtate magis coquūtur q̃ꝫ ī hyeme vt meliꝰ cō
ſeruētur. ⁊ ne medicina cito a calido eſtiuo putreſiat ꝓpter ex
alationē caloris naturaĺ ſecū ducētis humidū naturale ad exte
riora a calore extraneo ⁊ excedenti. iō plus debet poni de aqua ī
eſtate q̃ꝫ in hyeme.

Ad argumenta dōm ꝙ aqua diminuit eiꝰ virtu
tē ī ſapore. ꝓpter hoc ibi ponit̄
q꞉ ſapor eſt abominabilis꞉ nō tñ tollit ei virtutē penetrādi p an
guſtas vias ad epar꞉ imo iuuat ipm ſubtiliando꞉ neqꝫ ī opando
minuit poſtea virtutem poſtq̃ꝫ ad epar penetrauit꞉ q꞉ nā diuidit
eā a ſirupo ⁊ ſequeſtrat꞉ ⁊ ad renes mittit eā cū vrina. ℃ Ad ter
tiā qōnem dico ꝙ aqua calida dꝫ poni ī ſirupo ī oī tp̄e niſi ī eſta
te valde feruēti ⁊ ī morbo calidiſſimo. cā eſt. q꞉ aqua calida caĺi
ditate ſua actuali digerit materiā ſi eā cū caliditate ſua attingat꞉
etiā ipa caliditate ſua apiendo vias meliꝰ facit vt ſirupꝰ tran
ſeat ad materiā morbi q̃ꝫ ſi eēt frigida꞉ ⁊ etiā iuuat ſirupū ad di
geſtionē materie plus ſua caliditate q̃ꝫ frigiditate ſua. qđ patꝫ p
yſaac p̄mo viatici. ca. đ amore hereos꞉ q dicit ꝙ qdā ītrātes bal
neū ad cantandū aiant̄. ℃ Ad argᵐ dōꝫ. ꝙ aqua frigida q̃tuꝫ
eſt de ſua frigiditate nō trāſit꞉ tñ ſua ſubſtātia ⁊ ſubtilitate tran
ſit. vel dōm ꝙ aqua frigida facit trāſire ſirupū꞉ ⁊ ſirupꝰ aquā fri
gidā. vñ mixtū ex iſtis duobꝰ meliꝰ trāſit q̃ꝫ alterū ꝑ ſe. ⁊ aqua
deficit ī trāſeundo ſua frigiditate꞉ ⁊ ſirupus ſua groſſitie꞉ aq̄ aūt
mixta cū ſirupo dat ei ſubtilitatē꞉ ⁊ ſirupꝰ dat aque caliditatē vt
oriel vl̄ aliqd tale. nec aqua tūc ɔgelat nec ſirupi īpedit viaꝫ꞉ ſi
cut diximus de aqua mixta cū vino rubeo groſſo facit ipꝫ pene
trare ⁊ vinū aquā. Ideo dicit auic. ꝙ vinū limphatū citiꝰ inebri
at q̃ꝫ purū꞉ q꞉ citiꝰ trāſit ⁊ caput petit. q꞉ ſubtiliꝰ factum ē ⁊c.

Deinde q̄rit̄ vtrū eĺia dbeāt dari añ cibū vl̄ pꝰ. Q̄ ñ añ
arᵐ. q꞉ vinū ꝓhibet̄ añ cibū cū ſit calidū. ergo ele
ctuaria cū ſint calida añ cibū nō debēt exhiberi. ℃ Itē ſomnus
añ cibū ꝓhibet̄꞉ q꞉ calorē ad īteriora retrahēdo ſtomacū calefa
cit꞉ q calor fortis ſtomaci īueniēs ſubſtātialē humiditatē diſſol
uit. Sed electuaria cū ſint calida ſtomacū calefaciūt. ergo nō de
bent ante cibum exhiberi.

Contra. ꝙ nō debeāt exhiberi poſt. ⁊ ita electuaria nū
q̃ꝫ erūt exhibēda. q꞉ electuaria ſunt caĺa ⁊ pene
tratiua. ſed talia faciūt cibū indigeſtū trāſire. ergo electuaria cuꝫ
ſint calida nō debēt poſt cibum exhiberi.

Conſequenter q̄ritur vtrū cū debemꝰ exhibere ſi
rupū ⁊ electuariū qđ debemꝰ pre
ponere. ℃ Solutio ad p̄mā qōnem. q꞉ electuaria aut dātur ꝓ
pter ſtomacū꞉ aut ꝓpter alia mēbra꞉ vt triaſādali ꝓpter epar꞉ aut
dyamargariton ad confortationem cordis꞉ pliris ad conforta
tionem cerebri꞉ electuarium ducis ad ɔfortationē veſice꞉ ⁊ dya
coſtū ad deopilationē ſplenis. Si demus electuaria ꝓpter alia
mēbra a ſtomaco q̄ ſunt remota ɔfortāda꞉ ⁊ ꝓpter materiā que
ī eis eſt digerēdā꞉ tūc debemꝰ ea dare añ cibū ⁊ nō poſt. q꞉ cibus
īpediret electuariū trāſire ad mēbra q̄ debemus confortare ⁊ ma
teriā ī eis digerere. Si vero det̄ electuariū ꝓpter ſtomacū꞉ hoc
eſt duplr̄. aut q꞉ ſtomacꝰ ē malus ⁊ peccās ī ſe. ſ. q꞉ ipe eſt nimis
calidus꞉ vel nimis frigidus꞉ vel nimis ſiccus꞉ vel nimis humidꝰ.
vel q꞉ hꝫ in ſe aliquā humiditatē ſupfluam꞉ tūc demꝰ electua
ria añ cibū꞉ vt peccatū ſtomaci corrigēdo ꝑparet ad hoc vt poſ
ſit cibū digerere. Si aūt detur electuariū꞉ nō q꞉ ſtomacus peccet
ī ſe꞉ ſed ꝓpter viciū cibi. aut hoc ē q꞉ cibꝰ eſt nimis groſſus꞉ vt ca
ro bouina. aut q꞉ vētoſus vt fabe. aut q꞉ nimis pinguis ⁊ natās ī
ſtomaco. aut q꞉ nimis calidus humidus frigidus aut ſiccus. tūc
detur poſt cibū. ſi. n. daret̄ ante cibū citius exiret ſtomacū q̃ꝫ poſ
ſet corrigere viciū cibi. ſi aūt ſit cibus natans꞉ vel q꞉ multꝰ vt in
guloſis꞉ vl̄ q꞉ pinguis꞉ tūc poſt cibū ɔpetit diacitōnitē. q꞉ ɔſtrīnū ē
ſua ſtipticitate. nec eſt nimis calidus꞉ iō nō facit citius debito ci
bū ante ſui digōnem trāſire. vñ ſunt cauēda electuaria nimis ca
lida penetratiua diuretica꞉ ſicut diatriō pipion꞉ diacalamītū꞉ dia
niſū. q꞉ facerent cibū trāſire ante digōnem ſui. ſed ſi q꞉ ventoſus
tūc ɔpetit ɔſumens vētoſitatē꞉ ſicut diaciminū. ſed cū mō. q꞉ fa
ciet trāſire cibū ante ſui digōnem. iō cōmiſceat̄ cū eo diacitonitē
vt p diacitonitē remaneat ⁊ p nāmi ſuā vētoſitatē ɔſumat. aliqñ
aūt vt meliꝰ poſſumꝰ electuaria accipimꝰ. ⁊ tūc iſta nō cauemꝰ.

Ad primū arᵐ dōꝫ. ꝙ vinū nō ꝓhibet̄ añ cibū꞉ q꞉ caĺꝫ꞉
lꝫ q꞉ facilr̄ trāſiens ante ſui digōnem ⁊ pene
trās mentē ꝑcutit ledendo neruos. q꞉ cum ipm ſit calidū꞉ ⁊ ner
ui ſint flegma coagulatum꞉ ideo ipſos diſſoluit ⁊ nocet eis. ⁊ hec
eſt vna cauſa. quare nocet neruis vinum ſumptum ante cibum.

Secunda cā eſt hec: q̄re nocet neruis vinū ſumptū an̄ cibū ꝛc. vinum an̄ ſui digōnem penetrat veniens ad mēbra ꝛ ad neruos nō digeſtum nō conuertitur: q̄re remanēs aceſcit. Acetoſum autem eſt inimicum neruis. Tertia cā eſt quia ſui penetratōe materiam īdigeſtā ſecū trahit ꝛ facit penetrare ad neruos ꝛ replet. ideo cauetur. Sed electuaria ita cito nō tranſeunt cū ſint groſſa et non percutiūt neruos. ¶ Ad aliud dōm ꝙ verum eſt ꝙ ſomnus prohibetur in ſanis holbus an̄ cibum ꝑpter cām in argumento tactam. ſed tñ ſi aliquis materiā flegmaticā haberet in ſtomaco vt melius p calorē in ſomno cōſumeretur cōpeteret ſomnus. Silr de electuariis dico ꝙ in ſanis nō cōpetunt ante cibū niſi ī eis ſit aliquis lapſus. vnde caueat cōſeruator ſanitatis ab oī medicinali: cū tñ hȝ aliquā materiā flegmaticā ī ſtomaco ꝯſumēdā ꝯpetūt electuaria ſicut ſomnus. ¶ Ad aliud dōm ꝙ poſt cibū nō debȝ dari electuarium ſtipticū valde calidū: vt diatrion pipion ſm Auicē. ſed debȝ dari electuariū aliqualr calidū ſtipticū quod remaneat in ſtomaco ꝛ poſſit digeſtionē iuuare. ¶ Ad aliā q̄ōnē dōm ꝙ ſi ſirupus ꝛ electuariū dentur ꝑpter membrū remotū a ſtomaco: pmo dȝ dari ſirupus vt viā apiat electuario ꝛ ipſū faciat tranſire. ſed ſi ꝑpter ſtomacum debet dari electuariū paꝰ vt diutius in ſtomaco remanens ibi opationē ſuam faciat.

Stomaticon frigiđ factuꝰ lib. i. valet cōtra oēm calorē: ſitim reprimit ꝛ paſſionibus debilitatis ex nimio calore potēter ſubuēit: acutis ꝛ pacutis mirifice ꝓdeſt. ℞. zuc. lib. i. ſandal. alboꝝ: ꝛ rub. ana. ʒ. i. ꝛ ʃ. ſpodii berberis: ſe. portulace: ſcariole: ſe. melonis paleſtini: ſucci liquiritie: ro. ꝛ violaꝝ: nenufaris. an. ʒ. i. confice ſic. zuccaꝝ pōaſ ī ſtānato cū lib. i. aq ro. ꝛ tā diu bulliat cū ſpatula agitando donec ad aque conſumptionē veniat. deinde puluis haꝝ ſpēꝝ cōmiſceaſ agitando in ſtānato. cū autem volueris ſcire an coctum ſit gutta ſupra marmor ꝓiciatur inunctum oleo mel. vel ro. vel oleo cōi ad noſtram doctrinā abluto. cū vero coctū fuerit ponatur marmor et cum cultello oleo inuncto fruſtatim incidaſ cum calidum eſt. datur mane ꝛ meridie cum aqua frigida.

Stomaticon calidū ſtomacū cōfortat virtutē digeſtiuā iuuat ꝛ yliosis confert. ℞. zuc. lib. i. ꝛ aque lib. i. cinamomi: zinziberis. an. ʒ. ii. gario. galange: aā. ʒ. i. nucis muſ. ſpice ligni aloes: cardamomi: macis. an. ʒ. ʃ. eodem modo cōficitur ſicut ſtomaticon frigidum.

Stomaticon laxatiuum de his ſpēbus poteſt fieri ſi apponatur. ℥. i. ſcamonee: vel fiat de ſpeciebus dulcibus laxatiuis que teri poſſunt: croci: xiloaloes: gari. galie muſcate: aniſi: maratri: cinamo. ſucci ligritie: reubarbari: ſeminis baſiliconis: berberis: ſcariole: portulace: papaueris albi: citruli: melonis: cucumeris: ꝛ cucurbite. ana. ℈. i. margaritarum: oſſis de corde cerui. ana. ℈. ʃ. zuc. candi: roſaꝝ. an. ℥. i. ꝛ ʒ. iii. camphore tertiam partem. ℈. vnius.

Quadrimeron i. de quatuor numeris vel ō quatuor rebus expertum ad aſmaticos ꝛ ex catarro tuſſientibus: valet ad dolorē ꝛ frigiditatem ſtomaci: digeſtionem ꝓcurat: renes debiles releuat. ix. pars ē lib. i. ℞. elēpnii. ℥. i. ꝛ ʒ. ii. ſe. maratri. ℥. i. piperis. ʒ. vi. cini. ʒ. iii. melſ quod ſufficit. datur mane ꝛ veſpere cū vino calido.

Roſata nouella dicitur a roſis: ꝛ nouella dicitur in reſpectu veteris que recipiebat cipapiru ʒ. i. ſulphur viuū: vomitū: ꝛ ſubuerſionē ſtomaci aufert: debilitatē ꝛ ſitim reprimit: defectis ex longa infirmitate mirabilr ſubuenit: ſudores dyaforeticos compeſcit. xxª pars eſt lib. ii. ℞. roſacei zuccari: liquiritie. ana. ℥. i. ꝛ ʒ. i. ꝛ ℈. ii. ʃ. cinamomi. ʒ. i. ℈. ii. gario. nardi. zinziberis: galange: nucis muſcate: zedoarie: ſtoracis: cardamomi: apii. an. ℈. i. ꝛ gra. viii. melſ qō ſufficit datur mane ꝛ meridie cū frigida aqua.

Diarodon abbatis dicitꝰ a roſis que ibi intrāt pluſq̄ ō aliis ſpeciebus. nomen accepit abbatis ab abbate de curia compoſitū: datur ꝓprie ycteritis: epaticis: ptiſicis: eticis: cardiacis: qui patiūtur ex calore ꝛ cōualeſcentibꝰ ex lōgis et acutis egritudinibus mirabilr auxiliatur: ꝛ ad calefactionem ſtomaci pulmonis ac totius corporis. Sexta pars eſt lib. ii. ℞. ſandaloꝝ alboꝝ ꝛ rub. an. ʒ. iii. ꝛ ʃ. dragaganti: gūmi arabici ſpodii. an. ℈. ii. aſari: ſpice maſticis: zinziberis: cardamomi muſci. gra. iii. ꝛ ʃ. ſirupi facti de aqua roſata quod ſufficit. datur mane ꝛ meridie cum rodo ſtomaco vel aqua frigida.

Triaſandali dicitur a tribus generibus ſandalorū que ibi intrant: datur ꝓprie contra calorē ſtomaci: ꝛ epatis: ptiſicis ꝛ ycteritis valet. medietas eſt lib. iii. ℞. ſand. alboꝝ: ꝛ rube. citri. ro. zuccari. ana. ſoliđ. ii. reubar. ſpodii: ſuc. liquiri. ſe. portu. ana. ſoliđ. i. ꝛ ʃ. amili: gūmi arabici: dragaganti. ſe. citrulſ. melonis: cucumeris ꝛ cucurbite. ſem. ſcariole. an. ſoliđ. i. camphore. ℈. i. ʃ. Alii quadruplicant roſas ad ꝓdus ſirupi ro. quod ſufficit detur mane ꝛ meridie in modum caſtanee confecta: alſ cum aqua frigida.

Diacoſtum dicitur a coſto quod recipit: valet ꝓprie ſpleneticis: idropicis: ꝛ maxime leucoflaticis ꝛ yposarche: que fit ſtomaci calore. xiiª pars eſt lib. i. ℞. aſſari: aniſi: apii. ana. ʒ. ii. ℈. ii. ſpnāti: mirre melanopipis. aā. ʒ. ii. ʃ. reubar. croci: ariſtologie rotunde. an. ʒ. i. ℈. ii. coſti. ʒ. i. ʃ. cinamomi: caſſie lignee: ana. ʒ. i. ℈. i. mellis q̄tum ſufficit: daſ cum decoctione capparoꝝ vel ſcolopendrie in ſero vel mane. Doſis ſit. ʒ. ii. cum vino calido.

Habito de digeſtione ꝛ modo digerēdi ſiue digeſtionis: videamus poſtea de euacuatōe circa quam ſex ſunt inquirenda. primū eſt de euōne que fit per ſeceſſum. ſcđo de ea que fit p medicinā vomitiuā. tertio de ea que fit per flobotomiā. quarto de ea que fit per cliſteria. quinto de ea que fit per ventoſationem. ſexto de ea que fit per ſanguiſugas.

Circa primum ad hec ſex videamus. primū eſt que impediunt euacuationē per ſeceſſum ꝛ que rectificant eam. Scđm eſt videre modum preparandi corpora que debēt euacuari. Tertiū eſt q̄ño vie debeant preparari per quas dȝ fieri euacuatio. Quartū eſt de nocumentis que eueniunt corpori humano ex exhibitōe medicine ꝛ remediis cōtra ipa. Quintum eſt de ſignis euacuationis facte complete p medicinam. Sextū eſt de regimine patientis poſt euacuatiōem. ¶ De primo duo debent videri. primo que ſunt illa que īpediunt euacuationes q̄ fit per ſeceſſum. Scđm eſt que ſunt illa que rectificāt euacuationem per ſeceſſum. Primum eſt de pñti lectione. ¶ Sciendum ꝙ illa que īpediunt euacuationē ſunt. xvii. Primū eſt vſus boni cibi ꝛ diete laudabilis in aliis rebꝰ nō naturalibus: talis nō debet euacuari cū non habeat materiā in corpore niſi neceſſariam corpori. vnde tales debent cauere farmaciā. vnde Aui. Caueat cōſeruator ſanitatis ne aliquod medicinale preſumat dare. cum .n. medicina attrahat p ſiſe: ꝛ cū nō ſit humor ei ſimilis in corpore: vel abūdans cum illa abundantia fiat ex indebito regimine ſex rerum nō naturaliū attrahit qō eſt neceſſariū corpori: ꝛ conuertit ſe ad ſanguinē ꝛ ad carnem cū magna anguſtia trahit ea. carnem. i. materiā ex qua caro debeat generari ſm Gal. ſupra illud affo. ſana habētes corpora farmacia ꝛc. ¶ Secūdū ē repletio ī antiquata ꝛ pauca aliquādo accidit ꝙ aliquis nimis comedit ꝛ ſentit ſe grauem. peccaret enī qui ei daret ſtatim medicinā. īmo iſta repletio per abſtinentiā exercitiū balneū euacuaſ. abſtinētia enī deſiccat ꝑpter defectū humiditatis nutrimēti membra humectantis: exercitiū ſuperfluū euaporat calorē ſopitū euigilādo ꝛ poros aperiendo. ſomnus digerit. q: per ipm calor digerēs ad interiora reuertiſ. Balneū aūt ꝯuenit in ſuperflui euacuatiōe. ꝛ iſtā duplicē ſuperfluitatē tangit hyp. in afforiſmis cū dicit ꝙ ſudor multus aut ſignificat ꝙ nimio cibo vtiſ: aut q: farmacia indiget cū ibi ſit diſiunctio opȝ ꝙ ibi ſit duplex reſolutio. quarum vna cātur per ſudorem ꝛ alia per euacuationē. pma eſt noua ſecunda antiqua. ¶ Tertiū īpedimentū eſt repletio humoris ſanguinei: nō debet ſanguis per medicinā euacuari: ſed p flebotomiam. Unde gal. Si medicinā nō habemꝰ ſanguinis euacuatiuam: ꝛ ſi ſit: nō tamen inuenta eſt. vnde galie. 9. megategni dicit ꝙ medicina nō euacuat humorē in venis. i. cuius habitatio proprie eſt in venis. i. ſanguinē. ¶ Quartum īpedimentum eſt corporis inanitio ꝛ vacuitas. vnde hyp. ſcđa particula affor. vbi indigentia nō oȝ laborare. i. vbi eſt cibi paucitas ꝛ pauperies non eſt iniungendū exercitiū aut farmacia aut flebotomia ſiue in ſanis ſiue in egris. vnde ſani non debēt laborare neq̄ ieiunare. per hoc enī virtus deficit: ideo cibus exercitiū preoccupare debȝ vt dicit gal. ¶ Quintū impedimentū eſt corporis diſpoſitio. vnde aptitudo ad vomitū impedit ne detur medicina euacuatiua per ſeceſſum ſed per vomitū. vnde hy. graciles ꝛ facile vomētes ꝛc. ¶ Sextum īpedimentū eſt quare materia venenoſa in vacuitatibus membrorum cōtinetur quieta vt in leproſis nō debȝ dari medicina euacuatiua. q: materia quieta p medicinā mota poſſet venire ad membra nobilia: vt ad cor ꝛ ſincopim inducere ꝛ alia mala ſinthomata cū materia ſit venenoſa. vnde hyp. ſecundo afforiſmoꝝ. ſana habētes corpora purgari ꝛc. vñ ſm expōnē cōmenti. ly hñtes nō accipitur comparatiue ſed electiue: ſiue ꝓ magis ſiue ꝓ quāto plus. ita ꝙ ſit ſenſus: habētes ſana corpa citō exoluuntur. q: ſubſtātialis humiditas eorum per hoc minuitur etiā virtus: ytentes malo cibo. i. ſanguinē malū ꝛ corruptus

habentes qui dicitur cibꝰ interius. quoniā epar aliis mēbꝛis mi
niſtrat: ⁊ nō exterioꝛ vt panis ꝙ̄. i. q̄ꝫtū exoluunt̄ iſta celerius: q̄ſi
dicat multo plus cūꝫ in eis ſint mali humoꝛes moti ꝑ medicinā
malitiā ſuā oſtendentes ꝓpꝛius occultat. ¶ Septimū impedi-
mentum eſt ꝙ aliquod accidēs cōcomitans coꝛpus euacuandū:
vt impꝛegnatio. vñ in pꝛincipio īpꝛegnationis ⁊ ī fine nō debet
fieri euacuatio. qꝛ ſicut fructus debiliter ligātur ī ſua pꝛima crea
tione ſiue generatione a debili vento ⁊ exſufflatiōe cadunt. ⁊ in
fine quando ſunt maturati nullo extraneo cogente: ſimiliter ca-
dūt. Sic etiā dicitur de ſpermate ⁊ fetu. vnde nō debet fieri eua
cuatio in pꝛegnātibus: niſi a quarto menſe vſqꝫ ad ſeptimum. ⁊
hoc dicit galie. ſupꝛa pꝛimū affo. quarte particule. ꝑgnantes ⁊c.
¶ Octauū īpedimentū ē nimia tp̄is aut ī frigiditate aut ī cali-
tate diſtemperātia. qꝛ tūc caloꝛ tēpoꝛis excedens ſubtilitate ipiꝰ
medicinam extraheret. ⁊ ita virtuteꝫ medicine debilitaret ⁊ eiꝰ
actionem impediret. ¶ Item humoꝛē motu oppoſito reſpectu
motus medicine caliditas tempoꝛis traheret cū caliditas trahat
⁊ eſſet motus agitatōis. ¶ Itē calidū calido appoſito facit ip̄m
furere: qꝛ omne farmacū eſt calidū vtplurimum. ¶ De frigido
cauſa eſt: qꝛ frigiditate tēpoꝛis materia eſſet cōpacta. ⁊ tunc ipſa
eēt inobediens medicine trahēti: ⁊ ꝓhibens ſuā operationeꝫ. ſi-
militer de regione frigidū ⁊ calidum intēperate: ⁊ ſic de aliis ego
intelligo. vnde in regione calida valde non debet dari medici-
na cum in ea ſit virtus debilis: nec in frigida. qꝛ humoꝛes cōpa-
cti nō obediunt expulſioni. Nonum impedimentuꝫ eſt virtutis
naturalis aut accidentalis debilitas. virtus enī naturalis curat
moꝛbos. ideo ī eius debilitatōe medicina laxatiua nō debet da-
ri cum ipſam debilitet: nec ſi virtus aīalis eſſet debilis: niſi ei poſ
ſemus obuiare. ſed ſi ei poſſemus obuiare poſſet dari. ¶ Deci
mū impedimentū eſt cōplexio calida ⁊ ſicca. qꝛ ſimile additū ſuo
ſimili facit eum furere. Similiter in cōplexione ſicca: qꝛ virtus ī
eis eſt debilis: ⁊ in virtute debili non debꝫ dari medicina ad mi
nus foꝛtis. ¶ Undecimū eſt nimia coꝛpoꝛis raritas. qꝛ talia coꝛ
poꝛa cito exoluūtur: ⁊ ab eis cito ſit euacuatio: qꝛ humoꝛes eua
cuatiui ſunt obedientes. ⁊ hoc dicit galie. tertio ſimplicis medi-
cine: ꝙ cā quare medicina plus debito euacuat eſt coꝛpoꝛis rari
tas. ⁊ ideo in talibus eſt cauendū. ¶ Duodecimū impedimen-
tum eſt pinguedo naturalis. qꝛ talia ſunt debilis virtutis. vnde
hypo. craſſi valde ſm̄ naturam cito moꝛiunt̄. nec pinguibꝰ acci
dentaliter ſiue per acq̄ſitionem: ne fiat caloꝛis ſuffocatio. in illis
enim ſpiritibus ⁊ cal. naturali extinctis a venis ꝑ medicinaꝫ fie
ret a ſuperexiſtēte pīguedine: ⁊ a frigiditate ꝑ abſtractionē calo-
ris inducta compꝛeſſio iſtoꝛum meatuum. ¶ Decimūtertium
impedimentū eſt pꝛeparatio ad fluxū vētris ⁊ ad paſſioneꝫ coli
cam: ſicut ī illis qui habēt lōgas tibias ⁊ collū longū ⁊ gracile. qꝛ
hoc tale animal vtplurimū eſt diſpoſitū ad fluxū vētris: ſicut ē
in ardea. ideo ī talibꝰ ne fiat fluxus ventris aut inteſtinoꝝ exco
riatio nō debet dari foꝛtis medicina. ¶ Decimūquartū impedi
mentum eſt etas inconueniēs: vt pueritia ⁊ ſenectus. in ſenibus
enī eſt virtus debilis. ⁊ in tali etate ⁊ tali virtute debili nō debꝫ
dari medicina foꝛtis nec in pueris. qꝛ in eis ſm̄ Galie. eſt v̄tus
foꝛtis: ⁊ in eis ſufficit ꝙ ex ſe ſoluitur a coꝛpoꝛibus eoꝛum.
¶ Decimūquintū impedimentū eſt ars laboꝛioſa: vt fabꝛilis ⁊
ī poꝛtatoꝛibus magnoꝝ onerū: aut ī his qui vadunt vel qui cur
runt. qꝛ per talia mēbꝛa ab eis diſſoluūtur. ideo medicina eſt con
traria. ¶ Decimūſextū īpedimentum eſt apoſtema ī partibus
inferioꝛibus. ſ. in ano. tunc enim ſm̄ galie. in. xiii. megategni: non
debet pꝛouocari fluxus ventris. per hoc enī moꝛbꝰ auget̄ ⁊ do-
loꝛ ſentitur in illo membꝛo. ſilr̄ ſi apoſtema ſit in matrice: nō de-
bent ꝓuocari menſtrua. ¶ Decimūſeptimū impedimentū ē diſ
poſitio celeſtis. iſta enī eſt aſtrologica. Iſta enī tripliciter impe-
dit euacuationē ſeceſſiuam. vno mō qꝛ materiā īfrigidat ⁊ īgroſ
ſat. vñ cū luna ꝯiūgitur ſaturno: tūc materia ꝯgelatur ⁊ inobedi
ens expulſioni redditur. Luna enim quando eſt in ſigno terreo
congelat materiā. vñ phyſici dicūt. quādo luna eſt in ſigno cole
rico acue medicinā plus. ſi ī melācolico adhuc plus. ſi ī flegmati
co qꝛ eſt expulſioni ꝯueniens: vt ſcoꝛpione cancro ⁊ aquario. et
tunc luna dicitur eſſe ī ſuo domicilio: ⁊ tūc bonū eſt dare medi-
cinam. ¶ Secūdo mō impediūt euacuationē: qꝛ virtutē foꝛtifi-
cant: vt retineat. Et qꝛ ſm̄ Haly ſupꝛa centiloquiū ptholemei
ꝓpoſitione. xxix. ibi dicentē: ꝙ medicina nō euacuat nec trahit
niſi ſuperet virtutē. ideo cū virtꝰ foꝛtificat̄ īpedit̄ operatio me-
dicine. Et ſic cum luna iungitur cū ioue: qꝛ iuppiter virtutē con
foꝛtat ⁊ foꝛtificat. eſt enī calidus ⁊ humidus: ⁊ ita ꝯueniēs coꝛpo
ri humano: ⁊ virtutē eiꝰ foꝛtificans. ideo tūc nō eſt danda medi-
cina. ⁊ de hoc habetur ab Haly ibidē. ¶ Et tertio mō īpediūt
operationē coꝛpoꝛa celeſtia: qꝛ ipſa mouent materiā ad partem
oppoſitā vt ſuperiꝰ: idō magis ꝯpeteret vomitꝰ q̄ꝫ ſeceſſus. qꝛ me
dicina ſeceſſiua mouet materiā ad vnā partē: ⁊ coꝛpoꝛa celeſtia
ad aliā partē: vt cū luna iungitur planete aſcendenti ī medio ce
li: ⁊ vocatur aſcenſus ille planeta qui pꝛimo nobis oꝛit̄: ⁊ p̄mo
nobis apparet cū annus incipit. ſ. cū ſol eſt in p̄mo puncto arie-
tis: ⁊ per aſpectū ad hūc planetā reſpōdent aſtrologi de omnibꝰ
ab eis queſitis. quia ergo coꝛpoꝛa celeſtia trahūt materiā ad par
tē oppoſitā illi parti ad quā medicina eā trahit. ⁊ hoc neſcit me
dicꝰ cum impeditur medicine operatio.

Dictum eſt de electuariis pectoꝛi conferentibꝰ. nūc
dōꝫ eſt de electuariis ſtomaco conferen
tibus. ⁊ de iſtis. vi. ſpectant ad pꝛeſentē lectionē. Quoꝝ pꝛimuꝫ
eſt ſtomaticon. ſcōm eſt quadrimeron. tertiū eſt roſata nouella.
Quartū eſt dyarodon abbatis. quintum eſt triaſandali. ſextum
eſt dyacoſtum.

Stomaticon duplex eſt. ſ. calidū ⁊ frigidū. In frigi
do ſandali ſunt baſis de q̄bus videbi
tur in triaſandalis. Iſtud ſtomaticō eſt bonū oībus patientibus
caliditatē epatis ꝓpꝛie ītra ⁊ extra vſr̄. Stomaticō calidū ꝯfoꝛ
tat ſtomacū ī quo baſis eſt cinamomū. Cinamomū coꝛtex eſt: ⁊
eſt nota boni odoꝛis: purpurei coloꝛis: acuitatē quandā habens
⁊ moꝛdicās linguā: calidū ⁊ ſiccū ī tertio gradu: bonū ē in oī ma
teria groſſa ⁊ viſcoſa: ⁊ virtutē ꝯfoꝛtat ſua aromaticitate ⁊ pon
ticitate: nō eſt melioꝛ medicina epati ſm̄ auic. epar enī patit̄ tri
plici de cā. aut qꝛ anguſtū ⁊ opilatū. cināomū ad hoc iuuat ipſuꝫ
ſua acuitate aperiēdo ⁊ deopilādo. aut quia nimis rarū. cinamo
mū ip̄m iuuat ſiue ꝯfoꝛtat ꝯſtringendo ſua pōticitate. aut qꝛ in
frigidatiuū. ⁊ ſic cinamomū ip̄m cōfoꝛtat ip̄m calefaciēdo calidi
tate ſua: qꝛ ip̄m eſt calidū: electuariū ſiue oleū factū de eo eſt val
de bonū ī paſſionibꝰ neruoꝝ ⁊ tremoꝛe ex cauſa frigida: ⁊ ī aliis
moꝛbis de cā frigida: vꝛinā ⁊ menſtrua ꝓuocat: Stomaticū cali
dum ꝯueniēs ē epati: cōfoꝛtat enī epar: valet etiā ad ſtomacum:
⁊ valet ꝯtra doloꝛē yliі ex ventoſitate ⁊ materia frigida eleuata.
putrefactionē pꝛohibꝫ ⁊ materiā putrefactā ꝯſumit duplicit̄ ⁊c.
vt patet.

Quadrimeron eſt electuariū ex quatuoꝛ meris. ſ.
puris ſpēbus factū: eleniū. i. enu
la cāpana eſt ibi baſis: radice eiꝰ ⁊ foliis vtimur ē cōplexionis ca
lide ⁊ ſicce: ⁊ groſſe ſubſtātie. ideo tarde calefit: ⁊ ī oībus cauſis
valet ⁊ reſtringit venas: ⁊ valet ꝯtra iuncturaruꝫ doloꝛē ex fleg
mate. qꝛ flegma diuidit ⁊ diſſoluit materiā flegmaticā ī pectoꝛeꝫ
⁊ coꝛ ſilr̄ ꝯfoꝛtat ⁊ ip̄m letificat: vꝛinā ⁊ mēſtrua ꝓuocat. qꝛ ille
ſe ꝯſequūtur enula cāpana eſt bona catarro. Unde oleū eiꝰ con
fert contra catarrū ī pectoꝛe: valet etiaꝫ ꝯtra paſſiones pectoꝛis
frigidas: coꝛdis ⁊ renū ⁊c.

Roſata nouella eſt multū bona ad vomitū refre
nandū: ⁊ roſa ī eo eſt baſis ⁊ lau
des eiꝰ huic attribuimꝰ: de roſa viſum eſt pꝛius.

Dyarodon abbatis. dyarodon a roſis. abbatis. vel
qꝛ abbas inuenit. vel qꝛ pꝛo abbate fuit
factū: ⁊ valet ꝯtra yctericiā epaticos: ptiſicos: ethicos: cardiacos
que cardiaca ſit ex caloꝛe. valetqꝫ cōualeſcentibꝰ ex acutis ⁊ lō
gis egritudinibus calidis calefacit epar nō multū ſed mediocri
ter. plus enī infrigidat q̄ꝫ calefacit. habēt enī aliqua imo multa.
plus tñ de frigido. ⁊ ē ibi ꝓ baſi roſa. ⁊ eſt ibi plus de roſis q̄ꝫ de
aliquo alioꝝ. datur mane ⁊ meridie ⁊ ſero cū rodoſtomaco. i. cū
aqua roſata vel cū aqua frigida.

Triaſandali dicitur a ſandalis: qd̄ eſt lignuꝫ: ⁊ ē du
plex. ſ. albū ⁊ rubeum. ⁊ dicunt aliq ꝙ
rubeū magis ꝯfoꝛtat epar. ſed hoc eſt falſū. ꝑ auctoꝛitatē haly ī
diſpōne regali dicētis ibi: ꝙ albū magis ꝯfoꝛtat epar. ¶ Item
ꝑ rōnem qꝛ ſunt magis odoꝛiferi albi q̄ꝫ rubei. ⁊ ſūt frigidi ī ter
tio: ⁊ ſicci ī ſecūdo. nō multū ꝯfoꝛtant. qꝛ ſunt ſubtiles: valēt ſto
maco ⁊ epati calefactis. vñ ex quacūqꝫ calefactiōe hic ſic valēt
vtriqꝫ. ſandali. ſ. albi ⁊ rubei: ⁊ ſādali cū ſucco lactuce ⁊ aqua ro
ſata. valēt ad calefactionem remouendā epati. ¶ Itē ad epatis
īfrigidationē valent ſandali albi ⁊ rubei cū ſucco endiuie ⁊ pau
co abſcinthii ⁊ aqua roſata ⁊ pauco aceto ⁊c.

Dyacoſtum dicitur a coſto. Coſtus eſt triplex. ſcꝫ
arabicus: indus ⁊ garioſilatus ⁊ ē ca
lidum ⁊ ſiccū in ſcdo. Coſtus etiā puluerizatus ⁊ cum aqua ro
ſata poſitus ⁊ pauco melle aufert labes facierum. ¶ Item co
ſtus cū amigdalis amaris maſticatus cum ſaliua abſtergitur: fa
cit pānum ⁊ lentigines faciei remouet: ⁊ cōfert pectoꝛi materiā
frigidam in eo contentam incidendo: vꝛinam: ⁊ menſtrua ꝓuo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0573-3
DFG

cat ⁊ fetū moꝛtuū expellit ⁊ ſplen deopilat: ⁊ eſt baſis huiꝯ medicine .l3.n.ibi ſit minꝯ ī q̄titate: eſt tñ magis in v̄tute: plus tñ calefacit ī pauca q̄titate q̄ȝ alia ī multa. valet ꝓprie opilatōi ſplenis ⁊ ydropicis: ⁊ maxie leucoflegmaticis ⁊ yposarce ex frigida materia ſiue colera: deꝫ ſero ⁊ mane. ſi detur ꝓpter opilationē ſplenis detur cū decoctione caparis. ſi ꝓpter oppilationeȝ epatis detur cum decoctione ſcolopendrie.

Habito ⁊ queſito de digeſtione materie. nūc queramus de ſignis. Et circa hoc primo queriꝫ vtruȝ vrina debeat eē groſſa añ digeſtionem flegmatis. ⁊ videtur ꝙ ſic. Qꝛ yſaac in vrinis paſſiue qualitates dant vrine ſubſtātiam: vt groſſitiem ⁊ ſubtilitatē ⁊ actiue dant colorē: cū igitur flegma ſua humiditate peccet ante digeſtionē cū tunc ſit humidū: vrina tūc debet eſſe groſſa cū humidū det groſſam ſubſtātiā: ⁊ ſiccū tenuē. ℂ Contra. frigidū īpedit tranſitū materie cū vrina. Sȝ quādo ſic eſt ꝙ materia nō pōt tranſire cū vrina ſola trāſit aquoſitas. et ſic eſt vrina ſubtilis. ergo ⁊c. ℂ Itē flegma eſt ſubtile cū ſit aquoſum. ergo facit vrinā tenuem.

Conſequenter queriꝫ qualis debeat eē poſt digeſtionem flegmatis. ⁊ videꝫ ꝙ groſſa. qꝛ calidū digerendo ⁊ ꝯſumendo materiā cū vrina eam īgroſſat: cū igitur digeſtio materie flegmatice fiat per calidum ꝑ digeſtionē flegmatis materia ingroſſabitur. ſed ſi ſic: tūc per digeſtionem flegmatis vrina erit groſſa. ℂ Contra. digeſtio flegmatis fit per diuiſionē ⁊ inciſionē ⁊ ſubtiliationē. vñ cū oximel qō ſubtiliat ⁊ īcidit materiā flegmaticā datur ad eius digeſtionem humoꝛ ſubtilis additus ei facit in ea ſubtilitatem: ⁊ groſſus groſſitiem. ideo ⁊c.

Conſequenter queriꝫ q̄lis debeat eſſe vrina poſt digeſtionē cū materia ſit groſſa viſcoſa flegmatica. videtur ꝙ ſpiſſa: qꝛ illud flegma eſt ſpiſſū. ergo vrina poſt ſui digeſtionē per ſui ꝯmixtionē ingroſſabitur. ℂ Cōtra. ſpiſſū ſubtiliat vrinā: ſicut pȝ de melancolia que vrinā ſubtiliat. ⁊ hoc eſt qꝛ materia ſpiſſa viā opilat. ergo ⁊c.

Solutio ad primā queſtionē: dico ꝙ flegma indigeſtum eſt valde ſubtile aquoſū: ⁊ tale non multuȝ inſpiſſat vrinā. tamē flegma aliquantulū eſt ſpiſſuȝ reſpectu aquoſitatis vrine. ſed flegma bene digeſtū inſpiſſat vrinā. qꝛ digeſtio flegmatis ingroſſat qō prius. ſ. añ digeſtioneȝ erat ſubtile. et ita vrina per flegma bene digeſtum multū inſpiſſatur. ſed ꝑ flegma nō digeſtum nō multū ingroſſatur: inſpiſſaꝫ tamē. Dico ergo ꝙ vrina ex flegmate ante ⁊ poſt digeſtionē ſemp eſt groſſa. vñ vrina añ digeſtionē flegmatis ē groſſa: lȝ ipa ſit ſubtilis reſpectu vrine poſt digeſtionē flegmatis. Cōcedo ergo ꝙ vrina añ digōneȝ flegmatis eſt groſſa: lȝ parum

Ad primum dico: ꝙ flegma ſua humiditate plus facit lubricādo cū vrina q̄ȝ faciat ſua frigiditate coagulādo ⁊ opilādo. ideo groſſa eſt vrina ſp ex flegmate: lȝ ſit ſubtilis añ digeſtionē flegmatis. qꝛ poſt īgroſſaꝫ per cōmixtionem flegmatis ingroſſati ꝑ digōnem. ideo vrina mixta ex iſto flegmate ⁊ aquoſitate ē groſſa. ℂ Ad aliud dōm ꝙ oximel ſubtiliat ⁊ ingroſſat ſicut ignis. ignis enī glaciē liquefaciendo ſubtiliat eā: ⁊ ignis cōſumendo ſubtile a luto ipſum ingroſſat. Oximel ergo ꝑ ſuā caliditatē flegma ſubtiliat ⁊ liquefacit. ſȝ flegma ſubtile ingroſſat aquoſitatē ſubtilē cōſumēdo: ⁊ euapoꝛando. Et ideo habētis tale flegma dȝ eſſe vrina groſſioꝛ poſt digeſtionem cum eſt ſubtile aquoſum ꝯſumptū pluſq̄ȝ ante. ⁊ ſic ſoluitur prima ⁊ ſecūda queſtio. ℂ Ad tertiū dico ꝙ cū flegma eſt groſſuȝ vitreū congelatū ante digeſtionē eſt vrina multū ſubtilis: qꝛ illud flegma eſt congelatū ſub aliquo: ⁊ non eſt liquefactum oppilādo vias reddit vrinā ſubtilem. Similiter poſt digeſtionē eius vrina eſt ſubtilis: nō tamen ſicut prius. qꝛ priꝯ ꝓpter oppilationē nō permittentē aliquid cū vrina permiſceri. ſed poſtea eſt ſubtilis ꝓpter cōmixtionē flegmatis liquefacti cū vrina. ⁊ ideo talis vrina prius erat pauca: ſed poſt digeſtionē erat multa. Unde aliquādo melius cognoſcitur digeſtio materiē ꝑ quantitatē vrine q̄ȝ ꝑ qualitatē. qꝛ multi ſunt in q̄bus no mutaꝫ vrina egritudinis reſpectu vrine in ſanitate ſua: multo magis non mutabitur vrina ī materie digeſtione reſpectu vrine ante materie digōnem. ſed qñ bene pōderatur ſuus potus: ita ꝙ medicus videt ꝙ nō bibit patiens nimis: ⁊ videt vrinā multā. tunc poteſt cognoſcere naturā flegmaticā eſſe digeſtā. Et hoc dicit hypo. in afo. ſi vrina appareat prius turboſa: ⁊ poſtea clara ⁊ multa ⁊c. ℂ Ad argumentum dicendum ꝙ flegma cū miſcetur cū vrina poſt digeſtionē nō apparet groſſum ſed ſubtile liquefactū. ideo nō ingroſſat vrinam.

Conſequenter queriꝫ vtrum digeſtio materie in podagra ⁊ arthetica paſſione poſſit per vrinā cognoſci. ⁊ videtur ꝙ nō: qꝛ ſm yſaac in vrinis ſolū vrina eſt ſignificans ſup materiā exiſtem in venis ⁊ epate ī q̄bꝯ ipſa generatur. ſed materia podagre eſt extra venas: ſicut in iuncturis. ergo ⁊c. ℂ In oppoſitū eſt vſus cōis. damus enim ſirupos ad digeſtionē egritudinum predictarum. ⁊ per vrinā cognoſcimus eius digeſtionem. ergo ⁊c.

Solutio ad hanc qōnē poteſt tripliciter rñderi. vno mō ſic: ꝙ digeſtio materie iſtaꝝ egritudinū poteſt cognoſci per ſe ꝑ vrinā. ſ. materie antecedētis que ē īter venas q̄ ad iuncturas continue fluit: ⁊ nō cognoſcitur per vrinā digeſtio illius materie que ē in iuncturis: vt obicis. vnde illa materia q̄ ē ī venis digeritur ꝑ medicinā: ⁊ cū illa digeſta ē euacuatur. ſȝ materia ꝯiuncta que ē ī iuncturis: lȝ illa digeraꝫ per medicinā: tamē ipſa non euacuaꝫ per eā. ſed poſtea per emplaſtrum: ⁊ alia remedia: materia ꝯiūcta que in iuncturis euacuatur. Dico etiā plus ꝙ ſi cōſtaret ꝙ materia nō eſſet in venis ſed ſolū in iuncturis egoꝛ nō darem digerens īnt̄ra: ſed ſolū per emplaſtra ſupra iuncturas. poſtea eā digererem ⁊ euacuarē. Uel poſſumꝯ dicere ꝙ digeſtio materie ī iuncturis pōt cognoſci per accñs. qꝛ cū materia nō eſt digeſta: tūc aſcendūt fumi ⁊ euapoꝛāt a materia ad epar qui cū ſint frigidi epar infrigidant: qō infrigidatū crudam aliqñādo facit vrinam. ſed ſi materia ſit digeſta fumi nō eleuantur frigidi. ſȝ aliquantulū calidi. ⁊ ideo tunc nō infrigidatur epar neq̄ȝ debilitatur tantū ſicut prius: ꝓpter qō poteſt vrinā magis coloꝛare et per digeſtionē ingroſſare. ⁊ hoc pȝ ꝑ ſe de quodā de quo narrat Halꝫ: q habuit podagrā a qua fumus eleuabaꝫ ad epar q epar infrigidabat: ⁊ ex hoc incurrit ydropiſim ⁊ moꝛtuus eſt. ⁊ ſic pȝ ſolutio ad argumentū ꝙ nō ſignificat per ſe digeſtionē materie extra venas: lȝ ꝑ accñs poſſit vt priꝯ viſum eſt. ⁊ ſic ſoluitur.

Dianiſum conſtantini in lib. ſtomaci: vtile contra ventoſitatem ſtomaci frigiditate: ⁊ inflāmationem reumaticam ſedat ⁊c.

Gariofilatum a gariofilis dictum qui ibi recipiſtur. ſtringunt enim ipſi gariofili catarrum in oꝛe tenentes ſingultum ⁊c.

Potio muſcata maioꝛ. muſcata diciꝫ a muſco. eo ꝙ muſcus precioſioꝛ ⁊ odoꝛiferioꝛ ſit aliis ſpeciebꝯ: valet cardiacis ſtōaticis: ⁊ ad oēm ſtomaci debilitatem ⁊ cordis cōfoꝛtationē: ⁊ ad vitia pulmonis ⁊c.

Diatrionpiperion herodis regis: diatrion galie. qō facit ad frigiditatem ⁊ doloꝛē ſtomaci: digeſtionē procurat ⁊c.

Ariophilon dicitur a viridibꝯ rute foliis que in ea ponūtur: valet ꝓprie quartane ⁊ vere quotidiane in hyeme ⁊ vernali tēpoꝛe ⁊c.

Superius viſe ſunt cauſe īpediētes euacuationē. nūc videndū eſt de rectificantibꝯ eam. ſ. quomō debet fieri ⁊ que debēt ꝯſiderari ⁊ obſeruari qñ ſit euacuatio. tunc prius videndū eſt qualiter fiat euacuatio. fit aūt tribus de cauſis. vna eſt nimia materie repulſio. vt hypo. in afo. repletionem euacuatio ſoluit. Scōa cā eſt mala qualitas ipſius materie. Et hoc dicit galie. primo megategni. ſi mā nō ſit multa tñ mala euacuanda tamē eſt paulatī. Tertia eſt moꝛbi magnitudo. et de hac dicit auic. ⁊ galie. xi. ⁊ xiii. megategni. cū apoſtema ē magnū caueamus ne rūpatur: ideo euacuamꝯ materiā: lȝ foꝛte nō ſit mala aut multa antecedens.

Conſequenter videamꝯ cōditiones rectificantes euacuationē: ⁊ que debēt obſeruari ī euacuatione materie. ⁊ iſte conditiones ſunt decem. prima ē materie qualitas. Scōa eſt vt videatur materie euacuāde quantitas. Tertia eſt facilitas euacuādi. Quarta eſt tempoꝛis confoꝛmitas vel opoꝛtunitas ad euacuandū. Quinta eſt medicine proprietas ad euacuandū. Sexta eſt mēbri per qō fieri debȝ euacuatio aptitudo: vt per illud fiat melius euacuatio q̄ȝ per aliud. Septima eſt membri ꝑ qō fieri debet euacuatio: diſpoſitio ⁊ abſtractio. Octaua eſt viaꝝ per quas debet fieri euacuatio ꝯditio: ſcȝ vt nō trāſeamus duos dyametros. Nona eſt vt nō trahatur materia cū violētia magna. Decima eſt vt videamꝯ moduȝ attractionis. Prima igitur eſt vt cōſidereꝫ materie euacuāde qualitas: qꝛ ipſa debet eſſe nociua. Uñ ī quarta particula afo. ī farmacis talia educere opoꝛtet qualia ſponte venientia. i. qualia a natura debent expelli. Natura aūt non expellit niſi nociuū. ⁊ ideo cū medicus ſit miniſter nature debet eā ſequi vt expellat materiā nociuā: ſm galie. primo afo. vnde dicit Halꝫ ſupra ī regni:

ſi medicus nõ iuuet:tamẽ nõ debet nocere.vnde debet iuuare ſi
poſſit.ꝛ hoc eſt expellẽdo nociuũ.¶ Scđo debet medicus con
ſiderare materie euacuande quantitatẽ. ¶ Et tu dices:non eſt
verũ.q: dicit hypo.que egerũtur nõ multitudinẽ ꝯſiderare ꝛc.
Dico ꝙ iſtud excluſiue eſt dictũ.i.ꝙ tu debes nõ ſolum quanti
tatem cõſiderare:ſed multa alia:vt eius qualitatem ꝛ virtutem.
q: ſi multa materia euacuatur ꝛ ſit nociua dum tamẽ virtus ſuf
ficiat eſt bonum:ſi non ſufficiat eſt malũ;ſi multa euacuatur ſiue
pauca ꝛ bona non peccat ĩ qualitate aut ĩ quãtitate malũ. vnde
non eſt quãtitas tantũ conſideranda per ſe.q: per ſeipſaꝫ neque
iuuamentũ neqꝫ nocumentũ facit:niſi per hoc ꝙ habet reſpectũ
ad quantitatẽ ꝛ virtutem:ꝛ per ea ſpecificatur vt viſum eſt. er
go debemus conſiderare nature quãtitatẽ reſpectu virtutis. q:
nõ debemus eã totam ſimul euacuare: ſed paulatĩ ꝓpter virtu
tem.q: per tales euacuatiões natura deficit ꝛ eas abhorret ſcđm
auic.in primo.¶ Itẽ parte materie euacuata alia portio ſi poſ
ſibile ſit corrigitur:ꝛ in membra cõuertitur ſcđm haly in fine te
gni:ꝛ ſi non ſit poſſibile corrigi a natura expellitur:que lꝫ nõ eſſꝫ
potens totã expellere:eſt tamẽ potens portionẽ remanenteꝫ poſt
euacuationẽ expellere. Unde galie.xii.megategni.Nõ eſt facien
dum in corpore viuo ſicut mortuo:q: in mortuo materiã corru
ptaꝫ ſicut carnẽ putridã aut pinguedinẽ totaliter incidam⁹: ꝛ re
ſiduum ne putreſiat ad aereꝫ frigidũ ſuſpendimus.ſed in corpo
re viuo partẽ materie putride auferam⁹: ꝛ reſiduum materie q̃
remanet digerimus:vt natura poſſit ſupra illud vel corrigendo
vt cõuertatur vel expellatur.¶ Tertia cõditio eſt euacuãdi fa
cilitas.materia enim que eſt in venis faciliter a medicina trahiẽ.
ſed illa que eſt in iuncturis vel in mẽbrorũ cõcauitatibus:vtpo
te difficultatẽ ꝛ cauſã reddit galie.in de iuuamentis membrorũ:
ꝙ materia que eſt ĩ venis eſt in loco amplo:ꝛ talis đ facili trahi
tur. Alia eſt in loco ſtricto:ꝛ talis de difficili trahiẽ.ideo fortiorẽ
medicinaꝫ oportet dare ad euacuandam materiã illam q̃ꝫ que ĩ
venis:ꝛ ſic ĩtelligitur.¶ Quarta cõditio eſt temporis opportu
nitas.quatuor tẽpora ſunt quorũ diuerſitatẽ oportet conſidera
re:ꝛ ſcđm eorum diuerſitatẽ exhibitionem medicine:ꝛ etiam ipſa
medicina ẽ diuerſimode danda. Eſt enĩ tẽpus ãni:tẽpus morbi:
tempus menſis:tempus diei. Tẽpus anni debet conſiderari:ĩ ve
re ꝛ autũno debent dari medicine laxatiue ꝛ fieri euacuationes:
ꝛ nõ in eſtate ꝛ hyeme:in vere in principio ꝛ fine.in principio hu
mores frigidi:ſicut melãcolia ꝛ flegma.melãcolia conſeruata eſt
ab autũno:ꝛ nõ eſt generata in hyeme.ſed flegma generatũ eſt ĩ
hyeme:ꝛ non conſeruatũ ab autũno. Et timendũ ne iſti humo
res frigidi ebulliant in vere in caliditate veris ꝛ faciãt feb.ideo
euacuãdi ſunt in principio veris.ſed materia colerica in fine ve
ris eſt euacuanda:q: iſta nõ fuit cõſeruata ab autũno neqꝫ gene
rata in hyeme.ſed q: caliditate veris fuit generata.ideo ne ĩ eſta
te ſequenti ebulliat debet purgari in fine veris.q: ver in principio
ſui aſſimilatur hyemi ꝓpter appropinquationẽ:finis vero eſta
ti:medio vere ꝓprie:ꝛ ſic alia:ꝛ cauſas has aſſignat yſaac in de
elementis:ꝛ alias que ibi patent.¶ In autumno debet fieri eua
cuatio:ſed non in pricipio eius.q: corpora ſunt inanita ex eſtate
precedẽti:nec in fine q: frigiditate eius materia ꝓfundatur ĩ ve
nis:nec etiã eſt obediens expulſioni ꝛ attractõi medicine. Sed ĩ
medio eius in quo eſt tẽperantia in actiuis.videtur auic.in autũ
no debere fieri euacuatiões cum dies ſunt equales noctibus.
¶ Secũdo debet tẽpus morbi conſiderari.q: aliquãdo in prin
cipio morbi debet dari farmacia:aliquãdo in medio:aliquando
in fine.in principio duplici de cauſa.vna eſt ꝓpter materie acui
tatem ꝛ furioſitatẽ.ꝛ de hoc habetur ille affo. prime particule.ĩ
acutis paſſionib⁹.in cõmẽto. Raro ꝑcipitur in acuta paſſiõe far
macia.q: nõ precipitur niſi cũ materia eſt furioſa. q: tũc medic⁹
nõ habet inducias preparãdi:ante enĩ patiens eſſet mortuus q̃ꝫ
eſſet preparatus ad medicinã.¶ Secũda cauſa quare ſit euacu
atio ĩ principio morbi eſt materie multitudo.ꝛ q: materia ẽ mul
ta ꝛ morbus eſt longus:ideo timendus ne ꝓpter longitudinem
morbi virtus deficiat.ideo debet natura in principio morbi ex
onerari.ꝛ de hoc habetur in primo affo.inchoantib⁹ morbis ꝛc.
Et hoc eſt ꝓpter multitudinẽ materie.q: ſcđm galie.hypo. eſt
breuiloquus.ideo dicit primus ꝙ debemus in pricipiis farmaciis
vti. videtur hoc inutiliter repetere niſi ꝓpter aliã cauſam intelli
gat. Intelligit in primo affo. ꝓpter materie furioſitatem:hic ĩtel
ligit ꝓpter materie multitudinem:aliter eſſet confuſio in repeti
tione verborum.aliquãdo euacuamus in medio morbi:vt ĩ ꝑn
cipio paroxiſmi vt alleuietur.q: eius fortitudinẽ ꝛ ſinthomatũ
malitiã timemus.ꝛ de hoc dicit haly ſupra tegni.xxviij.caplo.
Hora conueniens euacuationi eſt hora paroxiſmi: ꝛ hoc cũ me
dicina leui: vt mãna:viol.tamarindis ꝛc. Aliquãdo ſit euacua
tio in fine morbi:vt quãdo materia eſt quieta ĩ vno loco poſita
nõ in membro nobili nec vicino:q: tũc inducie dantur medico:
materia nõ debet in principio ſed in fine euacuari quãdo corp⁹
eſt preparatũ ad euacuationẽ ꝛ materia digeſta.cũ enim ſit ꝗeta
in vno loco poſita:nõ eſt timẽda eius furioſitas neqꝫ mobilitas:
cũ hoc nõ habeat:ꝛ cũ hec ſit pauca: nõ eſt timenda virtutis de
bilitas ꝓpter morbi lõgitudinẽ. Et cũ ſit remota a membro no
bili ꝓpter ſtomaci malitiã: vel ꝓpter ſui ſincopiꝫ:ꝛ huiuſmodi.
¶ Tertio eſt tempus mẽſis ꝯſiderandũ.q: in prima quadra lu
ne farmacie ꝛ euacuatiões ſunt faciẽde nõ in ſcđa.facimus enim
tantũ duas quadras in lunatiõe:quas quadras cõtinet nouilu
nium ꝛ pleniluniũ.ꝛ ſcđa totũ reſiduuꝫ lunationis.ꝛ ſic abuſiue
vtimur hoc nomine quadra.q: quadra ꝓprie eſt quarta pars lu
natiõis.ꝛ nos ponimus eã pro medietate loquendo abuſiue de
quadris. Dico tamẽ ꝙ ĩ prima quadra lune que ꝯtinet nouilu
niũ ꝛ pleniluniũ debet fieri euacuatio:q: tunc tẽpus eſt calidũꝫ:
ꝛ in caliditate tẽporis pori aperiuntur ꝛ ꝑ ipſam humectãtur vt
per eos fiat fluxus ꝛ trãſitus homorum.ꝛ etiã in hac prima qua
dra humores liqueſiũt ꝛ ſiunt curſibiles:ideo tunc habiles ſunt
expulſioni:ꝛ ꝓpter hoc.ſ.q: tẽpus eſt calidũ ſcđm philoſophuꝫ
octauo de animalibus in illo tpe hericii impinguãtur. ꝛ dicebãt
quidã ꝙ hoc eſt q: melius vidẽt.ſed hoc eſt falſũ.ſed hoc eſt q:
tẽpus eſt calidius ꝛ cũ in eis calor digerens ſit debilis:ꝛ cũ ſint ani
malia frigida per calorẽ temporis fortificantur:ꝛ eorũ calor ꝑꝑ
qđ nutrimẽto ampliori eorũ corpora reparanẽ:ꝛ ideo ſit impin
guatio eorũ.ſed in fine mẽſis nõ debet fieri euacuatio.q: tunc cũ
tẽpus ſit frigidũ q̃tuꝫ eſt de hoc pori clauduntẽ ꝛ humores cõ
gelanẽ.quare inobediẽtes medicine attrahenti efficiuntur. ideo
tunc ipſi nõ debẽt euacuari.¶ Quarto eſt temp⁹ diei cõſideran
dũ.medicina enĩ aliquãdo datur in mane.ſ.quãdo daẽ in liqui
da ſubſtãtia:q: timeẽ ſi in nocte daretur ne dormitione ſuperue
niẽte:ꝛ calore interius fortificato virt⁹ medicine reſolureẽ. ali
quãdo enĩ datur in ſero cũ daẽ in ſubſtãtia dura groſſa:ſicut in
pillulis que indigẽt lõga remanẽtia in ſtomaco. aliquãdo q: for
ti attractõe indigent ad ſtomacũ.ꝛ tunc nõ agit medicina niſi di
uidatur a calore naturali:bonũ eſt dormire vt ſuper ſomnuꝫ ca
lor naturalis rediẽs ad ĩteriora:ꝛ ipſe vnitus fortificetur ꝛ meli⁹
poſſit medicinã diuidere. In media nocte denẽ electuaria.q: nõ
ſunt ita paſſibilia:ſicut medicina data in ſubſtãtia liquida neque
ita dura ſicut pillule:ideo in media nocte dãtur:q: indigent me
diocri actõe ſiue diuiſione. Aliquãdo danẽ pillule ante cibũ ſine
acumine vel poſt cibũ:ꝛ iſte debent in vigilia dari:q: nõ indigẽt
forti attractõe neqꝫ forti diuiſione.¶ Quinta ꝯditio eſt medici
ne euacuãtis ꝓprietas ad euacuanduꝫ.debes enĩ eligere medici
nã ꝓpriã ad euacuationẽ ꝓprii humoris ſcđm haly ſupra tegni:
xxviii.cap. vnde ſi velis euacuare flegma:nõ debes dare ſcamo
neã:ſed eſulã aut pulpã colloquintide:ꝛ ſi colerã: mirobalanos
citrinos.ſi melãcoliã:mirobalanos indos:aut lapidẽ lazuli. que
aũt medicina quẽ humorẽ reſpiciat habebimus in fine.¶ Sex
ta cõditio eſt mẽbri per quod dꝫ fieri euacuatio aptitudo.ſ.vt ꝑ
eũ fiat euacuatio melius q̃ꝫ ꝑ aliũ.ꝛ ad hoc tria ſunt ꝯſiderãda.
Primũ eſt ꝙ materia ibi repat.repere eſt aſaliũ debilis mot⁹:cũ
igitur materia repit.i.debiliter moueẽ ad aliquẽ locũ vt ꝑ eũ ex
pellatur:ſi natura eẽt ſatis fortis natura per eũ poſſꝫ ipſam expel
lere. Scđm eſt ſitus membri ſi materia eẽt ĩ ſimo epatis ipſa nõ
debet euacuari per vrinã ꝓuocãdo eam.ſed ꝑ medicinaꝫ ſeceſſi
uam.ꝛ ideo nõ per renes ſed ꝑ inteſtina. Si ipſa ſit in gibbo epa
tis ecõuerſo. Tertio debꝫ ꝯſiderari membrũ:ita ꝙ mẽbꝝ per qđ
ſit euacuatio ſit ignobili⁹ mẽbro a quo ſit euacuatio. q: ſic facit
nãtura recte:operans.ſ.expellere a nobiliorib⁹ nocumentum ad
ignobiliora ſi aliter facit hoc ẽ ex malitia medicine:ꝛ tunc debꝫ
diuerti.¶ Septima cõditio eſt ꝙ debemus cõſiderare diſpoſiti
onem membri a quo ſit euacuatio:ne in eo ſit dolor vehemens:
tunc enĩꝫ ab eo nõ debemus euacuare:q: tunc fieret motus agi
tatiuus qui eſt nature ꝯtrarius. Membrũ enĩ per naturaꝫ dolo
ris ad ſe humores traheret ꝛ medicinã.ꝛ medicina ab eodeꝫ tra
heret eoſdeꝫ humores:ꝛ ita agitãdo fieret. Quid ergo faciem⁹? ꝑ
prio dolor ſedetur:poſtea ab eo euacuetur.¶ Octaua cõditio ẽ
ꝙ tu nõ debes tranſire duos diametros.q: per hoc natura mul
tum debilitatur in hoc ꝙ fieret ei cõtrarius dupliciter. vñ ſi ma
teria ſit ſuperius ĩ parte dextra:non debes euacuare in ſiniſtra:
q: tunc fieret motus a ſuperi⁹ ad inferi⁹:ꝛ a dextro ĩ ſiniſtrũ. et
hoc ĩtellige qñ ẽ diſtãtia ĩter hec:ꝛ nõ qñ dextrũ ꝛ ſiniſtrum ſũt
in vicinia. q: tunc dꝫ attrahi ad locũ oppoſitũ ſcđm duas dya
metros. vt ſi materia ſit in parte dextra capitis:q: nõ eſt multuꝫ

diſtans a ſiniſtra:non debet tantũ trahi ad ſiniſtrum inferius.
¶ Nona conditio eſt ꝙ nõ debet trahi materia cũ magna vio
lentia.q2 ſubtile obediens expulſioni ⁊ attractioni extraheretur:
⁊ groſſum inobediens ingroſſaretur ⁊ inuiſcaret̃ ⁊ remaneret et
eſſet difficilioris expulſionis ꝙ̃ prius:⁊ tamẽ natura debilitaret̃
ex violentia. ¶ Decima conditio eſt ꝙ oportet cõſiderare vaſo
rum mediorũ diſpoſitionẽ ⁊ conditionẽ:⁊ viarum p quas trãſit
materia ſiue mouet̃ ad medicinã:q2 ſi ſint replete cũ dicat auic.
ꝙ p vacuum dz fieri mot9: nõ poſſet materia alia per venas tra
hi.⁊ ideo tunc i venis remaneret ⁊ fieret ibi nocumentum :tunc
primo euacuandũ per flobotomiaz a venis:q2 eſt in venis : ⁊ po
ſtea datur medicina euacuatiua que trahat materiã a mẽbro per
venas ad ſtomacum.

Nunc videamus de ſex electuariis.quorũ pri
mum eſt dianiſum.ſcõm ẽ ga
rioſilatum.tertium eſt diamacis.quartum eſt potio muſcata.qn
tum eſt dyatrion.ſextum eſt triophilon.

Dyaniſum dictũ eſt ab aniſo.aniſum ſemẽ eſt fenicu
li romani calidi ⁊ ſicci:intus habet virtu
tem aperitiuã ⁊ ſtipticam ⁊ ventoſitatis diſſolutiuã cõfert infla
tioni in facie:⁊ cõſumit ventoſitatẽ: lac ꝓuocat impedimẽtum
ex materie frigiditate calefaciendo ⁊ digerendo : aut ex ventoſi
tate groſſa flegmatica opilante vias:ſitim ſedat cauſatam ex na
tura ſalſa cãm incidendo aſſatum cũ ſtringat ventrẽ:⁊ per aſſati
onem ſua ſtipticitas augetur:calefacit ⁊ digerit ventoſitatẽ:diui
dit ſplenez ⁊ epar deopilat:vrinã ⁊ menſtrua prouocat:ſi nos vi
deamus laudes ⁊ opera dyaniſi. Dyaniſum ergo digeſtionẽ cõ
fortat:⁊ etiã ventrem ⁊ ſtomacũ:tuſſim ⁊ ſitim compellit:epar ⁊
ſplenem deopilat:⁊ ventoſitatẽ cõſumit.vnde idẽ qȯ aniſũ qȯ ẽ
ibi baſis facit:nõ habem9 ipm i hoc lib.nicolai. ſed inuenitur in
libro de ſtomaco ꝯſtantini:⁊ eſt valde bonum.

Garioſilatum a garioſilis dicitur fructus eſt cali
dus ⁊ ſiccus in tertio:odorẽ multũ
bonũ facit:niſi aſſuefaciat multũ: vt prius dictũ eſt:q2 eſt odoriſe
rum confortat ſtomacũ ⁊ confert ad vomitũ:vnde ex garioſilis
⁊ maſtice ⁊ mace cũ ligno aloes ⁊ ſucco mente ſi fiat emplaſtrũ
ſuperpoſitũ ſuper ſtomacũ:valet contra vomitũ. ¶ Itez cocti
in aqua valent contra vomitũ ſi bibatur iſta aqua in qua ſũt co
cti:vnde valent cõtra ſtomacum ipſum cõfortando ⁊ materiam
flegmaticã digerẽdo ⁊ ventoſitatẽ cõſumendo.ideo eructuãtib9
Eide valz:ſingultũ cõſtringit pectoris: opilationez remouet .q2
aperitiuũ eſt ⁊ aromaticũ.ideo ſpũs qui ſunt inſtrumenta virtu
tis ꝯfortat.q2 ſpũs facit moueri facili9:q2 aromaticũ.

Dyamacis a mace eſt dictũ:⁊ eſt macis tunica nucis
muſcate aromaticũ ⁊ ponticũ eſt: ⁊ ẽ bo
num in ſingultu calidũ ⁊ ſiccũ:cõfortat :ſtomacũ:putrefactionez
remouet ⁊ ſuum electuariũ. ¶ Item ſua caliditate materiã fri
gidam digerit: ⁊ ſua aromaticitate membra confortat maxime
neruoſa ⁊ ſpũalia ⁊ materiã ſua ſtipticitate ꝯſumit ideo cõtra pa
raliſim ⁊ tremorẽ cordis ex frigida cauſa valet.

Potio muſcata dicta eſt a muſco:q eſt ibi baſis.
muſcus eſt folliculus quidã in
uentus in quodã animali ſimili capriolo:confortat' cor ⁊ ſubti
liat.vnde potio muſcata bona eſt ad confortationẽ cordis ꝯtra
materiã frigidã melancolicã aut flegmaticã:nota ꝙ belliriciqui
in eius confectione cadũt ſunt albi lapilli parui:⁊ ſunt boni con
tra dentes nigros.

Dyatrionpiperion eſt dictũ a pipere.⁊ eſt fa
ctum cũ tribus piperib9.
Eſt eni piper triplex.eſt eni piper qȯ dr̃ leucopiper.⁊ eſt pip qȯ
dicitur melanopiper :⁊ eſt piper qȯ dicit̃ macropiper. Piper al
bũ eſt piper qȯ viride eſt multũ humidũ:⁊ iſtud eſt piper longũ
anteq̃z ſit perfecte maturatũ:aliquantulũ tamen deſiccatum. ꝓ
pter qȯ apparet quedã diſcontinuatio inter eius partes. ſed qñ
eſt complete maturatũ ⁊ eſt nigrum eſt calidũ ⁊ ſiccum in tertio
vel quarto.⁊ q2 eſt ſubtile non multũ calefacit.attrahit a corpo
re interiori flegma cõſumit:bonũ eſt hominibus ſanis i regioni
bus frigidis:neruos multũ confortat calefaciendo non eſt ei par
ſcõm auic.flegma in pectore ⁊ ſtomaco inuiſcatũ remouet ipſuz
calefaciendo ⁊ diſſoluendo:appetitũ ꝯfortat: vrinam ⁊ mẽſtrua
ꝓuocat. vnde poſt coitũ ſuppoſitũ matrici fetuz corrumpit ⁊ fa
cit mirabile:qȯ dicit auic.ꝙ cũ datur multũ ſoluit ventrem et
cũ paucum ꝓuocat vrinam:ſed ſcamonea ecõuerſo facit. Hui9
cauſam aſſignat Ariſto.in ꝓpleumatibus:ſed occulte ventoſita
tez ſoluit ⁊ flegma:calefacit pectus ex materia flegmatica curat.
⁊ eſt baſis in iſto electuario. Et ideo per predicta patet laus hu
ius electuarii.

Trionphilon dicitur a trias qȯ eſt tres. ⁊ ſit ex tri
bus generibus piperis ſcd̃z quoſdaz
ſed hoc eſt falſum.q2 ſit ex foliis rute:⁊ eſt ibi baſis:⁊ iſtud nõ eſt
in vſu:quedã ruta eſt viridis:⁊ quedã eſt ſicca. viridis eſt calida
⁊ ſicca in ſecũdo.ſed deſiccata in tertio. ¶ Item quedam ẽ ſilue
ſtris:⁊ quedã eſt domeſtica. Que autẽ eſt iuxta ficum eſt melior
multum incidit ⁊ ipſa confert ad paraliſim:⁊ in iuncturis paſſioi
bus ex frigida cauſa. Ruta cõmeſta ſiue maſticata tollit odores
alliorum ⁊ ceparum ꝓpter eius odorem fortem.⁊ dicit Ariſto.i
de animalibus:ꝙ quãdo muſtella vult pugnare cum ſerpente ſi
ue cum buffone ipſa comedit rutam vt interficiat eũ:quia ꝯtra
ria eſt veneno. vnde comeſtio rute cũ nucibus ⁊ amigdalis dui
cibus in mane preſeruat a venenis aſſumendis. Triophilon cõ
petit quartanariis quotidianariis.ſit enim ex tribus piperibus:
non tamen pro baſi.

Habito de digeſtione medicine. Nunc dicamus de eius
euacuatione. Et circa hoc queritur vtrum me
dicina euacuet ⁊ attrahat per ſimile: vel per contrariũ.⁊ videtur
ꝙ per contrarium: q2 Haly ſuper centilogiũ ptholemei dicit ꝙ
medicina non euacuat:niſi q2 ipſa vincit virtutem per contrarie
tatem.ergo ⁊c. ¶ Item Galie. dicit ſupra librũ de regimine acu
torum ꝙ medicina nõ euacuat:niſi q2 corpus debilitat . ſed ipſa
debilitat per contrarietatem.ergo ⁊c. ¶ Item omne venenum
eſt contrariũ humane nature. ſed medicina:q2 venenoſa trahit
humorem ad ſe.q2 natura ipſa non ablata nequit nutrire:⁊ abla
ta nutrit.ergo ⁊c. ¶ Item medicina nutrit in patiendo ⁊ trahit
in agendo.ſed agere ⁊ pati ſunt ꝯtraria.ergo ipſa nutrit per ſimi
le:⁊ trahit per cõtrariũ. ¶ Sed dices forte ꝙ ipſa trahit p ꝯtrariũ:
ſicut nutrit per ſimile membro.ſed trahit per ſimile humori.
Sed cõtra.humor eſt potẽtia non multum remota a membro ſi
igitur cõtrariatur mẽbro ⁊ humori:qui diſpoſitiões membro cõ
uenientes in ſe recipit per quas ipſe habilitatur: vt conuertatur
⁊ a membro trahatur. ¶ Dices forte ꝙ trahitur a tota ſpecie.
¶ Contra.q2 tunc ſequeretur ꝙ in humore eẽnt due tote ſpe
cies. vna per quã a toto mẽbro trahitur.⁊ alia per quã a medici
na trahitur. Sed hoc eſt falſum.q2 per auic.in primo. tota ſpẽs
eſt illud per quod res eſt illud qȯ eſt.⁊ iſtud i re eſt vnũ.ſ.forma
rei eſſentialis dans ei eſſe. ¶ Itẽ ſi medicĩa trahat a tota ſpẽ ⁊c.
ezula ⁊ pulpa trahent hunc eundem humorẽ.ſ.flegma:⁊ ita ezu
la ⁊ pulpa haberẽt eandẽ totã ſpẽm cum idem trahant: ⁊ p con
ſequens erit in eis eadem diſpoſitio in ſũmo ad eandẽ formam
ſpecificam.q2 ſi tota ſpecies nõ ſit forma ſpecifica rei: erit ſaltem
ſũma diſpoſitio ad ipſam. ¶ Item ſi attractio eſſet a tota ſpẽ cũ
eadem medicina nõ habeat diuerſas totas ſpecies.tunc vna me
dicina non trahit diuerſos humõres:qȯ falſum eſt. Uidem9.n.
ꝙ quedã medicina eſt que primo trahit coleram.ſecũdario fleg
ma:⁊ alios humores: vt mirob.citrini. ¶ Oppoſitum dicit gal.
tertio.ſ.m.ꝙ medicine non trahunt niſi humores ſibi ſimiles.
¶ Itẽ medicina nõ trahit niſi humorem inter quem ⁊ ipſam ẽ
aſſimilatio.⁊ ſcd̃a particula ſuper illũ affor.ſana habẽtes corpo
ra. dicit Galien.ꝙ medicina laxatiua vel potio ſibi ſimilium eſt
attractiua.

Solutio ad hanc queſtionem ego dico:ꝙ medicina laxa
tiua trahit humorem a tota ſpecie:⁊ per ſimili
tudinem euacuat :tamen alio modo. ¶ Quatuor eni ſunt cau
ſe quare medicina attrahit humorem. vna eſt tota ſpecies. vñ
galie.q̃rto.ſ.m.medicina attrahit ꝓprietate ſue ſubſtãtie.⁊ ſic at
trahit per ſimile non in forma ſed ꝓprietate ⁊ ꝓportione que ẽ
inter completũ ⁊ incompletũ.q2 humor a virtute medicine exci
tatus ad medicinaz mouetur ſicut ferrum ad adamantem. ⁊ ſic
trahit per ſimile ⁊ contrariũ membro.ſimile nõ in forma.q2 ada
mas non trahit adamantem.ſed ferrũ:nec medicina medicinaz:
ſed humorẽ:ſicut auic.nititur arguere ꝯtra galie.lz nõ arguat cõ
tra intentionẽ eius.q2 nõ intendit ꝙ medicina attrahat per ſimi
le in forma:ſed in ꝓprietate. vnde dicit ꝙ cattanũ non attrahit
flegma: q2 flegma.ſed q2 flegmaticũ cõtrarium mẽbro . dico ꝙ
medicina eſt quaſi ſarcina membro. Unde haly medicina trahit
q2 vincit virtutem: vnde trahit q2 virtutẽ debilitat ⁊ membrũ:
q2.n.contrariũ membro ipſum debilitat ⁊ ab ipſo trahit.q2 ipm
debilitatum nequit materiã retinere firmiter. Qȯ enim ei eſt cõ
ueniens.ſ.humorem trahit.ergo per ſimile humorẽ trahit. Eſt
enim in medicina aliquid actu qȯ in humore eſt in potentia.ꝓp
quod ad ipſam mouet̃ ab ipſa excitatus. ¶ Secũda cauſa ẽ cõ
plexio medicine: vnde medicina trahit q2 calida . vnde calidior
medicina in eodem genere magis trahit ſcõm gal.in de ſimplici.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0576-1
DFG

medicina. ¶ Tertia cauſa eſt: quia ipſa exiſtens ĩ ſtomaco ⁊ ĩ inteſtinis ipſa mordicat. ſ. ſtomacū ⁊ inteſtina. ⁊ per hoc dolorē ibi inducit. ⁊ per hoc calor ⁊ ſpiritus ⁊ humores ad ea mouētur ⁊ a caliditate fortiore ibi exiſtente attrahuntur per naturā doloris. eo ꝙ ad locū doloroſum calor ⁊ ſpiritus ⁊ ĩ copia magis mouētur. ⁊ qꝛ etiam mordicat euacuat illud quod attrahit. vnde illō eſt per contrariū. vnde neqꝫ dolorem neqꝫ mordicationem neqꝫ grauedinem inducit membro: niſi per contrarietatem. Iſtud eſt per accidens. ſ. attractio. quia per iſtā mordicationem non attrahit medicina: niſi qꝛ calor vincitur a natura qui ſecū ducit humorem. ¶ Quarta cauſa ē fatigatio ⁊ debilitatio. quia membra debilitata non retinent quod in ſe eſt. ⁊ ideo facilius attrahitur: et abire dimittunt: ⁊ etiaꝫ tanq̄ grauedinē ⁊ ſarcinam expellunt ⁊ mordicant expulſiuam virtutem. primo modo fit euacuatio et attractio per electionem vnius humoris. ⁊ ſi attrahat alios humores hoc accidit. ſed tribus aliis modis euacuātibꝰ humores omnes equaliter: niſi ꝙ vltimo magis dilectum. ⁊ ſic vltimo ſanguinem ſi perſeueret virtus medicine: ⁊ etiā per calorē ſubtiliorē ⁊ liquidiorem citius trahit. Iſtis igitur tribus modis euacuat omnes humores ⁊ calor ⁊ ſpūs. ſꝫ tamē primo euacuat per ſimile humori. ⁊ qꝛ per hoc idē eſt ſimile humori ⁊ ꝯtrarium mēbro. ideo attrahit per ꝯtrarium mēbro. euacuat enī per cōtrarietatē. qꝛ non euacuat niſi qꝛ fatigat. illa aūt fatigatio ē per ꝯtrarietatē ⁊ ita per contrarietateꝫ tantū euacuat.

Ad primum ⁊ ad duo ſequentia dicendū ꝙ veruꝫ eſt ꝙ attrahit per contrariuꝫ membro tamen per ſimile humori. qꝛ per idem eſt ſimile vnius: ⁊ contrarium alterius. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ due ſunt tote ſpecies ĩ humore: per quarū vnam conuenit cum membro: ⁊ per aliam cum medicina. Si ponamus duas totas ſpecies aut duas potentias eſſe in aliquo reſpectu duarū diuerſarum formarū: ſicut ĩ lapide adamantino ſunt due diuerſe tote ſpecies. vna ſcdm quam eſt lapis. alia ſcdm quā eſt adamantinus. ſcdꝫ enī ꝙ ſunt forme diuerſe: ſcdm hoc ſunt diuerſe tote ſpecies. tamen iſte ad alias ſint preparationes ſcdm auic. ⁊ ſcdm ꝙ tota ſpēs medicine vincit totaꝫ ſpeciem membri excitando ſpēm ſibi cōuenientem in humore. ſꝫ hoc mouetur humor ad medicinā nō ad mēbrū. ¶ Et cū tu dicis ꝙ tota ſpecies eſt illud per quod aliquid eſt illud quod eſt. verū eſt nō tanq̄ perfectio. ſed tanq̄ preparatio per quā res eſt illud qō eſt. vel forte poſſet dici ꝙ in humore eſt qddā incompletum quod excitatum per aliquod duorū narū eſt ſe ad illud moueri. ſicut ſi in animali dicamꝰ eſſe incompletū aliquid quod eſt indifferens ad hoc ꝙ excitetur per formā hominis vel aſini. ⁊ excitatum per hoc poteſt ſe facere in actu. ⁊ ſi illa duo excitantia excitent ſimul illud quod vincet ducet illud incompletū ad ſui naturam: ⁊ eſt ſimile quod ponitur. Tu potes ire ad noſtrā dominam vel ad cāpos ꝓ tua voluntate. vnde tuuꝫ velle eſt indifferens ad hoc vel ad illud. tamen ſcdm ꝙ per aliquā conditionem exiſtentē in noſtra domina excitatur tua voluntas: tu eligis ſcdꝫ hoc vnū ⁊ nō aliud. Similiter eſt hic: qꝛ in humore eſt aliquid ĩcōpletū qō excitatū a medicina fortius a medicina ad ipꝫ mouetꝛ magis. vn̄ halẏ. medicina nō attrahit humorē niſi vincat virtutem ſicut dictum eſt ſcdm numerū formarū exiſtentiū in re ſunt diuerſe tote ſpecies in re: ⁊ illud non eſt inconueniēs. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ nō ſequitur: ꝙ cꝫula ⁊ pulpa ſint idem: lꝫ in eis ſit aliquod cōmune in quo cōueniūt per quod attrahit illud. ⁊ iſta ſpecies eſt incompleta. habent tamē formaliores alias totas ſpecies diſponentes ad ſuas formas ſpecificas: ⁊ in eis eſt diuerſa ratio cōmixtionis: ꝓpter quod ſint idē: qꝛ non attrahunt eundem humorem per illud per qō differunt. ſed per illud in quo conueniunt: videmus enī ꝙ in vna parte mixti: vt lapidis adamantini eſt tota ſpēs trahens ferrum. ⁊ in alia parte eiuſdē eſt tota ſpecies pellens ferrū. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ medicina nō trahit niſi vnū humorem per ſe: ſed per accidēs trahit multos. vnde primo attrahit humorem quem per ſe attrahit: poſtea quos trahit trahit per accidens.

Electuarium reſumptiuū valet ad reſtaurandum deperditū. ℞. liquir. ro. zuccari. ana. ʒ. iii. gum. arabū: dragagāti. ana. ℥. i. ⁊ ſandal. alb. ⁊ rub. ana. ʒ. v. papaueris albi. ℥. i. ⁊. ſ. ſucci liquiritie: aniſi: ſe. portulace: lactuce. kar. an̄. ℥. ſ. gariofi. ſpodii. ana. ʒ. iiii. cinamomi. ℥. i. zinziberis ſcorio. calamēti. ana. ʒ. ii. corticum citri. ʒ. i. penidiaruꝫ. ℥. ii. ſeminuꝫ frīgdorum. ſ. melonis: citruli: cucurbite: cucumeris. ana. ʒ. iii. ſemi. citoniorum. ʒ. iii. amigdalarum: pinearum ſebeſten. ana. ℥. i. ſeminis malue. ſeminis bombacis: violarum. berberis: nenufaris ana. ℥. i.

Dyacaparis antidotum peculiare ſpleneticis ⁊ ad oēꝫ duritiem ſplenis ātiquā ſiue recentē ſplenē extenuat: ⁊ ſanguinē effluere facit cū vino acceptuꝫ. aurium vermes cū aceto īmiſſum occidit: dentiū dolorem aufert. diſtemperatum cū vino in ore teneatur: menſtrua educit cū apozimate: cuius deſcriptio eſt: ſquille: aſſe: aſſari: piretri: cētauree: piperis: thymi: apii: ſe. melancii: radicum agrimonie. ana. ℥. i. mellis quod ſufficit: dabis ſpleneticis per ſeptem dies cum vino bono. ſeptima die aū dabis catarticum: qō melancoliā deponit: cuꝫ noueris ſplenem eſſe frigidū.

Electuarium ducis dicitur. qꝛ abbas de curia cōpoſuit ad opus ducis filii regii. valꝫ ad digeſtionem ventoſitatē ſtomaci ⁊ inteſtinorum: ⁊ ad ẏliū dolorem ⁊ vitium lapidis ⁊c.

Filoantropos amicus hominis interpretatur: vꝫ miſericors ⁊c.

Iuſtinum a iuſtino imperatore factū: proprie valꝫ calculoſis ⁊ ad ẏlii dolorem ⁊c.

Licotripon pretendēs lapideꝫ interpretatur lapidē frangit ⁊ expellit ⁊c.

Sefrecatarron ideſt purgans renes: expertuꝫ eſt ẏlioſis ⁊c.

Circa euacuationem que fit per ſeceſſuꝫ viſa ſunt illa que impediunt: ⁊ etiā illa que rectificant euacuationem per ſeceſſum. nūc videamus modū euacuandi corpora euacuanda per ſeceſſum. ⁊ hic ſunt duo conſiderāda. primū eſt quomodo corpora debent preparari ante exhibitionē medicine. ¶ Circa primū duo ſunt cōſideranda. primū ē de ꝯditionibꝰ corporis euacuādi: quas oportet obſeruare: ad hoc ꝙ medicina ſeceſſiua habeat effectum que ſi non obſeruentur nullum effectum habebit. Secundum eſt de conditionibus corpis euacuandi per medicinam ſeceſſiuaꝫ: quas oportet ſeruare: vt medicina ſeceſſiua habeat ſimiľr effectū ſi nō obſeruētur ipſa non habebit effectum ſuum per ianuā inferiorem. habebit tamē effectū ſuuꝫ per ianuā ſuperiorē: vt per vomitum.

Circa primum ſeptē cōditiones a parte patiētis ſunt conſiderāde. ¶ Prima eſt vt die anteriori patiēs multotiens comedat: nō tamen multuꝫ ſed ſepe diuerſos cibos non multe qualitatis. qꝛ hoc facit ſtomacū eſſe dedignantē ad recipiēdum medicinā. ⁊ ideo facilius deſcēdit: ⁊ faciliori modo euacuatur. ¶ Secunda cōditio eſt ꝙ oportet videre diſpoſitiōes corporis euacuandi ⁊ humoris expellēdi a corpore. vnde dicit hyp. graciles ⁊ facile vomentes ⁊c. ſuperiꝰ: vt colerici: ſꝫ carnoſi inferius. qꝛ ſic a natura nati ſunt moueri. ſꝫ ſubtiles vt colerici ſuperius. ¶ Tertia conditio eſt ꝙ ante medicinā debet dari aliquid leniens ventrem: ſicut brodiū carniū pinguiū aut violas ⁊c. ¶ Quarta cōditio eſt ꝙ ille qui nō eſt aſſuetus accipere medicinam antequā accipiat fortem medicinaꝫ: vt pillulas cochias aut aliquid tale prius debet accipere aliquā medicinā leuem. ⁊ per hoc tentetur: vtrum ſit leuis ad ducendum aut nō a medicina. et per hoc euadit medicus multotiens magnum periculum. ⁊ per hoc etiā patientes aliquādo aſſueſcunt medicinas accipere. vnde bonū eſt primo talibus dare paulinū aut pigram tantum. vnde quidam medicus dedit cuidā patienti diaſcene: ⁊ dyaboraginatuꝫ: ⁊ per illa aſſellauit patiens multotiens: ⁊ per illa certificatus fuit. ꝙ ſi ei data eſſet medicina fortis: ꝙ ibi fuiſſet maximū periculum. ¶ Quinta conditio eſt ꝙ aliquādo debet comedere ante exhibitionē medicine: maxime ante fortem: aut ꝓpter corporis raritatem aut ſtomaci debilitatem. qꝛ omnis medicina talis eſt calida. ⁊ ideo cauendū eſt de corporis incenſione vel deſiccatione. ideo ſi timetur de hoc bonum eſt ꝙ eadem die comedat micā panis in ſucco maligranati aut vue agreſtis. qꝛ iſta ſūt ſtiptica ⁊ infrigidantia. idem eſt faciendū ĩ ſtomaci debilitate ne ei noceat etiā in corporis raritate ne ſincopiꝫ inducat. ¶ Sexta conditio eſt ꝙ ante exhibitionem medicine bonum eſt intrare balneum: qꝛ balneum humores mouet. ⁊ ita ad expulſioneꝫ coshabilitat. Qꝛ gali. pꝰ de criſi dicit. motus humiditatis iuuat motum. i. poros aperit. ⁊ ita ad expellendum parat. ¶ Septima cōditio eſt: ꝙ non debemus dare fortem medicinam homini q nō conſueuit accipere niſi in magna neceſſitate ne fiat mutatio ſubita. ⁊ ſi damus debemus dare debilem. ¶ Circa ſcdm videamꝰ ꝯditiones corporis euacuandi per medicinam ſeceſſiuam quas oportet obſeruare: ad hoc ꝙ medicina ſeceſſiua habeat effectum ſuum propriū. que ſi nō obſeruētur ipſa non habebit effectū ſuū ꝓpriū p ianuā inferiorē. habebit tamen effectū per ianuā ſuperiorem ⁊ per vomitum. ¶ Ad cuius intellectum ſciendum eſt ꝙ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0577-6
DFG

medicina exceſſiua ſit vomica quatuoꝛ caſibus. ¶ Pꝛimus ca
ſus eſt ſi os ſtomaci ſit debile ⁊ fluidus foꝛtis. tunc fit ſeceſſiua
vomitia. q: tunc fieret abhominatio non retentio ab oꝛe ſtoma
ci. ſed expulſio ⁊ fundus q: foꝛtis medicinã expelleret: q: vene-
noſa eſt ad os ſtomaci: q: debile eſt. ¶ Secundus caſus ẽ ſi ven
ter conſtipatus ſit: q: nõ poſſet trãſire inferius: ⁊ ideo moueretur
ſuperius. ⁊ ideo pꝛimo opoꝛtet ꝙ venter leniatur anteꝗ̃ detur.
¶ Tertia cauſa eſt. q: non debet dari medicina homini abhoꝛ
renti eam. q: in inſtanti fieret vomitus. ¶ Quartus caſus eſt. q:
non debet dari homini habenti faſtidium appetitus. q: fieret vo
mitus. q: os ſtomaci in talibus eſt lapſum. ideo de facili recipit: ⁊
male retinet. ¶ Econuerſo in quinq; caſibus non debemus me
dicinam vomitiuam dare. pꝛimus caſus eſt foꝛtitudo omnis ſto
maci. tunc enim reſiſteret fluxui humoꝛuꝫ. ita ꝙ ad ipm non poſ
ſent faciliter attrahi. ¶ Secundus caſus eſt fames: q: tunc reti
nerent membra foꝛtiter: ⁊ non attraheret medicia niſi cũ violen
tia. ¶ Tertius caſus eſt quãdo venter eſt lenis ⁊ lapſus q: tunc
medicina deſcenderet inferius: ⁊ fieret ſeceſſiua. ¶ Quart⁹ caſus
eſt. q: nõ debet dari medicina vomitiua homini inconſueto ad
receptionem talis medicine: ⁊ habenti ſpiritualia debilia ne ni-
mis per hoc debilitetur. ⁊ per alteratiõẽ ſubitã. ¶ Quintus ca
ſus eſt: ꝙ ſi medicina ſit grauis nõ debet dari ipa ad vomenduꝫ:
niſi foꝛte in hoc malitia repꝛimatur. ⁊ hoc eſt ne deſcendat ⁊ fiat
ſeceſſiua. vnẽ ⁊ in iſtis quinq; caſib⁹ fit medicina vomitiua ſeceſ
ſiua. ꝓpter hoc caue ab iſtis.

Nunc videamus quomodo coꝛpoꝛa debẽt pꝛe
parari poſt exhibitionẽ medi
cine: ⁊ ad ꝑparationẽ coꝛpoꝛis poſt exhibitionẽ medicine debẽt
quatuoꝛ cõditiones obſeruari. ¶ Pꝛima cõditio eſt ꝙ patiẽs poſt
exhibitione medicine non debet eſſe in aere nimis calido. q: hu
moꝛes ad exterioꝛa motu cõtrario motui medicle traheret: ⁊ ita
euacuationẽ impediret: ⁊ virtutẽ medicine diſſolueret: nec in ni
mis frigido aere: q: humoꝛes congelaret ⁊ ad exeundum eos ꝓ
hiberet eos faciendo inobedientes. ¶ Secunda cõditio eſt ꝙ
patiens poſt exhibitionẽ medicine nõ debet comedere nec bibe
re donec medicina ſuã operationẽ compleuerit: ne ꝑ cibum aut
potum natura diuertatur a ſua operatione: ꝑ quaꝫ ipſa medici
na digerit tanꝗ̃ per ſuum inſtrumentũ. ſ. per caloꝛem ⁊ ſpiritũ.
¶ Tertia conditio eſt ꝙ poſtꝗ̃ medicina incepit operari nõ de
bet patiens doꝛmire anteꝗ̃ medicina cõpleuerit ſuã operationẽ
q: in ſomno retinẽtur foꝛte euacuatiões. ſ. que a duplici virtu
te fiunt. ſ. naturali ⁊ animali. q: in ſomno non ſentitur grauamẽ
ꝓpter quod fit expulſio. ¶ Quarta conditio eſt ꝙ patienti ab
hominationẽ medicine vt nõ vomat debent dari foꝛtes odoꝛes
ſtomacum cõfoꝛtantes ⁊ vias cõſtringentes: vt etiaꝫ ſpiritualia
cõfoꝛtentur: vt acetũ ad cõfoꝛtandum ſtomacũ. ⁊ ſi hec nõ ſuffi
ciant ſtringantur extrema: vt ibi ſpiritus fluant: ⁊ fluxus humo
ris ab oꝛe ſtomaci diuertatur: ⁊ ibi virtus animalis ſe conuertat
vel ꝓijciatur aqua frigida in facie vel in fronte: vt caloꝛ ad ſto
macum reuertatur: ⁊ ſecum humoꝛes reducat: ⁊ ad ſpiritualia
ea confoꝛtando.

Viſa pꝛeparatione coꝛpoꝛis euacuandi in ſe.
nunc videamus pꝛepara
tiones coꝛpoꝛis euacuãdi in reſpectu medicine. ⁊ de hoc dantur
quatuoꝛ regule. ¶ Pꝛima ẽ hec. q: medicine pꝛincipaliter eua
cuanti debemus tale quid admiſcere ꝙ eius malitiaꝫ repꝛimat.
nõ tamen eius operationẽ diminuat: ſicut mirob. citrini cuꝫ ſca
monea impediunt excoꝛiationẽ inteſtinoꝛum: qꝺ eſt impedimen
tum ſcamonee: nõ tamẽ attractionẽ humoꝛis colerici impediũt
¶ Secunda regula eſt hec ſcꝺm galie. in ſcꝺo acutoꝛũ: ꝙ nõ de
bemus dare duas medicinas que euacuent in diuerſis tẽpoꝛib⁹
vt. ſ. vna cito alia tarde. niſi ita ſit ꝙ illa que cito euacuat ſit i ita
pauca quantitate ꝙ nõ faciat operationẽ ſuam: ſed ſoluꝫ ſit acu
men alterius medicine iuuando ipſam in ſua opatione: ſicut ſca
monea acuit: aloeticas medicinas que ſunt tarde operationis
de ſe. ⁊ citius operantur per admixtionẽ ſcamonee. Si eni ad
miniſtrentur due medicine: quarum vna euacuet cito ⁊ alia tar
de: timẽdum eſt multum de debilitate nimia patientis. ¶ Ter
tia regula eſt ꝙ non debemus dare eadẽ die duas medicinas pa
tienti: ſi pꝛima non ſoluat: ne per hoc multũ debilitetur: lꝫ multi
faciant contrarium. ¶ Quarta regula eſt ꝙ nõ debemus alicui
medicinã dare niſi in coꝛpoꝛe ſit humoꝛ queꝫ volumus euacua
re: q: medicina attraheret humoꝛes ⁊ caloꝛes ⁊ ſpiritus: ⁊ ita no
ceret. ⁊ hoc habet ita ꝙ nunꝗ̃ debes dare medicinam niſi reſpe
ctu humoꝛis determinati quem cognoſcis in coꝛpoꝛe abunda
re: cuius contrarium multi faciunt: ꝓpter qꝺ ipſi peccant ⁊ ꝯtra
artem faciunt. ⁊ ſic pꝫ ad iſta.

Nunc videamus de ſeptem electuariis. Quoꝛ
pꝛimuꝫ eſt reſumptiuũ. Secũ
dum dyacapis. Alia quinq; reſpiciunt paſſiones renum: ⁊ ſunt
diuretica ꝓpter quod reſpiciunt medicinas diureticas: de qbus
iam videbimus.

Reſumptiuum dicit̃ eo q: vires coꝛpis reſumit.
totius coꝛpoꝛis dico debilitati ex
longa egritudine infrigidati ⁊ deſiccati. ⁊ dꝫ dari debilibus homi
nibus frigidis ⁊ ſiccis ꝯualeſcentibus ⁊ ex lõga egritudine deſic-
catis ⁊ infrigidatis. eſt. n. calidum ⁊ humidum ⁊ ſunt ibi calida
coꝛreſpondentia ſpiritui ⁊ virtuti debilitati ex frigiditate ⁊ que-
dam hũida coꝛreſpondentia ſiccitati.

Dyacaparis eſt electuariuꝫ ſatis bonuꝫ ꝯtra paſſio
nem ſplenis. Capparis eſt arboꝛ cui⁹
radicũ coꝛtice vtimur. ⁊ ẽ calida ⁊ ſicca in tertio. abſtergit: mũdifi
cat aperit: habet. n. amaritudinem cũ ſtipticitate: ⁊ confert in ſcia
tica flegma digerendo. ⁊ maſticatuꝫ attrahit flegma a capite. vn
de a pꝛofundo attrahit flegma mirabiliter valet ad ſplenem. q:
ſua ſtipticitate ipſum confoꝛtat: ⁊ etiam ipſum deoppilat cuꝫ ſit
amarum. ⁊ etiam confert ei attrahendo melancolicam materiaꝫ
⁊ eſt bonũ neruis ⁊ iuncturis ꝓuocat mẽſtrua. ⁊ interficit ſerpen
teꝫ in ventre. ⁊ valet in paraliſi. ⁊ in paſſionibus matricis ad pꝛo
uocandum menſtrua. ⁊ cuꝫ datur contra ſplenem dyacaparis de
bet dari cum ſucco ſcolopendrie: ⁊ tamariſci in arteticis cum de
coctione lue. in pꝛouocatiõe menſtruoꝛum cum decoctione arte
tice vel rubee tinctoꝛum. ad capitis flegma diſſoluendum cum
pliri. ⁊ ſic in aliis ſuo modo.

Deinde videamus electuaria diuretica que valent con
tra paſſiones renum: vt ad lapidem in renibus:
⁊ ad talem medicinam opoꝛtet ꝙ ſint. 5. pꝛimo opoꝛtet ꝙ in tali
medicina ſit aliqua medicina cõmixta que ad locum ducat medi
dicinam frangentem lapidem: vt medicina diuretica: vt ſemen
apij: ⁊ ſemen petroſilini. ⁊c. ſecundum eſt medicina que faciat me
dicinam remanere. vt viſcoſa. vt gũmi arabicũ: dragagantuꝫ ⁊c.
tertia eſt quedaꝫ medicina que ad incidendum ſemper pꝛeparet
vt remollitiua. vt malue viole ⁊c. quarta eſt quia opoꝛtet ꝙ ibi
ſint aliqua que lapidem frangant. vt milium ſolis. ⁊ ſaxifragia.
quinta eſt que lapidem expellant. vt acoꝛus ⁊c. ¶ Nota ꝙ ſan
guis ꝓrci: cinis: coꝛticũ oui: a quo pullus extrahitur cinis ſcoꝛpio
nis: caput incis. iſta valẽt contra lapideꝫ frangendum. Item reu
ponticũ valet valde renibus. Ideo notandum eſt ꝙ iſta electua
ria renũ nõ debent dari niſi in coꝛpoꝛe iaꝫ mundificato. quia ipſa
ſubtile conſumerent: ⁊ reſiduuꝫ ingroſſarent. ⁊ magis indurarẽt
⁊ ſic lapidẽ non frangerent. Sed coꝛpoꝛe mũdificato debẽt dari.
¶ De quinq; electuariis valentib⁹ ad renes nunc dicere volu
mus. Quoꝛum pꝛimuꝫ eſt electuarium ducis. ſecundum eſt filo
antropos. tertiuꝫ eſt iuſtinum. quartuꝫ eſt litontripon. quintum
nefrocatarticuꝫ.

Electuarium ducis eſt quod eſt ſapoꝛoſius ⁊ me
lius. ⁊ dicitur ſic a quodaꝫ duce: pꝛo quo factuꝫ fuit. valet ad
digeſtionem in ſtomaco. ⁊ contra ventoſitatem pꝛopter aniſum:
⁊ ad lapideꝫ frangenduꝫ pꝛopter ſaxifragiaꝫ ⁊ milium ſolis: vel
granum ſolis: qꝺ ideꝫ eſt. vnde ſecunduꝫ auicen. habet duas ba-
ſes. vnaꝫ aniſuꝫ contra ſtomaci ventoſitatem. ⁊ aliaꝫ ſaxifragiaꝫ
⁊ milium ſolis ad lapideꝫ frangenduꝫ. miliuꝫ ſolis herba eſt. gra
no vtimur. ⁊ dicitur ſic. q: coloꝛeꝫ ſolis habet. quia luciduꝫ eſt. ⁊
eſt caliduꝫ ⁊ ſiccuꝫ in tertio. ⁊ eſt diureticum. Saxifragia eſt her
ba ſic dicta. q: ſaxum .i. lapideꝫ frangit. puluerizata ⁊ data valet
ad fracturaꝫ lapidis. ⁊ ſimiliter decoctio herbe ſaxifragie valet
ad iliacuꝫ doloꝛẽ: cuꝫ ilia patiũtur ex lapide: aut ex ventoſitate ⁊
nõ ex colera. q: illud electuariũ eſt calidũ. ylia aliqñ patiuntur ex
lapide: aliquando ex colera. Qñ ex colera tũc eſt doloꝛ aſcendẽs
Sed quando eſt ex lapide: tunc eſt doloꝛ deſcendens. Si ergo
ſit doloꝛ ylioꝛuꝫ ex ventoſitate: aut ex lapide. tunc valet ſaxifra
gia. Sed ſi ſit ex colera multotiẽs credũt aliqui ꝙ ſit colica paſ
ſio quando patiuntur ylia pꝛopter lapidẽ: ſed non eſt ita.

Filantropos eſt amicus hominis: dicitur a filos qꝺ
eſt amoꝛ: ⁊ antropos quod eſt homo:
foliuꝫ eſt ibi baſis: ⁊ eſt valde pꝛopinquuꝫ ſpice nardi in virtute
bonuꝫ odoꝛeꝫ facit: ⁊ eſt caliduꝫ ⁊ ſiccum in ſecundo: conſeruat
pannos a vermibus ⁊ tineis: ⁊ confoꝛtat ſtomacuꝫ: vrinaꝫ ꝓuo
cat. ⁊ ꝓpter hoc ibi ponitur: ⁊ cuꝫ hoc apiuꝫ ⁊ multa alia. apiuꝫ
caliduꝫ ⁊ ſiccuꝫ eſt in ſecundo: ⁊ eſt duplex: ſilueſtre ⁊ domeſticũ.
domeſticuꝫ humiduꝫ eſt: apiuꝫ reſoluit ⁊ aperit: ⁊ confert ſplenẽ
⁊ epati eius oppilationem auferendo: ⁊ vrinam pꝛouocando.

idem facit petroſelinuʒ. eſt enim quedaʒ apii ſpecies que dicitur fieri ex mutatione alicuius herbe in apium. vnde dictum eſt ꝑ aliqua herba quando ipſa creſcit multum qđ ipſa fit apium.
¶ Apiuʒ ⁊ calamus ſi decoquantur in vino. iſtud vinuʒ valet ad fracturaʒ lapidis. ⁊ in hoc electuario eſt lapis lincis: linx eſt quoddaʒ animal acutiſſimum penetrans in quo animali lapis inuenitur qui habet ad hoc proprietateʒ. Itē eſt ibi ſemen rute qđ eſt valde diureticuʒ. ¶ Itē edera eſt bona ad lapidē frangē dum: licet enim ipſa ſit frigida: tamen propter ſubtilitatem ſubſtantie ſue. ⁊ acredinē quā habet in ſuis bacis lapidē frangit. ¶ Calamus etiā ad hoc valet. ¶ Itē orobus prouocat vrinam. ita ꝙ facit mingere ſanguinē ſi continuaretur. Ideo valet ad lapidē frangendum. ¶ Pulegium eſt bonum valde in fractione lapidis. ⁊ maxime ceruinum. ⁊ dico maxime quia raro inuenitur ⁊ maxime ſemen eius. ⁊ viſcus quercinus. ⁊ iſta duo ſunt valde ad hoc valentia. Iſtud electuarium valet ſtranguirioſis: calculoſis ⁊ oppilationi ſplenis antiquate: ⁊ fractioni lapidis.

Iuſtinum habet eaſdē laudes. ⁊ dicitur a iuſtino imperatore pro quo factuʒ fuit: ⁊ valʒ ad cōs non bene mingentes. ⁊ in eo baſis eſt cinamomum.

Litontripon baſis eius eſt ſpica nardi: cor confortat. aperit oppilationem epatis. ⁊ ſtipticitatem habet quandam. confortat ſtomacum ſuperfluaʒ eius humiditatem conſumendo ⁊ deſiccando: reubar. ibi cadit. Triplex eſt reubar. ſ. reu barbaꝝ. reu. indum: reu. ponticū: bdeliū etiā ibi ponitur. vt medicinas retineat.

Nefrecatarticon .i. purgans renes ad idem valet ⁊ eſt lapis lincis eius baſis potenter prouocat mēſtrua. ⁊ lapidē frangit ſicut baſis ſua que a proprietate frangit ſicut dictū eſt.

Viſo per queʒ moduʒ medicina euacuat. ⁊ attrahit humorem. Nunc queritur vtruʒ medicina euacuatiua vadat ad humorem. ad hoc vt ipſum euacuet. ⁊ attrahat an non. Et videtur ꝙ ſic per auicen. Agaricus iuuat illas medicinas venire ad partes corporis remotas ſecundo capitulo de agarico.
¶ Itē auicen. libro primo. fen. quarta capitulo quīto. Medicine coanguſtantur in apoplexia ⁊ epilepſie. quia vene ſunt obſtructe. ¶ Itē auicen. libro tertio. capitulo đ cauſa vniuerſali paſſionum cordis. dicit ꝙ medicine cardiace faciunt alias medicinas ad cor trahere. ¶ Itē ſerapio ſeptimo. Sicut membra ſana trahunt nutrimentum. ita egra medicinam. ergo ſicut nutrimentū vadit ad mēbra ſana. ita medicina venit ad membra egra. ¶ Itē omnis actio fit per contactuʒ. cū igitur medicina agat in humorem ipſa debet tangere humoreʒ. quia tangentium vltima ſunt ſimul. ideo ⁊c. ¶ Sed contra dicit auicen. ꝙ medicina exiſtens in ſtomaco attrahit humorē ad ſe. Itē Serapio. medicina exiſtens in ſtomaco vel inteſtinis ad ſe attrahit hūorē.

Solutio ad iſtam queſtionem dicitur ꝙ medicina diuiditur a calore naturali: ⁊ effumat. itaqʒ medicine fumus ad humorem venit ipſum inficiens. ⁊ per hoc nature odioſuʒ reddens. ⁊ ſic infectus ad medicinaʒ venit. ¶ Sʒ ſi fumus ad humorem veniat. aut ibi venit quia fumus. aut a proprietate aliqua. Sed quia fumus non deſcenderet: ſed aſcenderet. ⁊ ſic ſolū a partibus ſuperioribus traheret qđ falſum eſt: ḡ nō. quia fumus. Nec a proprietate. quia incompletum mouetur ad completum. vt ibi complementum recipiat. ⁊ non econuerſo: ſed fumus ab humore non recipit complementum. ergo ⁊c.
¶ Itē ſi fumus mouetur ad humorē eadem ratione ⁊ tota medicina. ſi fumus gr̄a proprietatis mouetur ad humorem cum illa proprietas in tota medicina reperiatur. quia vbi eſt eadeʒ cā. ⁊ idem effectus. ¶ Si dicas ꝙ medicina ad hūoreʒ trahitur ab hūore. ¶ Cōtra medicina eſt actiua reſpectu humorū non paſſiua. nec ducitur a natura. quia ipſaʒ abhorret. ¶ Itē ſi veniret ad humorem. vt inficeret humorem. ⁊ per hoc fieret odioſus nature. ⁊ tunc medicina expelleret humorem a membro. tunc omnia alia inficientia humorē expellerent humorem a membro: qđ eſt falſuʒ. ¶ Itē ſerapio arguit ſic. omne qđ mouetur: mouetur amore ⁊ deſiderio. ⁊ ibi veniens iunctura quieſcit. ergo ſi hūor coniungeretur medicine vel medicina humori non amplius ad ipſum moueretur nec attraheret: Propter hoc dico ꝙ ad humorē non venit fum⁹ medicine. ſed virtus eius. ¶ Et tu dices Quomodo poteſt ſeparari virtus cū ſit accidens. ¶ Itē qđ eſt eſſentiale alicui non poteſt nec per ſe: nec per accidēs ab eo ſeparari. virtus eſt eſſentialis rei. ergo ⁊c. quid igitur medicine venit ad humorem. quare ſi fumus ipſe nihil facit ibi. ¶ Itē ſi loquatur de vera virtute. ipſa non venit ibi: ſed ipſius ſimilitudo per multiplicationem ſpeciei ſue. ⁊ ſimilitudinis ſicut adamas attrahit ad ſe ferrū. quia ſicut in ferro. potentia actiua ad adamanteʒ que nec in ſe: neqʒ de ſe completur: ſed cum recipit virtuteʒ adamantis excitantis ipſam potentiam ipſa ducitur ad adamanteʒ ⁊ ad complementuʒ: ita eſt in propoſito: vnde eſt in humore potentia ad medicinam que per medicinam excitata vadit ad medicinam. ⁊ ad complementum. vnde ſunt ibi tria agentia ſicut in qualibet operatione naturali. vnum eſt intra ⁊ abintra ſicut potentia actiua humoris qui vadit ad medicinā. ⁊ ad complementum. ſecundum eſt extra ⁊ abextra ſicut vera virtus vel forma medicine. tertium eſt extra. tamen ſicut ſimilitudo vere virtutis vel vere forme.

Ad argumentum patet. ⁊ dico ꝙ agaricus facit trāſire alias medicinas. i. virtutes aliaruʒ medicinarum que non multiplicantur niſi per medium diſpoſitum: ⁊ tranſparens. ⁊ non oppilatum groſſis ⁊ compactis humoribus. ¶ Ad aliud dico ꝙ dictum ſerapionis intelligendum eſt de medicina alterante. ¶ Ad aliud dico ꝙ ibi eſt tactus virtualis ⁊ non corporalis. ⁊ ſic patet ⁊c.

Dyaſatirion dicitur a ſati radicibus: ſataraſis. n. grece latine: erectio virge ⁊c.

Diaprunus vel dyamacenuʒ a prunis dyamacenis dictus que ibi recipiuntur. valet proprie acutis ⁊ peracutis maxime racauſon. ⁊ ſinoce in principio ⁊ declinatione augmento ⁊ ſtatu egritudinis ⁊c.

Oxi dicitur ab acetoſo ſucco malorum granatorum qui ibi ponitur datur proprie contra ſinocam ⁊ cauſon. ⁊ contra acutas omnes egritudines ⁊ peracutas ⁊c.

Trifera ſarratica. trifera dicitur. quia hominem iuuenē reddit ſarratica a ſara ⁊c.

Electuarium qđ dicitur catolicon. Recipe ſene bene mundate caſſieſi. ⁊c.

Circa euacuationē que fit per ſeceſſum viſa ſunt illa que īpediunt. ⁊ etiam illa que rectificant. ⁊ modum euacuandi corpora euacuanda per ſeceſſum: modo videamus quomodo medicina debet preparari per quā debet fieri euacuatio per ſeceſſuʒ. ⁊ de hoc duo ſunt videnda. q: anteqʒ hoc faciamus debemus primo videre naturā medicine in generali in euacuando. ſecundo debemus videre modum preparandi medicinā per quā debet fieri euacuatio.

Circa primū ſic procedo ⁊ dico ꝙ auicen. in primo. medicine in euacuando diuerſificantur quinqʒ modis: nā quedam medicine euacuant in attrahendo: ⁊ quedam cōprimendo. ⁊ quedam lenificando: ⁊ quedā lubificando: ⁊ quedaʒ liquefaciendo. ¶ Medicina que euacuat attrahēdo eſt illa que euacuat a ſua proprietate humorē ad quē habet aſpectuʒ: vt ſcamonea a ſua proprietate attrahit coleram. ⁊ habet aſpectum ad eam. ¶ Illa medicina euacuat cōprimendo. que primo contrahit humorem cum hoc ꝙ comprimat inteſtina. ⁊ humorem in eis attrahit. vt mirabol. citrinorum. non enim debet iſtud gerundium comprimendo exponi per ſi. vel per quia. vel per duʒ. q: notat cōcomitantiā. ⁊ nō cauſalitateʒ. nō. n. euāt quia ꝯprimūt ſed a ſua proprietate attrahunt humorē ad quem habent aſpectum determinatum. vt mirabolani. citri. coleraʒ. indi melancoliam kebuli flegma. ſi tamen propter compreſſioneʒ euacuarent attraherent forte humorem eundem: aut euacuarent cum impreſſione communicent: licet in proprietate differant.
¶ Illa euacuat leniēdo q̄ inungit ⁊ lenit mēbra vt per ipſā faciat facere decurſus humoris euacuādi: vt ſunt tamarindi. Illa euacuat lūbificando que humores mollificat lūbificando: ⁊ infundit ⁊ per ipſum labilē facit ad exeundū ⁊ ſolubilē ipſuʒ facit. Differūt ergo lenificatiua a lūbificatiua: q: lūbificatiua eſt reſpectu humoris: lenificatiua reſpectu membri. ¶ Illa que liquefaciendo euacuat humoreʒ: quē per virtutē ſuā ⁊ a proprietate attrahit: ſua caliditate liquefacit ⁊ diſſoluit. vnde bene verum eſt ꝙ violeʒ dicamus ꝙ euacuant leniendo: tamen attrahūt a ſua proprietate ſcdm̄ ꝙ vult haly in ſecundo practice de regali diſpoſitione. ⁊ ſimiliter omnis alia euacuat attrahendo. Sed cum dicimus ꝙ euacuat leniendo: comprimendo: lubricando liquefaciendo: hoc dicimus referendo ad ſubſtantiam ſuam vel complexionem: et non proprietatem per quam trahit. ſimiliter intelligas in aliis.

Viſo quomodo diuerſificentur medicine in ſuis naturis. in euacuando. Nunc videamus de preparatione earum: ⁊ de hac preparatione dantur ſex regule. ¶ Prima eſt cuʒ nos volumus dare medicinaʒ ad aliquem humorē euacuandū

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0579-0
DFG

in liquida ſubſtantia. vel in aliquibus pillulis debemus facere cuʒ decoctione proportionali medicine in euacuando. verbi gratia. Cum nos damus mirabol. citri. ad euacuandū coleram. debemus eos dare cum decoctione prunorum: viola. ⁊c. Et cum nos damus mirabol. indos ad euacuationem melancolie debemus eos cuʒ apozimate dare. vel cum decoctione epithimi. Cū damus mirabol. chebulos ad euacuationeʒ flegmatis debemus eos dare cum decoctione polipodii. ¶ Secunda regula eſt ꝙ medicina euacuat primo humorē quē reſpicit ſecundario alios. iſta tamen regula habet inſtantiam ſecundum Serapionē in tribus caſibus. Primo ſi humor quem non reſpicit medicina ſit propinquior. vt ſi in ſtomaco ſit colera. ⁊ tu das medicinam ad euacuandūʒ flegma a capite. quia medicina mordicando ⁊ ſtringendo ſtomacū facit coleram que in ſtomaco eſt citius expelli q̄ʒ medicina poſſit a capite attrahere flegma: vnde ab accidenti primo euacuat humorē quē non reſpicit ſtimulādo ⁊ mordicando ſtomacum. ⁊ non per ſe. ¶ Secundus caſus eſt priuatio humoris quē reſpicit. ⁊ alterius abundantia. vt ſi humor proprius ſit paucus. ⁊ alius abundans citius extraheretur non proprius. quia citius ſit nature odioſus. ⁊ ideo citius pmittit ipm abire. ⁊ a medicina trahi cū ab ea ſtimulat̄. ⁊ vene debilitate a medicina tunc citius permittunt abire. ¶ Tertius caſus eſt maius odiuʒ. cum enim non proprius humor eſt magis odioſus q̄ʒ proprius citius euacuatur per accidēs. quia citius permittitur abire. vnde ſi cuʒ datur medicina in eſtate ad euacuationem flegmatis citius euacuatur colera que eſt magis nature odioſa in tali tempore. quia ſecundum yſaac in de elementis natura in eſtate flegma retinet vt per ipm in proceſſu temporis poſſit ſe adiuuare. ⁊ in hyeme eſt econuerſo. ¶ Tertia regula eſt ꝙ non debemus dare in eodem die duas medicinas fortes. ne corpus vehementer euacuetur. ſi ergo prima euacuat aliquam partem. non tamen ſufficienter: ⁊ nos demus poſtea fortem medicinam: planum eſt ꝙ eſt periculū in vehementi euacuatione. ſi non euacuat. adhuc eſt periculum. quia vna medicina aliam fortificabit. ⁊ ita vehementer euacuabunt. ¶ Item licet parum euacuauerit humores cōmouet tamen eos. ⁊ ad expulſionem eos preparabit. ⁊ ideo ſecunda medicina poteſt vehementer euacuare. Sed tamē due debiles. aut vna debilis. ⁊ alia fortis poſſunt in eadem die operari vel dari. quia poſſibile eſt ꝙ medicina fortis data nō euacuat q̄ʒtū debet: vel ita cito vt debet. vt ſi dederimus mirab. citri. ad euacuationem colere. ⁊ non euacuant eam ſufficienter compe tenter poteſt dari de ſucco roſ. ℥. i. vel. ij. vel dimidia: que euacuat debiliter. ¶ Quarta regula eſt ꝙ quando aliquam medicinaʒ exhibemus. debemus primo cum ea commiſcere medicinam eam refrenantem. que medicina aliam in ſui malitia refrenet. poſtea videbitur. ¶ Quinta regula eſt ꝙ cum alicui preparato ad colericam volumus medicinam dare. ſicut ſunt trauli: ⁊ bleſi. ⁊ qui de facili habent incurrere fluxum ventris debemus cum ea cōmiſcere aliquam medicinam vomicam ne vehemens fluxus prouocetur. ⁊ propter hoc talibus do libenter ezulam: q: vomica eſt aliquātulū. q: quādo ego video ꝙ ipſi aſſellauerūt duabus vicibus. vel tribus. ⁊ poſtea vomant. tūc gaudeo. quia tunc ſcio ꝙ pars medicine ⁊ materie per vomitum euacuatur. ⁊ per hoc fluxus nimius ventris impeditur. ¶ Sexta regula eſt de modo exhibendi pillulas. Quid eſt qđ debemus dare eas cum aliquo coopertorio. Iſtud coopertorium ſic. aliquando ponat̄ pillula in cera liq̄facta. ⁊ cito extrahat̄. deide cū melle: aut cum zuccaro: aut cuʒ oleo ponatur viol. per cerā cooperientem occultatur ſapor medicine ſenſibilis vel horribilis: ne ſentiatur propter mel: aut zuccarum: aut oleum viol. ſit facilis tranſitus illius per meri ad ſtomacū. ¶ Communis vſus dandi eſt: vt cooperiatur nebula. ⁊ cū vino. vt propter nebulam non ſentiatur ſapor medicine ſenſibilis vel horribilis. ⁊ propter vinum poſſit melius tranſire ad ſtomacum.

Conſequenter videamus nocumenta que eueniunt corpori humano ex exhibitione medicine. ⁊ remedia contra ipſa. ⁊ hec nocumēta ſunt ſeptē. ¶ Primum nocumentum eſt. quod medicina non euacuat. ⁊ huius poſſunt eſſe. vi. cauſe. prima cauſa eſt aliquando viarum ſiue meatuum anguſtia ſicut accidit in paraliſi ⁊ ſpaſmo. propter hoc enim ꝙ humores per venas anguſtas non poſſunt trāſire: ideo medicina facit tortionem in ſtomaco ⁊ inteſtinis. ⁊ remedium bonum contra hoc nocumentuʒ eſt ꝙ vene prius aperiantur anteq̄ʒ medicina detur. ⁊ ſi medicus nō ſit ita acutus ꝙ ante exhibitioneʒ medicine vias aperiat: ſed exhibeat medicinā vijs non apertis. tunc remedium contra hoc eſt ꝙ procuret medicus ꝙ medicina euomatur. ¶ Secunda cauſa quare medicina non euacuat eſt. q: eſt nimis vetuſta. vnde ipſa eſt ſecundū materiam. ⁊ non ſecundū ſpeciem. Remediuʒ contra hoc eſt ꝙ medicus procuret ꝙ euomat eam. ¶ Tertia cauſa quare medicina nō euacuat eſt proprij humoris priuatio. ⁊ remediuʒ contra hoc eſt qđ medicus procuret qđ euomat eam. ¶ Quarta cauſa quare medicina nō euacuat. eſt proprii humoris cū ſuo humore contrario fortis cōmixtio propter qđ non poteſt attrahi. ⁊ tunc bonū remediū contra hoc eſt. ꝙ illa medicina euomatur: aut cū cliſteriis: aut cum ſuppoſitorio expellatur. ⁊ ſi ſit acuta. debet cū idromelle ſua acuitas frangi per mellis dulcedinem: aut aliquid detur qđ faciat eā deſcēdere ſicut potus magnus aque ordei vel aliquid tale. ¶ Quinta cauſa quare medicina non euacuat. eſt temporis frigiditas. q: temporis frigiditate hūores congelantur ⁊ inobedientes redduntur. Et remediū contra hoc eſt ꝙ patiens debet poni in balneo ſiue aere nō trahente: ſed ſolū diſſoluente ⁊ calefaciente humorē congelatū ſecundū auicen. in p̄lo. vnde auicen. dicit ꝙ patiens debet intrare in primā camerā balnei. ⁊ ſecundā: ⁊ non tertiā. q: traheret ad ſe medicinā. ⁊ ipſaʒ debilitaret. ⁊ euacuationē īpediret. q: cū motu contrario traheret hūores motui medicine. ¶ Sexta cauſa quare medicina non euacuat. eſt cōplexio frigida materie euacuande. Remediū contra hoc eſt calefacere ventrē per calida appoſita extra. vt apponēdo ſupra ventrē extra veſicā eneā plenā aqua calida. aliud remediū eſt tegulā calefactā: aut auriculare calefactiuū ad ignē ſupra ſtomacū extra ponere. ¶ Secundū nocumentū qđ facit medicina eſt nauſea vt cū damus ezulā ⁊ mirab. Et remediū contra hoc eſt vt cū timemus hoc: bonū eſt: vt ante exhibitionē medicine cū de facili vomit patiens demus ei aliquid ad vomendū poſtea vomat. ⁊ ſi hoc non fecerimus. tunc demus ei poſt exhibitionē medicine aliq̄ʒ rem acraʒ. vt ſuccū mali granati: aut vue agreſtis. ⁊ fricemus extremitates. ⁊ plantas pedū. vt ſpiritus ⁊ calor expulſiui medicine per vomitū attrahantur ad locū fricatum: ⁊ ſtringamus manus ⁊ pedes cū corda fortiter dolorē inducendo vt ſpiritus ⁊ calor non expellant medicinā per vomitum: ſed potius ad locū doloris currant ⁊c. ¶ Tertiū nocumentuʒ qđ facit medicina eſt tortio ⁊ mordicatio propter medicine acuitateʒ. vt cū damus ellebor. Et remedium contra hoc eſt vt medicus ſit multū ſollicitus: vt iſtā acuitatē medicine reprimat cuʒ rebus infrigidantibus. vt per potū aque frigide: aut per rē pinguē: aut vnctuoſam ⁊ dulcē que leniat eius acuitatē frangēdo. vt butirum: aut amigdalas dulces: aut nuces: aut ea que medicinā inferius faciant deſcendere ne tortionē in ſtomaco vel in ore ſtomaci faciat. ſicut aqua ordei ſua curſibilitate. ¶ Quartū nocumentum qđ facit medicina ē aliq̄ñ febris q̄ aliquando venit. vel propter tēporis caliditatē vel medicine. Remedium eſt contra hoc dare infrigidans. vt ſyrupus viol. nec iſti potionato debemus dare ſyrupū aceroſum. q: acetū eſt frigidum ⁊ acutū. ideo cito lederet inteſtina ex euacuatione debilitata cū frigidū ſit inimicum neruis ⁊ mēbris neruoſis. ⁊ ſua acuitate cito ea excoriaret ⁊ fluxum colericū induceret. ⁊ hec eſt ratio. quare prohibemus actu frigidas res potionato. imo omnia tepida: q: infrigidantia nocentaʒ in cibo q̄ʒ in potu. ¶ Quintū nocumentū qđ facit medicina eſt aliquando ſincopis: que accidit aliquando aut per nimiam euacuationem vel medicine horribilitatē. tunc remediū contra hoc eſt dare aromatica confortantia. ⁊ ſtringantur extrema fortiter. ⁊ proiiciatur aqua frigida in fronte. ⁊ apponantur naribus res habentes fortes odores. ⁊ aromaticas. ¶ Sextū nocumentum qđ facit medicina eſt aliquādo nimia ſolutio vētris que accidit aut pp cōplexionis mēbrorū ſtrictatē: aut pp venarū debilitatē: aut pp earū amplitudinē: vel inteſtinorū debilitatem. Et remedium contra hoc eſt. q: tunc debemus vētrē ſtringere. hoc aūt facimꝰ multis modis. vno modo medicinaʒ expellendo: alio modo humores retinēdo ne fluant ad ſtomacū. alio modo ſtringendo venas. alio modo inteſtina claudendo ne humores recipiant dando meſpila: diacitoniten coctana: ⁊ cuʒ inteſtina clauduntur ipſa retinent humores ⁊ non dimittunt eos fluere. Alio modo ponēdo patientem in balneo. quia balneum humores ad ſe trahit ne ad ſtomacum deſcendant. ¶ Item debent ligari eius extrema: ſicut in vomitu ⁊ eadem de cauſa. ¶ Septimum nocumentum quod facit medicina: eſt ꝙ ipſa aliquando non ſoluit in prima die: aut in ſecunda aut in tertia. Et remediū contra hoc eſt ſcḋm aui. ꝙ poſt duos dies aut tres debet fieri flob otomia: ⁊ cāmi ponit auic. quia licet medicina non euacuet: ipſa tñ humores commouet: qui commoti poſſant ad membrum nobile venire: ⁊ ibi apoſtema facere.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0580-1

Superius viſum eſt de electuariis competentib⁹ mē-
bꝛis vitalibus ⁊ aīalibus ⁊ nutritiuis. nūc
dicamus de vno electuario ſoluʒ quod conuenit membꝛis gene
ratiuis qꝺ eſt dyaſatirion. ⁊ eſt dictum a ſatiris. Satirus herba
eſt dicta a ſatiriaſi: aut econuerſo. ⁊ eſt ſatiriaſis virge erectio. ra
dice dicte herbe vtimur. ⁊ vocatur illa quibus vtuntur teſticuli
ſatiriozum. Iſtud electuarium confert ad coituʒ. ſunt enim duo
ad coituʒ conferentia. vnū eſt res ſperma generans. aliud eſt res
ſperma pꝛouocans. Res ſperma generans eſt duplex. vna eſt ci
bus multus ſanguinem generans ⁊ chimum laudabilem. alia ē
medicina calida ⁊ humida vapoꝛoſa. qꝛ talis nāe eſt ſperma. qꝛ
in coitu tria ſunt. materia calida ⁊ humida euacuanda: que eſt
ſperma ⁊ ſpiritus: ſiue vapoꝛ vel ventoſitas mouens ⁊ erigens
pꝛeputium ⁊ ſpirituale faciens ſperma: qꝛ cum ipſo debet eē ſpi
ritus: ⁊ ipſuʒ ſperma eſt ſpirituale ſcōm philoſophuʒ. ¶ Itē ibi
eſt medicina coituʒ ꝓuocans: ſicut aniſuʒ: ⁊ medicine menſtrua
pꝛouocantes. qꝛ aperiūt: aliqui tamen comedunt aniſum vt coi
tum auferant: ſicut dicunt monachi. ⁊ ex hoc ſequitur. dicūt ipi
ꝙ eſt frigidū. Sed ſequitur. aniſum aliquando ꝓuocat coitum:
aliquando ꝓhibet. cū enim in teſticulis aut in vaſis ſeminalibus
eſt materia multa inciſa clauſa. tunc aniſuʒ viaʒ aperiendo ⁊ ma
teriam diuidendo pꝛouocat coitū. ſed cū materia eſt pauca ī coꝛ
poꝛe ipſaʒ materiaʒ ⁊ ventoſitateʒ conſumendo: coituʒ impedit.
ab auic: vt credo: vocatur teſticulus vulpis. Sed cauendum ē
ne iſtud electuariuʒ detur niſi pꝛius facta pꝛeparatōe: nec in coꝛ-
poꝛe extenuato ⁊ ſicco. qꝛ ipſum coꝛpus conſumeret ⁊ deſiccaret
ſed in coꝛpoꝛe plectoꝛico repleto carnoſo. ⁊ hoc pꝛius diſpoſito ⁊
pꝛeparato per vſum ciboꝛuʒ multū ſanguinem curſibilem gene
rātiuʒ: ſicut oua ſoꝛbilia ⁊ iura bonarum carnium: vt galline ⁊ ſi
militum: ⁊ vtatur otio ⁊ quiete: aliter non debet dari. ¶ In iſto
electuario ſunt quedaʒ poſita que calida ⁊ humida ſunt. ⁊ pꝛo
pter hec materiaʒ in coitu pꝛeſtant ⁊ quedam ſtimulant ſpirit⁹ ⁊
ventoſitatem ad hoc conuertendo ⁊ conferendo. ſatiri ſunt cali-
di ⁊ humidi ⁊ vapoꝛoſi: ⁊ ſimiliter haucie. Unde raſis tertio al
manſoꝛis: haucie ſunt calide ⁊ inflāmatiue ⁊ acuitatem ſperma
tis pꝛeſtant. Similiter ſecacul. i. cepe domus: cinamomuʒ quod
ibi ponitur ad ſtimulandum ⁊ ad ſpiritus reparationē. ⁊ zinzib.
eſt calidum ventoſum ſiue vapoꝛoſum. ⁊ ideo libidinem pꝛouo
cat. ſtincus eſt piſci cirb⁹ quidā: ⁊ hʒ aſpectuʒ ꝓpꝛie ad teſticulos
⁊ ad coitus pꝛouocationem.

Habito de electuariis digeſtiuis ⁊ alteratiuis. Nunc
videamus de electuariis laxatiuis. Et de
hoꝛum quatuoꝛ videamus ad pꝛeſens. Quoꝛuʒ pꝛimuʒ eſt dia
pꝛunis: quod vocatur diamaſcenō dicitur a pꝛunis diamaſcenis
⁊ ſunt ibi pꝛuna baſis: ⁊ ſunt frigida ⁊ humida in fine tertii gra
dus: ſoluunt euacuando coleram de omni moꝛbo calido: ⁊ ma
xime in acutis ⁊ peracutis ⁊ in omni tempoꝛe moꝛbi ſine pericu
lo: ⁊ illud verum eſt quando eſt ſimplex. tunc enim conuenit in
omni tempoꝛe moꝛbi pꝛedicti: ⁊ in die paroxiſmi: pꝛuna ſunt ibi
baſis: qꝛ laxant ⁊ infrigidant. Iſtud autem electuarium daī ad
infrigidandum ⁊ laxandū: ⁊ maxime in cauſone ⁊ ſinocha. ⁊ iſtō
ſimplex datur in omni hoꝛa diei cū aqua calida.

Ori ſimiliter eſt parum laxatiuum. ori. i. acetoſum: quia fit
de ſucco maloꝛum granatoꝛum acetoſoꝛum. malū aūt
granatum duplex eſt: quoddam dulce: quoddaʒ acetoſuʒ. ō ſuc
co acetoſi fit: ⁊ habet eandem receptā quam habet diapꝛunis:
niſi qꝛ in diapꝛunis eſt reubar. ⁊ non eſt in ori. ori duplex ē. ſ. ſim
plex ⁊ laxatiuū: ſimplex datur in acutis.

Trifera ſimiliter eſt electuarium laxatiuum: ⁊ ē duplex.
vna ē trifera ſarracenica: alia trifera magna ⁊
iſta eſt de opiatis. Sʒ pꝛima eſt vnū de electuariis laxatiuis trife
ra ſarracenica hominem iuuenē reddit. vnde iuuentutem pꝛolō
gat: lenit euacuando flegma. in ipſa ſunt mirob. de ipſa poteſt da
ri. ʒ. i. vel. ii. ſine periculo. De diapꝛunis autem ori ſimplicis. ʒ. ii.
vel. iii. vnde minus de trifera debet dari: quia in ea ſunt mirob.
mirabo. citri. ſunt ibi baſis. vnde valet ictericis ⁊ epaticis: ⁊ in
ſimplici tertiana: ⁊ in duplici de colera. qꝛ ipſam purgat.

Catolicon laxat humoꝛes leniendo: ⁊ dicitur ſic. qꝛ ē
medicina vniuerſalis ⁊ datur omnib⁹ ho
minibus: ⁊ omnes humoꝛes euacuat: ſicut patet per ſua compo
nentia. Sunt enim quedam que melancoliam euacuan. quedā
flegma quedam coleram: ⁊ poteſt dari in febꝛicitante ⁊ ſine feb.
valde eſt bona medicina. vnde boni medici valde vtuntur iſto
electuario: quia nulla medicina poteſt quantum iſta poſſit lenit
pectus: polipodium eſt ibi baſis parum eſt laxatiuum: tamen ali
quotiens accidit: ꝙ multum euacuat. vnde experimento vidi ꝙ
cuidam mulieri dedi. ʒ. ſ. ⁊ duodecies aſellauit. Similiter ō ori
ſimplici. xxi. vicibus aſellauit quidam monacus. ſed non eſt vis
in hoc quantuncūqʒ faciant aſſellare non eſt periculum: qꝛ nō fa
ciunt hoc niſi per accidens: ⁊ non foꝛtiter attrahunt. In iſtis enīʒ
monachis ⁊ mulieribus ſunt multi humoꝛes congregati ī ſtoma
co ex piſis ⁊ fabis ⁊ piſcibus. Et ideo ex leui cauſa multum ab
eis euacuatur.

Viſo quomodo medicina euacuat ⁊ per quem modū. nūc
queramus a quo ipſa euacuat. Et circa hoc pꝛimo
queritur vtrum ipſa attrahat a venis vel extra venas. ⁊ videī
ꝙ a venis: per auic. quarto lib. ⁊ per raſim ſeptimo almanſoꝛis.
¶ Oppoſitum dicit galie. nono megategni. dicit enim. hic moꝛ
bus. i. ſinoca de qua loquitur hic non eſt aliud niſi plenitudo cū
caloꝛe. plenitudinem autem opoꝛtet minui ⁊ caloꝛem infrigida
ri: qꝺ ſi ſtultus medicus cogitet hanc minuere cuʒ laxatiuo ⁊ diu
retico: neceſſario caloꝛem augmentat. hec enim medicina calida
eſt. ¶ Item impoſſibile eſt plenitudinem exiſtenteʒ in venis la
xatiuo purgari. nam hoc non attrahit niſi ea que ſunt extra ve-
nas. ¶ Dices ꝙ verū eſt: qꝛ non euacuat humoꝛē qui ē in ve-
nis: ideſt cuius ꝓpꝛius locus eſt extra venas: vt flegma: colera: ⁊
melancolia. ¶ Contra. locus naturalis magis ꝓpꝛius eſt rei qʒ
accidētalis. ſed pꝛopꝛius locus humoꝛū eſt in venis. qꝛ in venis
ſunt apti ad nutritionē vbi ſunt cū ſanguine. ergo ⁊c. ¶ Dico
ꝙ euacuat a venis ⁊ extra venas.

Conſequenter queritur quis humoꝛ facilius eua
cuatur: an ille qui ē in venis an il-
le qui eſt extra venas. ⁊ videtur ꝙ ille qui ē in venis. qꝛ quarto
de iuuamentis membꝛoꝛum dicitur: ꝙ quanto eſt loc⁹ amplioꝛ:
tanto ab eo attractio eſt facilioꝛ. ſed vene ſunt amplioꝛes qʒ mē
bꝛoꝛum raritates. ergo ⁊c. ¶ Contra. quanto humoꝛ eſt amica
bilioꝛ nature tanto tardius attrahitur: vt patet de ſanguine qui
foꝛtiter retinetur a natura ꝓpter amicitiā. ſed in venis ē humoꝛ
amicabilioꝛ: quia eſt aptus ad nutritionem. alii ſunt ad iuuamē-
tum. ſ. qui ſunt extra venas. ergo ⁊c.

Solutio. dicēdū ꝙ omnis humoꝛ ꝑ venas meſaraicas
trahitur ad ſtomacum: excepto humoꝛe a ca
pite reumatizante ad meri. Ille enim humoꝛ a meri ad ſtomacū
non trahitur per venas meſaraicas. ſed foꝛte ꝑ alias venas: ⁊ ex
cepto humoꝛe a pulmone euacuando. ⁊ ſi humoꝛ a pede euacu
atur: pꝛimo trahitur vſqʒ ad mediū ꝯpoꝛis: ⁊ poſtea ad kiliʒ venā
poſtea ad epar: poſtea ad meſaraicas: poſtea ad ſtomacum: ⁊ po
ſtea ad inteſtina: poſtea ad anum extra. Si a manibus attrahiī
pꝛimo attrahitur mediantibus venis exiſtētibus verſus colluʒ
deinde ad ſpinā doꝛſi. deinde ad epar: deinde ad meſaraicas. de
inde ad ſtomacū. ſed nō eſt ita de humoꝛe reumatizāte a capite
ſiue in vigilia ſiue in ſomno. Et ad auctoꝛitatē galie. ꝙ medici
na non euacuat humoꝛeʒ cui⁹ ꝓpꝛius locus eſt in venis. i. ſāgui
neʒ. Alii tamen hūoꝛes non habent ꝓpꝛiuʒ locuʒ ī venis. quia
non ſunt ibi qʒtū ad pꝛopꝛiaʒ operationē. ſed ad alienā que ē nu
tritio. colera enīʒ eſt ibi vt faciat ſanguineʒ penetrare. Melāco
lia eſt ibi: vt ipſa ſanguineʒ inſpiſſet. Et flegma vt tempoꝛe ne-
ceſſitatis conuertatur in ſanguineʒ. qꝛ ergo non nutriunt niſi cū
ſanguine. ideo non ē eis ꝓpꝛius locus: qꝛ in eo operationeʒ pꝛo
pꝛiam que in eis debētur non opantur in tali loco. Sed cū alio
⁊ per aliud ⁊ cum ſanguine. ſed colera extra venas ⁊ īteſtinis ha
bet ſuam ꝓpꝛiaʒ operationem que ē moꝛdicare inteſtina: ⁊ per
hoc expulſiuaʒ confoꝛtare. Et melancolia in oꝛe ſtomaci habet
ſuaʒ pꝛopꝛiāʒ operationē que ē appetitiuam confoꝛtare. Et fleg
ma ſuam pꝛopꝛiam operationem habet in iuncturis que ē ipas
irrorando motum facere. Tales enim humoꝛes attrahit medici
na: ⁊ talium locus ꝓpꝛie eſt extra venas. Et licet iſtud ſit verū:
tamen non eſt hec intentio galieni in illo loco. ſed ſua intentio ē
hec. quia in nono megategni dicit de ſinoco ⁊ ſinoca. ⁊ dicit hic
ꝙ in ſinoca eſt plenitudo in venis. Differunt autem plenitudo
⁊ abundantia: quia plenitudo eſt omnium humoꝛum repletio
equaliter. ſed abundantia eſt vnius humoꝛis pꝛe aliis tantum.
Dicit ꝙ medicina non euacuat plenitudinem exiſtentem in ve
nis. nam non euacuat niſi ea que ſunt extra venas. i. que faciunt
plenitudinem extra venas. Iſti enim humoꝛes non faciunt ple
nitudinem in venis. ſed ſanguis. ideo non euacuāt ipſam pleni
tudinem. hec enim eſt ſua intentio. ¶ Aliam queſtionem ſoluit
auic. dicens ꝙ humoꝛ qui eſt in venius facilius attrahitur. quia
ꝓpinquioꝛ eſt. ⁊ qꝛ locus eſt amplioꝛ. tuum ergo argumentum
ꝓcederet niſi eſſent iſte conditiones.

Conſequenter queritur vtrū medicina ſeceſſiua attrabat humoꝛes ad inteſtina naturaliter. aut ad ſtomacum. Et videtur ꝙ ad ſtōmacuꝫ ſm ſerapionē in ſeptimo. ℭ Item per rationē ſic. vomica medicina hoc facit. ergo ⁊ ſeceſſiua. ℭ Oppoſitum dicit auic. ⁊ ſerapion in ſeptimo. ⁊ ideo videbitur ſibiipſi contrarius. ℭ Dico ꝙ medicīa ſeceſſiua attrahit humoꝛes ad inteſtina naturaliter. cauſa pꝛima eſt. qꝛ medicīa ſeceſſiua eſt nimis inimica ſtomaco. ideo ab ipſo cito expellitur ad inteſtina anteq̄ʒ attrahat materiā. ⁊ tunc in inteſtinis exiſtens attrahit materiā. ℭ Iteꝫ ipſa ſtimulādo vł moꝛdendo ſtimulat ſtōm: vt ab ipſo ad īteſtina expellaᷓ. ⁊ iō cito ipſa expelliᷓ aut trahit ad locū. ideo ipſa trahit ad inteſtīa. ℭ Itē ſꝫ ſerapioneꝫ. ſi medicina traheret ad ſtomacū ⁊ expelleret ad inteſtina: poſtea non eſſet motus ita oꝛdinatꝰ: ſicut ſi ad inteſtina ſoluꝫ: qꝛ ab inteſtinis ad ſtomacū trahere: deinde a ſtomaco ad inteſtina eſt inoꝛdinatio. ℭ Quarta cauſa eſt qꝛ dato ꝙ medicina ſtā ſtomaco: adhuc non traheret humoꝛeꝫ niſi ad inteſtina. qꝛ expulſiua inteſtinoꝛum foꝛtioꝛ eſt q̄ʒ attractiua medicine. ⁊ ideo non poteſt attrahi vltra inteſtina. ℭ Quando dicis ꝙ attrahit ad ſtomacum ſcōm ſerapionē: verum eſt aliquādo partem medicine quando materia eſt vehementis attractionis: tamen raro accidit. ℭ Ad aliud patet ꝙ non eſt ſimile qꝛ medicina vomica foꝛtioꝛ eſt q̄ʒ ſeceſſiua. ideo poteſt vincere expulſiuam inteſtinoꝛum ⁊ ad ſtomacū attrahere. vnde ſi pondus denarii aut oboli ſcamonee ponitur ad hoc ꝙ ſit medicina ſeceſſiua: plus poneretᷓ de ſcamonea ad hoc ꝙ eēt vomica. ⁊ iō piculoſioꝛ ē. iō ⁊c.

Benedicta dicitur: quia ab omnibus a quibus ſumitur benedicitur. ſi detur habentibus infirmitates contra quas inuenta fuit: valet ad guttam: arteticam ⁊ podagram ex ventoſitate renes ⁊ veſicā purgat ⁊c.

Catarticum imperiale: idest laxatiuum: ꝓ imperatoꝛe ⁊ aliis delicatis hominibus inuentum fuit ⁊c.

Paulinum antidotum: paulinum idest magnum. antidotuꝫ: ⁊ contra datum: qꝛ magnam virtutē ⁊ efficaciam habet ⁊c.

Circa euacuationem per ſeceſſum quatuoꝛ ſunt viſa. ℭ Pꝛimum eſt que ſunt illa que impediūt medicinam per ſeceſſum: ⁊ que ſunt illa que rectificant eam. ℭ Secundum fuit modus pꝛeparandi coꝛpoꝛa que debent euacuari. Tertiuꝫ fuit quomodo debet medicina pꝛeparari per quā debꝫ fieri euacuatio. Quartum fuit de nocumentis que eueniunt coꝛpori humano ex exhibitione medicine: ⁊ de remediis cōtra ipſa. ℭ Nūc circa euacuationē adhuc duo videamꝰ. quoꝝ pꝛimū ē de ſignis complete euacuationis facte per medicinam ſeceſſiuā. ℭ Secundum eſt de regimine patientis poſt euacuationem. Et pꝛimo dicamus de ſignis complete euacuationis. ℭ Et ſciendum ꝙ completa euacuatio facta per medicinam ſeceſſiuam habet quatuoꝛ ſigna. ℭ Pꝛimum eſt facilitas euacuationis et leuitas patientis. quia dicit galie. ſupꝛa illum affoꝛ. quarte particule. In farmaciis qualia ducere ⁊c. ꝙ cum eger ſentit alleuiationem: ſignum eſt ꝙ materia nociua eſt expulſa ⁊ facilitas euacuationis: ſignificat ꝙ materia eſt digeſta que euacuatur. ℭ Secundum ſignum bone ⁊ complete euacuationis eſt ſitis patientis ſcđꝫ hypo. in quarta particula. Quicunq̄ʒ in farmaciis non ſitiunt. ⁊ auic. recitat hunc affoꝛiſmum ſcđꝫ galie. in quinto. ⁊ dicit ꝙ habet calumniam: ſi intelligatur de ſiti ex quacunq̄ʒ cauſa veniat. Sitis enim poteſt induci quatuoꝛ de cauſis poſt euacuationem: vel poſt potionem medicine. vno modo ꝓpter cōplexionem ſtomaci calidam ⁊ ſiccam. in talibus enim de facili inducitur ſitis. Secundo modo ꝓpter materie caliditatē ⁊ ſiccitateꝫ inducentē caliditatē ⁊ ſiccitatē in oꝛe ſtomaci. Tertio modo propter humoꝛes calidos attractos ⁊ cōmotos ad ſtomacuꝫ: a quibus fumi reſoluuntur qui os ſtomaci deſiccant ⁊ calefaciunt. et ad hoc ſequitur ſitis. vnde tunc habent ſitim poſt quatuoꝛ ſellas aut quinq̄ʒ. ⁊ ſitis iſta tribus de cauſis veniens non ē ſignū bone ⁊ complete euacuationis. Quarto modo cauſatur ſitis a pꝛiuatione humoꝛum ⁊ membꝛoꝝ inanitione: que inanita a ſtomaco trahunt ⁊ ipſum deſiccant: ex quo ſitis oꝛitur. ⁊ hec ſitis ē ſignum bone euacuationis. Videat ergo medicus ex quo ſitis cauſetur. ſi enī videt ꝙ iſte eſt frigidus ⁊ humidus: ⁊ ꝙ ſit flegmatis euacuatio: ⁊ medicina ſit frigida humida: aut nō multum calida ⁊ ſicca. tunc ſi habeat ſitim: tunc eſt ſignum bone ⁊ cōplete euacuationis. ℭ Tertiū ſignum eſt ſomnus ꝓfundus. ⁊ hoc dicit auic. lib. pꝛimo: fen. quarta. capi. quarto. Somnus pꝛofundus poſt ſolutioneꝫ ventris ⁊ vomitus: ſignum eſt ꝙ coꝛpus eſt mundificatum: ⁊ ꝙ medicina contulit. Et idem dicit auic. tertio libꝛo. capi. de ſubeth. ⁊ hoc idem vult galie. ſupꝛa illum affoꝛiſ. quarte particule. Cum volueris ducere: moue coꝛpus cum volueris ſiſtere ſomnum fac ⁊ noli mouere. cum enim poſt potionem eſt ſomnus ꝓfundus natura pacificata eſt. vnde a ſomno cognoſcitur quies ⁊ pacificatio virtutis. ℭ Quartū ſignum eſt mutatio egeſtionis. vnde ſi in patiente purgetur flegma ⁊ pꝛius habebat egeſtioneꝫ atteſtantem ſupꝛa flegma: ⁊ poſtea mutetur bonuꝫ eſt: qꝛ ſignuꝫ eſt bone euacuationis: ⁊ qꝛ materia flegmatica eſt euacuata: ⁊ ſi non mutetur malum eſt. vnde hyp. i quarta particula affoꝛ. Egeſtiones nigre male: ⁊ q̄ʒtuncunq̄ʒ coloꝛes fuerint plures: non malum ſed bonū: ſignuꝫ enim eſt ꝙ farmacū euacuat materiam malaꝫ: ⁊ poſtea cōmutatur. ſignum eſt tunc ꝙ mala materia eſt digeſta. Unde ſemper in pꝛincipio moꝛbi: qꝛ hoc non fit vi nature: ſed moꝛbi. Unde ſecundo affo. mutationes egeſtionum ⁊c. ⁊ hoc eſt verum in fine digeſtionis. i. poſt digeſtionē male materie ⁊ non ante.

Nunc videamus de regimine patiētis poſt euacuationem. Et de hoc dantur decem regule. ℭ Pꝛima regula eſt de motu patientis. quia pꝛimum quod iniungitur patienti poſt exhibitionem medicine eſt motus. ⁊ ideo etiā pꝛīa regula ē de motu. qꝛ regitur patiēs poſt exhibitionem medicine. Regula eſt hec. qꝛ ſicut ante exhibitionem medicine patiens debet quieſcere. ita poſt exhibitionē medicine patiens debet moueri: ne ſuperfluitates aggregentur. ſed tamen ſciendꝫ ꝙ ſi medicina ſit ſubtilis tunc debet moueri per motum ne virtus reſoluatur. Si autem eſt groſſa debet paulatine moueri. vt medicina deſcendat inferius: ſicut poſt exhibitionem cibi groſſi ne noceat oꝛi ſtomaci: ⁊ vt citius a caloꝛe ſtomaci in fundo foꝛtioꝛi poſſit diuidi: ⁊ citius attrahere: ⁊ poſt cum habeat nauſeam non debet moueri. qꝛ tunc augmentaretur. vnde auic. lib. pꝛimo. capi. de exercitio: dicit ꝙ patiens debet quieſcere quouſq̄ʒ anima eius ſit ſedata. qꝛ anima trahitur ꝓpter ventoſitatem medicine. Unde auic. dicit capi. pꝛedicto: ꝙ non eſſet laboꝛioſum eas bibere niſi eſſent venenoſe. ⁊ per motuꝫ illū plus mouetur fumus ventoſus medicine. qꝛ ſcđꝫ hypo. quarto. affo. motio coꝛpus turbat. ideo debet quieſcere quouſque dimittat appetitum vomendi. ℭ Secunda regula eſt de ſomno: ⁊ eſt ſi medicina ſit debilis: ſicut eſt que datur in liquida ſubſtantia: tūc non debet iniungi ſomnus ſcōm auic. in pꝛimo. ne natura foꝛtificata in ſomno medicinā digerat: ⁊ virtus attrahēdi a medicina auferatur. Sed ſi ſit groſſa: tunc debet doꝛmire vt natura ipſā diuidat. ℭ Tertia regula eſt: vt poſt exhibitionē medicine bonum eſt vt detur ſuccus ſtipticus: vt ſuccus maligranati: aut ſuccus vue agreſtis: vt per hoc cōfoꝛtetur ſtomacus ne materiam aliunde recipiat. vt per hoc vomitus īpediatur ⁊ pꝛohibeaᷓ: bonum eſt tū vt ante exhibitionē iſtius ſucci ſtiptici: detur aqua calida vt lauet ſtomacū: ⁊ impediat poꝛtionis alicuius inherentiā ſtomaco: ⁊ deinde confoꝛtetur cuꝫ ſucco ſtiptico: ne humoꝛes recipiat. ⁊ hoc vult hypo. ⁊ galie. in quinto acutoꝛum: ꝙ debꝫ dari aqua oꝛdei poſt exhibitionem medicine ꝓpter cām dictam. ℭ Quarta regula ē vt pꝰ exhibitiōꝫ medicīe ⁊ ꝯfoꝛtatiōꝫ oꝛis ſtomaci per pꝛedicta: bonuꝫ eſt vt ſupꝛa ventrē ponātur calida: nō vehementer tamen. qꝛ ſi eſſent vehementer calida: attraherēt in contrariū medicine. Illa autē calida faciunt ad attractōēs medicine. qꝛ cū medicine aſſociatur caliditas fit foꝛtioꝛ attractio ſcōm galie. in quinto ſimplicis medicine: ⁊ iuuat ad hoc vt medicina cito diuidaᷓ a caloꝛe naturali: ⁊ citius operetur. vnde bonū eſt ponere pedes in aqua calida. qꝛ per hoc totū coꝛpus calefit: etiā bonū eſt tegulā aliquantulū calidā ſupꝛa ventrē ponere. ⁊ hoc vult auic. ℭ Quinta regula: ꝙ cū medicina incipit operari: tunc patiens debet moueri paulatine. qꝛ per hūc motū medicina ad inferioꝛa deſcendit: ⁊ per hoc nocumentū eius impediᷓ. ⁊ ſcōm galie. motus iſte iuuat ad motum humoꝝ: ⁊ per hoc faciliꝰ expellitur. ⁊ hoc vult galie. ſcđo acutoꝝ: ⁊ etiā raſis. ℭ Sexta regula eſt ꝙ patiēs nō dꝫ comedere nec bibere poſtq̄ʒ medicina īcepit mouere quouſq̄ʒ ꝯpleta ſit euacuatio: ne ꝑ hoc virtus medicine īpediatur: exceptis tribꝰ caſibus. Pꝛimus caſus ē qn̄ ſtomacus ē calidus ⁊ ſiccus. ne igiᷓ iſta caliditas ⁊ ſiccitas intendantur ⁊ fe. ꝯſequaᷓ: bonū eſt dare aquā calidā aut ſirupū viol. ⁊ hoc vult gal. ſcđo acutoꝝ. ℭ Scđs caſus ē qn̄ mixta colera ad ſtomacū venit: q̄ inoꝛdinationē ⁊ leſionē ⁊ coꝛruptiōꝫ īducit: aut ibi remanens putreſit ⁊ fetere facit. ℭ Tertius caſus ē cū patiēs magnā famē habuerit anq̄ʒ medicina ſuū opus ꝯpleuerit. ⁊ tūc dandus ē cibus anq̄ʒ medicina ſuā ꝯpleuerit opationē aliquotiēs accidit ꝙ nimis tarde mouet. vt ꝑ vnā diē aut. ij. ⁊ tūc ſi obe

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0582-3
DFG

mus expectare c ompletam euacuationem: ſed debemus dare mi cam panis in tin ctam in aliquo ſucco confoꝛtatiuo ⁊ aromatico ne egro feb. fiat. ⁊ fames nimis intendatur. ⁊ fiat coꝛpoꝛis deſiccatio bonum eſt. tunc eos aliquo ſucco confoꝛtante: vel cibo nō tamen impedie nte attractionem medicine dietare.

¶ Septima re gula eſt: ꝙ poſt euacuationez completam debet ſomnus iniungi. licet apud quoſdā medicos non ſit bonum cum vt dicūt non inueniatur ab auctoꝛe aliquo: ⁊ ratio coꝛum ſecūduz aui. hic. qꝛ ſomnus ſtomaco inanito nō debet prouocari ſecūdū auicē. Galie. tamen dicit ſupꝛa illū affoꝛiſmuz quarte particule. cum volueris ducere elleboꝛuz ⁊c. qꝛ ſomnus debet iniungi poſt medicinam. qꝛ ſicut per medicinam natura irritatur. ita in ſomno ⁊ quiete cōfoꝛtatur. ¶ Octaua regula eſt ꝙ poſt ſomnum debet comedere paru. qꝛ virtus eſt debilis. ne ergo cibo multo ſuccūbat. dandus eſt paucus cibus. ⁊ hoc dicit Galie. pꝛimo ⁊ ſecūdo affoꝛiſmo. ⁊ in libꝛo acutoꝛuz dicit idem: vnde q̄to plus euacuatur: tanto minus comedatur eo ꝙ plus eſt debilitata virtus. Et q̄to minus euacuatur: tanto plus comedat. ¶ Et tñ ſciendum ꝙ iſte cibus dz diuerſificari poſt euacuationē ſecundum diuerſitatem euacuationum factarum per medicinas: ⁊ ſecundū diuerſitatem patientium. Aliquando. n. flegma euacuatur. ⁊ eſt patiens cōplexionis frigide. Et tunc poſt euacuationē factam per medicinam bonū eſt dare cibum calidum inciſiuum ſecundum auicē. in pꝛimo vt naſturcium. ⁊ cauſa eſt. qꝛ cum poꝛtio materie ſit euacuata. ⁊ nō tota. qꝛ totam non debemus euacuare pꝛopter virtutis debilitatem. tūc per illum cibum calidum inciſiuū datum reſiduum nature conſumetur: ⁊ ſtomacus caleſit ſi colera euacuetur ⁊ ſtomacus ſit calidus bonū eſt vt detur lactuca pꝛimo. pꝛeterea poſt euacuationem bonū eſt dare aquam calidam. vt lauetur inteſtinum anteq̄ȝ cibus ſumatur: ſed aliqui dant aquam frigidam poſt euacuationē ⁊ poſt flobotomiā: ſed hoc eſt malū niſi in caſu vno. ſ. quando doloꝛ eſt in epate. ⁊ calefactio que eſt ibi ꝑpter ſcēſionē ⁊ motū cole ideo tunc eſt bonū dare aquam frigidam eius incenſionem mitigantē. In aliis caſibus nocet. qꝛ frigidum actu eſt inimicuz mēbꝛis neruoſis. ¶ Nona regula eſt. qꝛ ſecunda die poſt pꝛedicta debet intrare balneum niſi ſit multum debilitatus tūc non detur: ſed ſi ſit foꝛtis. tunc ſecundum aūē die ſecunda debet intrare balneū: ſecunduz ꝙ vult auicē. in pꝛimo: licet antiqui dicant contrarium. Unde qui euacuatur ſecunda die intrat balneum: attamen eadē die in qua data eſt medicina non debet itrare balneum. Unde cū nos timemus nimiuz fluxū ventris. ⁊ balneum ſtringit ventrem ſecūdum Galie. tertio acutoꝛuz ſupꝛa illam partez. balneare humidū habentibus ventrem. balneuȝ ſtringit ventrem trahendo materiam ad partē oppoſitā. ¶ Itez dicit Galie. tertio affoꝛiſmoꝛum ſuper illo affo. in tempoꝛibus calidis pluuioſis ⁊c. balneum trahit materiam vel humoꝛem ad exterioꝛa ſed ſi timeam⁹ nimium fluxum ventris. tunc bal. debet ſecunda die dari. qꝛ euacuat reſiduū materie. medicina enim humoꝛes mouendo fumi ad cutē eleuantur qui per balneum poſtea euacuantur. ⁊ cū hoc. qꝛ per balneum deſiccatum coꝛpus per medicinam humectat. qꝺ autez reſiduuȝ ē materie euacuet. ⁊ humectet. hoc dicit Galie. tertio affoꝛiſmoꝛum. bal. euacuat que cuti vicinantur ⁊c. ¶ Decima regula eſt ꝙ vltimo. ſ. die tertio debet fieri flobotomia. ꝙ mali fumi ab humoꝛibus reſoluti inficientes humoꝛes euacuantur. qui ſi ibi remanerent coꝛruptionē in humoꝛibus inducere poſſent.

Reſtat dicere de tribus electuariis tantum. Quoꝛum pꝛimum eſt benedicta. ſecundum catarticon īperiale tertium eſt paulinum.

Benedicta dicitur eo ꝙ ab omnibus ſumētibus eam benedicitur. Iſtud autez electuarium ſecūdum Nicolaum a dominio euacuat flegma: ſed credo ꝙ non eſt verum. Si inſpiciamus ad eius receptā. Eſt enim ibi de dyagridio. ℥. v. ⁊ huiuſmodi. ⁊ turbit ⁊c. ſȝ. ℈. i. de ſcamonea magis euacuaret. ⁊ dominaret in euacuando humoꝛē ad quem habet aſpectum q̄ȝ. ℥. i. vel. ii. turbit. ⁊ huiuſmodi aut aloes. Si vero volumus per eam euacuare flegma debemus ſcamoneam diminuere aut alia augmentare que flegma euacuāt: vt aloe. agaricus ⁊ turbit in tantū ꝙ dominent in euacuatōe flegmatis. reſpectu ſcamonee in euacuatione colere. In hoc electuario turbit radix ē baſis ⁊ ideo de eo videamus. Turbit eſt quedaȝ radix calida ⁊ ſicca. illud aūt qꝺ eſt album concauuȝ eſt melius. ⁊ expellit humoꝛes cōtentos in ſtomaco ⁊ inteſtinis. ⁊ illud qꝺ euacuat eſt flegma ſubtile quantum eſt de ſe: ſed cum zinzibere euacuat groſſum flegma ſcōm auicē. Item aduſtum humoꝛem euacuat: ſed differēter ſcȝ. qꝛ ipm euacuat cum datur in liquida ſubſtātia: ſed cuȝ datur in puluere euacuat flegma. vnde raſis tertio almāſoꝛis facit puluerem de hoc valde bonum ad flegmatis euacuationez. ita ꝙ accipitur de turbit ſcōm ꝙ competit ad egritudinez. ⁊ ipſi patienti. qꝛ aliquando plus: aliquando minus: ⁊ in ſubdupla pꝛopoꝛtione de zinzibere: ⁊ de zuccaro q̄tuȝ de omnibus iſtis. vnde recipit. ℥. x. turbit ⁊ zinzib. ℥. v. ⁊ zuccari. ℥. xv. ⁊ hoc eſt valde bonum. qꝛ ſȝ ꝙ poſtea videbit. pꝛimo debet de baſi medicine accipi q̄tuȝ ꝯpetit patienti ⁊ poſtea in ſubdupla ꝑpoꝛtiōe de iuuamēto. vt ȝiȝib. ℥. v. cuȝ accepte ſint turbit. ℥. x. ⁊ qꝛ iſta ſunt calida ⁊ ſicca. ideo ad repꝛeſſionem caliditatis ⁊ ſiccitatis eoꝛum apponitur de zuccaro q̄tum de illis duobus. Benedicta purgat flegma a iuncturis ⁊ renibus ⁊ veſica. vnde valet: vt dicit Nicolaus ad arteticaȝ ⁊ podagram. Sunt enim aliqua que confoꝛtant ſtomacuȝ. qꝛ ſcamonea eſt inimica ſtomaco vt garioſi. ro. ⁊c. Unde iſta ſunt ibi refrenantia maliciam medicine. Alie ſunt ibi medicine ſimplices que liquefaciunt flegma in renibus. vt ſaxifragie: miliū ſolis: alie que in iuncturis. vt macropiper: ſparagus: carui: feniculus ⁊c. aliquid qꝺ confoꝛtat coꝛ: vt macis ⁊ crocus. qꝛ ſcamonea eſt inimica ſtomaco ⁊ coꝛdi: ſal gemma eſt ibi vt medicinaȝ faciat deſcendere citius ne ſtomaco noceat ⁊ ſunt ibi alique medicine q̄ ducunt alias ⁊ liquefaciunt flegma: ac incidunt. vt ſemen feniculi: carui. ⁊c. ⁊ ſunt ibi huiuſmodi qui habent aſpectum ad iuncturas. trahunt enim flegma a iuncturis ⁊ confoꝛtāt ſua ſtipticitate: quā habent: iuncturas ne materiam recipiant. ⁊ ideo cum volumus dare benedictā per membꝛa iuncturalia debemus eā cum alio componere q̄ȝ ſit hic. qꝛ debemus augmentare huiuſmodi: eo ꝙ ad hoc habeat aſpectum. Et tunc vocatur benedicta cū hermodactil. ſed illa que ibi ponitur: vocatur benedicta abſolute. De iſta ſine acumine bene poteſt dari. ℥. ſ. ſed ſi acuatur cū ſcamonea vel ezula ad plus. ℥. iij. vel. ℥. ij. ¶ Et notandum ſecundum raſim: turbit non habet frenum. quia nullum manifeſtum nocumentum inducit coꝛpoꝛi.

Catarticum īperiale: catarticum. i. laxatiuum. imperiale. qꝛ factum fuit pꝛopter imperatorem. euacuat omnem humoꝛem: coleram: flegma ⁊ melancoliam ⁊ eſt multum calidum. qꝛ in ſe multam caliditatem habet. Trahit flegma a capite. non detur in fe. tertiana: cuius materia eſt colera pura. qꝛ calida eſt. non debet dari niſi materia digeſta. datur enim quotidianariis: quartanariis: ⁊ tertianariis: cuȝ tertiana eſt nota compoſita ex colera ⁊ flegmate euacuat humoꝛem contentuȝ in pectoꝛe. ⁊ tunc datur cum decoctiōne liquiritie. ⁊c. Unde regula eſt bona: ꝙ cum datur medicina aliqua debet dari cuȝ decoctione aliquarum medicinarum ad hoc valentium: vt mēbꝛa confoꝛtet: poteſt dari ſanis ⁊ egris: vnde ſani aliquando de ipſa ſine digeſtione recipiunt. ſ. i. ℥. vel. ij. Sed melius eſt poſt digeſtionem. vt ſi velis dare catarticum imperiale ad euacuationem flegmatis fac digeſtiuuȝ ſirupum. ex calidis: ſi coleram ex frigidis. ⁊ tunc medicin⁊ digeſta poteſt accipere de quarto in quartum. ℥. i. aut. ij. ſecundum ꝙ competit: vnde ſecurius datur poſt digeſtionem q̄ȝ ante cum in eo ſit ſcamonea: tamen poteſt dari ante digeſtionem. ℥. ij. qꝛ habet ſecum digeſtiua: ⁊ euacuatiua. ⁊ egris ante digeſtionem. ℥. ſ. ⁊ euacuat omnes humoꝛes. Sed cum coleraȝ tunc debet acui cum ſcamonea. Sed cum flegma cuȝ pulpa aut ezula: quando melancoliaȝ cum lapide lazuli: ⁊ hoc ſecunduȝ ꝙ competit.

Paulinum eſt medicina debiliter euacuans. ⁊ eſt bonum ad euacuandum in tempoꝛe calido in fine veris. ⁊ in pꝛincipio eſtatis: ⁊ eſt bona ad tentandum vtrū patiens ſit leuis ad ducenduȝ. vnde in ſero. i. veſpere ſi detur de paulino. ℥. i. aut. ℥. ij. ⁊ ducatur ſatis facilis eſt ad ducenduȝ: ſi non difficilis eſt: euacuat flegma ⁊ melancoliam. Si autem acuatur cum ſcamonea euacuat coleraȝ: ipſo vtimur in coꝛroſione carnis moꝛtue in dente cum puluerizatum eſt: ſupponitur dentibus hȝ. n. in ſe multas gūmas calidas. ⁊ ſic coꝛroſiuas. Itē ſi fiat cum decoctione mirre in aqua. ⁊ tunc paulinum diſtemperetur in aqua ⁊ denti dolenti apponitur: aufert doloꝛem dentis ex reumate. qꝛ in ſe habet multas gūmas calidas: conſtrictiuas: pꝛopter qꝺ conſtringit fluxū reumatis ⁊ pꝛouocat menſtrua ſi diſtemperetur in decoctione arthemiſie. ⁊ per peſſarium in matricē iniciatur. Idē faciet ſi per matricem fumus iſtoꝛum recipiatur. Solebat etiam opiata: ſed modo eſt laxatiua. ⁊ non debet in ea poni opium cum datur ad laxanduȝ. iſta medicina pꝛouocat menſtrua. ⁊ pꝛeparat ad conceptum. ⁊ facit ea que dicta ſunt.

Dicto de operatione medicine. dicamus de eius paſſione. ⁊ circa hoc queritur vtruȝ medicina debeat queri in eundē humoꝛē: quē ipſa attrahit. Si a nā vincat. ita

ꝙ non poſſit illū humorem attrahere. q2 de hoc eſt ꝯtrouerſia inter galie. ⁊ auic. ⁊ videt̄ ꝙ nō. q2 dicit̄ p̄mo ſimplicis medi. ꝙ cibus patitur ⁊ medicina agit: ⁊ hec eſt dr̄ia īter illa. ergo medicina nō patit̄. ſed ſi ꝯuerteret̄ ī hūorē quē attrahit pateret̄. ergo ⁊c. ¶ Item auic. in primo dicit ꝙ illud qđ nullo mō ꝯuertitur: ſed agit eſt medicina. ſed tale in humorē non cōuertitur: ⁊ loquitur illic de medicina alterāte. ergo a fortiori ratione de medicina euacuante: cū ipſa ſit magis actiua: ⁊ corpori humano magis cōtraria ¶ Itē nihil reſpectu eiuſdē agit ⁊ patit̄. ſ3 medicina agit in humore ſiue ī mēbro. ergo nō patit̄ ab hūore ſiue a mēbro. ¶ Itē auic. ī p° dicit: ꝙ verbū illius qui dicit ꝙ medicina cōuertitur ī humorem quē attrahit: nō eſt aliquid. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitū dicit gal. tertio ſimplicis medicine. ſ. ꝙ tanta cōuenientia eſt inter medicinam ⁊ humorē quē attrahit ꝙ cōuertitur in humorē quē trahere debet: ſi ipſum nō trahat vt cartamū. i. ſemen croci ortenſis in flegma quod debet attrahere.

Solutio ad hoc dicendū eſt ꝙ duplex eſt medicina. vna euacuans fortiter: ⁊ alia euacuans debiliter. fortis nūꝗ̄ cōuertitur ī humorē quē trahit. ⁊ hec fuit intentio aui. Sed debilis poteſt ſcđm galie. vt cartamū in flegma. Sed quo modo poteſt cartamū conuerti in flegma cū ſit calidū ⁊ ſiccum: dubium eſt. Aliqui dicunt ſic. cartamū ſi non trahit flegma circundatur a flegmate: ⁊ a flegmate circūdante in flegma ꝯuertit̄. ¶ Sed queritur vnde flegma veniat cū ipſum nō trahat medicina: vt ſuppoſitum eſt. ¶ Item in humore non eſt virtus: ſed in membro. ergo flegma nō cōuertet cartamū in flegma: ſed magis membrum. ¶ Dico ꝙ cartamū trahit flegma a ꝓprietate ſua. vnde galie. nō trahit cartamū flegma q2 ſit flegma: ſed quia eſt flegmaticum: ⁊ non eſt dictū ꝙ in ſe habeat flegma. ſed ē dictum ꝙ in eo eſt tota ſpecies ſiue ꝓprietas que dicitur tota ſpēs per quā ipſum habet cōuenientiā ⁊ ꝓportionem cū flegmate: vt ipſum attrahat. Illa autē ꝓprietas eſt caſus elemētorū ꝓportionabilis in cartamo ⁊ flegmate. vel idē ſcđ3 ꝙ debet eſſe idē. ibi eni3 eſt eadem forma generalis ſiue ꝓprietas in vtroq3: verūtamē eſt in cartamo actiua ⁊ in flegmate paſſiua. ⁊ per iſtum caſū elemētoru3 ꝓportionabilē: inter iſta natum eſt vnum attrahere aliud: ſcđm ꝙ vnum cōpletius habet iſtum caſum ꝗ̄3 aliud: cū eni a natura poſſit tolli iſta virtus actiua ꝓpter remotionem iſtius completi: tunc fit deuentum ad iſtū caſum elemētorū ꝓportionabile3 flegmati: ⁊ tunc in flegma conuertitur. Quādo eni illa potentia non eſt in mixto nec illa conuenientia: tunc illud eſt venenoſum alteri. Et ſcđm ꝙ iſta potentia magis eſt ꝓpinqua: ⁊ ſcđm hoc citi9 cōuertitur caro pullina ꝗ̄3 bouina: q2 caſus elemētorum ꝓportionabilis in pullo reſpectu corporis humani non ē ita remotus neq3 eſt ita latens ſub tot diſpōnibus contrariis que per diſpoſitionē ⁊ alterationem mouentur ſub quot caro bouina. vnde dico ꝙ ſi natura veneni poſſet a veneno remoueri ⁊ remaneret forma mixti: fieret cibus. vnde cōuenit ei ſub ratione qua mixtum eſt: non ſub ratione qua tale mixtū eſt vt prius loquebatur. nō cōuenit ei in forma que ſupra mixtionē incompletā addit. cōuenit tamen ei facta reſolutione ad mixtionē. vnde ſub forma completa que eſt venenū: ⁊ ſimiliter eſt in cartamo: q2 differt a flegmate ſ3 ꝙ cartamū conuenit ei ſub ratione qua mixtū: ſcđm ꝙ ī eo eſt caſus ꝓportionalis reſpectu flegmatis. Dico ergo ꝙ cū medicine virtus attractiua vincit virtutē ipſius membri: tunc trahit humorem ad ſe. cū autē vincitur virtus attractiua medicine a virtute membri ⁊ corrūpitur: tunc remanet potētia ad flegma: ⁊ cōuertitur ad flegma: l3 ſit calidū ⁊ ſiccū in completōe ſub ratione qua cartamū: eſt tamen ī eo ꝯpletio ꝓportionalis reſpectu flegmatis: ſicut mixtio ꝓportionalis mixtioni. ſicut eni cauſa cauſe: ita effectus effectui ꝓportionatur. eſt eni3 cartamum flegmaticum ⁊ habens complexionē per quā cōuertatur in flegma: ſi natura eius vincatur: ⁊ hoc non fit a flegmate ſed a natura.

Ad primum argumentū cū dicitur. agit. ergo nō patitur. verum eſt ab humore ī quē agit: patitur tamen a mēbro ſiue a natura. Uel dđm ꝙ natura ſua ꝑ quā agit vincitur ꝑ virtutē membri forti9 reſiſtentē: ⁊ corrumpitur ⁊ patitur: ⁊ ita cibus fit. ¶ Ad auic. dico ꝙ auic. reprehendit ipſum in hoc ꝙ dicit medicinā conuerti in humorē. eo ꝙ conuenit cum eo in forma ⁊ arguit cōtra eum: q2 tunc flegma ⁊c. Sed hec nō eſt intentio galie. vt patet per dicta. ſed intendit ꝙ conuenit cū eo in ꝓprietate que dicta eſt. ita ꝙ in eo eſt conuenientia nō forme actualis. ſed eſt ibi potentialis conuenientia. in vno tamen actiua ⁊ ī altero magis paſſiua: vt ſunt ſub ſuis formis ſpecificis: eſt tū deuenire ad talē ꝓportionē ī eis: vt vnū alteri ſit idē ita ꝙ vnū in aliud cōuertitur: vt viſum eſt.

Pigra ideſt amara galie. ab ipſo auctore qui ipſam inuenit. valet ad omnem capitis frigiditatem ⁊ ſtomaci digeſtionem ⁊c.

Pillule ante cibum et poſt ℞. ligni aloes ⁊c.

Pillule ſine quibus eſſe nolo. ſic intellige. pillule a fortiditate dicte ſunt: ſine quibus eſſe nolo ꝓpter earum magnam efficaciam ⁊c.

Superius viſu3 ē de euacuatione que fit per ſeceſſus. nunc dicamus de illa que fit per vomitus. Et de hoc duo ſunt inquirēda. Primū eſt de his que ſunt facienda ante exhibitionē medicine vomice. Scđm eſt de his que facienda ſunt poſt exhibitionē medicine vomice. ¶ De primo dantur ſex regule. ¶ Prima regula eſt ꝙ debemus cauere medicinā vomicam fortem in quinq3 caſibus. ¶ Primus caſus eſt de illis qui habent pect9 ſtrictū ⁊ membra ſpiritualia debilia: talibus nō debet dari medicina vomica. hi eni nō poſſent pati fortē vomitu3. per galie. in affor. vomitus laborioſior ē ꝗ̄3 ſeceſſus. Ideo tales non debent euacuari per elleborum vomicū. vnde quarto affo. ptiſicos metuentes ad ſuperiores farmaciā: ptiſicos. ſ. habentes collu. vt ſunt illi qui ſunt diſpoſiti ad ptiſim. vt illi qui habent collum gracile: ⁊ pectus ſtrictū: ⁊ ſimilia. ¶ Secūdus caſus eſt ꝙ illi qui ſunt apti ad ſpuendū ſanguinē: nō debent euacuari per vomicā. ne ex nimio conatu ad vomendū ſequatur ſputus ſanguineus: qđ eſt malum. q2 ſanguis vndecūq3 fluat ſuperius ē malū. ¶ Tertius caſus eſt: ꝙ nō ꝯſuetis vomere nō debet fieri vomitus fortis. eſſet enim tūc valde ſubita mutatio. ſ. a non vomendo ad fortiter vomentē. quibus quidem vomitus eſt valde laborioſus: ⁊ ita eſſet ibi multus labor. ¶ Quartus caſus eſt ꝙ pingues nō debent euacuari per vomitū. q2 pingues habent ſtrictas venas. ⁊ ideo materia attracta ſuperius ex conatu nimio ad vomendum: ſtomaco timendum eſt de ruptura venarum. ¶ Quintus caſus eſt ꝙ non debet dari medicina vomica illis qui ſunt diſpoſiti ad ſquinantiā. ⁊ de facili incurrunt eam: ſicut ſunt illi qui habent membra ſuperiora verſus vuulā: in qua parte fit ſquinantia debilia. Illa enim membra debilitate ſua ſunt ī potentia materiam ad ſe tractā per medicinā vomicā expellere que ibi aggregata remanens facit apoſtema ſquinanticū. ¶ Secunda regula eſt: ꝙ anteꝗ̄3 detur medicina vomica fortis: debet patiens diſponi ad vomendū: niſi ſit diſpoſitus. q2 ſi eſſet habilis ⁊ diſpoſitus ad hoc: iſtud ſufficeret. primo ergo debemus ipſu3 diſponere exhibendo ei medicinā debilē vomicam. ¶ Tertia regula eſt de illis qui debent diſponi ad vomitū: ⁊ que faciunt ipſum debiliter vomere: ſi volumus fortē vomitū: demus antea rem leuē facientem leuiter vomere: vt diuerſos cibos ſimul. ciborū enim diuerſitas ſtimulat ſtomacū ad expellendū ⁊ vomendum. Cibi enim aſſumptio vnius reddit ipm̄ auidū in retinendo: ⁊ ī ipſo delectatur: ſcđm auic. in primo: l3 videatur dicere contrariū in primo libro: cap. de faſtidio: ꝙ comeſtio vnius cibi ſolū generat faſtidium ⁊ hoc eſt verum ī diuerſis mēſis: non tamen in eade3 menſa ſiue comeſtione. Sed ecōuerſo reddit ſtomacū auidū. Bonū eni eſt nunc comedere vnū cibu3: cras de alio: ⁊ poſt cras de altero: aut per comeſtionē vnius ⁊ eiuſdem cibi qualibet die faſtidiū generetur. ſed ī vna menſa plura comedere faſtidiū facit. ¶ Item cibi preparantes ad vomitū debent eſſe pingues. q2 tales habent multū denſum aerē in ſe. ꝓpter quod natant in ore ſtomaci: ⁊ ſic cum materiā deferendo ipm̄ ad ſtomaci orificiū eleuant: ⁊ faſtidium generant: ⁊ etiā multa vini potatio preparat ad vomendum. Unde ſcđm auic. in primo. antiquitus ſolebant ī ebriare ſe ſemel aut bis in menſe: vt vomitum ꝓuocarent. ¶ Quarta regula eſt qui vult facilē vomitum ⁊ leuē facere: faciat ipſum ieiunus: ita leuius fiat poſt cibū. q2 cibus corrumpitur ibi ab humoribus attractis: qui corruptus cū humoribus in ſtomaco exiſtens ſtimulat ſtomacum ad expulſionē ſui per vomitū. S3 vomitus fortis non indiget ſtimulāte: niſi medicina data: ⁊ humoribus per eam attractis. ¶ Itē quia humor per cibū mouetur: qui humor motus maius nocumentū īducit nature ꝗ̄3 quietus. ideo ipſe ſtimulat naturam ad ſui expulſionem. ¶ Quinta regula eſt ꝙ cu3 triplex ſit vomitus. ſ. fortis debilis ⁊ mediocris. primus fit per elleborum. ſecundus fit per ſemen raphani: ſemen rute: pulegiū montanum: ſemen cepe ⁊ porri. Mediocris fit per ellebor: intinctum ī raphano ſiue infixū: ita ꝙ raphanus habeat ſolū odorē ellebori ſcđm auic. ⁊ d3 hoc mō fieri. radix raphani d3 ſcindi aut partim perforari: ⁊ ellebor9 d3 poni ſub illa figura: ⁊ hoc adhuc exiſtente raphano ī orto: ⁊ dimittat̄ ꝑ duos dies aut ꝑ tres. ⁊ tūc ille raphanus habebit odorē ellebori: ⁊ non ſubſtantiā, et iſte eſt ſecurus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0584-5

vomitus. ¶ Sexta regula eſt ꝙ primo anteq̃ fiat vomitus fortis debet preparari patiens: ⁊ debet dari ei vomitus debilis. hoc modo. primo debet accipi raphanus ⁊ ſcindi per rotulas: et iſte rotule debent poni in oximelle ſimplici aut diuretico aut ſquilitico. ⁊ debet dari ad comedẽdum vna rotula qualibet die vſq; ad diem quartum: ⁊ in quarta die cũ hoc debet dari patienti de oximelle in quo fuerunt ille rotule raphani cũ decoctione ſeminis raphani. ſe. porri ⁊ cepe.

Viſa ſunt que facienda ſunt ante vomitũ. nunc videamus que fienda ſunt poſt vomitũ. de quo ſunt ſeptẽ regule. ¶ Prima regula eſt ꝙ poſt exhibitionẽ medicine debẽt oculi ligari cũ plicis manutergiorũ ſcdm auic. in prologo: ne ledãtur in vomitu: q: oculi in vomitu ſunt multũ grauati. q: multũ compatiuntur ſtomaco. ¶ Secũda regula eſt ꝙ patiens debet moueri poſt exhibitionẽ medicine ⁊ vomere in meridie: q: hora eſt calidior diei. motus enĩ iuuat medicinas ad expellendũ: q: per motũ mouetur: ⁊ caliditas trahit humores ad ſuperiora. ideo illa iuuant ad vomitũ. ¶ Tertia regula eſt poſt vomitũ completũ debet os ⁊ facies lauari cũ aceto ⁊ aqua tepida: ⁊ ſi parum de cinamomo ponatur: hoc eſt bonũ: ⁊ hoc duabus de cauſis. primo vt per hoc auferatur mala materia ⁊ ſapor mali fumi in ore remanentis: ideo os debet lauari cũ facie. ¶ Scđo q: vomitus nocet dentibus. ideo oportet os lauari: vnde videmus ꝙ ſepe vomentes habent dentes turpes valde: ⁊ hui⁹ duplex eſt cauſa. vna cauſa eſt. q: medicina calida ad ſuperiora trahit: que continue neruos debilitat ⁊ laxat: ſicut balneũ qui neruos debilitat: cũ nerui ſint flegma coagulatũ. ¶ Scđa cauſa: q: illi qui ſepe vomunt hoc faciũt inordinate: q: illi qui poſt comeſtionẽ ſtatim vadunt dormitũ: ⁊ poſtea vomunt: ⁊ hoc eſt malum. q: natura cibum digerere incepit incomplete tamẽ: qui quidem cibus poſt indigeſtionem fit acetoſus. acetũ enĩ dentibus nocet. ⁊ ideo melius eſt ĩmediate poſt cibũ euomere anteq̃ natura incipiat digerere. Malum eſt tamẽ quotidie vel ita ſepe euomere: ſicut faciunt aliqui qui vomunt vt poſſint meli⁹ comedere. ex hoc enĩ labore debilitatur natura multum: ⁊ de hac cauſa Gualterius de cruce epiſcopus carnodenenſis fuit mortuus. q: conſuet⁹ erat vomere: ⁊ vna vice conſecutus fuit ſanguis: ⁊ ita mortuus fuit: q: bene vnã quartam ⁊ plus ſanguinis per os vomendo emiſit. ¶ Quarta regula eſt: ꝙ poſt vomitũ cibum accipere retardet. q: ex vomitu multũ natura debilitata eſt. ⁊ ideo ſtatĩ malũ eẽt cibũ accipere ſiue obiectũ ſupra quod oporteret ipſã opari. quare oporteret ipſũ morari: q: non poſſet cõplete digeri. ¶ Quinta regula eſt: q: poſt vomitũ retardanda eſt flobotomia vſq; ad tres dies. q: natura per vomitũ multũ debilitata adhuc plus per flobotomiam debilitatur. ¶ Sexta regula eſt: q: vomitus multum nocet ſtomaco. ⁊ ideo debemus poſt vomitũ ſtomacum cõfortare cum ſtipticis ⁊ aromaticis: vt cum vino condito cũ cinamomo: q: cinamomũ eſt aromaticũ ⁊ ſtipticũ. ¶ Septima regula eſt ꝙ ſi timemus ꝙ vomitus nimis remaneat aut perſeueret debemus ipſum impedire ligando fortiter extrema diuertendo fluxum humorum ab ore ſtomaci: ⁊ ſtomacum confortando per emplaſtra ſtiptica. vt cum ro. ⁊c. preterea ponendo pedes ĩ aqua ca. vt materia exterius trahaẗ ⁊ ab ore ſtomaci diuertatur.

Conſequenter reuertamur ad regulas rerum faciendarũ ante vomitũ. Et de hoc adhuc ponantur tres regule. ¶ Prima eſt ꝙ cũ alicui aliquẽ oꝫ vomere coleram ardentẽ ante vomitũ debet colera infrigidari p frigida ſtiptica ſupra ventrẽ poſita: vt per ſuccum citoniorum: ⁊ ⁊ ſimilia. ¶ Secũda regula eſt ꝙ vomitus a ſtomaco per ſe ⁊ ĩmediate euacuat: ⁊ ſi ab aliis membris hoc faciat: hoc eſt mediãte ſtomaco. ¶ Tertia regula eſt ꝙ vomitus eſt cõpetens in egritudinibus longis: quarũ materia eſt frigida: ⁊ in quib⁹ materia ẽ coanguſtata: q: talis materia indiget forti euacuatione eradicante. ⁊ q: vomitus eſt euacuatio fortis. ideo competit. vnde ĩ paraliſi quartana quotidiana podagra ſciatica arthetica ⁊c. competit. q: materiã groſſam ⁊ frigidã attrahit medicina vomica.

Vſque hic viſum eſt de electuariis ⁊ ſirupis. Nũc videamus de medicinis: ⁊ quantũ ad iſtaꝫ lectionem ſpectat dicam⁹ de tribus harum. quarũ prima eſt pigra galie. Scđa pillule ante cibũ. Tertia pillule ſine quib⁹ eſſe nolo. Videam⁹ ergo de pigra galie. ¶ Notandũ ꝙ in antidotario nicolai ponũtur due pigre. vna que vocaẗ pigra gali. ⁊ ẽ illa quã vocat auic. ⁊ galie. ierãpigrã abſolute: ⁊ hec eſt ſimplex. alia ẽ que vocaẗ ierapigra q̃ ab aui. vocaẗ diacoloquintidos: ⁊ ita iſta ẽ pulpa. vñ prima ẽ ſimplex ⁊ ponit eã raſis 9⁹ al. ⁊ ſerapio in q̃nto. Iſta q̃ hic vocatur pigra ab auic. in q̃nto ierapigra abſolute: ⁊ a galie. ĩ q̃nto interiorũ: ierapigra ſiſr abſolute ẽ preſentis ſpeculationis. ¶ Et ſciẽdũ ꝙ hec eſt ſecuriſſima ⁊ valde bona: ⁊ euacuat flegma inuiſcatũ in ſtomaco ⁊ in capite. vñ ſtomacum purgat valde bene a materia in eo cõtenta: valet in paſſionibus oculorum ex ſtomaco: ſicut dicit galie. in q̃nto interiorũ. ¶ Item a capite attrahit. vnde ſerapion ĩ fine ſeptimi dicit ꝙ ipſa rectificat rete mirabile: qđ eſt in capite. ¶ Itẽ euacuat malã materiã: ⁊ bonam dimittit ſcdm auic. in tertio. ¶ Itẽ euacuat leuiter humores ſine moleſtia. ¶ Item nõ attrahit a partib⁹ remotis. vñ dicit auic. ꝙ nõ tranſit epar in ſua euacuatõe purgat caput ⁊ euacuat materiam ex qua fit colica cum fit ex flegmate in inteſtinis inuiſcato ⁊ attrahit materiaꝫ ex qua fit paſſio iuncturarũ: ⁊ maxime quando materia ĩ ſtomaco abũdat. illa vocatur ierapigra. i. amara. ⁊ dicitur ſacra a quibuſdã: q: partes ſacras euacuat. Sed nõ eſt verum: ſed dicitur ſcdm auic. in quinto: ꝙ eſt medicina diuina: q: ſicut diuina res agit occulte: ⁊ ſine ſimulatõe: ita iſta medicina agit occulte ⁊ cũ ſapientia. vnde dicitur yera: quaſi ſaluã. q: ipſa ſaluat: ⁊ nõ facit leſionẽ: ꝓpterea fuit inuenta yera ab antiquis. q: medicine ſimplices leſionẽ manifeſtã inducebant: vt pulpa ⁊c. Illa aũt occulte. i. nõ inducendo aliquã ſenſibilem leſionẽ euacuat humores inlaudabiles a ſtomaco ⁊ a capite relinquẽdo laudabiles: ibi eſt aloe baſis: ⁊ eſt triplex. ſ. ſuccotrinũ: epaticum ⁊ caballinũ melius eſt: ⁊ eſt calidũ ⁊ ſiccũ ĩ tertio: mũdificat ſuperflua colerica a capite: ⁊ flegmatica a ſtomaco. aliquãdo autem lauatur. aliquãdo non. quãdo autẽ aloe abluitur minus laxat ſtomacũ ⁊ ipſum cõfortat magis. Aloe võ nõ ablutũ magis laxat et minus confortat. ¶ Tu dices ꝙ galie. ſeptimo megategni dicit ꝙ aloe ablutũ magis laxat verum eſt q̃ꝫ alia de quib⁹ illic facit mentionẽ: nõ tamẽ magis q̃ꝫ nõ ablutũ. vnde ipſe dicit illud comparando aloe ablutũ ad alia: nõ ad ſeipꝫ nõ ablutũ: de eius ꝓprietate eſt ſtomacũ confortare cũ ſit ſtipticũ ⁊ amarum. vñ ſerapiõ in ſeptimo. q̃uis omnes alie ſimplices medicine inferãt nocumẽtum ſtomaco: tamen aloe ſtomacum cõfortat. Aloe aũt nocumẽtum facit: q: ſtomacũ excoriat: q: diu remanet ⁊ eſt tarde operationis. ideo ꝓpter ſui remanentiã nocumentũ inducit. vnde in diebus frigidis datũ aliquãdo facit mingere ſanguinẽ: hoc non facit ipſum attrahendo: cũ nulla medicina ipſum attrahat: imo hoc eſt ipſum debilitando ⁊ nocumentum inducendo: vnde nocet epati. ⁊ q: contra nocumenta medicinarũ debemus adhibere refrenantia illa nocumenta. ideo contra primũ nocumentum debemus cum aloe admiſcere bdeliũ in ſcoriationẽ impediens in hoibus frigide complexionis. q: bdelium eſt gumma calida. et dragagantuꝫ in hominibus calide complexionis: obuiando ſecundo nocumento damus roſ. ex aloe fiunt trociſci ſic. aloe accipitur. ʒ. i. bdelii. ʒ. ſ. ⁊ fiat puluis. iſte puluis aſpergaẗ ſucco abſinthii aut aqua roſata: ⁊ fiant trociſci: ⁊ eis vtũtur tẽpore competenti. valet iſta pigra ad purgandum flegma de ſtomaco ⁊ coleram de capite. ponitur in ipa cinamomum ad confortationem ſtomaci: q: ipſum eſt aromaticũ ⁊ ſtipticum. ¶ Et tu dices ꝙ aloe ipſum confortat: non ergo eſt neceſſariũ aliud confortãs ſtomacum ibi apponere. ¶ Dico ꝙ lꝫ aloe per ſe confortet ſtomacum: q: ſtipticum ⁊ amarũ eſt: ipſum tamen per accidens debilitat. ſ. euacuando. ⁊ confortantibus indiget: ⁊ acuitur ſcamonea. ſed nõ acuitur ſcamonea ad euacuanduꝫ flegma. ſed ad hoc vt ipſum faciat cito operari: ſcdm aui. q: aloe eſt tarde operationis: ⁊ debet cũ pauca ſcamonea acui. ſꝫ ſi iſta medicina vel puluis aſpergatur cum melle ipſa eſt debilior q̃ꝫ ſi aſpergatur cũ ſucco abſinthii aut cũ aqua roſata. ¶ De iſta pigra poteſt dari ſecure vſq; ad. ℥. ſ. ⁊ tunc debet dari poſt materie digeſtionem. Sed ſi detur ante materie digeſtionem: deteẗ. ʒ. ii. cũ aqua roſata. ĩ ſero tamen melius eſt vt detur in pillulis: q: eſt amara: ſi acuatur cũ ſcamonea poteſt dari. ʒ. ii. ad minus poſt materie digeſtionẽ. acuiẗ autẽ cũ ſcamonea aliquando. ⁊ tunc dicũt quidã de ſcamonea: ꝙ ꝓpter hoc ipſa eſt inimica ſtomaco: ⁊ ipſa non debet puluerizari minute ne adhereat ori ſtomaci. Sed iſtud non inueni ab auctore. ſed inueni ꝙ ipſa eſt rare complexionis. ideo ſua virtus minuitur ⁊ exoluiẗ per puluerizationẽ. Ego tamẽ q̃ñ p me ipm facio illam medicinam: puluerizo minute ⁊ ipſam aſpergo cũ ſirupo violato: aut cũ aliqua gũma liquefacta: vt dragaganto: ⁊ tunc pulueres alios cum hoc admiſceo: tũc crocus poniẗ in ea ad confortationẽ cordis. q: hec medicina eſt nocens cordi. ¶ Pillule autẽ ante cibũ ſunt ſimiles medicine predicte: parũ tamen diuerſe. q: in eis ponitur reubar. qđ nõ ponitur in pigra ⁊ notantur ſic. quia dãtur ante cibũ ⁊ etiã poſt cibum: nec etiam obſeruamus in eis dietã. q: ſcdm auic. aloe cibũ non corrumpit: euacuat a ſtomaco ſine anguſtia. vnde cum aliquis non poteſt

affellare:aut cum conqueritur de dolore ſtomaci:aut ꝓpter ventoſitatē:aut ꝓpter materiā flegmaticā:tunc bonū eſt dare iſtas pillulas:qꝛ ventoſitatē:ſecē:⁊ materiā flegmaticā euacuant.ſed cauende ſunt in tēpore calido.qꝛ in eis ſūt multa calida. ¶ Pillule ſine quibus eſſe nolo ſunt ſimiles predictis:ſed parum contrarie.pillule.ſ.rotunde ſine quib⁹ ⁊c. ꝓpter earū efficaciā: ipe enim purgant omnes humores.ſ.flā:coleram:⁊ melancoliam.et valent contra multas paſſiōes.recipiunt enim medicinas oēs humores purgantes.

Nunc queratur vtrum medicina euacuet materiā quam inuenit in ſtomaco.⁊ videtur ꝙ ſic:qꝛ eſt ei inimica. non niſi euacuaret.ergo ⁊c. ¶ Item medicina hꝫ eandem ꝓprietatem ad materiā ꝯtentā in ſtomaco ⁊ in aliis membris. ſed ab aliis euacuat materiā.ergo ⁊ a ſtomaco.

Oppoſitum arguitur per argumentū ſerapionis in ſeptimo:cōtra illos qui dicunt ꝙ medicina euacuat ⁊ attrahit:qꝛ venit ad membrū ſiue ad humorē cōtra quos dicit:ꝙ ſi tunc medicina ad humores veniret:hoc non poſſet eſſe vt attraheret:qꝛ tunc amans amatū contingeret ⁊ nō fieret motus.cū ergo in ſtomaco ſit coniunctio medicine cū humore medicina non trahit a ſtomaco.

Solutio ad hanc queſtionē ego dico:ꝙ ſi materia mala ſolum eſſet contenta in ſtomaco:ego non darem medicinā attrahentē:ſed lenitiuā:aut compreſſiuā: aut mordicantē. Si vero daretur medicina attrahens ipſa attraheret a ſtomaco ⁊ nō euacuaret: quatuor de cauſis. ¶ Prima eſt quia ſtomacū mordicaret cum ipſa ſit calida ⁊ acuta.qui mordicatus qđ in ſe contineretur expelleret. ¶ Secūda cauſa eſt qꝛ medicina mouet materiā:que mota maius nocumentum induceret ꝙ̄ quieta:⁊ magis ſtimulat ſtomacū vt expellatur. ¶ Tertia cauſa eſt qꝛ medicina exiſtens in vna parte ſtomaci materiā ſparſā in diuerſis partibus ſtomaci aggregat circa ſe:que aggregata ī vno loco nocumentū inducit:⁊ magis ſtimulat vt expellat̄. ¶ Quarta cauſa eſt.qꝛ medicina nō vnitur omnibus partibus humoris: ſed alicui tantū cōiungitur.⁊ ideo partes quibus nō cōiungitur ad ſe nō trahit.ſed illā partē cui ipſa cōiungitur trahit.⁊ iđ quatuor de cauſis materie mā quam ipſa inuenit in ſtomaco ad ſe trahit.ſ.mordendo mouendo:aggregando:⁊ attrahēdo.⁊ ſic per dicta patent rationes ad oppoſitum. ¶ Et ſi vellemus ſaluare partē oppoſitam:tunc ad rationē ſerapionis reſpondem⁹ ſic. ꝙ lꝫ medicina habeat aſpectū ad humorē exiſtentē in ſtomaco:⁊ in aliis membris.dico ꝙ hoc eſt verum:nō tamen oportet ꝙ ſi medicina attrahat ab aliis mēbris:ꝙ ꝓpter hoc attrahat a ſtomaco.qꝛ materia exiſtens in ſtomaco medicine coniungitur: medicina enim materiā in ſtomaco attraheret niſi ei coniungeretur.
¶ Item medicina tribus aliis modis habet euacuare ꝙ̄ attrahendo:ſicut dictum eſt ſuperius.

Conſequēter q̄ritur de iſtis medicis euacuatiuis.ſ. vtrū ſit aliqua medicia euatiua ſanguinis.⁊ videtur ꝙ ſic.qꝛ dicit yſaac in primo viatici:cap.cephalee paſſionis:que proſunt colere ꝓſunt ſanguini. ſed que ꝓſunt colere colerā euacuāt.⁊ que ꝓſunt ſanguini euacuāt ſanguinē. ergo illa medicina que euacuat colerā euacuat ſanguinē. ſed habemus medicinam euacuatiuā colere.ergo habebimus medicinam euacuatiuam ſanguinis. ¶ Item ſanguis eſt nobilior aliis humoribus.ſed aliqua medicina eſt deputata ad euacuandum alios humores. ergo ad ſanguinē euacuādū. ſi aliter tunc nō eēt nobilior. ¶ Item auic.in ſcđo dicit ꝙ pulpa euacuat ſanguinē ¶ Item ratio p auctoritatē que ſolui nō poteſt.dicit haly ſupra tegni:ꝙ galie fecit ſuſpēdi illū qui talē medicinā dedit.ergo fuit ⁊ eſt. ¶ Contra.dicit galie.ꝙ medicina non euacuat humorem q̄ eſt ī venis.i.ſanguinē:ſed flotomia.

Conſequenter queritur:dato ꝙ ſit talem medicinā ponere:vtrū bonum eēt eā dare.⁊ videtur ꝙ ſic.qꝛ ſicut alii humores peccant: ita ſanguis peccat.ſed bonum eſt humores peccātes per medicinā euacuare:ergo ⁊ ſanguinē peccantē. ¶ Oppoſitum vult haly per auctoritatem iam dictam.

Solutio. dicendū ꝙ poſſibile eſt aliquā medicinā euacuare ſanguinē:lꝫ ea non vtamur:⁊ quare ea non vteremur.qꝛ dato ꝙ eſſet medicina ſanguinis euacuatiua: ⁊ habens reſpectū ad ſanguinē:tamē ipꝫ nō euacuaret nec attraheret:ſicut alii humores a ſuis medicinis euacuātur.ſi enim eēt medicina ſanguinis euacuatiua.ſ.pulpa ſi euacuaret ſanguinē: ipſa euacuaret nō euacuandū:⁊ nō euacuaret euacuandū.qꝛ ſm ſerapionē vt dictū eſt ſupra.humor nō proprius medicine aliquā euacuatur citius a medicina ꝙ̄ humor ꝓprius quādo ꝓprius ē magis dilectus:⁊ tūc humor nō ꝓprius citi⁹ dimittat̄ ire a natura ꝙ̄ humor ꝓprius:⁊ tūc per medicinam citius expellitur ⁊ attrahitur humor nō ꝓprius medicine ꝙ̄ proprius. vnde cū medicina propriū attrahat humorē quem reſpicit ꝙ̄ aliū:niſi ipſe ſit magis dilectus a natura ꝙ̄ alii humores ſcđm yſaac:cū ipſe ſit quaſi filius dilectus nature:⁊ alii quaſi ſuꝑfluitates reſpectu illius:cū ſanguis plus iuuet naturā ꝙ̄ alii humores. ideo p medicinā ſanguinis aſpectiuā ſi ipſa eſſet prius attraherētur ⁊ euacuarentur alii humores ꝙ̄ ſanguis. vnde ſi ſolus ſanguis peccaret dato hoc:lꝫ forte iſtud nō ſit verum:tamē adhuc ſolus ſanguis non euacuaretur neqꝫ prius vt viſum ē:imo alii humores.
¶ Item ſcđm philoſophū quarto de animalib⁹:via recta debꝫ eligi:⁊ tortuoſa vitari.ſed flotomia eſt rectior ⁊ ſecurior euacuatio ſanguinis ꝙ̄ farmacia:⁊ flotomia omnes humores euacuat ſimul:⁊ magis ſanguinem cū magis abundet:⁊ farmacia non:vt viſum eſt ſupra.ergo flobotomia debet eligi ad euacuandū ſanguinem:⁊ non farmacia. ¶ Item euacuatio ſit duplici de cauſa. aut ꝓpter humoris abundantiā:aut ꝓpter humorē corruptū. igitur ſi ſiat euacuatio ſanguinis:aut hoc ſiet qꝛ ſanguis abūdat aut qꝛ erit corruptus.ſi qꝛ ſanguis abūdat tūc igit̄ alii humores etiā abundabunt.quia ſi ſanguis abundat hoc erit ꝓpter bonū nutrimentū bonum chimū generans ⁊ virtutis digeſtiue fortitudinem.⁊ ꝓpter iſta non generatur ſolus ſanguis in abundantia imo cū hoc alii humores cum ſint ꝓpter ſanguinis iuuamentū. ergo abundāte ſanguine non debet ſolus ſanguis euacuari: ſed omnes. Melius autē euacuātur per flobotomiā ꝙ̄ per farmaciam.ideo ad euacuandū ſanguinē peccantē ſua quantitate nō debemus vti farmacia. Si vero ſanguis ſit euacuandus ꝓpter eius corruptionē:tunc ſua multitudine ⁊ corruptione alios humores corrūpet:cū ipſe ſit plus in corpore humano ꝙ̄ alii humores. Et ꝓpter hoc dicit galie.ꝙ ſinoca ſit de omnib⁹ humorib⁹ corruptis in omnibus venis.⁊ ita ſanguis ſine aliis non eſt euacuandus:ſed omnes in ſimul.⁊ tunc idem qđ prius. Sed alii humores poſſunt abundare plus debito:⁊ corrūpi ſine ſanguie.ergo ipi ſūt euādi ſine ſāguie:⁊ hoc p farmaciā.ergo ⁊c.et iđ alii humores nāīr ſūt euādi p farmaciā:ſed ſanguis nō.qꝛ ei⁹ euō p farmaciā eſt īnaturalis.ideo dicit haly:ꝙ galie.fecit ſuſpendi ⁊c. qꝛ eius euacuatio per farmaciā eſt īnaturalis. ¶ Si velimus ponere ꝙ ſit dare talem medicinā:poſſemus reſpondere ad ratiōes in oppoſitum. Et primo ad primā dicendū ꝙ iſtud verbum.qđ prodeſt colere.ꝓdeſt ſanguini:eſt intelligendū non de medicina euacuante:ſed de medicina alterāte. Que enī ꝓſunt colere acuitatem eius extinguendo:proſunt ſimiliter ſanguini. Vel ſi iſtud intelligitur de euacuatiua:debet intelligi ſic. Que ꝓſunt colere ipſam euacuando: ꝓſunt ſanguini ipſum mundificando. quoniam per euacuationē colere ſanguis mūdificatur. ¶ Ad aliud qđ eſt de pulpa:dicendū ꝙ verum eſt ꝙ pulpa euacuat ſanguinem ⁊ ſoluit ipm:non tamen attrahit ipſum.ipſa enim ſoluit ⁊ euacuat ſanguinē ſic cū pulpa ſit medicina fortis ipſa membra valde debilitando facit ipſum dimittere abire qđ in ipſo continetur qđ eſt ſanguis.⁊ ideo pulpa ſoluit ⁊ euacuat ſanguinē cū ipſe ſuperfluit:non tamen attrahit ipſum. ¶ Ad aliud patet ſolutio per predicta. ¶ Ad ſecūdam queſtionē:ſoluta eſt:quia nō eſſet bonū dare eam ꝓpter cauſas predictas. ¶ Ad argumentum in oppoſitū cū dicis ꝙ ſanguis aliquādo peccat ⁊ eſt mal⁹: ſicut alii humores.ergo bonū eſt tunc ipm euacuari per farmaciam:ſicut alios humores peccantes.dicendū ꝙ hic eſt fallacia conſequentis.vel melius hic eſt fallacia figure dictionis.qꝛ non ſequitur ſi ſanguis ſit malus ꝙ hoc modo euacuaretur.ſ.p farmaciam.quia alio modo poteſt ſecurius euacuari.ſ.per flobotomiam.⁊ ſic ſolutum eſt totum.

Pillule auree.pillule qꝛ rotunde vt dixim⁹ auree dicūtur ad ſimilitudinē auri ⁊c.

Pillule octomere.i.de octo ſpecieb⁹ humores ſpiſſos a capite deponunt:⁊ viſum oculorum clarere faciunt:catarrum prohibent ⁊c.

Jerapigra gallieni.iera.i.ſacra.pigra.i.amara facit ad diuerſas capitis paſſiones:aurium ⁊ oculorum diſtemperantiam:ſtomacum quoqꝫ optime purgat: cauſas epatis emendat ⁊c.

Jerapigra conſtantini:quid ſit yera dictum eſt. ſimiliter conſtantini ab auctore Conſtantino qui eam compoſuit:valet ad recuperandum viſum ⁊ recipiendum ⁊c.

Jerapigra abbatis d qua iam dixim⁹ qd ſit:ſꝫ ad qđ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0586-6
DFG

valeat dico ꝙ flegma ⁊ melẜam purgat.⁊c.

Superius viſũ ē de euacuatõe q̃ fit p ſeceſſũ:⁊ etiã de euacuatõe q̃ fit p võitũ.q̃ qdẽ eṽones ſunt ſpãles ⁊ electe:q: ipe euacuãt vnũ hũorẽ ſpãlẽ ⁊ nõ oẽs hũores. nunc videamus de ea que fit per flotomiam:⁊ ē vniuerſalis euacuatio ⁊ cõmunis. Q: autẽ flotomia ſit euacuatio vlis ⁊ cõmunis:habetur a galie.quarta particula affo.in farmaciis talia educere oportet ⁊c. Sed euacuatio dicitur vniuerſalis dupl̃r. vno modo q: eſt omniũ humorũ euacuatiua.alio mõ q: ab olb⁹ partibus corporis ipſa euacuat. Utroq; mõ dicitur flotomia eſſe vniuerſalis primo modo ſcõ; galie.ſupra iſtu; affo.vbi cib⁹ preter naturam intrat ⁊c. ℂ Item ſupra illũ affor. ex egritudine cibum accipiens.ꝙ ipſa eſt euacuatio vniuerſalis. Secundo mõ dicit galie.ſupra affo.ſexte.ſi dolor a dorſo ⁊c.⁊ hanc duplicẽ vniuerſalitatem tangit auic.cu; dicit:ꝙ flotomia eſt euacuatio vniuerſalis:q: toti corpori cõuenit:que multitudinem humoꝝ euacuat.per hoc tangit vlitatem humorum.

Circa flobotomiã ſunt ſeptẽ conſiderãda. Primo qui ſũt illi in quib⁹ flobotomia eſt cauenda. Scõm eſt ꝓp̃ qd flobotomia eſt faciẽda.⁊ in quo. Tertiũ eſt ĩ quo tẽpore morbi flobotomia ē faciẽda ⁊ ĩ quo nõ. Quartũ eſt ĩ qbus holb⁹ cõpetit flobotomia. Quintũ eſt qd ſit faciendũ ante flobotomia;. Sextũ qd ſit faciendũ ĩ flobotomia. Septimũ qd ſit faciendu; poſt flobotomiã. ℂ De duab⁹ primis ad pñs videam⁹.quoꝝ primũ eſt.in quib⁹ holbus flobotomia ē cauẽda ⁊ ſuſpẽdenda. ⁊ quare in quibuſdã holbus flobotomia ē cauenda. ℂ Sunt autẽ.xi.cauſe. ℂ Prima cã eſt cibi aſſũpti ĩdigeſtio. vñ ſi aliqs ĩ veſpere multũ comederit ⁊ ĩ mane adhuc ſentiat dolorem vel odorẽ:vel ſaporẽ cibi aſſumpti.p hoc ſignificat̃ ꝙ cib⁹ nõ eſt digeſtus:tũc nõ oportet flomari quouſq; fuerit facta ꝯpletio digeſtionis. vñ galie.tertio megategni:flobotomia ē ſuſpẽdẽda quouſq; fiat cibi digeſtio.cã eſt q: ſm auic.in ꝑmo.tria ſunt attrahẽtia.ſ.vacuum calidũ:⁊ tota ſpẽs.ſi ergo p flobotomiã a vena ſanguis euacuaretur: cibu; indigeſtũ a ſtomaco vel ab epate attraheret qui indigeſtus veniẽs ad mẽbra non corrigeret̃.quoniam tota digeſtio nõ corrigit peccatũ ſcðe:ſi peccatum ſit magnu; ꝓp quod in membra nõ conuerteretur:⁊ ibi remanens poſſet eſſe cã egritudinis. ℂ Secunda cauſa quare flotomia eſt cauenda eſt alia euacuatio: vt quãdo eſt fluxus mẽſtruorum aut emorroidarum:tũc nõ debet fieri euacuatio que dicitur flotomia. ⁊ hoc eſt verum ad euacuationẽ:l; ad diuertendum materiã poſſit fieri. ⁊ hoc dicit galie.nono megategni. ℂ Tertia cauſa eſt etas magna: vt ſeniũ. vnde dicit galie.nono megategni:ſenibus flobotomia nõ competit.cauſa eſt:q: ſcðm galie.⁊ haly in tegni:in cõualeſcentibus ⁊ ſenibus eſt paucus ſanguis bonus:⁊ multus malus. Sed ſm auic.in primo.cap.ꝺe flotomia.ſi ſanguis bon⁹ ſit paucus in corpore:⁊ malus multus:flotomia rapit bonum ⁊ dimittit malum.⁊ ideo in talibus non cõuenit flotomia. ℂ Quarta cauſa eſt ſtomaci mala diſpoſitio ſicut accidit in quibuſdã hominibus in quib⁹ humor colericus incipit fluere ad os ſtomaci ⁊ apti ſunt ad colericũ vomitũ:⁊ de facili vomunt:⁊ apti ſũt ad vomitum ⁊ ſoliti ſunt nõ habere faſtidium.ĩ talibus non conuenit flobotomia.q: per flotomiam humores ꝯmoti ad os ſtomaci mouẽtur tanq; ad locum conſuetu;.⁊ q: membrũ eſt debile ⁊ impotẽs illi fluxui reſiſtere.ideo multa mala per flotomiam accidunt illis.⁊ hec eſt vna cauſa quare aliqui in flotomia ſincopizant.ſ.quando colera ad ſtomacum fluit que mordicãdo ſtomacum ex cõpaſſione cordis ſincopim ducit ⁊c. ℂ Quinta cauſa ē debilitas virtutis.flotomia enim eſt euacuatio fortis ſecundu; galie.ſcðo affor.in quo morbo ⁊c.⁊ ſcðm galie.quarto ſimplicis medicine. virtus debilis nõ poteſt pati fortem euacuationem. ℂ Sexta cauſa eſt etas puerilis.ſ.ante nonum annum. Unde. galie.vndecimo megategni.nõ debent flotomari niſi habeãt nouem ãnos ad min⁹.cauſa eſt:q: corpora puerorũ ſunt facile ſolubilia a calore extraneo:ideo debilitãtur multum ex euacuatione forti facta p flotomiã. ℂ Ite; q: indigent nutrimẽto duplici de cã: ſc; ꝓpter augmentũ ⁊ nutrimẽtu;.ideo minutio ſanguinis non competit eis. ℂ Item q: facile exoluuntur a calido extraneo:ſufficit ꝙ ab eis diſſoluitur: ꝓpter quod nõ indigent flotomia. ℂ Septima cauſa eſt corporis ſiue compoſitionis raritas. ⁊ cauſa eſt viſa:q: ab eorum corporibus multũ reſoluitur . ideo ſufficit eis iſta exolutio:nec aliqua euacuatõe indigẽt. vnde gal. nono megategni.raris corporibus eſt flotomia contraria.in talibus enim fit facile reſolutio:ideo ſufficit ꝙ ab eis diſſoluitur. ℂ Octaua cauſa eſt complexionis frigiditas.cum enim ſecũdũ galie.in megategni.flotomia infrigidet augmẽtaret frigiditatẽ. quare infrigidat.cauſa eſt:ſcðm yſaac in vrinis:q: ſanguis ē fundamentũ caloris naturalis:⁊ illud in quo calor naturalis confortatur.⁊ q: flotomia ſanguinem euacuat:ideo ⁊ calorem naturalem.⁊ tunc per cõſequens infrigidat. ℂ Nona cauſa eſt humorum cruditas ⁊ viſcoſitas.⁊ tunc cauenda eſt flotomia ſecundũ galie.duodecimo megategni:cap.ſcðo. q: augmẽtatur cruditas humorum.⁊ ꝓpter hoc ĩ morbis longis non eſt facienda flotomia ſcðm auic.q: cruditas humorum augmentaretur ⁊ virtus debilitaretur ⁊ morbus ꝓlongaretur.⁊ ideo timendum eſt ꝺ caſu virtutis.⁊ ꝓpter hoc dicit auic.ꝙ in morbis cronicis faciẽda eſt farmacia ante flotomiam:⁊ non flotomia ante:l; vtraq; euacuatione indigeat. ℂ Sed cruditas poteſt accidere duabus de cauſis. Prima cauſa eſt propter abundantiam humorum calorem ſuffocantiu; qui debilis ⁊ ſuffocatus humores generat crudos.⁊ tunc bene conuenit flotomia. Unde galie.ſcðo ſuo libro: capi.de ydropiſi dicit ꝙ flotomia in pͥcipio idropis yposarche conuenit quando prouenit ex multitudine ſanguinis menſtrua lis cũ ꝓhibeamus fluere menſtrua ꝓpter aliquã cauſam:aut ex multitudine emorroydarum.q: ſicut ignis paruus ſub multa lignorũ congerie ſuffocatur:⁊ remota aliqua portione lignorum ignis fortificatur.ſimiliter ē de calore ĩnato ſuffocato ſub humorum multitudine ⁊c. ℂ Secũda ratio cruditatis humorũ eſt caloris ĩnati debilitas: vt in illis qui ſunt debilis cõplexionis : et in illis qui habent lõgam egritudinẽ ⁊ in ſenibus:tunc non cõpetit flotomia:q: per hoc augmentaret̃ cruditas ſcðm auic. Nõ quotienſcũq; videris ſigna repletionis eſt flotomia facienda: vt qñ humores ſunt crudi ĩ corpore.⁊ hoc dicit gali.in.xii.megategni. q: tunc cauẽda eſt flotomia:corpus eñi infrigidaretur : ⁊ humores magis crudarentur.debet ergo ſanguis dimitti vt humoris cruditatẽ digerat. ℂ Decima cauſa eſt indebita aeris diſpoſitio vt ſi ſit aer nimis calidus aut nimis frigidus aut ſiccus aut humidus:aut turbidus. vnde ſub canẽ ⁊c.q: ibi eſt nimia caliditas ⁊ ſiccitas:⁊ ante canem:q: ibi eſt nimia frigiditas ⁊ humiditas: moleſte ſunt purgationes: vt habetur quarto affo. ℂ Undecima cã eſt corporis nimia inflãmatio ⁊ doloris vehementia. Uñ auic.in primo.⁊ galie.dicunt ꝙ ĩ febre fortis inflãmationis :⁊ in apoſtemate vehemẽtis doloris nõ debet fieri flotomia.

Conſequenter videamus cauſas ꝓpter quas debet fieri flotomia.⁊ ſunt qnq; cauſe.prima eſt directa:alie indirecte. ℂ Prima que eſt directa ē vt abundantia ſanguinis euacuetur:ſiue abundantia ſanguinis in qualitate ſiue in quãtitate:aut vtroq; mõ ſcðm auic. in primo. Duo ſunt genera holum qui ſunt flotomãdi.quorum vn⁹ modus eſt.illi homines qui ſũt preparati cadere in egritudines : vt qui habent abundantiã ſanguinis in quantitate. Et reliquũ genus eſt genus hominũ q iam in egritudinẽ inciderint ꝓpter humorũ ſiue ſanguinis abundantiã vel malitiã ſed differenter flobotomia ſit ꝓpter iſta.q: ſi ꝓpter ſanguinis abundantiã debet fieri flotomia multa. Sed ſi in qualitate peccet: vel ſit malus debet fieri pauca. Unde galie.nono megategni.ſi ſanguis ſit mal⁹ in corpore deb; euacuari paulatine.⁊ ideo peccãt multi q quando vident ſanguinem malum flotomant ſe quouſq; videãt exire bonum.⁊ forte prius totus ſanguis exiret q̃ exiret bon⁹. ſed debet fieri pauca euacuatio.⁊ tunc ſcðm galie.in caſu iſto prius q̃ fiat flotomia debet dieta ſanguinem bonũ generans exhiberi: vt loco mali ſanguis bon⁹ generetur:⁊ poſtea deb; fieri poſt modicum tempus flotomia pauca.⁊ ſic deinceps iſta flotomia eſt directa.q: fit per ſe ad euacuationẽ illius qð per ſe debet flobotomiã euacuari: vt cum humor ſiue ſanguis principaliter tantum ſcðm ꝙ cũ eo ſunt alii humores. ℂ Alie cauſe ſunt indirecte.quarum prima eſt morbi magnitudo ⁊ magnitudo pulſus. vnde galie.primo affo.ſupra illum affo.que egerũtur nõ multitudinem cõſiderare oportet ⁊c.dicit ꝙ nõ eſt melior medicina ĩ apate vehementis inflãmationis:⁊ ſimiliter in feb.⁊ ĩ dolore forti q̃ flotomia. Sed illa videtur eſſe cõtraria predictis : q: prius dictum fuit ꝙ in dolore forti ⁊ in febre vehementis inflãmationis nõ conuenit flotomia.modo dicitur ꝙ competit. ꝓpter qð diſtinguendũ ē ꝙ duplex eſt flotomia:quedã reglaris ⁊ artificialis.⁊ iſta non cõpetit in dolore forti:neq; in febre vehementis inflãmationis:cuius cauſa eſt:q: fieret virtutis motus agitatiu⁹ qui eſt contrarius nature.cu; ſit difformis.motus.n.agitatiuus tactus ⁊ pulſus ad partes diuerſas per flotomiam fieret ad locũ apoſtematis:⁊ ex dolore forti fieret tractio ad locum doloris. ⁊ ita agitando in febre vehementis inflammationis augmentaretur inflammatio per flobotomiam paucam.quia flobotomia commouet humores qui commoti magis inflammantur.

Sed cū flebotomia vſq₃ ad ſincopim d₃ fieri. ſlla.n.cū vincat at tractionē doloris nō facit motū agitatū q₃ etiā ſimiliter euacuat ipſam materiā ſimiliter tollit inflāmatiōe₃ cū non ſint humores ibi q cōmoueantur ⁊ caleſiant: ⁊ maiorem inflāmationē inducāt ⁊ ꝙ hoc ſit verꝫ p₃ p intentiōem auic. eodem loco. ⁊ p intentiōe₃ galie. dicto aſſo. ¶ Aliter ſoluitur ſic ꝙ inflāmatio: aliqñ fit i ſe bre dupliciter: aut pp materie acuitate₃: aut pp materie multitu dinē ſi fiat febris aut dolor pp materie acuitatem ex materia col lerica. tūc nō ꝯuenit flobotomia q₃ tūc magis acueretꝰ ⁊ inflāma retꝰ: q₃ tūc frenū colere. ſ. ſanguis tolleretꝰ: q q₃ calidꝰ ⁊ humidꝰ ⁊ ita ꝯtrarius malitia₃ colere reprimebat: ideo nō d₃ euacuari. vñ ſimiliter i febribus acutis vt in cauſone ⁊ ſimilibꝰ nō d₃ fieri flo botomia l₃ forte nō ſit verꝫ ſm auic. in quarto. Et ideo pma ſo lutio melior eſt. Alio mō fit febris pp materie multiplicatiōe₃ ſi ue pp ſanguinē multū opilātem ſiue ꝓhibentem fumorꝫ euapo ratiōe₃ q remanentes in corpe inflāmatiōe₃ inducūt. ⁊ in hoc ca ſu ꝯuenit flobotomia vt in ſinoca. ſimiliter i dolore qui fit ex ma terie multitudine pp mēbri intentiōem extra naturā ſibi debita₃ ꝯuenit flobotomia. ſ₃ pma ſolutio melior eſt. p₃ igitꝰ ꝙ nō ē cō trarietas in dictis priꝰ ⁊ hic. ¶ Scōa cā indirecta q̄re fit flobo tomia eſt vt trahatꝰ materia ad viā illā perquā d₃ euacuari. vñ in retentione menſtruorꝫ aut emorroydarꝫ d₃ apiri ſaphena ſm galie. ⁊ ſm auic. vt trahatur materia. ſ. ſanguis inferius. ¶ Ter tia cā indirecta eſt vt trahatur materia ad locū ꝯtriu₃ illi loco ad quē fluūt humores: vnde in nimio fluxu menſtruorꝫ d₃ fieri flo botomia de baſilica vt trahatꝰ materia ad ꝯtrium ⁊ diuertatur a fluxu. ⁊ pp hoc dicit galie. ſcōo acutorꝫ ꝙ in pleureſi ſiniſtre par tis d₃ fieri flobotomia de brachio dextre ptis vt diuertatꝰ ⁊ tra hatur materia ad locū ꝯtriū loco ad que₃ declinat ⁊ ſimiliter ſi fi at in dextra flobotomia deb₃ fieri in ſiniſtra pte. ¶ Quarta cā indirecta eſt vt p flobotomiā vna portio materie euacuetur: et nulla potētior ſit ſupra reſiduū: ⁊ ſic cōpetit flobotomia cu₃ re pletio ē in corpore ne fiat apoſtema: q₃ natura eſt debilis reſpcū regiminis illorum humorꝫ. iō vna portio illius materie ē euacuā da: ne ꝓpter īpotentiā nature i regendo illā materiā: illa mate teria fluat ad aliquem locum debilem in quo aggregetur ⁊ apo ſtema generetur.

Superius dictum eſt de quibuſdā medicinis hūores a capite trahentibus. Nunc adhuc de qui buſdā medicinis caput purgātibus ⁊ euacuātibꝰ dicamꝰ. quarꝫ quinq₃ medicine ſunt huiꝰ lectionis. quarꝫ pma ē pillule auree. ſcōa eſt pillule octomere. tertia eſt ierapigra galie. quarta ē iera pigra cōſtantini. Quinta eſt ierapigra abbatis. Et iſte quinque habent quaſi eandē virtutē. ¶ Unde primo dicamus de pillu lis aureis. Dicūtur autē pillule a pila. q₃ ſicut pila eſt rotunda: ita pillule ſunt rotunde. ⁊ cauſa quare dātur i figura rotūda eſt q₃ figura ſpherica nō tāgit planū niſi in puncto. ſed cōcauū ipa tangit vndiq₃: quādo igitur pillula ponitꝰ in ſtomaco concauo equalr tangitur ab omni parte ſtomaci: ⁊ ita vndiq₃ equaliter ⁊ in omni ſui parte ad actū mouetꝰ per calorem ſtomaci. ⁊ ideo i qualib₃ ſui parte ad actū reducta attrahit equalr vndiq₃ ab oī bus aliis membris. ⁊ dicūtur auree ab auro per metaphoram. q₃ ſicut aurꝫ eſt precioſius aliis metallis: ita iſte pillule ad ꝯplen dum ſuos effectus ad quos faciēdos dātur ſunt ꝑcioſiores aliis pillulis cōparatis ad ſuos effectus ꝯplēdos. ¶ Iſte dicte pillu le auree attrahunt colerā ⁊ flegma pmo a capite: ⁊ ſecūdario ab aliis mēbris. ⁊ q₃ caput purgāt a dictis humoribus. ideo acuūt viſum debilē ⁊ debilitatū ex humorꝫ abundantia in ſtomaco cō tentorum: et auferunt ventoſitatē a ſtomaco: q₃ auferūt flegma ex quo eleuatꝰ vētoſitas: ⁊ etiā q₃ habent in ſe aliquā caliditatē ventoſitatē cōſumentia: vt aniſum ⁊ feniculū. ¶ In iſta medici na ſunt ꝓ baſi aloe: ⁊ diagridiū de aloe prius dictū eſt. nunc vi deamus de ſcamonea: ſi aūt ponitur hic de colloquintida: ponitꝰ ad confortationē aloe. ¶ Scamonea eſt ſuccus herbe que ab auic. vocatur volubilis. ſcamonea pōt puluerizari: et que cito puluerizatꝰ melior eſt. ¶ Itē vnum ſignū ad hoc eſt ſi ponatur in aqua frigida: ⁊ cū manibus tangatur ⁊ comprimatur ſi ipſa faciat aquā albā ſicut lac: ipſa eſt bona: ⁊ ē calida in tertio: ⁊ plus q₃ cū ea acuūtur medicine ⁊ pillule auree ⁊ bñdicta ⁊c. Et ele ctuaria ⁊ doſes que dātur de die in diē aliquādo acuuntur me dicine cū ſcamonea cocta: vt doſes medicinarum date de die in diem. aliquādo cū nō cocta: vt electuaria. ⁊ medicina que nō eſt cocta vocatꝰ ſcamonea. ſed quādo eſt cocta vocatur dyagridiū: quod coquitur a quibuſdā ſic: q₃ tegitur paſta ⁊ in furno ponitꝰ illa paſta cocta ſcamonea erit cocta. aliquando coquitur inuolu ta in foliis caulis: ⁊ ponitur calori tēperate ꝓpter debilē cocti nem. Tertio poſſet coq meliori modo ſic. accipiatur coctanum: ⁊ concauetur prius cū fruſto quodā remoto ab eo cōcauo ⁊ po ſtea ſcamonea i eo ponatꝰ: ⁊ poſtea obturetꝰ illud orificiū cu₃ fru ſto ab eo priꝰ ablato: aut cū paſta: ⁊ tunc ponatur i furno calido temperate ⁊ coquatꝰ: ⁊ quando coctanū eſt coctū ſcamonea erit cocta. Iſte modus coquēdi ſcamoneā ē melior: q₃ ſcamonee ma litia per coctanū reprimitꝰ: cū ſcamonea ſit inimica ſtomaco ⁊ co ctanum a ſua ſubſtātia ⁊ a ſua cōplexione iuuat ſtomacum con tra nocumēta inducta ex ſcamonea. Scamonee ꝓprietas ē q₃ ipſa educit colerā: ⁊ alia ſuperflua: ⁊ fortius educit colerā q̄₃ ele borus. ¶ Item ipa attrahit a remotis partibꝰ. ꝙ educat forti dicit auic. ſcōo. ſcamonea educit colerā fortiter. Hoc ide₃ dicit raſis octauo almāſoris: ꝙ ipſa educit colerā ⁊ alias abundātias ſuperfluas: dicit raſis in diuiſionibꝰ ꝙ educit colerā fortius q̄₃ eleborus. Dicit ſerapion i ſeptimo: ⁊ Halyꝫ ſecūdo practice i diſ poſitione regali ad extremitates ducit humores vbicūq₃ ſint. ⁊ ita a remotis euacuat. Sed ipſa habet tria nocumēta. primo no cet ſtomaco mordicādo ipſum plus ſcōm ſerapionē in ſeptimo q̄₃ alie medicine. nocet inteſtinis ipa ſcoriando ſm auic. in ſcōo. ¶ Item tertio nocet cordi ſm auic. in ſcōo. Et q₃ ſecundū no cumenta que īducit debent eſſe remedia. ideo iſtis tribus nocu mentis obuiando debemꝰ tria membra cōfortareꝰ. ſ. ſtomacum cor ⁊ inteſtina. ⁊ iam dicunt auctores ꝙ ſcamonea debet prepa rari cū cimino: aniſo: croco: ⁊ ſale pauco: ⁊ bdelio: ⁊ illa pulueriza ta ⁊ ſcamonea cōficiantur cū ſucco citoniorum: quoniā ꝓhibet ſtomaci debilitatē ex ſcamonea. ideo ſcamonea data cum aloe ⁊ mirobolanis ſecurior eſt. q₃ talia ſtomacū cōfortant. Et ideo ele ctuariū de ſucco ro. ter omnia electuaria acuta que videmus ē artificialius. quare ibi eſt ro. que h₃ ſtomacū confortare ⁊ inteſti na ſandali ⁊ ſpodium reprimunt nocumentu₃ quod infert ſca monea epati. Camphora reprimit nocumētū qđ ex ſcamonea eſt preparatum cordi: Cū ergo vis preparare ſcamonea₃ pone cū ea predicta: ⁊ pone cū ea maſticē ⁊ aniſum. maſtix confortat ſtomacū cōſtringendo ⁊ aniſum ipm calefaciēdo: ⁊ cōficiatur cū bdelio: vt refrenet inteſtinorꝫ excoriationem. crocus ibi ponitꝰ: vt refrenet malitiā cordi illatā. ſal ibi ponitur: vt ſcamonea₃ fa ciat citius deſcēdere vt ipſa minus remanens minus noceat. In iſtis pillulis aureis ſunt ro. ſe. feniculi aniſi: q₃ ſtomacum confor tant: ⁊ ita ſcamonee malitiā reprimunt. crocus q₃ cor confortat. colloquintida confortando aloes. ℞. aloes dyagridi. ana. ʒ. v. ro. ſe. apii. ana. ʒ. ii. ⁊ . ſ. aniſi feniculi. ana. ʒ. ii. ⁊ . ſ. croci: collogn tide interioris ana. ʒ. i. doſis huius medicine eſt. xxii. ʒ. ad plu rium recepta que ibi ponitꝰ eſt. ʒ. ⁊ in iſtis. xxii. ʒ. ſūt. v. ʒ. ſcamo nee. vnde in qualib₃. ʒ. iſtarum pillularum: ſūt bene tres partes vnius denarii: ⁊ iſtud eſt magnū qđ. ideo non debet dari in ma gna quantitate ſi voluerimus euacuare flegma magis q̄₃ coleram debent acui cum pulpa ſi magis colera q̄₃ flegma tunc acuātur cū ſcamonea nō dentur niſi poſt digeſtionē medicine: ⁊ ſi nō du cant debent acui amplius ſm humoris exigentiam. ¶ Itē ro. que ſunt in eis ſtomacū confortant ⁊ inteſtina: ne iſta medicina inteſtina excoriet. ¶ Et nota ꝙ electuariū calidū nō deb₃ acui cū ſcamonea: bene peccātꝰ qui pitrim aut zinziber cōditum cum ſcamonea acuūt. ſed frigida electuaria debent acui cu₃ freno po ſito cum eis.

Pillule octomere ſic dicūtur: q₃ ex octo meris ſpeciebꝰ cōponuntur: ⁊ fere valet idē ꝙ predicta medi cina. ⁊ q₃ nō eſt in vſu: ideo non facio vim.

Yerapigra Galie. eſt valde bona ⁊ in vſu eſt: ⁊ ē illa que vocatur ierapigra galie. ⁊ vocatꝰ ab auic. diacolognidos: q₃ i ea colloquintida ponitur colera ⁊ fleg ma purgat a capite valde bene: magis tamē flegma q̄₃ coleram ab aliis mēbris parum purgat ⁊ ſecūdario ſed a ſtomaco ⁊ capi te malā materiam purgat. ⁊ hoc primo non debet dari i febri neq₃ in complexiōe calida: ſicut patet in pillulis aureis. ſed in hu moribꝰ frigidis tantū ⁊ differt a pigra galie. de qua hāimꝰ priꝰ. q₃ in ea eſt plus q̄₃ in pigra. ſ. turbith: colloqntida: ⁊ agari. doſis eius poſt digeſtionem audacter eſt. ʒ. iii. ſed ſi acuatur cū pulpa aut egula fortior erit. exula tñ ē timēda multū. quia nauſeatiua multum. Et iſtis duobus modis d₃ dari poſt digeſtiuū. Datur tamen aliquando de octo diebus in octo dies. ʒ. ii. ſine digeſtio ne materie. melius tñ eſt ꝙ detur ſirupus: aut aliquando tamen ſi preceſſerit aliqua euacuatio dentur. ʒ. ii. de ea ſine digeſtione precedēte. meliꝰ eſt tñ dari eā poſt digeſtionem.

Yerapigra Conſtantini optima eſt cum ⁊ dicta ē ſic ab inuentore. reſpicit ſtomacum quia in ſe eſt confortatiua ſtomaci: recipit vt omnes qnq₃ mirobala

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0588-8

⁊ tunc valet ad viſum reparandum proprie quando viſus eſt debilitatus ex fumis eleuatis a ſtomaco ad caput. flegma euacuat ⁊ oēs humores preter ſanguiné. non eſt multuz in vſu. vnde in apotecis nō multū īuenimus eā. niſi faciam⁹ eā fieri. datur poſt digeſtionē. ℨ. ſ. vel. ʒ. vi. ſine digeſtione. ʒ. ii. ſi volumus eā acuere cū ſcamonea. ʒ. iii.

Jerapigra abbatis valet ad flegma purgādū melancoliaz. ⁊ ad guttā que fit ex frigido ⁊ ſicco hūore: vnde videtur mēbra eſſe cōtracta. valet paraliticis. vnde eſt fere eiuſdē effect⁹ cū yerapigra. G. habet. n. in ſe turbit colloquintidā: epithimū: cuſcute: mundificat ſanguinem ⁊c. nō eſt in vſu. datur ad pōdus yerepigre de ea. ſ. ad pōdus. ℨ. ſ. q: non eſt multū fortis. ⁊ in ſua recepta eſt lib. i. ⁊ nō eſt de ſcamonea ibi niſi. ʒ. i. ⁊. ſ.

Viſo prius de digeſtione ⁊ euacuatione nūc queramus d̄ modo exhibēdi medicinas. ⁊ q: in recto modo exhibēdi medicinas. primo debēt acui. ſcdo exhiberi. ideo primo dubitatur de earū acumine. ⁊ circa hoc primo queremus. Quid ſit acuere medicinaz. Dices forte qd̄ eſt eam facere laxatiuā. tūc ḡ nulla medicina eēt laxatiua niſi acuata qd̄ falſuz eſt. Si dicas ꝙ eſt eam cōfortare in laxando. tūc ergo viole acuunt medicinas. q: fortificant in laxando medicinam.

Solutio dico ad hoc ꝙ acuere medicinaz eſt apponere vnā medicinā cū alia que debet acui ꝑter illam quā habet de ſua natura que faciat ipſam eē fortius laxatiuam ⁊ notabilius q̄ȝ eēt prius anteq̄ȝ eēt acuata. v̄bi gratia. Si in aliqua medicina vt ī benedicta ſit de ſcamōea. ʒ. i. vel. ii. ʒ. ⁊ ego apponā plus vltra hoc. ʒ. i. vel. ii. ſcamonee. vel. ʒ. i colloquintide ſi veliz euacuare flegma. q: pulpa ⁊ ſcamonea notabiliter laxationem medicine augmentant. viole autez licet augmentent non tamen notabiliter.

Conſequenter circa hoc queritur cū medicīa poſſit acui in tempore ſue cōfectionis ⁊ etiaz per vnū diem: aut per duos ante tēpus ſue exhibitionis quis modus eſt melior. ⁊ videtur ꝙ in tempore ſue cōfectionis. quoniā modus acuēdi medicinas per quē venenoſitas ⁊ malitia medicine magis reprimitur: eſt melius: ſed hoc eſt in ꝯfectiōe. q: tunc medicina acuēs plus īmorata fuit cū eis. quare ipſaz debet reprimere. ergo ⁊c. ¶ Itē ille modus acuēdi per quē virtus medicine acuētis que debet acui magis cōmendatur eſt nobilior: ſȝ hoc eſt in cōfectione. q: tūc medicina acuēs plus moratur cū medicīa acuibilis ⁊ magis ſit vnū ex eis aliquo mō. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitū facit cōmunis vſus. ¶ Dico ꝙ acuere medicinā in tp̄e ſue cōfectionis eſt melius ſine preiudicio ſentētie melioris. quia tūc virtus medicine acuētis melius cōmēdatur medicine euacuanti. ⁊ melius eſt repreſſa malitia euacuātis. ⁊ ēt acuentis. ⁊ quare non facimus hoc cū illud ſit melius. cauſa eſt diſſormitas ſiue diuerſitas euacuādoꝝ. qbus medicina preparatur. verbi gratia. per vnam medicinam poſſum purgare diuerſos humores. ⁊ ab aliquo volo purgare vnciam vnam colere: et ab aliquo minus ſecundum exigētiaz patiētium. ⁊ ab aliquo flegma. ⁊ ideo diuerſimode acuuntur. q: aliquādo cuȝ medicina forti habente aſpectum ad flegma. vt pulpa aut ezula. Aliquādo autem cū habente aſpectū ad co. vt cū dyagridio. ⁊ tunc de eo aliquādo plus ponimus: aliquādo minus. q: per vnā medicinā diuerſos ruſticos euacuamus. qbus nō preparamus proprias medicinas. nec ipſi paterentur hoc fieri. Medicus regis hoc poteſt facere ad euandum ipſum ſolum. ergo ⁊c.

Conſequenter queritur vtrū medicina euacuans flegma debeat acui: cuȝ medicina euacuāte colerā. ⁊ videtur ꝙ nō. q: acuere medicinā non eſt niſi fortificare ipſā. reſpectu illi⁹ qd̄ pri⁹ debiliter faciebat. Sed medicina euacuās colerā non iuuat ad euacuationē flegmatis cum ſit oppoſitum ei. ergo ⁊c. ¶ Item auicen. in tertio. medicine euacuātes ꝯrie nō ſunt ſimul admiſcēde. vnde dicit ꝙ mirob. ⁊ viole nō ſunt ſimul admiſcēde. ¶ Itē Galie. libro acutoꝝ ſecūda particula. medicine quaꝝ vna cito euacuat. ⁊ alia tarde nō ſunt miſcēde. Sed aloetica tarde euacuat. ⁊ ſcamonea cito. ergo aloe ⁊ ſcamōea nō debēt ſimul admiſceri. Aloe flegma euacuat. ⁊ ſcamonea colerā. ⁊ tamē magis videtur qd̄ cū aloe debeat admiſceri ſcamonea q̄ȝ cū alia ſecundū auicen. ergo ⁊c. ¶ Ad oppoſitū ſunt omnes auctores: ⁊ medici. ⁊ auicen. qui dicit ꝙ ſcamonea iuuat alias medicinas. ⁊ maxime aloeticas: ⁊ preparat eas ad euacuandum.

Solutio dicunt qdā. ꝙ cōmiſcentur ei que eſt nature vtilis: ſed hoc nō eſt ab auctore dictū. ſed ponitē cū medicīa aloetica triplici de cā ad preparandū. q: mordicādo ſtomacum ⁊ inteſtina ſtimulat ea. vt citius reducant medicinam aloeticā ad actū. que reducta ad actū citius operatur q̄ȝ per ſe faceret. ſcda cauſa eſt ad ꝯfortandū. q: cōmouet humores propter qd̄ ſunt habiliores: vt a medicina aloetica attrahantur. ¶ Tertia cauſa eſt ad adiuuādū. q: medicina adiuuat alias medicinas ad attrahēdum a remotis partibus. q: aloe ſolum de ſe attrahit a partibus propinquis cū ſcamonea a remotis.

Ad primum in oppoſitū dico ꝙ ſcamonea nō attrahit colerā niſi vincat. ⁊ differt in attractione humoꝝ ad quos habet aſpectū: ſed nos nō ponimus eaȝ in tanta q̄titate ꝙ dominetur ſupra aloe cū eſt acuatū: ſed ſoluȝ ipſum fortificando ⁊ exercitādo in ſua operatione. ¶ Ad ſcdam rationē dicēdum ꝙ cōtrarietas medicinarū eſt quatuor modis. vna eſt in ꝯplexione. vt mirab. qui ſunt frigidi. ⁊ ſcamonea que eſt calida. ¶ Secūda cōtrarietas eſt in humoribus euacuando vt ſcamonee ⁊ aloe. ⁊ ꝯtraria iſtis duobus modis bene poſſunt coniūgi. primo vt vna aliā in ſua ꝯplexione mitiget ⁊ tēperet. ſecūdo ſi velimus diuerſos humores euacuare. ¶ Tertio modo eſt ꝯtrarietas in modo operandi ⁊ euacuādi ſicut viol. ⁊ mirab. cōtrariantur. q: viol. leniūt: et mirab. exaſperant ⁊ conſtringunt ille nō debent ſimul cōmiſceri. vt obiicis ¶ Quarta ꝯrietas eſt in tēpore. q: vna cito euacuat. ⁊ alia tarde. ⁊ de talibus veruȝ eſt ꝙ nō debēt adiūgi niſi vna aliā adiuuet. ⁊ ſic ſoluit totū.

Theodoricon empericon. i. adeo datum. bene expertū interpretatur. valȝ cōtra emigraneā dolorē ⁊ vertiginē capitis. ⁊ fluxū flegmatis qd̄ in faucibus ⁊ gutture decurrit. vnde ſit homo ſine voce. valet etiā ſpleneticis ſine febre ⁊c.

Theodoricon anacardinū: theodoricō dicit vt ſupra. anacardinū; dicitur ab anacardo q̄ ibi īirat datū memoriā ꝑparat vertiginē capitis ⁊ maxime in poſteriori parte aufer flegma quod ibi eſt purgat ⁊c.

Pillule rogerii. ℞. cal. cubebe: cinamomi: ſpice epithi. viol. aſari: carpob. ſquinanti: maſticis: gariofil. ana. ʒ. ii. turbit: colloqntide: ana. ʒ. iii. ſinguloꝝ mirabol. ana. ʒ. i. agarici: ſe. ſene ana. ʒ. i. reubar. ℨ. ſ. aloes: ad pondus omniū conſice cū ſucco feniculi ⁊c.

Pillule chotie. ℞. aloes: dyagridii: colloquītide: nucis muſ. macis ſpice: epithimi viol. aſſari: carpobalſami: ſquināti: maſticis: garioſi. ana. ʒ. ii. turbit abſinthii. ana. ℨ. i. ſucci ſolatri infuſionis dragaganti ⁊c.

Superius viſum eſt propter que cauenda eſt flebotomia. ⁊ propter quid fieri debet. nunc videamus in quib⁹ tēporibus morbi faciēda eſt flobotomia. ⁊ in quibus non. ¶ Sciendum ꝙ in principio morbi. non eſt faciēda flobotomia. medicus. n. eſt. miniſter nāe ſcōm Galie. in tegni: ſȝ ſecundū ipſum quarto affo. egritudinibus quibuſcunq̄ȝ incipientibus nulla euacuatio in pricipio eſt naturalis. ſicut ergo in principio natura nō euacuat. ita nec medicus. ¶ Iſtud tamen in tribus caſibus habet inſtantiam in materie furioſitate ⁊ acuitate: vnde auicen. in primo. flobotomia non debet fieri in principio. q: flobotomia tunc res cōmoueret ⁊ ſubtiliaret. ⁊ per corpus currere faceret. niſi materia ſit furioſa. ¶ Secūda inſtātia eſt, ꝑpter materie multitudinē. vnde Gal. ſupra illum affo. inchoantibus morbis oportet hanc fieri. ſ. flobotomiā: aut farmaciā. vt natura alleuietur que. ſ. erat onerata propter materie multitudinez. ¶ Tertia iſtantia eſt propter morbi magnitudinē ⁊ acuitatem. vt quādo eſt apoſtema magnū ⁊ doloroſum: licet nō ſit multa materia. ſ. antecedens in corpore. vnde auicē. in p̄mo. ſi habeat apoſtema hic eſt flobotomādus: licȝ non īdiguerit. ⁊ Galienus decimo tertio megategni. Si apoſtema ſit magnum flobotometur in principio: licet non ſit materie multitudo: ne crepetur aut rumpatur apoſtema ante ſui maturationē. ergo vt mala ſinthomata vitentur minutio eſt facienda.

¶ Secunda regula circa hoc eſt ne fiat flobotomia in die mot⁹ egritudinis: ſicut in criſi non eſt faciēda flobotomia nec alia euacuatio: ne materia a loco ad quē nulla expellit ipſā diuertatur. Similiter neq̄ȝ in paroxiſmo. vnde galie. in prima particula afforiſmorū: ī ſtatu nec flobotomia nec farmacia debet fieri. quia ī eo ſit coctio morbi q̄ ſit meli⁹ in quiete q̄ȝ ī motu. Sed ſicut ſe habet ſtatus ad morbū totalem. ita ſe habet paroxiſmus reſpectu dierū interpollatiōis: ſicut ergo nō eſt euacuāduȝ in ſtatu: ita nec in paroxiſmo. vnde auic. in primo dicit: ꝙ in hora paroxiſmi ſiue ſtatus ſiue motus egritudinis ē tempus quieſcēdi ⁊ ſomnū querēdi. ¶ Tertia regula ē ꝙ flobotomia nō eſt facienda ī prin

cipio morbi: cum criſis eſt remota. quia ſecundum yſaac I vrinis ſanguis eſt fundamentū caloris naturalis ipſum. ſ. ſuſtinens: licʒ cor fundamentuʒ generans: ⁊ ſpiritus fundamentū deportans. ſanguis enim eſt fundamētū caloris naturalis. q: ex eo naturaliter generatur calor naturalis. ⁊ ideo euacuando ſanguineʒ euacuatur calor naturalis qui materiā morbi debet digerere. ⁊ morbꝰ prolongatur. ⁊ virtus debilitatur. propter qḋ timendum eſt: ne propter morbi longitudinē ⁊ virtutis debilitateʒ natura ſubcūbat. ¶ Quarta regula eſt. ꝙ in vētre ſicco. i. cōſtipato qui habet feces in inteſtinis non debet fieri flobotomia. cauſa eſt q: tria ſunt attrahētia ſcḋm auicen. in primo. ſ. vacuū calidū: ⁊ tota ſpecies. q: ergo per flobotomiā vene euacuātur que a mēbris ſibi ꝓpinquis attrahūt. ⁊ ita in ſecunda vice a ſtomaco humiditatē fecuʒ ⁊ ita feces plus exſiccantur. debʒ ergo primo leniri vēter per ſuppoſitoria: aut cliſteria: niſi per ſe laxetur. ¶ Quinta regula eſt ꝙ non debet fieri flobotomia multa. q: ex hoc accidit malum in ſenio. vnde auicen. in primo dicit ꝙ ex hoc accidūt multi morbi. ſ. apoſtema: epilepſia: ⁊ paraliſis ⁊c. ⁊ propter remotioneʒ ſanguinis ⁊ caloris generantur multe ſuperfluitates flegmatice que ſunt cauſa harū egritudinū. ¶ Sexta regula eſt: ꝙ nō debet fieri flobotomia in muliere īpregnata aut mēſtruata. in īpregnata non. q: per hoc calor cibū digerens diminueretur. ⁊ nutrimētum auferretur fetui. ⁊ maxime qn̄ fetꝰ eſt magnus. vnde hypo. quinta particula afforiſ. mulier in vtero habēs flobotomatata abortit. q: auffertur ei nutrimētū. ⁊ maxime ſi fetus eſt maior. q: tūc indiget ampliori cibo: licet multe mulieres faciāt contrariū. q: dicūt ꝙ oportet fieri flobotomiā. ⁊ poſt vinū vnum. ſ. in fine īpregnationis ſi poſt quartuʒ mēſem. ⁊ de mortuo. ſ. in ꝑncipio ante q̄rtū mēſeʒ. Corrige tu doctor. In mēſtruata dico naturaliter. ſ. poſt renouationē mēſis non dʒ fieri flotomia. q: in fluxu nimio menſtruorū eſſet faciēda ad diuerſionē mēſtruorū: ſed quādo emittit mēſtrua ſcḋm debitū. tunc nō debet fieri flobotomia cū materia euacuetur ſufficiēter a natura. ⁊ ne natura ab illa operatione diuertatur ſcḋm auicē. in primo. ¶ Itē poſt colicā paſſionē nō debet fieri flobotomia. cuʒ. n. flobotomia humores cōmoueat per hoc poſſet humor colericus ad ſtomacuʒ fluere: ⁊ ipm̄ īflāmare. Nec ſimiliter poſt ipſum vomitū ne ſimiliter humores fluāt ad ſtomacum. nec poſt fluxū ventris: nec poſt vigilias magnas: nec poſt fortē vomitū. ⁊ breuiter poſt nullū calefaciēs multum: aut multū diſſoluēs. q: ergo ſi. fieri flobotomia calefaceret. ⁊ humores cōmoueret. ⁊ virtutē debilitaret plus. ideo flobotomia in talibus caſibus non eſt faciēda.

Conſequenter videndū eſt quibus hominibus cōuenit flobotomia ſecundū auicē. in primo. cōuenit hominibus delicatis. ocioſis ⁊ quieſcentibus multū carnoſis. ⁊ vtētibus cibis multū ſanguinē generantibus. ¶ Itē in illis in quibus eſt abundātia ſanguinis. q̄ cognoſcitur per vrine ſpiſſitudinē. abūdantia. n. ſanguinis facit ipſam eē ſpiſſam: ſed colera ſubtileʒ. ⁊ ſic habemus duas regulas. ¶ Tertio debet fieri flobotomia in illis in quibus melancolia abūdat: vnde cū eſt multa melācolia naturalis currēs cū ſanguine per totū corpus. q: ſanguis in epate ab ea non mundificatur. tunc conuenit flobotomia ſiue minutio. ⁊ poſtea farmacia. vnde duplex eſt melancolia. ſ. naturalis ⁊ innaturalis. naturalis eſt fex ſanguinis que quādo abundat: eſt currēs cū ſanguine: quare cuʒ ſanguine per flobotomiā euacuatur. ideo faciēda eſt flobotomia ad eius euacuationē cū ſanguine. ab eodē. n. calore. vt. ſ. a calore tēperato fiunt ſanguis ⁊ melancolia que eſt eius fex. ⁊ poſtea faciēda eſt farmacia. ¶ Quarta regula eſt. in illis in quibus timetur ſanguinis ⁊ humorū ebullitio ⁊ cōturbatio ⁊ calefactio cōuenit flobotomia. ⁊ iſti cū ſtatim ſentiunt calefieri debēt flobotomari. dū tamen ſit timor ebullitionis: cōturbationis ⁊ calefactionis ꝓpter humorū abundantiā. Aliquando tamen aliqui decipiuntur per illā regulā. q: ſtatim cū ſentiunt calefactionē: ⁊ timēt de humorū ebullitiōe ſtatim flobotomat ſe: ⁊ quādo iſtud eſt ex colere calefactione ſiue incenſione per flobotomiā non ceſſat illa calefactio: neqʒ ebullitio. imo per hoc augmentatur. q: flobotomia humores cōmouet. ⁊ per corpus eos currere facit. niſi ergo hoc ſit ex humorū abundantia non cōuenit flobotomia. qḋ cognoſcitur per ſudoris multitudineʒ: ⁊ maxime in mane. aliqui. n. ſunt qui non ſudant niſi quando euacuatione īdigent. ¶ Itē in illis debʒ fieri flobotomia qui habent fortē virtutem. ⁊ qui ſunt ſanguinee complexionis. ⁊ non frigide ⁊ ſicce. illi poſſunt plus pati flobotomiam. vnde raſis ſeptimo almanſoris. corpora apta ad flobotomiā: ⁊ que eam plus poſſunt pati ſunt illa que habēt venas amplas: manifeſtas. ⁊ iſti ſunt piloſi. ⁊ habēt corpora bruna. ⁊ ex colore rubeo ⁊ fuſco mixtis ſunt colorati. ⁊ iuuenes: ⁊ adoleſcētes ⁊ ſenes nō decrepiti: ſed pueri ⁊ infirmi non ſunt minuendi niſi maxima neceſſitate cogente.

Conſequenter eſt dicēdum quid ſit faciēduʒ ante flobotomiā. ⁊ de hoc prima regula eſt hec. ꝙ ſi timeas ne humores groſſos in ſe habeat. debet intrare balneū anteq̄ʒ flobotometur. q: balneū humores ſubtiliat ⁊ cōmouet: ſed non dico eodē die: ſed die precedēte. q: non in eodem die. q: per balneum cutis inſpiſſatur. ⁊ lenis fit: que cutis lenis cū percuſſione facta a flobotomante fugit ⁊ labitur. ⁊ eſt periculū. ⁊ propter hanc cauſam acceptio ſirupi acetoſi ante flobotomiā eſt competēs ante dico per aliquos dies: vt materia ſubtilietur. ⁊ per hanc viā ſit motus ante flobotomiam. vt humores diſſoluantur ⁊ ſubtiliētur. ⁊ propter hoc quando debet fieri flobotomia. debet fricari brachiū. vt humores exiſtētes propinqui brachio ſubtilientur ⁊ preparentur ad exitū facilius. ¶ Itē aliquando ante flobotomiā eſt dandus cibus. vt illi qui habet ſtomacū debilē ex ſui ſenſibilitate. ⁊ cui colera ad os ſtomaci mouetur mordicando: ſed non quicunqʒ cibus: ſed bene digeſtibilis ⁊ ponticus. vt bucella panis intincti in aliquo ſucco acetoſo. cōfortat. n. ſtomacū ſua ponticitate. ⁊ prohibet ne humores fluant ad ipſum ſua frigiditate. reprimitur acuitas colere ſi aliquantulum fluat.

Conſequenter videnduʒ eſt quid in flobotomia eſt faciēdum. Aliquando magnū vulnus eſt facienduʒ in apertione vene. aliquando paruū. Magnuʒ vulnus debet fieri tribus de cauſis in vena. ſ. quando ſunt humores groſſi. ſiue ſanguis groſſus euacuādus. ⁊ per illud magnum vulnus ſanguis poteſt facilius exire. Secundo propter tēporis frigiditatem. q: humores ingroſſat. vnde in hyeme debet fieri magnū vulnus. Tertio propter humoris abundantiā q: tunc melius fit euacuatio per magnū vulnus: q̄ʒ per paruum. Sed paruuʒ vulnus fit quando virtus eſt debilis. vt de ſpiritibus ⁊ calore minus euacuetur. Secundo ſimiliter in tēpore calido eadē de cauſa. ⁊ quando ſanguis eſt ſubtilis. Itē flobotomādus aliquando debet iacere ſupinus. q: per illū modum iacendi virtus preſeruatur: nec debilitatur. q: ſecundū Gali. prima particula pronoſticorū accubitus eſt corporuʒ debiliū ſuper latiorē partē ſicut inanimatorum. ⁊ etiā ſupra partem fortioreʒ ſicut ſupra ſpinam dorſi. q: ſecundū auicen. eſt fundamentum corporis ſicut lignū nauis eſt fundamentum ſupra qḋ tota nauis fabricatur. ita ſpina dorſi ſupra quā totū corpus fundatur. Quando ergo timemus de corporis debilitate ſiue ꝙ ſincopis accidat. debʒ flobotomari ſupinus. ¶ Tertio in flobotomia debet videri color ſanguinis. q: ſi albū ſanguinē exire videas ſtatim ſtringas. q: per hoc ſignificatur ꝙ in corpore ſunt frigidi ⁊ crudi humores propter defectuʒ caloris naturalis digerentis. ⁊ amplius non eſt talis ſanguis minuendus per flobotomiaʒ. ⁊ illud dicit philoſophus primo ⁊ nono de animalibus. Unde hypo. mulieri menſtrua ſine colore proprio ⁊c. ⁊ q: propter frigiditatē ſanguinis albi vomunt aliquando ⁊ menſtruant. ¶ Itē in flobotomia debemus vētum cōſiderare ſicut ⁊ in farmacia. in eſtate. n. debet ventus ſeptentrionalis eligi. vt ſua frigiditate caliditateʒ temporis temperet. ¶ Itē hora electioni eſt īrra primā ⁊ tertiā horā diei q: tunc completa eſt digeſtio ⁊ ſuperfluitatum expulſio eſt facta vnde hec ē hora comoditatis: ſʒ alia eſt hora neceſſitatis. ⁊ hoc poteſt eſſe in qualibet hora diei ⁊ noctis ſecūdum auicen. q: ipſe dimētum non habet ibi locū cum ibi ſit neceſſitas. ¶ De hora quadre lune non inuenitur ab aliquo auctore medicine. tamen philoſophus dicit libro de regimine principū. ꝙ poſt plenilunium in defectu lune debet fieri minutio. tamen nos facimus contrarium. vt in pluribus ⁊c. ¶ Ultimo ⁊ ſeptimo videndū eſt. poſt flobotomiā quid ſit faciēdum. poſt flobotomiā nō fiat ſomnus imediate. vnde auicē. dicit ꝙ poſt minutionē nō fiat ſupdormitio. ⁊ reddit cauſam mirabileʒ. q: per hoc poſſet accidere fractio mēbrorū neruoſorū. ¶ Alie tamen due cauſe poſſunt aſſignari. vna eſt ne ſomno patiēs ſe vertat ſupra vulnus. i. brachium flobotomatum. ⁊ per hoc ledatur. Alia eſt ne humores fluant ad membrum leſum in quo eſt dolor propter ictum flebotomie ⁊ fiat apoſtema. Unde galie. ſecundo afforiſ. ſup illo afforiſmo. In quo morbo ⁊cetera. In ſomno ſi ſit apoſtema intra corpus ⁊ membrum leſum ad ipſū fluūt humores. Sed quomodo habʒ intelligi cauſa auic. ¶ Notandū ꝙ hoc pōt eſſe ſic. Confractio eſt paſſio membrorum neruoſorum ⁊ lacertorum. ſed ſcḋm gali. ſupra illum affo. In quo morbo ſomnus laborem preſtat. Somnus in principio paroxiſmi non conuenit: q: calor naturalis ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0590-9

interiora ingreditur ⁊ exteriora. infrigidantur. ⁊ fumi remanent ibi non ꝯſumpti. propter hoc rigor augmentatur. ⁊ etiam paroxiſmus prolongatur. ſimiliter eſt hic per cõmotionẽ humoꝝ. ita flobotomia ad neruos ⁊ lacertos elõgantur qui nõ ꝯſumpti remanẽtes in ſomno infrigidantur in exterioribus. ⁊ igroſſantur. ideo faciunt neruoꝝ ⁊ lacertoꝝ cõfractionẽ ſi fiat ſuperdormitio imediate poſt flobotomiã. ¶ Item ſcḋa cauſa eſt frigiditas mẽbꝝ ingroſſans faciens ꝯfractionẽ ſicut i quartana. in cuius tẽpo fit cõfractio propter frigiditatẽ ⁊ groſſiciẽ materie: ſed nerui ſunt frigidi ⁊ lacerti. ideo ad ipſos veniens iſte fumus in ſomno in quo retractio fit caloris ad iteriora ifrigidatur ⁊ ingroſſatur: ille fumus ⁊ infrigidatus ⁊ igroſſatus infrigidationẽ ⁊ ingroſſationẽ inducit in mẽbro ſine confractione. qꝛ ad membꝝ conſimile preparãt egritudines cõſimiles. Et Gali. ſupra illũ afforiſmũ in morbis minus periclitantur egrotãtes. Dicit ꝙ hoc eſt intelligẽduꝫ de ſomno flobotomie vicino ⁊ non remoto: poſtq̃ꝫ fumi illi ſunt conſumpti. ¶ Iteꝫ poſt flobotomiam debent cauere a multo cibo in primo ⁊ ſecũdo die. qꝛ cibus debet eẽ digeſtibilis multuꝫ ſanguinẽ generans bonũ vt oua ſorbilia ⁊ vinuꝫ bõũ ⁊ pulli: vnde ſecundũ yſaac in dietis cibus eſt minuendus eis. ⁊ potus augendus reſpectu cibi nõ conſuetudinis. imo debẽt minus potare q̃ꝫ ante flobotomiaꝫ. qꝛ virtus digeſtiua debilior eſt cibus tamen digeſtibilis. dum tamen ſit aliquãtulum groſſus eſt eis bonus. videtur ſcḋm auicen. pullus aſſatus: aromaticus: coctꝰ i olla ſiue aqua. ¶ Itẽ aliqui pꝰ flobotomiã habent linguaꝫ ſiccã. ⁊ hoc propter abundantiã colere rubee: a qua fumus eleuatur propter ſui cõmotionem poſt flobotomiã. ⁊ eius ebullitionẽ ⁊ tales debent potare aquaꝫ ordei. vt acuitas ⁊ caliditas colere mitigetur. vnde illi qui timent de calefactione epatis: aut ſtomachi aut de ebullitione eo. debent hoc facere. multi faciunt: ſed neſciunt cauſam. ⁊ ideo aliquando faciunt male. qꝛ non eſt colera rubea abundans in eis. ¶ Item non exercitet ſe poſt flobotomiã. qꝛ exercitiuꝫ plus debilitaret eum. ⁊ multi ex hoc debilitantur. ¶ Itẽ non balneet ſe poſt in die eadeꝫ propter eandem cauſam. ⁊ quia fieret humoꝝ cõmotio: ſed iaceat in lecto ſupinus qꝛ iſte eſt modus debiliũ. ¶ Item non ligetur fortiter brachiuꝫ ne dolorẽ inducendo fiat humoꝝ fluxus ad locuꝫ. nec brachiuꝫ ſtrigatur pannis multis: ⁊ tegatur ne grauet. ⁊ nimis calefiat.

¶ Item aliquando accidit inflatio in brachio aut apoſtema. ⁊ tunc debet fieri flebotomia in alio brachio ſcḋꝫ auicen. ſed ſecũdum raſim fiat flobotomia ſupra locũ flobotomatum in eodeꝫ brachio. ⁊ tunc ponantur repercuſſiua ſupra locum ne recipiat materiam. ¶ Item vulnus per flobotomiã in brachio factuꝫ aliquando tarde ſanatur. ⁊ hoc eſt propter inunctioneꝫ flobotomi in aliquo oleo. vt leuis intret. ⁊ minus ledat flobotomatũ ſicut dicit Galie. nono megategni. ⁊ tunc tardius curatur vulnus. qꝛ ſecundum ioannitiũ ⁊ Gal. ⁊ omnes auctores vulnus nõ curatur nec ſanatur q̃ꝫdiu aliquid eſt inter labia vulneris. ⁊ oleum exiſtens inter labia vulneris ipedit eius citam conſolidationem. ¶ Scḋa cauſa quare vulnus per flobotomiã factum tardius curatur. eſt nimia ſanguinis euacuatio. per quã virtus debilitata retardat continuationẽ ⁊ conſolidationẽ vulneris. vnde virtus naturalis eſt debilis. ¶ Tertia cauſa eſt brachii nimius motus. qꝛ ſecundũ auicen. periplemonie vulnera non ſanantur neqꝫ cõſolidãtur niſi membrũ ſit in quiete. hec tria ergo curentur per ſua cõtraria. vnde non fiat inunctio flobotomi in oleo: nec fiat euacuatio multa: nec motus brachii: neqꝫ exercitium iniũgatur in iſtis eſt periculum. ⁊ maxime in baſilica ⁊ cardiaca. quia in cephalica eſt minus periculuꝫ. vt videbiẽ. ¶ Notandũ ꝙ flobotomia ſubtiliat humores. ⁊ etiã mobiliores facit eos.

Superius dictum eſt de quibuſdam medicinis conuenientibus ad euacuationem capitis. Nunc adhuc videamus de quibuſdaꝫ ad hoc conuenientibus. Et ad hanc lectionem ſpectant quatuor medicine. quarum prima eſt theodoricon empericon. Scḋa eſt theodoricon anacardinum. Tertia eſt pillule chotie. Quarta pillule rogeri.

Theodoricon a theos ꝙ eſt deus. ⁊ datum quaſi a deo datuꝫ. empericon. i. bene expertum eſt laxatiuũ: ſed non fortiter. laxat calefaciendo melancoliam ⁊ flegma ſi cũ eo iungatur ſcamõea: aut hermodactili. aut ezula. laxat fortius ſecundum Nicolaum principaliter a capite flegma purgat. hoc tamen non eſt verũ ſꝫ principaliter a mẽbris ſub dyafragmate. vnde proprie a matrice euacuat. qꝛ eam mundificat: ⁊ menſtrua prouocat ſi detur ſero cũ decoctione alicuius herbe valentis ad hoc vt artemiſie: aut rute maioris ⁊ ſecundario a iuncturis euacuat: purgat: amplius q̃ꝫ benedicta. ¶ Item ſi ex ipſo ⁊ dyaguntheã: ⁊ nigella fiat peſſariũ mirabiliter menſtrua prouocat. ¶ Itẽ habet vnum ſpeciale. ſ. quando palatum ex eo fricatur: attrahit flegma a capite. ⁊ ideo valet in litargia. vnde ad experimentum vocatus fui ad q̃ꝫdam mulierẽ que iaꝫ amiſerat loquelaꝫ. vt teſta urarent ei loquellã ad tẽpus fricaui palatum cũ eo ⁊ aliquantuluꝫ poſui de dyacaſtoreo. ⁊ recuperauit loquellam: ⁊ fecit teſtamentum ſuum. ⁊ mortua fuit. ¶ Item ſi ex iſto electuario: ⁊ amido fiant pillule. ⁊ ſub lingua teneantur valẽt ad vocis reſtaurationeꝫ amiſſam ex flegmate groſſo in pectore inuiſcato. ⁊ melius eſt ſi caſtoreum apponatur. ¶ Item ſi detur cum decoctione tamariſci in mane deoppilat ſplenem.

¶ Item ſi detur de eo ℥. i. dyacalamenti. ℥. i. mulieri in veſpere ⁊ ſequatur potus vini cũ decoctione arthemiſie ⁊ rubee maioris prouocat mẽſtrua. ⁊ preparat ad conceptũ. qꝛ purgat matricem ⁊ principaliter inferiora. vt credo. Si tamẽ iſta medicina detur cuꝫ decoctione ru. maioris arthemiſie ⁊c. valet ad menſtrua prouocanda. vt dictũ eſt. doſis huius medicine eſt. ℥. ſ. valet ad emigraneaꝫ. ⁊ vertiginẽ capitis. qꝛ flegma a capite purgat: ⁊ a pectore. ⁊ cõtra fluxum flegmatis qḋ in faucibus ⁊ gutture decurrit. ex quo fit homo ſine voce. ⁊ etiam ſpleneticis ſine febre coloreꝫ bonum facit.

Theodoricon anacardinum econuerſo purgat reſpectu primi. qꝛ purgat partes que ſunt ſupra dyafragma principaliter ⁊ precipue caput a melancolia ⁊ flegmate calefaciendo ea ſecundario. alia membra cũ pulpa aut ezula laxat fortius: non detur in liquida ſubſtantia: ſed in pillulis ſicut neqꝫ alie medicine attrahentes a capite. qꝛ eas oportꝫ diu remanẽre in ſtomaco cũ a remotis. ſ. a capite extrahant. Doſis eius eſt. ℥. i. ⁊. ſ. valet ad memoriam amiſſam reſtaurandaꝫ ex flegmate. vnde ſi in litargia primo raſum ſit caput. ⁊ accipiatur illud electuariũ. ⁊ acuatur cum ſucco anacardi: vt. ſ. intingatur in eo. ⁊ ex eis fricetur poſterior pars capitis: valet ad memoriaꝫ reſtaurandã amiſſam propter flegma. flegma corrumpit memoriã ſua frigiditate ſpiritus congelando ⁊ humiditate ſua formas receptas habilitando ſicut accidit in aqua. iſtud. n. qꝛ caliũ ⁊ ſiccum eſt flegma a capite euacuat. ⁊ ipſum conſumit. Si autem peſſariũ mittatẽ in matrice mũdificat eam. ⁊ materiã menſtruoꝝ extenuat. Ideo mulieres que non concipiunt ex humoꝝ in matrice abundantiã eã accipiunt. qꝛ euacuat ⁊ conſumit.

Anacardinus eſt ſuccus calidus ⁊ ſiccus. Unde auic. anacardus vrit humores ⁊ vlcerat: neruos adiuuat. vnde confert eorum frigiditati. Unde aliquod oleum valens ad hoc accipitur in puluere caſtorei ⁊ ſucco anacardi ſi inueniatur. qꝛ raro inuenitur ſuccus quin ſit deſiccatus ⁊ fricentur nerui. vꝫ. anacardus vt dicunt quidam ẽ pediculus elephantis quod falſum eſt: imo eſt fructus arboris calidus ⁊ ſiccus in tertio ⁊ in quarto gradu: in hoc electuario ⁊ in ꝓcedente ẽ baſis aloe.

Pillule cochie ſunt optime: purgant flẽgma a ſtomaco ⁊ a capite. ⁊ ideo contra paſſiones capitis valẽt contra emigraneam vertiginem ⁊ epilẽſiaꝫ ⁊ breuiter contra abundantiam flegmatis in capite: ⁊ valẽt contra elephantiam: doſis earum eſt vſqꝫ ad. ℥. iii. habent enim in ſe tria. diagridium: colloquintidã ⁊ aloe. conficiuntur cum ſucco ſolatri: qꝛ ſua frigiditate reprimit acuitatem medicinarum aut cuꝫ aqua infuſionis dragaganti: quia prohibet excoriationem inteſtinorum contra diagridium ⁊ aloe: quia aloe nocet ſtomaco et epati. ponuntur in illis pillulis confortantia ſtomacum ⁊ epar ⁊ patet.

Pillule rogerii ſunt multum bone ad purgationem ſtomaci ⁊ capitis de flegmate. vnde multum viſum acuunt conſumendo materiam venientẽm ad oculos. vnde ſi aliquis conquereretur de capite ⁊ viſus debilitate ꝓpter flegma euacuarem illud cũ pillulis cochiis ⁊ pillulis rogerii. poſtea purgatione facta darem pillulas rogerii de quarto in quartum diem ſine obſeruatione diete ad reſidui conſumptionem fortificato patiente poſt euacuationeꝫ: vt poſt quindecim dies non dentur pillule. In pillulis enim rogerii ſũt digerẽtia ⁊ cõſumentia flegma. ⁊ ſi ex eis medicinis que cadunt in eis fiat puluis ſine laxatiuis bona ẽ ad viſũ clarificandũ.

Habito de euacuatione: ⁊ qꝛ electuaria ſolent acui ad laxandum. Ideo ſolet queri vtrum electuaria acuere ſit artificiale. ⁊ videtur ꝙ ſic. Primo qꝛ hic eſt vſus communis: cum ſcamonea enim acuitur dyacitoniten: ⁊ oxi. ¶ Itẽ medicus eſt nature miniſter. ergo malitiã quaꝫ medicina infert nãe debet auferre meliori modo quo poteſt. Sed malitia medicine et

eius horribilitas meliori modo quo poteſt aufertur. ergo ⁊c. ¶ Item auic. ca. de ſirupo acetoſo: dicit ꝙ abhominatio medicinarum: eſt cauſa quare ponitur plus in eis de zuccaro aut minus. Illud enim quod medicine abbominationē tollit: artificiale eſt iūgere cū medicia. ſ; electuariū ei⁹ abhoīatiōꝫ aufert. ergo. ¶ Contra. medicina debet remanere in ſtomaco vt attrahat humorem ad ſtomacum ibi quieta manens: ſed electuariuꝫ propter ſui dulcedinem ⁊ caliditatē etiam ab aliis mēbris attrahit ⁊ ſic operationem medicine impedit. nullum tale eſt artificiale cū medicina adiungere. ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ Gali. in fine acutoruꝫ dicit ꝙ due contrarie medicine non debēt ſimul admiſceri. Sed electuariū eſt contrarium medicine ipſum acuenti. q: electuariū eſt aptum natuꝫ trahi a mēbris. ⁊ eſt eis multum amicabile. Et medicina cum ſit odioſa mēbris magis nata eſt ab eis expelli q̃ trahi. ergo ex cōplexione horum duorum fiet nocumentū ⁊ impedimentum. ¶ Item medicina laxans ⁊ alterans ſunt contrarie. ergo non debēt ſimul cōmiſceri: ſed electuariuꝫ alterat. ⁊ medicina laxat. ergo ⁊c.

Solutio dicunt quidam ꝙ non eſt artificiale acuere electuariuꝫ: q: medicina attraheretur per accidēs .ſ. cum electuario. ſicut ad interfectionē vermiuꝫ videmus ꝙ primo datur res dulcis vt ſeruꝫ. ⁊ propter ſui dulcedinē attrahitur illud. ⁊ poſtea ſuccus amarus latitans ſub illo dulci. ⁊ per hoc vermes interficiuntur. Similiter eſt hic ꝙ medicina venenoſa cū electuario mixta attrahitur cū electuario que membro nocumentuꝫ inducit. Sed ego dico ꝙ aliqua eſt artificiale acui. ⁊ aliqua non. acuere illa electuaria que ſtomacum reſpiciunt eſt artificiale. vt dyacitonitē: ſed acuere illa que membra remota reſpiciunt: vt plirim ⁊ ſimilia non eſt artificiale. q: tunc cum eis attraherēt medicina ad mēbrū. cū .n. acuit electuariuꝫ reſpiciēs ſtōm. vt dyacitoniteꝫ auidū a ſtomaco recipit ⁊ retinet. ita ꝙ opatiōꝫ ſuā remanēdo in ſtōaco pōt medicina facere: nec ab aliis mēbris rapitur ſiue attrahitur. q: electuarium per medicine acuitatem corrumpitur. modicum enim fermenti corrumpit magnam q̃titatē paſte. ¶ Iſte modus exhibendi inuentus fuit propter medicine horribilitatem ⁊ propter delicatos non potentes accipere per ſe. q: illam abhorrent valde. ⁊ ſic patet ſolutio ad primum ꝙ medicina nō attrahitur a membris cū electuario. q: medicina electuarium corrumpit ſicut fermentum paſtaꝫ. ⁊ ideo citius expellerent illud membra: q̃ ipſum attraherent. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ due medicine contrarie. quaruꝫ vna corrumpit aliā non debent cōmiſceri ſicut aqua ordei. ⁊ ſecaniabin: ſed ſic non eſt hic. vnum facit ad euacuationem ⁊ aliud ad remouendū medicine abominationem ⁊ malitiam. ⁊ propter hoc patet ſolutio ad omnia.

Conſequenter queritur pp qd acuuntur meli⁹ medicine: aut cum ſcamonea non cocta: aut cū cocta. ⁊ videtur ꝙ cum non cocta. q: medicine acuuntur cū ſcamonea vt laxent. Sed coctio virtutem laxandi ab ea tollit. q: coctio eſt fortior q̃ cōtritio per quā ſuam vim amittit ſecundum auicē. maxime cū ignis ſit fortiſſimum agens ⁊ nono metaurorum. omnia ſunt materia igni. ergo non debent acui cum ſcamonea cocta: ſed cum cruda. ¶ Iteꝫ qō confortat malitiam medicine non competit. Sed coctio confortat malitiam ſcamonee: cū coctio det ei acuitatem. vt patet per ſimile. quia coctio acuit lapidem: ⁊ calcem: ⁊ mel. ergo ſimiliter ſcamoneam. ¶ Oppoſitum facit vſus cōmunis.

Solutio. dicēdū ꝙ medicina aliquando acuitur in principio veris. vt per totum annum poſſit conſeruari ⁊ dari quando volumus. ⁊ tunc cum ſcamonea non cocta debꝫ acui ne ſua virtus debilitetur. neqꝫ timetur de eius malitia. q: per diuturnitatem tēporis ſatis aufertur. Aliquando autem acuimus medicinā que non debet diu ſeruari: ſed que poſt quatuor dies. aut poſt tres debet exhiberi. tūc cuꝫ ſcamonea cocta debet acui vt ſua malitia per partiū ſubtilium ignearuꝫ ablationem reprimatur. ⁊ ideo etiā coquitur cum aliquo repreſſiuo malitie ſue. vt cuꝫ coctanis. vel cum aliquo tali. vt dictum fuit prius in ſententia.

Ad primum contra dico ꝙ coctio pauca ⁊ moderata non corrumpit proprietatē ſue ſubſtantie. ſ. ſcamonee: ſed immoderata corrumperet: neqꝫ coquitur ita ꝙ imediate ab igne calefiat. q: coqtur in foliis caulis: aut in paſta aut in coctano ī furno leui igne vel calefacto. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ actio calidi ſecundū auicen. dupliciter acuitatem inducit vno modo propter partium terreſtrium ignitionē ſicut in lapide ⁊ calce. ſcdo modo propter conſumptioneꝫ partium aquoſarum ⁊ humiliarum exiſtentiuꝫ in re. ⁊ ſic in melle acuitateꝫ inducit conſumendo partes que ſunt in eo. q: in eo eſt multū humiditatis qō conſumitur in eius decoctione. Sed ſcamōea non habet partes terreſtres tales: aut aquoſitatem que debeat conſumi: ſed quaſdam ſubtiles igneas acutas que euaporant ⁊ conſumuntur in decoctione. ideo non acuit eam: ſed eius malitiam aufert.

Conſequenter queritur vtruꝫ medicina ſeceſſiua debet acui in lapide lazuli. ⁊ videtur ꝙ non. q: nihil ſeceſſum impediens ⁊ ad oppoſitum medicinam trahens debet acuere medicinam ſeceſſiuam. Lapis lazuli eſt huiuſmodi cum ſit vomitiuus. ergo ⁊c. ¶ Item nihil impediens operationē medicine ſeceſſiue debet eam acuere: ſed lapis lazuli īpedit operationē medicine ſeceſſiue. q: comprimendo facit medicinam citius deſcendere q̃ deberet a ſtomaco ⁊ inteſtinis in quibus manere debet vt attrahat humores. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitum facit cōmunis vſus.

Conſequenter queritur quare medicina acuatur ⁊ quare non datur acumen per ſe ⁊ medicina per ſe. ¶ Si dicatur ad hoc acuitur: vt illa medicina in pauca q̃titate poſſit attrahere acuata ſicut non acuata in magna. ergo tūc debet dari acumen. q: in pauca q̃titate laxaret magis q̃ medicina in magna.

Solutio ad primaꝫ queſtionē. ego dico ꝙ medicine que dantur ad euacuationē melācolie. ſiue dentur in liquida ſubſtantia ſiue ī puluerizata bene acuitur in lapide lazuli bene loto in aqua: vt per illaꝫ ablutionē ſordities per quā erat vomica auferatur. vnde debet ablui in aqua. ⁊ poſtea remoueri illa aqua. ⁊ imponi alia. ⁊ ſic deinceps. quouſqꝫ clara ⁊ ſine ſapore exeat. ⁊ debet ſic acui. pzio debet exhiberi medicina in mane in liquida ſubſtantia. ⁊ in ſero ī puluerizata. ⁊ cum patiens iuerit tribus aut quatuor vicib⁹ ad ſellam debet poſtea adminiſtrari lapis lazuli diſtēperatus in ſyrupo violato. vel aliquo alio. Et tunc iuuat medicinam in attrahendo. ⁊ ipſam feſtinat ne ei noceat. ⁊ tunc non nocet in illa operatione. q: non facit medicinaꝫ citius deſcendere q̃ fecerit ſuaꝫ operationē. q: non datur ſimul cū ea: ſed prius: nec vomitū inducit cum ſit ablutus. ⁊ ſic patꝫ ſolutio ad obiecta. ¶ Ad ſecundam queſtionē dico ꝙ non debet dari medicina per ſe: nec acumen per ſe: ſed vnum cū alio. cauſa eſt. q: medicina laxatiua duobus indigemus. primo vt in ſtomaco remaneat ſufficienter ad hoc vt ad actū poſſit reduci. ⁊ ī inteſtinis ſuam operationē facere ibi remanens. ſecundo ſufficienter poſſit trahere vnum deficit in acumine. ſ. remanentia ſua. q: ita eſt odioſum ſtomaco vt non poſſit remanere: vt ſuam operationem faceret. imo ante tempus expellitur a ſtomaco. Secunduꝫ deficit in medicina non acuata: quia debilis eſt virtutis in attrahendo. vt ergo poſſit remanere ⁊ attrahere fortiter vtrunqꝫ ponitur. ⁊ non vnum per ſe. nec aliud per ſe.

Dyaſcene dicitur eo ꝙ eſt ibi plus de ſcene q̃ de aliis ſpeciebus. valet proprie melancolicis maniacis: cordiacis triſtibus. tota confectio eſt lib. i. ⁊c.

Electuarium de ſucco ro. ab eodē ſucco dictuꝫ expertum contra guttam arthreticam ca. coleram rubeam purgat ⁊ cōualeſcentibus ab infirmitatibus .ſ. tertianis: quotidianis purgat ſine moleſtia reliquias maloruꝫ humoꝝ educit potenter qui remanſerunt ⁊c.

Electuarium dulce. ℞. ro. cinamomi. ʒinꝫ. melan. ana. ʒ. vi. zuccari. ℥. v. ſandali albi ⁊ ru. ana. ʒ. iii. hermodactil. ezule: ana. ʒ. i. dyagridii. turbit ana. ℥. i. ⁊. i. zuccari. mel q̃tum ſufficit.

Pillule ō maſtice ⁊ aloe. ℞. aloe. ℥. ſ. maſticis. ʒ. i. gariofil. roſ. ana. ʒ. i. turbit: dyagridii ana. ʒ. i. confice cū ſucco feniculi. doſis eſt. ʒ. ii. potēter viſum clarificat.

Pillule de quinqꝫ generibus mirab. ℞. omniū mirab. agarici dyagridii ⁊c.

Superius inquiſiuimus ſeptem conditiones circa flobotomiam. Adhuc duo videamus quantum ſpectat ad iſtaꝫ lectionem. Quorum primum eſt que vene debeant aperiri in corpore humano in flobotomia. Secundum eſt de inſpectione ſanguinis poſt flobotomiaꝫ quo modo cognoſcimus vtrum ſit bonus vel malus. ¶ Et circa primum ſic ꝓcedo. in flobotomia aliquando aperiuntur vene aliquando artarie. In apertione autem artarie eſt timor: ⁊ hui⁹ cauſa potiſſima eſt nimius fluxus ſanguinis qui duplici de cauſa habet fieri ī flobotomia: vna cuꝫ eſt caliditas ſanguinis arterialis. calidum eniꝫ eſt, facile mobile ⁊ artariam dilatans ⁊ aperiens. ideo iuuat mul

tium ad euacuationem ſanguinis in flobotomia arterie. ¶ Secunda cauſa eſt artarie mobilitas. iđ ī ea tardius curatur. qꝛ vulnera non curantur niſi quieſcant. ⁊ quia mouetur conſolidari nō poteſt. Prodeſt tamen tripliciter. vno modo cum eſt in corpore ſanguinis ſubtilis abundantia. ⁊ quandoqꝫ vaporoſi. ⁊ quandoqꝫ calidiſſimi. Sanguis .n. ſubtilis: ex quo ſpiritus ⁊ calor naturalis fiūt in artaria habitat. ¶ Iteꝫ vaporoſus ſanguis in ea artaria habitat. ⁊ ſanguis ſanguineus in venis ſecunduꝫ auicen. ¶ Iteꝫ calidiſſimus. quia a corde efficitur ⁊ digeritur qđ eſt calidiſſimuꝫ membrum. ¶ Item venarum apertio eſt in multis membris aliquando in brachio. ſiue in magna manu: aliquando in parua: aliquando in pede. aliquādo in naſo: aliquādo in fronte: aliquando in labiis: aliquādo in lingua ſiue in palato: aliquando in angulis oculoruꝫ verſus fronteꝫ. ¶ Iteꝫ in manu maiori que eſt ab aſcellis vſqꝫ ad cubitum ſunt quinqꝫ vene aperiende ſecunduꝫ Raſiꝫ in ſeptimo almanſoris. ⁊ ſecunduꝫ auicennā pͥ in primo. Una vocatur cephalica que eſt capitis. Secunda baſilica que eſt epatis. Alia mediana: ſiue cardiaca: ſiue nigra ſecundum ꝙ vocatur ab auicenna ſiue matrix. Quarta aſcelaris. Et quinta funis brachii. ¶ In manu minori vocatur ſceilem ſiue ſubaſcella: ſiue ſaluatella. ⁊ in brachio ſecunduꝫ ꝙ continet manuꝫ maioreꝫ ⁊ minoreꝫ ſunt ſex vene aperiende. ⁊ vna que eſt in manu minori aperienda que eſt inter medicuꝫ ⁊ auriculareꝫ.

¶ In pede ſunt tres. ſciatica: ſaphena: ⁊ vena pollicis. vel poplitis.

Cephalica a collo ⁊ a partibus que ſunt ſupra colluꝫ euacuat. ⁊ ideo in paſſionibus capitis valet. vt in emigranea mania: ⁊ in aliis calidis paſſionibus: ſiue ex materia calida vnde ipſa incipit: ſiue oritur abhumero tendens verſus partē ſiniſtrā brachii.

Baſilica imediate euacuat a partibus ſub collo: vt pectore: epate ſiue paſſionibus pectoris ⁊ epatis valet. vnde in pleureſi valet.

Mediana eſt inter duas. quarum vna eſt in ſuperiori parte brachii. ⁊ alia in inferiori inter duo extrema iſta mediat. Baſilica incipit ab aſcellari. ⁊ tēdit ad partem domeſticam brachii ad curuationem. Mediana eſt ramus vtriuſqꝫ. igitur mediana ſiue nigra eſt media inter iſtas duas tripliciter. in ſitu vt viſum eſt in compoſitione. quia ex eis componitur ſicut mediū ex extremis. ⁊ vtriuſqꝫ eſt ramus. quia ex duobus ramis quorum vnus ab vna procedit. ⁊ alius ab alia componitur. ⁊ eſt mediana in euacuatione. quia vndiqꝫ euacuat. ⁊ ab inferioribus partibus a collo ⁊ a ſubcollo: ⁊ ſupra collū. vnde eſt vtilis toti corpori in euccuando non vniuerſalis. ſicut quidaꝫ dicunt. quia a corde oritur: ſed quia ramus baſilice ⁊ cephalice eſt. ⁊ quia cum volumus flobotomare de baſilica. ⁊ non apparet bene debemus magis medianam ꝗꝫ cephalicam accipere qꝛ magis conuenit cū vtraqꝫ ꝗꝫ vna cuꝫ alia cū ſit ramus iſtorū ⁊ illa extrema.

Seilem ſiue ſaluatella ē vena que eſt inter medicuꝫ ⁊ auricularem tendens plus verſus digitum medicum. ⁊ illa aperiatur in dextra parte: ſiue in manu dextra in oppilatione epatis. ⁊ in ſiniſtra manu in oppilatione ſplenis. ⁊ quare hoc fit. neſcitur ratione ſecunduꝫ auicennam: ſed experientia. hanc enim inuenit Galie. per ſomnum. ſicut dicit ꝙ habebat in cura ꝗꝺdam patientem oppilationem ſplenis ⁊ epatis. ⁊ ſomniauit ſe hanc patientem flobotomare de illa vena. ⁊ ſic fecit. ⁊ curata eſt. De illa fit flobotomia ponendo manum in aqua calida quia ſubtilis. ideo vt ingroſſetur ⁊ dilatetur. ne vulnus claudatur citius debito. ⁊ vt ſanguis groſſus ſubtilietur in aqua calida ponitur. qꝛ remota eſt a corde ⁊c.

Aſellaris eſt illa que poſita eſt ſub baſilica. ⁊ illa apparet in ligatura brachii. ⁊ de illa eſt illud iudicium qđ de baſilica.

Funis brachii cum illa que eſt ſupra ceſalicam ſupra os vltimum. ſiue alterius brachii verſus partem ſilueſtrem. ⁊ eſt idem iudicium de illa. ⁊ de cephalica. licet ergo ſecundum Galie. ⁊ auicennā in apertione vēne fit euacuatio vniuerſalis a toto corpore. non tamen ab omnibus venis equaliter vt viſuꝫ eſt. licet ergo a toto corpore euacuent. non tamen in eis eſt timor equalis. Imo ſecunduꝫ Raſim ſeptimo almanſoris cephalica eſt ſecurior. baſilica eſt magis timenda. et cardiaca adhuc plus ē timēda. licet minꝰ ꝗꝫ baſilica ſecunduꝫ aliquos. Cephalica enim eſt ſecurior. quia nec iuxta eam eſt neruus: nec ſub ea eſt arteria: ſed ſub cardiaca eſt neruus. ⁊ aliquando ſupra eaꝫ neruus ſubtilis. ideo timendū eſt ne incidatur neruus. Baſilica eſt periculoſa valde. qꝛ ſub ea eſt artaria. ⁊ iuxta eam eſt neruus ⁊ muſculus. ideo cauenda eſt valde. ſupra venam ponitur artaria in interioribus corporis. qꝛ eſt locus nobilior in exterioribus ſunt vena. vt melius prohibeatur a nocumentis ſecundum auicennam in primo Seilem ſiue ſaluatella non eſt periculoſa: ſed tamen ſubtilis eſt. ideo vt appareat magis ⁊ melius ponitur in aqua calida. ¶ In pede ſunt predicte tres vene. ⁊ he aperiuntur cum volumus trahere ſanguinem ⁊ ad partem inferiorem. ⁊ ad prouocationem menſtruorum. Et illa que eſt in pollice vel poplite ſecunduꝫ auicennaꝫ magis valet ꝗꝫ ſaphena aut ſciatica. quia propinquior eſt matrici. ideo melius poteſt ab ea trahere. Saphena ſimiliter a virga ⁊ teſticulis. ⁊ matrice medicinam. i. ſanguinem trahit. ⁊ ſciatica ab anchis ⁊ renibus ⁊ mēbris que ſunt ſituata verſus partem ſilueſtreꝫ melius trahit. Saphena a matrice a membris poſitis verſus partem domeſticaꝫ. licet enim ſint rami vene vnius ſecundum Galie. ſerto aſſo. experimento ſic probatur eſſe: licet cauſa ignoretur. ¶ In medio frontis eſt vna vena aperienda in antiquatis paſſionibus faciei vt morphea. ⁊ impetigine ⁊ ſcabie. ⁊ in paſſionibus oculorum. prius tamen debet fieri minutio de cephalica vena. ¶ In naſo ſimiliter: ſed in apertione vtriuſqꝫ debet collum ligari. ⁊ poſtea aperiri vna. aut alia. poſt enim ligationem colli melius manifeſtantur. ¶ In labiis ſunt vene que aperiuntur propter apoſtema exiſtens in ore: aut gingiuis: cephalica tamen prius minuta. ¶ In palato ſunt quatuor vene. que ſi aperiantur valet fluxui reumatis ad dentes in eis facientis dolorem. Unde quandam mulierem curaui per hoc ꝙ habebat dolorem in dentibus ex fluxu reumatis ad illum locum. primo tamen poſui repercuſſiua ⁊ reſtrictiua fluxus. ⁊ nihil profuit. deīde mitigatiua. ⁊ nihil profuit. deinde maturatiua. ⁊ nihil profuit. poſtea feci eaꝫ minui de cephalica. ⁊ poſtea ego feci aperire illas quatuor venas. ⁊ curata fuit. Unde hoc eſt bonum quando materia eſt fluxa indigeſta. quia niſi eſſet digeſta forte nō curaret. ⁊ iſte vene ſunt manifeſte. ¶ Item vene ſunt in angulis oculorum verſus fronteꝫ ille aperiuntur in paſſionibus oculorum cephalica prius minuta. ¶ Ille vene que ſunt in lingua .i. que ſunt ſub lingua aperiuntur in ſquinantia. prius tamen cephalica minuta. ¶ Vene que ſunt in temporibus inciduntur in emigranea. ⁊ propter magnum capitis dolorem. ⁊ pro egritudine capitis diuturna. ⁊ ille ſunt quas hyppo. ⁊ auicenna vocant iuueniles. quarum abſciſio reddit hominem īpotentem generare. ¶ Item in collo ſunt due vene que vocantur gindeꝫ. que minuende ſunt in principio lepre. tamen hanelitus anguſtātur maxime. vnde etiam in ſquinantia impediente hanelitum valet hoc.

Conſequenter videamus de ſanguinis inſpectione poſt eius abſtractionem. primo eius ſubſtantiam conſideremus vtrum ſit groſſus vel ſubtilis. Si ſit groſſus aut ſpiſſus ipſe ſignificat abundantiam groſſe materie: aut ſiccitatem propter caliditatem conſumentem humiditatem. Si ſit ſubtilis ipſe ſignificat indigeſtionem. ⁊ abundantiam humorum crudorum indigeſtorum. ſi calidus calidorum ſic frigidus frigidorum. ſi ſit vnctuoſus ſignificat: aut lepram futuram: aut nimiam pinguedinem. Lepram quia vnctuoſitas fit in ſanguine ex calore forti ipſum in vnctuoſitateꝫ conuertendo que adurit ſanguinem ⁊ lepram facit. ¶ Item per ſaporem ſi ſit dulcis. ſignum eſt ꝙ bonus eſt. quia ſignum eſt complete digeſtionis. ſi amarus abundantiam colere. ſi acris ſignificat abundantiam melancolie. ſi inſipidus abundantiam flegmatis.

¶ Item per odorem ſi ſit fetidus ſignificat humores fetidos. ⁊ corruptos. ſi aquoſus ſignificat īdigeſtionē. vnde eſt in eo aquoſitas. aliquando multa que eſt in eo vt tranſeat per venas epatis anguſtas. ⁊ ille debet habere colorem vrine que eſt ſuperfluitas digeſtiue ſecunda ſecunde. ¶ Item aliquando eſt in eo ſpuma. ⁊ iſta ſpuma ſignificat ſi non cauſatur ex cauſa ſanguinis ebullitionem: aut ventoſitatem. ideo ſi non ſit in eo ſpuma bonum eſt. ¶ Item per colorem debemus inſpicere ſi ſit albus dominium flegmatis aduſti eſt in eo: aut non aduſti. vtrum aduſti potes cognoſcere per viſcoſitatem. qꝛ tunc eſt viſcoſus. ⁊ facit viſcoſitatem in eo adurens calor: ſed aquoſus flegma naturale. Color bonus in eo eſt rubeus tendens ad ꝗꝺdam obſcuritatem qꝛ purpureus color intenſe rubedinis. ⁊ clarus ſignificat col. ſecundum Gali. in primo de criſi. obſcurus ſanguinem groſſiorē. ¶ Item aliquando eſt viridis. ⁊ ſignificat completam aduſtionem. aliquando liuidus. ⁊ tunc ſignificat melancolie abundantiam: aut ſpirituum mortificationem. ¶ Item aliquando cito exit ⁊ ſignū ē ꝙ eſt ſubtilis. aliquando tarde ⁊ ſignum eſt ꝙ eſt

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0593-7

groſſus:cum mediocriter mediocris. aliquando cito coagula-
tur. ⁊ eſt ſignum tunc ꝙ eſt groſſus: aliquando tarde .et eſt ſi-
gnum ꝙ eſt ſubtilis. ¶ Item bonus ſanguis debet eſſe diuer
ſi coloris in ſuis partibus in ſuperiori parte rubei coloris. ⁊ ver
ſus extrema.quia ille eſt leuis. ideo ad locum ſuperiorem moue
tur in medio rubeus non clarus in fundo niger propter melan
coliam. quia ſanguis groſſus:melancolicus in fundo reſidet.
¶ Item per fixuram poteſt cognoſci. vnde accipias baculum
in extremo rotundum : ſi non reſiſtit : ſed ſtatim ſcindatur : ſi-
gnum eſt ſiccitatis : ſi reſiſtat multum eſt viſcoſus : ſi mediocri-
ter mediocris.

Habito de quibuſdam medicinis nunc dicamus q̃tum
ad preſentem lectionem de tribus electuariis la
xatiuis.⁊ de duabus medicinis. Trium autem electuariorum.
Primum eſt dyaſcene . Secundum eſt electuarium de ſucco
roſ. Tertium eſt electuarium dulce. Duarum medicinarum.
Prima eſt pillule de maſtice. Secunda eſt pillule de quinq̃z ge
neribus mirabol.

Dyaſcene eſt electuarium laxatiuũ propter ſcene qđ
eſt in eo baſis. Et eſt ſcene herba calidiſſi
ma ſiue ca.⁊ ſic.cuius foliis vtimur. purgat coleram ru.⁊ co. ni.
⁊ flegma. ¶ Item confert ſcabiei lepre quartane.⁊ contra vitiũ
ſplenis ⁊ epilepſie.⁊ ſincopi.⁊ cõtra emoroidas. ⁊ purgat melan
coliam.⁊ ideo purgat quẽlibet humorẽ preter ſanguinez. Si vo
lumus purgare flegma pluſq̃z co. vel melancoliã debet dari cuz
cartamo:aut cum ſemine vrtice.ſi plus coleram debet dari cum
ſero caprino ſi plus melancoliam cum decoctione epithimi.hec
ſunt verba aliabatis ſecũdo practice de regali diſpoſitione.dicit
ꝙ doſis eius eſt bene a. ℥. iii. vſq̃z ad. vii. dyaſcene euacuat me
lancoliam aduſtam ⁊ non aduſtam . ideo confert melancolicis
⁊ maniacis . quia melancolia que eſt morbus . fit ex melancolia
non aduſta.⁊ cardiacis cuz cardiaca debeat fieri ex fumis melan
colicis ad cor eleuatis ex humore multo ſpiritus vitales inficien
tibus ſiue conturbantibus. ¶ Item triſtibus cum triſticia fit ex
abundantia humoris melãcolici ſpiritus obumbrantis ⁊ obſcu
rantis. gaudium enim fit in luce : ſed in tenebris anima triſtatur
in iſto eſt plus de ſcene q̃z de aliquo alio. ideo eſt baſis in eo . eſt
ſericum combuſtum. ſericum confortat cor. ⁊ materiam ſuper-
fluam conſumit. combuſtum plus conſumit q̃z confortet. quia
tamen non poteſt conteri niſi prius comburatur : ideo ſemper
cum ponitur in medicinis ſiue hoc fit ad confortandum : ſiue
ad ꝯſumendum ſemper comburitur:licet ſua virtus ſemper mi
nuatur in confortando . ibi ſunt lapis lazuli : ⁊ armenici qui
melancoliã euacuant . ſunt tamen ſtomaco inimica . quia vim
habent nauſeatiuam . abluitur ſic.ponitur in aqua : ⁊ illa cum
ſit immunda amouetur . deinde ponitur in alia aqua . ⁊ illa
cum ſit immunda amouetur.⁊ ponitur alia quouſq̃ aqua clara
exeat. ⁊ ſine ſapore. per qđ ſignificatur eius ſordities eſſe remo
ta. ablui ergo debet lapis lazuli. ⁊ lapis armenicus poſt ſuã pul
uerizationem.ozimum.i.ſemen baſiliconis: ⁊ crocus. ⁊c. ponun
tur hic ad confortationem cordis: capitis.⁊ ſpirituũ ⁊c.patent.

Electuarium de ſucco roſ. fuit inuentum propter
delicatos medicinam non potentes
accipere per ſe confert podagre ſciatice ex cauſa calida quotidia
nis : tertianis : quando eſt tertiana non vera . quia coleram eua
cuat reliquias morbi euacuãdo.ibi ſunt ſex.ſ.ſuccus roſ.qui ſua
proprietate confortat ſtomacum ſecundum ſerapionem in ſepti
mo.⁊ excoriationẽ inteſtinorũ ſua ſtipticitate reprimit. ideo re
primit malitiam ſcamonee. Preterea ibi ſunt ſandali propter
epar.⁊ camphora propter cor. quia nõ ſunt niſi tria nocumenta
que facit ſcamonea.ſ. ſtomaco inteſtinis.epati ⁊ cordi.ideo inter
omnia electuaria hoc eſt valde artificiale. ¶ Electuarium ſatis
forte eſt.quia in lib.i.ipſius ſunt.℥.iii.ſcamonee.⁊ illud eſt multũ.
ideo non datur niſi vſq̃z ad.℥.iii. medici iſtud portant ſecum: et
quando medicina parum ducit.patienti dantur.℥.ii. vel circa. vt
plus ducatur:ſed in eo eſt periculum dar. ſic poſt medicinaz. q̃
vnus per huius medicine receptionem fuit ductus.l. vicibus.
Iſtud electuarium eſt bonum ⁊ ſecurum: vnde vnus medicus
magnus fuit qui ſemper iſto vtebatur. ⁊ nunquam dum poſſet
dabat aliam medicinam . non tamen detur poſt fortem medici
nam vt dictum eſt.licet non ducat tantum q̃tum competit.quia
per hoc medicina vigorata vltra moduz duceret. ⁊ ideo eſſet pe
riculum. vnde melius eſſet expectare. q̃z ita cito dare.

Electuarium dulce eſt eiuſdẽ generis.euacuat fleg
ma ⁊ colerã.⁊ ideo contra tales mor
bos in quibus eſt vterq̃z humor valet. vnde valet arteticis. q̃
artetica ſecundum auicennam fit ex colera ductrice ⁊ flegmate:
morbum generante ⁊ inducente.ezula ⁊ ſcamonea ſunt in eo ba
ſis.ibi ſunt confortantia roſe.⁊ ſandali.⁊ ſimilia.⁊ euacuãtia tria
vt hermodactili:ezula ⁊ ſcamonea. Differt ab electuario de ſuc
co roſ. quia electuarium de ſucco roſ. coleram puram euacuat.
ideo in tertianis puris ⁊ veris competit.⁊ aliud purgat coleram
⁊ flegma. ideo in tertianis notis competit.⁊ quotidianis: ſed q̃
electuarium de ſucco roſ. tantum coleram proprie purgat. ideo
confert tertianis veris proprie.⁊ etiam artheticis ꝺ materia cole
rica. vnde dicit Nicolaus ꝙ competit contra guttam:coleram:⁊
co.ru. purgat.⁊ conualeſcentes ab infirmitatibus tertianariis:⁊
quotidianariis.purgat ſine moleſtia.

Pillule de maſtice ⁊ aloe purgãt ſecure ⁊ valde ſtoma
cũ cũ eſt flegma in eo contentum acuit viſum
cum debilitatus eſt ex fumis eleuatis a flegmate contento in ſto
maco.aloe in eis eſt baſis.maſtix ponitur ad repreſſionez malitie
aloes.quia confortat ſtomacum . doſis earum eſt.℥.ii.ſine acu-
mine aliquo:⁊ optime purgant.gariofili ad ſtomaci confortatio
nem.roſe ad inteſtinorũ confortationem: crocus ad confortan
dum cor. ⁊ ita reprimit malitia ſcamonee: dantur ſecure ad eua
cuandum flegma a ſtomaco ſine obſeruatione diete.

Pillule de quinq̃z generibus mirab .i. de quinq̃z mira
bol. optime ſunt ad purgandum col. flegma ⁊
melancoliam a ſtomaco ⁊ membris vicinis. ⁊ doſis eſt. ℨ.ſ. vel.℥.
vi.quia non ſunt violẽte.mirabol.in colatura bene dantur vſq̃z
ad.℥.xx.in ſubſtantia ſua vſq̃z ad.℥.x. vnde bene do de iſtis vſq̃z
ad.℥.xv. vnde accipio emblicorum:bellericorum:ana.ℨ.ſ. vniuſ
cuiuſq̃z ⁊ ita. viii.℥. de illis. deinde alia prima puluerizata vſq̃z ad
vi.℥.⁊ pono in decoctione primorum mirabol.⁊ deinde aliaz de
coctionez quã habeo valentem ad hoc cõmiſcendo cum illa de
coctione ⁊ toto ſimul do. Et tu dices ꝙ mirabol. amittunt vim
ſuaz in decoctione dico ꝙ non moderata exiſtente:licet non ſint
ita fortia. Raſis dicit in ſuis experimentis ꝙ non debent dari in
ſua ſubſtantia.quia ſua aſperitate ⁊ ſiccitate pectori nocẽt. ⁊ ſua
ſtipticitate poſt laxatiuis vehementer conſtringunt:vnde patien
tes poſt ſuam exhibitionez de his conqueruntur . ⁊ propter hoc
cum eis ponitur zuccarum reprimens corũ aſperitatem nocen
tem pectori ⁊ caſſiafiſtula: ⁊ tamarindi ne conſtringatur ita forti
ter vnus eſt modus exhibendi quẽ ponit Raſis.accipiantur mi
rabol.centum.⁊ ponantur in aqua frigida.ita ꝙ ſit aqua eminẽs
bene per.iii. digitos aut.iiii.deinde dimittãtur bene per. vii. dies
in aqua illa . deinde auferatur aqua illa.⁊ ponatur ad ſolez deſic
cari. deinde illa aqua ponatur ⁊ dimittatur per .iiii. dies vel per
quinq̃z qđ eſt melius. deinde iterum ad ſolem ponatur.⁊ ſic fiat
donec albeſcant illi mirabol.⁊ exeat aqua ſine ſapore ⁊ clara.
Deinde iſta aqua que prius eſt extracta detur patienti.euacuat
eniz ſine periculo ⁊ ſine malitia ſaporis reſpectu alioꝝ ſcilz deco
ctione vel in ſubſtantia.

Viſo de flobotomia in ſe ⁊ abſolute. nunc videnduz eſt de
ea reſpectu farmacie. Et circa hoc queritur dato ꝙ
vtrunq̃z competat ꝙ iſtorũ eſt prius faciendum. vel farmacia
vel flobotomia. Et videtur ꝙ flobotomia.quia ſicut cognitio
generalis precedit ſpecialez. ita euacuatio generalis vel vniuer
ſalis precedit ſpecialez ſecunduz Gallienũ in multis locis flobo
tomia eſt euacuatio vniuerſalis reſpectu omnium humorũ.⁊
ſpecialiter ſanguinis farmacia ſpecialis reſpectu vnius. ergo ⁊c.
¶ Itez ſecunduz Raſim ⁊ auicennam prius debet fieri euacua
tio vniuerſalis q̃z particularis.primo enim docent flobotomare
de cephalica que vniuerſaliter euacuat anteq̃z fiat euacuatio de
vena frontis :aut ꝺ venis que ſũt ſub lingua.ergo ⁊c. ¶ Itẽ dic
galie.in ſeptimo megategni.ꝙ ſi inueniatur medicina.que ſcz cu
ret morbum ⁊ ſinthomata ſimul ipſa eſt melior q̃z ſi alteruz tan
tum.ergo ſimiliter euacuatio eſt melior que duo facit q̃z vnum
tantum. ſi vtroq̃z indigeamus.ſed flobotomia eſt huiuſmodi.
quia humores omnes euacuat.⁊ non farmacia. Sed euacuatio
melior ⁊ ſecurior eſt facienda prius ſecundũ auctores.ergo ⁊c.
¶ Et tu dices ad hoc forte ꝙ ſi humores ſint ſubtiles prius eſt
facienda flobotomia q̃z farmacia.ſi ſint indigeſti viſcoſi prius fa
cienda eſt farmacia quia ſi flobotomia daretur contra humores
frigidos viſcoſos:ſanguis frigidus: humidus: ⁊ viſcoſus rema
neret paucus . quia euacuaretur in flobotomia calor naturalis
⁊ ſpiritus. ¶ Contra. dicit galie. vndecimo megategni.:ꝙ ſi ſit
ſanguis multitudo:⁊ viſcoſitas ⁊ opilatio ⁊ farmacia indigeat.
prius tamen eſt ſuccurrenduz cum flobotomia. ergo ⁊ in viſco

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0594-3
DFG

ſitate: ⁊ oppilatione corporis flobotomia eſt facienda. ¶ Sed contra. ſecuriora prius ſunt facienda: ſed farmacia eſt ſecurior: cū minus debilitet virtutē que maxime debet ſeruari a medico. ⁊ reſpici. ergo ⁊c. minor patet per Galienū vndecimo megategni. minutio ſanguinis ceteris euacuatiōibus defectionem virtutis magis inducit.

Solutio auicē. ſicut ſoluit illam queſtionē libro primo quia ſi īdigeat patiens flobotomia ⁊ farmacia aut equaliter: aut inequaliter. ſi inequaliter. tunc ſuccurrendū eſt magis ei. quo magis indiget. Si equaliter. tūc diſtinguo: aut tu vis dare fortē medicinam: aut debilem. Si fortem. vt eſt eleborus. ⁊ eſt repletus patiens, cum indigeat farmacia facienda eſt prius flobotomia ne ex nimia humorū cōmotione vene turpentur. hoc dicit auicenna. Si debilē medicinam oportet dare aut ſanguis eſt mixtus cum aliis humoribus: aut ſeparatus per ſe. ſi mixtus. tunc debet prius flobotomari cum euacuat omnes humores cū quibus eſt ſanguis mixtus. Si eſt ſeparatus. aut humores ſunt ſubtiles: aut viſcoſi: aut indigeſti. Si diuiſus ⁊ humores ſunt ſubtiles dē fieri flobotomia q̃ farmacia. vt natura fortificetur exonerata. cum indigeat euacuatione ſanguinis per hypoteſim. nec indiget multitudine ſanguinis tanta ad digeſtionem humorum ſubtilium. q̃tum ſi eſſent viſcoſi. ⁊ eſt facienda quia eſt ſecurior q̃ farmacia ſecundū auctores. per hoc natura fortificata melius reſiſtit venenoſe materie. Si hūores ſint groſſi viſcoſi indigeſti: medicina debet precedere. qr flobotomia euacuaret ſubtile. ⁊ reſiduū ingroſſaret. Breuiter ergo cū eſt equalis indigentia flobotomie ⁊ farmacie. ⁊ eſt abundantia humorū ⁊ ſanguinis prius flobotomia eſt facienda excepto vno caſu tantum. ſ. cum ſanguis eſt viſcoſus ⁊ humidus. ¶ Ad Galienum dicendū: aut ipſe intellexit de inequali abundantia. ſ. quādo ſanguis multo plus abundat qđ patet per eius intentionem ibi. qr de ſinoco ibi determinat. vbi eſt maior abundātia ſanguinis q̃ aliorū humorū. ⁊ ideo tunc prius facienda eſt flobotomia q̃ farmacia propter humores putridos corruptos abundantes ibi.

Conſequenter queritur vtrum in febribus interpolatis competit farmacia. ⁊ videtur ꝙ non. quia omne farmacū eſt calidū primo afforiſmorū. Sed calidū adueniens calido. facit ipſum furere. ergo cū in eis ſit calor non debet medicina exhiberi. ¶ Item aut datur ante digeſtionem: aut poſt. non ante ſecundū illum afforiſmum indigeſta medicina ⁊c. nec poſt ſecundum galienum primo interiorum. Natura non indiget medici auxilio niſi cū morbo magnificato nequiuerit dominari: ſed poſt digeſtionē natura dominatur. quia ſecundū Galienū digeſtio non eſt niſi cū natura morbum vincat. ergo ⁊c.

Solutio dico ꝙ datur in febribus interpolatis poſt digeſtionem materie. non ante digeſtionem materie. ¶ Ad primū dicendum ꝙ medicina calefacit per ſe. ⁊ infrigidat per accidens euacuandum medicinam cauſantem calorem ſiue febrē quando aliquid nocet parum. ⁊ iuuat multum illud non eſt dimittendum propter illud nocumentum. parū aūt calefacit ⁊ infrigidat multum.

Ad argumentum ſecundum dico ꝙ cum natura in digerendo dominat̄ nō debet adiuuari ad digerendū poſt digeſtionē tamen non dominatur aliquando in expellendo. quia expulſio eſt motus localis. ⁊ digeſtio: alteratio ⁊ motus localis eſt fortior. q̃ alteratio. ¶ Et tu argues cōtra ꝙ digeſtio que eſt alteratio eſt fortior q̃ expulſio. quia expulſio fit in breui tempore digeſtio in lōgo tempore difficilius ē digerere q̃ expellere. quia quod fit tardius eſt difficilius. ¶ Dico ꝙ expulſio fit citius. quia materia eſt obediens ⁊ diſpoſita vt expellatur quantum eſt de ſe ſi virtus eſſet ſufficiens ⁊ fortis. ſed quia ille motus eſt fortis. ideo non ſufficiens adhoc niſi adiuuetur. ⁊ digeſtio eſt ſuper materiā inobedientem ⁊ indiſpoſitam. ideo tarde fit ⁊ paulatine contrarias diſpoſitiones abiiciendo. ⁊ conuenientes inducendo. ideo indiget adiutorio. in expellendo licet dominetur indigeſtione. tamen quia virtus eſt debilitata per morbū precedentem ⁊ ex reſiſtentia materie morbi indigerendo.

Yeralogodion mēphitū. yera. i. ſacra. logos. i. ſermo. memphitum. i. impedimentū curat enī impeditam locutionē ex quacunq̄ ſit cauſa. hec omnes. i. ſacras partes. i. cerebrū ab omni impedimento liberat linguam ⁊ quecunq̄ cum ſit impedita ſanat ſimplex vel laxatiuū datum melancoliam ⁊ flegma mirabiliter purgat. cum calida detur epilepticis cū calida ſale. ⁊ mulſa curat ſtomacos ⁊ ſpumantes caducos. ⁊ vertiginoſos. qui linguā ſibi mordent cephalargicos. emigraneos. ⁊ qui ita vexātur ex capitis motionibus vt videantur q̃ſi demoniū habere ſiſ mēſibus vt diximus data ꝓdeſt aut hoc antidotariū ſine periculo: neq̄ vllas moleſtias accipientibus infert. decima pars confecta eſt lib. i. ℞. colloquintide interioris. polipodij. ana. ℥. ii. euforbii. folii corādii: ana. ℥. i. ⁊. ʒ. ⁊ grana abſinthii. ⁊ mirre: ana. ℥. i. ⁊ gra. xii. centauree: agari. amomi. cimini anatis: folii: ſpice: ſquille: dyagridii. ana. ℥. i. aloe: cinamomi thimi. caſſie. camedie: bdelii puriſſimi: ana. ℥. ii. ⁊ grana. xiiii. cinamomi: oppoponaci: caſtorei: ariſtologie ro. piperis al. ⁊ lon. ⁊ ni. croci. ſerapini: petroſilini: ana. ℥. ʒ. elebori nigri. ⁊ alb. ana. ℥. vi. mel qđ ſufficit. dantur autē de eo. ℥. iii. mane vel ſero cum calida: vel cum mulſa. ⁊ ſale diſtemperata in modū caſtanee.

Yera ruffini yera. i. ſacra. ruffini ab auctore dicitur. datur proprie ſcabioſis ex ſalſo flegmate elephātioſis ⁊ ſerpiginoſis. curat vtranq̄ morpheā cū aqua tepida datur: ſed ſi purgationem purgare volueris. adde. ℥. ii. ſcamonee ⁊c.

Superius viſū eſt de vniuerſali euacuatione que fit per flobotomiam nunc videamus de magis particulari que eſt ventoſatio. Iſta ventoſatio. aliquando fit cum ſcarificatione. aliquando ſine ſcarificatione. cū ſcarificatione quinq̄ de cauſis. ¶ Prima cauſa eſt. quia aliquando ponitur ventoſa ad reſtringendū ſiue diuertendum. vt ſupra mamillas apponuntur ventoſe ad diuertendum fluxum humorū ſiue menſtruorum ſecundum hyppo. vi. afforiſmo. ⁊ hoc dicit Galienus. xiii. megategni ſi in ſanguinis fluxu de vulua in mamilla apponitur ventoſa valet ⁊ debet. ſ. caueri. vt ſcilꝫ apponatur in oppoſitum ſupra membrum habens colligantiā ad illud. aliter nihil faceret ⁊ per hāc viā dicit ibidem ꝙ in fluxu ſanguinis narium apponere ventoſam ſupra hypocundrium dextrū valet. ⁊ ſi a ſiniſtra ſupra ſiniſtrum. ⁊ ſi ab vtraq̄ ſupra vtrunq̄. ¶ Scđa cā eſt vt attrahantur humores ab intra ſiue a profundo corporis ad exteriora. vnde Galienus. xiii. megategni. vnde ſcimus. quia ventoſa ceteris fortius attractiuis que iterius ſunt extra ducit. ⁊ apoſtema aufert durū. precedente tamen euacuatione vniuerſali maxime ſi corpus ſit plenum. ¶ Tertia cauſa eſt vt per ventoſam membrum retineatur: ſiue reducatur ad loca propria. vt cū inteſtina cadunt inferius appoſitio vētoſe ſupra ventrem retinet. ea reducit ad locum proprium. ¶ Quarta cauſa eſt ad diſſoluendum ventoſitatē. vt in colica per hoc dolor ceſſat. vnde in quadā muliere accidit ꝙ erat pinguis valde propter ꝙ ſepe habebat colicam. Et quedā mulier alia accipiebat duas ollas ſtrictas in orificio. ⁊ ponebat in vno magno vaſe eneo. ollas ⁊ vas eneum ponebat ad ignem demum: panno lineo ventrem tegebat. ⁊ poſtea illas duas ollas calidas ſupra ventrē ponebat. ⁊ adherebat vētri ⁊ ſanabat. in ꝑpate: aut in mā itēſa nō ꝯuenit ventoſa in colica niſi materia ſit flatica ⁊ ventoſa. ¶ Quinta cauſa eſt quando appoſitio ventoſarum fit ad doloris mitigationē: ⁊ tunc in colica paſſione fit generaliter hoc modo. ſiue hoc fit ex apoſtemate ſiue fit ex materia colerica: ſiue ex flegmate ſiue ex ventoſitate ⁊c. Unde Galien. in decimotertio megategni: capitulo quarto. aliquando curamus dolorem exiſtētem propter fumoſitatem inteſtinorum cum ventoſa ignea. ⁊ ita valet ad diſſoluendam ventoſitatē: ⁊ per conſequens ad curandum ſi ſit cauſa ventoſitatis. ⁊ ad dolorem mitigandū ſi ſit ex materia alia: licet non curetur perfecte: vt patet per Galienū ibidem ⁊c. ¶ Aliquando autem fit ventoſatio cum ſcarificatione. quare autem fit ventoſatio non flobotomia: triplex eſt cauſa. Prima cauſa eſt quia volumus euacuare a membro vno ⁊ nō ab alio. ⁊ ideo fit ventoſatio ⁊ non flobotomia que a toto corpore euacuat. ¶ Secunda cauſa eſt: quia virtus eſt debilis aut etas inconueniens. vnde Raſis in ſeptimo. ventoſe a paruis venis ſanguinem trahunt. ⁊ ideo non debilitant ſicut flobotomia que a magnis venis calorē ⁊ multitudinem ſpirituum euacuat cum ſanguine: ventoſe autem parum de calore et ſpiritu euacuat. ¶ Tertia cauſa eſt. quia intendimus euacuare ſanguinē a membris ignobilibus ⁊ non a nobilibus. flobotomia aūt principaliter euacuat a nobilibus a magnis venis: ventoſa aūt a membris ignobilibus ⁊ a paruis venis immixtis in mēbris. ⁊ ab extra venas. ⁊ hoc habet ab haly in tegni. vnde docet vētoſatiōē fieri prope talū. vt maxima fiat remotio a mēbris nobi

libus. Loca aũt in quibus vniuerſaliter ponuntur ventoſe ſunt
iſta in coniunctione colli ⁊ capitis inter cornua capitis. Et iſta
ventoſatio habet locum cephalice: confert enim paſſionibus ca
pitis ⁊ membrorum in capite exiſtentium. vt dolori dentiũ ocu
lorum: auriuz: precedente tamen totius corporis purgatione ne
ad caput materia trahatur ⁊ impleatur. ⁊ ſic morbus augeatur
ſecundum Galienum decimotertio megategni. capitulo predi
cto: ſed cauendũ eſt ne aſſueſiat. quia aſſuete memoriaz ledunt.
¶ Secundus locus eſt ſupra nuccaz pupis. ⁊ habet oficium ve
ne nigre in coniunctione ſpatule cum collo. valet ad paſſiones
faciei. vt in pectigine ⁊ in fetore oris. ſed poſita ſupra ſpeciales
habet officium baſilice. ⁊ mundificat partes pectoris. eſt tamen
nocens ori ſtomaci. ⁊ infert tremorẽ cordis. vnde in talibus non
debet fieri. valet tamen tremori cordis ex repletione. ⁊ cum calo
re ſecundum Raſim ſecundo almanſoris. Ventoſe ſub mento
mundificãt faciez: ipetigini conferunt: ⁊ in mandibulis patienti
bus. aliquãdo ponuntur in renibus. ⁊ tunc conferũt paſſionibꝰ
membrorum inferiorum. aliquando in cruribus intra ad prouo
cationem menſtruorum emoroydarum. iſta enim ventoſarum
appoſitio melior eſt mulieribus q̃z ſaphene apertio ad prouoca
tionem menſtruorum. quia fortius attrahit a propinquiori.
¶ Item differentia eſt inter ventoſationem ⁊ flobotomiam. q:
flobotomia ſanguinem groſſum euacuat. ⁊ ventoſatio ſangui
nem ſubtilem. per hoc differt attractio per vacuuz ab attractio
ne per farmaciam. quia farmacia humorem certum ⁊ determi-
natum euacuat ⁊ attrahit. ſed vacuum ſubtiliorem.

Poſtea videamus quando debeat fieri ventoſatio.
Primo dico q̇ in pinguibus non valet ven-
toſatio. quia ſecundum ariſtotelẽ in animalibus. ſicut in flumini
bus accidit q̇ canalia aliquando ſubtilia que luto implentur. ⁊
tunc non ſunt canalia. quia per ea non poteſt aqua currere. ⁊ po
ſtea luto euacuato iterum fiunt canalia. ſimiliter eſt in corpori
bus humanis. quia quedam ſunt vene que aliquando non ſunt
canalia. q: carne ⁊ pinguedine replentur. ⁊ tũc per eas non currit
ſanguis. quia ergo in piguibus ſunt valde ſtricte vene que carne
aut pinguedine replentur. ideo non eſt in eis ſanguis. ⁊ ideo ven
toſe non attrahunt in eis niſi cum magna violentia. nec attra-
hunt niſi ſanguinem ſubtiliſſimum. ⁊ groſſus per locum oppila
tum tranſire non poteſt. ¶ Item debes cauere ne exhibeas
ventoſas in principio menſis. quia humores ſunt quieti. ⁊ ideo
cum difficultate trahentur. nec in fine. quia illa quadra eſt frigi
dã. ⁊ ideo non attrahentur faciliter. ſed in hora media. quia tunc
ſatis ſunt humores mobiles. nec ſunt nimis frigidi. ¶ Item in
hora diei tertia. quia tunc propter calorez pori aperiuntur ⁊ ſan
guis in illa hora magis ad membra mouetur. ideo de facili trah
tur ad ea ⁊ ab eis. ¶ Item poſt balneum non debet fieri vento
ſatio. quia timendum eſſet ne fieret fluxus ſanguinis nimius ni
ſi in caſu: ſcilicet ſi ſanguis ſit nimis groſſus. tunc ſanguis ante
ventoſationem debet fieri ſubtilis per balneum ſicut in floboto
mia dictum eſt in regulis de flobotomia. ¶ Differt attractio
ſanguinis per ventoſas ab attractione per ſanguiſugas. quia ſan
guiſuge magis attrahũt a profundo corporis ventoſe aũt a par
tibus ſuperficialibus. debent ergo ſanguiſuge apponi ad locuz
vbi volumus attrahere a profundo humores. ¶ Item anteq̃z
apponantur debet locus fricari vt fiat rubeus. ⁊ ſi non velint ſe
adherere cum membro debet locus illiniri cum ſanguine recen
ti vt adhereant. debet ergo locus fricari: aut lauari aqua calida.
¶ Debent eligi tales ſanguiſuge non que ſunt in aqua lutoſa:
⁊ turbida. ⁊ que ſunt vergulate. quia iſte ſunt venenoſe. ſangui
ſuge ĩ colore ſimiles lapidi lazuli: ſed debent eligi que ſint rubee
tendentes ad colorem epatis que habeant duas lineas rubeas:
aut tendentes ad quandam viriditatem que habeant parua ca
pita. ⁊ ſint longe graciles in aquis claris manentes. ¶ Et ſi ve
limus eas facere cadere: debemus apponere ſal vel calcem: aut
puluerem: ſiue cinerem contra earum capita. ⁊ ſi poſt caſum. q:
cutem perforauerunt fluat ſanguis. tunc reſtringendus eſt. ſ. cuz
puluere tegule recentis ⁊ galle. ⁊ parum de ſanguine draconis
tunc ſpergatur ſupra locum ne reſtringatur. ¶ Item poſt caſuz
earum dz apponi ventoſa. quia per ſanguiſugas fugit attractũ
de ſanguine pluſq̃z exterius ſit euacuatum. debet ergo apponi
ventoſa vt ille ſanguis extrahatur. Appoſitio illarum ſanguiſu
garum valet in paſſionibus cutis quando paſſio eſt profunda
ta in cute. ¶ Item in iſtis ſanguiſugis que valent ad attractio
nem ſanguinis ſciendum eſt q̇ debent eſſe famelice. ⁊ hoc fit ſic

quia prius debent in aqua per vnum diem conſeruari. ita q̇ nõ
comedant. vel ſi velis plus cõſeruare illas pone in aqua illa pa
rum de ſanguine agni: vel huiuſmodi: vt viuant aliquantulum
temporis. valent ergo in ipetigine: ſerpigine. ⁊ contra malũ vul
nus ⁊ antiquũ. prius tamen corpore euacuato per flobotomiã.

Habito de quibuſdã electuariis laxatiuis. ⁊ de qbuſdã
medicinis. adhuc dicamus de duabus medici
nis quantum ſpectat ad preſentem lectionem. Quarum prima
eſt yeralogodion. Secunda eſt yera ruffini. yeralogodion dici
tur a yera qḋ eſt ſacra. ⁊ logos qḋ eſt ſermo. ⁊ impedimentuz. q:
valet ad ĩpedimentum loquelle. Optima enim purgat flegma
⁊ melancoliam. Elleborus al. ⁊ ni. ſunt ibi baſis: in ea ſunt mul
tuz attrahentia. ibi eſt colloquintida: euforbium. elleborus: ſcamonea:
cocondrium: ſemen laureole: ⁊ eſt valde laxatiuum: vnde laxat
bene: ſicut elleborũ. ⁊ licet elleborus ſit ibi minus in q̄titate. ma
gis tamen eſt ibi in virtute. ideo eſt ibi baſis: proprietas eius eſt
multiplex. Elleborus duplex eſt. ſcilicet albus ⁊ niger. Albus
facit vomitum. quia leuior eſt: ſed niger facit ſeceſſum. Elle
borus al. eſt calidus ⁊ ſiccus in ſecundo habet proprietatem de
ſiccandi ⁊ incidendi ⁊ corrodendi: ⁊ ſubtiliandi. Corrodit carnẽ
mortuam. ¶ De elleboro vtroqz ⁊ ſagimine forti: vel ſagimi
ne antiquo fit bonum vnguentum ad ſcabiem. leuiter incidit ⁊
ſubtiliat flegma: ⁊ melancoliam euacuat: ⁊ coleram: ſed ma-
gis melancoliam. Confert melancolie: epilepſie: manie: ⁊ mono
plagie. ⁊ habet maliciam. quia mutat materiam in ventoſitates
eam exſoluendo mirabiliter. ideo facit dolorẽ capitis. ⁊ ſtuporẽ
ideo docet ypo. cum eo ponere daucium. petroſilinuz: aniſum:
ameos: ſiler montanum. per que ſua malitia aufertur. Accipia
tur elleborus viridis: ſed inueniatur quia iſtud eſt bonum: ponã
tur in aqua calida radices parue que adherent magne radici: ⁊
groſſe quouſq̃z poſſint ſcoriari ⁊ remoueri ſordicies. demum de
ſiccentur ⁊ puluerizentur. ⁊ cum eo commiſceantur ſemen dau
ci: ⁊ ſemen ſileris montani: aniſi: ameos: carui ⁊c. ſi ponatur ⁊ in
frigidatur in radice vitis: vinum erit laxatiuum. albus ellebo
rus magis eſt niger: tamen eſt magis caldus. mures interficit:
ſi ex aliquo intincto in eo guſtent elleborus eſt ibi baſis. ⁊ cõfert
hec medicina. ⁊ etiam yera ruffini paſſioni capitis. aliqui dicũt
q̇ debet dari in liquida ſubſtantia: qḋ eſt falſum: ſed in pillulis
quia iſte attrahunt a remotis partibus: tales debent dari in groſ
ſa ſubſtantia. ergo ⁊c.

Yeralogodion eſt ſecuriſſima in ſcabie antiqua ex
flegmate ⁊ melancolia datur ſine
acumine. ⁊ ſi acuatur: parum debet acui. Vſus dandi eam talis
eſt bonus ⁊ ſecuriſſimus detur de yeralogodion. ʒ. ii. patienti in
ſero. deinde dormiat in mane vadat medicus ipſum viſitare. ⁊
ipſuz inueniet dormientem: ⁊ quaſi ſtupidum. tunc habeat me
dicus decoctionem ſuam cũ mirab. indis ⁊ kebulis factam cum
epithimo ⁊c. vnde ſunt ibi alique herbe decocte habentes aſpe
ctũ ad melancoliã: quedã ad flegma. illã decoctionẽ det in mane.
tunc illud bene euãbit. cauſa eſt. q: prima magnaz fecit commo
tionem in humoribus. ⁊ iſti humores ſic cõmoti fortius a mira
bol. attrahuntur. vnde plus euacuant tunc q̃z euacuaret vna for
tis medicina. ¶ Doilla dedi ſemel. ʒ. ii. cum. ʒ. i. pillularum au
rearum. ⁊. ʒ. i. yerapigra cuidam qui ſibi timebat de lepra. xx. ſel
las habuit euacuatione facta a ventre habuit vomituz materie
viridis valde ad modum herbe viridis. vnde vnam pinctam ⁊
plus. ⁊ tẽdebat illa mã ad quandã nigredinez: lepra eius fuit pal
liata per tres annos. ⁊ poſtea apparuit yeralogodion ſi ponetur
cũ muſto in teſta oui. ⁊ diſtẽperetur cum muſto in aqua decocti
nis arthemiſie valet ad prouocandum menſtrua per peſſarium
iniectum ſi cum ſagimine leporis yeralogodion diſtemperetur
aut yera ruffini qḋ eſt melius. ⁊ ex hoc fricetur locus morphea
tus curatur.

Yera ruffini eſt fortior. in ſua enim recepta ſunt lib.
. ii. ⁊ ſunt. ʒ. ii. ellebori. ⁊ illud eſt multũ.
in yeralogodion nõ ponũtur niſi grana. vi. tritici. xx. grana faciũt
pondus vnius denarii. ⁊ ſua recepta eſt libr. i. ⁊ illa eſt minus q̃z
duodecima. ideo eſt debilior q̃z yera ruffini. valet idẽ yera ruffi
ni qḋ yeralogodion. niſi q: ẽ fortior. ⁊ dicitur a yera qḋ eſt ſacra
⁊ ruffini. q: ruffinꝰ eã inuenit: attrahit flegma ⁊ melãm. iſte medi
cine ſũt fortiſſime. ⁊ iõ nõ dz eas dare medicꝰ niſi ſit mltũ expertꝰ.

Queritur vtrum medicina attrahat materiam coniun
ctam ipſius morbi aut antecedentem. ⁊ vi
detur q̇ coniunctam ſecundum ioannitium: materia coniuncta

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0596-5
DFG

eſt qua preſente eſt morbus: ⁊ qua abſente non eſt morbus. Illud ergo quod curat morbum illam materiam ſiue cauſam abiicit ſimpliciter. Sed per medicinas laxatiuas aliquando curatur morbus. ergo per ipſas materia coniuncta euacuatur. ❡ Item a medicina humor trahitur a tota ſpecie. ſed eadem eſt tota ſpecies ſiue proprietas in humore que eſt materia coniuncta: et in humore que eſt materia antecedens. ergo ſi vnus poteſt attrahi: ⁊ alius. ❡ Item Galienus in tegni euacuare eſt totam materiam a corpore educere: ſed non educetur tota materia morbi: niſi materia coniuncta morbi euacuaretur ⁊ antecedens. ergo vtraꝫ materia euacuatur.

Ad oppoſitum medicina non attrahit: nec euacuat. niſi digeſtum digeſta medicari ⁊c. ſed coniuncta materia non digeritur. ergo ⁊c. minor patꝫ quia digeſtio eſt alteratio faciens ceſſare putredinem. Sed in materia coniuncta non ceſſat putredo. Illa enim in paroxiſmo conſumitur ⁊ inciditur. ergo ⁊c. ❡ Dicunt quidaꝫ ꝙ medicina coniuncta non attrahitur a medicina: ſed ſolum antecedens. Sed illud eſt falſum generaliter ad minus in paraliſi: cum non ſit putrefactio q̄re non poteſt attrahi illa materia coniuncta cū non eſt ibi cauſa: imo planum eſt ꝙ attrahitur: ⁊ membrum in quo eſt leſio alleuiatur ⁊ alleuiationem ſentit. ❡ Et propter hoc dicunt quidā ꝙ verum eſt in his morbis non in aliis in quibus eſt putrefactio. ❡ Sed contra. medicina eſt violentior in attrahendo q̄ flobotomia. ſed flobotomia in pleureſi vbi eſt putrefactio ⁊ febris continua euacuat materiam coniunctam febrem facientem. quia ſecundum Hypocratē ſecundo acutorum: debet flobotomari patiens quouſque ſanguis mutetur a rubedine in nigredinem. Et dicit galienus: ꝙ cum nigreſcit venit a loco paſſionato. ergo per farmaciam poteſt materia coniuncta febrē euacuari. ❡ Propter hoc dico ꝙ materia coniuncta quantum eſt de ſe poteſt euacuari: tamen ſua euacuatio impeditur: quia ante paroxiſmum materia mouetur ad locum minere a quo fortiter propter malam eius qualitatem attrahitur: ⁊ ad ipſum materia ex ſua mala diſpoſitione mouetur. ille autem motus impedit ne a medicina trahatur cum ſit propinquior aliquando minere q̄ medicine: ⁊ materia antecedens. ideo ad mineram mouetur et non ad medicinam ante paroxiſmum. Duo enim ſunt a medicina attractionem impedientia. vnum eſt fortis motus materie ad mineram. Secundum eſt propinquitas eius ad mineram: ⁊ non ceſſat paroxiſmus quādiu poteſt ab humore eleuari fumus potens corrumpere. ⁊ hoc eſt quādiu humor habet formam humoris. ⁊ ideo non ceſſat paroxiſmus niſi cum humor iā eſt q̄ſi cinis factus ⁊ incineratus per putrefactionem completam: ⁊ tunc formam humoris non habet. ⁊ ideo a medicina non attrahitur. Ratio autem eorum qui dicebāt ꝙ in febre materia coniuncta non attrahitur. eſt quia vident ꝙ poſt acceptionem medicine in terciana aut in ſimili morbo: patiens aliquando habet paroxiſmuꝫ vnum: ⁊ forte nihil plus: quod non eſſet ſi materia coniuncta eſſet attracta: ⁊ vbi antecedens eſſet attracta haberet plures paroxiſmos: et ita rationem ſeu opinionem ſuam ſic conſeruabant. Ratio autem eorum qui ponebant ꝙ materia coniuncta non poteſt attrahi: eſt quia materia eſt putrefacta: ⁊ putrefactio mutat ſpeciem: ⁊ ita humor putrefactus actu non habet ſpeciem humoris: ideo non attrahitur. ſed hoc eſt falſum. ⁊ putrefactio cum eſt in ſtatu ebullitionis non mutat ſpeciem humoris. ⁊ tunc facit febrem formalem: ſicut pomum cum in eo ebullitio incohat non amittit formam pomi. ſed poſt incinerationem amittit formam: ita eſt in propoſito. vnde humor in putrefaciendo habet formam humoris: ſed completa putrefactione cum humor eſt putrefactus ſiue incineratus tunc amittit formaꝫ humoris. ⁊ hec ſic verum eſt ꝙ non attrahitur vt dictum eſt: neꝫ feb. tunc facit: nec eſt tunc materia coniuncta alicuius febris niſi quintane aut nouene: vt dictum eſt in libro febrium.

Ad argumentum in oppoſitum] dicendum ꝙ non eſt intentio ꝙ digeſtio facit ceſſare putredinem omnino: ſed incenſionem putredinis in materia ſi ſit in actu in putredine aut ad putredinem futuraꝫ ad quam eſt actu diſpoſita a materia non actu exiſtente in putrefactione remouendo diſpoſitiones diſponentes materiam ad hāc putrefactionem: vt ꝙ viſcoſum incidat ⁊c. ⁊ in materia que eſt in putrefactione actuali mitigat putrefactioneꝫ. ⁊ ita digeſtio ceſſare facit in materia putredinem: in hoc ꝙ putredinem mitigat vt dictum eſt ⁊c.

Conſequenter queritur vtrum medicina debeat dari in ſtatu morbi. ⁊ videtur ꝙ ſic. quia medicus cum ſit minister nature ipſam in ſuis operationibus ordinatis debet imittari. cum ergo natura ordinate procedendo in ſtatu euacuat. ergo ⁊ medicus. ❡ Item in primo interiorum natura non indiget medicine auxilio: niſi cum ipſa morbo ſucumbit. ⁊ hoc eſt in ſtatu. quia in ſtatu ſunt ſinthomata in malitia vltima que naturam multum moleſtant. ergo ⁊ cetera. ❡ Item cum natura non poteſt materiam expellere ne vincatur: tunc debet medicus eam iuuare. ſed hoc eſt in ſtatu. ergo ⁊c. ❡ Oppoſitum dicit Hypoc. in ſtatu ſilentium habere melius eſt. dicit enim ꝙ dieta non debet exhiberi de qua minus videtur q̄ de medicina: quia medicina eſt contraria nature cum ſit venenoſa. ergo ⁊c. ❡ Dico ꝙ in ſtatu non debet dari medicina: attamen ſciendum ꝙ duplex eſt ſtatus. quia vno modo diſtinguuntur tēpora morbi a parte quantitatis rei euacuande ſicut ī pleureſi. Unde in principio eius nihil aut parum ſpuit patiens. ſed in augmento plus ſpuit: ⁊ in ſtatu maxime ſpuit in declinatione diminuitur ſputum. ⁊ iſte ſtatus non eſt nequior horarum. ſed eſt mitior q̄ principium ⁊ q̄ augmentum. quia materia tunc eſt minus moleſtans ⁊ minus malitioſa. ideo dicit Hypo. primo acutorum: ꝙ quanto plus ſpuitur plus eſt dandum de iure vt confortetur natura ad illud expellendum: ⁊ non detur in principio ne impediatur natura ad digerendum: ⁊ tamen in ſtatu medicīa adiuuans naturam ad expellendum cum non eſt potens omnino expellere: ⁊ leniens membrum: ⁊ habilitans materiam ad expellendum poteſt dari. ❡ Alio modo diſtinguuntur tempora morbi a parte ſinthomatum. ⁊ tunc dicitur principiuꝫ morbi tēpus in quo ſinthomata non apparent aut parum. Et cum augmentantur augmentum eſt ⁊ ſtatus: dicitur tempus in quo ē vltimitas malitie ſinthomatum ⁊ declinatio eſt tempus in quo diminuuntur ſinthomata. Et iſte ſtatus eſt melior horarum. ⁊ in iſto ſtatu nihil eſt dandum ne natura impediatur.

Ad primum ꝙ medicus debet ſequi naturam. verum eſt quantum ad locum per quem ſit euacuatio vbi repit natura: ibi oportet ducere: ⁊ inquantum ad qualitatem materie euacuande. vnde affor. quarta. in farmacijs talia educere oportet qualia ſponte venientia: ⁊ non quantum ad tempus euacuandi. quia medicina eam impediret ⁊ ab euacuatione materie deſiſteret cum non moueat niſi mota ⁊ eaꝫ debilitaret cum ſit venenoſa: ⁊ malā diſcraſiam generaret q̄ni ſit calida. ❡ Ad aliud dico ꝙ ibi ſunt multi defectus. primo fallacia conſequentis. Secundo fallacia figure dictionis. Nam nō ſequitur. debet iuuare. ergo tunc debet iuuare. Uel ſic dicenduꝫ ꝙ debet iuuari niſi impediretur per illud quod datur ad iuuandum. ſed vt viſum eſt impediretur per medicinam. ⁊ ideo maius nocumentum q̄ iuuamentum faceret. Uel dicendum ꝙ illa auctoritas maxime in medicinis alterantibus attenditur ⁊ non in euacuantibus. ❡ Ad aliud quod arguitur ꝙ in ſtatu morbi eſt medicina danda. quia natura tunc maxime laborat: quia tūc ſūt accidentia vltimata. Dicendum ꝙ virtus animalis que viget ī lacertis ⁊ muſculis maxime laborat. ſ. paſſiue. ⁊ virtus naturalis eſt ſalua: ⁊ non laborat paſſiue. ſed actiue tantum expellendo: ⁊ eſt fortior reſpectu materie egritudinis cuꝫ iam illā vicerit: licet eſſet fortior in ſe. ⁊ idō non indiget medicine auxilio.

Conſequenter queritur vtrum medicina debeat dari in die acceſſionis. ⁊ videtur ꝙ ſic per Haly in tegni in capitulo de cauſis. ❡ Item hoc ideꝫ dicit auic. in quarto. quia in quartana ⁊ quotidiana in die paroxiſmi debet fieri vomitus qui eſt fortior medicina q̄ ſeceſſio. ergo ⁊c. ❡ Item vna cauſa eſt quare materia melius attrahitur a medicina cum nature odioſa eſt. cum ergo in paroxiſmo magis ſit odioſa q̄ ante. ergo tunc erit maxime apta ad euacuandum. ❡ Ad oppoſituꝫ eſt auic. dicens: ꝙ tunc eſt tempus quieſcendi ⁊ ſomnum querendi. lib. primo. capi. de flobotomia.

Solutio. multi medici dederunt medicinas in die paroxiſmi. vt magiſter Roger⁹ baro. ⁊ multi alii vt inuenitur ī practicis ſuis. ſꝫ nō dabāt fortes: ſꝫ debiles. ⁊ tūc dicebāt ꝙ medicīa debil' erat dāda. vt. ʒ. ii. yerapigre. ⁊ rō p quā faciebāt erat iſta. q2 ꝑꝫ gal. ꝑmo d̄ criſi. motus nature iuuat ad materie expulſionem: cum ergo in die paroxiſmi magis moueatur: tunc poterit faciliter expelli ❡ Sed cōtra ⁊ per hoc ad illud reſpondetur. motus confuſu ⁊ incertus iuuat ad extractionem materie. ſed motus ad certuꝫ nō iuuat: quia tunc ſit motus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0597-1
DFG

agitatiuus cū materia mouetur ad vnum locū a natura ⁊ a medicina trahiẽ ad aliū. Sʒ i paroxiſmo ē mot⁹ ad certū vbi ad nīnerā vl̃ etiā expellēda ad exteriora:⁊ medicina adheret ſtō.ǵ ⁊c. ¶ Iſtud credo ſm̄ auic.⁊ galie.ꝙ nō debet dari medicina fortis in die paroxiſmi.ſed debilis poteſt ſʒ baly. ſʒ non hora paroxiſmi:ſed ante horam:vt allenietur paroxiſmus ſcōm baly ⁊ auic. in quarto dicentē hoc de vomitu in quartana:⁊ cum dicitur ꝙ tunc facilius attrahitur:quia motus eius iuuat.falſum eſt vt patet ex predictis.quia motus ille intelligitur de quo loquitur i p̄imo de criſi de materia furioſa que non mouetur ad locum certum:ſicut materia faciens paroxiſmū. ¶ Ad aliud quod arguitur:ꝙ tūc eſt materia magis odioſa nature. verum eſt.tamē non debet propter hoc dari medicina euacuans:quia diuertit naturam in illa hora:⁊ ille motus egritudinis eam debilitaret ꝑpter cauſam predictam.

Tyriaca magna Galie.tyriaca dicitur domina medicinarum.galieni. q: galie. eam compoſuit:facit contra grauiſſimas paſſiones corporis humani:epilenticis cathalenticis:apopleticis ⁊c.

Tyriaca diateſſaron:de quatuor rebus antiquis dicitur.ſed alii philoſophi aliquid poſtea addiderunt.ꝓpriẽ valet toxicatis ⁊ canis rabidi morſibus:⁊ aliis venenis:morſibus animalium:detur cum ſucco mente:⁊ ſuper ipſum vulnus inuncta apoſtemata bonū ⁊c.

de cliſteriis

Superius diximus de euacuatione vniuerſali que fit per flobotomiaʒ.⁊ de quadam particulari que fit per ſeceſſum:⁊ per vomitū ⁊ per ventoſam.nunc videamus de quadam particulari euacuatione que fit per cliſteria: De qua dantur vndecim regule.Quaruʒ prima eſt ꝙ omnia cliſteria euacuant materiaʒ que eſt in inteſtinis. ¶ Secunda regula eſt:cum cliſteria ⁊ expellant ⁊ conſument ventoſitatem in inteſtinis atentaʒ.ideo valent in paſſione colica:⁊ maxime in colica ventoſa. ¶ Tertia regula eſt ꝙ cliſteria valent in paſſionibus renum ⁊ membrorum nobilium.in paſſionibus renum:quia inteſtina renibus vicinantur.⁊ ideo a renibus ineſt dolor in inteſtinis ex paſſionibus renum:⁊ eſt in eis ventoſitas:quam cliſteria expellunt que dolorem faciebant.ideo doloreʒ mitigant in renū paſſione:ſʒ illam materiam non conſumant nec expellant. Similiter valēt in paſſionibus membrorum nobilium:vt cordis:epatis:quia expellendo feces ab inteſtinis.inteſtina per vacuitatem ſuā attrahunt materiaʒ cōtentaʒ in membris nobilibus. ⁊ ita materiaʒ contentaʒ in eis curant. ¶ Quarta regula eſt.ꝙ ſecundum auic.tertio libro:capi.de cura colice.non debent fieri cliſteria acuta fortia:niſi poſt materie digeſtioneʒ. quia cor ⁊ epar debilitarent. ¶ Quinta regula eſt.ꝙ non debent fieri cibo crudo exiſtente in ſtomaco:quia ille cibus attraheret ad inteſtina ante ſui digeſtionem:⁊ ad epar ſimiliter attraheretur ante ſui digeſtionem.⁊ ideo non debet cliſterium fieri niſi poſt cibi digeſtionem. ⁊ hoc per longum tempus ipſis inteſtinis euacuatis ipſa attraherent ad ſe cibum indigeſtum:ſecunduʒ auicen.libro tertio: capitulo de cura colice. ¶ Sexta regula eſt.ꝙ non debent fieri cliſteria continue:imo debet fieri quies interea ne per hoc natura multuʒ debilitetur. ¶ Septima regula:notandum ꝙ ſi cliſteria non inueniāt humorem contentuʒ in inteſtinis non attrahūt humorem a membris:ſecūduʒ Galie.ſeptimo megategni.cliſteriuʒ non tranſit vltra ieiunum. ¶ Octaua regula eſt.ꝙ diuerſimode adminiſtrantur iſta cliſteria ſecūdum diuerſitateʒ membrorū patientium.vnde ſi paſſio ſit in renibus patiens debet iacere ſupinus ⁊ pedibus eleuatis:debet cliſterium dari:⁊ per iſtum modum iacendi melius attrahit a renibus ⁊ attingit ad eos. Si in inteſtinis debet iacere pronus propter eandem cauſam. ¶ Nona regula.ꝙ non debent fieri cliſteria in tempore calido:ſed aliquantuluʒ frigido ne per hoc febris ſequatur propter eorū acuitatem:⁊ debent fieri ante cibuʒ aut poſt multum. ¶ Decima regula eſt:ꝙ bonum eſt ꝙ ante cliſteria fiat humorum ebullitio ſiue cōmotio qđ facit balneum ante cliſteria:quia melius attrahūtur ad inteſtina ipſis euacuatis. ¶ Undecima regula eſt:ꝙ non debent fieri cliſteria cum patiens eſt infirmus aut i inteſtinis aut in ano:vt cuʒ in eis eſt apoſtema aut emoroide nō cōpetunt.cauſa eſt duplex.quia primo patiens lederetur ab ipſo cliſterio. Secundo per cliſterium fieret attractio ad locum paſſionis ⁊ doloris ſecūdum Galie.⁊ ad ipſum non debet fieri attractio.

¶ Secūdum circa hoc notandum ꝙ cliſteria multis ⁊ diuerſis intentionibus fiunt. Nam aliquando fiunt ad mollificandum: vt vbi eſt fortis induratio fecum fiat cliſterium mollificatiuuʒ. Accipe maluas biſmaluas:herbam mercurialeʒ violariaʒ.⁊ decoquantur cum iſtis:addatur colatura furfuris ⁊ paruʒ ſalis ⁊c. ¶ Item oleum violatum aut butirum recens aut ſagimen porcinum. In hoc autem cliſterio non debet eſſe ſal niſi parum ſi ſit ibi:vt faciat ipſum citius deſcendere ⁊ expelli. ¶ Aliquando fit cliſterium ad mordificandum. Accipe abſcinthium abrotanum centauream:calamentum:origanum:⁊ ſimilia:⁊ decoctioni iſtarum addatur parum mellis.⁊ ſi vis purgare flegma addatur polipodium:⁊ cum hoc plus ponatur de ſale q̃ʒ in illo primo cliſterio. quia non fit pro induratione fecum: ſed propter defectum colere que ad iſta inteſtina non delegatur ad expulſionem. Sed prima competit in induratione fecum.⁊ ideo maxime competit in colica facta ex fecum induratione:quia eam curat. ¶ Aliquādo fit cliſterium ad mundificandum:vt cliſterium mundificatiuum:vt in diſſinteria.quia prius oportet vulnera mundificari q̃ʒ ipſa conſolidentur.fiat ex rebus mundificatiuis.accipe lentes ordeum mundatum:fabas:⁊ coquatur:⁊ in decoctione aque diſtemperetur mel.vel ſi vis fac cliſterium ſimplicius. Accipiatur aqua caſei:ideſt ſerum cum melle:⁊ iniiciatur dictum ſerum cuʒ melle:⁊ coquatur:⁊ ſi vis adde furfur triticeum cum predictis ⁊ coletur ⁊ colatura iſta per cliſterium iniiciatur. ¶ Aliquando fit cliſterium ad conſolidandum:⁊ tale fit ex rebus viſcoſis: vt i diſſinteria:accipe dragagantū:gūmi arabi.primo tamen accipiatur vitella ouorum aſſatoruʒ:⁊ piſtentur cuʒ oleo roſato diſtemperentur cum muciłagine pſilii : ⁊ cum aliquibus ſtipticis : ⁊ de galla:⁊ aliquantulum de ſanguine draconis. Si debilius vis facere vitella ouorum aſſatorum accipe:⁊ diſtemperentur cū oleo roſato.ſi vis facere fortius:fac predictuʒ. ¶ Aliquando facim⁹ cliſterium ad conſtringendum.quia inteſtina aliquando ſunt ita debilia ꝙ nō poſſunt feces retinere:⁊ tunc īdigent ſtipticis cōſtrictiuis:vt ex talibus fiat cliſterium:vt roſis:acatia:ypoquiſtidos galla ⁊c:dragaganto:gūmi arabum.ſi vis facere fortius:adde cū his folia quercus:⁊ folia meſpillorum:iſtis etiam vtimur ad conſolidandum:⁊ non ſolum ad conſtringendum. ¶ Item ſolet fluxus ventris curari per aliqua non conſtringentia:ſicut per cliſterium factum de ſepo yrcino quod eſt quaſi inteſtinorum lorica contra coleram calidam ſcoriantē:quia groſſus eſt ⁊ cito coagulatur ⁊ deſcendit ad inteſtina ne colera mordicentur ⁊ debilitentur:que confortata q̃tum in ſe eſt retinent ne materiam aliunde recipiant ſicut prius. ¶ Aliquando fit cliſterium ad laxandū: vt cliſterium laxatiuum.⁊ hoc dupliciter.aut in cauſa calide euacuando humores calidos:aut in cauſa frigida euacuādo humores frigidos:vt flegma. Si in cauſa calida: accipiatur malua biſmalua mercurialis cum decoctione iſtarum:addatur oleū violarum ⁊ detur cum electuario de ſucco roſarum aut electuario dulci. aut caſſie tracte ⁊ ſimilib⁹ diſtemperatis. Si in cauſa frigida:tūc accipe calamentū:origanum:abrotanū:polipodiū.Et ſi cuʒ hoc flegma a ſtomaco volumus euacuare illi decoctioni addatur ierapigra:⁊ ſi a renibus addatur benedicta.

Conſequenter videamus de ſuppoſitis. aliquando fit euacuatio per ſuppoſita:⁊ illa aliquando fiunt lenia:vt ex ſapone gallico:aut ex pinguedine porci addendo parum ſalis ⁊ mellis:⁊ ſucci mercurialis: ⁊ debet ſemper inungi in oleo violarum vel ſagine porcino. ¶ Aliquādo fiunt fortiora:vt materia contenta in inferioribus euacuetur vt ſi addatur plus ſcamonea:aut aloe:aut fel taurinum ſiue porcinum.q: hec mordicantia ab exteriori addita mordicant : ſicut colera ab interiori veniens.

Conſequenter videndum eſt de peſſariis que dicuntur cliſteria que aliquando ad matricis mundificationem ⁊ menſtruorum prouocationem. aliquando ad reſtringendum menſtrua ⁊ prius ad mundificandū ad menſtrua prouocanda: accipias abrotanum: ſauinam rubeam maiorem artheticam nigellam ⁊c. Uel accipias tripheram magnam ſupra theodoricon:⁊ formentur ad modum digiti parui.⁊ ſi fuerit nimis mollis:addatur puluis nigelle:quo facto inuoluitur in panno tenuiſſimo:⁊ ponatur in matricem. Aliquando autem fiunt ad reſtringendum fluxum menſtruorum.⁊ tunc debent fieri ex eis que reſtringant vt acacia: ypoquiſtidos : ſuccus arnogloſe:ſanguis draconis :galle: dragagantum : gummi arabum ⁊ cetera.

Superius viſum eſt de medicinis laxatiuis que nocumentum inferunt ex ſui malitia. Nunc vi

dendum eſt de opiatis que eorum maliciam ⁊ nocumentum re
primunt cū poſt ipſas exhibentur. Triplex ē enī nocumentū qd
infert medicina laxatiua. humores enī facit fluere qui commoti
ad membrum debile venientes ibi poſſent cauſare egritudines.
Item membra aperiunt. tertio ipſa debilitant. In opiatis eſt
triplex remedium contra illud triplex nocumentum quod infert
medicina laxatiua pro aliqua in eis contenta. habent enim ali-
qua reſtringentia fluxum humorum. ¶ Item aliqua omnino
conſtringentia membrum rarefactum: vt ſtiptica. ⁊ aliqua que
confortant membrum: vt aromatica confortantia quod eſt debi
litatum. ⁊ dicuntur ab ope: quia per excellentiam opem ferunt:
ſine eo ꝙ nocumentum inducant per aliquam maliciam quam
habeant laxatiue: ſicut laxatiue medicine: ꝓpter hoc ad hoc per
excellentiam dicuntur. aut dicuntur ab opio quod recipiunt: et
licʒ omnes opiū non recipiant: aliquid tamen eſt in eis loco opii.
Inter quas eſt vna nobiliſſima opiata que dicitur tyriaca magna
in qua tyrus eſt baſis ſiue trociſci frigidi de tyro ſiue de carne ty
ri. Tyrus eſt ſerpens qui inuenitur in calida regione. ⁊ eſt calidꝰ
⁊ ſiccus magis tamen calidus ꝙ̄ ſiccus. vipere ſcdm auic. ⁊ phi
loſophum qui eodem modo loquuntur de hoc: debent capi i fi
ne hyemis ⁊ in principio veris. ſed non debent occidi: ſed debēt
ſeruari vſqʒ ad principium eſtatis: vt p hoc forte magis ꝯſume
tur venenoſitas in eis. Ille autem que ſunt flaue ſunt male. ⁊ fe
mina eſt melior ꝙ̄ maſculus: ⁊ eſt illa que habet plures dentes.
ſed maſculus non habet niſi duos: vnum ſuperius: ⁊ alium infe
rius. ¶ Item cornuta timenda eſt: quia timendum eſt ne ſit de
genere ſerpentis qui dicitur dipſas qui ſtatim facit. quia ergo ne
ſcitur diſtingui ab illo accipiatur non cornuta. accipiantur ergo
que ſunt colore ruffe non varie. ⁊ que ſunt bene mobiles caput
leuantes bene: ⁊ ille que morantur in locis humidis: ⁊ in littore
maris aut in lacunis non accipiātur. ſʒ q̄ in locis altis ⁊ in mō
tibꝰ ſunt. ¶ Item ille que poſt abſciſſionem diu viuāt: quia ſi-
gnum eſt ꝙ in illis ſit multum de calore ⁊ ſpiritu a quibus fluit
ſanguis multus: quia non ſunt ita venenoſe ⁊ male. Pars me-
dia recipitur remoto capite ⁊ cauda bene ad menſuraʒ quatuor
digitorū ⁊ in aqua dulci mundatur ⁊ inteſtinis ablatis: ⁊ quod
eſt in ventre ⁊ ſimiliter cutis earum: ⁊ coquantur fruſta deciſa il
lius partis medie cum aqua aceto ⁊ ſale quouſqʒ ab oſſibus ſe-
paretur: deinde oſſa abiiciantur: ⁊ premātur caro ⁊ humor in ea
exiſtens egredietur: ⁊ fiant trociſci ex ea ⁊ ponatur in eis furfur
ſiue aqua furfuris ad conſeruandum vt fiant trociſci. Iſti ſic cō
fecti non poſſunt multum ſeruari: poſſunt tamen alio modo cō
fici: ⁊ poſſunt conſeruari per viginti annos. Ille autem qui facit
trociſcos debet ſibi inungere manus cum oleo balſami ne noce
at ſibi. ¶ Item tyrus habet hanc proprietatem. ſcʒ ducendi ſu
perfluitatem ad exteriora. Unde philoſophus ⁊ auic. dicunt ꝙ
cuidam ex comeſtione carnis tyri accidit apoſtema in collo ple
num pediculis. ¶ Item auicen. primo capitulo de venenis di
cit. ꝙ tyriaca habet proprietatem attrahendi ſuum propriuʒ ve
nenum. ergo per naturam tyri habet proprietatem contra vene
num conſumendo: quia tyrus eſt calidus ⁊ ſiccus: ⁊ attrahendo
ad ſe a corde ad ſtomacum venenum ſuum expellendo ad extre
ma ſiue ad exteriora. ¶ Item valet tyriaca contra venena alia
via. ſ. naturam confortando ſua forma communi reſultante ex
conſtructione ⁊ fermentatione ſuorum componentiuʒ per quaʒ
conuenit corpori humano: ⁊ cor confortat: quia confortatuʒ ve
nenum expellit. ⁊ ſic valet contra omnia venena generaliter. ⁊ p
illam cauſam diuertendo venenuʒ a corde per ſuam formam cō
muneʒ quaʒ habet ex actione ⁊ paſſione ſuorum inuiſibilium per
quam virtuteʒ: confortat cor quantum ad ſuas operationes pri
mas facientes ſecundum galie. xiii. megategni: valet melius re-
cens ꝙ̄ antiquata: ſcʒ ad ea que facit tyrus. ſed quantum ad ope
rationem quā habet ex ſua forma: melius valet antiquata ſcdm
auic. Tyriaca eſt infans vſqʒ ad ſeptem menſes: ⁊ iuuenis vſque
ad finem decē menſium in regione calida: ⁊ vſque ad finem vigi
ti regiōe frigida: ⁊ ſenex ⁊ corrupta vſqʒ ad finem quadraginta
annorū in regione frigida: ⁊ vſqʒ ad. xxx. in regione calida ſi
ſit bona iuuenis aut corrupta ⁊ ſenex poteſt ſciri per hec. accipi-
unt apothecarii caſeum recenteʒ: ⁊ ponatur in extremitate caſei
herba ex qua inflāmantur humores: ⁊ per hoc denigratur caſe
us aut citrinatur: ⁊ ex alia parte ponatur tyriaca ſi fugat ipſum
bona eſt. ſi nō: mala eſt. vnde debet facere dealbare lac in illa par
te in qua erat denigratum. ¶ Item ſi faculue. i. gallo ſiluestri tri
buatur venenum. ⁊ per exhibitionem tyriace curetur bona eſt ⁊
recens. ¶ Item ſi alicui ruſtico cui fuerit data medicina: ⁊ inerit
ad ſellas quinqʒ vicibus: aut ſi habeat fluxuʒ ventris ⁊ cito per
exhibitioneʒ tyriace reſtringatur: bona eſt. Hec duo vltima po
nit auic. hanc compoſuit andromacus. ſed tempore ſuo diceba-
tur mitridatuʒ: quia tantum valet quantū tyriaca niſi in recep-
tione veneni. in mitridato ⁊ tyriaca ſunt eadeʒ: niſi quia in eo nō
eſt caro tyri: ſcdm galie. in mitridato ⁊ ſui ſequaces addiderunt
carnem tyri: ⁊ vocata fuit tunc tyriaca. Iſta tyriaca ſublimior ē
medicinarum: valet contra paſſiones frigidas. ſed non debet da
ri in paſſionibus calidis: ſiue ex materia calida: niſi hoc ſit in diſ
ſinteria: tunc ibi competit in omni caſu. ¶ Item non detur niſi
pꝰ materie digeſtioneʒ: qꝛ eaʒ diſſolueret: ⁊ nō poſſet eaʒ diſſolu
tā ꝯſumere totā cuʒ ſit multa ⁊ īdigeſta: ⁊ ideo nō eſt danda niſi
poſt materie digeſtioneʒ ⁊ euacuationeʒ vniuerſalem. ipſa enim
materia ſi eſſet multa ⁊ indigeſta per eam diſſoluta ⁊ non ꝯſum
pta poſſet ad aliquod membrum nobile fluere ⁊ malum induce
re niſi in appoplexia cum timeatur de morte ſubita: tunc poteſt
dari ante materie digeſtionem ⁊ euacuationeʒ. quia melius eſt
portioneʒ materie conſumere ⁊ aliaʒ diſſoluere ꝙ̄ morteʒ ſequi.
Valet ergo in appoplexia cum vino diſtemperata. vel ſic melius
ſit poſito aliquo inter dentes: fricetur palatum cum ea ⁊ totuʒ
corpus inungatur. quia aliquando in paraliſim terminatur ſto
maticis: valet cum decoctione macis aut nucis muſcate cum vi
no data in iſto vino cum ſtomacatio fiat ex ventoſitate eleuata
cum materia propter indigeſtionem aſmaticis ⁊ raucedini vo-
cis cum ſit ex materia viſcoſa in pectore contenta cum ſucco liq
ritie: aut ſi fiat ex materia reumatica frigida deſcendente ad tra
cheam arteriam. quia reſoluit materiaʒ contentam in pectore: ⁊
fluxum reumatis reſtringit in ſputo ſanguinis non ex acumine
ſanguinis. ſed fiat ex vitio putredinis vene data cum ptiſana vl
cum aqua decoctionis balauſtie vel galle ⁊c. ¶ Item in diſſin
teria cum decoctione ypoquiſtidos aut galle dragaganti ⁊c. con
tra lapidem renum cum decoctione ſaxifragie vel milii ſolis: ad
prouocationem menſtruorum ⁊ mundificationē matricis cum
decoctione arthemiſie aut rubee maioris: contra lepram cum de
coctione mente aut gentiane: quia ſuperfluos humores conſu
mit: ⁊ contra venena diſtemperata cum decoctione ariſtologie
aut gentiane. doſis eius eſt. ʒ. i. ⁊ illud adhuc eſt multum.

Tyriaca diateſſaron fit ex quatuor medicinis valenti
bus contra venena: ⁊ ideo dr̄ diateſſaron. reci
pit mirram: ariſto. gentianam: ⁊ baccas lauri: ⁊ fere valet contra
venena ſicut ⁊ prima. doſis huius tyriace. ſ. dyateſſaron eſt. ʒ. ii.

Circa iſtam lectionē q̄ritur vtruʒ in euacuatiōe groſ
ſorum humorum competat medicina
fortis. ⁊ videtur ꝙ ſic. quia medicina correſpōdet digeſtiuo. ſed
in eis datur digeſtiuum forte: quia valde diuretica. quia ſecūdū
galie. in tegni. medicine virtus debet eſſe eleuata in gradu eodē
in oppoſita qualitate. ergo ſi illud eſt multum groſſuʒ quod de
bet digeri: illud debet eſſe valde diureticum quod debet digere
re. ergo quod debet euacuare. ¶ Item in quarto afforiſmorum
melancolicos purgare inferius vehementius. ſi ergo vehemen
ter oportet melancoliam purgare ⁊ groſſus humor eſt. ergo ⁊c.
ſecundum Galienum: quia groſſior ⁊ glutinoſior eſt.
¶ Item ſupra illum afforiſmū in quarto. elleborus periculoſus
ſanas carnes habentibus. dicit galie. ꝙ forti infirmitati fortis me
dicina correſpōdet. ¶ Contrarium dicit auicē. quarto libro. ca.
de cura quartane maxime in principio: qꝛ ſubtile euacuaret for-
tis medicina ⁊ groſſum remaneret ⁊ magis impingeretur.

Solutio. medicina fortis dicitur quadrupliciter. Pri
mo propter locum a quo euacuat. vt cū a ve
nenis euacuat flobotomia. ⁊ nō a magnis ſolū. ⁊ ſic ſm gallenuʒ
ſecūdo acutorum dicitur flobotomia fortis euacuatio: qꝛ cū vio
lentia euacuat: vnde aperte talis modus euacuādi dicitur fortis
¶ Scdo mō qꝛ cū violētia euacuat: vnde a parte modi euacuā
di dicitur fortis. ⁊ ſic ſcdm ſerapioneʒ in ſeptimo dicitur vomica
medicina fortis: qꝛ preiudicat attractio ſua expulſiua inteſtinorū.
¶ Tertio modo dicitur fortis: qꝛ humorem groſſum euacuat.
¶ Quarto modo dicitur fortis: qꝛ euacuat multum: ⁊ de hac di
cit auicē. quarto libro. ca. de cura tertiane. nō vere. vnde dicit ꝙ
quedam eſt medicīa fortis debilis: quedam eſt medicīa fortis ab
ſolute: ⁊ quedam debilis abſolute. fortis abſolute eſt qua humo
rem groſſum euacuat ⁊ multum vna vice ⁊ fortis. debilis fortis
qꝛ euacuat humorem fortem ad euacuandum. Debilis qꝛ pau
cum. eodem modo dicitur morbus fortis: aut quia eſt ex mate-
ria groſſa: et tunc competit in principio medicina fortis: que
humorem groſſum euacuat: debilis tamen ⁊ paruum: quia aliter

conſumeret ſubtile ⁊ reliquũ cõpingeret. In fine competit fortis poſt materie digeſtionem que multum euacuat ⁊ etiam multotiẽs debilis. qꝛ melius eẽt euacuare per quãqꝫ aut ſex medicinas debiles q̃ꝫ per vnam fortẽ valde que naturaꝫ multũ debilitaret. ⁊ hoc vult auic. cap. ꝑdicto.

Ad primum reſpondetur tripliciter. ⁊ primo ſic. medicina euacuans reſpondet digeſtiue: verũ eſt ꝙ illũ humorem quẽ digeſtiua digerit medicina euacuans euacuat. non tamen oportet eodem modo: qꝛ euacuatio nõ fit niſi materia digeſta: ⁊ in principio non eſt digeſta. licꝫ forte ibi ſit aliquod digeſtuꝫ: nõ tamen eſt digeſta quantum ad ſuam portioneꝫ maioreꝫ: vel ſi euacuat de indigeſto: hoc eſt paruꝫ qꝛ nõ obedit. ℂ Scdõ modo reſpondeẽ per interemptionẽ maioris: Imo materie groſſe: nõ reſpondet digeſtiuũ diureticũ valde. naꝫ ſcdm galie. in paſſione renum ⁊ lapidis non debent dari diuretica fortia in magna quantitate: vt eorum operatio ſit fortis: licet valde ſubtiliatiua in pauca quãtitate competant: qꝛ iſta conſumerent ſubtile ⁊ reſiduũ putrefacerent. ℂ Et ad argumentum forte dicitur ꝙ per ſe verum eſt ꝙ illi groſſo reſpondet tantum ſubtile per proportionẽ: tamen per accidens hoc impeditur. quia nõ ſubtiliaret cum non ſit calidũ valde illud quod ita eſt ſubtile qꝛ tunc ſubtile euaporando reſiduũ ingroſſaret: vt dictuꝫ ẽ priꝰ. ℂ Tertio aliter dicendũ ꝙ verũ eſt ꝙ fortis medicina reſpondet digeſtiuo. ſ. poſtq̃ꝫ opus ſuum compleuerit: ⁊ hec eſt materia digeſta: ⁊ non in principio. ℂ Ad aliud dico ꝙ morbus qui eſt fortis multum affligit: vnde indiget medicina forti a principio vſqꝫ ad ſincopim ſcdm galie. qui dicit ꝙ non inuenit meliorem curam ĩ materia furioſa q̃ꝫ illaꝫ. in morbo forti alio modo competit: vt dictũ eſt. ⁊ ſic patet ſolutio.

Conſequenter querit̃ vtrũ in ſanis ꝯpetat farmacia. videtur ꝙ non ſꝫ auic. in pmo qui dicit. Caueat conſeruator ſanitatis ab omni re medicinali. ergo ⁊c. ℂ Item cauſa curatiua non reſpondet corpori ſanatiuo: ſed conſeruatiua: qꝛ cauſe diſtinguuntur ſcdm diſtinctionem corporũ. ſed medicina euacuatiua eſt ſpẽs curatiue ſcdm gali. in tegni. ergo ⁊c. ℂ Ad oppoſitum eſt vſus.

Solutio dico ꝙ ſano non lapſo non debet dari medicina nec alterans nec euacuans. ſi vero ſit lapſus aut habet corpus mundũ: aut non mundũ. ſi mundum: tunc nõ competit euacuans. ſed ſi competat hoc erit alterans. Et tu dices ꝙ debet ei dari medicina euacuatiua ad preſeruandum: ſꝫ non ad curandũ: vt ſi timetur de tempore eſtiuo ſequente multum calido ne incurrat feb. ꝓpter generationem multe colere ⁊ in eo debes euacuere colerã: lꝫ non abundet: vt poſtea per tempus non fiat generatio colere ſuperabundãtis. Imo fiat diminutio: ⁊ ſic fiet temperamentum. Sed dico ꝙ non debeꝫ dari medicina euacuans ad preſeruandũ: qꝛ moleſtũ eſſet humores euacuare neceſſarios. Sꝫ melius ẽ ei dare medicinã ſuam complexionem alterantẽ: ne plus debito colera generetur. Si habeat corpus ĩmundum tunc competit: non ſub ratione qua ſanuꝫ: ſꝫ ſub ratione qua ꝑparatum ad egritudinẽ cũ in eo materia morbi futuri exiſtit. vnde non remouetur diſcraſia facta ſed fiẽda. ⁊ hoc eſt in preſeruando. Unde euacuatio materie corrupte eſt ſpecies corruptionis. ſed non corrupte eſt ſpecies preſeruationis. ⁊ ſic patet ſolutio ad duo prima argumẽta: ⁊ ad primaꝫ queſtionem patet ꝙ dare yeralogodiõ aut pillulas cochias in principio ẽ malũ: qꝛ ſubtile ꝯſumerẽt: ⁊ reſiduuꝫ ingroſſarẽt.

Aurea alexandrina ab auro dicta. alexandrina ab alexandro ptis: ſicut philoſopho a quo fuit inuenta. proprie valet ad omne vitium pectoris ⁊ capitis ex frigiditate: ⁊ maxime ad omneꝫ paſſionem reumaticam que a capite ad oculos ⁊ ad aures ⁊ ad gingiuas deſcendit: ⁊ ad omneꝫ grauedinẽ oluꝫ membrorum que fit de eodem humore. xviii. pars confecta eſt lib. ii. ℞. ſeminis aſſari: carpobal. iuſquiami. ana. ʒ. ii. balſami: cinamomi: folii zedoarie: zinzib. coſti: coralli: caſſie trac. euforbii: gaſiꝫ: thuris: ſtoracis. calamenti: ſalmẽte: meu cardamõi: ſiſelei: napel. i. ſemen ſinapis: ſaxifragie: aneti: aniſi. ana. ʒ. i. ligni aloes: reubarbari: reupon. aſipte: caſtor. ſpice galange: opobalſami: anacardi: maſticis: ſulphuris viui: pione yringi. ro. thi. acori: pulegii: ariſtolo. longe gentiane: corticum mandragore: camedreos bacaruꝫ: lauri: petroſelini: ſe. rauiſtici. ſemi. leuiſtici. ſe. rute. ſemi. ameos: dauci: macropiperis: leucopiperis: xilob. carui amo. ana. ʒ. ʒ. ſ. auri coſti: argenti: meri ambarum margaritarum: bace: bizanzie: oſſis de corde cerui. ana. thuris eboris: calamẽti aromatici: piretri. an. gra. ix. mel. qđ ſufficit detur ad modum auellane eunti dormituꝫ cum vino calido: febricitanti cũ aqua tepida.

Uiſo ſuperius de modo digeſtionis ⁊ euacuationis: ⁊ quia euacuatio ſit vt pluriꝫ mum per medicinas compoſitas: ⁊ etiam de ipſis hic determinatur. Jdeo videamus moduꝫ compoſitionis earuꝫ. ℂ Circa hoc tria habent videri. Primũ eſt videre cauſas propter quas eſt medicinarũ compoſitio. Secundum ẽ ꝙ in oĩbus eſt ponere aliquas medicinas pro fundamento in medicinis cõpoſitis quo modo cognoſcemus quid erit baſis ĩ medicinis compoſitis aut fundamentum. Tertiuꝫ eſt videre cauſas ponderum medicinarum. quare quedam in tali pondere ponũtur: ⁊ quedã in tali.

ℂ Primum eſt de preſenti lectione. Prima cauſa quare neceſſe eſt habere medicinaꝫ compoſitaꝫ ex pluribus ſimplicibus eſt ꝙ non erat aliqua medicina ſimplex ſufficiens ad hoc quo indigemus ſcdm galie. in tegni: Si diſcraſia ſit eleuata in decem numeris: oportet ꝙ exhibeatur ei medicina eleuata in deceꝫ numeris in latere oppoſito: ⁊ hoc non eſt reperire. aliquando ĩ ſimplici medicina habente reſpectum ad hoc. ſed vna eſt eleuata in decem numeris ⁊ alia in. xii. ⁊ tunc ex cõmiſtione iſtorum ſit illud quo indigemus: ⁊ hoc eſt medicina ꝯpoſita. Unde ſerapiõ ĩ ſeptimo. capi. ſcdo: dicit ꝙ ſi taleꝫ ſimplicitatẽ haberemus medicina cõpoſita non indigeremus. ℂ Secunda cauſa ẽ morbi compoſitio que indiget medicina ꝯpoſita. vt feb. de materia frigida que ratione materie indiget calidis ratione forme egritudinis formalis indiget frigidis ⁊ humidis. Uel ſi morbus ſit compoſitus ex colera ⁊ flegmate: nulla autẽ ſimplex medicina inuenitur que ſit calida ⁊ frigida humida ⁊ ſicca: ideo indigemus compoſita.

ℂ Tertia cauſa: bene veruꝫ eſt ꝙ morbus ſimplex indiget ſimplici medicina. ſed in ſimplici morbo indigemus medicina compoſita. non quia morbus ſit compoſitus. ſed quia volumus in hoc morbo opera plura facere ⁊ opera contraria: vt in apoſtemate conſumere materiaꝫ fluxaꝫ ⁊ materiaꝫ fluxuraꝫ reſtringere ne fluat in membro debili in quo eſt morbus materialis: indigemus materie conſumptione ⁊ membri debilitati confortatione: quod per ſimpliceꝫ medicinaꝫ non habet ita fieri ſicut per cõpoſitaꝫ. ℂ Quarta cauſa ẽ ꝓpter repreſſioneꝫ mali ſaporis ⁊ acuitatis ipſius medicine: ne ſaporis horribilitas abhominationẽ inducendo nauſeam faciat. ⁊ per hoc contingat eaꝫ vomere anteq̃ꝫ compleat ſuã operationeꝫ. ⁊ de hoc dicit Serapion capi. predicto: ꝙ ꝓpter hoc ꝙ aloe eſt amarũ cũ aromaticis conficitur. ⁊ per hãc cauſaꝫ cuꝫ opio caſtoreum qđ eſt mortificans. vt ſua acuitas. i. excedens frigiditas reprimatur per quaꝫ erat mortificans. Et per hanc viaꝫ iubet Hypo. cõmiſcere cuꝫ elleboro aniſum: ſeniculum ⁊c. vt conſumant ventoſitateꝫ quaꝫ facit ⁊ eleuat elleborus: cõmotionem magnaꝫ faciendo in humoribus. ℂ Quinta cauſa eſt vt ex actione ⁊ paſſione ſimplicium medicinarũ habeatur vna forma cõmunis que cor confortat. ⁊ per hoc valeat ad omnia venenoſa taꝫ calida q̃ꝫ frigida: quod in ſimplici medicina non inuenitur. vnde eſt videre de tyriaca magna: has cauſas ponit Serapion in ſeptimo: capi. ſecũdo. Jlle tamẽ ſunt cauſe due quas ponit auic. libro primo. ℂ Sexta cauſa eſt fortificatio vnius operationis qua indigemꝰ in medicina habente duas operationes debiles: vt in camomilla ſunt due operationes. ſ. conſumere ⁊ confortare: vtrunqꝫ tamen debiliter. Si auteꝫ indigeamus camomilla ad alteraꝫ operationeꝫ faciendã: tunc admiſceamus aliquam ipſam iuuantem: ⁊ ſic in medicina compoſita ſunt aliquando due medicine baſis: aliquando vna tantũ: ⁊ alia ſunt ſuam operationem iuuantia: vt videbitur poſtea. ℂ Septima cauſa eſt quando volumus ꝙ medicina operetur in locis remotis admiſceamus aliquid cum ea quod preſeruet eam ne corrũpatur ⁊ debilitetur in tantuꝫ ꝙ in locis remotis non valeat operari. ⁊ propter hoc ſecunduꝫ auic. libro ſecundo: capi. primo. admiſcetur opium in tyriaca: vt preſeruet medicinas calidas: ne in prima ⁊ ſecũda digeſtiua virtus earuꝫ corrũpatur. ⁊ ꝓpter hoc habetur ratio efficax ꝙ medicina in humorẽ poteſt conuerti. nõ tamen in membris remotis operans. qꝛ ſi ĩ ſanguinem cõuerteret ſua virtus eẽt quaſi amiſſa. ℂ Octaua cã eſt vt medicina penetret ad locum certũ. vnde cum auro ⁊ corallo ⁊ ſimilibus crocũ admiſcemus vt faciat ea ad cor penetrare que de ſe non penetrant: quia groſſa ⁊ terrea ſimiliter cuꝫ camphora. quia ſua frigiditate ſibi impedit viaꝫ. Et ſi obiicis ſicut obiicit auic. ꝙ in morbo calido non debet admiſceri crocus cum ſit calidus. Reſpondet auicenna ꝙ cum venit ad cor a calore cordis comburitur ⁊ in fumum reſoluitur: quo conſumpto alia medicina natura iuuatur. Et ꝙ hoc ſit verum patet per Auicennam dicentem in ſecundo: ꝙ natura aliquando ſeparat ⁊ diſcernit inter duas virtutes medicine: vnam reſpuendo. ⁊ aliam eligendo:

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0600-0
DFG

que quidem virtutes ſunt cõpoſite in eadẽ re naturaliter vt camomilla: qđ multo fortiꝰ poterit facere in cõpoſito artificiali. ¶ Nona cauſa eſt: vt medicina que eſt valde diuretica cito penetrans ⁊ tranſiens magis moretur in loco in quo debet operari ne nimis cito tranſeat. ⁊ ideo cum damus reubarbaruȝ ad deopilationem epatis ſimul cum eo admiſcemus raphanum. quia raphanus de ſua proprietate habet mouere humores ad os ſtomaci: propter quod eſt medicina vomica: ⁊ per conſequens medicinam diureticam aliquantulum a ſuo tranſitu retrahit: ita ꝙ fit quidaȝ motus agitatiuus ex tranſitu ⁊ penetratione medicine diuretice ⁊ retractione eius a raphano: propter quod non penetrat ita cito vltra epar: ⁊ ideo ibi remanens melius operatur. ¶ Decima cauſa eſt vt medicina ambigua ad duo opera ſiue ad vnum opus in diuerſis membris determinet̃ ad opus illud in vno membro: ⁊ fit cum ſemine feniculi: aniſi: que ſunt in differentia ad hoc vt deopilent renes aut venas: cum volumus renes aut veſicam deopilare admiſcemus cantarides que ducunt eas ad renes ⁊ veſicam: ſi ad epar ⁊ ad venas admiſcemus aliqđ ad propoſitum valens.

Notanda ſunt duo circa medicinas compoſitas. Primum ꝙ oportet ſcire ꝙ medicina compoſita experta eſt melior ꝗ non experta. ⁊ melius cognoſcimus quia medicina compoſita operatur duplici via. vno modo per naturam ſuorum componentium: ſicut diximus auream alexandrinam eſſe calidam ⁊ valere in paſſionibus frigidis a ſuis componentibus. ⁊ hec operatio via rationis poteſt cognoſci ⁊ experimento. alia eſt operatio per ſuam formam reſultantem ex fermẽtatione ſuorum componentiuȝ nobis ignotam que ſola ꝑ experientia cognoſcitur. quando ergo eſt experta medicina cognoſcitur quantũ ad vtrunqȝ: quando non: non niſi quantum ad naturam ſuorum componentium tantum. et ideo aliquando credimus diuerſas medicinas valere ad vnuȝ: quia ſolum ꝑ experientiaȝ ipſa componentia reſpicimus. quaruȝ vna valet ad vnum ⁊ alia non. ¶ Secundũ quod debet ſciri eſt ꝙ in medicina compoſita fiat compoſitio ad vnum de rebus paucis. Unde bonũ eſt componere medicinam ex rebus paucioribus ꝗ poſſumus: quia neſcimus vtruȝ vna aliã corrumpat. Unde ſecundũ auic. in ſecundo. anacardi non debent cõmiſceri cum carne tiri. quia eius operationem corrumpunt. Et hoc eſt intelligenduȝ quando componimus illam medicinaȝ ad vnam intentionem vt dicit. vnde ſi volumus tantum epar infrigidare melius eſt facere ſirupum de ſcolopendria ⁊ endiuia cum aliquibus rebus cõfortantibus ⁊ valde paucis ꝗ apponere multa cauſa predicta. vñ auic. in ſecundo: ⁊ parum medicinarum melius eſt ꝗ pluriũ earum intentione vna. Si enim velles plures operationes facere: vt digerere: aperire: confortare: oportet plura apponere: ſicut ipſe fecit multotiens. Pauciora enim in vna intentione ſunt meliora. in paucioribus enim via magis tuta. ⁊ hec ẽ ſũma de primo.

Superius vidimus de nobiliſſima opiata: vt de tyriaca. nunc videamus de alia: vt de aurea alexandrina. Aurea ab auro quod recipit. aut qꝛ eſt precioſa ⁊ excellens in bonitate: ſicut aurũ. Unde eſt probata in multis paſſionibus. Alexandrina ab alexandro qui eam inuenit vel pro quo data fuit. valet ad omne vitiuȝ capitis de frigida cauſa ſolum: quia eſt multum calida. vnde detur ſi materia eſt flegmatica vel melancolica: valet ad reuma capitis ex frigida cauſa: prius tamen digeſta materia reumatica: et vniuerſali euacuatione facta. vnde nunqȝ dȝ dari fortis opiata maxime: neqȝ debilis etiã: vt vaſa enea rubea: ⁊ ſimilia ſine vniuerſali euacuatione: ſi corpus ſit plectoricũ: aut ꝑ farmaciã: aut per flobotomiam: aut per ſcarificationẽ ſecundũ ꝙ melius expedit: quia opiata tria facit. habet enim virtutem conſtrictiuã per opium quod recipit: ⁊ conſtipatiuam ⁊ diſſolutiuam. quia in ea ſunt multa calida: vt per effectum patet. ſi ergo materia eẽt multa faceret quod poſſet. quia non poſſet totam materiam conſumere: ſed illam diſſolueret ⁊ moueret. ⁊ ſic reuma augmentaret: neqȝ debet dari in die ſequenti poſt purgationem vniuerſalem. ſed ſecundo aut tertio poſt flobotomiam poſt farmaciam. tertio valet ad reuma conſtringendum vniuerſali purgatione facta ſi fiant pillule de ea: ponendo tamen plus de maſtice: ⁊ teneantur ille pillule in ore aut ſub lingua. Ille pillule prohibent materie deſcenſum ſi oculi vel gingiue cuȝ fuerit fluxus reumatis ad ea lauantur: bonum eſt: quia prohibent fluxum ⁊ dolorem cum ſit de materia frigida euacuatione precedente. Similiter bonum eſt ad conſumptionem humorum frigidorum vbicũqȝ ſint: ſicut in paſſione capitis: epatis: ſplenis: ſtomaci: pulmonis poſt euacuationem tamen: non enim debet aliqua opiata dari: maxime vt mitridatum: tiriaca magna: aurea alexandrina niſi euacuatione facta iſta recipit multas medicinas de quibus videamus naturam earum.

Recipit aſſarum: quod alio noĩe dicit̃ aſſarũ baccarum odorifera ẽ: ⁊ eſt ſicca vſqȝ ad tertium: ⁊ ẽ calida ſua tñ ſiccitas maior eſt ꝗ ſua caliditas. Illa eſt bona que liguã mordicat ⁊ boni odoris eſt: habet vim aperiendi: calefaciẽdi ſubtiliandi: confortandi: abſtergendi. vnde valet in paſſione ſplenis ⁊ epatis: ⁊ maxime in deopilatione ſplenis in digeſtione groſſe materie. vñ fiat ſirupꝰ acetoſus ĩ deopilatõe ſplenis: ⁊ ponat̃ ibi aſſara: baccara ⁊ caparis: ⁊ thamariſcus. ¶ Item valet ſi cum aceto emplaſtretur ſupra ſplenem. item prouocat vrinam. ponitur autem hic in iſta opiata ad conſumptionem materie: ⁊ ad cõfortationem membrorum.

Carpobalſamum eſt fructus balſami. Balſamus autem eſt arbor parua que naſcitur vltra mare parua ad quantitatem duorum cubitorum ad plus: vnde proprie non eſt arbor: ſed frutex. alio nomine dicitur oculus ſolis: quia ſol eum videt: quia eſt in locis altis ſupra que ſol ita radiat in tempore caniculari: ſinditur vt ab eo lachryme fluant: ⁊ colligitur ſic: ⁊ dicitur oleum balſami: ⁊ dicitur opobalſamum: ideſt ſuccus balſami vel lachryma. ⁊ quãdo per ſe dicitur abſolute balſamus: pro ſucco intelligitur propter ſui excellentiam. Cognoſcitur autem ſic ſua bonitas: quia ſi ponatur in lacte gutta de illo opobalſamo ⁊ coaguletur vt lac: eſt bonum. ſi non: non eſt bonum. Item ſi petat fundum in aqua poſitum. Item apothecarii ſic experimentantur. ponunt de eo in naribus cum pollice vſqȝ ad coniunctionem naſi cũ ore: ⁊ ſi cito penetret ad cerebrum. eſt bonuȝ: vtimur eo ligno ⁊ eſt xilobalſamũ: ⁊ eius fructu qui eſt carpobalſamũ: ⁊ eius oleo quod dicitur opobalſamum. ¶ Lignum eſt calidum ⁊ ſiccũ: plus adhuc ſemen eius: ⁊ adhuc plus etiam oleum iſtis duobus: habȝ oleuȝ balſami vim aperiendi per ſuam caliditatem: ⁊ ſua proprietate attrahit ſpinas ⁊ tribulos a manibus ⁊ pedibus: ⁊ dicitur a quibuſdam ꝙ valet ad paſſiones oculorum. Illud forte non eſt verum generaliter. ⁊ ideo eſt malum facere de particulari vniuerſale. Ex hoc enim accidit magnum nocumentum: ſicut quidam qui cathapucias in oculo poſuit. quia quidam dixerat ꝙ valebat ad hoc: ⁊ ita oculum amiſit. vnde verum eſt ꝙ valet ad pannum in oculo ſua abſterſione ⁊ apertione: non tamen valet in omnibus paſſionibus eius. lignum eius ⁊ ſemen eius valent aſmati ex flegmatica materia contenta in pectore ipſam conſumẽdo: prouocando vrinam: oleum eius educit fetum mortuũ ⁊ os matricis mundificat. vnde preparat eam ad conceptum ſi ex eo inungantur pedes quartanarii: ⁊ totum corpus preſeruat a tipo ⁊ aufert tipum: ſi inungantur in tipo: preſeruat a venenis et maxime a veneno ſcorpionum. qꝛ illud venenum ẽ frigiduȝ ⁊c.

Iuſquiamus eſt herba cuius ſemen eſt cariſillaga: quidam eſt albus: quidam niger. Albus melior eſt frigidus ⁊ ſiccus in fine tertii gradus. Niger in quarto eſt frigidus ⁊ ſiccus: conſtringit ſtupefacit: dormire facit dolorem mitigat ſenſum mortificando. vnde reſtringit fluxum ſanguinis. Item menſtrua reſtringit. ¶ Iteȝ ſi eius folia comedantur dormire facit hominem quaſi ebrium rationem perturbando. per fumos quidẽ ſedant dolorem oculorum cum eo et aqua roſata. ſed non eſt bonuȝ niſi timeamus plus dolorẽ ꝑpter ſui acuitatẽ ⁊ vltimitatẽ ꝗ maliciã morbi. ¶ De gariof. ⁊ cinamomo prius vidimus.

Opium eſt ſuccus papaueris. opium aliud thebaicuȝ ⁊ aliud egyptiacum. quorum vtrunqȝ eſt bonũ: aliud quirinacuȝ quod dicitur aſſa fetida: vel laſſar. eſt frigiduȝ in quarto: ⁊ ſiccuȝ in tertio: ſic fit: capita papaueris finduntur in eſtate caniculari tempore: ⁊ per hoc cadit ſuccus ab eo: ⁊ ille ſuccus ponitur ad ſolem ⁊ deſiccatur: ⁊ tunc eſt opium: ſedat tuſſiȝ frigidam a reumate deſcendente ad pectus ſtringendo reuma. ſed caueamus ne demus per ſe. ſed cum caſtoreo. accipiatur paruȝ opiuȝ ⁊ caſtorei ⁊ cinamomi: dragagãti: ȝinȝiberi: mirre. fiant pillule ⁊ teneantur ſub lingua: valent ad reſtringendum reuma deſcendens a capite. valet etiam opiũ paſſionibus ſtomaci ex nimia caliditate. ⁊ cetera patent.

Mirra eſt gũma calida ⁊ ſicca in tertio gradu: ſubtilis eſt ſubſtantie: habet virtutem conſumptiuã mundificatiuã ⁊ conſeruatiuã: conſumit ſufficiẽter illud quod diſſoluit

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0601-6
DFG

habet etiã vim conglutinatiuã: ſtomacuꝫ debilitatum ⁊ lapſum ex humiditate flegmatica confortat. Item confortat dentes ⁊ cõfirmat ne cadãt. preſeruat enĩ a corruptione ⁊ putrefactione que materia ſi putreſieret caderent dentes: fiat puluis ex ea ⁊ cinamomo cuꝫ aqua ro. aut aqua rubi. aut aqua virge paſtoris. ⁊ ex hoc fiant pillule: ⁊ ex eis fricentur dentes cum neceſſe fuerit: vel accipiatur eiꝰ puluis ſoluꝫ: ⁊ ponatur ĩ vino pontico: ⁊ ex his abluãtur os ⁊ dentes: illud conſumit naturam putridã flegmaticam ĩ pectore. vnde valet ad nimiã humectationẽ pectoris: prouocat vrinam ⁊ menſtrua ⁊ preſeruat a putrefactione. vnde antiqui ſolebant corpora mortuorum inungere ex mirra: vt diutiꝰ poſſent ſeruari. vñ dicit̃ ꝙ xp̃s dñs fuit ex ea vnctus.

Ciperus eſt radix herbe ſimilis ſegeti ca. ⁊ ſic. ⁊ ſubtilis ſubẽ. vnde hꝫ vim diureticã apit ſine mordificatiõe ⁊ eſt ſtiptica paꝝ ꝯfert frigiditati veſice ſiue debilitati eius ex frigiditate. iſtud eſt ei ſpeciale. vnde ꝓhibet diſtillationẽ vrine ex debilitate ꝯtentiue virtutis in veſica ex frigiditate. valet etiã in frigiditate matricis.

Caſſia duplex eſt. ſ. caſſiafiſtula ⁊ caſſia lignea de caſſia lignea. videamus pãꝰ qd ſit: ipſa eſt cortex arboris. ca. ⁊ ſic. in tertio gradu ⁊ ſubtilis ſubẽ. eſt. n. diuretica ex ſuis q̃litatibꝰ ⁊ ſubã: ꝯfortãs ex ſua aroaticitate: ꝯſumptiua ex ſua ꝯplexione vel q̃litatibus ſuis. Ipſa. n. ventoſitateꝫ repellit ⁊ reſoluit vrinam ꝓuocat ⁊ mẽſtrua: vnde trifera magna cũ puluere eius educit menſtrua ſi detur in ſero in vino in quo fuerit caſſialignea patienti. vrinã ꝓuocat: ⁊ ſm̃ baly ſtomacũ ꝯfortat.

Corallus eſt lapis qui inuenitur in littore maris. qdaꝫ eſt albꝰ. ⁊ qdam eſt niger. ⁊ alius eſt rubeus Rubeus eſt melior. ⁊ ideo cũ per ſe ponitur. de rubeo ĩtelligitur frigidus eſt ⁊ ſiccus in ſcđo. ⁊ eſt ſtipticꝰ deſiccat pluſq̃ ĩfrigidet abſtergit ab oculis humiditatẽ ſuperfluã: valet cõtra fluxũ ſanguinis ⁊ ſputum ſanguinis. Accipiatur coralli: dragaganti. ana. ʒ. i. fiat puluis: ⁊ aliquo ſtiptico appoſito: vt ſanguis draconis: ⁊ huiuſmodi. puluis eius cũ camphora valet ad cor: cõfortat gingiuas: habet virtutes occultas. Dicit enĩ galie. ꝙ preſeruat domum ĩ qua eſt a fulgure. ¶ Item curat epilenſiam ſi collo ſuſpẽdatur. ¶ Item auic. ⁊ galie. dicunt ꝙ ſi ſuſpẽdatur ad collũ: ita ꝙ attingat ad ſtomacũ: aufert oẽm dolorẽ ſtomaci. ſed forte mõ nõ eſt ita: ſicut neq̃ peonia mõ hꝫ virtutẽ quã ſolebat habere.

Circa iſtã lectionem dubitat̃. viſo ſuperiꝰ de digeſtione ⁊ euacuatione. modo videndũ ẽ de duobus remanẽtibus. ſ. de balneo ⁊ opiatis. q: de flobotomia ſatis hĩ ĩ libris. ¶ Queritur igitur de balneo vtrũ competat ante exhibitionẽ medicine. ⁊ videtur ꝙ nõ. corpora vbi quis vult purgare oꝫ fluxa facere: ⁊ vbi repit natura inde ducere oportet per ꝯuenientẽ regionem. Ex his duobus habetur ꝙ ante exhibitioneꝫ medicine oportet purgare materiã ⁊ facilem facere ad currenduꝫ ad locum per quem medicina eam debet euacuare. ⁊ hoc vult auic. cũ dicit ꝙ ante vomitum debent capi cibi pingues ad debilitandum os ſtomaci. vnde materia melius recipiatur. ſed balneuꝫ attrahit materiã ad locum contrariũ loco per quẽ medicina euacuat humorẽ cũ ad extrema corporis trahat materiam: ⁊ medicina ad ſtomacũ. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitũ vult auic. fen q̃rta. ca. qnto.

Iuxta hoc queritur vtrum eadem die competat ĩ qua datur medicina. videtur ꝙ non ſcđm galie. quarto afforiſ. qui dicit. ꝙ balneum ⁊ ſomnus impediunt medicinam a ſua operatione. vnde non debent inungi niſi velimꝰ medicinam in euacuando impedire. ¶ Oppoſitum dicit auicenna cum predicto.

Tertio queremus vtrum poſt medicinã competat. ⁊ videtur ꝙ non. q: poſt medicinam corpus non oꝫ repleri illa humiditate que p medicinã euacuatur. ſed balneum replet corpꝰ humiditate accidẽtali: ⁊ illa per medicinã eſt euacuata. q: ſcđm galie. ſupra illum afforiſmum. ad elſos ⁊c. aqua humectat corpus humiditate accidentali. balneum autem eſt aqua. ergo ⁊c. ¶ Contrarium dicit auicen. ¶ Iuxta hoc queritur ĩ qua die magis cõpetat.

Hec omnia omnia ſoluta ſunt viſis regulis de modo operandi prius. dico ergo ꝙ conuenit an ⁊ eadem die ⁊ poſt. ante duplici de cauſa. quia corpora vbi quis vult purgare ⁊c. ⁊ illa corpora que debent preparari ſunt duo. ſ. corpora. que habent euacuari vt humores fiant curſibiles ⁊ labiles per venas de facili: ⁊ membra per que fit euacuatio vt ſint lenita: ⁊ per ea humores lubricent ⁊ aperta vt pateat eis tranſitus humores ſubtiliando: balneũ etiam liquefaciendo fluere facit etiã venas mollificat. ideo conuenit aliquando per tres dies ante medicinam. Unde auic. in primo cap. dicto. Qui debet per medicinã ſolui balneũ eſt intraturus ante ſolutionem. quia ẽ preparans corpora niſi aliquid prohibeat: ⁊ ꝙ illud eſt vt vulnera apoſtemata ⁊ idropiſis. tunc enim non competit nec in morbis humidis humiditate accidentali. quia per balneum plus multiplicatur.

Ad argumentum in contrarium: dico ꝙ lꝫ balneum in hora balneandi trahat materiam ad exteriora. q: humores liquefactos facit p corpus fluere: poſt balneum reuertuntur ad interiora. ⁊ hoc etiam vñ dictum eſt membra preparat: vt poſſit materia fluere per ca: vt medicina in balneo non debet dari: licet ego dederim in vno caſu: ſcꝫ cuidam domine que habebat melancoliam ⁊ nolebat accipere medicinã: feci eam intrare balneũ: ⁊ mitigata fuit ⁊ libẽter accepit. deinde feci eã ſtatim a balneo auferri: ⁊ poſt longum tempus ipſa fuit curata. ¶ Ad ſecundam queſtionem reſpondeo ⁊ dico: ꝙ balneũ habet duas facere operationes vel tres. Prima eſt trahere materiã ad exteriora. Secunda eſt ſtringere ventrem: per hoc ꝙ illam materiã trahit ad exteriora: ⁊ tale eſt vehementis caliditatis. Tertia operatio eſt calefacere: nõ tamen fortiter. Dico ergo ꝙ in tempore calido non cõuenit intrare balneũ in hora ſolutionis neq̃ in die. quia traheret materiam ⁊ medicinam ad exteriora. ⁊ tu arguis ꝙ per hoc ventrem ſtringit. Sed in tempore frigido ⁊ in hyeme anteq̃ medicina moueat confert balneum: nõ tale ꝙ ſit attrahens: ſed ſolum cõmouens materiã: ⁊ meatus aperiens: iſtis duobus indigent humores frigidi cum groſſi ſint ⁊ meatus ſint ſtricti per aeris aut tẽporis frigiditatem indigent apertione: ꝓpter quod nõ euacuarẽtur de facili: niſi cõmouerentur ⁊ meatus aperirentur. Unde auic. non intret quis balneum poſt medicinã qđ attrahit: ingredi tamen poteſt ꝓmas cauſam: ideſt tinam aque calide: balneum bonuꝫ eſt: ⁊ illud fit ad mollificandum. ¶ Ad tertiã queſtionẽ dicendũ eſt ꝙ poſt medicinam conuenit balneum vel equiualẽs vt ſtupha. ⁊ hoc ꝓpter duo. vnum ẽ vt membra per medicinã fatigata per balneũ confortentur. Scđa cauſa vt fumi ſubcutanei per medicinã eleuati ſcꝫ a materia mala ⁊ a medicina euaporẽtur.

Ad argumentum dicenduꝫ ꝙ balneuꝫ ſi replet venas ⁊ poros corporis. ideo non remanet diu humiditas illa accidentalis quam inducit. ſed per ſudoreꝫ reſoluitur ⁊ fumum: adhuc conuenit ꝙ membra ſiẽt per medicinã deſiccata. ¶ Ad quartã queſtionẽ dicendum eſt ꝙ oꝫ fieri balneuꝫ ante medicinã per tres dies. poſt medicinã vero in die ſequenti ſcđm auic. dũmodõ tamẽ virtus ſit fortis.

Ultimo queritur vtrum ſtupha melius ſit q̃ balneum poſt medicinam. Dicendũ ad hoc ꝙ ſi corpus ſit euacuatum de colera aut d̃ melancolia: ⁊ ſit illud corpus rarũ: cõpetit balneũ. ſ. aque calide ad humectandũ. quia tale corpus eſt valde deſiccatum per medicinam cũ eſſet de ſe ſiccum. ⁊ q: corpus ẽ rarum balneũ ſufficit ad euaporandum fumos. ſed ſi euacuamꝰ humores humidos aut corpus non ſit extenuatum: ſed pingue carnoſum: ⁊ dure compoſitionis: ⁊ euacuata eſt materia frigida ⁊ humida: tunc ſtuphe q: fortiores ⁊ deſiccantes meliores ſũt: q: tale corpus non indiget tãta hũectatione ſicut primũ. ſed magis deſiccatõe. ergo ⁊c.

Uiſis cauſis ꝯpoſitionis medicinaꝝ ꝯpoſitaꝝ. nunc videaamus modum ꝯpoſitionis earum. Circa quod tria habent conſiderari. ¶ Primũ eſt ꝙ in medicina compoſita plus ponitur de vna medicina ſimplici q̃ de alia. ¶ Secundo ꝙ ſit proprietas baſis ſiue radicis medicine cõpoſite. q: per hoc quid erit baſis in ea videbitur. ¶ Tertio quid cum radice debeat apponi: ⁊ quare ea cum radice apponuntur. ¶ De primo dicendũ ſcđm auic. ꝙ nõ ad compoſitioneꝫ ſolus medicinaꝝ ꝯpoſitaꝝ oꝫ ſcire vniuerſaleꝫ virtutem medicine ſimplicis: ſed ſpecialẽ. vnde nõ ſolum oportet ſcire ꝙ illa medicina ſimplex ſit calida vel frigida: humida vel ſicca. Sed in quo gradu frigiditatis ⁊c. ⁊ virtutem eius propriam et operationeꝫ: vt ſciamꝰ tãtũ d̃ illis ſimplicibꝰ medicis apponere: vt v̓tꝰ cõis quã q̃rimꝰ ex tali ꝯpõne reſultet. Et de hoc dant̃ ſeptem regule. ¶ Prima ẽ ſi medicina ſimplex ẽ vehemẽtis fortitudinis: parũ de ea debꝫ apponi q̃tũ ẽ de iſta natura. ⁊ per hoc habemꝰ cauſam quare de muſco ⁊ opio parũ ĩ medicinis apponit̃. muſcus enim ĩ pauca quãtitate ẽ magne qualitatis ⁊ operationis: ⁊ opiũ: ⁊ talis medicina dr̃ eẽ fortis. ideo ſufficit paꝝ apponere. ⁊ ne in magna q̃titate noceat. ⁊ operationes aliaruꝫ corrumpat: aut occultet. Sed ſi debilis multũ de ea apponitur. vt camomillia que in q̃titate magna. eſt pauce qualitatis ⁊ operationis. iđ de iſtis eſt mul

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0602-2
DFG

tum apponēdum.⁊ hec regula cōfirmatur per Gal.quarto ſim
plicis medicine dicēte.Tantū poteſt forte agens in breui tēpore
quantum poteſt debile in multo tempore.⁊ ecōuerſo. Et ſimili
ter ex hoc poteſt elici ꝙ quantum poteſt forte agens in quantita
te pauca . poteſt agens debile in quantitate magna vel multa.⁊
econuerſo. ¶ Secunda regula eſt. ꝙ de illa medicina que ha-
bet iuuamēta multa multum debet apponi.⁊ dicit habere iuua
menta multa medicina ſimplex q̄ plurib⁹ egritudinib⁹ aut plu-
ribus mēbris ɔfert:vt roſa que ſua ſtipticitate ſtomacum ⁊ epar
cōfortat:⁊ cor ſua aromaticitate:⁊ oīa alia mēbra ſua ſtipticitate
⁊ aromaticitate ⁊ ꝓprietate. Sed ſi haberet pauca iuuamenta:
tunc aut eſt cite oꝑationis.⁊ tūc q: nō multū de ſubā ſua ⁊ vir-
tute deꝑdit anq̄ ſuā oꝑationē cōpleat parū de ea eſt apponēdū
ſi tarde multū de ea ē apponēdū.⁊ ꝙ de medicina habēte plura
iuuamēta multū debeat apponi pōt ꝓbari ꝑ ſimile ſcōm gali.in
affo.pueris debet dari plus de cibo q̄ iuuenib⁹:q: nutrit ⁊ aug-
mentat:ſed nō facit niſi nutrire ī iuuenibus.ergo ſilr erit de me-
dicina que facit multa iuuamēta:q: debet dari ī magna q̄titate
ſiue in maiori. ¶ Tertia regula eſt.ꝙ quando dat medicina ad
operandū ī membrum remotū:tūc ē de ea apponēdū plus . quia
multū diminuit ei⁹ q̄titas:⁊ ꝑ ɔſequēs ſua virtus ī oꝑando an-
teq̄ ad membrū veniat:ſi ī membrū ꝓpinquū min⁹ de ea ē ap-
ponendū. Si eni detur medicina ad oꝑandū ī renib⁹ ī ſcdo gra
du:⁊ nō dēt niſi oꝑationis ī ſcdo gra.nō ſeruabit gradus opera
tionis:⁊ ideo plus debet apponi q̄ egeat membrū:eo ꝙ multuʒ
deꝑditur in via vt ſeruet gradus quo īdiget ad oꝑandū ī mem
bro remoto.⁊ hoc cōfirmatur ꝑ gali.in tegni.ſi cōplexio mala ſit
eleuata ī quatuor numeris ⁊c.⁊ haly exponit ⁊c. ¶ Quarta re-
gula ē.ꝙ ſi medicina ſit nobilis oꝑationis:que oꝑatio ē confor-
tare mēbrū nobile plus de ea q̄tū eſt de hoc eſt apponendū: ſilr
parum. ¶ Quinta regula.ꝙ ſi medicina ſimplex īueniat ſibi ſi-
milē ī medicina ɔpoſita par de ea eſt apponendum. verbigra.ſi
ſemē feniculi debʒ apponi ī medicina compoſita:⁊ ibi ſit aniſum
apiū ⁊c.de quib⁹ debʒ par apponi.q: pauca q̄titas medicinaꝝ
ſimpliciū ſimiliū equiualet multe q̄titati vni⁹. ¶ Sexta regu-
la.ꝙ ſi medicina aliqua faciat nocumentū magnū vel iuuamen-
tum paruū. parū de ea ē apponēdū. Si iuuamētū magnū ⁊ no-
cumentū paruū multū ē apponēdū:⁊ quāto nocumentū ē mai⁹
min⁹ de ea ē apponēdū. Unde q: nocumentū apii eſt magnū.ſ.
mortificū:iō paruʒ ō eo ponit. ¶ Septia regula eſt.ꝙ ſi medici
na ſimplex īueniat in cōpoſita ſuū ɔtrarium qḋ ſuā virtutē cor-
rumpat: magis de ea eſt apponendū.⁊ ſi ſimilē min⁹.habēti ſuā
cōtrariā ī medicina cōpoſita nullā ī ea habēs ɔſimileʒ oꝑans in
mēbris remotis multū de ea ē apponendū:ſi ɔtrīas valde paruʒ.
ſi hēat duas ɔditiones ⁊ deficiāt vna:tūc multū de ea eſt appo-
nendū.q: due ɔditiones bone poſſunt vincere vnā ſi quaſdam
habeat ⁊ quaſdā nō:mediocriter ē apponēdū. ¶ Sʒ quare po-
nunt medicine ſimplices pſes ī medicīa cōpoſita.cā ē vt fiat vna
virt⁹ cōmunis ex his que ī nulla ſimplici medicina inueniebat.
¶ Sed tunc eſt queſtio quomodo venit iſta medicina alterati
ua ad mēbrum qḋ alterat. ¶ Si tu dicas ꝙ ſua virt⁹ venit cuʒ
fumo:ſi ſic cū fumus ita veniat ad membrū ſanū ſicut ad egrum
alteratur ſanū ſicut ⁊ egrū ¶ Dices ꝙ membrū attrahit medi-
cinaʒ. ¶ Contra.mēbrum attrahit ſiſe vt cibū.ergo nō attrahit
medicinā cum ſit ei cōtraria.per idē contraria non attrahit.
¶ Dico ꝙ poſſibile ē ꝙ fum⁹ eleuat ad membra ſana ⁊ leſa.
ſed illa par alterat. Sed q: ad mēbra leſa venit fumus ⁊ ſubſtā
tia:⁊ nō ad ſana.ideo mēbra leſa bene alterātur.ſed medicīa ꝑ ſe
nō mouet cū ſit incōpleta reſpectu eius qḋ dʒ alterare:ſed attra
heret.ſi eni moueret de ſe equalr ad qḋlibet moueret. Et tu ar
guis.mēbrū attrahit cibū:ergo nō medicinā. ¶ Reſpondet Se
rapiō ī ſeptimo ꝙ medicina alteratiua nō attrahit a membro.q:
mēbrū.ſedq: membrū egrū.q: egrū:ītendit ſanari ꝑ eandē natu
rā ꝑ quā ītendit ɔſeruari ī ſanitate cū eſt ſanū:ſicut graue moue
tur ꝑ eandē naturā ad centrū:⁊ qēſcit ibi:⁊ꝑ eandē naturā appe
tit moueri a loco ī quo nō ē ꝑ naturā:⁊ qēſcere ī ſuo loco natura
li. Similiter mēbrū per cibū ɔſeruat ⁊ per medicinā alterantem
ſanat ⁊ per eandē naturā vtrūq̄ appetit ⁊ attrahit. Sed nō ta-
men ſub eadē diſpōne exiſtens.ſed ɔtraria.ſ.bonitate:ſanitate et
egritudīe.cū eni ē ſanū mēbrū appetit cibū vt ɔſeruet ſub diſpo
ſitione quā hʒ cū ē egrū appetit medicinā vt ꝑ ipām ſanet.

Superius viſū ē de q̄buſdā medicīs ſimplicib⁹ exiſti
bus ī aurea. adhuc ō aliis poſitis ibidē vi-
deam⁹.ꝑmo de euforbio. Euforbiū ē gūma arboris ca.⁊ ſicca in
q̄rto gra.qḋ ē groſſū ſubruffū ſi pforatū ē meli⁹.ē.n.ita ca.⁊ ſic.
ꝙ adurit.hʒ viʒ abſtergēdi ⁊ ſubtiliādi:q: ſubtilis ē ſubſtātie: ca
leſacit magis q̄ aſſa fetida:⁊ hʒ vim laxatiuā:⁊ educit hūorem
flegmaticū viſcoſū ɔtentū ī anchis dorſo ⁊ ſilib⁹:melācoliā pur
gat.ponit hic ɔtra apoplexiā paraliſim arteticā ſua virt⁹ laxati
ua ex aliis medicinis ɔſtrictiuis ibi poſitis remittit. vnde ponit
etiā ibi vt ſua igneitate mortificationē opii reprimat.eſt eni me-
dicina valde acuta ⁊ timetur ſua acuitas.⁊ ideo anteq̄ ea vta-
mur debemus eā reprimere.ſic pōt reprimi.pulueriʒetur:non tū
vſq̄ ad ſūmum.⁊ deinde ponatur in lacte dulci pingui vaccino:
aut oleo amidgal.⁊ dimittatur ibi per diē vnum aut noctē.dein
de auferatur:⁊ poſtea cōteratur:⁊ cū eo dragagantū apponatur.
deinde aſpergatur cū mucilagine pſilii ⁊ fiant pillule. poſtea tem
pore competenti ponatur ī medicina ī qua debet poni euforbiū
ī paucis dieb⁹ īterficit inducēdo diſſinteriā ex ſua corroſione et
aduſtione:vnde cito interficit ſicut lealgar.⁊ ideo dʒ dari in pau
ca quātitate ne ī magna quātitate datū interficiat.doſis eius eſt
ſexta ps.ʒ.i.ne excoriet in magna q̄titate datū.ɔfert frigidis paſ
ſionibus vt paliſi ſciatice:q: expellit materiā a iūcturis. Ei⁹ oleū
eſt valēs ad paraliſim:ſicut oleū coſtinū aut nardinū:aut de cina
monio acuatū cū euforbio:⁊ vngatur ſpina dorſi vſq̄ ad caudā
valet ad paraliſim. Itē illa inunctio valet in paſſionibus renum
ex frigidis humoribus.

Olibanū eſt gūma arboris.ſ.libani:⁊ eſt duplex .ſ. femi
na ⁊ maſculus.femina eſt paruū t[illegible]us:ſʒ ma
ſculus ē groſſū albū planificatū nō admixtū terreſtreitati. groſſū
ē meli⁹ calidū ⁊ ſiccū in fine ſcdi gradus deſiccat. virtutē habʒ cō
ſtrictiuā ex ſiccitate ⁊ viſcoſitate ⁊ ſtipticitate ⁊ cōfortatiuā. Uñ
reſtringit reuma capitis:⁊ valet cōtra frigiditatē matricis. ꝓpter
hoc tria grana ſi tranſglutiātur digeſtionē procurāt ⁊ iuuant et
confortant:⁊ bonū anhelitū faciunt:omnē odorē bonū preſtāt :⁊
acetoſas eruptiones remouēt. ¶ Itē nō habet vim corrodendi:
ſed carnē generandi ſolū ſi ex eo ⁊ ſanguine draconis fiat puluis
⁊ ꝓiciatur in vulnere:ſanat vulnus ⁊ carnē generat. ¶ Item ſi
accipitur cū aloe ⁊ inungat manus vel locus morphea⁹ cōfert.
¶ Itē olibanū cū oleo ro. valet in principio apoſtematis mamil
larum materiā repercutiēdo. ¶ Itē ſtipticitate reſtringit vomi-
tum.⁊ ſimiliter reſtringit fluxū ventris:⁊ econtra . ¶ Itē ſi pili
leporis intingātur in incauſtro. deīde aſpergatur puluīs olibani
⁊ narib⁹ imponitur reſtringit fluxum ſanguinis fluētē a narib⁹.

Saliunca aūt dicitur ſpica celtica ē cal.⁊ ſic.in ſecundo:
ſubſtantiā hʒ ſubt[illegible] diureticā;. ponitur hic
ad cōſumptionem flegmatis ⁊ membrorū confortationē. habet
eni virtutē confortandi ex ſua aromaticitate ⁊ ponticitate ⁊ diu
reticitate ex ſua complexione ⁊ amaritudine.⁊ ꝓpter hoc renes
purgat. ¶ Meu ē ca.⁊ ſic.ī ſcdo: ponitur hic ad ɔſumptionem
flatis ⁊ membrorꝫ cōfortationē ⁊ calefactionem.

Cardamomum eſt ſemē ad modū ciceris tamen
min⁹:⁊ eſt interi⁹ ſubalbidum
calidū ī 2°.ſic.ī tertio:calefacit cū quadā ſtipticitate ⁊ ē arōaticū
ꝓpter qḋ habet vim ɔfortatiuā ⁊ habet ſubtilē ſubſtantiā. ⁊ iō
habet vim diureticā ⁊ penetratiuā ex complexione: ⁊ ponit hic
ꝓpter renū vitium ⁊ matricis ⁊ contra cardiacam .cardamomū
pulueriʒatuʒ cum coriādro valet ad digeſtionē in ſtomaco frigi
do:cōfert vomitui:ſi detur cardamomū thus maſtix equali pon
dere cū aqua patienti. ¶ Siſelei.i.ſileris montani ca.⁊ ſicci in ſe
cūdo:habet vim ſubtiliatiuā ⁊ aperitiuā ex ſubſtātia et comple
xione:vnde ſubtiliat humores carminat ⁊ diuidit materiā frigi
dā. vnde diſſoluit flegma coagulatū:ideo cōfert paſſionib⁹ dor
ſi renū ⁊ matricis ⁊ veſice:⁊ ad hoc ponitur . vnde ſi ponat ſiler
montanū cū aniſo ⁊ ſemi.feniculi ⁊ coquātur ī patella ⁊ fricetur
dorſum. valet ī paſſionibus eius ex materia frigida.ɔfert etiam
aſmati quādo ē ex materia frigida ī pectore inuiſcata iuuat ſto-
macum ipſum calefaciendo ſiue materiā frigidam in eo conten
tam. ſi comedatur a mulieribus facilem partū facit:vrinaʒ ꝓuo
cat:⁊ menſtrua ⁊ digeſtionē iuuat:vt dictū eſt. ¶ Napi.i . ſemen
ſinapis ca.⁊ ſic.in medio quarti gradus:eſt valde īciſiuū flegma
tis ɔſumptiuū ⁊ mūdificatiuū.ponit hic ꝑ mēbrorꝫ īſenſibilita
tē ꝑ vitia matricis apoplexie ⁊ epilēſie qḋdā domeſticū qḋdaʒ
ſilueſtre. Silueſtre ī via cibi ē malū:q: malū hūorē generat . tū ī
via medicine iuuat abſtergēdo flegma valde. vñ valʒ ad abſter
gendū maculā faciei valde ſiue ſanguinē mortuū cuʒ aqua faba
rum. vnde dicitur ꝙ nocet capiti:⁊ hoc ē ver ꝑ hūiditateʒ va
poroſā. vñ faciēdo euaporationē nocet capiti.iō ſanis nō ē bonū
neq̄ egris caput abſtergēdo ſta valʒ.iſti⁹ ſemē ē aperitiuū.ideo
valʒ opilatōi ſplenis ⁊ ep̄is:ſiti facit ⁊ ꝓpe cū aceto:q: vtrunq̄
deſiccat. ¶ Anetū ca.⁊ ſic.ī ſcdo ſiſe ē aniſo ⁊ ſileri montano in
oꝑatiōe.ē eni īciſiuū aperitiuū ⁊ deopilās ſplenem ⁊ epar.

Reubarbarū habet ſubſtantiā cōmixtā ex ſubſtantia aquea ⁊ terrea ⁊ aerea. ex terrea hʒ ponticitatē. ex aliis duabꝰ hʒ diureticitatē. ⁊ eſt bonū epati: euacuat coleram: vt dicit̄ cōmuniter. non tamē ab auctore inuenitur. hoc ſcdʒ philoſophū purgat flegma ⁊ ꝓprie ab ore ſtomaci. vnde dicit philoſophꝰ alexādro. alexander accipias ī mane de reubarbaro. q: purgat flegma ab ore ſtomaci. tamē q: diureticū eſt cū vrina eo. q: ſubtilis humor eſt expellit ſicut alia diuretica. ſtringit ventrē ſua terreſtreitate ⁊ ponticitate: ⁊ mirabiliter cōfert debilitati ex caſu aut ꝑcuſſione ſi fiat ex reubar. ⁊ aniſo: doſis eius ē. ℥. ſ. Reuponticū hʒ eandē virtutem cū reubar. tū q: ponticū magis ꝯfortat ⁊ hʒ ꝓprietatem ad iuncturas cōſumendo flegma ī eis. ℭ Oppoponacū. i. ſuccꝰ panacis: gūma ē illiꝰ arboris aut ſuccus. ⁊ ē iſta arbor nō multū alta ⁊ eſt oppo. ſuccus radicis iſtiꝰ arboris: mūdificat vulnera ⁊ membra cōfortat: ē calida: ⁊ ſic. ītertio: ⁊ ē reſolutiuū ventoſitatis ⁊ abſterſiuū: iō eo vtūtur multi cirugici: q: mundificat ⁊ curat vulnera: ⁊ mēbra cōfortat. ſi ponat̄ in corroſione dētis interficit vermē qui ē ibi ſi fiat emplaſtrū ex oppoponaco ⁊ armoniaco ⁊ raſura vaſis enei nigri: vt cacabi: ⁊ diſtempetur cū aceto emplaſtruʒ ſupra ſplenē deopilat mirabiliter ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua.

ℭ Anacardus ſm quoſdā ē pediculꝰ elephātis: ſed nō ē veruʒ. eſt calidus ⁊ ſic. ī quarto. ꝯſumit valde: ⁊ ponit̄ hic ad flegmatis cōſumptionem.

Uidimus prius de euacuatōe ⁊ balneo. nūc reſtat videre d̄ eo qd̄ fuit ꝓpoſitū vltimo. ſ. de opiatis q: de floboromia nō videbit̄ hic. q: de ipſa ī libris aliis ſpāliter querit̄. ℭ Et ē prima queſtio de opatione opiataꝝ medicinaꝝ. Et queritur vtrū medicina poſita in electuariis dʒ magis conteri ꝙ̄ ī medicinis laxatiuis: aut ecōuerſo: videt̄ ꝙ equaliter. ſimplex medicina vbicūqʒ ponitur ſiue ī medicinis ſiue ī electuariis ē ſemp eadē cū ꝑ idē operetur. ergo ⁊ eandē opationē dʒ facere. ergo dʒ eodē mō preparari ne det̄ alius modus opandi ſiue operatio alia. ℭ Itē videtur ꝙ plus debeat cōteri ꝙ̄ illa que ponit̄ ī medicina laxatiua. ſuppono ꝙ medicina nō mouet niſi q: mota ⁊ ad actū reducta ꝑ calorē naturalē. ℭ Itē ſuppono ꝙ medicina q̄ remanet minꝰ ī ſtomaco īdiget maiori ꝑparatiōe ad hoc vt opetur̄ ⁊ ad actū reducatur: ꝙ̄ illa que plus ibi morat̄. Sed cū medicina ſimplex ponit̄ in medicina laxatiua ī ſtomaco minꝰ remanet. qd̄ aūt ponitur in electuario cōfortatiuo. vñ aui. ſtomacus ꝓijcit medicinā laxatiuā citiꝰ ꝙ̄ pōt. ſʒ alteratiua plus remanet: ergo dʒ magis ꝑparari cū ponitur ī medicina laxatiua. illa ꝑparatio fit ꝑ ꝯtritionē q: cū ē diuiſa ī ptes paruas citiꝰ ad actuʒ reducitur. ergo ⁊c. ℭ Ad oppoſitū ē nicolaus ī ꝓhemio. cribellatio pulueris ī electuariis ſubtiliſſime dʒ fieri. ſʒ ī aliis maxime ī laxatiuis groſſior debet eē. ergo.

Iuxta hoc ſcdo queritur vtrū aliqua medicina debeat cōteri ad ſūmuʒ. videt̄ ꝙ ſic. eē qd̄ ꝑparat medicinā vt ad actū reducat̄ ⁊ cito opetur: ē faciēdū: hoc facit cōtritio maxime ad ſūmū. ergo ⁊c. ℭ Si dicatur ad hoc verꝫ ē ꝙ talis cōtritio ꝙ̄to pōt eē maior dū tamē nō mutet ſpēm medicine. ſed ſi fieret ad ſūmū mutaret ſpēm medicine. ⁊ iō nō dʒ fieri. ℭ Cōtra tertio ſimplicis medicine dicit gali. ꝙ ſi caro ⁊ panis ad ſūmū terātur: nō mutant ſpēm. ergo a ſimili nec medicina. ℭ Itē ſpēs ē cōmixtio mixtibiliū ī mixto reſultans. ſed hec cōtritio nō tollit mixtionē cū mixtū ī mixto poſſit diuidi ī infinitum. ergo neqʒ ſpeciem.

Tertio queritur ſpāliꝰ: vtrū pſpa collogntide debeat cōteri ad ſūmū. ⁊ videt̄ ꝙ ſic ſcdm auic. ī ſcdo. ℭ Oppoſitum dicit auic. in eodem libro: capi. ſcdo. ꝙ nulla medicina dʒ ad ſummū conteri.

Solutio. dōm eſt ad primū ꝙ medicina q̄ debet poni ī electuario plus dʒ teri. cā eſt. q: non alterat niſi attrahat̄. ⁊ ideo ad hoc ꝙ alteret mēbrū īdiget vt attracta a mēbris poſſit penetrare: facilis penetratio fit ꝑ ꝯtritionē multā. ſed medicina laxatiua manēs quieta ī ſtomaco attrahit a membris. ⁊ ſi attraheret̄ a mēbris malū eēt. ⁊ ideo groſſior dʒ eē ne citius debito tranſeat a ſtomaco. dʒ ergo in electuariis magis conteri: nō tamē tantū vt ſpēm perdat.

Ad argumentum dōm ꝙ verꝫ eſt ꝙ eandē operationē hʒ medicina ī quolʒ mēbro. verūtamē ꝑparatur vt illā opationē habeat facere ī diuerſis mēbris: aliquādo ī inteſtinis: aliquādo in ſtomaco: aliqñ ī aliis membris vt patuit. ℭ Ad aliā q̄ōneʒ dōʒ ꝙ nulla medicina dʒ cōteri ad ſūmū q: ꝯtritio ad ſūmū aut mutat ſpēʒ ⁊ opatiōeʒ aut corrūpit eā. mutat̄. n. opatio ꝑ ꝯtritionē vt ī cimio. pʒ. q: qñ parꝫ terit̄ laxat ventrē: cū multū terit̄ ꝓuocat vrinā. corrūpit̄ vt pʒ ī ſcamonea ꝯtrita ad ſūmū: q: ipſa nō attrahit. ℭ Ad aliō qd̄ arguis: dōm ꝙ verꝫ eſt ꝙ nō mutat ſpēm. i. formā ſubſtantialeʒ rei. mutat tū ſpēm. i. ꝓprietatē rei ſm quā habʒ facere talē operationē vel talē: q: opatio rei ꝯſequitur formā ſub eſſe ꝯuenienti ⁊ ꝓportionabili cōtrito vltimate iſtud eē tollit aut mutat. ℭ Ad tertiā q̄ōnem dōm ꝙ pulpa pōt cōteri ad ſūmū: q: ꝓpter ſui viſcoſitatē ⁊ adherentiā ī ſuis partibꝰ ꝓpter quā ī ſua ſubſtantia remanēs ī inteſtinis ipa excoriat: patitur ſūmaʒ ꝯtritionē ſine corruptōe. nō tamē dʒ cōteri ad ſūmū ita ꝙ virtꝰ ſua reſoluat̄ ſi hoc ſit poſſibile. Uel ꝯcedendū ꝙ pulpa pōt ad ſūmū conteri ꝓpter ꝑdictam cām. Et cū dicitur ꝙ nulla medicina dʒ ad ſūmuʒ cōteri: dōʒ ꝙ ibi ē diſturbatio accōmodata. ſ. ꝑ medicinis ſubſtātialibus. q: per illā ꝯtritionē corrūpūtur ī ſua opatione. ſʒ pulpa nō eſt huiuſmodi. ideo ⁊c.

Quarto querit̄ vtrū aliqua medicina poſſit refrigerari ⁊ ab ea acuitas remoueri ꝑ aduſtionē. videt̄ ꝙ nō. q: omne agens īprimit formā ſuā ī paſſū. ſed ſi medicina aduratur hoc erit a calore. ergo caliditas īprimetur ⁊ nō frigiditas. ℭ Itē idē manēs idē ſemp ē natū facere idē: ſcdm ariſto. ſcdo de generatōe. ſed aduſtio caliditatē ī calce ⁊ ī lapide facit. ergo ⁊ in medicinis ſimplicibꝰ. ℭ Oppoſitū dicit auic. ſcdo cap. de attramēto: ꝙ attramētū ē minoris caliditatis aduſtū ⁊ acuitatis.

Solutio. duplex eſt aduſtio. vltimata ꝑ incinerationem ⁊ hec calefacit. Cinis enī ſcdm galie. in quarto. ſ. megategni. ī ſe acqrit caliditatē: q: ī eo ſintilla ignis remanet ⁊ ꝯſeruatur. ⁊ iō lixiuia eſt abſterſiua ⁊ corroſiua. vñ lixiuia facta ex capitellis poſita ſupra cutē citius vlcerat ꝙ̄ ignis. fit aūt ille cinis qui appellatur clauelatꝰ ſic. fit vna magna fouea valde ⁊ ponitur ibi quercus ī igne remotis corticibus ⁊ albuminibꝰ: ita ꝙ ibi nō ſit niſi cor ligni illud durꝫ in medio. deinde ponitur ignis in illis lignis ⁊ in eis īcenſus bene durat ꝑ āñū: ⁊ ꝓpter ꝯpactiones illoꝝ lignoꝝ nō poſſunt incinerari: ⁊ remanet ille cinis ī vno globo. q: illa ligna nō puluerizātur ſed remanēt directa. ⁊ tūc ſuper illa aſpergit̄ aqua cū volumꝰ facere lixiuiā de illo. ⁊ ſic decepa multotiēs ſʒ ꝙ illā volumꝰ facere magis aduſtiuā. Et ex iſto fit ſal alkali de quo loqtur raſis. quādo ḡ ē aduſtio vltimata calefacit. ſi ſit nō vltima aliquādo infrigidat aliquādo calefacit. q: ſi ī medicina que dʒ aduri ſint partes ſubtiles: ille ꝑ aduſtionē reſoluuntur: vt pʒ in ſcamonea ⁊ attramēto. ſed ſi ſit groſſa medicina vt lapis ⁊ calx caliditas efficitur igniēdo ptes terreas.

Ad argumentum patet ſolutio. q: agens imprimit formā ſuā in paſſum: tū per accidens remouēdo ſubiectū in quo hʒ caliditas radicari fortior ꝙ̄ inducat̄ in tāto tēpore infrigidat: ſicut in attramēto ⁊ ſcamonea. ℭ Ad aliud dico ꝙ agens per ſe idē facit: tamē per accidens ex diuerſa diſpōne materie: vt patʒ in luto ⁊ glacie a ſole diuerſa agit. q: lutum deſiccat ⁊ coagulat glatiem ⁊ reſoluit. ſic eſt ibi ratio ⁊c.

Adrianum dictum eſt ab imperatore adriano q illud ꝯpoſuit. valet ꝓprie ad omne vitiuʒ capitis ex frigiditate ⁊ ad oculorum grauedinē ⁊ obſcuritatem: et contra emigraneam ⁊c.

Acariſtum ſine munere interꝑtatur. ꝓprie datur contra catarrū ⁊ omne vitiū pectoris ex frigiditate ⁊ maxime aſmaticis ⁊c.

Athanaſia. ideſt imobilis ꝓprie valet cōtra fluxum ſanguinis ⁊ fluxum mulierū cum ſucco plantaginis q ſuccus priꝰ dʒ duci ſupra lapideʒ ⁊c.

Hyaolibanum dicitur ab olibano quod ibi ponit̄ lachryma potenter: reſtringit dolorē emigraneum ⁊c.

Eſdra ſic dicta: q: eſdra propheta eā inuenit: ꝓprie valet melācolicis timidis ⁊ qbus malus ē appetitꝰ: valʒ etiā comedētibus: carbones ⁊ teſtas ollaꝝ ⁊ ad nimiā frigiditatē cerebri cū vino calido ī ſero data ad modū auelane. valet etiam ad putredinē ⁊ dolorē auriū cū vino calido diſtempata ⁊ iniecta valet ad fracturas labiorū ſi cū ea inuncta fuerint. valet etiā toxicatis holbus venenatis ab aīalibus ⁊ ſerpentibus: ⁊ rabioſi canis morſibus ⁊c.

Metridatum ideſt mater omnium antidotorū. valet ad oēm capitis paſſionē viri vl̄ mulieris: maxime ſi fuerit melancolici ⁊c.

Uiſo ſuperius de cauſis cōpoſitis medicinaꝝ cōpoſitarum ⁊ de mō ꝯpoſitionis ꝙ̄tū ad hoc. ſ. ꝙ̄tū ad cognitionem cāe quare ⁊ qñ debeat plus apponi de vna medicina ꝙ̄ de alia. Nunc videamus de aliis duabus. ſ. de natura radicuʒ ⁊ de

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0604-4

(co)ponendis cum radice. Primo tamen videndum eſt de cauſis
(im)pedientibus medicine ꝯpoſitionem. Tria.n.ſunt que īpediunt
ꝯpoſitionē medicinaꝝ. vnū eſt earū operatio ī diuerſis tēporibꝰ
⁊ quādo vna operatur cito ⁊ alia tarde. tūc nō debēt admiſceri
ſcđm Gal.ſcđa particula regiminis acutoꝝ ca. de cura pleureſis
cā eſt.q: operatio vniꝰ eēt cōpleta anteꝗ̄ altera īciperet opari.⁊
ideo p hoc natura eēt multū fatigata ⁊ debilitata.⁊ per hāc ꝑpo
ſitionē accipit auicē.a.G. in p̄mo. ¶ Scđa cā eſt diuerſus mo-
dus eūandi. vt in mirab.⁊ viol.mirab.eūat cōprimendo.viol.le
niēdo.ideo nō debēt ſimul admiſceri. Sane tamē īteligamꝰ ꝙ
vſualr illa cōmiſcemꝰ ſil.⁊ hoc eſt admiſcēdo de viol.in taꝫ pau
ca ꝗ̄titate. vt earū operatio ſit ꝯpleta anteꝗ̄ mirab.īcipiāt ope
rari:ſed īequali pōdere ⁊ virtute nō đbemꝰ ea apponere. ¶ Ter
tia cā ē diuerſitas ⁊ ꝯtrarietas in ꝓprietatibꝰ.⁊ pp hoc anacardi
in tyriaca ſcđm auicē.in quinto nō debēt poni. q: hñt ꝓprietatē
ꝯtrariā carni tyri.⁊ illā corrūpūt.⁊ hāc ꝓprietateꝫ ignorat medi
cus. ⁊ iđ eſt defectꝰ magnꝰ in cōmixtione iſtaꝝ medicinaruꝫ niſi
medicꝰ ꝓprietates tales medicinarū cognoſcat. ⁊ hec eſt cā ꝗre
ponit auicē.in quinto.ꝙ pauca ad plus ꝙ poſſumꝰ debēt poni
in medicina compoſita.quia ignoramus proprietates medicina
rum.⁊ timendū eſt ne vna aliam corrumpat.⁊ ſic ſit nouiſſimus
error peior priore.

Hoc habito videndū eſt de ꝓprietatibus radicuꝫ.ſicut
.n.ī ꝯpoſito artificiali eſt baſis ⁊ funda
mētū ſupra qđ alia fabrificātur. ita in cōpoſito nature. vt in ho
mine oſſa.⁊ in naue ligamēta lignorū magnorū. Similr ⁊ in me
dicinis.aliqn̄ ſunt due medicine pro baſi: aliqn̄ vna tm̄. vt yera
pigra ⁊ pigra Galie. aloe. aliqn̄ due vel tres. ſicut in benedicta
ſcamōea.turbit.⁊ hermodactili.⁊ dicūtur baſis. q: ſupra illa fun
dantur alia. videamꝰ ergo cāmꝗ vna medicina eſt baſis. aliqn̄
due vel tres. Iſte cāe ſunt tres.q: medicine plures ponūtur pro
baſi vna in medicina ꝯpoſita. p̄ma eſt vnius baſis debilitas. 2ª
eſt eūonis ſue tarditas. Tertia eſt paſſionū curādarū pluralitas.
Baſis debilitas. ſicut videmꝰ in benedicta in q̄ ponitur turbit
ad eūandū flegma a renibꝰ ⁊ a iūcturis: ſed q: debilꝰ euacuat.
ideo cū eo ponūtur hermodactili ad fortificādū eius oparioneꝫ
q: nō ſufficit per ſe ad operationē quā querimus: ſꝫ q: turbit eſt
tarde operatiōis aliquādo datur.⁊ in die vna nō eūat:ſed in alia
die.q: eſt tarde operatiōis.apponitur ſcamonea ad feſtinandum
operatōeꝫ. vt ergo benedicta attrahat fortiter: ⁊ cito ſūt tres me
dicine pro baſi. ꝙ aūt ſcamonea feſtinet alias medicinas ⁊ preci
pue aloeticas.dicit auicē.tertio libro.caplo đ cura ſode. ꝙ ex ne
ceſſitate feſtinat alias medicinas. ¶ Itē caplo de caſu virtutis
dicit ꝙ iuuat alias medicinas .⁊ hoc pp cōmotionē. ¶ Prima
cā eſt ergo debilitas medicine in tarde attrahēdo: aut debiliter.
¶ Scđa cā eſt pluralitas operationū quas volumꝰ facere ī mor
bo. vnde ī paraliſi querimꝰ duo p̄ncipalr. ſ.neruorū ꝯfortatōeꝫ
qđ ſit per caſtoreū.⁊ materie flegmatice ꝯſumptōeꝫ qđ ſit p pire
trū.ideo ſunt in medicina curāte paraliſim pro baſi due medicīe
q: vna medicina ſimplex hoc nō faceret. ¶ Tertia cā eſt plurali
tas morborū quos volumus curare vel ītendimꝰ.ad qđ nō ſuf
ficeret vna medicīa ſimplex. vnde ſi in ſtō ſit fr̄itas.⁊ in capite
caliditas.debemꝰ ponere calīa ⁊ frigida.⁊ natura ſagax diuidet ī
ter illa mittēdo vnā partē calīam ad morbū fr̄m. ⁊ partē frigidā
ad morbū calīm ſcđm auicē. Et tu dices ꝯtra p̄dicta. ex quo pro
baſi habemꝰ illa que ꝗrimus. vt in paraliſi per caſtoreū ⁊ piretꝛ
neruorū ꝯfortationē ⁊ materie flatice ꝯſumptionē.ergo cuꝫ baſi
nihil debemus apponere. ¶ Dicēdū eſt ad hoc.ꝙ aliqn̄ đbiles
ſunt baſes in ſua operatione ⁊ nocumēta hñt. iđ oꝫ aliqua appo
nere ad earū ꝯfortationē ⁊ ad earū nocumēta reprimēda.ī.ad cō
fortādū duplr: aut ꝯfortādo ipſam baſim in ſe admiſcēdo aliq̄ q̄
ſint ſl̄is operatiōis cū baſi.⁊ ſic ponimꝰ cū tyriaca gētianā.⁊ ter-
rā ſigillatā cū carne tyri.qđ valet ad venena. Aliqn̄ confortādo
ipſam baſim nō in ſe: ſed in operādo circa materiā. vt facilꝰ at-
trahat ⁊ medicine obediat.⁊ ſic ponimꝰ zinzib. cū turbit. vt ma
teria mota obediat attractioni. Aliqn̄ propter nocumenti remo
tionē.⁊ ſic in medicinis venenoſis. in quibꝰ ponitur venenū. vt ī
tyriaca q: ibi ponit̄ caro tyri ponitur bedeguar:⁊ ſic ī medicinis
aloeticis.q: aloe eſt tarde operatiōis.pp qđ excoriat inteſtina.po
nimus dragagātū ⁊ bdeliū: aut in ſcamonea apponitur aniſum
q: nocet ſtō. Sandalis albi ⁊ rubei.q: nocet epati ⁊ maſticē aut
bdelium.q: nocet inteſtinis ipſa excoriando. Etſi queratur quō
poterit īueniri baſis qn̄ aliquis voluerit ꝯponere medicinam.

¶ Dicēdū ꝙ īuenitur in aureolis medicinarū quas ponit aui-
cen.ponit.n.aureolas medicinarū. prima aureola medicinarum
complexionuꝫ calidarū ⁊ frigidarū. ⁊c. Et ponit aureolā medi
cinarū ꝯplexionuꝫ diuerſarum reſpiciētiū ſtōm. ⁊ epar ⁊ cor.⁊ re
nes ⁊c. a ſuis proprietatibus.⁊ etiā ponit aureolam medicinarū
deopilantiuꝫ.⁊ dicitur aureola ordinatio ⁊ ſeries medicinarum
ſimplicium ad idem valentium. ſi ergo volo curare ſtomacū ca
lefactuꝫ oportet dare frigida ſtomacum reſpicientia.oꝫ ergo me
dicinam curantem diſcraſiam ſtomaci querere in duobus aureo
lis: aut in aureolis medicinarum frigidarum:aut in aureola ſto-
macum reſpicientium. q: ſtomacus calefactus debet curari non
per quaſcunqꝫ mediciās frigidas:ſed per eas medicinas que ipꝫ
reſpiciūt.⁊ cum hoc tertio debemus videre gradus. Unde ſi pla
cet oportet te eligere ſi vtile ē medicinas ſcđm gradus meliores.
Quatuor.n.ſunt gradus bonitatis in medicinis. Aliquando.n:
medicina dicitur bona ad hoc. vt ad ſtomacum confortandum.
Aliquando vt multum bona. vt cinamomum ad confortandū
ſtomacum. Aliquando valde bona: vt menta.aliquando maxi-
me bona. vt abſinth.ſemper ergo debes accipere medicinaꝫ que
habet gradum perfectiorē bonitatis ad hoc.dum tamen nō ha-
beat plura nocumenta. Aliquando autē illa multum prohibent
ne accipiatur.ſi auteꝫ ſint nocumenta aliqua: aut multa que poſ
ſunt reprimi.prius debent reprimi que ſunt meliores opꝫ quere
re in aureolis medicinarum: quas volumus in aureolis ꝓpriis
vnde ſi volo epar calefactum ⁊ oppilatum curare. q: tribus in
digeo infrigidatōe. ⁊ deoppilatiōe. ⁊ medicina epar reſpiciente.
⁊ ꝯfortante oportet illa querere in aureolis propriis. ⁊ contra ca
liditatem accipere endiuiam. ⁊ ponatur ꝙ non habeat aſpectuꝫ
ad epar. vel accipiamus que nō habent aſpectum ad epar vt la
crucam ad infrigidandum. ⁊ q: non deoppilat accipe cum hoc
ſe.feniculi:licet aliquātulū calefaciat. propter hoc minus de ipſo
eſt apponendum.⁊ q: neutruꝫ iſtorum habet aſpectum ad epar
ideo cum eis admiſceantur ſandali.q: epar reſpiciunt. vel ſi epar
ſit infrigidatum.⁊ opilatum ſimiliter faciendum eſt per tres me
dicinas valētes ad hec tria.⁊ eſſet ibi pro vna baſi. ⁊ ſi aliqua ſit
medicina que illa tria poſſit facere.illa ē melior vt cuſcute.⁊ hoc
erit baſis in medicina.⁊ hec eſt ſententia de primo.

Viſo de aurea. videamus de adriano. Adrianum dicitur.
vt ſupra.⁊ valet ad frigidas paſſiones ex melanco-
lia ⁊ flegmate. ⁊ proprie in capite. vnde valet in apoplexia litar
gia: ⁊ epilepſia. ⁊ emigranea:monophegia:cephalea: detur cum
vino decoctionis coſti poſt euacuationeꝫ materie. vnde diligen
ter attendendum eſt ꝙ nulla opiata de mundo debent dari niſi
corpore prius euacuato.q: ſubtile materie ſoluꝫ conſumit.⁊ per
hoc materiam incrudat . ⁊ ꝓpter hoc inobedientem digeſtioni
magis reddit.licet morbum latitare faciat ad tempus.⁊ propter
plebem medici dant in quartana in die paroxiſmi: in mane: ⁊ nō
habet patiens paroxiſmum. Sed poſtea deterior venit:poſtꝗ̄
medicus accepto ſalario fugit:dant filonium ⁊ dyabolanum:aut
muſam eneam: aut aliquod tale quod malum eſt. Aliquando
datur non euacuata materia:ad conſumenduꝫ flegma in ſtoma
co ⁊ inteſtinis. vt in colica.⁊ tunc datur cum cimino: vel cum vi
no decoctionis cimini. Aliquando ad conſumendum flegma in
renibus. ⁊ tunc datur cum vino decoctionis milii ſolis: aut ſaxi
fragie. Aliquando in quartana materia euacuata cum deco-
ctione gentiane.⁊ hoc in principio paroxiſmi. vt mitigetur paro
xiſmus.⁊ aliquando datur non euacuata materia. vel euacuata
quod melius eſt contra typum ad calefaciendum ⁊ ad typuꝫ re
mouendum.⁊ tunc cum decoctione alicuius herbe calide vel cū
vino ſimplici : vnde ſic valet in principio febris quando typus
eſt fortis. ¶ Acariſtum valet contra paſſiones frigidas pecto-
ris ex frigida cauſa reumatica ad prohibenduꝫ reumatis deſcen
ſum ad pectus detur cum puluere maſticis: aut mirre: vel etiam
ad conſumptionem materie flegmatice tuſſim facientis. ⁊ tunc
debet dari cum decoctione liquiritie. ficuum vuarum paſſa-
rum: yſopi:⁊ ſimilium. ¶ Athanaſia ideſt immortalis . quia
facit euadere a morbis mortiferis. vnde valet contra omnem
fluxum humorum ad exteriora . vt ad fluxum menſtruorum
cum ſucco plantaginis: valet ſecundum Galienum in megate-
gni. Succus plantaginis habet in hoc maximam virtutem.
Et cum illo ſucco diſtemperata valet in emorroydibus. et in
hac cura poteſt dari opiata ſine euacuatione artificiali prece-
dente. quia aliquando facta eſt euacuatio ſufficiens a natura

per ipſm fluxũ menſtruorum. valet ẽt aliter contra menſtrua:ſed diſtemperetur cum ſucco plãtaginis. ꝛ proiiciatur in matricem. ℂ Item materia euacuata naturali purgatiõe vel artificiali accipiaẜ ematites vł corallus. ꝛ frica cũ ſucco plãtaginis. ꝛ dimitte ĩ illo ſucco ꝑ aliq̃ꝛtulũ tpis. tũc cũ iſto ſucco diſtẽpata athanaſia reſtringit potẽter mẽſtrua. ℂ Itẽ cũ ſan. dra. ꝛ ſucco plãtagis diſtẽpereẜ ꝛ empłeẜ ſup tẽpora valꝫ ꝯtra fluxũ ſanguis nariũ: aut ſi iniciaẜ narib⁹ cũ decoctiõe iſtorũ diſtẽperata. ℂ Itẽ valꝫ ĩ fluxu vẽtris ſi cũ puluere oſſis ceruini acuaẜ. ꝛ fiat ſuppoſitoriũ. Itẽ ſi ꝑ cliſteriũ iniciaẜ cũ decoctiõe balauſtie: ſan. dra. galle dragag. ℂ Itẽ ĩ emoptois paſſiõe cũ aq̃ ro. drag. maſtice. ꝛ ſilib⁹ detur.

Hyaolibanum dẜ ab olibano qꝺ ibi poniẜ ꝯtra oẽꝫ fluxũ reumaticũ valꝫ. ꝛ multũ ſtrigit fluxũ lacrimarũ. ℂ Itẽ ꝓhibꝫ fluxũ hũorũ ad pect⁹ ſi ex eo fiãt pilłe: ꝛ teneanẜ ĩ ore ꝛ ſublingua. ꝛ ſi vis facere meli⁹ acue cũ olibano vel maſtice: vel cũ alia medicina reſtrigẽte: ſꝫ qꝛ deſiccãt nimis. ꝛ ita poſſent pectori multuꝫ nocere. iꝺ dꝫ ꝑparari cũ lenitiuis ne ei noceat. vt cũ drag. ꝛ penidiis: ꝛ ſilib⁹: ſicut añ acceptionẽ medicine deſiccãtis multũ pectus ꝛ corp⁹. vt eſt oꝫ corpus qete. ꝛ cibo ꝑimo hũectare ſcꝺm hyp. 5°. afforiſmorum.

Eſdra dẜ. qꝛ eſdra ꝓpheta eã īuenit: valet timidis meticis ꝛ appetẽtib⁹ comedere carbones et teſtas ollarũ ꝛ ꝯtra frñatẽ cerebri cũ vino calido data ĩ ſero ad modũ auellane. valet ad hũores frigidos ꝯſumẽdos ꝯtẽtos ĩ capite cuꝫ vino decoctiõis gẽtiane ꝙ multũ calefacit caput ſiẽ melle accipiaẜ vł admiſceaẜ. ꝛ ſi liniãẜ aures purgat earũ ſordicies. ℂ Itẽ valet ad part⁹ facilitatẽ: vñ vetule experimẽtũ faciũt: qꝺ faciunt ipſe cũ ꝺcoctõe artharie ꝛ rute ſupponẽdo mřici expellũt fetũ: aut bibita valet ad hoc: iſta eſdra diuretica eſt.

Metridatuꝫ valet ꝓpe ad oẽs paſſiones ex flate ꝛ melia ĩ mulierib⁹ ꝛ viris ꝓpe ĩ capite ꝯtẽtis curat fere oẽs paſſiões. ꝛ iꝺ antiq̃tus erat melior opiatarꝫ ꝛ ꝑ°. ꝛ eã īuenit andromac⁹: nec dẜt a tyriaca magis. niſi ĩ hoc ꝙ ĩ tyriaca apponũẜ carnes tyri. q̃s. G. appoſuit. ꝛ iꝺ ẽ melior oĩbus ꝑter tyriacã. qꝛ valet ad oẽs paſſiones ad q̃s valet tyriaca ꝑter h° ꝙ nõ valet ad venena: qꝛ ĩ eo nõ ẽ caro tyri. illa mũdificat matricẽ ꝓuocãdo mẽſtrua ꝑ peſſariũ iniecta. ℂ Itẽ ſi ſup dẽtes empłaſtreẜ curat paſſiones eorum.

Uiſo de digõne: ꝛ eñone: ꝛ balneo. mõ videndũ ẽ de opiatis. ꝛ ꝑimo vtrũ eas exhibere ſit bonũ poſt eñonẽ. ꝛ videtur ꝙ nõ ſcꝺm. G. tertio ſimplicis medicie. opiũ cũ vino citi⁹ interficit. q̃ꝫ ſine vino. qꝛ citi⁹ ad cor ꝑꝑ vinũ penetrat: ſꝫ ĩ opiata ponunẜ aromatica cũ opio que ad cor ipm trãſire faciũt. ğ nõ ꝯuenit dare ea ſilr. ſꝫ ſi dẽtur opiata: dãtur ſil. ergo nõ oꝫ opiata dari. ℂ Itẽ nõ dãtur niſi ad ꝯſumẽdũ materiã: ſꝫ materia ẽ eũata: ſiue ꝯſumpta. ğ ꝛc. ℂ Ad oppoſitum eſt vſus cõis.

Iuxta hoc q̃riẜ qẜ nõ dãtur añ balneũ: ſꝫ poſt balneũ. Et ſi deẜ poſt balneũ: qẜ nõ daẜ ꝑ vnũ diẽ poſt: aut ꝑ duos: ſꝫ ſtatim poſt balneum. aut in balneo.

Solutio medicina dẜ opiata: aut qꝛ opiuꝫ recipit: aut qꝛ medicinã hñtẽ vim opii. vt mãdragorã: aut iuſquiamũ: aut qꝛ opẽ ꝯfert ꝑꝑ nocumẽta a medicina ꝑcedẽte ĩ corp⁹ ĩducta. medicina. n. laxatiua tria nocumẽta facit mẽbris. ipſa aperit ſuggẽdo ab orificio venarũ. ꝛ ipſa debilitat ſcꝺm. Gal. tertio ſimplicis medicine. Tertiũ ẽ. qꝛ totã materiã nõ ꝯſumit: aut eũat ℂ Opiata ꝯtra iſta iuuumẽta faẜ ꝑ opiũ. ꝛ ꝑ alia ꝯſtrigẽtia mẽbra conſtringit que per medicinam erant aperta membra debilitata ꝑ aromatica ꝯfortat. ℂ Item ꝑ calã exñtia ĩ ea reſiduum materie ꝯſumit. medicina. n. laxatiua fumos ĩteri⁹ ab hũoribus eleuauit: ꝛ ipos ñ ꝯſumpſit totos. ꝛ ẽt a medicĩa fumi eleuati fuerũt q poſt medicinã remãſerũt. ꝛ aliq̃ portio materie. qꝛ eũo exq̃ſita nõ ẽ ſcꝺꝫ artẽ faciẽda. vt diẽ auicẽ. ĩ ꝑimo q̃ opiata data poſt medicinã laxatiuã ꝯſumit. ℂ Itẽ a medicĩa ꝛ ab hũorib⁹ eleuati fuerũt fumi ad exteriora vſus cutẽ. ꝛ non eũati. ꝛ iſti ꝑ balneũ eũanẜ. qꝛ balneũ nõ eũat niſi illa q̃ cuti vicinanẜ. ꝛ iꝺ qꝛ pri⁹ ſunt exteriora eũanda q̃ꝫ ĩteriora: vt ſi ꝑꝑ vicinitatẽ fiat attractio melius ẽ. vt ab ĩterioꝛib⁹ ad exteriora fiat attractio q̃ꝫ eꝯuerſo. ideo forte añ opiatã fit balneũ. ℂ Itẽ alia rõ fit. qꝛ rõne opii ꝛ aliarꝫ medicinarũ ꝯſtrigẽtiũ ſibi viã ꝛ trãſitũ ĩpediũt ꝛ claudũt. iꝺ balneũ vt vias apiat ꝛ ꝑſtet trãſitũ fit añ exhibitionẽ medicie. ꝛ maxime ſtatim poſt balneũ. cũ tũc vie ſint apte. datur opiata.

Ad primum argumẽtũ dicẽdũ ẽ ꝙ. G. ſoluit tertio .ſ. medicine dicẽs ꝙ opiũ multũ citius ĩterficit cũ vino q̃ꝫ ꝑ ſe. qꝛ vinũ paucũ facit trãſire opiũ ei⁹ maliciã nõ corrũpẽdo: ſed ſi datur paucũ opiũ cũ multo vino nõ ĩterficit. qꝛ malitia opii ꝑ vinũ aufeŕ. ℂ In opiatis. n. poniẜ parum de opio. qꝛ multũ de aromaticis ꝯtra ei⁹ maliciã. q̃ ẽ mẽbrũ mortificare ꝛ ſtupefacere corrigũt. nõ tñ ei⁹ ꝯpſitionẽ tollũt. pꝺt ğ cõ ꝑimerenõ ĩterficere. ꝛ iſto indigem⁹. ğ ꝛc. ℂ Ad aliud dꝺm ꝙ verum eſt ꝙ materia eſt euacuata. nõ tñ totalr. qꝛ illud nõ eſt artificiale ſcꝺm auicẽ. ꝛ nõ datur ad ꝯſumptionẽ materie eũate: ſꝫ relicte poſt medicinam laxatiuam.

Secundo q̃riẜ. ꝛ ẽ qꝺ famoſa. vtrũ medicĩa ꝯpoſita vt tyriaca opetur ꝑ formã mediciarũ ſimpliciũ quas recipit: aut ꝑ formã toti⁹ reſultãtẽ ex mutua actõe ꝛ paſſione ꝑ qꝺ fit earũ excellẽtiarũ fractio videẜ ꝙ ꝑ formas ſimpliciũ oẽ ꝯpoſitũ opatur ꝑ ꝑncipia ſue ꝯpõnis. qꝛ ſicut actũ ꝑimũ dant ei q ẽ eẽ. ꝛ actum ſcꝺm q ẽ opari: ſed medicine ſimplices ſunt de ꝯpõne. ꝯpoſite ğ ꝑ illas opatur. Sed opatio fit a forma. ergo ꝑ formas ſimpliciũ opatur. ℂ Itẽ ſerapiõ ĩ ſeptimo de medicĩa q̃ hꝫ iuuamẽtũ multũ ꝛ nocumẽtũ paucũ: ẽ multũ apponẽdũ ĩ medicina ꝯpoſita: ſed hoc nõ videẜ eẽ niſi medicine ſimplices operarentur cũ nõ iuuãt niſi ĩ opando ergo ꝛc. ℂ Itẽ oĩs cura fit per ꝯtrariũ: ſed per medicinã: vt tyriacã curãtur duo ꝯ̃ria. ſ. venena calã ꝛ frã. ğ eſt eis ꝯtraria: ſed hoc nõ ẽ ꝑ ſuã formã cõem. qꝛ per illud nõ ẽ aliqd ꝯ̃trariũ diuerſis. ergo hoc nõ ẽ ꝑ aliud. niſi ꝑ ſua ſimplicia. ğ ꝛc. ℂ Oppoſitũ vult ſerapiõ ĩ ſeptimo. ꝛ arguit ſic. oẽ agẽs ẽ actu ens. ğ qꝺ nõ ẽ actu ẽs ñ agit. ſꝫ medicie ſimplices nõ ſũt actu ĩ medicina ꝯpoſita. ğ nõ agũt. minor pꝫ. qꝛ miſcibilia ĩ mixto nõ ſũt actu. vñ dicit ꝙ caro tyri nõ ẽ caro actu ĩ tyriaca: nec opiũ ẽ opiũ actu. ℂ Itẽ auicẽ. ĩ q̃nto dicit. errãt q dicũt ꝙ tyriaca valet ad hoc ꝑꝑ ſpicã. ꝛ ad hoc ꝑꝑ ambrã ergo ꝛc.

Tertio queritur vtrũ iſta forma cõis fit a natura vel ab arte. videẜ ꝙ a natura forma naturalis ꝛ eẽntialis rei a re ĩſeparabił ẽ a natura. talis ẽ forma medicie ꝯpoſite. iꝺ ꝛc. ℂ Cõtra fit ꝑ mixtionẽ medicinarꝫ ſimpliciũ ĩ ꝯpoſito. ğ ab arte. ℂ Ad ꝑimã q̃õnẽ ſoluit ſera. ĩ. 7°. ꝛ nõ vẜ eẽ difficiłe ſi aliq̃s q̃rat vtrũ mixtũ operetur ꝑ formã mixti ſupadditã mixtiõi: aut ꝑ formas elẽtorꝫ plane rñdet ꝙ ꝑ formã mixti ſilẽ ẽ hic. ℂ Dicẽdum igẜ qꝺ medicĩa ꝯpoſita: aut ẽ recẽs: aut antiq̃ta. ꝛ vocatur recẽs poſt ſuã cõfectionẽ ꝑ duos menſes vel tres. cũ adhuc non eſt deuentũ ad aliam formã reſultantem ex operatione medicinarum cõtrariarum. qꝛ illa non fit niſi in tẽpore longo ex fermentatione iſtorum miſcibilium. ꝛ mutuam actiõem ꝛ paſſionem ſuarꝫ excellentiarum fractionem. propter qꝺ malum eſt ſtare medicinã recentem in ſua confectione: vt yerapigra galie. vel aliam. qꝛ adhuc non habet operationem ꝛ proprietatem quã debet habere a ſuis componibilibus inducentibus formam cõmunem in ea cui ineſt proprietas talis vel talis. ꝛ iꝺ iſti apotecarii iſtas medicinas componunt. ꝛ habent de illis. vt ſcilicet fiat eorum fermentatio ante ſui exhibitionem. dico ergo ꝙ cuꝫ eſt recens operatur per formam medicinarum ſimplicium. vnde Galie. quinto megategni. capitulo quarto. tyriaca recẽs prouocat ſomnum. quia ipa habet vim opii. ꝛ ideo cum volumus dare medicinam alteratiuam ad alterandum membra diuerſa. vt ſtomacum ꝛ caput melius eſt dare recenteꝫ q̃ꝫ antiquataꝫ. qꝛ melius poteſt natura diuidere medicinas ſimplices adinuicem: ꝛ ad diuerſa mittere. Sed cum eſt antiquata: tunc operatur per formam totius communem cum forme ꝛ ſpecies medicinarum ſimplicium corrumpantur q̃ꝫtum ad operationẽ. ꝛ ꝙ hoc ſit verũ arguit ſerapiõ ſic in ſeptimo. roſa habet in ſe partes terreſtres: ꝛ per hoc habꝫ naturam ſtipticaꝫ ꝛ conſtrictiuam. Item componitur ex partibus aqueis. per quas habet aliquam lenitionem ꝛ infrigidationem: ſed confortat non naturam huius vel illius. ergo per naturam aliam illa natura non eſt in roſa niſi forma cõmunis. ergo habet proprietatem confortandi a ſua forma cõmuni. Similiter in medicina compoſita que per formam ſui habet operationem. ℂ Item videtur ꝙ non operetur per formas ſimpliciũ: ſed per per formam communem. qꝛ cum ibi ponatur de cinamomo in pauca q̃ꝫtitate. valet. ℈. i. aut. ʒ. i. nihil ſenſibiliter in corpus operatur: ſi ergo operetur hoc non eſt niſi comparãdo reſpectu aliorum miſcibilium vt ex eis forma communis reſultet. ℂ Item hoc dicit Galie. ꝙ in tyriaca antiquata opiuꝫ non manet opium nec caro tyri. imo ex illis reſultat forma cõmunis cuꝫ aliis. ℂ Itẽ cuꝫ iſte medicine ſimplices amixte ꝯtrarie ſint. contraria autem approximata ĩpoſſibile eſt nõ agere. ergo agũt: ſed cum non ſit earum virtus infinita. tandeꝫ virtus earũ deficiet: vnde vnum reſiſtendo alteri. vnum aliud corrumpet incompleto ſuo. ꝛ vtrũq̃ꝫ franget vtrunq̃ꝫ non in nihil. nec vnuꝫ habet vt formam ſuam in materia alterius inducat. ergo ex eis reſultabit forma cõmunis habens veſtigium vtriuſq̃ꝫ. ꝛ ꝓportionem cum vtroq̃ꝫ. licet magis cum vno. ſ. dominanti q̃ꝫ cum alio cum non

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0606-6
DFG

dominetur in tantum. vt virtutem alterius corrumpat. ⁊ ſic per
illam medicina compoſita operabitur cum non ſit aliam formā
actualeꝫ reperire. Dico ergo ꝙ cum eſt antiquata operatur per
formam cōmunem eius. vt dictum eſt ſicut videmus ꝙ forma
vna membri per complexionem vnam operatur. licet dicatur at
trahere per caliditatem. ⁊ humiditatem: ⁊ frigiditatem expellere
non tamen eſt in actu calidum: nec actu frigidū: ſed eſt ibi quod-
dam cōmune reſultans habens veſtigium cuiuſlibꝫ. per qd̄ cōe
natura operatur ſecundum proportionem quā habet cum cali
do: ⁊ ſic dicitur calidum operari. ⁊ ſic ſecundū proportioneꝫ quā
habet ad frigidum. dicitur per frigiduꝫ operari. ⁊ ſic de aliis. vn
de cum dicatur membra efficere quatuor operationes ſꝫ q̄tuor
virtutes radicatas in eodeꝫ. vt in forma membri que ſunt attra
ctiua: retentiua: digeſtiua. ⁊ expulſiua: hoc per calidum. hoc per
frigiduꝫ nō eſt hoc intelligendū. ꝙ per hoc ꝙ eſt actu calidū ⁊c.
ſꝫ per cōmune reſultans ex his. ſimiliter eſt hic.

Ad primum argumentum in oppoſitum dicenduꝫ
eſt ꝙ veruꝫ eſt qd̄ operatur per ſua cō
poſita ſecundum ꝙ componunt: ſed vt componunt non ſunt in
actu: ſed confracta in q̄tum cōmune ex his reſultat habens cu
iuſlibet veſtigium ⁊ virtutem: cum a nullo nullius virtus corrū
patur. cum ibi non ſit dominium completum vnius ſupra alte
rum. operatur ergo per virtutem habentem communem natu
ram. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ de medicina: cuius iuuamentuꝫ
eſt multum ⁊ nocumentum paucum: non ponitur in medicina
compoſita multum vt per ipſam medicina compoſita operetur.
Sed q꞉ forma cōmunis totius que ex ꝯmiſtibilibus educitur. i
[...]catur ſecundum exigentiam miſcibilium accedens ad virtu
tem ⁊ naturam earum. ita ꝙ iuuamenta ⁊ nocumenta in medici
na compoſita ſub eadem cum iuuamentis ⁊ nocumentis ſimpli
cium. vt ſepe. ⁊ eſt ſimile ſi vellemus corpus facere colericum ac
cipiendo duas. ʒ. aque. ⁊. ii. ʒ. terre. ⁊. iij. ʒ. aeris. ⁊. iiij. ʒ. ignis ma
gis accederet ad naturam calidi ⁊ ſicci. q̄ꝫ aliorum. nō enim plus
ponitur de igne. vt per ignem operetur: ſed magis vt accedens
ad eius naturam a dominio ſint in eo eius proprietates. ⁊ in for
ma cōmuni ex his reſultans: licet in ea ſint proprietates aliorum
licet non ſub tanto dominio. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ cura ſit
per ꝯtrarium in effectu: licet non ſit tyriaca contraria in forma
iſtis. eſt tamen in effectu. quia confortando corpus expellitur ve
nenuꝫ. per ipſam. n. corpus confortatum ſuum nocumentum
expellit. per ſuam aūt formam cōmunem habet cor confortare.
⁊ per aliqua ibi exiſtentia ſimplicia: dato ꝙ remaneret actu: licet
non ſit verum. vt aromatica ⁊ aliqua alia proprietate ſua cōfor
tant. confortat. n. naturam que debet vincere venenum tanquā
ſibi inimicum: curatur etiā in alio modo conſumendo venenum
per ſuam caliditatem ⁊ ſiccitatem: ſiue ſit calidum: ſiue ſiccum.
Curatur etiam alio modo attrahendo ad ſtomacum a via pro
cedente ad cor a ſua proprietate quā habet etiam a carne tyri. ⁊
ideo in hac cura melius valet recens q̄ꝫ antiqua. ſ. in attrahēdo
venenum ad ſe. ¶ Item expellendo ⁊ deducendo ad exteriora
cum ſuperfluitatibus corporis. cuius habet proprietatē per car
nem tyri. q꞉ ſecundum auicennā ⁊ philoſophum inuenta fuit ca
ro tyri comeſta conuerſa in pediculos in apoſtemate cuiuſdam
exiſtentem in collo. ⁊ per hoc trahit venenum quodlibet ad ex-
teriora tam calidum q̄ꝫ frigiduꝫ: tam proprium q̄ꝫ non propriū.
nō ergo curatur a complexione alicuius medicine ſimplicis. ſed
ſicut dictum eſt. ¶ Ad aliam queſtionem dicendum ꝙ mixtio
medicinarum in vnum ⁊ eorum proiectio eſt ab arte ⁊ a natura
ſed forma naturalis eſt. q꞉ educitur per contrariam operationē
medicinarum contrariarum ex potentia actiua materie ſicut fit
forma mixti. i. mixto. n. agunt miſcibilia naturaliter. mixtio autē
illa non eſt cauſa: nec ad hoc ſufficit vt ibi ſit actio iſtorum ⁊ fra
ctio ⁊c. ideo eſt a natura: ⁊ hoc dicit auicen. tertio libro de anima
capi. de viſu. vbi determinat de mixtione colorum. cum enim ſit
color medius ex albo ⁊ nigro non poteſt artifex tantum indaga
re vt ſciat mixtionem eorum q̄tum ad minima: ſed hoc eſt a na
tura. non ab artifice. ⁊ ſic patꝫ ſolutio ad illud.

Muſa enea a pitiſſimo philoſopho inuenta proprie datur
q̄rtanariis ante horam acceſſionis in moduꝫ auel
lane cuꝫ vino ca. ⁊ quotidianariis vere. datur etiaꝫ his quibꝰ pe
nitus vrina denegatur cum ſucco ſenectiōis. que ſi cum tepida
diſtemperetur. ⁊ ex ea pulſus ⁊ tempora vngātur in acutis febri
bus. vt ſudorem prouocet ſignat euaſionē. ſi vero nō mortē. ⁊c.

Opopira dicitur a ſucco ⁊ igne: opos grece: ſuccus la
tine. pir ignis iterpretatur. tam oppopira. i.
ignicus. ſuccus proprie valet. ſanat paraliſim oculi oris; lingue
manuuꝫ ⁊ pedum. bibita cum vino in quo cocta ſit ſaluia. ⁊ ca
ſtoreum in ſero. in modum auellane. prodeſt tremuloſis cum ea
dem decoctione. ⁊c.

Rubea trociſcata. rubea dicitur ab ipſius coloris qualita
te trociſcata a trociſcis qui ibi ponuntur data va
let quotidiane tertiane ante horaꝫ acceſſionis

Requies vel magna medicina: requies quideꝫ dicitur
quando requiem ⁊ ſomnū preſtat. cōfert ma
xime febricitantibus typice ⁊c.

Higia greca. i. ſaluatrix: greca q꞉ a grecis fuit inuēta. valꝫ
proprie ad reuma gingiuarꝫ. ⁊ dolorem dentiū frica
ta ſuper ipſos ore frequēter abluto cū aceto ⁊c.

Uiſum eſt ſuperius quo mō. ⁊ vbi inueniatur radix medi
cine ꝯpoſite. ⁊ de proprietate radicis: quoniā eſt
areola proprietatum. ⁊ in areola membrorꝫ: ⁊ quare ſic vocatur.
⁊ q꞉ eſt iſtud fundamētū ſupra qd̄ fabricat̄. ⁊ ad qd̄ medicina cō
poſita nominatur. Nunc dicendū eſt de apponendis in radice. ⁊
ſub qua q̄titate debeāt apponi. ⁊ per hoc videbit̄ tota materia.
⁊ modus ꝯpōnis medicinarꝫ. ¶ Sciēdū ergo de p̄mo ꝙ in ꝯpo
ſitione medicinarū ꝯpoſitarū apponūtur quinqꝫ. Primū eſt cō
fortās. Scdm̄ eſt iuuās radicē. Tertiū eſt res p̄parans medicinā
ad opationē. Quartū eſt remouēs nocumētū radicis. Quintū ē
remouēs nocumētū totius medicīe ꝯpoſite. ſiue eius acuitatē ⁊
malā q̄litatē. vidimꝰ ergo ꝙ illud dꝫ dici radix ī medicīa ꝯpoſi
ta. cui ꝯueniūt laudes medicīe. ſi. n. ei ñ ꝯueniāt. ñ erit baſis. alia
aūt que hic ponūtur: ſūt iuuātia: ſi. n. radix eēt ſufficiēs. nō appo
neremꝰ aliud: ſed nō ſufficit. p̄mū qd̄ ibi ponit̄ eſt cōfortās radicē
que debilis eſt. ſi. n. nō ſufficiat ad hec q̄ querimꝰ bonū eſt: ſꝫ q꞉
aliq̄n eſt groſſe ſubſtātie nō potēs penetrare. iō addimus prepa
rās ad ſuā opationē. ⁊ appellat̄ illud ſequēs radicē: ſiue radicuꝫ
opationeꝫ. Sed ſi noceat radix ponimꝰ aliquid mēbrꝫ cōfortās
⁊ aliq̄n nocet tota medicīa cōpoſita. vt illa q̄ pōit̄ ex turbit ⁊ ꝫin.
ſcdm̄ raſim. q꞉ ille q̄ ſequtur modū operādi quē dicemꝰ. q꞉ illa ē
nimis acuta apponit̄ de zuccaro ī his q̄ꝫtū de oībꝰ q̄ acuitatē to
tiꝰ medicine repmit. ſi ergo aliqs velit facere in ſyrupū vel medi
cinā nihil dꝫ apponere niſi ſit aliqd̄ iſtorꝫ qnqꝫ ſicut dcm̄ ē poſſu
mꝰ facere qd̄ q̄rimꝰ vt p radicē q̄ ſit ita fortis ꝙ nō īdigeat ꝯfor
tatōe ſiue iuuamine: neqꝫ hēat nocumētū ō quo ſit curādū: neqꝫ
īdigꝫ p̄paratōe aliq̄. tūc dꝫ dari ſola ad maturationā morbi. ſi āt
nō ſit ſatis tunc apponenda ſūt cūm iuuatiua: ſiue cunfortatiua
⁊ ſi ſufficiat ad curationē ſine aliis bonū ē. q꞉ tal̄ medicīa ē opti
ma cū ſit pauce ꝯpōnis. Si v̄o īdigeat radix: ſiue medicina ali-
quo p̄parāte illā ad opationē. tūc dꝫ adiūgi. vt ſi ſit nimis groſſe
ſubſtātie dꝫ addere apertiua. vt facilꝰ trāſeat. ſi v̄o radix hēat no
cumētū addamꝰ qd̄ illud repmat. ⁊ ſic cū opio addimꝰ caſtoreū
ne mēbrꝫ ſtupefaciat. ſi ꝯpoſitū exiſtit ſic acutū: aut alicuiꝰ male
q̄litatis addimꝰ aliqd̄ alterās. vt zuccar. cū medicīa turbit. ⁊ ꝫin.
ad eūonē flatis. pp hoc. q꞉ nimis ſūt acuta. ſic ḡ pꝫ ꝙ oē qd̄ pōit̄
ī ꝯfectiōibꝰ medicīs eliis ⁊ ſyrupis ē radix. ſ. cui magis ꝯueniūt
laudes medicine ꝯpoſite: aut ē ꝯfortās radicē ſi fuerit dbil̄. ita ꝙ
p ſe nō ſufficiat: aut ē p̄parās ad opationē. ⁊ hoc vocat̄ ſequēs ra
dicis opationē: aut ē repmēs nocumētū radicis: aut q̄litatē malā
totiꝰ medicine ꝯpoſite. ⁊ q꞉ medicīa illa aliq̄n caret mala q̄litate
⁊ radix ſilr. ⁊ radix eſt ſatis fortis. Silr nec eget p̄patiōe aliq̄ ad
operādū. iō nō dꝫ ſil̄ oīa iſta qnqꝫ ponere. medicīa āt p̄parās ad
opatōeꝫ radicis: aut medicīe facit hoc mō. vno mō p̄pat̄ ad opa
tionē medicīe vias apiēdo. ſcdo mō viā ſpecificādo. tertio mō ab
audacia p̄me ⁊ ſcde digeſtiue p̄ſeruādo. ⁊ eā obediētē reddēdo.
p̄mo mō ē crocꝰ: aut lignū aloes: aut aliq̄ medicina p̄parās opa
tionē. radicis medicine ꝯpoſite ī medicīs cardiacis. q꞉. n. marga
rita aut ſaphirꝰ: aut aurꝫ ſūt terrea ⁊ tardi motꝰ apponit̄ crocꝰ:
aut lignū aloes: aut aliq̄ medicīa p̄parās. vt citiꝰ ⁊ directiꝰ ad cor
ſua v̄tute veniat viā apiēdo eiꝰ. Scdo mō viarꝫ d̄ſiam tollēdo
⁊ viā ſpecificādo vt moueat̄ ad locū d̄terminatū. ⁊ ſic ponunt̄ can
tarides. vt diureticaq̄ erāt īdſia ad d̄oppilādū renes: aut venas
ducat ad renes directe. Tertio mō ponit̄ ſcdꝫ auicē. ī q̄nto opiū
ī medicina. ſ. i tyriaca ad tuitionē eiꝰ ab audaciis p̄ie ⁊ ſcde digō
nis. ne ſua v̄tꝰ diminuat̄. Quarto mō p̄pat alia medicīa mēbra
materiā d̄terminādo. ⁊ ſic cū aliie ponerent̄ medicīe digerētes di
gerunt q̄ꝫtū poteſt eſſare. ⁊ p hoc fortificat̄ ſua opatio. quia ma
gis euacuat.

Hoc habito ſequtur videre d̄ q̄ꝫtitate ⁊ pōdere appo
nēdorꝫ in medicina ꝯpoſita. circa qd̄ eſt
ſciendum. ꝙ nō eſt poſſibile iſtud ſciri per rationē certam. vnde
Gal. in p̄mo megategni q̄ꝫtitas apponendorū certis litteris d̄no
tari nō pōt: ſꝫ via artificiali ſcdꝫ extimationē ppīquā v̄itati. hec

medicina eſt inter certam ⁊ incertam ſecundum Galie.tertio de iuuamentis membrorum. attamen tota vis eſt in pondere radi cis.⁊ hoc dependet a gradu paſſionis quã volumus curare.pon dus enim radicũ debet eſſe ſecundum exigentiam paſſionis.ſi.n. egritudo eſt eleuata: aut addiſcraſia in quatuor nũeris: aut in ſe cundo gradu debꝫ medicina eleuari in ſecũdo gradu.aut in qua tuor numeris:ĩ oppoſito latere ſiue radix .ſi ſufficiat radix bonũ eſt.ſi non ſufficiat apponenda ſunt alia ſecunduꝫ artem predictã q̄ꝛ ſi ſit debilis confortantia .ſi nocens nocumentuꝫ reprimentia que membrum cui nocere debent confortent

Hoc habito ſciendum eſt ꝙ pondus confortantium ſiue iuuantiuꝫ radicem debet eſſe in nu mero ſubduplo reſpectu radicis.vt de radice ſit.ʒ.i.⁊ de ꝯfortan te.ʒ.ſ.iſtã regulaꝫ bene obſeruat raſis melius q̄ꝫ alii.dicit .accipe turbit.x.ʒ.zinziber.ʒ.v.⁊ zuccarum.ʒ.xxx. radix autẽ hꝫ inueniri in areola proprietatum ⁊ membrorum.⁊ ita habet inueniri.

¶ Tertio ſciendum ꝙ de illis que ſequuntur radicis operatio nẽ quẽ dicunẽ medicine ꝑparãtes ad operatiões radicis:aut me dicine nõ habeẽ regula dãs certũ põdus generalr.q̄ꝛ ſcðm ꝙ idi gebit baſis ſeruitio maiori ſcðꝫ hoc idigebit ꝙ apponaẽ magis de illis ꝑparãtibus vel ſeruiẽtibꝰ.vnde qñ ponimꝰ diuretica.vt ducãt medicinã ad mẽbra remota. nos debemus ponere plus ꝺ ipſis.q̄ꝫ ſi poneremꝰ vt ducerẽt ad mẽbra ꝓxima. ⁊ hec medici na iuuãs ſemp inueniẽ in areola ꝓprietatũ. ⁊ apritiua in areola aperiẽtiũ:⁊ ꝯfortatiua in areola ꝯfortãtiũ.⁊ digerẽs in areola di gerentiũ ⁊c.¶ Sed notãdũ ne ſiat deceptio in his regulis ꝙ cũ daẽ medicina ꝯfortans radicẽ dꝫ eẽ in ſubduplo numero reſpe ctu radicis.ꝙ non tenet hic. niſi cũ medicine ille ſunt mediocris põderoſitatis:nec nimis graues :nec nimis leues.verbi grã. ſi tu ponas.ʒ.i.aloes pro baſi. ⁊ velis eã ꝯfortare per pulpã.q̄ꝛ leuis ẽ in põdere.nõ dꝫ poni de ea.ʒ.ſ.q̄ꝛ tũc pulpa eẽt tante q̄ꝫtitatis ꝙ virtꝰ eiꝰ eẽt maior q̄ꝫ virtꝰ radicis.ſ.aloe.⁊ ſilr econuerſo. Si aloe ꝯfortareẽ ꝑ medicinã valde grauẽ.ꝺ illa graui cũ.ʒ.i. aloes debe mus apponere plusq̄ꝫ.ʒ.ſ.q̄ꝛ ſi ponamus de ea tãtũ.ʒ.ſ. rõne ſue pauce q̄ꝫtitatis nullius eẽt virtutis ad põdus.vt ponaẽ minus ꝺ põdere q̄ꝫ plus creſcit ſcðm q̄ꝫtitatẽ. ⁊ in ꝟtute. vnde dꝫ poni in numero virtuoſis ſubduplõ.⁊ nõ põderis niſi ſit mediocris põde ris.⁊ ſilr itelligẽdũ eſt in aliis regulis ⁊c.

Hoc habito ſciẽdũ ꝙ reprimẽs malitiã radicis eſt idẽ cũ radice:vnde tñ ponimꝰ de bdelio vl maſtice q̄ꝫtũ de ſcamonea. ⁊ ſilr tñ de caſtoreo:q̄ꝫtũ de opio:ſed illa regula que ẽ ꝙ tñ debemꝰ ponere de refrenãtibus radicem q̄ꝫtũ de radice itelligẽda ẽ qñ radix hñs nocumẽtũ datur abſq̄ꝫ alia ꝑparatiõe reprimẽte ſuũ nocumẽtũ. vnde ponã dyagridium qð eſt ſcamonea cocta in medicina ꝯpoſita.q̄ꝛ ſua malitia in pte eſt ablata per coctionem.iõ minꝰ debemꝰ apponere de ſuo freno q̄ꝫ cũ ſcamonea nõ cocta.¶ Ultimo ſciẽdũ eſt de pondere medi cine alterãtis malã q̄litatẽ medicie ꝯpoſite. ꝙ dꝫ eẽ põdũs eq̄lis ſiliꝰ ⁊ oium alioꝝ.vt pꝫ ſi ſiat puluis de turbit.⁊ zinzib. ponitur ibi de zuccaro.ꝙ de zinzib.⁊ turbit.vñ ſm ſerap. ſit puluis acci piẽdo.ʒ.xx. de turbit.ʒ.x.de zinzib.de zuccaro xx.ibi ponunẽ ad refrenandũ acuitatẽ totius medicine cõpoſite ex turbit ⁊ zinzib. ideo tñ q̄ꝫtum ex illis duobꝰ ponẽ. ex iſtis poſſumus colligere modũ ꝯfectiõis ⁊ ꝯpõnis medicinaꝝ ꝯpoſitaꝝ. ꝟbi grã.ſi ſiat ſi rupꝰ ad materiã capitis.dꝫ q̄rere ſcðꝫ auicẽ.⁊ alios auctores me dicinas icidẽtes.⁊ hoc i capite ſi pñt reperiri. Si nõ pñt reperiri accipe medicinas icidẽtes primo. deinde medicinas reſpiciẽtes caput. tũc ille erũt ꝑ baſi.⁊ ſi ſufficiãt ⁊ nõ habeãt nocumẽtũ ni hil plus apponẽduꝫ eſt.⁊ ſi nõ ſufficiãt accipiãtur medicine ſi miles illis. in areolis ꝓprietatũ ⁊ mẽbroꝝ.⁊ ſi nõ habeant nocu mẽtuꝫ:neq̄ꝫ ꝯiũctũ:neq̄ꝫ diuiſuꝫ nihil ponitur ſi habeãt nocumẽ tũ:ponatur reprimẽs.⁊ ſic ſit ſyrupꝰ in paſſione cordis:epatis:re num ⁊ veſice.⁊ ſimilibus.

Muſa enea opiata. ẽ dcã muſa a voſitate inſtituẽtis ꝑꝑ aliq̄ꝫ ꝑpetatẽ in ea reptã. enea vel erea dẽ a colore. q̄ꝛ colorẽ hꝫ eris.valet ad febres piodicas.vt tertianas ⁊ quarta nas quotidianas.⁊ maxime quotidianas.¶ Reges ⁊ rubea tro ciſcata ꝓprie valꝫ ad tertianam . adrianuꝫ:metridatũ tyriaca ꝓprie valet ad quartanã ⁊ ad ꝯſũptionẽ materie quotidiane ex ſlegmate naturali vel vitreo eñatione ꝑcedẽte.ſi.n. eſſet ex ſlate ſalſo.vel ex materia cõpoſita ex ſlegmate ⁊ co.ita dꝫ dari opiata compoſita ex muſa enea:⁊ rubea trociſcata.vel requie . ⁊ valet in typo qñ multũ nocet frigiditas eiꝰ. ita ꝙ dꝫ accipi feniculus. petro.⁊ apiũ.⁊ alia diuretica.⁊ ponantur in vaſe pleno aqua ad ignẽ ⁊ ſupponanẽ patiẽti bene cooperto cũ pãnis itaꝙ fumũ de coctiõis iſtaꝝ herbaꝝ recipiat. ita ꝙ ſit ibi quaſi ſtupha.ita ꝙ ſu det.⁊ tũc offeraẽ ei muſa enea cũ aqua ad q̄ꝫtitatẽ nucis pue vel caſtanee ⁊c. Aliqñ datur in acutis ad tẽtandũ de euaſione patiẽtis vel de morte. ſi illud nõ eſt bonũ.accipiũt muſam eneã.⁊ diſtem perãt eã in aliquo liquido.⁊ inungũt venas pulſatiles brachioꝝ ⁊ temporũ.⁊ tũc ſi veniat ſudor ſignũ eſt euaſiõis:ſi nõ venerit ſi gnũ eſt mortis:meliꝰ ẽ vt nullo mõ detur in acutis cũ decoctõe milii ſolis: aut ſaxifragie frãgit lapidẽ cuꝫ decoctiõe apii:feniculi petro. ꝓuocat vrinã cũ decoctione rute mẽte abſin. valet in cau ſone:vel in colica de cã frigida cũ ꝺcoctiõe ſanguis draconis. va let ad vulnera ſanãda.doſis eiꝰ eſt ad q̄ꝫtitatẽ nucis parue.

Opopira, opos ſuccus:pir ignis .quaſi ſuccus igni tus . valet contra paraliſim in manibus ⁊ pedibus ⁊c . ⁊ hoc tripliciter prohibendo materiam ne currat ad mẽbrũ.⁊ ꝯſumendo materiã ſluxã ad membrũ.⁊ mẽbruꝫ con fortando.hec tria debemꝰ querere i paraliſi.nunq̄ꝫ tñ detur niſi materia euacuata.ſicut nec aliqua alia.⁊ ipſa digeſta.⁊ debꝫ dari cũ decoctiõe valẽtiũ ad hoc.ſicut cũ decoctõe ſaluie lauẽdule.pri mule veris caſtorei.¶ Itẽ nõ ſolum bibita:ſed etiã emplaſtrata valeẽ ſi mẽbꝝ paraliticũ inungatur diſtẽpẽrata cuꝫ ſucco lauen dule:aut taliũ:aut caſtoreũ.q̄ꝛ ꝯſumit materiam.¶ Itẽ valet in colica ex frigida mã.⁊ in oibus morbis friis. ¶ Itẽ in oppilatio ne ſplenis ⁊ epatis. ¶ Itẽ ſecũdum yſaac primo viatici dicit ꝙ bonũ eſt ſi febris ſuperueniat in paraliſi.q̄ꝛ eã curat . ergo bonũ eſt eam ꝓuocare per opiatã. ⁊ ſic prouocatur fe.accipiẽ oppopi ra.⁊ acuitur cũ euforbio ⁊ ſulphure viuo ita ꝙ ſuper venas pul ſatiles tempoꝝ.⁊ brachii ponũtur.⁊ cito ſuperuenit febris.⁊c.

¶ Rubea trociſcata.dicitur rubea a rubeo colore.trociſcata q̄ꝛ multos trociſcos recipit.ſ.trociſcũ garioſi.trociſcuꝫ dyoci.nõ eſt multũ.ca. tamen eſt aliquantulũ ca. valet contra tertianas data in decoctione violarũ:aut cũ ſyrupo violato materia euacuata. ¶ Item valet cõtra vigilias itra ⁊ extra exhibita. ſi cũ ſucco pa pau eris.⁊ lactuce diſtẽperetur.⁊ detur ad potandũ. vlſi cuꝫ his ſuper tẽpora emplaſtretur. Itẽ ſtringit vomituꝫ data cum ſucco mẽte.¶ Item cũ decoctione violarie. valet ꝯtra dolorem capi tis ex fumis eleuatis a matrice. ¶ Iteꝫ cum aqua roſata valet ad ſputum ſanguinis.

Requies dicitur.q̄ꝛ facit requiẽ. prouocat.n.ſomnũ da tur ꝓpꝛie i fe.piod. aliquando ante typum. vt ꝓhibeatur in feb. materia euacuata ipſa exiſtẽte pauca ⁊ di geſta.ꝯſumit.n.illã cũ eſt pauca. ⁊ mẽbra ſtringit. ⁊ ita typũ ꝓhi bet.⁊ ſi in typo detur ꝓhibet ipſum vel mitigat . melius tamen eſt.vt poſt acceſſionẽ detur.⁊ hoc materia euacuata.¶ Itẽ ſyru pus violaceus accipitur ⁊ ponitur in eo papaueris ſe. ⁊ lactuce ſe.trita.⁊ iaceãt ibi per noctẽ.⁊ ibi diſtẽperetur requies. ⁊ deẽ pa tienti in mane.vel cũ decoctione lactuce põt dari.¶ Item valꝫ ad ꝓuocãdum ſomnum in vigiliis ex deſiccatione cerebri febre ceſſante. ¶ Item emplaſtrata ſuper tẽpora. valet ad idem ſi em plaſtrum de ſe.papaueris al.⁊ nigri.iuſquiami:portulace:lactu ce:mãdragore ꝯfectũ cũ oleo violato.⁊ albumie oui fronti ⁊ tem poribus. valet appoſitum. Itẽ ſola requies emplaſtrata valet. ¶ Itẽ ſi detur cũ ſucco lactuce ad potandũ.ad hoc idẽ valet.

Higia greca.i. ſaluatrix greca.q̄ꝛ a grecis inuenta valẽt cõ tra ſluxum reumatis a capite ad membrũ.habet in ſe omnia reſtringẽtia.ideo valet in dolore dentiũ ex cã reumati ca ſi ſupra dentes emplaſtretur cũ ture ⁊ modico mirre.¶ Item ſi ex eo ſiant pillule et teneantur ſub lingua prohibet materiam ibi venientẽ.¶ Itẽ pillule ipſe ꝓhibẽt ſluxum ad oculos.

Circa iſtã lectionem queritur primo que opiata ſit melior recens vel antiquata videtur ꝙ recẽs . ꝯpoſitũ eſt fortius in illo tempore in quo ſua componentia ſunt fortiora :cũ compoſitum debeat habere naturam ſuorum componentium: ſed componentia ſũt fortiora in recente.ergo ⁊c.ergo in illo tem pore ſcilicet in principio ſue confectionis debet exhiberi.¶ Ad oppoſitum eſt vſus communis.datur enim per longuꝫ tempus poſt confectionem ſuam.

Solutio dico quando damus opiataꝫ ſi queramus ope rationeꝫ quã habet a forma communi ſequen te fortiorem virtutem ipſarum miſcibilium. ⁊ componibilium. ⁊ eorum alterationẽ cum talis forma non ſiat niſi tempore mul to melius valet antiquata ſecundum auicennam ⁊ ſerapionem. ¶ Sed ſi queramus aliaꝫ operationem quam habet ex aliquo cõpoſito: vt tyriaca emplaſtrata ſupra locũ morbi attrahit ad ſe venenum per carnem tyri que intrat ſuam cõpoſitionem ſcðm auicẽ in hoc.tunc eſt melior recens:quia ille tyrus magis habet ſuam propriam virtutem in recente.⁊ quantum ad illam naturã differt tyriaca a mitridato:eodẽ modo ſi velimus ſomnum pro uocare per tyriacaꝫ qð per opium facit melior eſt recens ſecũdũ galie.q̄nto megategni.capi.quinto.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0608-8
DFG

Ad primū dicendum ꝙ cōpoſitum eſt fortius in tpe in quo ſua cōponentia ſunt fortiora q̄ꝫtū ad illam virtutē ⁊ operationem quā per ſua ꝯponētia hꝫ. tn̄ q̄ꝫtuꝫ ad virtutem quaꝫ hꝫ ex ſua forma cōi reſultāte ex actione ⁊ paſſiōe mutua ſuoꝝ cōponētiū pōt eſſe fortiꝰ: ⁊ ē ꝑ ꝓceſſū tpis.

Conſequenter queritur vtrum opiate debeāt dari in principio morbi. arguitur ꝙ ſic. quia opiata datur ad confortationem membrorū. ſed in principio morbi magis laborat natura ſecundū illum affor. Incohātibus morbis ⁊c. ergo illo tempore debet magis dari confortatō reſpondens labori. ¶ Item datur ad conſtringendum. ergo in illo tempore debet dari in quo magis timetur fluxus ⁊ ē maior. ¶ Oppoſitum dicunt auctores in practicis.

Solutio. dico ꝙ duplex ē tempus exhibendi medicinas laxatiuas: vt in principio veris ⁊ medio autūno: lꝫ in quolibet tempore poſſint dari neceſſitate cogente. Similiter eſt de opiatis. ꝙ quantuꝫ eſt de tempore electionis in principio non debet dari materia cruda ⁊ indigeſta: q2 ꝯſumeret ſubtile: ⁊ reliquū magis ingroſſaret. ¶ Item cum tunc materia ſit multa que ſua multitudine impediente non poſſet per opiatam conſumi per ipſam: tamen poſſet liquefieri ⁊ diſſolui ⁊ ipſā poſſet facere fluere ad aliquod membrum nobile. vnde auic. ī quarto dicit: ꝙ ſi daremus in principio quartane tyriacaꝫ: adderemꝰ quartanam quartane: ſubtile conſumendo: ⁊ reliquuꝫ ingroſſando: magis materiam incrudaret ⁊ inobediens nature fieret quantum eſt de neceſſitate ne peius accidat: vt mors ſubita: damus ī principio morbi: vt in apoplexia: quādo timemꝰ ne ſubito patiēs moriatur. quia melius eſt vt portio quedam materie minuatur ⁊ materia incrudetur q̄ꝫ mors ſubita induratur. ⁊ ſic in principio appoplexie damus tyriacam ⁊ facimus flobotomiam aliquādo quando timemus mortem ſubitam.

Ad primum argumentum dicendū ꝙ labor triplex eſt ad preſens. vno modo dicit̄ labor fatigatio membrorū ex motu corporali. vt de exercitio. ⁊ de hoc ille afforiſmus: vbi indigentia non oportet laborare. i. motu corporali inducente fatigationem. Secundo modo dicitur labor fatigatio membrorum ex motu materie. ⁊ de hoc habetur ille afforiſmus: labores ſpontanei narrant morbos. Tertio modo dicitur labor: illud quod inducitur ex medicina euacuante materiaꝫ inducentem laboreꝫ ⁊ fatigationeꝫ membrorum ⁊ debilitatē eorum: ⁊ quando natura laborat magis tali labore tunc competit magis opiata materia. ſ. digeſta ⁊ euacuata per medicinaꝫ priꝰ dictam. hoc enim eſt in principio. q2 tunc eſt medicina indigeſta et multa. ſi vero natura laboret primo labore non curatur per opiatam: ſed per contrariuꝫ exercitium. ſ. requiem ſecundum illuꝫ afforiſmum. In omni motione corporis. Secundus labor per digeſtionem materie hoc inducentis: ⁊ per eius euacuationem.

¶ Ad aliud dōm ꝙ non datur ad fluxū reſtringendū niſi materia euacuata ⁊ digeſta poſtq̄ꝫ erit pauca: q2 a natura ingroſſaret̄. ⁊ cū eēt multa nō cōſumeret̄ niſi ſubtile vel ipſam liquefaceret: vt dictū eſt niſi in caſu. ſ. ſi eēt fluxus materie ad membrū nobile: q2 tūc tēpus eſſet neceſſitatis. ſicut ergo medicina laxatiua nō debet dari a principio ſcd̄ꝫ illū affor. digeſta medicari ⁊c. cū tūc materia nō eſt digeſta niſi ī caſu cū eſt materia furioſa ſm̄ illū affor. In acutis paſſionibꝰ raro ⁊c. Similr̄ eſt de opiatis vt dictū eſt.

Tertio querit̄ que priꝰ debeat dari: laxatiua vel opiata. videt̄ ꝙ opiata ſm̄ oēs auctores. a debiliori medicina vſq̄ꝫ ad fortiorē ſemp eſt ꝓcedendū qn̄ medicꝰ habꝫ inducias vt videat ſi debilis ſufficiat: ⁊ ꝑ hoc videat̄ q̄ꝫtitas fortitudinis materie q̄ dꝫ exhiberi opiata ē debilior q̄ꝫ farmacia. ergo. ¶ Itē medicꝰ q̄ꝫtū pōt oīa nocumēta īducta a medicia dꝫ cauere. vn̄ dꝫ priꝰ dare illa que paucū nocumentū inducūt vt videatur ſi ſufficit. ſed laxatiua ē hmōi reſpectu opiate: q2 farmacia inueterat ⁊ multa alia nocumenta facit. opiata multa iuuamenta facit: cōfortat ꝯſumit materiā ⁊ conſtringit membra. ¶ Ad contrarium eſt vſus cōmunis.

Solutio medicina dꝫ priꝰ dari. ⁊ loquor in via electionis cā eſt: q2 opiata poſt exhibitionē medicine ē vtilis ꝯſtringēdo meatꝰ viarū apertarū per mordicationē medicine ⁊ ſuctionē venarū a medicina: ⁊ cōſumendo materiā paucā quā īuenit poſt exhibitionē medicine: ⁊ cōfortat mēbra debilitata. ſi aūt medicina materiā īgroſſaret ſubtile conſumēdo cū nō poſſet totū cōſumere cuꝫ materia ſit multa aut ipm̄ liquefaceret: ita ꝙ ad mēbrū nobile poſſet currere: ⁊ ita noceret.

Ad primum argumentū dōꝫ ꝙ medicina lenior ſp dꝫ ꝓcedere qn̄ hꝫ opatione vnā. ſꝫ q2 medicīa laxatiua operat̄ attrahēdo materiā ⁊ mēbra debilitādo opiata vero ꝯſumēdo ⁊ mēbra ꝯfortādo: ꝓpter hoc dꝫ ſeq lꝫ ſit lenior: q2 emēdat ⁊ corrigit malitiā medicine laxatiue. nō ſic autē faciunt medicine viusꝰ operationis: iō lenitiua eſt priꝰ danda vt mirob. q̄ꝫ ſcamonea. ¶ Ad aliud dōm ꝙ verū ē ꝙ illa medicia que hꝫ plura iuuamēta dꝫ priꝰ dari q̄ꝫ alia. ſed tu dicis ꝙ opiata hꝫ plura iuuamēta. dico ꝙ hec iuuamēta non habet niſi materia priꝰ euacuata per medicinā laxatiuā. ergo ⁊c.

Hoc habito querit̄ vtrū debeat dari opiata ī feb. interpolatis: vt ī tertiana quotidiana ⁊ q̄rtana. videt̄ ꝙ nō. q2 ſiſe aduenięs ſuo ſimili facit eū furere. ſꝫ opiata ē vt pſimū caſa. ergo ⁊c. ¶ Itē augmētares ebulitionē cū ſit ca. ergo ⁊ fe. ergo nō dꝫ dari ī cura illiꝰ. ¶ Itē ſtringit meatus: ⁊ hec ē potiſſima cā putrefactionis pororꝫ clauſio. ergo nō ꝯpetit. ¶ In oppoſitum ſunt auctores

Iuxta hoc querit̄ ī qua die valꝫ: vel ī die qetis vel in die paroxiſmi: videt̄ ꝙ n̄ ī die parox̄ıſmi. ſed ī die interpolationis. q2 ſm̄ hyp. in affor. Cibꝰ q eſt magis amicus nature eſt magis aufcrēdus ī die paroxiſmi. ergo multo fortiꝰ medicinale: nō ſolū opiata. ¶ Itē nulla euacuatio dꝫ fieri ī die poriſmi ſm̄ auic. ī primo ⁊ ī quarto. ſed ꝓpter opiatā ſit cōſumptio materie vel euacuatio. ergo ⁊c. ¶ Cōtrariū pꝫ ꝑ cōeꝫ vſū practicantiū.

Ad primā dōꝫ ꝙ opiata dꝫ dari ī fe. īterpolatis materia digeſta: ⁊ etiā ꝓ parte euacuata ꝑ ſudorem egeſtionē ⁊ vrinā. ⁊ ſic de aliis. ¶ Ad primū obiectū dōm: ꝙ lꝫ opiata ꝑ ſe calefaciat: plus tn̄ ꝑ accn̄s īfrigidat materiā cauſante febrē a qua multi fumi eleuātur: ad cor eūando ꝯſumendo cōſtrīgēdo ⁊ ꝯfortādo mēbra: ¶ Ad aliō dōꝫ ꝙ opiata tpe quo dat̄ ſcdm̄ artē nō facit ebulitionē. q2 materia cū ſit pauca q2 ē iaꝫ eūata priꝰ: ſiā eſt ſub regimine cure: ⁊ pōt ſup eā natura: ⁊ ē ſupra eā fortis: iō pſeruat̄ ab aduſtiōe. ſꝫ ſi daret̄ in ebulitione qn̄ materia nō regit̄ a natura: ſicut tu obiicis ipa augmentaret ebulitionē. ¶ Ad aliō dōm ꝙ ꝯſtrictio opiate nō augmētat putrefactionē: q2 priꝰ opatur per ꝯſumētia ꝯſumēdo materiā q̄ꝫ ꝑ ꝯſtringentia mēbrū ꝯſtringēdo. ꝯſtrictio aūt nō cauſat putrefactioneꝫ niſi cū occltatōe materie cū ꝓhibitōe expiratōis fumorꝫ: qō nō ē hic tn̄ q2 dat̄ cū materia ſit pauca. ⁊ q2 illud qō fuit q̄ꝫ talis materie: ⁊ fumi ſūt q remāſerūt priuſq̄ꝫ ꝯſtringat. iō ⁊c. Uel poſſꝫ dici ꝙ plus boni faceret ꝑ aſſumptionē materie q̄ꝫ faceret mali ꝑ cōſtrictionē. ⁊ iō dāda eſt. ꝓma ſolutio melior ē. ¶ Ad aliā qōnē dicit̄ ꝙ opiata dat̄ tribꝰ de cāis ī fe. interpolatis. primo pp typi remotionē ſi pluſq̄ꝫ fe. noceat aut malū qō īducat̄ ꝑ exhibitionē opiate. Scdo pp poriſmi remotionē qn̄ ī eo ꝯſueuit venire ſincopis aut alia mala ſinthomaꝫa talia: vt ſtupor mētis aut cordis defectus: ⁊ tūc dat̄ lꝫ īcrudet mām. q2 magis timemꝰ accn̄a q̄ꝫ īcrudationē materie. vn̄ ī ſincopi fe. ſm̄ gal. ī. xii. megategni. damꝰ vinū lꝫ noceat febri. ⁊ ſm̄ ipm̄. ix. megategni. aliqn̄ damꝰ aquā frigidā ad materie īcrudationē: vt ī ſinoca: q2 ī ea ē vehemēs īflāmatio q̄ magis timet̄ q̄ꝫ materie īcrudatio. qn̄ ergo ſinthomata mala veniūt ⁊ ī poriſmo: malū nō ē ꝓhibere poriſmū ne talia ſinthomata veniāt. Tertio dat̄ ad ꝯſumptionē materie remanētis poſt euacuationē. Primo nō dꝫ dari ī acceſſiōe: ſcdo nō ī die acceſſionis an̄ horā acceſſionis. tertio nō ī die īterpolatōis ⁊ in aliis caſibꝰ niſi in primis duobus.

Ad primū dōꝫ ꝙ cibꝰ dꝫ ſubtrahi ī die acceſſiōis. q2 nullū bonū facit niſi digerat̄ cū nō ſit niſi ꝑ multas alteratōes: ī qbꝰ natura a digōne morbi ⁊ expſſiōe multū diuertit̄ opiata nō ſic facit cū cito ad actū reducat̄ cū nō indigeat niſi diuiſione ⁊ nō digōne: ⁊ cū hoc ꝓhibꝫ typū vel mala ſinthomata ꝓhibēdo poriſmū vt dictū ē. vt cū timemꝰ magis ſinthomata, q̄ꝫ īcrudatōeꝫ materie ꝑ ingroſſationem ſui.

¶ Ad aliō dōm ꝙ nō dat̄ ad euacuationē ſꝫ ad ꝯſumptionem vt dictum eſt.

Hoc habito q̄rit̄ vtrū opiū. iuſqamꝰ ⁊ mandragora d̄beāt poni ī opiata. vt̄ ꝙ nō. Nihil ipediēs medicine opationē dꝫ poni in ea. opiū facit hoc ī opiata. cū opatō opiate ſit ꝯſumere. ⁊ mēbꝫ ꝯfortare. opii opatio eſt īgroſſare: ⁊ mēbꝫ ſtupefacere. ¶ Itē opiata dat̄ ad ꝯſumptionē materie ī oībꝰ mēbris. qō ergo eiꝰ trāſitū īpedit ad mēbra nō debꝫ in ea poni. opiū eſt huiuſmodi cū ſit frigidū ⁊ groſſuꝫ.

Solutio dicēdū eſt ꝙ opiū velꝰ ſilia debēt poni ī opiatis duplici de cā. vna ē pp tuitionē opiatarꝫ: ne vtꝰ opiatarꝫ ī ꝓma ⁊ ſcda digōne corrūpat̄ anq̄ꝫ ad mēbra alia ī qbꝰ dꝫ ꝯſumere. ⁊ alia opa facere veniat. Alia cā ē ad ꝯſtritionē. vt materia ꝯſumpta mēbra priꝰ apta ꝑ medicinā cōſtringant̄. ⁊ ſic fortificent̄ cū virtꝰ vnita ſit fortior ſeipſa diſperſa.

Ad primū dōm ꝙ opiū nō īpedit operationes opia/
toꝛū:q̄ ē ibi valde paruū.ꝓp qđ nec īgroſ/
ſat mā nec ſtupefacit mēbrū.vñ nō īpedit caſa qn ↄſumēt aro
matica qn ↄfoꝛtēt ſic aq̄ pauca nō īpedit qn vinū īebriet ī pau
ca q̄titate ſufficit ad ↄſtringendū mēbꝛa:nō ad alia opa faciēdū.
⁋ Notandū tñ ꝙ ſi dat̃ tripbera magna q̄ eſt opiata bñs ꝓpꝛie
tatem magnā ad menſtruoꝝ ꝓuocationē:melius eſt ſi detur ſi
ne opio q̄ cū opio.⁊ ita debet dari ad ꝓuocationē menſtruoꝝ
cū decoctione artbemiſie aut rubee tinctoꝛum aut ſpice nardi et
ſimilium:aut ſupponatur matrici ⁊ pꝛouocabit.tamen ſi demus
illam ad cōſumptionem ⁊ confoꝛtationē membꝛoꝛum poſt exbi
bitionē medicine melius eſt dare cū opio:q̄ tunc indigemus cō
ſtrictione meatuū ⁊ membꝛoꝛū:⁊ vt virtus ſit foꝛtioꝛ non ſic in
ꝓuocatione menſtruoꝛū.⁋ Ad aliud dicēdū dōm:ꝙ opiū qđ ē ita
paucum nō impedit tranſitum medicine ad membꝛa.

Oleum roſaceū ſic fit. in duabus lib.olei communis ad
doctrinam noſtram abluti.lib.i.⁊.ſ .roſarum vi
ridium aliquantulū contuſarū:⁊ ponatur olla plena ſuper igne
in caldario pleno aqua ⁊ tandiu bulliat donec tertia pars minu
atur:⁊ deinde albo panno lineo infuſo toꝛculari exprimantur.
Eodem modo viol.ſambuc.quod eſt ca.⁊ mirtinum fit oleum
quod eſt frigidum ⁊ ſtipticum.valent illa olea.ſ.myrtinum ⁊ ro
ſatum ad acutas febꝛes:inuncta ſuper epar ⁊ tēpoꝛa ⁊ plātas pe
dum:⁊ palmas manuū.q̄ calidū innaturale extinguunt.

Oleum nenufarinum ſimiliter fit ſicut oleum ro.⁊ eſt ma
gis frigidum.valet ↄ vigilias cātas ex caliditate.

Oleum de lilio ſimiliter fit:⁊ eſt calidum ⁊ ſiccum ſicut li
liū.⁊ ꝓpter hoc valet in cauſis frigidis.

Oleum perſicoꝛum ſimiliter fit.valet in emigraneo dolo
re ⁊ ad interficiendū vermes ī ventrib⁹ pueroꝝ.

Oleum iuſquiami ſic fit.piſtatur parū de ſemine iuſquia
mi ⁊ madefiat aqua in manibus malaxetur.⁊po
ſtea ad ſolē deſiccetur vſq̄ ad exalationē aque:⁊ iterū aqua hu
mectetur ⁊ iterū deſiccetur.⁊ ſic totiens iterando donec molle fi
at:quo facto:in illo ſemine ponatur oleū ⁊ dimittatur lōgo tem
poꝛe poſtea leuiter exprimat̃.valet cōtra vigilias ex caliditate:⁊
ſimiliter contra doloꝛē capitis ex caloꝛe.

Oleum ouoꝛum ſic fit.coquantur oua ad ignē et accipiā
tur vitella ⁊ ponātur ſuper laminam ferreā vel
in vaſe ferreo:⁊ ſupponatur ad ferrum ⁊ compꝛimatur ⁊ quod
exit ex eis eſt oleum.valet ad doloꝛem ani ex materia acuta pro
pꝛie ⁊ contra ignis aduſtionem.

Oleum frumenti ſic fit.accipitur vas vitreum ſtricti oꝛi
ficii ligneum foꝛtiter:ita ꝙ bene patiatur ignem
⁊ repleatur frumento ⁊ foꝛamina vaſis filis eris obturētur:ita ꝙ
non cadat frumentum:deinde ſupꝛa aliam ollam ponatur et fiat
ignis circūquaq̄ ⁊ eliquabit oleum:valet contra impetiginem ⁊
ignis aduſtionem.

Oleum camomille ⁊ oleum caſtoꝛeum fit vt oleum ro/
ſaceum.

Oleum de cinamomo ſic fit.ponatur cinamomum ī va
ſe aliquo ſubtus perfoꝛato ⁊ ſuperi⁹ obtuſo pri⁹
cū oleo aſpergitur:⁊ aliud vas ſub eo ponitur.deīde illa duo va
ſa ſub terra ponantur ⁊ aliqua terra tenaci bene conglutinentur
⁊ foꝛti igne circūquaq̄ ignianturː tunc vapoꝛ ſuperius eleuabit̃
⁊ q̄ oꝛificium eſt clauſum inferius deſcendere cogitur.⁊ ille va
poꝛ oleum dicitur.Et hoc eodem mō fieri poteſt oleū de auro
⁊ argento ⁊ lapidibus preterq̄ ex criſtallo.

Oleum de terebentina fit ſimiliter per ſublimationem:⁊
eſt clarum vt aqua fontis:valet in patiente ner
uoꝛum paraliſim ⁊ fere vbicunque valet oleum benedictum ⁊
ardet vt ignis grecus cum oleo benedicto.vnde ferrum ď eo in
unctum inflāmatur.

Oleum benedictū ſic fit.accipe lateres nouos nunq̄ ab
igne factos:⁊ in fruſta non nimis parua terātur
donec ab igne igniantur ⁊ poſtea in moꝛtariolo terantur ⁊ oleo
aliquantulum humectentur ⁊ iterum deſiccentur.⁊ ſic in vaſe
ſublimatoꝛio ponentur:⁊ deinde leuis ignis ſufficit ⁊ poſtea ma
gis foꝛtis donec aqua inde exeat:⁊ tunc exibit oleum.ↄſequen
ter illud oleum valet in paſſionibus frigidis vt in paraliſi:ſpaſ/
mo:etiā duritiem aufert ⁊ obliuionem tollit.

Viſo de electuariis ſirupis:medicinis laxatiuis ⁊ opiatis
.nunc videndum eſt de oleis ⁊ vnguentis. Et
ſciendum ꝙ nomen olei abſolute dictum cadit ſuper oleo oliua
rum ſiue pro eo intelligitur:⁊ illud oleum eſt materia omnis me
dicine.Sed galie.ſecundo ſimplicis medicine:⁊ recte dicitur ma
teria.q̄ non habet naturam agentis dē quo ſit curandū:ſed na
turam patientis.quia omni medicine que in oleo recipitur dat
ſuam pꝛopꝛietatem.vnde ſcđm cōplexionē materie comiſte oleo
habet alteram complexionem ⁊ pꝛopꝛietatem que ei a medicina
ſibi cōmiſta impꝛimitur.

Oleum vniuerſaliter loquendo habet fieri multis mo/
dis.Quoddam oleum fit per viam expꝛeſſionis
vt oleum oliuarum aut nucis.aut per viam ſublimationis vt ſi
viole vel medicine alique ponantur in alembico pꝛimo fluit aq̄
demum oleum.aut per viam decoctionis:vt de lignis aut de flo
ribus ⁊ huiuſmodi.

Oleum oliuarum quod fit per expꝛeſſionem oliuarum
fit multis mo dis.Aliquando enim fit ex oliuis
non maturis.⁊ vocatur oleum omfacinum vel omfacileon ⁊ eſt
ponticum:aut ex oliuis maturis. Aliquando eſt recens.aliquan
do eſt antiquatum:aliquando ablutum:aliquando non ablutū
ablutum eſt frigidum ex aqua:cum aqua abluitur ei cōmixta.
⁋ Similiter illud oleum aliquando eſt dulce ſine ſale.⁊ tunc la
xat ventrem per ſuam lubꝛicitatem:ſicut malua biſmalua cum ī
illo ventre non ſit flegma.⁊ remouet doloꝛē qui fit acuitate me
dicine.ſ.doloꝛem moꝛdicatiuum.Aliquando eſt ſalſum ⁊ iſtud
excoꝛiat ventrem.ideo ſoluit ipſum ſi in ipſo ſit flegma.⁋ Ab/
luitur autem ſic oleum : aqua ei cōmiſcetur ⁊ ſic concutitur.ex
iſta autem concuſſione vnum cum altero cōmiſcetur.⁊ ſic oleū
mundificatur:⁊ eodem modo oleum aqua infrigidatur.Nō ab
lutum eſt temperatum.q̄ dicitur aliquid temperatum ſimplici/
ter:et per comparationem ad coꝛpus humanum quod cū ei ex
hibetur ipſum non intendit in aliqua qualitate:ſicut eſt de oleo.
non enim calefacit coꝛpus humanum neq̄ infrigidat per aliquā
qualitatem excedentem quam habeat.Sed ſi ipſum calefaceret
hoc eſſet retinendo ſua viſcoſitate cal.naturalē coꝛpoꝛis quo
iterum coꝛpus caleſcit:ſicut veſtimenta quibus cooperimur.iſtō
autem oleum eſt materia omnium medicinarum.quia ab omni
medicina inficitur.⁋ Item omnia olea de quibus Nicolaus de
terminat.pꝛimum eſt roſaceum.⁊ illud fit multipliciter.vno mo
do ſic.accipitur de oleo oliuarum.lib.i.⁊ tertia pars lib.i. roſa.et
tunc ponatur ad ſolem vt per hoc fiat cōmendatio virtutis ro.
oleo.⁊ dimittatur per.x.dies in vaſe cooperto ſuperius vitreo
deinde coletur : illud dicitur oleum roſaceum. Et ſi vis facere
foꝛtius iſtud oleum pone adhuc cū roſis:⁊ fac ſicut pꝛius.⁊ de
inceps ſecundū ꝙ vis habere oleum ro. foꝛtius.illud oleum ſic
fit ad ſolem in eſtate.quia tunc nobis ſol apparet.Secundo mo
do ſic:ꝙ aliquando accidit ꝙ non habemus ſolem:vt in hyeme
⁊ tunc quia inferioꝛa loca ſunt calida ponatur in puteo .Tertio
modo ponendo vas ſub terra:quia aliquando accidit ꝙ nō ha/
bemus ſolem nec puteum.⁊ iſtud oleum eſt melius ⁊ magis odo
riferum:quia terra ita cooperit vas ꝙ nec virtus nec fum⁹ poſ/
ſit exire nec euapoꝛare.⁋ Sciendū autem ꝙ illud oleū quod
fit ad ſolem fit in decem diebus.tamen in puteo fit in duob⁹ mē
ſibus:⁊ in terra fit in tribus menſibus ſecundū foꝛtitudinē calo/
ris maioꝛem ⁊ minoꝛem.⁋ Aliter fit oleum ro.quando nō poſ/
ſumus tantum expectare accipitur ſuccus ro.cum oleo:⁊ de oll/
lis:⁊ ponitur ad ignem.quod remanet poſt decoctionem ⁊ con
ſumptionem ſucci dicitur oleum ro.⁋ Aliter fit cum volumus
illud citius facere:accipitur oleum ⁊ infunditur ſuper ro.⁊ dicit̃
roſatum.Iſtud oleum roſatum eſt ponticum ⁊ eſt frigidum ⁊ ſic
cum.⁊ quia habet ponticitatem ideo confoꝛtat membꝛa.ideo va
let membꝛis mollificatis laxatis ⁊ debilitatis pꝛopter laxatio/
nem membꝛoꝛū ⁊ neruoꝛum.vnde valet contra neruos laxos.
penetrat enim melius.⁊ ideo magis pꝛofundatur q̄ oleum ſim/
plex in membꝛis.l̄ roſa ſit groſſa:ipſa tamē facit penetrare oleū
ſuum ad membꝛa ſecundum galie.quarto ſimplicis medicine.
Cutis enim ideo eo mollificatur.quia roſa ſui acuitate penetrat
⁊ ducitur ⁊ ſua ponticitate impellit ſuum oleum.⁋ Item quia
ponticum frigidum ⁊ ſiccum:conuenit contra arſuram membꝛi
⁊ puncturam.ideo non eſt ei par in ſedando doloꝛem ſecundū
galie.quarto ſimplicis medicine:qui dicit ꝙ ipſe habebat vuln⁹
in quo erat doloꝛ pungens ⁊ poſuit ex vna parte aggreſtam:et
in alia acetū:⁊ in alia oleū ro.⁊ dicit ꝙ non inuenit magis infrigi
dans q̄ acetum:nec magis doloꝛem mitigans q̄ oleū ro. vnde
expertus fui hoc ī quodā q habebat doloꝛē pungitiuū in ano ſiue
lōgaone:⁊ feci aſpicere vetulam:⁊ dixit mihi ꝙ erat rubeum te
dens ad quādam nigredinem:⁊ ille dubitabat de heriſipila ī ano
⁊ ego appoſui oleū roſatū cū albumine oui ⁊ ceruſa pauca ⁊ cu/
ratus fuit de anguſtia:nō dico de moꝛbo poſt quatuoꝛ dies.Ali
quādo ponit̃ cū vitello oui.ſed albumē magis mitigat doloꝛem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0610-6
DFG

aliqualr ſtupefaciēdo. valet etiã illud oleuꝫ cõtra aduſtioneꝫ ex igne: ⁊ cõtra ragadias: ⁊ etiã cũ ſanguine turturis aut columbe: curat multũ locũ doloroſũ ⁊ cum farina ordei. ¶ Item in caliditate epatis in cauſone aut effimera: valet ad ſedandũ dolorē capitis. ¶ Item i dyabetica paſſione valet vngēdo renes cum eo quia diabetica paſſio fit ex caliditate renum attrahente humiditatē que debet ſitim ſedare: ſine ꝑ cuius defectionem fit ſitis. ¶ Item valet in pruritu in ſcabie ſi ex eo ⁊ aceto corpus inungatur corpore prius purgato: qꝛ cõſumit materiã reſiduam ſiue eã reprimit a ſua acuitate.

Oleum nenufarinũ fit ſicut oleũ roſatũ. frigidũ ē. ⁊ valet contra vigilias cauſatas ex caliditate ſi ex eo caput inungatur. ¶ Item ponitur cũ oleo roſato ⁊ cera: ⁊ fiat ex illis quaſi cerotum: valet cõtra apoſtemata calida.

Oleum de lilio ē calidũ ⁊ ſiccũ ſicut liliũ: valet ad dolorē ſtomaci ex frigiditate. ¶ Item ſi tenta ponatur in hoc oleo ⁊ ponatur in matrice: valet ad groſſitieꝫ matricis q̄ fit calidum ⁊ ſiccum.

Oleum perſicorum valet in emigranea: ⁊ valet ad interficiendum vermes in vētribus puerorũ ſi ex eo vngãtur ⁊ magis ſi potetur.

Oleum iuſquiami fit ſicut tactum eſt: ⁊ valet contra vigilias ex caliditate. ¶ Item in dolore capitis ex caliditate: ſi caput inungatur.

Oleum ouorum fit ſicut dictũ eſt: illud oleũ valet ad dolorem ani ex materia acuta proprie ⁊ contra aduſtionem ignis.

Oleum mirtinum ſic fit. mirtilli piſtentur: deinde ponantur ad ignem cũ vino: ⁊ tam diu ſtent quouſqꝫ vinum cõſumetur: deinde oleum appõatur ⁊ decoquatur ſimul ita ꝙ bulliant: ⁊ poſtea colētur: ⁊ ſic dicitur oleũ mirtillinũ: frigidum ē ⁊ ſiccũ: ⁊ valet ꝯtra caliditatē capitis ex ſua frigiditate.

Oleuꝫ frumenti fit ſicut oleum ouorum: vt dictũ eſt. ſ. per expreſſionem cuꝫ duabus laminibus ferreis cãdētibus: valet cõtra ſcabiem ⁊ ipetiginem ⁊ ſerpiginem: ⁊ ſimilia: alio mõ fit vt dictum eſt. ⁊ illum modum tangit Raſis quinto almanſoris: valet cõtra predicta ⁊ cõtra aduſtionem ignis: ⁊ cõtra alia ſicut ibidem tangit Raſis.

Oleum camomille fit vt oleum roſatũ: ſicut dictum ē: et ē ſubtile: valet cõtra dolorē ſtomaci ⁊ pectoris ex ventoſitate vel ex materia pauca: qꝛ reſoluit ſine attractione: ſicut camomilla. ¶ Item confortat membra.

Oleum coſtinum fit ſicut alia olea: valet ad confortationem ſtomaci: valet in paraliſi calefaciendo neruos. ⁊ ſi cũ emplaſtro ponatur ſupra ſtomacum frigidum ⁊ commiſceatur confert.

Oleum de cinamomo cõfortat ſtomacũ ⁊ magis neruos ⁊ fit ſicut in littera tactum eſt.

Oleũ de terebentina claruꝫ eſt: ⁊ fit per ſublimationē multum. valet in paraliſi ⁊ ceteris paſſionibus neruoruꝫ valet fere tantundem vt oleuꝫ benedictuꝫ: ardet vt ignis. vnde de eo fit ignis grecus cum oleo benedicto: ⁊ ſi ferrum cum eo inungatur ⁊ poſtea in ignē ꝓiciatur inflãmabitur ⁊ ardebit q̄diu ibi erit aliquid de oleo.

Oleum benedictũ fit vno mõ vt dictũ eſt ſupra. Alr fit ſm Raſim quīto almãſoris: ponũtur iſta fruſta i vaſe vitreo ſpiſſo illud vas cũ argilla ſuperi⁹ bene obſtruatꝛ: ita ꝙ nihil exeat. ⁊ ſi tu videas exire fumũ. ⁊ adhuc obſtrue illum poſtũ cũ argilla. deinde fiat ignis leuis donec deſiccetur illa argilla. ⁊ deinde fiat fortis ignis ⁊ fiet oleũ. Iſtud aũt vas vitreũ pati poteſt bis vl ter vigorē iſtius ignis ⁊ nõ plus. Et valet iſtõ oleũ in paſſionibus frigidis ⁊ paraliſi ⁊ ſpaſmo. mirabiliter enĩ penetrat. vnde ſi in manu aliqualiter ponatur ſentietur fetor per multum tempus. i. per quatuor dies. cuius ſignũ eſt. qꝛ multuꝫ penetrat. ⁊ ideo valet in paraliſi ⁊ ſpaſmo ſi membra inungantur prius tamen euacuatione facta ⁊ materia digeſta. ⁊ non eſt ei par in hoc ſupra ſplenem poſitũ ſoluit ei⁹ duritiē: cerebꝝ calefacit. vnde obliuionē aufert. valet etiã cõtra venenum ſcorpionis cum illud fit frigidum. ¶ Item ſi bibatur opium ⁊ iuſquiam⁹: valet cõtra iſta ⁊ alia ſimilia. ⁊ ſi in iſto oleo intingatur ferrum ⁊ ponatur ad ignem: ſtatim incendetur ſicut in terebētina. ¶ Item ſcõm Raſim ſi intingãtur in illo oleo retia: aggregabũtur in eis multitudo piſcium ⁊ capientur.

Circa iſtam lectionē primo queritur vtrũ opiate ⁊ alie medicine alterãtes alterēt per ſuam qualitatē venientem ad mēbra: aut per ſubſtantiã ſuam venientē ibidem. ⁊ videtur ꝙ non oporteat ibi venire niſi ſolam virtutē. motus localis fortior eſt motu alterationis ſi medicina attractiua attrahit humorem preter q̄ꝫ in ſua ſubſtantia ad membrum veniat. ergo et medicina alteratiua manente in ſubſtantia abſque eo ꝙ veniat ad membrũ ſcõm ſui ſubſtantiã poterit alterare. ¶ Iteꝫ virtus naturalis: vitalis: ⁊ animalis feruntur ab epate cerebro ⁊ corde ad ſingula membra ſola ſubſtãtia in ipſis remanente: ⁊ tamen alterat membra ⁊ in eis operatur. ergo a ſimili erit de medicina: ꝙ ſicut illa ꝑ ſpiritus deferentes multiplicatur: ſic per ſpũs deferentes ad ſingula membra: ita illa medicina alterando ſpũs. ergo ⁊c. ¶ Item ſcõm galie. tertio ſimplicis medicine. ſi ponatur pes in aqua frigida totũ corpus infrigidatur. ⁊ tamē planũ eſt ꝙ tantũ qualitas defertur ad membra ⁊ nõ ſubſtantia aque. ergo multo fortius medicina recepta interius alterabit abſque ſue ſubſtantie tranſmiſſione. ¶ Item emplaſtra ſup epar ⁊ alia membra ⁊ vnguenta ponimus vt alterent illa membra interiora: vt epar ⁊ ſtomacũ: ⁊ tamē planũ eſt ꝙ nõ fit per ſubſtãtie pñam in illis membris interioribus: ſed per virtutis ſoli⁹ cõmendationeꝫ. ¶ Contra. agens particulare agit per contactũ: ⁊ maxime agens per cõplexionē medicine, cum ergo tact⁹ fit corporꝝ duorũ: videtur ꝙ ſubſtãtia medicine tangat membrũ qđ alterat veniendo ad ipſũ. hoc idem vult ſerapio in ſeptimo.

Iuxta hoc queritur ſecũdo cũ illa medicina alteratiua ad membrũ veniat: quomõ hoc fit. i. ꝑ quã viaꝫ. qꝛ nõ põt per ſe. qꝛ nihil ſeipſum mouet. omne. n. qđ mouetur ab alio mouetur. neqꝫ ꝑ aliud. qꝛ tũc eſſet ꝑ membrũ attrahendo. qđ eſt impoſſibile: qꝛ attrahēs a tota ſpecie nõ attrahit ſimul duo ꝯtraria ſed membrũ attrahit cibũ q eſt ꝯtrarius medicine. cuꝫ vnius ſit agere ⁊ alterius pati. ergo ⁊c. ⁊ ꝓbatur maior. quoniã virtus attrahendi a tota ſpecie fit rõne ſimilitudinis: q̄ nõ eſt reſpectu diuerſorꝝ. ¶ Forte dices ꝙ trahēs a tota ſpecie non attrahit duo ꝯtraria cũ remanet ſub eadem diſpoſitiõe. ſub diuerſa tamē põt. vnde mēbrum qñ eſt ſanũ attrahit cibũ ⁊ nõ medicinam. cũ aũt eſt egrum attrahit diuerſum: vt medicinã alterantē. ¶ Contra. diſpõ accñtalis nõ mutat eẽntialeꝫ cũ q̇ ſi fiat attractio diuerſorꝝ a tota ſpecie diuerſificetur tota ſpecies. egritudo aũt eſt accidētalis ⁊ tota ſpecies eſt diſpoſitio eſſentialis ſm auic. nõ ergo diuerſificetur per egritudinem ergo ⁊c.

Ad primã queſtionē rñdet ſerapion in ſeptimo. ꝙ medicina alteratiua⁹ venit ad membrũ ſm ſuã ſubſtantiam ⁊ nõ ſolũ ſm virtutē: ⁊ verꝝ eſt. ꝙ medicina alteratiua põt alterare abſqꝫ hoc ꝙ vadat ad mēbrũ ſm ſubam. qꝛ ei⁹ virtus ꝑ ſingula corporis mēbra multiplicatꝛ tã ſana q̄ꝫ egra indifferenter: ⁊ appellatꝛ hec virt⁹ fumi⁹ a medicina reſolut⁹ qui ꝑ corpus diſpgit alterãs corpus ad naturã ꝓpriã. Ille aũt fum⁹ paucus ē ⁊ virtutis debilis. iõ ſua alteratio eſt pauca. ¶ Item medicina mĩn⁹ appropriatur vni mēbro q̄ꝫ alteri: qꝛ vbiqꝫ ſpargitur. qꝛ ſi oꝫ fieri alteratio cõtra diſcraſiã alicui⁹ membri niſi ſit pauca valde: oportet ꝙ medicina ſcõm ſui ſubſtantiã ad membruꝫ veniat ſm ſerapionē i ſeptimo. dico ergo ꝙ medicĩa alteratiua ad mēbrũ venit: ⁊ lꝫ ſua virt⁹ ſemp multiplicetꝛ: tñ illa nõ ſufficit. qꝛ vapor per quē multiplicatꝛ illa virtus eſt paucus.

Ad primũ argumētũ in ꝯtriuꝫ dico ꝙ medicĩa euacuatiua nõ oꝫ ꝙ eat ad mēbra qꝛ ipſa opatur a tota ſpecie hac aũt rõne ſue ſpñalitatis põt ſe mltiplicatꝛ ꝯplete ⁊ excitare potētiã incõpletã humoris q ei obedit magis i pte vna q̄ꝫ in alia. obediet diſcraſie medicine alterãtis. ſed medicĩa alteratiua agit ꝑ ꝯplõnē q̄ ſic nõ põt ſe multiplicare ad hoc vt alteret cũ nõ multiplicet ſe niſi cũ fumo debilis virtutis. ¶ Itē reſiſtētiã inuenit i mēbro ⁊ non fit attractio in hũor. ergo ⁊c. ¶ Alia tertia ratio vere ꝯcludit ꝙ virt⁹ multiplicatꝛ. dico tñ ꝙ nõ ſufficit ad alterandum. ꝑꝑ qđ neceſſario ſubſtãtia illuc vadit. ¶ Et de aq̄ frigida dico ꝙ infrigidat ⁊ alterat mēbra ſi ſint parꝝ lapſa: nõ tñ ſi ſit multũ lapſa. ſilr dico ꝙ medicina ꝑ fumũ alterat mēbrũ ſi ſint parꝝ lapſũ: nõ tñ multũ lapſũ niſi ꝑ ſubſtãtiaꝫ. ¶ Ad ſcđaꝫ qõnem dico ꝙ ibi venit qꝛ mēbro attrahitur per virtutem eandem per quam membrum attrahit cibum in ſanitate attrahit medicinã i egritudĩe. q̄ꝫuis nihil ſeipꝫ generet, qđlꝫ tñ ſeipꝫ ꝯſeruat. vñ q̄lꝫ forma rei intendit ſui ꝯſeruatiõꝫ ꝯſeruatio aũt pēdet in duob⁹. ſ. in remotiõe ꝯtrij ⁊ attractiõe ꝯuenientis. iõ mēbrũ ꝑ ſuã ꝓpriã v̄tuteꝫ attrahit ſimile cũ eo indigeat. ⁊ ꝑ eandeꝫ virtutem abijcit ꝯtrium cũ in membrũ inducitur. Sed qꝛ iſtud ꝯtrariũ ſiue nocumentũ nõ põt abijcere ꝑ ſe. ideo attrahit aliquid quod iuuet ipſum. ſ. medicinam alterantem ⁊ hoc per eandem virtutē per quã attrahit ſibi ſimile. quia virtus per quam ſe conſeruat eſt vna ⁊ eadē que hec duo facit reſpectu eiuſdeꝫ finis q ē ſe cõ

cõſeruare facit duo opa ad eundem finē: expellere autem contrariū nō poteſt īmediate facere. iō attrahit illud mediū quo indiget ad hoc operandū: vt medicinā. Dictū eſt ergo per qd membꝛuꝫ attrahit medicinā. ſ. per ſuā virtutē. ſed nō eſt dictū quomō. Et ad hoc poteſt foꝛte dici ꝙ membꝛū diſcraſiatū īducit ī medicina aliquā diſpōnem ꝑ quā fit ei ſimilis ⁊ eſt etiam ſimile reſpectu effectus ⁊ finis. iō ad illō mouetur pluſq̄ꝫ ad aliud. vel ad min⁹ virtus regitiua coꝛpoꝛis illā habilitat ⁊ diſponit. hoc tamē habet dubitationeꝫ. et iō inquiſitione ⁊ ſtudio indiget.

Ad primum argumentū dōm ꝙ attrahens nō attrahit a tota ſpecie cōtraria. ⁊ dico ꝙ cib⁹ ⁊ medicina nō ſunt ꝯtraria ſm ꝙ attrahūtur: lꝫ ī ſe ſint ꝯtraria q: attrahūtur vt ſiles: lꝫ nō in ſpē ſed ī operatione reſpectu finis: ſcꝫ vt membꝛū ꝯſeruetur per ea. ī iſto aūt conueniūt: ideo debent vtrāq̄ꝫ attrahi. nec attrahūtur vt diuerſa ſm ꝙ diuerſa. ¶ Vel dicendū ꝙ membꝛū nō attrahit diuerſa manens ſub eadē diſpoſitione: lꝫ ſub diuerſa diſpōne manēs hoc poſſit facere. vnde ſolū membꝛū egrū attrahit medicinā: ⁊ nō ſanū. cū ergo arguitur ꝙ attrahens variatū nō pōt attrahere contraria. q: per hoc mutatur ſua tota ſpecies: dico ꝙ veruꝫ ē ſm ꝙ tota ſpecies nō attrahit niſi per ꝯſeruationē ſui. iſta autē natura reperta eſt ī duobus contrariis. ideo duo cōtraria attrahit. ⁊ tu obiicis ꝙ haberet ſimilitudinē cū duobus cōtrariis. dico ꝙ nō eſt incōueniens lꝫ tota ſpecies ſit cōtraria alicui iſtoꝛum ī foꝛma. eſt tamē ei cōueniens ī intentione. q: ſ. tam illa virtus q̄ꝫ illud cui cōtrariatur. ſ. medicina intendit membꝛum cōſeruare. iō ⁊c. Nec dico ꝙ mutetur iſta ſpecies ꝓpter diſpoſitioneꝫ illaꝫ accidentalē. aliud tamē opus facit ſpeciale. ſ. attrahere medicinā qua īdiget ꝓpter illā diſpoſitionē ⁊ qua nō indiget cū ē ſub alia diſpoſitione ſemper attrahit quo indiget ad ſui ꝯſeruationē dummō poſſit ⁊c.

Hoc habito queritur de iſta medicina alterāte: vtruꝫ anteq̄ꝫ ad mēbꝛa veniat que alterat conuertatur ī humoꝛē vel non cōuertatur. ⁊ cōfundam⁹ illa duo in vnuꝫ. ⁊ arguitur ꝙ debeat imitari humoꝛē ⁊ mutetur. ſ. anteq̄ꝫ alteret. dicit galie. x. megategni. ꝙ q̄uis medicine alterantes ⁊ cibi ⁊ potus ad mēbꝛa veniant: tamē tarde ⁊ poſt eoꝛuꝫ cōuerſionem ⁊ alterationeꝫ. ¶ Itē decimotertio megategni dicit galie. ꝙ medicine moꝛdicātes magis nocēt cōcauo epatis q̄ꝫ gibbo. q: cū veniūt in gibbo epatis iam ſunt conuerſe. ergo multo foꝛtius medicina vadens ad mēbꝛa ſingula. ¶ Item īpoſſibile ē ꝙ agēs appꝛoximatū paſſo nō agat. ſed medicina appꝛoximat ſtomaco ⁊ epati. ergo in ipſam agunt. ſed actio epatis ē ꝯuerſio in humoꝛem. ergo ⁊c. ¶ Contrariū vult auicē. in ꝓmo capi. de eo quod comeditur ⁊ bibitur. vbi dicit ꝙ illud qō ī coꝛpus agit ⁊ nō patitur ē medicina. ⁊ alibi. qō a coꝛpoꝛe nō vincitur eſt medicina. Adhuc dicit. qō ī coꝛpoꝛis ſimilitudinē nō conuertitur ē medicina. ¶ Item galie. pꝛimo ſimplicis medicine. cibi eſt pati. medicine agere. cū ergo nō poſſit mutari niſi patiatur. ergo ⁊c. ¶ Item per experimentū patet hoc: cuꝫ damus potiones vulneratis videmus medicinas egredi per vulnera membꝛoꝛuꝫ valde remotoꝛum: vt in capite ſub eodeꝫ coloꝛe ⁊ ſub eodeꝫ ſapoꝛe: ſicut intrant. ergo ⁊c. ¶ Ad iſtā queſtionē dicendū eſt ꝙ cū queris vtꝝ medicina cū debet alterari debeat cōuerti in humoꝛeꝫ ⁊c. Dōm eſt ꝙ nō. ſi enī cōuerteretur iaꝫ haberet oīum membꝛoꝛum ſimilitudinē. q: omnia mēbꝛa ipſuꝫ equaliter attraherent. cum ergo vnuꝫ membꝛuꝫ ſicut membꝛū leſuꝫ pꝛecipue ipſuꝫ attrahat: ⁊ nō aliud: pꝫ: ꝙ nō debet conuerti. ⁊ hoc vult gal. tertio ſimplicis medicine ī pꝛincipio diſtinguit ita duplicē alterationē ſiue mutationē. vna ſcōm veritatē: vt quādo fit de ſpecie ad ſpēm: vt cū ex pane ſiue cibo fit ſanguis: ⁊ iterū caro ⁊ os ⁊ neruus. alia ſcōm tranſumptionē: vt quādo coꝛrūpitur nō vera foꝛma: ſed viſualis exterioꝛ. vt cum panis in parua fruſta diuiditur ⁊ cuꝫ piper conteritur. Deinde ſubiungit ſtatiꝫ galie. ⁊ omnes libꝛi ſunt falſi in illo loco. tamē aliquādo libꝛū inueni ī quo erat alio mō q̄ꝫ ī nouis non eſt negatio. ſed in illo erat negatio: ita ꝙ debet ibi eſſe ī alia littera que ſtatim ſubiungit: ⁊ non quidē iam diximus ꝙ virtutes medicinarū nō īgrediūtur in genus pꝛimoꝛuꝫ duoꝛuꝫ generꝫ mutationis. ⁊ iſtud patet per litteraꝫ que ſequitur cum dicit ꝙ non ſit poſſibile ꝙ mutetur res ⁊ conuertatur de ſpecie in ſpeciē niſi calefiat ⁊ refrigidetur ⁊c. ex quo patet ꝙ medicine alterātes non coꝛrumpuntur cum non intrent in genus ſecundū alterationis. Tunc de ſcōa queſtione que cū illa confundebatur: vtruꝫ. ſ. poſſit pꝛeſeruari a coꝛruptione. dicendum ꝙ triplex eſt res medicinalis. quedaꝫ que eſt medicina pura. quedaꝫ eſt que eſt medicinale. quedaꝫ eſt que ē cibus medicinalis. medicina pura tantum agit. medicinale agit magis q̄ꝫ patiaꝛ. cibus medicinalis vtrūq̄ꝫ equaliter. Dico tunc ꝙ ſi ſit medicina pura nō coꝛrūpitur neque conuertitur in humoꝛē anteq̄ꝫ alteret: ſed alterat abſq̄ꝫ ſui ꝯuerſione: q: habet tantā virtuteꝫ medicine ꝙ ſuperat virtutē cibi: tamen poſſet cōuerti: in tanta quantitate pauca poſſet dari. ſed non opoꝛtet ad hoc ꝙ alteret. vnde appellando medicinā illud quod ē medicinale: vel illud quod ē cibus medicinalis: poteſt hec ne conuerti: lꝫ nō debeat nec opoꝛteat ad hoc vt alteret. Unde auic. Sanguis generatus ex lactuca retinet ſuaꝫ qualitateꝫ vſq̄ꝫ ad tēpus. ⁊ ita poteſt cōuerti ⁊ alterare. tamen non opoꝛtet ꝙ conuertaꝛ ad h⁹ ꝙ alteretur. vnde ſi detur ſuccus lactuce ad alterādum vel infrigidandū epar: lꝫ poſſit cōuerti. non tamen debet ſi debeat alterare. Unde ſcienduꝫ ꝙ dīt dīe medicine: ⁊ medicinale: ⁊ cibus medicinalis. vnde cū dico medicinā dico reꝫ agentem tantū. cū dico medicinale: dico rem agentē ⁊ patientē: magis tamen agentē q̄ꝫ patientē. cū vero dico cibū medicinalē: dico rem agentē ⁊ patientē: magis tamen patienteꝫ. ¶ Quādo ergo queritur vtruꝫ medicina cōuertatur: dico ꝙ nō ſi appellatur medicina pura: quod poteſt ꝓbari per litteraꝫ pꝛedictā tertio ſimplicis medicine. ⁊ ſi detur illud: qō eſt medicina pura in aliqua quantitate modica: poterit fieri cibus medicinalis: ⁊ tunc conuertetur: vꝉ medicīale ſi magis agat q̄ꝫ patiaꝛ cib⁹ medicinaꝉ eq̄lr vtrūq̄ꝫ aut magis patiatur q̄ꝫ agat. vnde ſi detur ſuccus lactuce ad infrigidandū epar venit ibi ſicut eſt. ¶ Et tu queres quid accidet de illa medicina anteq̄ꝫ fecerit ſuaꝫ operationē: dico ꝙ expellet ſicut ſuperfluitas cuꝫ ſudoꝛe vel vꝛina: vel egeſtione: ſicut tangit auic. de croco qō conducit medicinas coꝛdiales ad coꝛ ⁊ ī fumū cōuertitur ⁊ expellitur. Et dico ꝙ ſi illa medicina que pꝛi⁹ erat medicina pura detur in modica quātitate vt poſſit conuerti: tūc alterabit omnia mēbꝛa: nō magis vnū q̄ꝫ aliud erat. nec tunc erit medicina pura. ſed erit cibus medicinalis q: mutatur in humoꝛeꝫ recipiēdo virtutē medicine per quā alterat coꝛpus: ⁊ tūc duo mobilia. ſ. inquantū cibus patitur ſuā cōuerſionē: ⁊ inquantum medicina ſuā diuiſionē ſolum.

Ad primum argumentuꝫ poteſt dici ꝙ medicine veniunt poſt ſui cōuerſioneꝫ verū ē tranſumptiuaꝫ ad mēbꝛa que eſt ſui diuiſio. vnde cōuertitur ſm ſui apertionē: nō cōuerſione vera. ¶ Ad aliud dicendū: ſicut pꝛius Vel dicendū ad vtrunq̄ꝫ aliter. ꝙ medicine venientes in gibbo epatis ſunt cōuerſe. i. debilitate ī ſua malitia. vnde in tertio dē cōplexionibus. acuta cibaria ſicut cepe ⁊ allia nō vlcerāt interi⁹ quū comeduntur ſicē quū exterius emplaſtrantur. q: ſua acuitas remouetur magis: q: ſe cōmiſcent humoꝛibus cōtentis in venis. ⁊ ſanguis per quē ſola acuitas mitigatur nō ꝑmittit: ꝙ ſic īueniat aliquid ī ſtomaco cū quo cōmiſceantur: ideo coꝛrigitur eoꝛū malitia magis cum veniunt ad gibbum q̄ꝫ ad cōcauuꝫ epatis. quia tunc ē magis admixta cū humoꝛib⁹ q̄ꝫ pꝛius. ¶ Ad aliud eſt ibi ꝯſequens. nō enī ſequitur: ſi coꝛpus agit ī medicinis. q: hoc modo ſiue talē actionē faciat que eſt cōuerſio ī humoꝛem. quia agit aliā actionē. ſ. diuiſionem eius in partes paruas coꝛrectioneꝫ medicinea ſua malitia: vnde ibi fit cōuerſio tranſumptiua ⁊ nō vera.

Unguentū populeon dicitur qō fit de oculis populi: valet cōtra caloꝛē acute feb. ⁊ his qui doꝛmire nequeunt inunctis tēpoꝛib⁹ ⁊ pulſib⁹ ⁊ plātis manuū ⁊ pedum. hoc idem cū oleo ro. vel violato mixtū ⁊ ſuper epar inunctum mirabiliter caloꝛē tollit ⁊c.

Unguentum dyaltea malauſacō ⁊ calauſticō: dyaltea a radice eraſti dicitur. malauſticon. i. mollificatiuū. calauſticon. i. calefactiuuꝫ ⁊c.

Viſo de oleis videndū eſt de vnguētis vnguēta fuerunt inuenta eadē rōne ſicut ⁊ electuaria. ⁊ alie medicine cōpoſite ſicut electuaria ⁊ medicine ꝯpoſite fuerūt adinuente. ſ. interius ⁊ exterius exhibite propter hoc ꝙ medicine ſimplices nō faciebāt effectū īterius ſic vnguēta ⁊ emplaſtra. q: medicine ſimplices extra effectū aliqū nō faciebāt. ⁊ hoc vel propter debilitates ſimpliciū medicinaꝝ: aut q: lōgo tēpoꝛe nō poſſunt remanere in loco ſuper quē ponuntur. īuenta fuerūt vnguēta: vt diutius ſuper locū remanerēt. ⁊ per hoc ſuā operationeꝫ adiplerent. verbi gratia. cū puluis aliquis aſpergatur ſuper locū per pānos auferꝛ citius q̄ꝫ ſi vnguētū vel emplaſtrū aut cerotū cū iſto puluere ꝯficiaꝛ. illa. n. faciūt medicinā. ſ. puluerē diuti⁹ remanere ſup locū. ¶ Unguenta etiam ſunt inuenta. vt faciant abſterſionē in mēbꝛo. ⁊ confoꝛtationē abſtergunt. ⁊ conſumunt materiā paucā remanentē poſt purgationē pꝛius factam. ⁊ aliquando fiunt ad cōfoꝛtandū iſta vnguenta: tamen mēbꝛa exterioꝛa q̄ꝫ interioꝛa. Interioꝛa vt ſtomacū. aliquando. n. inungimus ventrē propter ſtomacū confoꝛtationeꝫ frigidi. oleo coſtino. vel oleo de ſpica nardi.

vel de abſcinthio: vel de menta. iſta autē omnia inungunt ip̄m maxime cū eſt debilitatus: aut propter frigiditatē: aut ꝓpter textu re raritatem.

Notandum eſt ꝙ in omni vnguento eſt oleū aut pinguedo a qua confectū ſit. vt diutius remaneat ſuper mēbꝝ. illud autē facit oleum: aut pinguedo per viſcoſitatē ſuam. Vnguentū dicitur ab vngue. vel vngo vngis. ⁊ tunc proprie dicitur vnguentum.

Vnguentum populeon eſt primū vnguentū factū ⁊ dicitur ab oculis populi: oculi autē populi dicuntur folia cuiuſdā arboris que populus appellatur. Que folia dicte arboris parua colliguntur. ⁊ exiſtens componitˀ vnguentum: prouocat ſomnū: ſi ex eo plāte pedū tempora: ⁊ vole manuū: ⁊ arterie inungantur. epar infrigidat ſi eſt poſitum ſupra ipſuꝫ cū aqua ro. ⁊ pauco aceto. ¶ Nicolaus dicit ꝙ prouocat ſudorem ſi ex eo vmbilicus vngatˀ: ſed falſum eſt. cuꝫ .n. frigidū ſit claudendo poros prohibet caloris euaporationem: cū etiā ſit viſcoſuꝫ per ſuā viſcoſitatē impedit humiditatē ex qua fit. et ſudor egrediens. ⁊ eam interius retinet. vt flegmatici: prurigino ſi ⁊c. Conficitur ſicut alia vnguenta. q: ſpecies conteruntur. ⁊ tunc cū oleo vel pinguedine conficiuntur. ℞. omnia frigida. papauer frigidū nigrū: mandragorā: cimas rubi ſolatrum. ⁊ ſimilia frigida. vnde illud vnguētū valet contra calorē acute fe. diſtemperatū cum aceto, vt melius poſſit tranſire: aut cuꝫ agreſta. ⁊ debet fieri inunctio ſuper volas manuū ⁊ pedū ⁊ circa frontem ⁊ tempora: ſed ſi fe. non fuerit acuta multū patiens de natura ſua frigidus. ⁊ tempus ei conforme fuerit. aut ſi ſudare voluerit non eſt vtendum populeon. quia materia fieret ex hoc ineptior digeſtioni. ⁊ ſudorem īpediendo beneficium nature poſſet impedire.

Vnguentum de althea quaſi factū de althea. i. maluia vel biſmalua calefacit ⁊ humectat ⁊ ideo multū valet ad maturandū apoſtemata. q: ſecunduꝫ gal. ſcōo ſimplicis medicine ad maturationeꝫ apoſtematum. tria requirūtur. ſ. calor ad caloris attractionē ad locū apoſtematis vt melius poſſit digerere. ⁊ q: timetur ne fiat conſumptio ⁊ reſolutio caloris apponuntur viſcoſa. vt calorē attractū ibi exiſtentem interius retineant. ⁊ humida ad materie remollitionē: valet ad reſoluendū ventoſitatē. ⁊ ſubtilē materiam.

Circa iſtā lectionē dubitatur cū primo viſuꝫ ſit de opiatis in generali. videndum eſt de eis in ſpeciali. Et primo de tyriaca. vtrū ſit bona circa materiaꝫ reumaticā videtur ꝙ nō Nullū reuma prouocans cōpetit in cā reumatica: ſed tyriaca eſt huiuſmodi cū ſomnum prouocet ſecundū Galie. primo megategni capitulo quarto. ergo ⁊c. ¶ Itē nulla operatio prohibēs fluxum materie a mēbro nobili ad ignobile eſt facienda: ſed tyriaca eſt huiuſmodi. q: prohibet fluxū materie a cerebro qd eſt mēbꝝ nobile. maior patet per auicen. ⁊ Galie. in īfinitis locis. q: ſemp debet fieri expulſio ſuperfluitatū a mēbris nobilibus ad ignobilia. minor patet per auicen. libro quinto de probatione tyriace dicit ꝙ ſi tyriaca exbibita ſtringit vētrē bona eſt: ergo ⁊ ſtringit fluxum reumatis a capite. ¶ Oppoſituꝫ dicit auicen. in quinto. ꝙ valet ad conſumptionē materie flegmatice. ergo valet in frigida cauſa ⁊ reumatica. ¶ Dico ꝙ tyriaca cōuenit ī materia flegmatica cū eſt digeſta. ⁊ non multa ſed pauca. vnde conuenit euacuatione prius facta: ſed ſi materia ſit indigeſta. q: cōſumeret ſubtile ⁊ reliquū ingroſſaret non conuenit: ſed ſi materia eſſet digeſta: tamen multa nō competeret. ne etiam aliquā partem cōſumendo ipſam īgroſſaret. ⁊ aliā non ꝯſumendo: aut faceret ipſam per corpus currere ad mēbꝝ nobile niſi illa mā flueret ad mēbꝝ nobile tunc eſſet tēpus neceſſitatis. vt quādo fluit ad oculos. q: pauca materia. vt gutta nocet eis. repercutimus ad cerebrum. ⁊ ſtringimus fluxū eius ad oculos. ſimiliter ſi flegma ad partes ſpiritua les: ſeu vitales flueret reumaticū: ⁊ ſi materia eſſet pauca ⁊ digeſta. tunc cōuenit ad illius digeſtionē ſiue cōſumptionem.

Ad primum argumentū in oppoſitū dicendū ꝙ tyriaca recēs prouocat ſomnum. ⁊ talis non ꝯuenit: ſed antiquata. ⁊ illa prouocat magis vigilias caput deſiccando in eo cōſumendo materiā flegmaticā inducentē ſomnum. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ nō valet: licet prohibeat fluxum reumatis: a cerebro cum hoc: ꝙ reſtringat ipſuꝫ ꝯſumit. ⁊ ita in cerebro remanet. ¶ Iteꝫ bene veꝝ eſt ꝙ ſi flueret a cerebro in mēbꝝ ignobile nō deberet reſtringi: ſed ſi ad mēbrum nobile de quo eſt magis timēdum q̄ꝫ de cerebro deberet ſtringi vt ſi ad cor aut ad pulmonē: aut ad oculum.

Conſequenter queritur vtrū ꝯpetat in quartana. videtur ꝙ ſic ſcōm auicen. in quarto. Quartana habet curari per calida cū materia eius ſit frigida ſed tyriaca eſt ca. ⁊ materiā quartane cōſumit. ergo competit. ¶ Iteꝫ ſcōm Galie. in morbo longo debet virtus confortari ⁊ ꝯſeruari. q: ipſa curat morbos: ſed quartana eſt morbus longus ⁊ cronicus. ergo in ea ꝯuenit qd virtutē confortet. quoniā ſecundum auicen. tyriaca ꝯfortat caloreꝫ ⁊ ſpiritū. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitum dicit auicē. in quarto. dicit. n. ꝙ ſi daremus tyriacaꝫ in quartana adderemꝰ quartanā quartane. ⁊ ſic afflictionem afflicto. ergo ⁊c. ¶ Dico ꝙ ante euacuationeꝫ materie nō conuenit. neqꝫ materia indigeſta. q: ſubtile ꝯſumeret. ⁊ reliquū ingroſſaret: vnde in principio nō ꝯuenit: ſed materia digeſta ⁊ euacuata ⁊ exiſtē te pauca cōuenit ad reſidui cōſumptionē: ſed ſi multa nō competeret: aut ſi eſſet indigeſta. tunc. n. adderetur q̄rtana quartane.

Ad primum dicendū ꝙ in ea competunt calida. ſ. temperata leuia ⁊ humida ad materie remollitionē: ſed tyriaca eſt multū ca. ⁊ ſic. ideo tantuꝫ conuenit ſicut in fractione lapidis. ſcōm auctores nō competūt nimis diuretica materia indigeſta. q: materiā petrificarent ſubtile ꝯſumendo. ⁊ reſiduum ꝯpingendo ⁊ īdurando. ſimiliter eſt hic. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ veꝝ eſt ꝙ cōfortat. ⁊ ſi tātum ꝯfortaret competeret: ſed q: plus faceret mali materiaꝫ ingroſſando q̄ꝫ boni virtutē ꝯfortando: ideo nō conuenit in quartana.

Conſequenter queritur vtrū tyriaca ꝯpetat in ſanis. videtur ꝙ ſic ſcōm illuꝫ afforꝫ. tenues ⁊ certe diete. dicit Galie. ꝙ in ſanis vtus dꝫ ꝯfortari ⁊ cōſeruari: in egris aūt debet minui in acuta egritudine: ſed ſecūduꝫ auicen. in quinto capitulo de laudibus tyriace. Tyriaca virtutē ꝯfortat calorē ⁊ ſpiritū confortando. ¶ Itē ꝯſeruat adoleſcentiam ſcōm auicen. in quarto. ergo conuenit in ſanis. ¶ Itē ſi ſit incōueniens. hoc erit propter carnē tyri que eſt venenū ſecūduꝫ Galie. tertio ſimplicis medicine: ſed ꝙ propter hoc nō ſit incōueniens arguitur ſic. q: ſm aui. ī. 3°. caro tyri hꝫ ꝓprietatē ꝯſeruādi vtutē ⁊ vitā prolōgādi. ergo ⁊c. ¶ Oppoſitū dicit gal. tertio. ſimplicis medicine. Medicina liberās a veneno eſt venenū: ſed venenū nō ꝯpetit ſanis. ergo ⁊c.

Solutio qd famoſa eſt. dico tn̄ ad queſtioneꝫ. duplex eſt corpus ſanū. ſ. ſanū ſimpliciter qd nō eſt egrum nec actu: nec potētia. ī potētia dico q: habeat in ſe materiaꝫ que debeat in futuꝝ eſſe cauſa egritudinis ⁊ taliter ſano non ꝯuenit q: ſcōm Gal. ⁊ hypo. medicina nō ꝯuenit ſanas carnes hn̄tibꝰ q: cū nō īueniat materiā malā in corpore ꝯuertit ſe ſupra bonos humores ex qbus debꝫ bona caro generari. ⁊ ꝯſumit ⁊ euacuat. ſimiliter ſi tyriaca exbibeatˀ ī corpore ſano ſimpl'r ꝯſumeret illud qd nō eēt ꝯſumēdum. ⁊ eſſet ibi venenū. Aliud eſt corpus ſanuꝫ qd opera hꝫ naturalia nō leſa. attamē eſt neutꝝ decidētie. qd in ſe hꝫ materiā que qeta eſt. ideo nō noceret ei in futuro. tn̄ mota ab aliquo īducet egritudinē in tali ſano ꝯuenit cōſumēdo illam materiā flegmaticā. que dꝫ facere egritudinē in futuro: ⁊ hoc modo ꝓlōgat iuuētutē. ſ. tardādo canitiē. Canities. n. fit ex flegmate euaporato. vel exiſtēte in capite ꝙ remanēs debilitat calorem ⁊ naturaꝫ. vt nutrimētum illic veniēs nō poſſit ꝯuerti a natura debilitata. imo prius deſiccatur ⁊ macreſcit q̄ꝫ ꝯuertatˀ. ⁊ ꝓpter hoc dealbatˀ. q: fumi eleuati ex qbus generatˀ pilus ſunt albi. ⁊ faciunt pilos albos. ⁊ ſic calorem confortat. quia ſecundum philoſophuꝫ libro de reſpiratione calidū dupliciter deficit. aut quia extinguitˀ: aut q: marceſcit. ⁊ hoc ē ꝓpter defectū humiditatis in qua radicatˀ. vt videmꝰ ī hyeme folia marceſcere: ⁊ caliduꝫ hoc modo debilitatū nō ꝯfortaret: imo amplīꝰ cōſumeret. ⁊ propter hoc ī ſano ſimpliciter nō cōfortaret calorē naturalē: imo potius ipſum marceſcere faceret cōſumēdo humidū radicale: cū nō īueniat materiā ſupfluaꝫ. Aliquādo calor extinguitˀ ⁊ ſuffocatˀ ⁊ abſciditur ſub multo humido accidētali. ⁊ hoc mō debilitatū calorem naturalē ꝓpter flegma multū accidētale ꝯfortat tyriaca. et ideo cōuenit ſanis lapſis.

Ad argumentum in oppoſitum dōm eſt: ꝙ niſi eēt debilitatio virtutis ⁊ caloris ꝓpter flegma accidētale nō ꝯfortaretur ꝑ tyriacā vt viſuꝫ ē. id ī aliqbus lapſis: nō vt ſunt ſimpl'r ſani ꝯuenit. ¶ Ad aliud dōm ꝙ veꝝ ē ꝙ ꝓlōgat iuuētutē ſꝫ apparentiā: lꝫ nō ſit ſcōꝫ veritatē: quoniā tollēdo rugoſitatē. nihil. n. adeo māifeſtat ſenectutē ſicut rugoſitas. vn̄ dicit philoſophus. xix. de aīalibus ꝙ ſenectꝰ eſt ſicut glaties ⁊ ſicut rugoſitas. ⁊ ē verbū obſcurū. non eniꝫ fit ſenectus niſi per debilitatē caloris ex ꝯſumptione humidi naturalis ſiue radicalis nō ꝯpleta. q: ſic eēt mors vnde calor cōſumit ſeip̄m per accidēs. ſ. cōſumēdo ſuū humidū: ⁊ hec ē vera ſenectꝰ q̄ñ per ītroductionē frigiditatis propter materiaꝫ obūbrantem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0613-4
DFG

calī naturale. ⁊ hoc eſt apparens ſenectus. cuius ſignū eſt rugoſitas.illa.n.rugoſitas in ſenibus apparēs ante terminū debitū fit ex materia flegmatica faciēte cadere partē ſupra partē ꝓpter ſuā grauedinē.propter qđ eſt ibi rugoſitas.illud aūt qđ cōſumit talē materiā tollit rugoſitatē. ⁊ hoc facit tyriaca.⁊ ſic prolongat iuuētutē ſcđm apparētiā:⁊ q2 ēt canitiē aufert.illa aūt tyriaca ī ſanis tēperatis nō cōſeruaret iuuētutē. vt p3 per ꝑdicta:ſ3 in ſanis lapſis.iđ iſtis ꝯuenit.aliis nō. ℂ Ad aliud dicēdū ꝙ caro tyri eſt venenū in ſanis ſimplr:ſed in ſanis lapſis nō.q2 habet proprietatem ducendi ſuperfluitates exterius.⁊ in talibus conuenit.ſicut conceſſum eſt.

Unguentum citrinū.dicit̄ citrinū.q2 in pomo citri decoquit̄.pulchrā reddit faciē.lentigines de facie tollit. ⁊ nigredinē a ſole introductā deſtruit ⁊c.

Unguentum albū ad flegma ſalſum.ſic fit ⁊ coctu3 cōfectū eſt lib.i.⁊c.

Unguentū quo agrippa rex vtebatur.⁊ tāte dignitatis erat ꝙ nemini diſcipulo2 tradere volebat. valet hydropicis.⁊ omnibus humoribus in quacūq3 parte corporis fuerint.⁊c.

Unguentum marciaton magnū. marciaton a marciano dicit̄ peritiſſimo medico a quo fuit īuētū qđ facit ad dolorē frigiditatē capitis ⁊pectoris ſtōi ⁊c.

Unguentum arrogon.i.adiutoriū. valet ad omnē dolorē ex frigiditate viris ⁊ mulierib⁹ tali ordine.īmittit̄ in teſta oui.⁊c.

Unguentum fuſcū.i.nigru3.valet ad omne vuln⁹ nam ſuper vulnus poſitū attrahit: ⁊ attrahendo mundificat ⁊c.

Unguētum vtiliſſimum impetiginoſis ⁊ ſerpiginoſis ⁊ elephantioſis.⁊c.

Uiſum eſt ſuperi⁹ de vnguētis frīs.vel ſaltē tēpatis. nūc vidēdū eſt de calidis ⁊ ſiccis. ⁊ de marciaton. ⁊c. Primo tū dicēdū de vnguēto citrino.⁊ dicit̄ citrinu3 nō a colore: ſed q2 in illo pomo.cōficit̄.cōcauat̄.n.ita ꝙ non remanet niſi cortex. ⁊ in illo cortice ponunt̄ ſpēs. ℂ Unguētū aūt citrinū.fit ad abſterſionē ⁊ dealbationē.abſtergit.n.oēs maculas corporis ⁊ mūdificat faciē ⁊ albificat eā ⁊ totū corpus. ⁊ iđ vtunt̄ eo mulieres. vñ ēt aufert lētigines. ℂ Et ſciēdū ꝓ regula ꝙ nullū vnguētū abſterſiuū debet poni in loco niſi pri⁹ mollificatiōe facta. Unde ꝑmo d3 facies aqua lauari cū volum⁹ lētiginē abſtergere. ⁊ maxīe qñ ſunt ꝓfundate ⁊ antiquate ⁊ īdurate. vt remolliant̄ ⁊ illa aq̄ d3 eē aqua alicui⁹ decoctiōis valētis. vt furfuris:aut lētiū:aut faba2. vt materia preparet̄ ad abſtergēdū.⁊ hoc in mane ꝓcedēti: vel in nocte: vel in ſero d3 facies vnguēto citrino vngi. ⁊ tertio in mane ſequēti d3 iterato mēbꝝ illud. ſicut facies lauari in aqua abſtergēte in qua ſint cocta aliq̄ que ponunt̄ in iſto vnguēto vt aq̄ in qua coquantur amigdale amare: aut conſimilis medicina.⁊ facit illa aq̄ abſterſiua duo bona.q2 cōmouet vnguētum: ⁊ iuuat vnguēti operationē. in hoc ꝙ ſi aliqua mala materia remāſerit ꝓp debilitate3 vnguēti nō abſterſa abſtergit̄ ab aq̄. Adhuc iſtud vnguētū valet ad denigratā faciē in tēpore eſtiuo vt tēpore meſſis.⁊ valet ad puſtulas: ſiue ſint in manu: ſiue in pede: aut in alia parte corporis ſi ſint ex flegmate.⁊ ſiīr val3 vnguētū citrinū cōtra nigredinē remanētē poſt caſum ſcabiei. Sunt.n. qdā3 qui dāt medicinā fortē ad curā ſcabiei. ⁊ tūc illa ſcabies cadit.tñ poſtea remanet q̄dā nigredo in loco ad hoc remouēdum bonū eſt vnguētū citrinu3.habet.n.in ſe multas medicinas dealbātes.h3 in ſe medicinā per quā h3 vi3 lenitiuā. vnde cōtra aſperitatē valet ⁊ arefactionē. ⁊ debet inungi fortiter.⁊ fricari membrū qđ inungit̄ ex iſto. vt vnguētū ībibat̄ in mēbꝝ per fricatiōis motū.recipit āt medicinas abſtergētes . vt boracem. Borax.n. eſt gūmi abſterſiua:⁊ depuratiua.⁊ cōglutinatiua. vnde cū eo cōglutināt aurifabri argētū valde fortiter cū eſt puluerizatum. vt duas laminas plus diſcōtinuas cōiungūt fortiter. contra difficultatē part⁹ valet ſcđm platearīū ſi diſtēperat̄ cū vino ꝓpinet̄ ſuper oīa val3 in hoc caſu. vt dicit.amētū dulce ſiīr ponit̄ hic: amētū eſt quaſi lapis durus qđ efficit̄ ex vitro liquefacto.iſtud dicit̄ amētū dulce ad differentiam ſalſi qđ fit ex vitro: aut terra valde petroſa. ℂ Umbilici materni ſunt frigidi ⁊ ſicci.⁊ abſtergunt ex aſperitate ſua: ⁊ dealbāt.⁊ ſunt lapilli ſiles vmbilico īuēti in littore maris clari ⁊ albi. ℂ Criſtallus frigid⁹ ⁊ ſicc⁹ eiuſdē virtutis cuius ꝑdicti lapilli. Criſtallus fit de glacie ꝓp vehemētē motu3 frigiditatis cōſtringēte3.⁊ dealbātē clarior ⁊ albior eſt. valet eius puluis ad recuperādū lac amiſſu3 ex caſitate ſi det̄ ad potādū. ⁊ valet in colicaa : ſed caue ne detur vētre cōſtipato: aut in yliaco

entale. Dentale ſūt ſimilia ꝑdictis.⁊ dicitur dētale.q2 ē ſimile dēti in ſoliditate.⁊ eſt album.⁊ q̄to albi⁹.tāto meli⁹. Entale non differt ab eo.niſi cū frāgit̄.h3 venulas quaſdā ſcđm lōgu3 ꝓtenſas. ℂ Marmor frigidū eſt ⁊ ſiccū.⁊ nō dr̄t ab aliis.⁊ ꝓp idē ponit̄. ℂ Gerſa eſt ceruſa que duplex ē.q2 q̄dā fit ex laminib⁹ plūbi pforatis ⁊ poſitis in vaſe cū aceto ad ſolē.⁊ illud qđ īuenit̄ ī ſole dealbatū per illas laminas eſt ceruſa. eſt.n.frigida valde.⁊ illa vtunt̄ mulieres ad abſtergēdū faciē: ſed vnū accidit eis ex hoc q2 amittūt dētes ex vſu ipſi⁹.q2 ex rōne aceti eſt inimicū dētibus ⁊ oſſib⁹.⁊ illa ceruſa eſt fra ⁊ ſicca. Alia eſt ceruſa que calīa ē ⁊ ſicca.que dr̄ gerſa ſerpētina que ponit̄ hic ad mūdificādu3 ⁊ depurādū.⁊ iſta facit hoc ꝑ ceteris ibi appoſitis.⁊ illa ceruſa ſic fit. Radix ſerpētine in vere colligit̄ ⁊ optime mundificat̄.⁊ puluerizat̄ pri⁹ tñ ipſa ad ſolē deſiccata. deīde per pānū cribret̄.⁊ tūc cum aqua ro.aut pluuiali ꝯficiat̄.⁊ deīde ponat̄ ad ſolē in aliquo vaſe in quo ſit aq̄ ro. ⁊ illa aqua ſepe abiiciat̄ ⁊ remoueatur ⁊ hoc fiat per.xx.dies. vel ampli⁹ poſt modū in aqua abiiciat̄ ⁊ deſiccetur.⁊ deīde in medicina ponat̄ īter oīa vnguēta.iſtud optime abſtergit. q2 h3 in ſe multas medicinas abſtergētes ſicut corallū album: dragagantū: entale: dētale: auicē. ponit aliud vnguētū qđ eſt valde bonū ad decorationē ⁊ aduſtionē ignis.quo multū vtuntur cirugici.fit āt ex litargiro cera albiſſima ceruſa plūbi.oleo roſ. cum vino albo ꝯficiatur. ℂ Unguentum album. ⁊ vnguentū fuſcum ⁊ vnguētum ad flegma ſalſum. val3 ad ſcabiem ſerpiginē.⁊ īpetiginē. vnde cert⁹ ſum ꝙ vnguētū albū valde bonū ē ad ſcabiē ex quacūq3 ſit cā.h3.n. in ſe abſterſiua.aliqñ .n. accidit ꝙ nō curat ꝯplete ſcabiē.ſ.cū materia ſit multa. ⁊ cū pri⁹ euacuatio nō eſt facta.nō ꝯuenit.ita ꝙ poſſit ꝯplete curare hoc ꝯperat ad illā auferēdā que eſt pñs: ſed poſt eūationē curat valde bene.

Unguentum agrippe dicit̄ a rege qui ipm inuenit vel pro quo factū fuit calidū ⁊ ſiccu3 eſt.iđ val3 ydropicis.⁊ hoc materia purgat vt reſiduum cōſumatur. valet ēt cōtra neruos īduratos. pñt aūt nerui īdurari triplici de cā: aut ex eo2 deſiccatiōe.⁊ tūc nō val3: aut ex frigiditate cōgelāte.⁊ tūc magis valet iſtud vnguētū.attrahit aquoſitate3 ꝓp ſua ꝯponētia ſi vēter ex eo vngat̄. valet hydropicis: ſed caue ne ſup epar ponat̄. q2 timēdū eēt de lēſione cauſe efficiētis hydropiſis recipit in ſe betoniā que eſt radix vitis albe.h3 ꝓprietatē abſtergēdi aquā ī hydropicis.ſ.in eo2 vētrib⁹.⁊ iđ mulieres portāt eā ad vēdēdum.tota ēt die illa h3 virtutē vomicam.

Unguentum marciaton.i.vnguentum magnū.ſiue marciaton .i. a martiano magno phō qui eū īuenit.illud eſt calidū ⁊ ſiccū.iđ valet ad paſſiōes frigidas ex materia flegmatica vl̄ melācolica.⁊ hoc val3 ꝯtra frigiditatē: ſiue materia3 paſſiōis capitis maxīe. q2 in ſe h3 miſta caput reſpiciētia. vt ozimū.i. ſemen baſiliconis.⁊ balſamitā agrimoniā pimpinellā: betonicā.⁊c.⁊ nō d3 dari in morbis calidis. ℂ Et notandū ꝙ nō d3 dari in morbis. vbi eſt materia groſſa: niſi materia digeſta.⁊ pro parte eūata. vt ī paraliſi ⁊ ſpaſmo ⁊c. q2 ſubtile reſolueret.⁊ reſiduū īgroſſaret. ℂ Itē notādū ꝙ qñ materia ē ꝓfunda in mēbro nō valet.q2 nō poſſet penetrare: ſed ſi volum⁹ ipm penetrare: tūc debem⁹ fricare locū. vt ꝑ hoc pori aperiant̄.⁊ poris apertis poſſit ſubītrare. ſicut dictū eſt. valet ꝯtra paſſiōes frigidas capitis: vel ꝯtra emigraneā: litargiā: materiā: melācoliam: materia digeſta prius ⁊ eūata.q2 miſta ſunt ibi caput reſpiciētia. ℂ Itē valet ꝯtra paſſiones pectoris ſi ex eo inungat̄ pect⁹. Pectus aūt pōt pati a caliditate ⁊ ſiccitate. ⁊ tūc nō d3 dari cū ſit calidū ⁊ ſiccū.⁊ pōt pati a materia reumatizāte a capite. ⁊ tunc q̄diu materia illa reumatica eſt in fluxu nō ꝯuenit.q2 ad locu3 traheret̄. Sed cum eſt tota fluxa iā pri⁹ eūata ⁊ digeſta per īciſiua ⁊ lenitiua ꝯuenit. vnde ſi ſit multa pri⁹ d3 fieri eūatio ſi natura antecedēs ſit mixta.⁊ ſi ſit multa ⁊ groſſa fra.ꝑmo d3 leniri.⁊ tūc lenitiua tribuent̄ iteri⁹. pōt exterius hec vnctio vngi.q2 per illa diſponit̄ materia. vt per illud vnguētum ad exteriora trahatur nō ſolū ſubtile: ſed groſſum cū ſubtili. ℂ Itē val3 ꝯtra paſſionē ſtōi debilitati: et pri⁹ ſtomac⁹ aut epar nō debēt aliquo vnguēto īungi: aut aliqđ emplaſtꝝ ſuppōi poſt cibū. q2 attrahēdo calorē a loco digōnis īpedirent digeſtione3.⁊ diuerterēt naturam a ſua digeſtione.ſ3 ī mane ante cibū debēt inungi ad ſolē duplici d cā. q2 ſol ſuo calore aperit poros: vt melius per ipſos vnguentum poſſit tranſire ⁊ calorē naturalē excitat ſcđm ſerapionē ſeptimo. ℂ Sed notandū ꝙ cū inūgit̄ pectus illo vnguento: ſi timemus eius deſiccatiō3 ⁊ ſubtilis materie ſolū debem⁹ iſtud vnguentū reprimere cū oleo ro. vel violato: aut vnguētū populeon. ℂ Itē valet ad paſſiōes renū ex natura frigida inungēdo renes. natura ipſa exiſtēte digeſta ⁊ pauca. vñ poſt purgationē ꝯperit. ℂ Itē

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0614-0
DFG

valet cõtra colicã nõ factã ex epate a materia colerica ſed flegmaticã: aut ventoſa. Similiter valet ad arteticam ⁊ podagraꝫ poſt materie digõnē cũ remanēt aliq̄ue puſtule in iuncturis digitorũ aut manuũ: aut ĩ cubito. ⁊ ſi non eſt ſatis forte: debet cũ eo admiſceri vnguētũ arogon: aut oleũ valēs ad hoc. ℂ Itē valet ɔtra paraliſim. ⁊ ſi nõ ſatis forte cõmiſceas cũ eo de cinamomo: aut d̄ caſtoreo. q2 ſunt multũ bona ad hoc. ℂ Itē valet ɔtra duritiem ſplenis materia prius remolita iterius. q2 aēr ſubtile ɔſumeret ⁊ reliquũ igroſſaret. ℂ Itē valet ɔtra ſpaſmũ ſi inungať ſpina dorſi vſqꝫ ad caudã. vñ in olbus paſſiõibus frĩs ad ɔſũptionē mãe a capite dſcēdētis debemus ſic iungere ſpinã dorſi vſqꝫ ad caudã ĩ paraliſi ⁊ ſpaſmo. In iſto ē ruta q̄ ē apitiua calida ⁊ ſicca: ⁊ hꝫ ꝓpetatē ſpālē ad ſtõm ⁊ ad mēſtrua ꝓuocãda. ⁊ fetũ mortuũ educ. ɔficiť iſtõ vnguētũ ex adipe vrſi. ⁊ ɔfortat neruos. ⁊ ɔſumit mãm. ⁊ iõ ex ſola adipe vrſi ſolēt fricari mēbra paralitica ad mãe paucę cõſumptionem. ⁊ neruorum confortationem. vnde iſta adeps vrſi multum eſt cõſumptiua. eſt calida ⁊ ſicca. ℂ Item in iſto vnguēto eſt ſauina. ⁊ habet ſpecialitatem propriam ad prouocandum menſtrua. ⁊ eſt conſumptiua calida ⁊ ſicca. ℂ Eſt etiam ibi balſamita. que in pratis reperitur: ⁊ habet odorem quaſi balſami. ⁊ ideo ſicut dicitur valet proprie ad caput confortandum ex frigiditate ſine materia vel cum materia. niſi materia ſit multa ⁊ indigeſta. ⁊ reumatizans. ℂ Item in dolore capitis ex calida materia non valet. ℂ Ozimum eſt ibi qd̄ eſt ſemen baſiliconis valde aromaticum capiti confert. Eſt etiam ibi ſaluia calida ⁊ ſicca. ⁊ habet aſpectum ad caput ⁊ neruos. ⁊ hoc alio nomine dicitur liliſagus ſiluestris. ℂ Artemiſia habet proprietatem ſpecialem ad menſtrua prouocanda. ℂ Enula cãpana aperitiua eſt ⁊ conſumptiua. quia ſubtilis ſubſtantie calida ⁊ ſicca. ℂ Herba ſancte Marie. que alio nomine dicitur bucormarien. ⁊ hic dicitur cauciteriuꝫ. valet ad caput proprietate ſua. ⁊ agrimonia: ⁊ pinpinella: ⁊ abſcinthium. ⁊ confortat ſtomacum.

Unguentum arogon ad ideꝫ valet fere omnia que ponuntur in predicto vnguento mixto ponuntur calidius. eſt tamen q2 recipit aliqua calidiora valꝫ contra quartanam. ſi ante paroxiſmũ inungatur ſpina dorſi vſqꝫ ad caudã aufert typuꝫ. ⁊ contra paraliſim valet materia exiſtente pauca digeſta prius facta purgatione. ⁊ ſi ponantur iſta tria ſimul. ſ. arrogon: marciaton: ⁊ agrippa bonũ eſt.

Unguentũ agrippa eſt magis calidum q̄ꝫ iſtud valꝫ proprie ad hydropicum attrahēdo aquoſitatem. vnde ſi ponantur illa tria ſimul ad hoc valēt ad omnes paſſiones frigidas. ⁊ eo modo qui dictus eſt.

Circa iſtam lectionem queritur de illa queſtione difficili ⁊ famoſa quõ venenũ vnũ attrahat reliquũ vt adeps cocodrilli emplaſtrata ſup locuꝫ morſuꝫ a cocodrillo venenũ cocodrilli attrahat. ⁊ caro tyri cauda ⁊ capite abiectis ēplaſtrata ſuper locum morſum a tyro venenũ attrahat. ⁊ queritur vtrũ hoc fit per ſimile: videtur ꝙ non. omnis motus fit propter ĩdigentiã ſi ergo aliquid ad aliud moueatur. oportet ꝙ ĩ illo ad qd̄ fit motus ſit aliquid qd̄ non ſit in eo qd̄ mouetur ad ipſum. Sed hoc non eſt poſſibile in eis que ſunt eiuſdem ſpeciei. ergo ⁊c. ℂ Iteꝫ non per ſimile actu. q2 tunc auruꝫ attraheret auruꝫ: ⁊ ferꝝ ferꝝ. Nec per ſimile in potentia. ſicut adamas attrahit ferrum. q2 in illis que ſunt eiuſdem ſpeciei. vnum non eſt potentia ad reliquũ. Nec in vno eſt potentia actiua ad aliud cum ſit ſub eadem forma ſpecifica. propter hoc enim dicitur tota ſpecies. q2 eſt in quolibet indiuiduo vnius ſpeciei. cũ ergo non ſit poſſibile vt in vno ſit actio ⁊ in alio ſit paſſio. ergo ⁊c. ℂ Item attractio ad ſe. ⁊ expulſio eiuſdem ſunt contraria: ſed venenum. vt caro tyri expellit venenuꝫ ad cutem ſm̄ auic. ergo non attrahit ipſum. ℂ Oppoſitum dicit auicenna in quinto qui dicit ꝙ attrahit per ſimile. ℂ Item Galienus quarto ſimplicis medicine a veneno liberãtes attrahunt per ſimile.

Solutio p̄mo videamus ꝙ medicina liberat a venenis quatuor vel quinqꝫ modis. ℂ Primo modo impediendo venenum ne ad cor tranſeat. quia non interficit. niſi tranſeat. ⁊ ſic tyriaca antiqua confortando cor quod confortatum expellit venenum impedit ne tranſeat. ⁊ ſimiliter aromatica. ℂ Secundo modo per alterationem complexionis veneni per complexionem contrariam. ⁊ ſic allia contra morſuꝫ ſcorpionis. q2 eſt venenum frigidum. ⁊ allia ſunt calida. ℂ Tertio modo. quia ducit materiam ſuperfluam. ⁊ cum hoc venenuꝫ ad exteriora. ⁊ ſic caro tyri conuenit. ℂ Quarto modo fugando hu. a facie veneni ne inficiantur a veneno. qui infecti cor poſſent inficere. ⁊ ſic terra ſigillata ⁊ diptamus competunt. ℂ Quinto modo attrahendo. q2 attractio fit a calido ⁊ a vacuo ⁊ a tota ſpecie. ⁊ ſic tyriaca recens emplaſtrata ſuper locuꝫ morſum attrahit venenuꝫ: ſed quomodo attrahit. hoc eſt difficile. ⁊ diuerſus eſt modus ponendi. ℂ Dico ergo ꝙ attrahit a ſimili. ſi tamen adiungatur cum eo caliditas fortius attraheret. dico ergo ꝙ aliquid ſimile in forma attrahit aliquid ſibi ſimile in forma per modum applauſionis. non a ſimili. ita ꝙ vnum ſit habens aliquam naturam actualeꝫ quã habet aliud in potentia ⁊ incomplete. ita ꝙ in vno eſt vt actio: in alio eſt vt paſſio: ſed in vtroqꝫ eſt vt actio. ⁊ in vtroqꝫ vt paſſio. ⁊ hoc mouet me qd̄ dicit Galie. in libro de malicia ɔplexionis diuerſe. ꝙ omne ſimile ⁊ amicũ alteri eſt ɔueniens. ⁊ natũ ei ɔiungi. ⁊ ideo vnũ ab alio trahiť. ⁊ hoc pꝫ p experimentũ: accipiať virga coruli recens ⁊ ſcindať p mediũ medulle. ⁊ ponatur fruſtũ vnũ in manu vna ⁊ aliud ĩ alia manu adinuicē ɔiungentur: ⁊ hoc eſt. quia vnũ alteri natum eſt cõiungi naturaliter. q2 ex eis fiebat naturaľr vnuꝫ coniunctum. ⁊ ideo vnuꝫ natum eſt alteri coniungi excitatum per virtutem alterius. ⁊ per illud faciunt vetule carmen ſuum in matrimonio. dicunt enim ꝙ quando aliquis deſponſat aliquam ꝙ ille virge coruli ſi ɔiungantur matrimonium erit ad bonum. ſi non: non: ſed dicunt carmen aliquid operari ad hoc. q2 niſi dicerēt. coniungerētur tamē ſiue ad bonum: ſiue ad malum. ℂ Et tu dices: quo modo ergo tunc erit. quare non attrahet venenum exterius appoſitum ſiue caro tyri in ſe habens venenum: quare magis attraheret venenum exiſtens interius ad exteriora q̄ꝫ econuerſo. ℂ Dico ꝙ nõ ſunt vie equaliter aperte motum preſtantes. vnde cuꝫ illo quod eſt emplaſtratum. exterius apponuntur conſtringentia ne poſſit penetrare. ⁊ ideo ad ſe aliud attrahit cum non poſſit ab alio trahi cauſa dicta. ℂ Item cum illud exterius poſitum aliud attrahat natura percipiens ſe per illud iuuari fortificatur. ⁊ illud expellit. ⁊ ita attrahitur ⁊ expellitur a natura tanquam nature nocens. ℂ Sed tunc quo modo erit: quare auruꝫ non attrahit aurum ⁊ ferrum ferrum. ℂ Dico ꝙ in corporibus nimis ſiccis ⁊ duris. a quibus nihil euaporat. cum quo virtus fortꝰ multiplicatur. nõ fit attractio ſimilis in forma. vnde aurum non attrahit aurum: nec ferrum ferrum. q2 nimis ſicca. vnde ſi illa virga coruli eſſet nimis ſicca ⁊ non recens. non fieret cõiunctio. nec caro tyri ſimiľr. ℂ Sed tunc eſt queſtio difficilior. quomodo adamas attrahit ferrum. ⁊ etiam adamas adamantem cum ab eo nõ poſſit euaporare aliquid cum ſit ita durum. ꝙ vix poſſit frangi. dico ꝙ facit hoc multiplicando ſuam ſimilitudineꝫ. ⁊ ſine euaporatione aliqua excitando potentiam actiuam incompletam exiſtentē in ferro que nata eſt compleri per formam adamantis. ideo mouetur ad ipſum. vnde dico ꝙ in adamante eſt veſtigium orbis. vnde eſt in eo aliqua pars habens in ſe proprietateꝫ occidentis alia oriētis: alia meridiei: alia ſeptentrionis. ⁊ dico ꝙ in parte pro meridie ⁊ ſeptentrione exiſtente maxime attrahit. ⁊ paruꝫ a parte orientis ⁊ occidentis. vnde ſunt in eo fortiores virtutes polorum qd̄ cognoſcitur a nautis. quia attrahit qd̄ habent ventum ſeptentrionalem: aut meridionalem. ℂ Sed quo modo tunc diſcernetur vtrum ſit meridionalis: aut ſeptentrionalis. dico ꝙ ſic accipitur teſta oui plena aqua. ⁊ mouebitur fortiter. ⁊ tũc ponetur adamas in teſta fortiter mota. tunc pars meridionalis ad meridiem mouebitur. ⁊ ſeptentrionalis ad ſeptentrionem. Et aliquando accidit ꝙ illa pars que eſt meridionalis. attrahit illaꝫ que eſt habens proprietatem ⁊ naturam ſeptentrionis: licet ſint ſub eadeꝫ forma ſpecifica. ⁊ hoc non eſt niſi per aliquam proprietatem magis completam exiſtenteꝫ in parte meridionali ad quã eſt pars ſeptentrionalis in potentia. ⁊ completur ſua potētia per ipſam. vnde dico ꝙ nunquã pars meridionalis attrahit partem meridionalem: nec ſeptentrionalis ſeptentrionaleꝫ. q2 neqꝫ eſt in vna aliquid quo indigeat alia propter ꝙ fiat motus cũ ſint eiuſdē forme ⁊ proprietatis. vnde propter hoc patet ignorantia quorundam dicentium. ꝙ aliquando adamas fugat adamanteꝫ. vt pars meridionalis meridionalem: quia hoc eſt falſuꝫ: licet videatur ipſum fugare. non tamen fugat: ſed attrahit partem ſeptentrionalem exiſtentem in vna parte adamantis. ⁊ quia in oppoſita parte erat proprietas. quaſi meridiei. ideo attrahendo parteꝫ ſeptentrionalem ad ſe videtur fugare partem meridionaleꝫ. verbi gratia. Ponatur hic adamas: cuius vna pars habeat proprietatem meridiei. ⁊ alia ſeptentrionis. ⁊ ponatur acus ſuper illum lapidem. ita ꝙ iaceat ſupra lapidem. tunc tangit vna extremitas acus extremitatem vnam adamantis. ⁊ alia aliam. ⁊ extremitati influetur acus virtꝰ illius partis quã tanget. vt ſi tãgat meridionalem influetur eius virtus meridionalis. tunc eleuetur acus ſuperius. tunc cum influatur ab adamãte per totam acum directe

poſitum illa pars acus in qua primo erat meridionalis: erit ſeptentrionalis. cum toti acui influatur virtus ab adamante vt ſi intelligeremus ꝙ vna ſcutella plena aqua. acui ſuppoſita directe influeretur virtus fundi ſcutelle. ⁊ ſimiliter eſt hic ꝙ illa pars acus que primo tangebat partem meridionalem cuꝫ fricabatur vel iacebat ſuper eam quando fricatur pars illa ad partem illaꝫ directe habet illa pars que habebat primo ꝓprietatem meridionalem. proprietatem ſeptentrionalem. ⁊ tunc illa que primo erat meridionalis cum ſit ſeptentrionalis attrahitur a parte meridionali adamantis. q: non attrahit meridionaleꝫ. vt dictuꝫ ē. ⁊ per hoc ꝙ attrahit illam videtur fugare aliam. ⁊ ſic ſimile huiuſmodi non attrahit per ſimile actuale: ſed cuꝫ ſit poſſibile vt in partibus habentibus eādem formā ⁊ ſpeciem ſint diuerſe proprietates: quarū vna eſt ꝯpleta alia incompleta. per hoc ſit attractio. ⁊ ſic attrahit caro tyri ſuum venenum. non venenum venenum: nec caro carnem: ſed caro venenum. quia habet proprietateꝫ incōpletā: licet eandem formā hēant. vnde nullus auctoꝝ dicit ꝙ venenum attrahat venenum: ſed caro tyri ſuum venenum. ⁊ adeps cocodrilli ſuuꝫ venenum. ⁊ fortius ꝗ̄ aliud. licet attrahat qđlibet venenum. vnde aliquid eſt actu in carne tyri extra ꝙ nō eſt in veneno intra. ideo attrahitur.

Ad primum patet ꝙ licet eſſent eadē in forma. non tamen in proprietate forme: niſi vt dictum eſt. q: vnum incompletum eſt in proprietate reſpectu alterius. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ cum caro tyri exhibetur intra cū habeat proprietatem mouendi ad exteriora ſecum ducit ſuperfluitates. ⁊ venenum qđ in ſuo tranſitu reperit: ſed cum ē extra attrahit proprietate illud venenum vt dictum eſt. ⁊ iterum extra poſita attrahit cum non poſſit moueri intra. ¶ Item ipa cū detur intra cum aliquibus conſtrictiuis in ſtomaco exiſtens ad os ſtomaci attrahit venenum ⁊ ipſum poſt ad exteriora expellit ⁊ ſecum ducit cū de eius ꝓprietate ſit moueri ad exteriora.

¶ Explicit expoſitio Joannis de ſancto amando ſuper antidotarium Nicolai.

¶ Incipit tractatus quid pro quo.

Pro ariſtologia rotunda: lōga vel pondus eq̄le: ȥurū bet. i. ȥedoarie. ⁊ tertia pōderis de mace ⁊ medietas pōderis ſui đ coſto: Et loco lōge ponit medietas ponderis ſui de pipere: ⁊ equale pondus ȥurumbet.

Auicē.

·Pro abſinthio abrotanuꝫ vel origanum vel polium.
·Pro abrotano: abſinthiū vel origanum.
·Pro aſſaro: ȥinȥiber vel polipodiū quercinum: ⁊ pondus ipſi⁹. ⁊ ſeminis acori: ⁊ ſexta ponderis eius amomi.

Auicē.

·Pro acoro in expellēdis ventoſitatibus: vt in iuuamēto epatis ⁊ ſplenis equale pōd⁹ de cimino cuꝫ tertia ſui ponderis de ariſtologia.

Auicē.

·Pro acatia ſuccus lentiſci vel hipoquiſtidos.
·Pro aniſo: dauc⁹. i. paſtinaca: vel ſanſucus. i. maiorana.
·Pro aſpalto pix ligda: vel ſemen vrtice: vel eruce: vel agni ſperma.
·Pro ameos aniſum.
·Pro amomo ameos vl' caſſia dupla: vel ſauina in dupluꝫ.
·Pro acanto. ideſt ſpina alba: ſemen liry.
·Pro abrōgi. i. quodā grano laxatiuo: quo carem⁹ ſerapinū

Salie.

·Pro achante ſpermate. i. vrtice: ſperma lichinda. i. candelabris herba.
·Pro auripigmēto ſandaraca.
·Pro agarico epithimum.
·Pro ātionio plūbuꝫ vſtū.
·Pro acoro radix acanti.
·Pro agarico epithimum: vel euforbium.
·Pro aſſa fetida ſerapinū.
·Pro aloe ſuccus cētauree vel ſterc⁹ bouis vl' litiuꝫ.
·Pro apij ſeie: ſemē rape.
·Pro amigdal' amaris: abſinthiū vl' nuclei ꝑſicoꝝ.
·Pro amigdalis dulcibus auelane: vel ecōuerſo.
·Pro affodiloꝝ radice: ſucc⁹: vel radix blete.
·Pro amigdalaꝝ lacte lac auelanarum. ⁊ ecōuerſo.
·Pro ambra ſtorax calamita in duplum.
·Pro armōiaco maiore: calamus aromaticus.
·Pro armōiaco ſale. ſal capadociuꝫ: vel ſal fortiter tritum.
·Pro amilo yris illyrico.
·Pro aſſungia porcina medulla vituli.
·Pro adipe ceruino: adeps lupinus.
·Pro adipe vrſino vel lupino vulpinus.
·Pro adipe cocodrilli: adeps canis marini.
·Pro balſamo terbentina diſtillata: vel oleū laurinum: vel gūmi edere.
·Pro balauſtia pſidia: vel cupule glandiuꝫ: vel cortex mali granati.
·Pro butiro lac vaccinuꝫ.
·Pro boragine cicorea: vel ſcariola.
·Pro cerberis omnes ſandali ⁊ ſpodium.
·Pro buȥacharaꝫ ponitur ȥinȥiber.

Salie.

·Pro bolo armēo: ſanguis dracōis vel puluis balau.

·Pro corallo ſimplicium.
·Pro coſto enula.
·Pro calognidio ſemen coriandri.
·Pro cappare geneſta.
·Pro capari radice: radix tamariſci.
·Pro caſſia: ſauina ⁊ cinamomuꝫ in duplum.
·Pro calamo ſilueſtri rafan⁹
·Pro cimino ſemē baſilicōis
·Pro cedria. i. pice liquida: laudanum.
·Pro cardamomo: charui vl' cinamomū: vel pip longū.
·Pro croco: aloe: vel equale pōdus de coſto. ⁊ q̄rta ponderis ipſius de corticib⁹ caſie lignee.

Auicen.

·Pro cicidon galla laudanū.
·Pro camedreos vel camepitheos: radix lapaty agreſtis.
·Pro cipreſſo medietas ponderis eius de cortice granati. ⁊ pondus ipſius de ſarcocolla rubea.
·Pro coranis pira imatura.
·Pro cretano ſaxifragia: vel grana ſolis.
·Pro colofonia reſina.
·Pro cotula fetida camōilla
·Pro carui: ciminū vel pip.
·Pro calamēto mēta aq̄tica
·Pro cubebis ȥedoaria.
·Pro carpobalſamo fructus edere. vel xilobalſam⁹ eq̄li pondere.

Sera.

·Pro cucurbite ſucco ſuccus violarum inſipidarum.
·Pro capillo veneris i aſmate ponitur pōdus ipſius de flore viole cum medietate ponderis ipſius: ⁊ de ſucco liquiritie.

Auicē.

·Pro caſſiafiſtula mediū pōdus đ terreniabin. ⁊ triplū pōderis eius de carne paſſularum: ⁊ octaua pōderis ipſi⁹ de turbit. ⁊ q̄nq; ponitur loco paſſulaꝝ ligritia.

Auicē.

·Pro cicorea ſcariola.
·Pro cinamomo: cortex caſſie lignee. aut dupluꝫ ipſi⁹ de cubebis.
·Pro caſtoreo: ruta vel eq̄le pondus de acoro: ⁊ medietas ipſius de pipere.

Auicen.

·Pro cordumeni: alcarmel: ⁊ ſquinantum.

Auicen.

·Pro carcoſſi auellana bacce lauri.
·Pro cucumere agreſti: radix titimalli.
·Pro cipreſſi fructu cupule glandium.
·Pro cocodrili adipe adeps canis marini.
·Pro cerui adipe: adeps anſerinus.
·Pro cipero iuniperus.
·Pro calamento vrtica.
·Pro centaurea polium.
·Pro cathmia ſquāma ferri
·Pro cornu ceruino capnū.
·Pro careos bacca lauri.
·Pro cimolea. i. terra hiſpana artemiſia.
·Pro diptamo lilifagus.
·Pro dactilis ficus.
·Pro dauci ſemine ſemē paſtinace: vel milacinū: ideſt ciminum.
·Pro dragōtea abrotanum.
·Pro doronigis ȥurūbet eq̄li pōdere eius: aut due tertie ponderis ei⁹ đ gariofil.

Auicen.

·Pro darſeſahan. i. arbor dicta aſpaltū fructus alienn

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-193437-p0616-2
DFG